

POLSKA
WOJEWÓDZTWO MAZOWIECKIE

Regionalny Program Operacyjny
Województwa Mazowieckiego na lata
2014-2020

/PROJEKT – wersja 1.4/

(wersja na podstawie Template KE)

Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie

Warszawa, 17 grudnia 2014 r.

SPIS TREŚCI

WSTĘP	5
WYKAZ STOSOWANYCH SKRÓTÓW/SYMBOLI	6
ROZDZIAŁ 1 - STRATEGIA DOTYCZĄCA WKŁADU PROGRAMU OPERACYJNEGO W REALIZACJĘ UNIJNEJ STRATEGII NA RZECZ INTELIGENTNEGO ZRÓWNOWAŻONEGO WZROSTU GOSPODARCZEGO WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU ORAZ OSIĄGNIĘCIU SPÓJNOŚCI GOSPODARCZEJ, SPOŁECZNEJ I TERYTORIALNEJ.....	11
1.1. STRATEGIA DOTYCZĄCA WKŁADU PROGRAMU OPERACYJNEGO W REALIZACJĘ UNIJNEJ STRATEGII NA RZECZ INTELIGENTNEGO, ZRÓWNOWAŻONEGO WZROSTU SPRZYJAJĄCEGO WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU ORAZ OSIĄGNIĘCIU SPÓJNOŚCI GOSPODARCZEJ, SPOŁECZNEJ I TERYTORIALNEJ.....	11
1.1.1. OPIS ZAWARTEJ W PROGRAMIE STRATEGII DOTYCZĄCEJ WKŁADU W REALIZACJĘ UNIJNEJ STRATEGII NA RZECZ INTELIGENTNEGO, ZRÓWNOWAŻONEGO WZROSTU SPRZYJAJĄCEGO WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU ORAZ DO OSIĄGNIĘCIA SPÓJNOŚCI GOSPODARCZEJ, SPOŁECZNEJ I TERYTORIALNEJ	11
1.1.2. UZASADNIENIE WYBORU CELÓW TEMATYCZNYCH I ODPOWIADAJĄCYCH IM PRIORYTETÓW INWESTYCYJNYCH, Z UWZGLĘDNIENIEM UMOWY PARTNERSTWA, W OPARCIU O IDENTYFIKACJĘ POTRZEB REGIONALNYCH ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, POTRZEB KRAJOWYCH, W TYM POTRZEB W ZAKRESIE SPROSTANIA WYZWANIAM WSKAZANYM W STOSOWNYCH ZALECENIACH DOTYCZĄCYCH POSZCZEGÓLNYCH PAŃSTW PRZYJĘTYCH ZGODNIE Z ART. 121 UST. 2 TFUE I W STOSOWNYCH ZALECENIACH RADY PRZYJĘTYCH ZGODNIE Z ART. 148 UST. 4 TFUE, UWZGLĘDNIAJĄC WYNIKI EWALUACJI EX ANTE	30
1.2 ROZKŁAD ŚRODKÓW FINANSOWYCH.....	36
ROZDZIAŁ 2 - OSIE PRIORYTETOWE	51
2.1 OŚ PRIORYTETOWA I – Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce	51
2.2 OŚ PRIORYTETOWA II - Wzrost e-potencjału Mazowsza.....	66
2.3 OŚ PRIORTETOWA III - Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości.....	75
2.4 OŚ PRIORYTETOWA IV - Przejście na gospodarkę niskoemisyjną	96
2.5 OŚ PRIORYTETOWA V - Gospodarka przyjazna środowisku	118
2.6 OŚ PRIORYTETOWA VI – Jakość życia	143
2.7 OŚ PRIORYTETOWA VII - Rozwój regionalnego systemu transportowego.....	159
2.8 OŚ PRIORYTETOWA VIII – Rozwój rynku pracy.....	171
2.9 OŚ PRIORYTETOWA IX – Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem.....	189
2.10 OŚ PRIORYTETOWA X - Edukacja dla rozwoju regionu.....	220
2.11 OŚ PRIORYTETOWA XI – Pomoc Techniczna	251
ROZDZIAŁ 3 - PLAN FINANSOWY PROGRAMU.....	262
ROZDZIAŁ 4 - ZINTEGROWANE PODEJŚCIE DO ROZWOJU TERYTORIALNEGO	267
4.1.ROZWÓJ LOKALNY KIEROWANY PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ.....	268

4.2. ZINTEGROWANE DZIAŁANIA NA RZECZ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU OBSZARÓW MIEJSKICH.....	268
4.3. ZINTEGROWANE INWESTYCJE TERYTORIALNE (ZIT).....	269
4.4. ROZWIĄZANA DOTYCZĄCE PRZEDSIĘWZIĘĆ MIĘDZYREGIONALNYCH I TRANSNARODOWYCH W RAMACH DANEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO, Z UDZIAŁEM BENEFICJENTÓW ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W CO NAJMNIEJ JEDNYM INNYM PAŃSTWIE CZŁONKOWSKIM	269
4.5. WKŁAD PLANOWANYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ W RAMACH PROGRAMU W ODNIESIENIU DO STRATEGII MAKROREGIONALNYCH I STRATEGII MORSKICH, Z ZASTRZEŻENIEM POTRZEB OBSZARU OBJĘTEGO PROGRAMEM ZIDENTYFIKOWANYCH PRZEZ PAŃSTWO CZŁONKOWSKIE.....	270
ROZDZIAŁ 5 – SZCZEGÓLNE POTRZEBY OBSZARÓW GEOGRAFICZNYCH NAJBARDZIEJ DOTKNIĘTYCH UBÓSTWEM LUB GRUP DOCELOWYCH NAJBARDZIEJ ZAGROŻONYCH DYSKRYMINACJĄ LUB WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM	272
5.1 OBSZARY GEOGRAFICZNE NAJBARDZIEJ DOTKNIĘTE UBÓSTWEM/ GRUPY DOCELOWE NAJBARDZIEJ ZAGROŻONE DYSKRYMINACJĄ LUB WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM	272
5.2 STRATEGIA SŁUŻĄCA ZASPOKOJENIU SZCZEGÓLNYCH POTRZEB OBSZARÓW GEOGRAFICZNYCH/ GRUP DOCELOWYCH NAJBARDZIEJ DOTKNIĘTYCH UBÓSTWEM ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WKŁAD ZINTEGROWANEGO PODEJŚCIA	275
ROZDZIAŁ 6 - SZCZEGÓLNE POTRZEBY OBSZARÓW DOTKNIĘTYCH POWAŻNYMI I TRWALE NIEKORZYSTNYMI WARUNKAMI NATURALNYMI LUB DEMOGRAFICZNYMI	278
ROZDZIAŁ 7 - INSTYTUCJE I PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE ZA ZARZĄDZANIE, KONTROLĘ I AUDYT ORAZ ROLA POSZCZEGÓLNYCH PARTNERÓW	279
7.1. ODPOWIEDNIE INSTYTUCJE I PODMIOTY.....	279
7.2. ZAANGAŻOWANIE WŁAŚCIWYCH PARTNERÓW	280
7.2.1. PRZEDSIĘWZIĘCIA PODJĘTE W CELU ZAANGAŻOWANIA WŁAŚCIWYCH PARTNERÓW W PRZYGOTOWANIE PROGRAMU OPERACYJNEGO ORAZ ROLA TYCH PARTNERÓW WE WDRAŻANIU, MONITOROWANIU I EWALUACJI PROGRAMU OPERACYJNEGO.....	280
7.2.2. GRANTY GLOBALNE	283
7.2.3. ALOKOWANIE ZASOBÓW PRZEZNACZONYCH NA BUDOWANIE POTENCJAŁU	283
ROZDZIAŁ 8 - KOORDYNACJA MIĘDZY FUNDUSZAMI POLITYKI SPÓJNOŚCI, EFRROW, EFMR ORAZ INNYMI UNIJNYMI I KRAJOWYMI INSTRUMENTAMI FINANSOWANIA ORAZ EBI.....	285
ROZDZIAŁ 9 - WARUNKOWOŚĆ EX ANTE	289
9.1 WARUNKI WSTĘPNE.....	289
9.2. OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ SŁUŻĄCYCH SPEŁNIENIU WARUNKÓW WSTĘPNYCH, ODPOWIEDZIALNE PODMIOTY I HARMONOGRAM TAKICH PRZEDSIĘWZIĘĆ.....	322
ROZDZIAŁ 10 – ZMNIEJSZANIE OBCIĄŻEŃ ADMINISTRACYJNYCH DLA BENEFICJENTÓW	337
ROZDZIAŁ 11 – ZASADY HORYZONTALNE.....	339
11.1. ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ.....	339
11.2. RÓWNOŚĆ SZANS I NIEDYSKRYMINACJA	340

11.3 RÓWNOUPRAWNIENIE PŁCI.....	341
ROZDZIAŁ 12 – ODRĘBNE ELEMENTY.....	344
12.1 DUŻE PROJEKTY, KTÓRYCH REALIZACJĘ ZAPLANOWANO W OKRESIE PROGRAMOWANIA	344
12.2 RAMY WYKONANIA PROGRAMU OPERACYJNEGO	344
12.3 WŁAŚCIWI PARTNERZY ZAANGAŻOWANI W PRZYGOTOWANIE PROGRAMU	347
ZAŁĄCZNIKI	351
ZAŁĄCZNIK 1 – Powiązania RPO WM 2014-2020 z SUE RMB.....	351
ZAŁĄCZNIK 2 - Regionalne inwestycje terytorialne	352
ZAŁĄCZNIK 3 – Projekty partnerskie	354
ZAŁĄCZNIK 4 - Wskaźniki KPR, Strategii Europa 2020 a RPO WM 2014-2020	355
ZAŁĄCZNIK 5 - System koordynacji w ramach RPO WM 2014-2020	357

WSTĘP

Niniejszy dokument został opracowany na podstawie pakietu legislacyjnego dla polityki spójności na lata 2014-2020, przedstawionego przez Komisję Europejską w 2011 r. oraz dokumentów europejskich i krajowych o charakterze strategicznym (*Strategia Europa 2020, Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030, Strategia Rozwoju Kraju Polska 2020* wraz z 9 strategiami horyzontalnymi). Jego treść wpisuje się również w założenia polityki terytorialnej Rządu, adresowanej do obszarów miejskich, wyrażonej w Założeniach Krajowej Polityki Miejskiej.

Podstawą do wyznaczenia obszarów wsparcia dla dwufunduszowego *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014 - 2020* jest przede wszystkim *Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r. Innowacyjne Mazowsze*, a także ustalenia przyjęte w projekcie aktualizacji Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego.

RPO WM 2014-2020, którego głównym celem jest *inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy*, stanowi narzędzie realizacji polityki rozwoju prowadzonej przez Samorząd Województwa Mazowieckiego. Dokument uwzględnia cele tematyczne zdefiniowane przez Komisję Europejską oraz odpowiada na zidentyfikowane wyzwania regionu w zakresie stymulowania rozwoju społecznego i gospodarczego, w powiązaniu z celami nakreślonymi przez *Strategię Europa 2020*.

WYKAZ STOSOWANYCH SKRÓTÓW/SYMBOLI

AOS	Ambulatoryjna Opieka Specjalistyczna
As	Arsen
B(a)P	Benzo/a/piren
BDL GUS	Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego
BGK	Bank Gospodarstwa Krajowego
BPO	Usługi z zakresu outsourcingu procesów biznesowych
B+R	Badania i rozwój; skrót B+R występuje w różnych kontekstach, np. sfera badawczo-rozwojowa (sfera B+R), prace B+R, jednostki B+R
B2B	Business to Business (ang.) - relacja występująca pomiędzy firmami, związana z e-biznesem
Cd	Kadm
CIS	Centrum integracji społecznej
CKZ	Zentrum Kształcenia Zawodowego
CKP	Centrum Kształcenia Praktycznego
CKU	Centrum Kształcenia Ustawicznego
CKZIU	Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego
CO ₂	Dwutlenek węgla
COSME	Programme for the Competitiveness of Enterprises and SMEs (ang.) - Program na rzecz konkurencyjności przedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw
CPR	Common Provisions Regulation (ang.) - Wspólne Ramy Strategiczne
CRM	Customer Relationship Management (ang.) - system zarządzania relacjami z klientami
CSR	Country-specific Recommendations (ang.) – Zalecenie Rady z dnia 8 lipca 2014 r. w sprawie krajowego programu reform Polski na 2014 r. oraz zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Polskę programu konwergencji na 2014 r.
CRSG	Centrum Rozwoju Społeczno-Gospodarczego
CT	Cel Tematyczny
EFMR	Europejski Fundusz Morski i Rybacki
EBI	Europejski Bank Inwestycyjny
ECVET	European Credit System for Vocational Education & Training (ang.) – Europejski System Transferu Osiągnięć w Kształceniu i Szkoleniu Zawodowym
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFRROW	Europejski Fundusz Rolny Rozwoju Obszarów Wiejskich
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
EFSI	Europejskie Fundusze Strukturalne i Inwestycyjne
EIA	Environmental Impact Assessment (ang.) - Ocena oddziaływania na środowisko
EOG	Europejski Obszar Gospodarczy
EPUAP/ ePUAP	Elektroniczna platforma wymiany danych pomiędzy administracją a obywatelami
ERP	Enterprise Resource Planning (ang.) - system zarządzania zasobami przedsiębiorstwa
ESFRI	European Strategy Forum on Research Infrastructures (ang.) - Europejskie Forum Strategii ds. Infrastruktur Badawczych
EZT	Elektryczne Zespoły Trakcyjne
EURES	European Employment Services (ang.) - Europejskie Służby Zatrudnienia
FS	Fundusz Spójności
GIKS	Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej

GUS	Główny Urząd Statystyczny
GWh	Gigawatogodzina
IA	Instytucja Audytowa
IC	Instytucja Certyfikująca
ICT	Information and Communication Technology (ang.) – Technologie informacyjno-komunikacyjne
IEO	Instytut Energii Odnawialnej
IK	Instytucja Koordynująca
IOB	Instytucja/instytucje otoczenia biznesu
IP	Instytucja Pośrednicząca
IPD	Indywidualne Plany Działań
JST	Jednostki Samorządu Terytorialnego
IT	Information technology (ang.) – technologie informatyczne
ITS	Inteligentne Systemy Transportowe
IW	Instytucja Wdrażająca
IZ	Instytucja Zarządzająca RPO WM 2014-2020
KE	Komisja Europejska
KIS	Klub Integracji Społecznej
KM	Komitet Monitorujący
KPGO	Krajowy plan gospodarki odpadami 2014
KPOŚK	Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
KPPU	Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji
KPR	Krajowy Program Reform na rzecz realizacji Strategii "Europa 2020"
KPRES	Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej
KSI	Krajowy System Informatyczny
KSRR	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020
KT	Kontrakt Terytorialny
kWh	Kilowatogodzina
LGD	Lokalna Grupa Działania
LLL	Life Long Learning (ang.) - kształcenie przez całe życie
LPR	Lokalny Program Rewitalizacji
LSI	Lokalny System Informatyczny
MAC	Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji
MBPR	Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie
MCPS	Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej
Mg	Megagram
MG	Ministerstwo Gospodarki
MIR	Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju
MF	Ministerstwo Finansów
m.st.	Miasto stołeczne
MŚP	Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa
MW	Megawat
MWe	Megawat mocy elektrycznej
MWh	Megawatogodzina
MZ	Ministerstwo Zdrowia
NFZ	Narodowy Fundusz Zdrowia
NGO	Non-governmental organization (ang.) - organizacje pozarządowe
NGN	Next Generation Network (ang.) – Sieć Nowej (Następnej) Generacji

Ni	Nikiel
Nn	Niskie napięcie
NO ₂	Dwutlenek azotu
NUTS	Nomenclature des Unites Territoriales Statistique (fr.) - Klasyfikacja Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych
ODEX	Zagregowany wskaźnik efektywności energetycznej
OMW	Obszar Metropolitalny Warszawy
OP	Oś Priorytetowa
OPS	Ośrodek Pomocy Społecznej
OSI	Obszar Strategicznej Interwencji
OSO	Obszar specjalnej ochrony ptaków
OSP	Ochotnicza Straż Pożarna
OWES	Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej
OZE	Odnawialne źródła energii
PAI	Program Aktywizacja i Integracja
PAN	Polska Akademia Nauk
Pb	Ołów
PBS	Partner in Business Strategies (ang.) – nazwa instytutu badawczego (dawniej PBS DGA – Pracownia Badań Społecznych)
PCPR	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
PES	Podmiot ekonomii społecznej
PGL Lasy Państwowe	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe MW
PGWD	Plany Gospodarowania Wodami na Obszarach Dorzeczy
PI	Priorytet Inwestycyjny
PIFE	Punkty Informacyjne Funduszy Europejskich
PKB	Produkt Krajowy Brutto
PKP	Polskie Koleje Państwowe
PLK	Polskie Linie Kolejowe
PM10	Pył zawieszony zawierający cząstki o średnicy mniejszej niż 10 mikrometrów
PM2,5	Pył zawieszony zawierający cząstki o średnicy mniejszej niż 2,5 mikrometra
PO	Program Operacyjny
PO EWT	Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej
PO IR	Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014-2020
PO IŚ	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020
PO KL	Program Operacyjny Kapitał Ludzki
<i>Policy Paper</i>	Policy Paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020
PO PC	Program Operacyjny Polska Cyfrowa
PO PT 2014-2020	Program Operacyjny Pomoc Techniczna 2014-2020
PO PŻ	Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa
PO Ryby	Program Operacyjny Zrównoważony Rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich na lata 2007-2013
PO WER	Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój
POZ	Podstawowa Opieka Zdrowotna
PPP	Partnerstwo Publiczno-Prywatne
PROW	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
PSCI	Programme for Social Change and Innovation (ang) - Program na rzecz przemian i innowacji społecznych 2014-2020

PSZ	Publiczne Służby Zatrudnienia
PSZOK	Punkt/Punkty Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych
PT	Pomoc Techniczna
PUP	Powiatowy Urząd Pracy/Powiatowe Urzędy Pracy
PZIP	Program Zintegrowanej Informatyzacji Państwa
PZPWM	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego
RDW	Ramowa Dyrektywa Wodna
REGON	Rejestr Gospodarki Narodowej - Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej
RIPOK	Regionalna Instalacja Przetwarzania Odpadów Komunalnych
RIS RIS Mazovia	Regional Innovation Strategy (ang.) - Regionalna Strategia Innowacji dla Mazowsza
RIT	Regionalne Inwestycje Terytorialne
RLKS	Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność
RLM	Równoważna liczba mieszkańców
RPO	Regionalny Program Operacyjny
RPO WM 2014-2020; Program	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020
SCM	Supply Chain Management (ang.) – zarządzanie łańcuchem dostaw
SDR	Średni dobowy ruch
SEA	Strategic Environmental Assessment (ang) - Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko
SHRIMP	System Harmonogramowania, Raportowania i Monitorowania Pomocy
SIMIK	System Informatyczny Monitoringu i Kontroli finansowej Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności
SL2014	Centralny system informatyczny na lata 2014-2020
SN	Średnie napięcie
SOO	Specjalne obszary ochrony siedlisk
SO ₂	Dwutlenek siarki
SPA2020	<i>Strategiczny plan adaptacji 2020 dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 tzw. SPA2020.</i>
SRKL	Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego
SRWM	Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r. Innowacyjne Mazowsze
SSP	Strategia Sprawne Państwo
SUE RMB	Strategia Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego
SWOT	Skrót odnoszący się do „analizy SWOT”, pochodzący od pierwszych liter angielskich słów: strenghts (mocne strony), weaknesses (słabe strony), opportunities (szanse), threats (zagrożenia).
SZOOP	Szczegółowy opis osi priorytetowych
TBS	Towarzystwo Budownictwa Społecznego
TEN-T	Transeuropejska Sieć Transportowa
TFUE	Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
TIK	Technologie informacyjne i komunikacyjne
TJ	Teradźul
TWh	Terawatogodzina
UE	Unia Europejska
UM WM	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie
UNCRPD	United Nations Convention on the Rights of Persons With Disabilities (ang.) - Konwencja

	Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation (ang.) – Organizacja Narodów Zjednoczonych do Spraw Oświaty, Nauki i Kultury
UP	Umowa Partnerstwa
USMT	User State Migration Tool (ang.)
µg/ug	Mikrogram
WCAG	Web Content Accessibility (ang.) – Wytyczne dotyczące dostępności treści internetowych
WDDT	Wskaźnik Drogowej Dostępności Transportowej
WE	Wspólnota Europejska
WKD	Warszawska Kolej Dojazdowa
WKDT	Wskaźnik Kolejowej Dostępności Transportowej
WMDT	Wskaźnik międzygałęziowej dostępności transportowej
WN	Wysokie napięcie
WOF	Warszawski Obszar Funkcjonalny
WP	Wstępny Projekt (w WP RPO WM 2014-2020)
WPGO	Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami 2012-2020
WRS	Wspólne Ramy Strategiczne 2014-2020
WTZ	Warsztaty Terapii Zajęciowej
WUP	Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie
ZAZ	Zakład Aktywności Zawodowej
ZIT	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne
ZIT WOF	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego
ZOZ	Zakład Opieki Zdrowotnej
ZWM	Zarząd Województwa Mazowieckiego

ROZDZIAŁ 1 - STRATEGIA DOTYCZĄCA WKŁADU PROGRAMU OPERACYJNEGO W REALIZACJĘ UNIJNEJ STRATEGII NA RZECZ INTELIGENTNEGO ZRÓWNOWAŻONEGO WZROSTU GOSPODARCZEGO WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU ORAZ OSIĄGNIĘCIU SPÓJNOŚCI GOSPODARCZEJ, SPOŁECZNEJ I TERYTORIALNEJ

[SEKCJA 1]

1.1. STRATEGIA DOTYCZĄCA WKŁADU PROGRAMU OPERACYJNEGO W REALIZACJĘ UNIJNEJ STRATEGII NA RZECZ INTELIGENTNEGO, ZRÓWNOWAŻONEGO WZROSTU SPRZYJAJĄCEGO WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU ORAZ OSIĄGNIĘCIU SPÓJNOŚCI GOSPODARCZEJ, SPOŁECZNEJ I TERYTORIALNEJ

[SEKCJA 1.1]

1.1.1. OPIS ZAWARTEJ W PROGRAMIE STRATEGII DOTYCZĄCEJ WKŁADU W REALIZACJĘ UNIJNEJ STRATEGII NA RZECZ INTELIGENTNEGO, ZRÓWNOWAŻONEGO WZROSTU SPRZYJAJĄCEGO WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU ORAZ DO OSIĄGNIĘCIA SPÓJNOŚCI GOSPODARCZEJ, SPOŁECZNEJ I TERYTORIALNEJ

[SEKCJA 1.1.1]

DIAGNOZA WYZWAŃ, POTRZEB I POTENCJAŁÓW OBJĘTYCH WSPARCIEM W RAMACH PROGRAMU

DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZO-ROZWOJOWA I INNOWACYJNA

W 2012 r. nakłady ogółem poniesione w sferze B+R na Mazowszu kształtowały się na poziomie 3,8 mld zł, co stanowiło blisko 34% nakładów poniesionych w Polsce. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wielkość nakładów B+R w regionie w 2012 r. wynosiła 923,10 zł, przy średniej krajowej - 372,48 zł. Niekorzystna jest niestety struktura nakładów, w której dominują nakłady publiczne. Udział środków sektora przedsiębiorstw w finansowaniu działalności B+R w 2012 r. wyniósł 31,9%, przy średniej krajowej wynoszącej 32,3% (siódmy wynik w kraju).

W 2011 r. w województwie znajdowała się prawie ¼ wszystkich polskich jednostek badawczo-rozwojowych (24,9%) i także tutaj pracowało 31,1% wszystkich osób zatrudnionych w strefie B+R w Polsce. Wśród 212 jednostek naukowych zlokalizowanych na Mazowszu, najliczniejszą grupę stanowią jednostki uczelni publicznych (89 podmiotów). Ponad połowa (78 z 136) instytutów badawczych w Polsce i niemal połowa instytutów PAN zlokalizowanych jest na Mazowszu. Udział instytutów badawczych, prowadzących badania naukowe i prace rozwojowe ukierunkowane na ich wdrożenie i zastosowanie w praktyce, w jednostkach naukowych w regionie jest dwukrotnie wyższy niż średnia dla Polski. Zdecydowana większość jednostek naukowych (201 z 212) zlokalizowana jest w obrębie aglomeracji warszawskiej.

Wartość brutto aparatury naukowo-badawczej, będącej w posiadaniu jednostek prowadzących działalność B+R, stanowiła w 2011 r. 36,7% ogólnej wartości brutto aparatury naukowej w Polsce. W 2011 r. stopień zużycia aparatury naukowo-badawczej na Mazowszu wyniósł 78,3%, dla Polski ogółem – 71,5%.

Nakłady na B+R przedsiębiorstw mazowieckich w 2012 r. wyniosły blisko 1,7 mld zł i stanowiły 31,6% nakładów na B+R przedsiębiorstw Polski. Działalność B+R w 2012 r. prowadziło 470 przedsiębiorstw w regionie (w 2011 r. - 352, w 2009 r. – 168). Wśród przedsiębiorców, którzy nie prowadzą działalności B+R, niewielki odsetek (7,2%) rozważa rozpoczęcie prowadzenia własnych prac B+R.

Największą część nakładów na B+R przedsiębiorstw w 2011 r. stanowiły nakłady bieżące – 84,2%, w tym koszty osobowe (blisko 51%). Mazowieckie przedsiębiorstwa przeznaczyły 56,6% nakładów na prace rozwojowe, a 30,3% na badania stosowane. Jednocześnie udział 74,8% miała kategoria nakładów na maszyny i urządzenia techniczne oraz narzędzia, przyrządy, ruchomości i wyposażenie, a 35,8% dotyczyło zakupu aparatury naukowo-badawczej. Przedsiębiorstwa działalność B+R finansują w około 86% ze środków własnych.

Niewielki odsetek przedsiębiorstw prowadzi w ramach firmy własny dział/stanowisko odpowiedzialne za B+R (9,6% badanych). Zdecydowanie najczęściej występują one w średnich i dużych firmach (29,1%), potem w małych (6%) i na końcu w mikroprzedsiębiorstwach (5,3%).

Patenty przedsiębiorstw mazowieckich udzielone w latach 2009-2011 stanowiły około 2% wszystkich patentów udzielonych w Polsce. Ponadto 10% z tych patentów (27) zostało opracowanych na bazie współpracy z jednostkami naukowymi, innymi przedsiębiorstwami lub osobami fizycznymi.

E-USŁUGI PUBLICZNE

W 2011 r., wśród 30 mazowieckich podmiotów leczniczych, tylko 8 z nich świadczyło e-usługi. Jednocześnie w 94% zbadanych podmiotów wskaźnik usprzętowania komputerowego był poniżej 50%.

W województwie mazowieckim tylko 22% urzędów udostępnia na platformie EPUAP usługi inne, niż oparte o wzór pisma ogólnego. Dodatkowo statystyka wskazuje, że w 85% mazowieckich urzędów w większości spraw system elektroniczny jest dublowany poprzez obieg tych samych dokumentów w formie papierowej. Istotnym wskaźnikiem wykorzystania Internetu jest komunikowanie się społeczeństwa z administracją publiczną, który w przypadku mazowieckich firm wyniósł w 2012 r. 92,2%.

Analizując rozwój systemów informacji przestrzennej na Mazowszu, na koniec 2011 r. dane ewidencji gruntów i budynków w pełnej treści były prowadzone dla 88% powierzchni obszarów miejskich i tylko 52% obszarów wiejskich. Jednocześnie tylko 9% urzędów posiadało własny system informacji przestrzennej.

W przypadku wykorzystania TIK w edukacji na poziomie uczelni wyższych, 41,5% udostępnia platformy e-learningowe, a 12% umożliwia studiowanie całkowicie przez Internet. W 47,5% uczelni funkcjonuje elektroniczny system obiegu dokumentów, w 66% elektroniczny system obsługi studentów, a w 39,6% przypadków istnieje możliwość zapisywania się na zajęcia on-line.

W skali kraju województwo przoduje co do liczby instytucji kultury, jednakże podmioty te świadczą e-usługi w nieznacznym stopniu, a 10,58% z nich (z wyłączeniem bibliotek) nie posiada nawet swojej strony internetowej. Usługi, takie jak możliwość zakupu biletu on-line, świadczy 88,6% teatrów i jedynie 4,5% muzeów. W 71,4% bibliotek czytelnicy mogą rezerwować książki on-line. Ponadto zaledwie 10,1% muzeów udostępnia katalog zbiorów w Internecie, a 11,2% muzeów udostępnia swoje zbiory na stronie w formie bardziej rozbudowanej niż spis. W regionie nie ma centralnego portalu, który pokazywałby wydarzenia kulturalne Mazowsza oraz ułatwiałby aktywne w nich uczestnictwo.

ROZWÓJ POTENCJAŁU INNOWACYJNEGO I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Województwo mazowieckie jest najlepiej rozwiniętym regionem w kraju. Wartość PKB w 2010 r. wyniosła 315 826 mln zł, stanowiąc ponad 22% krajowego PKB. Region dominuje również, jeśli chodzi o nakłady inwestycyjne i liczbę podmiotów gospodarki. Produkcja sprzedana przemysłu, wynosząca pod koniec 2011 r. 229 106,8 mln zł, stanowiła ponad 1/5 całkowitej produkcji sprzedanej Polski. Pod koniec 2012 r. w województwie zarejestrowanych było 699 tys. podmiotów gospodarczych, co stanowi ponad 17% krajowych przedsiębiorstw. Największa grupa MŚP (ok. 30%) działa w branży handlu i usług, następna (ok. 20%) zajmuje się obsługą nieruchomości oraz firm.

Mazowsze, charakteryzujące się wysokim poziomem aktywności gospodarczej oraz największą liczbą podmiotów gospodarki narodowej, jest również liderem w rankingu upadłości przedsiębiorstw w kraju (21,31 % ogółu bankrutów w latach 1990-2010 r.)

Istotną rolę we wspieraniu innowacyjnej przedsiębiorczości odgrywają inkubatory przedsiębiorczości oraz akademickie inkubatory przedsiębiorczości, skupiając swą działalność przede wszystkim na przedsięwzięciach cechujących się dużym potencjałem rozwojowym. W województwie mazowieckim zlokalizowanych jest 6 inkubatorów przedsiębiorczości, z których większość (5 jednostek)

zlokalizowanych jest w Warszawie, zaś 1 w Radomiu. W regionie działa również 10 akademickich inkubatorów przedsiębiorczości, w tym 8 w Warszawie i 2 w Płocku.

Spośród 137 zidentyfikowanych instytucji otoczenia biznesu (IOB) działających na Mazowszu w 2012 r., 95 podmiotów posiadało siedzibę w Warszawie. Poza miastem stołecznym instytucje wsparcia skupione były w ośrodkach subregionalnych. Na uwagę zasługuje Płock, na terenie którego działa jedyny w województwie park przemysłowo-technologiczny. Dodatkowo w 2012 r. Mazowsze zajmowało drugie miejsce w Polsce pod względem liczby ośrodków innowacji i przedsiębiorczości z liczbą 92 podmiotów. Równocześnie region zajmował pierwsze miejsce pod względem liczby firm przypadających na jeden tego typu ośrodek (7338 podmiotów), co wskazuje, że dostęp do nich w całym województwie, w tym również w Warszawie, jest znacznie utrudniony.

Przedsiębiorcy nisko oceniają aktualne działania IOB. Niespełna 15% ankietowanych uważa, że działalność IOB jest czynnikiem wspierającym rozwój firmy, zaś tylko 2,3% twierdzi, że działalność IOB ma duże znaczenie dla jego działalności.

Województwo mazowieckie zdecydowanie przoduje pod względem walorów lokalizacyjnych, co uzewnętrznia ocena nie tylko atrakcyjności inwestycyjnej dla gospodarki regionalnej jako całości, ale także najwyższe oceny atrakcyjności inwestycyjnej dla przemysłu przetwórczego, kapitałochłonnego, jak i pracochłonnego, a także handlu i napraw, turystyki i gastronomii oraz nowoczesnych usług dla biznesu (w tym BPO). Mimo, iż na terenie województwa mazowieckiego zlokalizowanych jest pięć Specjalnych Stref Ekonomicznych, badania wskazują, iż cechuje je niższa od przeciętnej powierzchnia wolnych terenów inwestycyjnych.

Konkurencyjność gospodarki regionu przejawia się m.in. w obecności firm i produktów (towarów i usług) na rynkach międzynarodowych. Udział województwa w strukturze wartości eksportu Polski wyniósł w 2012 r. 18,2%. W latach 2008-2012 Mazowsze cechowało się ponadprzeciętnym tempem wzrostu wartości eksportu - wartość eksportu w 2012 r. wyniosła 150,3% wartości z 2008 r. Dominującą rolę w eksporcie Mazowsza odegrała Warszawa, realizująca 51,1% eksportu regionu (2012 r.). Mimo iż województwo zajmuje ważną pozycję w wymianie handlowej z zagranicą, jednak utrzymuje stałą, ponad dwukrotną przewagę importu nad eksportem. Ponadto w latach 2000-2008 prawie 80% wytworzonych na terenie województwa dóbr i usług było kierowanych na rynek Polski, a tylko 20% eksportowano za granicę.

W tym miejscu warto podkreślić, że właściwe rozpoznanie problemów i potrzeb przedsiębiorców stanowi podstawę doboru odpowiednich narzędzi przez samorządy terytorialne. Dlatego też, niezwykle ważne jest systematyczne monitorowanie nie tylko poziomu rozwoju przedsiębiorczości, ale również potrzeb przedsiębiorców. Tymczasem, tylko co czwarty urząd gminy na Mazowszu posiada w swych strukturach stanowisko do spraw promocji przedsiębiorczości i co trzeci do spraw obsługi inwestorów. Niemal połowa gmin nie wdrożyła dotychczas systemu monitorowania rozwoju przedsiębiorczości lokalnej.

Przedsiębiorstwa mazowieckie uważane są za krajowych liderów pod względem poziomu innowacyjności. Mazowsze skupia 20% przedsiębiorstw wysokiej i średniowysokiej techniki oraz 28% firm działających w zakresie usług „high-tech” w Polsce. W Warszawie ulokowanych jest 85% mazowieckich przedsiębiorstw innowacyjnych, a kolejne 10% w podregionie warszawskim zachodnim. Mimo to przedsiębiorstwa, które opracowały i wprowadziły na rynek nowe lub istotnie ulepszone produkty stanowiły w województwie mazowieckim w 2011 r. 5,7%, co plasowało region na 10. pozycji w kraju. Dodatkowo procent przedsiębiorstw wprowadzających lub ulepszających procesy produkcyjne na Mazowszu był niższy od średniej krajowej i wyniósł w 2011 r. 11,0%.

W strukturze gospodarki Mazowsza szczególnie istotną rolę odgrywa sektor usług, w którym firmy przeznaczyły najwięcej środków finansowych na działalność innowacyjną w przeliczeniu na jedno przedsiębiorstwo (8 612,00 PLN), plasując województwo mazowieckie na 3 miejscu krajowego rankingu. Gorzej sytuacja wygląda wśród przedsiębiorstw z sektora przemysłu, gdzie wydatki

w obszarze innowacyjności wyniosły w 2011 r. 3 920,40 PLN. Mimo to, Mazowsze pod tym względem zajmuje drugie miejsce - za województwem śląskim.

Kategorią wskazującą na dojrzałość zastosowań TIK przez mazowieckie przedsiębiorstwa jest m.in. zastosowanie systemów ERP oraz CRM. W 2010 r. tylko 14,7% mazowieckich firm posiadało system klasy ERP, zaś 21,8% system typu CRM, a rozwiązania SCM 20,3% mazowieckich firm. Natomiast rola e-handlu, liczona jako udział przychodów z handlu on-line w ogólnych przychodach netto firmy, w 2010 r. była na Mazowsza (11,5%).

Przedsiębiorstwa województwa nie wykazują znaczącego zainteresowania klastrami ani inicjatywami klastrowymi, co wynika z bierności przedsiębiorców oraz niskiego poziomu zaufania społecznego. Według badań GUS, w latach 2009-2011 9,3% przedsiębiorstw współpracowało w ramach inicjatyw klastrowych (12 miejsce w kraju), a do końca 2011 r. powstało na Mazowszu łącznie 25 inicjatyw klastrowych. Organizacje te najczęściej powstawały z inicjatywy przedsiębiorstw i prawie wszystkie zlokalizowane są w Warszawie. Do negatywnych aspektów funkcjonowania klastrów w regionie trzeba zaliczyć ich rozdrobnienie. W podobnym bądź nawet w tym samym obszarze funkcjonuje kilka inicjatyw, co sprzyja ograniczeniu możliwości realizacji większych przedsięwzięć (m.in. ze względu na ograniczone środki finansowe lub brak odpowiedniej skali popytu) oraz osłabieniu wizerunku inicjatywy jako przedstawiciela całego środowiska określonej specjalizacji. Najczęściej przedsiębiorcy współpracowali z dostawcami (59,1%) oraz odbiorcami (33,1%), co wskazuje na dużą wagę przywiązywaną przez firmy do partnerstw poziomych i współpracę w łańcuchu dostaw. Znacząco rzadziej przedsiębiorstwa deklarowały współpracę z firmami konsultingowymi, czy IOB świadczącymi usługi proinnowacyjne (ośrodki/centra transferu, jednostki badawczo-rozwojowe, szkoły wyższe). Bardzo rzadko wdrażanie innowacji wynikało z partnerstwa pionowego - ze współpracy z konkurentami (6,3%). Większość uważa współpracę z jednostkami prowadzącymi działalność badawczo-rozwojową za mało ważne (53%) i umiarkowanie ważne (13%) źródło innowacyjności dla firmy.

Również w przypadku samych IOB brak jest większego zaangażowania w tworzenie sieci kontaktów lub dywersyfikacji oferty poprzez partnerstwo. Z punktu widzenia IOB, największą grupą przedsiębiorców zainteresowaną była wsparciem doradczym, w drugiej kolejności – finansowym (odpowiednio 54,9% i 53,5% korzystających), a następnie szkoleniami i uzyskaniem informacji (po 39,4%). Mimo zauważalnego zainteresowania tematyką nowych technologii i innowacji, zaledwie 4,2% przedsiębiorców poszukiwało wsparcia o charakterze prac B+R. Wśród prawdopodobnych przyczyn takiego stanu rzeczy instytucje wymieniały: brak wiedzy przedsiębiorców o dostępności usługi i potencjalnych korzyściach, skomplikowane procedury formalne, zbyt wysokie koszty usługi, niedopasowanie do potrzeb i oczekiwań przedsiębiorców.

Biorąc pod uwagę tworzenie środowiska sprzyjającego prowadzeniu innowacyjnej działalności gospodarczej relatywnie duży jest udział gmin deklarujących brak jakichkolwiek działań podejmowanych na rzecz rozwoju innowacyjności (32%), najwięcej w powiecie lipskim, płońskim, płońskim, grójeckim, żyrardowskim, wołomińskim oraz garwolińskim. Dość powszechne jest przekonanie, że w obliczu braku środków finansowych konieczne jest w pierwszej kolejności zaspokajanie podstawowych potrzeb mieszkańców, a nie działalność innowacyjna.

PRZEJŚCIE NA GOSPODARKĘ NISKOEMISYJNĄ

Województwo mazowieckie charakteryzuje się dużym potencjałem zasobów energii odnawialnej. W 2012 r. udział OZE w produkcji energii elektrycznej w skali regionu wyniósł 7,7 %. Potencjał rynkowy wzrostu wykorzystania zielonych źródeł energii na Mazowszu jest określany jako dobry, w szczególności wysoko oceniany jest w przypadku małych elektrowni wiatrowych, energii słonecznej oraz biogazu. Opracowany w 2006 r., *Program możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii dla Województwa Mazowieckiego*, określa potencjał rozwojowy OZE uzależnionych od warunków lokalnych. Dla rozwoju energetyki wiatrowej najbardziej korzystnym obszarem pod względem zasobów energetycznych jest zachodnia i środkowa część województwa a w szczególności powiaty: płocki,

płoński, mławski, ciechanowski, grójecki i garwoliński. Pozostałe części regionu również mogą sprzyjać inwestowaniu w energetykę wiatrową. Obecnie na terenie województwa znajdują się 62 farmy wiatrowe o łącznej mocy 142,7 MW. Warunki rozwoju energetyki solarnej są zbliżone na terenie całego regionu. Jedynie duże aglomeracje miejskie (ze względu na zwiększony poziom zanieczyszczenia powietrza) charakteryzują się nieznacznie gorszymi warunkami. Mazowsze razem z województwem wielkopolskim i warmińsko-mazurskim zajmuje również wysoką pozycję w zakresie łącznego potencjału technicznego wykorzystania biogazu rolniczego.

Jednakże pomimo dogodnych warunków rozwoju OZE, Mazowsze nie jest wiodące pod względem liczby przedmiotowych inwestycji m.in. z uwagi na:

- wymaganym dużym nakładem środków finansowych na rozwój zielonych inwestycji,
- niską świadomością ekologiczną społeczeństwa,
- brak odpowiedniej infrastruktury elektroenergetycznej (istnieje konieczność pilnej modernizacji 35-40 letnich sieci. Ich zły stan zagraża bezpieczeństwu dostaw prądu do odbiorców końcowych. Problem ten w szczególności dotyczy lokalnych sieci rozdzielczych na ok. 40% obszarów wiejskich).

W ciągu ostatnich 10 lat Polska dokonała ogromnego postępu w zakresie zwiększenia efektywności energetycznej, mimo to krajowa gospodarka jest nadal trzykrotnie bardziej energochłonna niż najbardziej rozwinięte państwa Unii Europejskiej (UE). Pod względem liczby ludności województwo mazowieckie jest na drugim miejscu w kraju w ilości zużycia energii elektrycznej (22 000 GWh). Razem z województwem śląskim, regiony zużywają w sumie 33% energii elektrycznej. Od 2009 r. na obszarze regionu występuje spadek konsumpcji energii w przemyśle, natomiast wyraźny wzrost notowany jest w gospodarstwach domowych, w miastach województwa wynosi 3 148 GWh. W przeliczeniu na jednego mieszkańca najbardziej energochłonni domownicy zużywają 926 kWh, w większości energia ta zużywana jest do ogrzewania (ok. 70%) oraz do przygotowania ciepłej wody użytkowej (ok. 14%). Najbardziej efektywnym kosztowo sposobem ograniczenia energochłonności (w tym emisyjności) gospodarki Polski jest zwiększanie efektywności energetycznej. Z przeprowadzonej analizy wynika, że obszarami posiadającymi największy potencjał uzyskania poprawy efektywności energetycznej są budynki (użyteczności publicznej, mieszkalne wielorodzinne) oraz ciepłownictwo. Pilnych działań na rzecz poprawy efektywności energetycznej wymagają także systemy oświetlenia zewnętrznego. Roczny koszt oświetlenia ulic, placów i dróg (w zależności od wielkości gminy) wynosi od kilkuset tysięcy do ok. 20 mln zł. Koszty te stanowią istotne obciążenie budżetów gmin, przy czym działania na rzecz wymiany oświetlenia na energooszczędne służą także redukcji emisji gazów cieplarnianych.

W 2010 r. województwo mazowieckie zajmowało trzecie miejsce w kraju pod względem emisji zanieczyszczeń gazowych (za województwem śląskim i łódzkim). Na 18% jego powierzchni, zamieszkałej przez 53% mieszkańców wystąpiły przekroczenia norm dopuszczalnych dla pyłu zawieszonego PM10, w tym w Warszawie, gdzie stwierdzono również przekroczenia dwutlenku azotu. Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza jest tzw. niska emisja (powierzchniowa), powstała w wyniku produkcji ciepła w paleniskach domowych i lokalnych kotłowniach węglowych oraz emisja liniowa generowana przez transport, wynika to po części z niskiego stopnia wykorzystania transportu publicznego. Prowadzone w województwie badania jakości powietrza pokazują, że największe stężenia monitorowanych zanieczyszczeń występują na terenach zurbanizowanych. Dokonująca się w ostatnich latach przewaga inwestycji drogowych wpłynęła znacznie na przyrost liczby pojazdów samochodowych (w latach 2006-2011 wyniósł on 40%). Występujący w szczególności na terenie obszarów miejskich brak niewystarczających rozwiązań ułatwiających podróż niezmotoryzowanym (tj. infrastruktura piesza i rowerowa oraz niedostateczna liczba działań na rzecz transportu zbiorowego) spowodował, iż rok 2010 był pierwszym, kiedy liczba podróży transportem zbiorowym w Warszawie nieznacznie zmalała. O problemach z emisjami zanieczyszczeń gazowych świadczy fakt, iż do dnia 25 listopada 2013 r. w województwie przyjęto sześć programów ochrony powietrza (dla strefy aglomeracja warszawska, w której został przekroczony poziom dopuszczalny dla pyłu zawieszonego PM2,5, PM10 i dwutlenku azotu w powietrzu, dla strefy mazowieckiej oraz strefy miast Płock i Radom, w których zostały przekroczone poziomy dopuszczalne dla pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 w powietrzu oraz dla strefy

województwa mazowieckiego, w której został przekroczony poziom docelowy benzo(a)pirenu (B(a)P). Na obszarach miejskich duży wpływ na wielkość poziomów stężeń mają zanieczyszczenia pochodzące z komunikacji natomiast na obszarach pozamiejskich zanieczyszczenia pochodzące z niskiej emisji powierzchniowej. W 2011 r. zdecydowanie największy udział w całkowitej emisji PM₁₀, PM_{2,5}, metali ciężkich (As, Cd, Ni, Pb) oraz B(a)P miały emisje pochodzące z indywidualnych palenisk domowych i lokalnych kotłowni. Całkowita emisja PM₁₀ z domów ogrzewanych indywidualnie na obszarze województwa mazowieckiego była w 2011 r. 12,4 razy większa niż całkowita masa PM₁₀ wyemitowanego w tym czasie przez przemysł. Rozpowszechnianie tego zjawiska jest wynikiem niewystarczającego wsparcia konwersji indywidualnych źródeł ciepła na przyłączenie i rozbudowanie sieci lokalnych systemów ciepłowniczych w tym instalacji kogeneracyjnych. Mazowsze charakteryzuje się jedną z najdłuższych sieci ciepłowniczych (łącznie 3 005,5 km) w Polsce. Ogólna produkcja energii cieplnej województwa wynosi 83 629 TJ, z czego do odbiorców końcowych przyłączonych do sieci trafia 60% energii (50 456,2 TJ) a 40% (33 781,2 TJ) zużywane jest na potrzeby własne. W związku z powszechnym występowaniem scentralizowanych systemów ciepłowniczych region ma duży potencjał dla rozwoju inwestycji kogeneracyjnych. W 2012 r. produkcja ciepła w kogeneracji na Mazowszu wynosiła 60 251,5 TJ.

ŚRODOWISKO

Ze względu na utrudniony dostęp do infrastruktury i do podstawowych usług, skutkujący także zagrożeniami związanymi z ochroną środowiska, realizacja Programu w niniejszym obszarze będzie się skupiała na podnoszeniu jakości usług w zakresie gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, kultury oraz ochrony przyrody, co w efekcie przyczyni się do polepszenia warunków bytowych mieszkańców województwa mazowieckiego oraz osiągnięcia efektów środowiskowych.

Przez teren województwa mazowieckiego przepływa najdłuższa rzeka Polski – Wisła oraz jej największy dopływ Narew wraz z Bugiem. Ponadto na terenie województwa znajduje się 7534 km mniejszych rzek, w tym 2350 km rzek nieuregulowanych oraz około 500 km kanałów. Rzeki znajdujące się w regionie wodnym Środkowej Wisły, tj. na obszarze województwa mazowieckiego, należą do rzek o ustroju złożonym. Charakteryzują się zasilaniem opadowo-roztopowym z częstymi wiosennymi (marzec, kwiecień) wezbraniami. Występujące w lecie wezbrania opadowe są nieregularne (lipiec, sierpień, niekiedy czerwiec lub wrzesień). Czas ich trwania jest krótszy od wezbrań wywołanych roztopami. Intensywne wezbrania w regionie wodnym Środkowej Wisły mogą generować wysokie szkody i straty powodziowe. Istotne znaczenie dla ochrony przeciwpowodziowej wśród środków technicznych mają wały przeciwpowodziowe. W województwie mazowieckim istnieje 669 km wałów przeciwpowodziowych, które chronią 116,5 tys. ha, przy czym 290 km wałów wymaga odbudowy lub modernizacji.

Polska, w tym Mazowsze, należy do obszarów o stosunkowo małych zasobach wodnych. Ocenia się, że na jednego mieszkańca województwa przypada około 1550 m³ wody powierzchniowej (przepływ rzeczny na rok), przy założeniu średniej europejskiej około 4000 m³. W wyniku zmian klimatu w regionie zauważa się nasilenie okresów niedoborów wody. Niska, potencjalna zdolność retencyjna dominujących gleb piaszczystych powoduje występowanie na przemian susz i powodzi.

W 2013 r. na terenie województwa odnotowano ponad 1 tys. pożarów lasów. Pod tym względem województwo mazowieckie plasuje się na pierwszym miejscu wśród województw.

W 2012 r. wytworzono w województwie mazowieckim 1 779,3 tys. Mg odpadów komunalnych, a zebrano ogółem 1 376,1 tys. Mg (77% wytworzonych), w tym 1 207,7 tys. Mg odpadów zmieszanych i 168,4 tys. Mg selektywnie zebranych. W związku z powyższymi dysproporcjami niezbędna jest realizacja założeń KPGO oraz WPGO, które kładą główny nacisk na działania zgodne z hierarchią postępowania z odpadami. Jednak zrównoważony rozwój systemu zagospodarowania odpadów komunalnych na Mazowszu nie jest możliwy bez wsparcia regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych. Obecnie strumień zmieszanych odpadów komunalnych, odpadów zielonych

selektywnie zebranych oraz pozostałości z sortowania przeznaczone do składowania ma obligatoryjnie trafić do regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK). Istniejące instalacje posiadają różną przepustowość oraz funkcjonują w różnym stanie zaawansowania technicznego i technologicznego. Wśród nich są duże, nowoczesne obiekty, ale są także instalacje o małej przepustowości, niespełniające wymogów ochrony środowiska i określonych standardów, przeznaczone do zamknięcia lub mogące pełnić funkcje jedynie instalacji zastępczych do czasu uruchomienia instalacji regionalnych. Część instalacji posiada możliwość zwiększenia przepustowości bez potrzeby modernizacji lub rozbudowy (możliwość zwiększenia liczby zmian, obsady) – dodatkowa moc przerobowa w zakresie mechaniczno-biologicznego przetwarzania – ok. 98 tys. Mg/rok. W sprawozdaniach z zagospodarowania odpadów komunalnych przedłożonych przez samorządy gminne za 2012 r., tylko 29 na 314 gmin wykazało posiadanie Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK). W 2013 roku 185 z 307 (ponad 60%) gmin objętych systemem zagospodarowania odpadów komunalnych na Mazowszu wykazało posiadanie PSZOK. Pokazuje to, że nadal 123 samorządy gminne mają trudności ze zorganizowaniem systemu selektywnego systemu zbierania odpadów komunalnych.

Szczególnie cenne w krajowym i europejskim układzie przestrzennym są walory przyrodnicze związane z dolinami rzek, przede wszystkim Wisły, Bugu (paneuropejskie korytarze ekologiczne), Narwi, Pilicy i Bzury, a także dużymi kompleksami leśnymi stanowiącymi pozostałości dawnych puszczy (Kampinoskiej, Bolimowskiej, Kozienskiej, Kurpiowskiej, Białej), tworzącymi dziś zwarte kompleksy leśne. Obszary najcenniejsze, o szczególnym bogactwie przyrodniczo-krajobrazowym, objęto różnymi formami ochrony na mocy ustawy o ochronie przyrody. Zajmują one 29,7% powierzchni województwa (32,4% w kraju), przy czym powierzchnia parków krajobrazowych i obszary chronionego krajobrazu stanowią 28,4 % powierzchni Mazowsza. Z uwagi na unikatowe walory przyrodnicze największe znaczenie posiada Kampinoski Park Narodowy, który został uznany przez UNESCO w 2000 r. za Światowy Rezerwat Biosfery. Ponadto na obszarze Mazowsza zlokalizowanych jest 76 obszarów Natura 2000, z czego 16 stanowi obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO), jeden jest obszarem łączonym, a pozostałe to specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO). Pięć parków krajobrazowych z terenu województwa mazowieckiego tworzy Mazowiecki Zespół Parków Krajobrazowych w skład którego wchodzi: Brudzeński, Chojnowski, Mazowiecki, Kozienski oraz Nadbużański Park Krajobrazowy. Zostały powołane by chronić walory krajobrazowe m.in. obszarów dolin rzecznych (np. dolina rzeki Skrzy Prowej czy dolina dolnego Bugu) i kompleksów leśnych (np. Puszcza Kozienska czy Lasy Chojnowskie). W granicach każdego z parków krajobrazowych tworzących Mazowiecki Zespół Parków Krajobrazowych zlokalizowane są również obszary Natura 2000. Ponadto Chojnowski i Mazowiecki Park Krajobrazowy tworzą wraz z Kampinoskim Parkiem Narodowym Zielony Pierścień Warszawy, pełniący funkcję klimatotwórczą dla Warszawy. Równocześnie oba te parki stanowią alternatywę dla Kampinoskiego Parku Narodowego, jako miejsca odpoczynku, rekreacji i jednocześnie edukacji przyrodniczo-leśnej. Walorem Brudzeńskiego Parku Krajobrazowego jest głęboka i kręta dolina Skrzy Prowej, a z kolei o atrakcyjność Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego, jednego z największych w Polsce, decyduje zachowana dolina Bugu z meandrującą rzeką, licznymi starorzeczami i wyspami w nurcie, która odgrywa także ogromną rolę na trasie przelotu oraz jako miejsce odpoczynku i żerowania ptaków migrujących.

KULTURA

Dzięki położeniu w centrum Polski oraz funkcjom metropolitalnym Warszawy województwo mazowieckie odgrywa znaczną rolę w generowaniu ruchu turystycznego. Potencjał rozwojowy sektora turystycznego stanowią cenne zasoby materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego regionu. Na Mazowszu znajdują się obszary uznane za pomniki historii oraz wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. W regionie ulokowane są 24 miasta historyczne oraz wiele interesujących zamków (14), pałaców (155) i dworów (345). Ogółem w rejestrze zabytków nieruchomych znajduje się 6757 obiektów (trzecie miejsce w Polsce), jednakże jego szczegółowa weryfikacja wykazała, że 124 z nich już nie istnieje, 118 jest zagrożonych, a 29 utraciło swoją wartość.

Ważnym atutem Mazowsza jest Warszawa, naturalnie generująca ruch turystyczny, który dzięki bogatej ofercie kulturalnej jest dystrybuowany na cały region. Jednak dysproporcje w rozwoju gospodarczym między Warszawą a resztą województwa znajdują odzwierciedlenie w zróżnicowanym stopniu rozwoju infrastruktury turystycznej i kulturowej. W skali kraju województwo przoduje co do liczby instytucji kultury: 116 muzeów, 37 teatrów i instytucji muzycznych, 57 galerii i salonów sztuki, 256 ośrodków kultury, 986 bibliotek, 59 kin stałych. Jednocześnie z uwagi na fakt, iż jest to region o największej liczbie ludności, imponujący współczynnik instytucji kultury w przeliczeniu na 1 mieszkańca, charakteryzuje się niską dostępnością do różnych form kultury i sytuuje Mazowsze daleko za innymi województwami. Dostęp do instytucji kultury i prezentowanej przez nie oferty rozłożony jest w województwie nierównomiernie. Sektor kultury oraz sektor turystyki nie są dominującymi rynkami zatrudnienia w skali województwa (3,4 % pracujących ogółem - piąta pozycja w kraju). W 2010 roku w regionie zarejestrowanych było około 10 tysięcy przedsiębiorstw z obszaru kultury, rozrywki i rekreacji, czyli blisko 13% liczby przedsiębiorstw w kraju oraz 11% przedsiębiorstw związanych z turystyką (usługi noclegowe i gastronomiczne) i ok. 20% wszystkich biur podróży w Polsce. Niemniej, licznie występujące dobra kulturowe, stanowią istotny potencjał dla dalszego gospodarczego rozwoju regionu.

REWITALIZACJA

Dynamiczny rozwój regionu wiąże się z występowaniem konfliktów przestrzennych oraz kumulacją negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych. Koncentracja ich widoczna jest głównie w śródmieściach i na obrzeżach miast, w których żyje ok. 65% ludności regionu, ale także na obszarach wiejskich, na których w skutek negatywnych trendów demograficznych oraz transformacji systemowej nastąpiła marginalizacja społeczno-gospodarcza. Największe (poza Warszawą) miasta województwa Radom, Płock, Siedlce, Ostrołęka i Ciechanów to ośrodki z występującym natężeniem problemów, tracące swoje funkcje społeczno-gospodarcze. Obszary kryzysowe wymagające działań rewitalizacyjnych występują również na Obszarze Metropolitalnym Warszawy (OMW). W samej stolicy stanowią one 11,7% powierzchni miasta, którą zamieszkuje ponad 1/3 jego mieszkańców. W szczególnie trudnej sytuacji jest prawobrzeżna część Warszawy, w tym głównie dzielnica Praga Północ. Generalnie w regionie znajduje się 2287,41 ha powierzchni obszarów zdegradowanych będących pozostałością terenów postindustrialnych, co stanowi 0,065% jego obszaru. 40,4% tego typu terenów znajduje się w granicach 93 gmin wiejskich. Na wsi jest także 15,32 ha położonych w 8 gminach, obszarów powojkowych, którym należy nadać nowe funkcje. Ponadto 93 gminy wiejskie posiadają w swoich granicach zdegradowane tereny pokolejowe. Występowanie obszarów zdegradowanych w istotny sposób sprzężone jest ze stanem zdrowia, jakością życia i charakterystyką mieszkańców. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym, po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych w 2011 r. wyniósł 14%. Słabo rozwija się sektor ekonomii społecznej, tworzący miejsca pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem. W niewystarczający sposób wykorzystywane są klauzule społeczne w zamówieniach publicznych. Wszystkie wymienione czynniki wpływają na obniżenie atrakcyjności, niewłaściwą strukturę ekonomiczną, a także wykluczenie społeczne, wysoki poziom przestępczości oraz ogólnie niską jakość życia na wielu obszarach Mazowsza. Stają się one dysfunkcyjnymi (kryzysowymi) i wymagają podjęcia działań rewitalizacyjnych. Wartość wszystkich projektów zaplanowanych w LPR w regionie przekracza 4,4 mld PLN. Znacząca ich większość to projekty dotyczące infrastruktury miejskiej.

ZDROWIE

Najważniejszymi problemami zdrowotnymi zarówno w skali kraju, zgodnie z *Policy Paper dla ochrony zdrowia na lata 2014 – 2020 (Policy Paper)*, jak i województwa mazowieckiego są: choroby psychiczne, choroby układu krążenia, choroby nowotworowe, choroby układu kostno – stawowo – mięśniowego i choroby układu oddechowego. Należą one do głównych przyczyn niezdolności do pracy i umieralności. Istotnym problemem zdrowotnym na Mazowszu są choroby psychiczne i zaburzenia zachowania u dzieci i młodzieży.

Zachorowalność na choroby układu kostno–stawowo–mięśniowego w starzejącym się społeczeństwie Mazowsza, również ma trend rosnący. Jest to jedna z najczęstszych przyczyn absencji chorobowej. Zgodnie z diagnozą zawartą w *Policy Paper*, choroby układu kostno stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej ponadprzeciętnie często stają się przyczyną niepełnosprawności.

Istotne problemy zdrowotne stanowią również: choroby układu krążenia, choroby nowotworowe, choroby układu oddechowego.

W województwie mazowieckim, podobnie jak w skali całej Polski, liczba osób w wieku produkcyjnym jak i przedprodukcyjnym będzie się zmniejszać w najbliższych latach, przy jednoczesnym systematycznym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym.

Problemem ochrony zdrowia w województwie mazowieckim jest dostępność do nowoczesnego sprzętu i aparatury medycznej, finansowanej przez płatnika publicznego, niezbędnej do właściwego diagnozowania i leczenia pacjentów oraz konieczności modernizacji podmiotów leczniczych. W przypadku podmiotów leczniczych monospecjalistycznych problem modernizacji pomieszczeń dotyczy głównie obszaru psychiatrii.

W wymiarze terytorialnym, obszarem o stosunkowo dużym w skali całego województwa, ryzyku wykluczenia, w tym z przyczyn zdrowotnych, jest subregion radomski. Wyższy niż w skali województwa jest tu wskaźnik bezrobocia (24,6%), niższe dochody mieszkańców. Mniej korzystna jest tu także w porównaniu do całego województwa struktura demograficzna.

Ponadto w porównaniu z całym Mazowszem większa jest też umieralność, w szczególności z powodu chorób nowotworowych i układu krążenia. Analiza podmiotów świadczących usługi zdrowotne wskazuje na duże potrzeby w zakresie modernizacji infrastruktury, dostosowania do wymogów płatnika publicznego, jak również w zakresie aparatury i sprzętu medycznego.

W związku z opisanymi w *Policy Paper* reformami w sektorze zdrowia skutkującymi rosnącą rolą Podstawowej Opieki Zdrowotnej (POZ) możliwy jest również wzrost potrzeb inwestycyjnych w tym obszarze.

TRANSPORT

Głównym problemem systemu transportowego województwa jest niezadowalający stan dróg stanowiących uzupełnienie sieci dróg krajowych, w szczególności leżących w sieci TEN-T. Drogi wojewódzkie w dużej części nie spełniają parametrów technicznych w zakresie szerokości jezdni oraz wymaganej nośności. Natężenie ruchu na około 15% dróg wojewódzkich sięga ok. 15-17 tys. pojazdów na dobę i przewyższa wielkości mierzone na wielu drogach krajowych. Na kolejnych 34% sięga 6-8 tys. pojazdów na dobę i odpowiada wielkościom średnim dla dróg krajowych. Stan bezpieczeństwa regionalnej infrastruktury drogowej, podobnie jak w całym kraju jest niski, co odzwierciedlają statystyki europejskie, w których Polska notowana jest na jednym z ostatnich miejsc.

Niska jakość infrastruktury oraz niekompletność drogowej sieci transportowej regionu ogranicza wewnętrzną i zewnętrzną dostępność komunikacyjną. Wskaźnik dostępności dla sieci drogowej na Mazowszu wynosi 0,3571, przy 0,3230 dla Polski, natomiast średnia dostępność powiatowego węzła transportowego w województwie mazowieckim to 0,3525, przy 0,3189 dla Polski. Dane te pokazują znaczne różnicowania w zakresie dostępności przestrzennej. Biorąc pod uwagę masę ośrodka warszawskiego dostępność województwa mazowieckiego jest niska. Pomimo realizacji wielu inwestycji drogowych usprawniających system transportowy i częściowej poprawy warunków podróży transportem samochodowym, nadal wewnętrzna dostępność potencjałowa województwa mieści się poniżej średniej europejskiej. Część powiatów znajduje się poza izochroną drogową 60 min. do miasta wojewódzkiego.

Problemem jest również brak odpowiedniej ilości obwodnic w Warszawie oraz w pozostałych miastach regionu. Warszawa m.in. z powodu położenia w węźle TEN-T charakteryzuje się dużym obciążeniem ruchu, niską wydolnością sieci, ograniczoną przepustowością dróg, a także problemami

w rozprowadzaniu ruchu na obszarze miasta, zwłaszcza z dróg wlotowych. Negatywnym tego skutkiem jest częste prowadzenie ruchu tranzytowego przez tereny intensywnie zurbanizowane oraz powstawanie tzw. „wąskich gardeł”. Z przeprowadzonych pomiarów ruchu na drogach wojewódzkich w 2010 r. zarejestrowano wzrost około 23 % w porównaniu z 2005 r. Wskaźnik SDR 2010 (p/d) dla Mazowsza wynosił 4192 (p/d) przy średniej krajowej rzędu 3398 (p/d).

Istotny element regionalnego systemu transportowego stanowi infrastruktura kolejowa. Na sieć kolejową województwa mazowieckiego składa się około 1699 km, z czego 1423 km (84%) są zelektryfikowane, a 1024 (60%) posiada 2 lub więcej torów. Na 100 km² ogólnej powierzchni w województwie, przypada 4,8 km linii kolejowych i jest to jeden z najniższych wskaźników w kraju. System transportu kolejowego charakteryzuje się międzynarodowym znaczeniem linii kolejowych na kierunkach: północ – południe i wschód – zachód oraz dominacją aglomeracji warszawskiej, która pod względem liczby i znaczenia zbiegających się tu linii tworzy największy węzeł kolejowy w Polsce. Długość linii na tym obszarze wynosi 204 km, a na 100 km² powierzchni przypada 39,4 km linii. Znacząca koncentracja linii kolejowych występuje również w Siedlcach, Radomiu, Ostrołęce i Płocku oraz w powiatach przylegających do Warszawy.

Kolejowe połączenia regionalne i aglomeracyjne na obszarze Mazowsza obsługiwane są przez utworzoną przez Samorząd Województwa Mazowieckiego spółkę „Koleje Mazowieckie – KM” Sp. z o.o., Warszawską Kolej Dojazdową sp. z o.o. (WKD), a także przez Szybką Kolej Miejską sp. z o.o. Przeciętnie w ciągu doby na terenie województwa kursuje około 800 pociągów, z czego około 67% obsługuje aglomerację stołeczną. Pociągi te przewożą około 175 tys. pasażerów dziennie (w tym WKD ponad 25 tys.), Koleje Mazowieckie przewożą z roku na rok coraz więcej pasażerów – w 2012 r. ponad 59 mln (o 48% więcej niż w 2005 r.), zaś WKD – około 7 mln. Obecna oferta przewoźników, pomimo realizowanych inwestycji nie zaspokaja w pełni potrzeb przewozowych i oczekiwań podróżnych z uwagi na zbyt długi czas przejazdu, częstotliwość kursowania, stan techniczny większości eksploatowanego taboru, a także nie w pełni satysfakcjonujący stopień bezpieczeństwa.

RYNEK PRACY

Województwo mazowieckie jest regionem o największym w kraju potencjale demograficznym. Jego obszar zamieszkuje 5,5 mln osób (ponad 14% ludności Polski) i liczba ta stale wzrasta. Mieszkańcy miast stanowią 65% ludności ogółem. Pozostałe 35% to mieszkańcy terenów wiejskich. Wysokiemu potencjałowi demograficznemu towarzyszy wysoka liczba bezrobotnych. Mazowsze wyróżnia się najwyższą w Polsce liczbą zarejestrowanych bezrobotnych pomimo drugiej co wielkości stopy bezrobocia, która na koniec grudnia 2013 r. wynosiła 11,1% przy średniej w Polsce 13,4%. Kolejną, cechą mazowieckiego rynku pracy jest struktura wielkościowa pracodawców. W strukturze przedsiębiorstw, w 2013 r. dominowały przedsiębiorstwa MŚP – 99% przedsiębiorstw ogółem. Wskaźnik aktywności gospodarczej wyniósł 14,9, dla Polski 12,1. Niepokojącą sytuacją, wpływającą negatywnie na potencjał Mazowsza jest pogorszenie warunków demograficznych. Według opracowanej przez GUS prognozy ludności w województwie w 2035 r. będzie mieszkało 5 469 500 osób, tj. o 152 660 (o 2,8%) więcej niż na koniec 2013 r. Liczba ludności w wieku produkcyjnym zmniejszy się w stosunku do liczby z końca 2013 r. o 141 103 osoby i spadnie do poziomu 58,1% ogółu w 2035 r. Z przedstawionych powyżej cech mazowieckiego rynku pracy wyłaniają się jego kluczowe problemy. Do głównych należy niewykorzystany potencjał zasobów pracy, reprezentowany przez osoby bezrobotne i poszukujące pracy. Biorąc pod uwagę terytorialny aspekt rynku pracy należy wskazać bardzo wysokie zróżnicowanie stopy bezrobocia między subregionami, i powiatami. Na koniec grudnia 2013 r. najwyższą stopą bezrobocia wyróżniały się powiaty: szydłowiecki – 38,9%, radomski – 30,1%, przysuski – 27,6% oraz makowski 25,7%. Najniższą stopę bezrobocia odnotowano w m.st. Warszawie – 4,8%.

W wyniku analizy struktury niewykorzystanych zasobów mazowieckiego rynku pracy wyodrębniono grupy osób powyżej 29 r. ż., będące w szczególnie trudnej sytuacji na rynku zwane dalej grupami defaworyzowanymi, a mianowicie:

- osoby długotrwale bezrobotne - 57,34%
- osoby w wieku powyżej 50 roku życia – 25,8%;
- osoby o niskich kwalifikacjach - 28,93%;
- kobiety w związku z niskim wskaźnikiem zatrudnienia kobiet – 44%;
- osoby niepełnosprawne w związku z niskim wskaźnikiem zatrudnienia – 16,4%;

Niekorzystna sytuacja wszystkich opisanych grup defaworyzowanych potęgowana jest przez problemy horyzontalne wpływające na mazowiecki rynek pracy.

Jednym z nich jest mała dostępność do żłobków, która utrudnia osobom sprawującym opiekę nad dziećmi do lat 3 powrót do zatrudnienia. W 2012 r. działało na Mazowszu 119 żłobków (żłobki, oddziały żłobkowe przy przedszkolach i kluby dziecięce). Liczba miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w miastach w roku 2012 wyniosła 68,4.

Ponadto zjawiskiem mającym wpływ na regionalny rynek pracy są ogólne tendencje migracyjne. W powiązaniu ze zjawiskiem wyludniania obszarów peryferyjnych regionu na rzecz dobrze rozwiniętych ośrodków miejskich migracje stanowią dziedzinę wymagającą interwencji.

Kolejnym problemem horyzontalnym jest lokalizacja miejsc pracy w stolicy regionu i powiatach okołowarszawskich. W województwie na każde 1000 mieszkańców przypadało 128 podmiotów gospodarki narodowej. Najwyższy wskaźnik notowany był w Warszawie (200). Najniższe wartości wystąpiły w powiatach: ostrołęckim (51), zwoleńskim (51), płockim (57) oraz sierpeckim (57).

Istotnym elementem diagnozy rynku pracy województwa mazowieckiego jest wykorzystanie potencjalnych obszarów wzrostu wynikających ze Strategii Europa 2020. Należy do nich biała gospodarka, która może zaabsorbować znaczne rezerwy siły roboczej. Jak wynika z badań aż 35,10%, ogółu świadczeń na oddziałach szpitalnych w 2012 r. udzielono w regionie osobom w wieku poprodukcyjnym. Kolejnym potencjalnym obszarem wzrostu jest gospodarka recydingowa zgodnie z Zieloną Inicjatywą na rzecz Zatrudnienia, wyrażoną w komunikacie przyjętym przez Komisję Europejską w dniu 2 lipca 2014 r.

Najistotniejszym wskaźnikiem obrazującym sytuację na rynku pracy jest wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20 – 64 lata. W województwie mazowieckim wynosił w 2012 roku 71,1% i wartość ta była znacznie wyższa od wartości krajowej wynoszącej 64,9%. Na podstawie analiz społeczno – gospodarczych szacuje się, iż w latach realizacji RPO wskaźnik ten będzie systematycznie wzrastał osiągając wartość 71,5%, 71,9% i 72,3% odpowiednio w latach 2018, 2020 i 2023.

WSPIERANIE WŁĄCZENIA SPOŁECZNEGO I WALKA Z UBÓSTWEM

Na Mazowszu wykluczeniem zagrożona jest ok. 1/5 ludności, a 14% należy uznać za faktycznie wykluczoną. W 2013 roku w gminach i powiatach województwa mazowieckiego pomoc społeczną uzyskało 342 527 osób (w tym 176 481 długotrwale korzystających z pomocy), o 7455 osób więcej niż w 2012 r. Głównymi problemami są ubóstwo i bezrobocie - świadczenia z tych powodów otrzymały odpowiednio 83 846 i 64 472 rodziny. Na kolejnych miejscach są długotrwała i ciężka choroba (48 033 rodziny), niepełnosprawność (45 294 rodziny), a następnie bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, ochrona macierzyństwa lub wielodzietność, alkoholizm i narkomania, bezdomność, opuszczenie zakładu karnego. Zakres świadczonej pomocy jest zróżnicowany terytorialnie.

Zwraca uwagę niski wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych, który w IV kw. 2012 r. wyniósł 14,3% (w Polsce 14,8%).

Badania wskazują, że zwiększenie skuteczności wsparcia osób wykluczonych zależy od efektywniejszej współpracy instytucji pomocy i integracji społecznej z instytucjami rynku pracy.

Potrzebna jest pomoc dla rodzin wielodzietnych, niepełnoletnich matek i osób samotnie wychowujących dzieci. W 2011 r. w województwie było ponad 26 tys. rodzin wielodzietnych (3+), a wśród nich 5,5 tys. rodzin niepełnych. Rodziny wielodzietne stanowią grupę najbardziej zagrożoną ubóstwem skrajnym. W 2012 r. poniżej minimum egzystencji żyło ok. 27% osób w małżeństwach

z 4 i większą liczbą dzieci (z 3 dzieci – 9,7%, z 2 – 4,0%, z 1 – 2,5%). Wskaźnik zagrożenia ubóstwem skrajnym dla rodzin niepełnych wyniósł ok. 9%.

Zgodnie z UP, wykluczenie społeczne to nie tylko wykluczenie z życia społeczno-gospodarczego spowodowane ubóstwem, ale także wykluczenie z dostępu do usług publicznych, dlatego istotnymi zagadnieniami są system wspierania rodziny, organizowanie pieczy zastępczej, usługi społeczne.

Na koniec 2012 r. na Mazowszu było 92 koordynatorów pieczy zastępczej w 38 powiatach (1 koordynator na 48 rodzin), a w ramach wspierania rodzin 104 gminy (na 314) zatrudniały 226 asystentów rodzin. Konieczne jest, m.in.: wspieranie gmin w tworzeniu lokalnych systemów wsparcia, zatrudnianie asystentów rodzin oraz tworzenie placówek wsparcia dziennego.

Najważniejsze problemy w zakresie wsparcia rodzin to: niewystarczający zakres usług na rzecz planowania rodziny i wzmacniania umiejętności społeczno-wychowawczych oraz terapii i mediacji, niedobór usług na rzecz wspierania rodziny, w tym rodzin wspierających i asystentów rodzin. Brakuje placówek wsparcia dziennego – edukacyjnych, specjalistycznych, interwencyjnych, terapeutycznych. W 2013 r. było na Mazowszu 188 placówek wsparcia dziennego dla dzieci, w tym 72 w Warszawie.

Na zagadnienia związane z wykluczeniem społecznym wpływa demografia. Głównym demograficznym problemem Mazowsza jest starzenie się ludności oraz niewystarczająca dostępność usług społecznych, w tym opiekuńczych. W roku 2013 na Mazowszu były 24 dzienne domy opieki (26 w 2012 r.), z czego 16 w m. st. Warszawie. Realizowane przez MCPS w 2014 r. badanie wskazuje, że zapotrzebowanie na usługi środowiskowe będzie w najbliższych latach znacząco rosło.

Jedną z przyczyn wykluczenia społecznego jest zły stan zdrowia. Problemy zdrowotne u dzieci i młodzieży wynikające z wad wrodzonych i nabytych, w tym m.in. z zaburzeń ośrodkowego układu nerwowego, takich jak mózgowie porażenie dziecięce i autyzm, choroby i zaburzenia psychiczne, w szczególności nerwice, upośledzenie słuchu, wzroku, czy mowy powodują wykluczenie społeczne zarówno dziecka, jak też rodziców. Statystyki wskazują na wzrost zaburzeń psychicznych u dzieci i młodzieży do 18 roku życia. W Polsce blisko 13,9 % dzieci, wymaga uwagi ze względu na uszkodzenia narządu słuchu. Postęp medyczny i technologiczny pozwala poprawiać jakość życia dzieci i młodzieży z porażeniem mózgowym oraz z autyzmem. Wczesne wykrycie zaburzeń słuchu, wzroku i mowy oraz nerwic u dzieci umożliwia skuteczną terapię, zapobiegając późniejszemu wykluczeniu. Istotnym problemem zdrowotnym z uwagi na ryzyko powikłań prowadzących do niepełnosprawności i wykluczenia społecznego jest również cukrzyca.

Problemem w wymiarze demograficznym, z uwagi na rosnącą liczbę osób powyżej 65 roku życia, jest zapewnienie właściwej opieki nad osobami zależnymi, w tym osobami starszymi.

Na Mazowszu jest 85 spółdzielni socjalnych, z czego 42 w Warszawie, 8 CIS, 15 KIS, 73 WTZ, 6 ZAZ. Nie jest znana liczba pozostałych PES. Na niezadowolający rozwój ekonomii społecznej wpłynęły m.in.: ukierunkowanie wsparcia na tworzenie spółdzielni socjalnych, które nie są odpowiednie dla wszystkich grup, braki we wsparciu dla istniejących PES, niewystarczająca kompleksowość wsparcia PES, relacje z samorządami lokalnymi, słabe powiązania ekonomii społecznej z innymi obszarami polityki publicznej na poziomie lokalnym, niechęć do ekonomizacji działalności w NGO, zbyt niska jakość usług OWES.

Ubóstwo i wykluczenie społeczne są zróżnicowane terytorialnie. Przy programowaniu działań należy przeorientować zasady redystrybucji dochodów, aby dostępne środki w większej części trafiały do regionów najbardziej zaniedbanych.

Cel krajowy ustalony dla Polski w obszarze redukcji liczby osób pozostających w ubóstwie jako 1,5 mln osób został osiągnięty w 2012 r. Należy jednak kontynuować działania mające na celu dalsze ograniczanie skali ubóstwa oraz utrwalenie osiągniętego dotychczas efektu w tym zakresie. Dla określenia pozycji województwa mazowieckiego względem wartości krajowych stosowany jest wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym. W przypadku województwa mazowieckiego wynosił on w 2013 r. 12,4% i wartość ta była niższa od wartości krajowej 16,2%. Przewiduje się dalszy spadek wartości tego wskaźnika w województwie w latach realizacji RPO. Szacuje się spadek jego wartości do poziomu 11,4%, 11,3% i 11% odpowiednio w latach 2018, 2020 i 2023.

EDUKACJA

Wyniki egzaminów zewnętrznych wskazują, że uczniowie mazowieckich szkół odnoszą najwyższe wyniki względem uczniów z innych województw. Jednocześnie wyzwaniem dla edukacji jest zróżnicowana sytuacja uczniów (wynikająca z miejsca zamieszkania, pochodzenia społecznego, poziomu wykształcenia rodziców, statusu materialnego, a także niepełnosprawności i zaburzeń rozwojowych) oraz wyposażenie ich w zestaw kompetencji kluczowych pozwalających na kontynuację edukacji zgodną z możliwościami, niezależnie od pochodzenia społecznego. Najistotniejsze problemy na poszczególnych etapach edukacji to:

Przedszkola. Poziom uprzedzszkolnienia jest silnie zróżnicowany przestrzennie. Najwyższy jest w Warszawie i okolicach (ok. 90%), a najniższy w gminach rolniczych (ok. 40%). Zgodnie z danymi GUS, w 2010 r. na 314 gmin woj. mazowieckiego w 135 poziom upowszechnienia edukacji przedszkolnej nie przekraczał 40%, jednocześnie w 40 gminach wynosił nie więcej niż 20%. Poza tym widoczny jest ograniczony udział dzieci z rodzin o niskim statusie ekonomicznym w płatnych zajęciach dodatkowych. Europejska współpraca w zakresie edukacji i szkoleń wyznacza objęcie edukacją przedszkolną 95% dzieci w wieku od 4 roku życia do rozpoczęcia edukacji szkolnej.

Szkoły podstawowe, gimnazja, oraz szkoły ponadgimnazjalne

Wielkość miejscowości, w której zlokalizowana jest szkoła różnicuje wyniki uczniów, co zagraża spójności społecznej. (W grupach gimnazjów o najniższych wynikach są szkoły wiejskie oraz miejskie z trudnych dzielnic np. Pragi Północ w Warszawie). W 2014 r. egzamin gimnazjalny przeprowadzono w 901 szkołach (w tym 49,17% z nich znajduje się na wsiach i uczyło się w nich 36,3% przystępujących do egzaminu).

Szkoły ponadgimnazjalne, to: licea ogólnokształcące (687 ogółem, w tym dla dorosłych 306), licea profilowane - 69 (w wyniku zmian w systemie oświaty są stopniowo wygaszane), szkoły prowadzące kształcenie zawodowe, umożliwiające uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe, (szkoły zasadnicze-187; technika, w tym technika uzupełniająca-315; oraz szkoły policealne). Pozostałe szkoły ponadgimnazjalne to szkoły specjalne (dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu znacznym bądź umiarkowanym, a także dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi).

Zasadniczym problemem są nierówności w dostępie do edukacji między młodzieżą miast i wsi oraz uwarunkowania społeczne. Natomiast pracodawcy zwracają uwagę na niedostosowanie/brak kompetencji miękkich, kluczowych na rynku pracy, czyli m.in. umiejętności językowych, wykorzystania nowych technologii, umiejętności pracy zespołowej, itp.

Dopasowanie oferty szkół i placówek kształcenia zawodowego do popytu na lokalnym rynku pracy.

Kwestia dopasowania oferty szkół i placówek kształcenia zawodowego do popytu na lokalnym rynku pracy determinowana jest niewystarczającym przepływem informacji o potrzebach i wymaganiach w obszarze kwalifikacji i umiejętności lokalnego rynku, niewystarczającą współpracą szkół i pracodawców, a także niedostosowaniem zaplecza do praktycznej nauki zawodu (pracowni i warsztatów szkolnych) do wymagań rynku pracy, co potęguje nieatrakcyjność zatrudnieniową absolwentów. Zaledwie co dziesiątej szkole patronuje przedsiębiorca (całej szkole bądź wybranym klasom). Niski odsetek szkół objętych patronatem wynika przede wszystkim ze specyfiki tej formy współpracy – objęciem szkoły patronatem są zainteresowane tylko duże przedsiębiorstwa, których sytuacja finansowa może na to pozwolić. (Czynią tak duże, często zagraniczne, firmy stykające się z deficytem chętnych do pracy). Nową formą współpracy, ale słabo rozpowszechnioną, sektora edukacji i biznesu są porozumienia między szkołami a przedsiębiorstwami w większych miastach województwa (także z uczelniami wyższymi, jak ma to miejsce w Warszawie). Niewystarczająca współpraca szkół i placówek dydaktycznych w obszarze kształcenia zawodowego potęgowana jest niewystarczającymi nakładami na odnowienie posiadanej bazy warsztatowej. Sprzęt do praktycznej nauki zawodu jest przestarzały, nieodpowiedni do realiów w przedsiębiorstwach. Szkoły publiczne nie mają środków na zakupy nowoczesnego wyposażenia (sprzętu, oprogramowania). Jednocześnie pracodawcy z woj. mazowieckiego zwracają uwagę na braki, u uczniów szkół zawodowych, w zakresie

kompetencji „miękkich”, społecznych. Oczekują od absolwentów nie tylko umiejętności zawodowych ale również istotnych umiejętności interpersonalnych.

Nieefektywna współpraca szkół z pracodawcami, nieodpowiednie wyposażenie warsztatowe przekładają się na dalszy proces dydaktyczny ucznia i w efekcie na posiadane umiejętności oraz zdolność do zatrudnienia. Istotnym elementem w niniejszym procesie są także kwalifikacje kadry dydaktycznej, często przestarzałe nieodpowiadające wymaganiom technologicznym.

Podnoszenie kwalifikacji przez nauczycieli i instruktorów praktycznej nauki zawodu.

W odniesieniu do nauczycieli kształcenia zawodowego istotną kwestią jest aktualizowanie przygotowania tej grupy nauczycieli do prowadzenia zajęć z uczniami. W sytuacji, gdy w większości przypadków ich wiedza i umiejętności nie nadążają za zmianami w branży, nawet najlepiej wyposażone pracownie nie przygotowują lepiej uczniów do pracy. Jednym z mechanizmów podwyższania kwalifikacji są praktyki/staże u pracodawców nie tylko dla uczniów, lecz także dla nauczycieli.

Kształcenie i szkolenie osób dorosłych.

Strategia Europa 2020, dążąc do rozwoju gospodarki opartej na wiedzy i innowacji, kluczową rolę w osiąganiu celów rozwoju przypisuje edukacji i szkoleniom. W Polsce, w 2012 r., dokończyło się mniej niż 5%, osób pomiędzy 25-64 rokiem życia. Natomiast w województwie mazowieckim w 2012 r. było to 6,9%.

W dokumencie strategicznym opracowanym na poziomie krajowym pn.: *Perspektywa uczenia się przez całe życie* przyjęto założenia w zakresie zwiększenia stopnia uczestniczenia osób dorosłych w kształceniu i szkoleniu. Ww. dokument zakłada m.in., że do 2020 r. co najmniej 15% osób w wieku 24-65 lat będzie uczestniczyć w LLL. Wyzwaniem staje się więc zwiększenie stopnia uczestniczenia osób dorosłych w kształceniu i szkoleniu. Jednocześnie zmiany demograficzne, tj. starzenie się społeczeństwa, wymaga dostosowywania m.in. oferty edukacyjnej do potrzeb tej rosnącej grupy.

Także w badaniu pn. *Diagnoza społeczna* wskazuje się na konieczność zwiększenia udziału w kształceniu ustawicznym w Polsce przez realizację różnych form uzupełniania wykształcenia i podnoszenia kwalifikacji. Istotne jest przy tym wsparcie osób w wieku *niemobilnym*. Wskazuje się przy tym, że Polskę cechują najniższe wskaźniki zatrudnienia (względem UE) osób w wieku 55 – 64 lata.

W Polsce kształcenie i szkolenie odnosi się do zdobywania wiedzy przez osoby dorosłe (po zakończeniu okresu obowiązkowej nauki) i rozumiane jest jako edukacja formalna (szkolna) lub pozaformalna.

W zakresie osi współfinansowanych z EFS zarówno wskaźnik zatrudnienia jak i wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym służą jedynie wskazywaniu ogólnej sytuacji społeczno-gospodarczej w regionie i ewentualnym decyzjom w zakresie wdrażania RPO. Nie są one wskaźnikami rezultatu interwencji RPO i nie mogą być przedmiotem odpowiedzialności RPO. UP wskazuje, iż wpływ interwencji EFSI na ich osiągnięcie jest bardzo ograniczony (do rzędu 4-8%), a ich zmienność zależna jest od ogólnych czynników natury społeczno-gospodarczej oraz zmian legislacyjnych pozostających zasadniczo poza sferą oddziaływania RPO.

Zakres regionalnego programu operacyjnego jest odpowiedzią na wyzwania rozwojowe, określone dla regionu w głównych dokumentach strategicznych i uwzględnia te obszary interwencji, których realizacja przyniesie największe efekty. W tym kontekście, analiza społeczno-ekonomiczna – uaktualniana corocznie i przedstawiana Komisji Europejskiej – uwzględniająca uaktualnianą rocznie listę elementów zestawu diagnostycznego uzgodnionego z Komisją Europejską (w zależności od dostępności danych), zostanie wzięta pod uwagę.

Zestaw diagnostyczny uzgodniony z Komisją Europejską nie stanowi przedmiotu sprawozdawczości w rozumieniu właściwych przepisów dotyczących sprawozdawczości rocznej.

PARTNERSTWO PUBLICZNO-PRYWATNE

W ramach ww. obszarów możliwa jest realizacja projektów w oparciu o partnerstwo publiczno-prywatne zdefiniowane w art. 2 rozporządzenia Parlamentu i Rady (UE) nr 1303/2013, zaś

beneficjentem tego typu projektu może być podmiot publiczny (inicjator projektu) lub partner prywatny (wybrany do jego realizacji).

SPÓJNOŚĆ Z EUROPEJSKIMI, KRAJOWYMI ORAZ REGIONALNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZO-ROZWOJOWA ORAZ ROZWÓJ POTENCJAŁU INNOWACYJNEGO I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

W obszarze wspierania sfery badawczo-rozwojowej oraz innowacyjności, Program jest spójny ze wszystkimi trzema celami Strategii Europa 2020, a więc rozwojem inteligentnym, zrównoważonym i sprzyjającym włączeniu społecznemu. Cele rozwoju inteligentnego w RPO WM 2014-2020 zgodne są z działaniami projektu flagowego UE: *Unia innowacji*, zwłaszcza w zakresie wsparcia inteligentnych specjalizacji na Mazowszu, co pozwoli na przeciwdziałanie fragmentacji i skupienie się na mocnych stronach regionu. Projektowane obszary inteligentnej specjalizacji regionu – bezpieczna żywność, wysoka jakość życia, profesjonalne usługi dla biznesu, inteligentne systemy zarządzania - stanowiące odpowiedź na zapotrzebowanie gospodarki regionu, wskazują też kierunek ich rozwoju będący odzwierciedleniem założeń strategicznych na poziomie UE. Dotyczą one: włączenia w cykl innowacji wszystkich podmiotów, również małych i średnich, ze wszystkich sektorów (*Unia Innowacji*), uznania innowacji za siłę napędową produktywności, efektywności energetycznej i materiałowej, jakości towarów i usług oraz tworzenia nowych rynków (*Polityka przemysłowa w erze globalizacji*), dążenie do zwiększenia efektywności korzystania z zasobów jako istotnego czynnika wzrostu gospodarczego, ograniczającego koszty, podnoszącego produktywność i konkurencyjność (*Europa efektywnie korzystająca z zasobów*). Dodatkowo zgodność z projektem *Polityki przemysłowej w erze globalizacji* występuje w zakresie wsparcia dla instytucji otoczenia biznesu i umiędzynarodowienia działalności przedsiębiorstw na Mazowszu. Strategia Europa 2020 postawiła przed Polską cel, aby osiągnąć wysokość wydatków na B+R na poziomie 1,7% PKB (wobec 3% średnio dla całej UE). Biorąc pod uwagę, że Mazowsze jest liderem w zakresie potencjału B+R, oznacza to, że sukces osiągnięcia zakładanego na poziomie krajowym poziomu wydatków na B+R w dużej mierze zależy będzie od rozwoju innowacji na Mazowszu.

E-USŁUGI PUBLICZNE

Interwencja Programu w zakresie wykorzystania TIK w gospodarce będzie wpisywała się w realizację priorytetu Strategii Europa 2020, jakim jest *Inteligentny rozwój – gospodarka oparta na wiedzy i innowacji*. Flagowym projektem UE w tym obszarze jest *Europejska Agenda Cyfrowa*, która w szczególności kładzie nacisk na osiągnięcie trwałych korzyści ekonomicznych i społecznych z jednolitego rynku treści i usług on-line.

PRZEJŚCIE NA GOSPODARKĘ NISKOEMISYJNĄ

Interwencja Programu w obszarze gospodarki niskoemisyjnej wpisuje się w założenia *Strategii Europa 2020*, realizując priorytet: *Zrównoważony rozwój - wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej*. Flagowym projektem UE w tym obszarze jest *Europa efektywnie korzystająca z zasobów*, zakładająca działania w kierunku zwiększenia niskoemisyjnego i efektywnego systemu energetycznego celem wzrostu konkurencyjności oraz bezpieczeństwa energetycznego.

W ww. obszarze *Strategia Europa 2020* postawiła następujące cele: *20% redukcja emisji CO₂, zwiększenie do 20% udziału odnawialnych źródeł energii w całkowitym zużyciu energii oraz zwiększenie efektywności wykorzystywania energii o 20%*.

ŚRODOWISKO

Interwencja Programu będzie się wpisywać w zakresie *Strategii Europa 2020* w priorytet *Zrównoważony rozwój – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej poprzez przeciwdziałanie zmianom klimatu poprzez ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (w szczególności CO₂) i efektywne korzystanie z zasobów*. Ponadto będzie spójna z projektem przewodnim *Europa efektywnie korzystająca z zasobów*.

TRANSPORT

Interwencja programu w zakresie regionalnego systemu transportowego wpisuje się w realizację priorytetu *Strategii Europa 2020*, jakim jest *Zrównoważony rozwój – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej*. Realizowane działania przyczyniają się przede wszystkim do zwiększenia spójności terytorialnej, jak również gospodarczej i społecznej. W tym celu interwencja zaprogramowana została przede wszystkim na budowę i rozbudowę infrastruktury drogowej uzupełniającej główne sieci transportowe, w tym TEN-T, budowę, modernizację i rehabilitację linii kolejowych o znaczeniu regionalnym oraz modernizację i zakup taboru kolejowego dla przewoźników realizujących przewozy regionalne i aglomeracyjne. Dodatkowo powyższe wsparcie zapewnia skoordynowaną realizację projektów infrastrukturalnych w ramach sieci bazowej UE, które mają ogromne znaczenie dla efektywności całego systemu transportowego UE.

ROZWÓJ RYNKU PRACY

Interwencja Programu w zakresie rynku pracy jest spójna ze wszystkimi trzema celami *Strategii Europa 2020*, a więc rozwojem inteligentnym, zrównoważonym i sprzyjającym włączeniu społecznemu. W ramach RPO WM 2014-2020 *rozwój inteligentny* dotyczy projektu przewodniego UE *Młdzież w drodze*. W odniesieniu do celu UE: *rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu* najbardziej adekwatny jest *Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia*. Wskaźnik zatrudnienia do osiągnięcia do 2020 r. ustalono na poziomie 71 %. Interwencja została zatem zaplanowana z ukierunkowaniem na reaktywację zawodową uczestników Programu.

WŁĄCZENIE SPOŁECZNE I WALKA Z UBÓSTWEM

Interwencja RPO WM 2014-2020 w zakresie wspierania włączenia społecznego i walki z ubóstwem, w tym realizowanie działań mających na celu rozwiązywanie określonych problemów grup wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem (m.in. osób oddalonych od rynku pracy, osób z niepełnosprawnością, rodzin wielodzietnych) będzie realizowała założenia *Strategii Europa 2020*, priorytet: *Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną*. Projektem przewodnim UE, umożliwiającym realizację tego priorytetu jest *Europejski program walki z ubóstwem*, zapewniający spójność społeczną i terytorialną, umożliwiający dostęp do korzyści ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia także osobom ubogim i wykluczonym społecznie. Interwencja będzie wpływać na *obniżenie wskaźnika zagrożenia ubóstwem i wykluczeniem społecznym*. RPO WM 2014-2020 w zakresie włączenia społecznego realizować będzie cele operacyjne *Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji (KPPU)*: cel operacyjny 1: *Usługi dla aktywności i profilaktyki - ograniczenie wykluczenia dzieci i młodzieży* oraz cel operacyjny 3: *Aktywna osoba, zintegrowana rodzina, odpowiedzialne lokalne środowisko*.

Działania na rzecz realizacji celów określonych w wymienionych dokumentach przyniosą efekty bezpośrednie w postaci zmniejszenia skali wykluczenia społecznego, a także pośrednie - w dłuższej perspektywie czasowej, zapobiegające ryzyku znalezienia się w zasięgu ubóstwa i wykluczenia społecznego, m.in. przez zapobieganie dziedziczeniu ubóstwa.

EDUKACJA

Program w części dotyczącej edukacji będzie nawiązywał do założeń *Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego* (w szczególności do celu szczegółowego 5: *Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji Obywateli*, a częściowo do celów 1: *Wzrost zatrudnienia* i 2: *Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych*).

Poza tym Oś Priorytetowa dotycząca edukacji jest spójna z pierwszym celem *Strategii Europa 2020* (*rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji*) i jego projektem przewodnim *Mobilna Młdzież* oraz celem 3: *Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną* i jego dwoma

projektami przewodnimi tzn. *Programem na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia* oraz *Europejskim programem walki z ubóstwem*

CEL GŁÓWNY I CELE STRATEGICZNE PROGRAMU

Specyfika Mazowska wynika w znacznym stopniu ze stołecznego charakteru regionu. Rola Warszawy, będącej stolicą państwa oraz gospodarczą lokomotywą kraju warunkuje rozwój całego Mazowsza i stanowi siłę, która przekłada się na regionalną konkurencyjność.

Wsparcie dla wzmacniania konkurencyjności regionu powinno opierać się na zrównoważonym rozwoju subregionów oraz zapewniać spójność terytorialną Mazowsza i wzrost znaczenia Obszaru Metropolitalnego Warszawy w Europie.

RPO WM 2014-2020 zakłada dalsze wzmacnianie potencjałów poprzez wzrost gospodarczy oparty na przedsiębiorczości, chłonnym rynku pracy, a także zrównoważonym rozwoju zasobów regionalnych. Jednocześnie podejmowane działania mają kompleksowo przyczynić się do efektywnego wykorzystania kapitału ludzkiego poprzez przedsięwzięcia na rzecz włączenia społecznego i edukacji mieszkańców Mazowsza oraz poprawy jakości usług świadczonych przez administrację publiczną - regionalną i lokalną. Interwencje w regionie będą podejmowane zarówno w miastach, jak i na obszarach wiejskich w zakresie przewidzianym w RPO WM 2014-2020. Mając na uwadze, że EFRROW i EFMR stanowią integralny element Wspólnej Polityki Rolnej, a ich włączenie w zakres Wspólnych Ram Strategicznych ma ułatwiać koordynację polityki rozwoju obszarów wiejskich z działaniami polityki spójności, interwencja w ramach Programu będzie uzupełniać działania finansowane przez oba te fundusze.

CEL GŁÓWNY:

Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy.

CELE STRATEGICZNE:

Wskazane poniżej cele strategiczne RPO WM 2014 - 2020 stanowią odpowiedź na trzy podstawowe wyzwania *Strategii Europa 2020*, w kontekście wspierania rozwoju inteligentnego, zrównoważonego, jak i włączającego:

- ***Rozwój konkurencyjnej gospodarki regionu opartej na innowacyjności, przedsiębiorczości, chłonnym rynku pracy i zrównoważonych zasobach.*** Wsparcie dla innowacyjnej przedsiębiorczości regionu opartej na wiedzy i efektywnym wykorzystaniu zasobów prowadzące do zwiększenia chłonności regionalnego rynku pracy. Wzrost działalności badawczej i rozwojowej w przedsiębiorczości w celu podniesienia konkurencyjności regionu w skali kraju i Europy.
- ***Przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzące do zwiększenia chłonności regionalnego rynku pracy poprzez wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację.*** Zwiększenie chłonności regionalnego rynku pracy, wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukacja w regionie opierają się na wsparciu grup defaworyzowanych, a także na ukierunkowaniu zatrudnienia na włączenie społeczne. Ponadto, znaczącą rolę odgrywają działania służące dostosowaniu edukacji do potrzeb rynku pracy. Powyższe przedsięwzięcia wpłyną na wzrost wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego Mazowsza, a tym samym zwiększenie spójności i konkurencyjności regionu.
- ***Wsparcie działań wzmacniających zrównoważony rozwój środowiska na Mazowszu.*** Rozwój gospodarczy nie może dokonywać się kosztem środowiska naturalnego, dlatego istotnym celem rozwoju Mazowsza jest wsparcie wzrostu efektywności energetycznej, większe wykorzystanie źródeł odnawialnych, co przyczyni się do zmniejszania emisji CO₂ i realizacji zobowiązań wynikających z pakietu klimatyczno-energetycznego. W RPO WM 2014-2020 nacisk na emisyjność nie jest tak duży jak na rozwój przedsiębiorczości i spójność, gdyż cel ten Mazowsze w znacznym stopniu osiągnie poprzez zaangażowanie Funduszu Spójności (FS).

1.1.2. UZASADNIENIE WYBORU CELÓW TEMATYCZNYCH I ODPOWIADAJĄCYCH IM PRIORYTETÓW INWESTYCYJNYCH, Z UWZGLĘDNIENIEM UMOWY PARTNERSTWA, W OPARCIU O IDENTYFIKACJĘ POTRZEB REGIONALNYCH ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, POTRZEB KRAJOWYCH, W TYM POTRZEB W ZAKRESIE SPROSTANIA WYZWANIAM WSKAZANYM W STOSOWNYCH ZALECENIACH DOTYCZĄCYCH POSZCZEGÓLNYCH PAŃSTW PRZYJĘTYCH ZGODNIE Z ART. 121 UST. 2 TFUE I W STOSOWNYCH ZALECENIACH RADY PRZYJĘTYCH ZGODNIE Z ART. 148 UST. 4 TFUE, UWZGLĘDNIAJĄC WYNIKI EWALUACJI EX ANTE
[SEKCJA 1.1.2]

Tabela 1 - Uzasadnienie wyboru celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych

Wybrany cel tematyczny (CT)	Wybrany priorytet inwestycyjny (PI)	Uzasadnienie wyboru
01 CT: <i>Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji</i>	1a <i>Udoskonalanie infrastruktury B+I i zwiększanie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie B+I oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie nakładów na B+R (<i>Strategia Europa 2020, Krajowy Program Reform na rzecz realizacji Strategii Europa 2020 (KPR)</i>); 2. Zwiększenie potencjału jednostek naukowych na Mazowszu, w celu kształtowania doskonałości naukowej oraz wykorzystania gospodarczego i rozwoju inteligentnych specjalizacji (<i>Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r. Innowacyjne Mazowsze (SRWM), Regionalna Strategia Innowacji dla Mazowsza 2014-2020 wraz z inteligentną specjalizacją regionu - projekt</i>); 3. Zwiększenie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki Mazowsza (<i>Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności, Strategia Rozwoju Kraju 2020, Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020</i>).
	1b <i>Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, budowanie sieci współpracy pomiędzy firmami, ośrodkami naukowo-badawczymi, ośrodkami akademickimi w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych i aplikacji z dziedziny usług publicznych, tworzenie sieci, pobudzanie popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację (...), wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów i zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji, w szczególności</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie nakładów na B+R w sektorze przedsiębiorstw (<i>Strategia Europa 2020, Krajowy Program Reform</i>); 2. Wzmocnienie współpracy sfery naukowo - badawczej z przedsiębiorstwami (<i>SRWM, Regionalna Strategia Innowacji dla Mazowsza 2014-2020 wraz z inteligentną specjalizacją regionu - projekt</i>); 3. Zwiększenie wykorzystania wyników badań w praktyce biznesowej (<i>Regionalna Strategia Innowacji dla Mazowsza 2014-2020 wraz z inteligentną specjalizacją regionu - projekt</i>)

	w dziedzinie kluczowych technologii (...)	
02 CT: Zwiększanie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjnych i komunikacyjnych (TIK)	2c Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia	Podniesienie poziomu liczby oraz jakości usług elektronicznych, w szczególności w obszarach: e-administracji, geoinformacji, e-zdrowia, e-kultury oraz e-usług w uczelniach wyższych (<i>Strategia Europa 2020, Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności, Strategia Rozwoju Kraju 2020, Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020, Strategia Sprawne Państwo 2020, Program Zintegrowanej Informatyzacji Państwa</i>).
03 CT: Wzmacnianie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP)	3a Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wsparcie początkowej fazy rozwoju przedsiębiorstwa (<i>Regionalna Strategia Innowacji dla Mazowsza 2014-2020 wraz z inteligentną specjalizacją regionu - projekt, Zalecenia Rady Europy (CSR) nr 5, Krajowy Program Reform</i>); 2. Wsparcie prowadzenia i rozwoju działalności przedsiębiorstw (<i>Regionalna Strategia Innowacji dla Mazowsza 2014-2020 wraz z inteligentną specjalizacją regionu - projekt, Zalecenia Rady Europy (CSR) nr 5, Krajowy Program Reform</i>); 3. Uporządkowanie i przygotowanie terenów inwestycyjnych w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych (<i>Strategia Europa 2020, SRWM; Zalecenia Rady Europy (CSR) nr 5</i>).
	3b Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia	<ol style="list-style-type: none"> 1. Internacjonalizacja przedsiębiorstw poprzez wzrost eksportu towarów i usług (<i>Regionalna Strategia Innowacji dla Mazowsza 2014-2020 wraz z inteligentną specjalizacją regionu - projekt, Zalecenia Rady Europy (CSR) nr 5, Krajowy Program Reform</i>); 2. Promocja gospodarcza regionu w wymiarze krajowym i międzynarodowym (<i>SRWM, Krajowy Program Reform</i>);
	3c Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wprowadzanie na rynek nowych lub ulepszonych produktów lub usług (<i>Regionalna Strategia Innowacji dla Mazowsza 2014-2020 wraz z inteligentną specjalizacją regionu - projekt, Zalecenia Rady Europy (CSR) nr 5, Krajowy Program Reform</i>); 2. Rozwój produktów i usług opartych na handlu elektronicznym oraz zaawansowanych rozwiązaniach TIK (<i>Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r. Innowacyjne Mazowsze</i>);
04 CT: Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	4a Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej pochodzącej ze źródeł odnawialnych wraz z ich podłączeniem do sieci dystrybucyjnej (<i>Strategia Europa 2020, Zalecenia Rady Europy (CSR) nr 6, Krajowy Plan Działania w zakresie energii ze źródeł odnawialnych, Krajowy Program Reform na rzecz realizacji Strategii Europa 2020 – cel: Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego</i>); 2. Zwiększenie nakładów na budowę oraz modernizację sieci dystrybucyjnych umożliwiających przyłączenie jednostek wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych (<i>SRWM, Zalecenia Rady Europy (CSR) nr 6</i>).
	4c Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie efektywności energetycznej i zmniejszenie emisji CO₂ (<i>Strategia Europa 2020, Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – cel 2: Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię, Krajowy Plan Działania dotyczący efektywności energetycznej dla Polski 2014</i>); 2. Wspieranie kompleksowej termomodernizacji budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych (<i>Polityka energetyczna Polski do 2030 roku, Krajowy Program Reform na rzecz realizacji Strategii Europa 2020 – cel: Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego</i>);

		3. Zwiększenie nakładów w zakresie budowy i przebudowy jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła kogeneracji (<i>Polityka energetyczna Polski do 2030 roku</i>).
	4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej w regionie, celem poprawy jakości powietrza (<i>Strategia Europa 2020, Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 (SPA 2020)</i>) 2. Ograniczenie niskiej emisji poprzez poprawę efektywności wytwarzania i dystrybucji ciepła. (<i>Strategia Europa 2020, Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 (SPA 2020)</i>)
05 CT: Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem	5b Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń, przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzmocnienie infrastruktury związanej z małą retencją na Mazowszu oraz zabezpieczeniem spływu wód wezbraniowych (<i>Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko. Perspektywa do 2020 r., Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 (SPA 2020)</i>); 2. Minimalizowanie skutków zmian klimatu poprzez sprawniejszą reakcję na zagrożenia naturalne (<i>SRWM; SPA 2020</i>)
06 CT: Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami	6a Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie	Zwiększenie inwestycji w sektorze gospodarki odpadami zgodnie z hierarchią sposobu postępowania z odpadami, w celu wypełnienia zobowiązań wynikających z dyrektyw unijnych i WPGO (<i>SRWM, Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko. Perspektywa do 2020 r.; Zalecenia Rady Europy (CSR) nr 6; Krajowy Program Reform, SPA 2020</i>).
	6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzmocnienie wzrostu regionalnego potencjału turystycznego poprzez ochronę obiektów zabytkowych (<i>Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami 2012-2015, Strategia rozwoju kultury w województwie mazowieckim na lata 2013-2020</i>); 2. Zwiększenie dostępności do zasobów kultury poprzez ich rozwój i efektywne wykorzystanie (<i>SRWM, Strategia rozwoju kultury w województwie mazowieckim na lata 2013-2020</i>).
	6d Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000” i zieloną infrastrukturę	Zachowanie i/lub zwiększenie różnorodności biologicznej regionu oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego (<i>Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy do 2018 r. – obszar priorytetowy: III. Ochrona przyrody; Krajowy Program Reform, Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko. Perspektywa do 2020 r., SPA 2020</i>).
07 CT: Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej	7b Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzmocnienie spójności regionalnej sieci drogowej z siecią TEN-T oraz zwiększenie dostępności wewnętrznej i zewnętrznej regionu (<i>Strategia Europa 2020, SRWM</i>); 2. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej i konkurencyjności regionu (<i>Strategia Europa 2020, SRWM</i>); 3. Zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego poprzez tworzenie spójnego,

		<p>zrównoważonego i przyjaznego użytkownikowi systemu transportowego w wymiarze krajowym, europejskim i globalnym (<i>Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku</i>);</p> <p>4. Zwiększenie konkurencyjności regionów oraz budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych (<i>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020</i>).</p>
	<p>7d <i>Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu</i></p>	<p>1. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej i konkurencyjności regionu (<i>Strategia Europa 2020, SRWM</i>);</p> <p>2. Rozwój form transportu przyjaznych dla środowiska i mieszkańców (<i>SRWM</i>);</p> <p>3. Ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko (<i>Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku</i>);</p> <p>4. Zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego poprzez tworzenie spójnego, zrównoważonego i przyjaznego użytkownikowi systemu transportowego w wymiarze krajowym, europejskim i globalnym (<i>Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku</i>);</p> <p>5. Zwiększenie konkurencyjności regionów oraz budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych (<i>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020</i>).</p>
<p>08 CT: <i>Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników</i></p>	<p>8i <i>Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników</i></p>	<p>1. Zwiększenie wskaźnika zatrudnienia poprzez zatrudnienie osób pozostających bez pracy (<i>Strategia Europa 2020, Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, SRWM i KPR</i>);</p> <p>2. Zwiększenie uczestnictwa osób z grup będących w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy w uczeniu się przez całe życie w celu dostosowania podaży umiejętności do popytu na nie. Zmniejszenie segmentacji na rynku pracy poprzez zatrudnienie i samozatrudnienie osób bezrobotnych i poszukujących będących w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy (<i>Zalecenia Rady Europy (CSR) nr 2</i>);</p> <p>3. Zwiększenie udziału kobiet pracowników starszych i osób niepełnosprawnych w rynku pracy poprzez ustanowienie ich grupami de faworyzowanymi na mazowieckim rynku pracy (<i>Zalecenia Rady Europy (CSR) nr 3 i Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych</i>);</p> <p>4. Tworzenie nowych miejsc pracy dla osób z grup będących w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy w istniejących już przedsiębiorstwach i w ramach samozatrudnienia (<i>Strategia Europa 2020; KPR</i>)</p>
	<p>8iv <i>Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę</i></p>	<p>Zwiększenie udziału kobiet w rynku pracy poprzez tworzenie warunków do zapewnienia opieki nad dziećmi do lat 3 na mazowieckim rynku pracy (<i>Zalecenia Rady Europy (CSR) nr 3</i>).</p>
<p>09 CT: <i>Wspieranie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją</i></p>	<p>9a <i>Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy</i></p>	<p>Poprawienie dostępu do usług opieki zdrowotnej w zdiagnozowanych obszarach deficytowych przez wsparcie inwestycyjne infrastruktury (<i>SRWM; Zalecenia Rady Europy (CSR) nr 1, Krajowy Program Reform; Policy Paper</i>).</p>

	dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych	
	9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utrzymanie dostępu do podstawowych usług publicznych i wspieranie kompleksowych programów i mechanizmów rewitalizacyjnych, również w formule PPP, w celu tworzenia atrakcyjnych warunków do pracy i życia (SRWM, SPA 2020). 2. Tworzenie i realizacja programów rewitalizacyjnych, jak też wdrożenie polityki w zakresie krajobrazu ukierunkowanej na ochronę i planowanie zgodnie z Europejską Konwencją Krajobrazową (SRWM, SPA 2020). 3. Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miasta (Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego, Warszawa 2014.). 4. Poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym. (Narodowy Plan Rewitalizacji 2022. Założenia.2014). 5. Restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze (Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, miasta, obszary wiejskie. Warszawa 2010)
	9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie szans na włączenie społeczne osób wykluczonych przez wielosektorowe, zindywidualizowane działania (Strategia Europa 2020, KPR, SRWM Konwencja ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych); 2. Zapobieganie zjawisku ubóstwa poprzez wspieranie rodzin zagrożonych ubóstwem (KPPU, KPR); 3. Zwiększenie skuteczności działań w zakresie aktywnej integracji (KPPU, KPR).
	9iv Ułatwianie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie dostępności usług społecznych, deinstytucjonalizacja usług, uwzględnienie rosnących potrzeb na usługi (KPPU, KPR, Konwencja ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych); 2. Zwiększenie zatrudnialności zdrowych członków rodzin osób niepełnosprawnych i innych osób zależnych dzięki zapewnieniu opieki dziennej nad osobami zależnymi (KPR, KPPU); 3. Zapobieganie wykluczeniu przez działania na rzecz dzieci i rodzin zagrożonych dysfunkcją oraz wspieranie systemu pieczy zastępczej (KPPU); 4. Zapobieganie wykluczeniu z powodów zdrowotnych, poprzez poprawę dostępu do usług opieki zdrowotnej (KPPU).
	9v Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie roli PES w działaniach z zakresu aktywnej integracji (KPR, Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej (KPRES)); 2. Rozwój sektora ekonomii społecznej przez tworzenie nowych PES i wspieranie istniejących (KPR, KPRES); 3. Aktywizowanie lokalnych społeczności w działaniach w zakresie integracji społecznej (KPRES); 4. Wzmocnienie sektora ekonomii społecznej przez zapewnienie usług wspierających i koordynowanie jego działalności (KPR, KPRES).
10 CT: Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz	10i Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu	<ol style="list-style-type: none"> 1. Upowszechnienie edukacji przedszkolnej (Założenia KE, Krajowy Program Reform, Konwencja ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych); 2. Wspieranie kształcenia ogólnego (Strategia Rozwoju Kapitału

zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie	<p>nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia</p>	<p>Ludzkiego; SRWM, Krajowy Program Reform, Zalecenie Rady w sprawie krajowego programu reform Polski z 2013 r. (CSR) – nr 3, Konwencja ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych).</p>
	<p>10iii Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji</p>	<p>Zwiększenie uczestnictwa osób dorosłych w uczeniu się przez całe życie i zwiększenie szans tych osób na rynku pracy (Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Perspektywa uczenia się przez całe życie, Strategia Europa 2020, Krajowy Program Reform, Zalecenie Rady w sprawie krajowego programu reform Polski z 2013 r. (CSR) - nr 2, Konwencja ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych)</p>
	<p>10iv Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmocnienie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie efektywności i skuteczności kształcenia zawodowego młodzieży i dostosowanie do potrzeb rynku pracy oraz gospodarki opartej na wiedzy (Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, SRWM, Regionalna Strategia Innowacji dla Mazowsza 2014-2020 wraz z inteligentną specjalizacją regionu - projekt; Krajowy Program Reform, Zalecenie Rady w sprawie krajowego programu reform Polski z 2013 r. (CSR) - nr 2, Konwencja ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych). 2. Zwiększenie uczestnictwa osób dorosłych w kształceniu i szkoleniu mające na celu nabywanie i podnoszenie kwalifikacji/wykształcenia i zwiększenie szans na rynku pracy (Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Perspektywa uczenia się przez całe życie, Strategia Europa 2020, Krajowy Program Reform, Zalecenie Rady w sprawie krajowego programu reform Polski z 2013 r. (CSR) - nr 2, Konwencja ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych)

Podsumowaniem realizacji najważniejszych wskaźników w kontekście KPR oraz *Strategii Europa 2020* stanowi tabela będąca załącznikiem numer 4.

1.2 ROZKŁAD ŚRODKÓW FINANSOWYCH

UZASADNIENIE ALOKACJI FINANSOWEJ [SEKCJA 1.2]

RPO WM 2014-2020 jest programem finansowanym z dwóch funduszy europejskich: EFRR oraz EFS. Działania Programu zaprojektowane zostały w taki sposób, aby skierować największą pulę środków na wsparcie obszarów najskuteczniej realizujących cele i rezultaty określone w Programie. Położony został nacisk na zapewnienie efektywności i skuteczności przedsięwzięć, komplementarności projektów infrastrukturalnych i projektów miękkich przy zachowaniu zasady koncentracji CT. Uzasadnienie alokacji dla każdego CT i PI, zgodnie z wymogami koncentracji tematycznej, ugruntowane zostało w wynikach ewaluacji ex-ante.

Rozwój konkurencyjnej gospodarki regionu opartej na innowacyjności, przedsiębiorczości, chłonnym rynku pracy i zrównoważonych zasobach zostanie zapewniony poprzez wspieranie inicjatyw w ramach CT 1 i 3 (32% alokacji EFRR). Bardzo dużą rolę odegra tu Warszawa i jej obszar funkcjonalny, jako terytorium o największym potencjale innowacyjnym w kraju. W znacznej mierze warunkuje możliwość osiągnięcia przez Polskę poziomu wydatków na B+R na poziomie 1,7% PKB w 2020 r. Wraz z interwencjami na rzecz działań w zakresie e-usług i usług TIK, tj. CT 2 (10% alokacji EFRR), zapewniona została tu najwyższa koncentracja środków w wysokości 31% alokacji Programu. Zastosowana relacja alokacji pomiędzy PI 1a i PI 1b wynosi 45% do 55%, zwiększając środki w ramach PI 1b do 153 mln EUR. Wzrosną tym samym nakłady prywatne na badania o zastosowaniu gospodarczym. Silnym atrybutem na rzecz wyboru PI 1a w CT 1 (8% alokacji EFRR) stało się zapewnienie realizacji celów określonych w RIS. Dodatkowo w CT 4 (21% alokacji EFRR) możliwe będzie wykorzystanie środków z FS, zgodnie z mechanizmem suplementacji, określonym w art. 4 ust. 3 rozporządzenia 1301/2013, co przyczyni się do jeszcze większej koncentracji środków na CT 1-4 (62,8% alokacji EFRR).

Przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzące do zwiększenia chłonności regionalnego rynku pracy poprzez wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację zapewni wsparcie przedsięwzięć w ramach CT 8-10 (87% alokacji EFS). Środki te przyczynią się przede wszystkim do ułatwienia dostępu do wsparcia na obszarach defaworyzowanych. Ponadto realizowane będą regionalne inwestycje terytorialne (RIT) na obszarach określonych w SRWM jako OSI problemowe. RIT pozwala na wzmocnienie potencjału województwa mazowieckiego poprzez rozwinięcie funkcji społeczno-gospodarczych obszarów regionalnych oraz subregionalnych, które uzupełniają metropolitarne funkcje ośrodka centralnego. Kolejnym mechanizmem przeciwdziałającym dysproporcjom regionalnym są preferencje określone na poziomie każdego PI.

Trzecim celem strategicznym Programu jest **wspieranie działań wzmacniających zrównoważony rozwój środowiska** na Mazowszu przede wszystkim dzięki interwencjom przewidzianym w ramach CT 5-6 i 9 (13% alokacji EFRR) oraz wsparcie inwestycji transportowych finansowanych w CT 7 (24% alokacji EFRR).

Specyfika doboru interwencji na Mazowszu pozwoli zmaksymalizować efektywność podejmowanych przedsięwzięć z zachowaniem zasady koncentracji wsparcia, ograniczając ich spektrum i gwarantując tym samym wpływ na cele *Strategii Europa 2020* określone w KPR i przedstawione w UP. W celu nierozpraszania interwencji, przy tak ograniczonych środkach na CT 5-6 (6% alokacji EFRR), zdecydowano się na wspieranie niektórych obszarów jedynie z poziomu krajowego (zgodnie z zasadami poziomu krajowego), np. budowa sieci wodno-kanalizacyjnych (powyżej 2000 RLM). Zawężono również interwencję w ramach poszczególnych PI, aby zwiększyć jej efektywność, np. wsparcie z poziomu regionalnego w ramach PI 5b (2% - EFRR) nie obejmuje doposażenia wszystkich potencjalnych służb.

Pozytywny wpływ realizowanych działań na środowisko będzie wzmocniony również m.in. dzięki preferencjom przyjmowanym na poziomie poszczególnych PI.

Wybrane obszary do RPO WM 2014-2020 są najistotniejsze z punktu widzenia celów rozwojowych regionu, ściśle korelują z SRWM, są dobrze zdiagnozowane a możliwe do określenia efekty interwencji przyniosą widoczną zmianę w województwie. Selekcji PI dokonano z uwagi na dysproporcje w poziomie rozwoju poszczególnych subregionów, ich znaczne potrzeby i zapóźnienia infrastrukturalne, w tym z zakresu infrastruktury środowiska. Wybór PI został dokonany w celu osiągnięcia widocznych efektów, mając świadomość, iż konieczna była rezygnacja z pewnych PI (sieci gazowe, środowisko) możliwych do zrealizowania ze środków FS na poziomie krajowym. Podział środków pomiędzy kraj a region zapewnia udział w ramach RPO WM 2014-2020 59% środków EFRR oraz 47% środków EFS. Środki na Program stanowią około 55% alokacji dla regionu, co oznacza odpowiednio wysokość alokacji EFRR w kwocie 1 544 686 317 euro oraz EFS w kwocie 545 153 821 euro. Ogółem w ramach RPO WM 2014-2020 przewidywana alokacja wynosi 2 089 840 138 euro. Relacja EFRR do EFS to odpowiednio: 74% do 26%, zaś poziom współfinansowania ze środków unijnych wynosi do 80% na Oś Priorytetową. W realizację programu zaangażowane będą środki krajowe publiczne i prywatne. Ostateczne zaangażowanie środków krajowych, głównie prywatnych na zamknięcie Programu będzie mogło być wyższe w zależności od zakresu i stopnia udzielania pomocy publicznej w ramach Programu. Podział ilościowy i jakościowy środków między CT i PI został zdeterminowany wymogami koncentracji tematycznej UP, zaś minimalne poziomy koncentracji środków dla regionu lepiej rozwiniętego zostały określone przez MIR indywidualnie dla każdego RPO na podstawie zapisów UP.

Limity określone na poziomie RPO WM 2014-2020 kształtują się następująco:

- na podstawie art. 7(4) rozporządzenia 1301/2013 na wsparcie działań zintegrowanych na rzecz zrównoważonego rozwoju miejskiego w ramach ZIT, wynoszą 165 756 619 euro;
- na podstawie art. 4(3)a rozporządzenia 1304/2013 zapewniono 436 374 628 euro, co stanowi 80% alokacji EFS;
- środki na pomoc techniczną na podstawie art. 119(2) rozporządzenia 1303/2013, wynoszą 72 991 719 (3,5% alokacji);
- środki na wspieranie sfery B+R i innowacji oraz rozwoju MŚP i zwiększenia efektywności energetycznej, wykorzystania OZE wynoszą 62,8% alokacji EFRR, w tym 21,0% alokacji EFRR na cele związane z efektywnością energetyczną i OZE;
- na podstawie art. 4(2) rozporządzenia 1301/2013 przyjęto 31,6% alokacji na promowanie włączenia społecznego i walkę z ubóstwem;
- łączny poziom wydatków na obszary wiejskie, minimum 11% alokacji programu zostaje dedykowanych ww. celowi;
- na cele mitygacji i adaptacji do zmian klimatu przeznaczają się 15,93% alokacji Programu;
- środki EFS przekazane na poziom regionalny w ramach transferu (ok. 180 mln euro) zostaną ukierunkowane jako dodatkowe wsparcie dla obszarów województwa znajdujących się w trudnej sytuacji społecznej i gospodarczej (co do zasady cały obszar województwa bez Warszawy).

MATRYCA LOGICZNA STRATEGII INWESTYCYJNEJ PROGRAMU

Tabela 2- Przegląd strategii inwestycyjnej programu operacyjnego

Oś Priorytetowa	Fundusz	Wsparcie Unii (w EUR)	Udział łącznego wsparcia UE w całości środków programu operacyjnego	Cel tematyczny	Priorytety inwestycyjne	Cele szczegółowe priorytetów inwestycyjnych	Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu, dla których wyznaczono wartość docelową
I. Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce	EFRR	278 217 130	13%	01. Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji.	1a Udoskonalanie infrastruktury B+I i zwiększanie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie B+I oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy	Zwiększone urynkowanie działalności badawczo - rozwojowej	Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w relacji do PKB Udział nakładów finansowanych z sektora przedsiębiorstw w nakładach na działalność B+R ogółem
					1b Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, budowanie sieci współpracy pomiędzy firmami, ośrodkami naukowo-badawczymi, ośrodkami akademickimi w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych i aplikacji z dziedziny usług publicznych, tworzenie sieci, pobudzanie popytu, klastrów i otwartych	Zwiększona aktywność badawczo-rozwojowa przedsiębiorstw	Nakłady sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w relacji do PKB

					innowacji poprzez inteligentną specjalizację (...), wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów i zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji, w szczególności w dziedzinie kluczowych technologii (...)		
II. Wzrost e-potencjału Mazowsza	EFRR	153 599 843	7%	2. Zwiększanie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości TIK	2c. Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia.	Zwiększone wykorzystanie e-usług publicznych	Odsetek obywateli korzystających z e-administracji (EAC)
III. Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości	EFRR	213 369 786	10%	03. Wzmacnianie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP)	3a Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości	Ulepszone warunki do rozwoju MŚP	Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w stosunku do PKB
					3b Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia	Zwiększony poziom handlu zagranicznego sektora MŚP	Zmiana eksportu przemysłu w województwie mazowieckim 2011=100 Eksport
					3c Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług	Zwiększone zastosowanie innowacji w przedsiębiorstwach	Średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych - w ogólnej liczbie

						sektora MŚP	przedsiębiorstw przemysłowych i z sektora usług
IV. Przejście na gospodarkę niskoemisyjną	EFRR	324 359 153	16%	04. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	4a Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych	Zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w ogólnej produkcji energii	Udział produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem
					4c Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym	Zwiększona efektywność energetyczna w sektorze publicznym i mieszkaniowym	Sprzedaż energii ciepłej na cele komunalno-bytowe
					4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu	Lepsza jakość powietrza	Roczne stężenie pyłu PM10 Przewozy pasażerów środkami komunikacji miejskiej
V. Gospodarka przyjazna środowisku	EFRR	91 442 566	4%	05. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem	5b Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń, przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami	Efektywniejsze zapobieganie katastrofom naturalnym, w tym powodziom i minimalizowanie ich skutków.	Pojemność obiektów małej retencji

				06. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami	6a Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie	Zwiększony udział odpadów zebranych selektywnie w ogólnej masie odpadów na Mazowszu	Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w ciągu roku
					6c. Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego	Zwiększona dostępność oraz rozwój zasobów kulturowych regionu.	Liczba widzów i słuchaczy teatrów i instytucji kultury oraz zwiedzających muzeach na 1000 mieszkańców
					6d Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000” i zieloną infrastrukturę	Wzmocniona ochrona bioróżnorodności w regionie	Parki krajobrazowe objęte planami ochrony
VI. Jakość życia	EFRR	116 411 947	6%	09. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją	9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych	Zwiększona jakość efektywnie świadczonych usług zdrowotnych o wysokim standardzie w priorytetowych obszarach	Średnia długość pobytu w szpitalu psychiatrycznym Liczba porad udzielonych w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej na 1 mieszkańca

					9b Wsparcie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich	Ożywienie obszarów zmarginalizowanych poprzez przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji społeczno-gospodarczych	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. ludności
VII. Rozwój regionalnego systemu transportowego	EFRR	367 285 892	18%	07. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej	7b Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi	Poprawa spójności regionalnej sieci drogowej z siecią TEN-T oraz zwiększenie dostępności wewnętrznej i zewnętrznej.	Wskaźnik Drogowej Dostępności Transportowej WDDT II (syntetyczny)
					7d Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszaniu hałasu	Zwiększenie udziału transportu szynowego w przewozie osób oraz poprawa jakości świadczonych usług w regionalnym transporcie kolejowym	Liczba pasażerów regionalnego, szynowego transportu publicznego Wskaźnik Kolejowej Dostępności Transportowej WKDT II (syntetyczny)
VIII. Rozwój rynku pracy	EFS	137 885 055	7%	08. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników	8i Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników	Wzrost zatrudnienia osób, które zostały zidentyfikowane jako zagrożone na rynku pracy	Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu

							<p>programu</p> <p>Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej</p> <p>Liczba osób pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)</p> <p>Liczba utworzonych mikroprzedsiębiorstw działających 30 miesięcy po uzyskaniu wsparcia finansowego</p>
					<p>8iv Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę</p>	<p>Powrót do aktywności zawodowej osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3</p>	<p>Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/ wychowaniem dziecka, po opuszczeniu programu</p> <p>Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują</p>

							pracy po opuszczeniu programu Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS
IX. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	EFS	172 375 061	8%	09. Wspieranie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją	9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie	Zwiększenie szans na zatrudnienie osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego i ubóstwa	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, pracujących po opuszczeniu

							<p>programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)</p> <p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)</p>
					9iv Ułatwianie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym	Zwiększenie dostępu do usług społecznych dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w szczególności usług środowiskowych oraz usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej	Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu
						Zwiększenie dostępności usług opieki zdrowotnej	Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług zdrowotnych istniejących po zakończeniu projektu

					9v Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia	Zwiększenie zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej i zakresu realizowanych przez nie działań	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych Liczba miejsc pracy istniejących co najmniej 30 miesięcy, utworzonych w podmiotach ekonomii społecznej
X. Edukacja dla rozwoju regionu	EFS	161 901 986	8%	10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie	10i Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia	Podniesienie u uczniów kompetencji kluczowych, właściwych postaw i umiejętności niezbędnych na rynku pracy oraz rozwój indywidualnego podejścia do ucznia, szczególnie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych Liczba szkół, których pracownice przedmiotowe wykorzystują doposażenie do prowadzenia zajęć

							<p>edukacyjnych</p> <p>Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu programu</p> <p>Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu</p> <p>Liczba nauczycieli prowadzących zajęcia z wykorzystaniem TIK dzięki EFS</p>
						<p>Wzrost dostępności do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej</p>	<p>Liczba miejsc wychowania przedszkolnego, które funkcjonują 2 lata po uzyskania dofinansowania ze środków EFS</p> <p>Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu</p>

					<p>10iii Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji</p>	<p>Wsparcie osób dorosłych w uczeniu się przez całe życie przez nabywanie i/lub podwyższanie kompetencji</p>	<p>Liczba osób o niskich kwalifikacjach, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu</p> <p>Liczba osób w wieku 50 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu</p> <p>Liczba osób w wieku 25 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu</p>
--	--	--	--	--	---	--	---

					<p>10iv Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwienie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.</p>	<p>Zwiększenie zdolności do zatrudnienia uczniów szkół i placówek oświatowych kształcenia zawodowego</p>	<p>Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu</p> <p>Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wykorzystujących doposażenie zakupione dzięki EFS</p> <p>Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem w programie uczestniczących w kształceniu lub pracujących po 6 miesiącach po ukończeniu nauki</p>
--	--	--	--	--	--	--	---

						Zwiększenie szans osób dorosłych na rynku pracy przez uczestnictwo w kształceniu i szkoleniu zawodowym	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia
XI. Pomoc techniczna	EFS	72 991 719	3%	Nie dotyczy			

ROZDZIAŁ 2 - OSIE PRIORYTETOWE

2.1 OŚ PRIORYTETOWA I – Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce [SEKCJA 2]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) i c) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

OPIS OSI PRIORYTETOWYCH INNYCH NIŻ POMOC TECHNICZNA

[SEKCJA 2.A]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

OŚ PRIORYTETOWA

[SEKCJA 2.A.1]

Numer identyfikacyjny osi priorytetowej	I
Nazwa osi priorytetowej	Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce

Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych	NIE
Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych utworzonych na poziomie Unii	NIE
Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana przy zastosowaniu formuły rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	NIE
W odniesieniu do EFS: całość osi priorytetowej jest poświęcona innowacjom społecznym, współpracy transnarodowej lub obydwu tym obszarom	NIE

FUNDUSZ, KATEGORIA REGIONU I PODSTAWA DLA KALKULACJI WSPARCIA UNIJNEGO

[SEKCJA 2.A.3]

Fundusz	EFRR
Kategoria regionu	Region lepiej rozwinięty
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	Wydatki kwalifikowalne ogółem
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	Nie dotyczy

PRIORYTET INWESTYCYJNY

[SEKCJA 2.A.4]

Priorytet inwestycyjny	1a Udoskonalanie infrastruktury B+I i zwiększanie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie B+I oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy
------------------------	--

CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

[SEKCJA 2.A.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (i) oraz (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Numer identyfikacyjny	I1
Cel szczegółowy	Zwiększone urynkowanie działalności badawczo - rozwojowej
<i>Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii</i>	
<p>Mazowsze zajmuje pierwsze miejsce w kraju pod względem wartości wskaźników dotyczących potencjału sfery B+R. Ze względu na fakt, iż instytucje naukowe zlokalizowane w województwie mazowieckim w dużej mierze (liczbowo i jakościowo) stanowią o potencjale naukowym kraju, potrzeby dotyczące zapewnienia odpowiednich warunków do prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej (B+R) są dużo większe niż w pozostałych regionach Polski. Problemem jest przede wszystkim nadmierne wyeksploatowanie infrastruktury badawczo-rozwojowej, jak również luki w infrastrukturze utrudniające prowadzenie badań, których wyniki mogłyby być wdrażane przez przedsiębiorców. Niedostatki infrastruktury badawczej uniemożliwiają też elastyczne reagowanie na potrzeby rynku i dostarczanie przedsiębiorcom rozwiązań o odpowiednim poziomie technologicznym, dostosowanych do ich specyficznych potrzeb. Jest to szczególnie istotne w przypadku instytutów badawczych, w największym stopniu współpracujących z gospodarką. Ograniczone nakłady na infrastrukturę B+R powodują zmniejszenie możliwości aktywnego udziału w międzynarodowych powiązaniach naukowych, które stanowią dodatkowy bodziec do prowadzenia prac B+R na najwyższym poziomie, skutkujący wynikami badań o charakterze przełomowym dla gospodarki.</p> <p>W związku z powyższym, konieczne jest dokonanie uzupełnień w istniejącej infrastrukturze B+R. Doprowadzi ono do szerszego zakresu i zwiększonej intensywności współpracy instytucji naukowych z podmiotami regionalnej gospodarki oraz z innymi ośrodkami naukowymi w kraju i za granicą. Wsparcie w zakresie infrastruktury B+R wzmocni tym samym potencjał województwa do uzyskiwania wyników badań w dziedzinach kluczowych dla inteligentnej specjalizacji regionu, istotnych z punktu widzenia potrzeb przedsiębiorstw, których wdrożenie pozytywnie wpłynie na ich rozwój i konkurencyjność, zarówno w skali kraju, jak i na poziomie międzynarodowym.</p> <p>Biorąc pod uwagę zakres i charakter prac badawczych prowadzonych przez różne instytucje, kierowane wsparcie będzie miało dwojaki charakter. W przypadku jednostek naukowych, których prace koncentrują się głównie na opracowaniu koncepcji technologii, jej przyszłych zastosowań i jej weryfikowaniu (np. uczelnie wyższe), rezultatem wsparcia będzie zdolność do generowania wysokiej jakości wyników badań, konkurencyjnych dla międzynarodowej działalności naukowej oraz lepsza zdolność do udziału w międzynarodowych sieciach naukowych. W przypadku instytutów badawczych, inwestycje w infrastrukturę B+R doprowadzić mają do zwiększenia możliwości współpracy z konkretnymi przedsiębiorstwami i dostosowania jakości otrzymywanych wyników badań do oczekiwanego przez przedsiębiorstwa poziomu. Wsparcie kierowane będzie do jednostek, których działalność badawczo-rozwojowa, podejmowana w wyniku uzupełnienia infrastruktury, przyczyniać się będzie do rozwoju inteligentnej specjalizacji oraz zapewni zwiększenie udziału środków prywatnych we wkładzie własnym oraz/lub w kosztach utrzymania powstałej infrastruktury jednostek naukowych.</p> <p>Tak zaprogramowana interwencja realizuje zadania Strategii Europa 2020 w ramach priorytetu: <i>Inteligentny rozwój - gospodarka oparta na wiedzy i innowacji</i> poprzez wsparcie w nowoczesną infrastrukturę jednostek naukowych, które przełożą się na badania odpowiadające zapotrzebowaniom gospodarki.</p>	

Tabela 3 - SPECYFICZNE DLA PROGRAMU WSKAŹNIKI REZULTATU W PODZIALE NA POSZCZEGÓLNE CELE (w odniesieniu do EFRR i Funduszu Spójności)
(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
	Nakłady na działalność badawczo - rozwojową w relacji do PKB	%	Region lepiej rozwinięty	1,37	2011	2,00	GUS	rocznie
	Udział nakładów finansowanych z sektora przedsiębiorstw w nakładach na działalność B+R ogółem	%	Region lepiej rozwinięty	31,9	2012	42,5	GUS	rocznie

PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO [SEKCJA 2.A.6]

OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW [SEKCJA 2.A.6.1]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	1a Udoskonalanie infrastruktury B+I i zwiększanie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie B+I oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy.
<p>W ramach celu szczegółowego: <i>Zwiększone urynkowanie działalności badawczo – rozwojowej</i> planowany będzie do realizacji, w szczególności, następujący typ projektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>wsparcie infrastruktury badawczo-rozwojowej jednostek naukowych.</i> <p>W ramach PI 1a wsparcie będzie kierowane na rozbudowę lub modernizację infrastruktury B+R jednostek naukowych. Przy czym, zgodnie z charakterystyką działalności tych podmiotów, dotyczyć ono będzie zaplecza infrastrukturalnego ukierunkowanego na prowadzenie prac badawczych, które będą miały zastosowanie w obszarach inteligentnych specjalizacji regionu oraz odpowiadać będą konkretnym zidentyfikowanym potrzebom przedsiębiorstw regionu współpracujących z jednostkami naukowymi.</p> <p>Jednocześnie zastosowane zostaną mechanizmy zapewniające, jak najlepsze wykorzystanie zdolności i motywacji podmiotów gospodarczych do poszukiwania i stosowania w praktyce gospodarczej wyników prac badawczo-rozwojowych, nowych technologii i wynalazków. Mechanizmy te umożliwią powiązanie sfery nauki ze sferą biznesu, w tym dostępności do infrastruktury B+R i wyników badań naukowych w celu wykorzystania ich w gospodarce oraz umożliwią jak najszersze zaangażowanie finansowe przedsiębiorstw w realizację inwestycji podejmowanych przez jednostki naukowe. W szczególności mechanizmy związane będą z:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ odwołaniem się do oceny biznes planu (studium wykonalności) na podstawie kierunkowych zasad wyboru operacji; ▪ wskaźnikami rezultatu na poziomie projektu w umowie o dofinansowanie w oparciu o dane z biznes planu (studium wykonalności) przedstawiające zwiększone przychody z sektora przedsiębiorstw; 	

- weryfikacją osiągnięcia wskaźnika rezultatu na poziomie projektu i finansowymi konsekwencjami w przypadku braku ich realizacji;
- regularnymi sprawozdaniami oraz sprawozdaniem końcowym.

Zastosowanie ww. mechanizmów znajdzie odzwierciedlenie przede wszystkim w odpowiednich kryteriach punktowych.

Interwencja zaplanowana w PI 1a realizuje cel główny Programu - *Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu mazowieckiego rynku pracy* w ramach pierwszego celu strategicznego - *Rozwój konkurencyjnej gospodarki regionu opartej na innowacyjności, przedsiębiorczości, chłonnym rynku pracy i zrównoważonych zasobach*, poprzez zapewnienie niezbędnego otoczenia infrastrukturalnego działalności badawczo-rozwojowej, stanowiącej istotne źródło innowacyjnych rozwiązań w gospodarce.

PI 1a realizuje cel szczegółowy Umowy Partnerstwa - *Wzrost wykorzystania badań naukowych i prac rozwojowych w gospodarce oraz podniesienie jakości i umiędzynarodowienia badań naukowych*.

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- jednostki naukowe;
- konsorcja naukowe.

Zestawienie głównych grup docelowych:

- jednostki naukowe;
- konsorcja naukowe;
- przedsiębiorstwa.

KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

[SEKCJA 2.A.6.2]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	1a Udoskonalanie infrastruktury B+I i zwiększanie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie B+I oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy.
------------------------	---

Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria, przyjęte przez Komitet Monitorujący, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.

W przypadku PI 1a, przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. zwiększonego wykorzystania potencjału infrastrukturalnego jednostek naukowych, a także do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu. Jednocześnie, zgodnie z Umową Partnerstwa, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.

Kryteria wyboru projektów przedkładane Komitetowi Monitorującemu będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez Komitet Monitorujący, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.

W celu uniknięcia duplikowania infrastruktury badawczej, optymalizacji interwencji i koordynacji działań, wsparcie zostanie skierowane do podmiotów na przedsięwzięcia wynegocjowane w ramach Kontraktu Terytorialnego i uzgodnione z ministrem właściwym ds. nauki i szkolnictwa wyższego oraz ministrem właściwym ds. rozwoju regionalnego. Zastosowany sposób oceny i mechanizm koordynacji gwarantować będzie wybór projektów o najwyższej jakości naukowej, zapewniających efekt synergii z projektami realizowanymi na poziomie krajowym i w innych regionach.

Kierunkowe kryteria:

- projekty ujęte w Kontrakcie Terytorialnym;
- projekty zgodne z inteligentną specjalizacją regionu;
- przedsięwzięcia w zakresie infrastruktury B+R służą realizacji wskazanych w projekcie badań mających zastosowanie w gospodarce;
- infrastruktura B+R będzie dostępna dla podmiotów/osób spoza jednostki otrzymującej wsparcie;
- nowe przedsięwzięcia mogą otrzymać wsparcie jedynie, gdy stanowią element dopełniający istniejące zasoby, w tym powstałe w ramach wsparcia udzielonego w ramach perspektywy 2007-2013;
- finansowanie infrastruktury TIK w jednostkach naukowych możliwe będzie tylko wówczas, gdy będzie ona niezbędna do realizacji projektu badawczo-rozwojowego.

Kryteria zapewnią wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatnie do obszaru merytorycznego osi.

Preferowane będą:

- projekty ujęte w Polskiej Mapie Drogowej Infrastruktury Badawczej;
- przedsięwzięcia w zakresie infrastruktury B+R charakteryzujące się możliwie wysokim stopniem współfinansowania ze źródeł prywatnych na etapie realizacji lub utrzymania inwestycji;
- projekty realizowane w partnerstwie, pozwalające na wykorzystanie przez ośrodki subregionalne potencjału Warszawy;
- projekty promujące niskoemisyjność, oszczędność energii i efektywne wykorzystanie zasobów naturalnych.

Planowane jest stosowanie następującego trybu wyboru projektów:

- konkursowy.

PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

[SEKCJA 2.A.6.3]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	1a Udoskonalanie infrastruktury B+I i zwiększanie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie B+I oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy.
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych	Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.
Przewiduje się, że pomoc będzie miała charakter bezzwrotny.	

PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

[SEKCJA 2.A.6.4]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	1a Udoskonalanie infrastruktury B+I i zwiększanie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie B+I oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy.
Na obecnym etapie programowania nie zostały zidentyfikowane duże projekty w rozumieniu Art. 100 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013.	

WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONU

[SEKCJA 2.A.6.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iv) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 5 - Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	O		
	Liczba jednostek naukowych ponoszących nakłady inwestycyjne na działalność B+R	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	5	SL 2014	rocznie
CO	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne w projekty w zakresie innowacji lub badań i rozwoju	EUR	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	31 300 000	SL 2014	rocznie
CO	Liczba naukowców pracujących w ulepszonych obiektach infrastruktury	EPC	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	200	SL 2014	rocznie

PRIORYTET INWESTYCYJNY

[SEKCJA 2.A.4]

<p><i>Priorytet inwestycyjny</i></p>	<p>1b Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, budowanie sieci współpracy pomiędzy firmami, ośrodkami naukowo-badawczymi, ośrodkami akademickimi w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych i aplikacji z dziedziny usług publicznych, tworzenie sieci, pobudzanie popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację (...), wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów i zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji, w szczególności w dziedzinie kluczowych technologii (...)</p>
--------------------------------------	--

[CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

[SEKCJA 2.A.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (i) oraz (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Numer identyfikacyjny	12
Cel szczegółowy	Zwiększona aktywność badawczo-rozwojowa przedsiębiorstw
<i>Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii</i>	
<p>Istotnym problemem gospodarki województwa mazowieckiego jest ograniczony zakres podejmowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw i w konsekwencji niewielkie nakłady prywatne na B+R. Dotyczy to zarówno prac B+R prowadzonych wewnątrz przedsiębiorstwa, jak i podejmowania współpracy z instytucjami naukowymi, bądź wdrożenia wyników badań instytucji naukowych. Na przyczyny takiego stanu rzeczy składają się: deklarowany przez przedsiębiorców brak potrzeby prowadzenia działalności B+R, brak możliwości jej finansowania lub niechęć do podejmowania ryzyka. Istotnym czynnikiem podnoszonym przez przedsiębiorców jest też nieznanomość oferty instytucji naukowych w zakresie prowadzonych działań B+R lub niedostosowanie tematyki badań realizowanych przez instytucje do ich potrzeb.</p> <p>Wskazuje to na dwie grupy rezultatów niezbędnych do osiągnięcia celu szczegółowego: w wyniku realizacji interwencji zwiększona zostanie liczba przedsiębiorstw podejmujących regularne działania na rzecz B+R i innowacji oraz poprawiony zostanie dostęp do działalności B+R i innowacyjnej poprzez dodatkowe źródła ich finansowania.</p> <p>W wyniku zaangażowania – poprzez dedykowane instrumenty – nowych przedsiębiorstw, niepodjmujących dotychczas prac B+R, w działalność innowacyjną zwiększy się grupa firm ponoszących nakłady na B+R.</p> <p>Realizacja PI ukierunkowanego na realizację projektów badawczych przez przedsiębiorstwa będzie stanowić dodatkowe źródło finansowania działalności B+R. Pozwoli wybrać optymalny z punktu widzenia przedsiębiorcy model realizacji tych prac – we własnym zakresie lub we współpracy z jednostką naukową, co ograniczy problem niedostosowania wyników badań prowadzonych przez instytucje naukowe do potrzeb konkretnych przedsiębiorstw. Popyt wywołany dodatkowymi możliwościami finansowania projektów B+R przedsiębiorstw będzie też komunikatem wobec instytucji naukowych o obszarach o największym zapotrzebowaniu na prace B+R, wpłynie więc, szczególnie w przypadku instytutów badawczych czerpiących istotne przychody ze współpracy z przedsiębiorstwami, na modyfikację ich oferty. W efekcie realizowanego instrumentu tj. faktycznego wyniku zastosowania mechanizmu popytowego poprawi się poziom dostosowania oferty instytucji naukowych do potrzeb przedsiębiorstw.</p> <p>Kolejnym rezultatem zwiększającym intensywność prowadzonych prac B+R w przedsiębiorstwach będzie możliwość stworzenia/ rozwoju infrastruktury B+R, związanej z planowanymi pracami B+R. Co przyczyni się do rozwoju działów B+R w przedsiębiorstwach i umożliwi kontynuację prac B+R w rozszerzonym zakresie także poza współfinansowanymi projektami.</p> <p>Możliwość finansowania zarówno prac B+R na poszczególnych etapach, prowadzonych samodzielnie lub we współpracy z jednostką naukową, jak i infrastruktury przedsiębiorstw będzie zapewniać komplementarność wsparcia i dostosowanie do indywidualnych potrzeb przedsiębiorstw podyktowanych przyjętym przez nie modelem prowadzenia prac B+R.</p>	

Tabela 3 - SPECYFICZNE DLA PROGRAMU WSKAŹNIKI REZULTATU W PODZIALE NA POSZCZEGÓLNE CELE (w odniesieniu do EFRR i Funduszu Spójności)

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
-----	----------	-------------------	-------------------	----------------	------------	-------------------------	---------------	-----------------------

	Nakłady sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w relacji do PKB	%	Region lepiej rozwinięty	0,35	2011	0,85	GUS	rocznie
--	---	---	--------------------------	------	------	------	-----	---------

**PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO
[SEKCJA 2.A.6]**

OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW

[SEKCJA 2.A.6.1]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<p><i>Priorytet Inwestycyjny</i></p>	<p>1b Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, budowanie sieci współpracy pomiędzy firmami, ośrodkami naukowo-badawczymi, ośrodkami akademickimi w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych i aplikacji z dziedziny usług publicznych, tworzenie sieci, pobudzenie popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację (...), wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów i zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji, w szczególności w dziedzinie kluczowych technologii (...)</p>
<p>W ramach celu szczegółowego <i>Zwiększona aktywność badawczo-rozwojowa przedsiębiorstw</i> planowane będą do realizacji, w szczególności, następujące typy projektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ projekty badawczo-rozwojowe; ▪ tworzenie lub rozwój zaplecza badawczo-rozwojowego; ▪ proces eksperymentowania i poszukiwania nisz rozwojowych i innowacyjnych - konkursy związane z wyłanianiem nowych inteligentnych specjalizacji; ▪ rozwój regionalnego systemu innowacji, zapewniającego warunki do oddolnego procesu definiowania potrzeb i współpracy przedsiębiorstw z jednostkami naukowymi w obszarach inteligentnej specjalizacji w oparciu o Regionalną Strategię Innowacji dla Mazowsza. <p>W ramach PI 1b wspierane będą projekty badawczo-rozwojowe obejmujące cały proces powstawania innowacji (od pomysłu do rynku) lub jego wybrane elementy. Wsparcie obejmować będzie fazę badań naukowych, badań przemysłowych oraz prac rozwojowych, kończąc na tzw. pierwszej produkcji. Pierwsza produkcja oznacza pierwsze wdrożenie przemysłowe odnoszące się do zwiększenia skali obiektów pilotażowych lub do pierwszych w swoim rodzaju urządzeń i obiektów, obejmujących kroki następujące po uruchomieniu linii pilotażowej, w ramach której zawarta jest faza testowania, ale nie produkcja masowa lub działalność handlowa.</p> <p>Badania będą mogły być realizowane samodzielnie przez przedsiębiorcę lub we współpracy z jednostką naukową.</p> <p>Realizowane będą także projekty przedsiębiorstw polegające na rozwoju technologii (opracowanej przez przedsiębiorcę lub nabytej), która nie została jeszcze skomercjalizowana i wykorzystana w działalności gospodarczej. Finansowanie obejmie w szczególności koszty przeprowadzenia kolejnych etapów prac badawczo-rozwojowych uzupełniających lub dostosowujących technologię do specyfiki przedsiębiorstwa. W wyniku prowadzonych badań osiągnięty zostanie etap zaawansowania</p>	

innowacyjnego rozwiązania (produktu, usługi, procesu) pozwalający na jego urynkowanie.

Kolejny typ projektu zakłada wspieranie tworzenia i rozwoju zaplecza badawczo-rozwojowego przedsiębiorstw, służącego ich innowacyjnej działalności, poprzez inwestycje w aparaturę, sprzęt, technologie i inną niezbędną infrastrukturę, która służy tworzeniu innowacyjnych produktów i usług. Oferowane wsparcie przyczyni się do powstawania działów B+R i laboratoriów w przedsiębiorstwach lub tworzenia przez firmy centrów badawczo-rozwojowych. Wsparcie infrastruktury będzie możliwe jedynie pod warunkiem przedstawienia przez przedsiębiorstwo planów dotyczących prac B+R.

Jednocześnie w ramach projektu badawczego możliwe będzie uzyskanie ochrony prawa własności przemysłowej (z wyłączeniem kosztów zgłoszenia wynalazku, wzoru użytkowego lub wzoru przemysłowego) oraz realizacja ochrony własności przemysłowej, a także prowadzenie analiz czystości patentowej, które są niezbędne celem skutecznej komercjalizacji technologii. Jednocześnie uzyskanie ochrony prawa własności przemysłowej nie stanowi obowiązkowego elementu projektu.

Biorąc pod uwagę specyfikę projektów badawczych i rozwojowych, dopuszcza się wsparcie etapu przygotowawczego projektu oraz zarządzania podczas całego procesu realizacji inwestycji, w tym pozyskanie zewnętrznego doradztwa.

W ramach ww. działań, polegających na wsparciu prac B+R przedsiębiorstw, wyodrębnione zostaną także instrumenty dedykowane rozpoczęciu działalności badawczo-rozwojowej wśród przedsiębiorstw nieposiadających dotychczas doświadczenia w prowadzeniu prac B+R lub we współpracy z jednostką naukową w tym zakresie (m.in. przy zastosowaniu mechanizmu popytowego).

Biorąc pod uwagę ograniczony potencjał mikro i małych przedsiębiorstw w zakresie prowadzenia prac B+R, wsparcie będzie kierowane również do projektów realizowanych przez powiązania kooperacyjne. Pozwoli to zaangażować w prace B+R podmioty, które samodzielnie nie byłyby zdolne do podjęcia tego rodzaju działań.

Wsparcie w PI 1b skoncentrowane będzie na sektorze MŚP, jednakże przewiduje się inwestycje dużych przedsiębiorstw, pod warunkiem zapewnienia przez nie konkretnych efektów dyfuzji działalności B+R do gospodarki.

Projekty realizowane w ramach PI 1b będą zgodne z inteligentną specjalizacją regionu. Biorąc jednak pod uwagę konieczność ciągłego monitorowania i reagowania na pojawiające się nowe wyzwania i potencjały, zakłada się przeznaczenie nie więcej niż 10% środków alokacji PI 1b na realizację konkursów, mających na celu wyłonienie nowych inteligentnych specjalizacji, jako element procesu eksperymentowania i poszukiwania nisz rozwojowych.

W ramach PI 1b wsparcie przeznaczone zostanie również na przedsięwzięcia przyczyniające się do zwiększenia skłonności przedsiębiorstw do podejmowania działalności B+R i innowacyjnej poprzez współpracę z pozostałymi aktorami regionalnego systemu innowacji wynikającego z RIS (jednostkami naukowymi, instytucjami otoczenia biznesu oraz Samorządem Województwa Mazowieckiego odpowiedzialnego za budowę i rozwój regionalnego systemu innowacji). Szczególne znaczenie będą miały działania w zakresie określania innowacyjnych możliwości biznesowych przedsiębiorstw z udziałem animatorów i brokerów, doradztwa dla przedsiębiorstw w zakresie komercjalizacji, przygotowania przedsiębiorstw do włączania się w sieci kooperacyjne oraz do udziału w łańcuchach gospodarki globalnej, obejmujące m.in. dedykowane targi kooperacji, forum kojarzenia partnerów naukowo-gospodarczych. Działania te stanowią uzupełnienie aktywności dotyczących procesu przedsiębiorczego odkrywania i monitorowania inteligentnej specjalizacji. W ramach rozwoju regionalnego systemu innowacji, planowane jest upowszechnianie wiedzy oraz instrumentów, takich jak skuteczne modele komercjalizacji technologii, opracowanie i rozpowszechnianie raportów specjalistycznych dotyczących dostępnych technologii i możliwości współpracy B+R i innowacyjnej. Środki przeznaczone na realizację tego typu projektu nie przekroczą kwoty 2 milionów euro.

Interwencja zaplanowana w PI 1b realizuje cel główny Programu - *Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku*

pracy w ramach pierwszego celu strategicznego - *Rozwój konkurencyjnej gospodarki regionu opartej na innowacyjności, przedsiębiorczości, chłonnym rynku pracy i zrównoważonych zasobach.*

PI 1b realizuje cel szczegółowy Umowy Partnerstwa - *Wzrost wykorzystania badań naukowych i prac rozwojowych w gospodarce oraz podniesienie jakości i umiędzynarodowienia badań naukowych.*

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- przedsiębiorstwa;
- powiązania kooperacyjne;
- Samorząd Województwa Mazowieckiego, w tym w partnerstwie z:
 - ✓ instytucjami otoczenia biznesu;
 - ✓ jednostkami naukowymi.

Zestawienie głównych grup docelowych:

- przedsiębiorstwa;
- osoby i instytucje z województwa mazowieckiego.

KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

[SEKCJA 2.A.6.2]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny

1b Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, budowanie sieci współpracy pomiędzy firmami, ośrodkami naukowo-badawczymi, ośrodkami akademickimi w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych i aplikacji z dziedziny usług publicznych, tworzenie sieci, pobudzenie popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację (...), wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów i zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji, w szczególności w dziedzinie kluczowych technologii (...)

Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria, przyjęte przez Komitet Monitorujący, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.

W przypadku PI 1b, przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu tj. zwiększenia nakładów przedsiębiorstw na działalność B+R, jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu. Jednocześnie, zgodnie z Umową Partnerstwa, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.

Kryteria wyboru projektów przedkładane Komitetowi Monitorującemu będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez Komitet Monitorujący, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.

Kierunkowe kryteria:

- projekty zgodne ze strategią na rzecz inteligentnej specjalizacji regionu, włącznie z procesem eksperymentowania.

Kryteria zapewnią wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatnie do obszaru merytorycznego osi.

Preferowane będą:

- projekty zgodne z celami RIS w zakresie kooperacji, tj. przewidujące współpracę z innymi podmiotami, w szczególności z przedsiębiorstwami i instytucjami naukowymi;
- projekty zgodne z założeniami polityki klastrowej zawartej w RIS;
- projekty realizowane w partnerstwie, oparte na współpracy przedsiębiorstw oraz jednostek naukowych i/lub wzmacniające współpracę sieciową;
- w przypadku projektów realizowanych przez duże przedsiębiorstwa - projekty podejmowane wspólnie z MŚP lub przewidujące współpracę z MŚP, NGO i instytucjami badawczymi;
- w przypadku projektów infrastrukturalnych - projekty powiązane z realizowanymi pracami B+R;
- projekty promujące niskoemisyjność, oszczędność energii i efektywne wykorzystanie zasobów naturalnych;
- projekty promujące staże dla studentów i pracowników naukowych w przedsiębiorstwach.

Planowane jest stosowanie następującego trybu wyboru projektów:

- konkursowy, jako tryb podstawowy.
- pozakonkursowy. W trybie pozakonkursowym planowana jest realizacja projektu *Rozwój regionalnego systemu innowacji, zapewniającego warunki do oddolnego procesu definiowania potrzeb i współpracy przedsiębiorstw z jednostkami naukowymi w obszarach inteligentnej specjalizacji w oparciu o Regionalną Strategię Innowacji dla Mazowsza*. Projekt wynika z Regionalnej Strategii Innowacji dla Mazowsza i dotyczy realizacji zadania przypisanego ustawowo Samorządowi Województwa - wspieranie rozwoju nauki i współpracy między sferą nauki i gospodarki, popieranie postępu technologicznego oraz innowacji (art. 11 ust 2 pkt 6 ustawy o samorządzie województwa).

PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH**[SEKCJA 2.A.6.3]**

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	1b Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, budowanie sieci współpracy pomiędzy firmami, ośrodkami naukowo-badawczymi, ośrodkami akademickimi w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych i aplikacji z dziedziny usług publicznych, tworzenie sieci, pobudzanie popytu, klastrow i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację (...), wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów i zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji, w szczególności w dziedzinie kluczowych technologii (...)
<i>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</i>	Nie przewiduje się wykorzystanie instrumentów finansowych.
Przewiduje się, że pomoc będzie miała charakter bezzwrotny.	

PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW**[SEKCJA 2.A.6.4]**

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	1b Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i
-------------------------------	--

	<p>innowacje, budowanie sieci współpracy pomiędzy firmami, ośrodkami naukowo-badawczymi, ośrodkami akademickimi w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych i aplikacji z dziedziny usług publicznych, tworzenie sieci, pobudzenie popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację (...), wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów i zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji, w szczególności w dziedzinie kluczowych technologii (...)</p>
<p>Na obecnym etapie programowania nie zostały zidentyfikowane duże projekty w rozumieniu Art. 100 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013.</p>	

WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONU [SEKCJA 2.A.6.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iv) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 5 - Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	O		
CO	Liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi	przedsiębiorstwa	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	40	SL2014	rocznie
CO	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	przedsiębiorstwa	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	260	SL2014	rocznie
CO	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje	przedsiębiorstwa	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	260	SL2014	rocznie
CO	Liczba nowych naukowców we wspieranych jednostkach (O/K/M)	EPC	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	300	SL2014	rocznie

CO	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)	EUR	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	125 200 000	SL2014	rocznie
----	--	-----	------	--------------------------	---	---	-------------	--------	---------

INNOWACJE SPOŁECZNE, WSPÓŁPRACA PONADNARODOWA I WKŁAD EFS W REALIZACJĘ CELÓW TEMATYCZNYCH 1-7

[SEKCJA 2.A.7]

<i>Oś Priorytetowa</i>	I. Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce
Interwencje realizowane w ramach PI 9v, PI 8i będą wspierać działanie związane rozwojem innowacyjnym firm i działalności innowacyjnej poprzez zapewnienie zasobów ludzkich i aktywnego otoczenia gospodarczego.	

RAMY WYKONANIA

[SEKCJA 2.A.8]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (v) oraz załącznik II do rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 6 – Ramy wykonania dla osi priorytetowej (w podziale na fundusz oraz, dla EFRR i EFS, kategorię regionu)

Oś Priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (Kluczowy etap wdrażania, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu lub, w stosownych przypadkach, wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik lub kluczowy etap wdrażania	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
I. Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce	Wskaźnik produktu		Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)	EUR	EFRR	Region lepiej rozwinięty	13 897 000	125 200 000	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 55% operacji w ramach Osi
	Wskaźnik postępu finansowego	1F	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	EFRR	Region lepiej rozwinięty	88 173 633	347 771 413	SL 2014	

Dodatkowe informacje jakościowe na temat ustanowienia ram wykonania

--

KATEGORIE INTERWENCJI**[SEKCJA 2.A.9]***(podstawa: art. 96 ust. 2 lit. b) ppkt (vi) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)*

Tabela 7: Wymiar 1 - Zakres interwencji		
Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
I. Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce	056	53 556 798
	057	22 952 913
	058	125 197 709
	062	19 127 428
	063	16 832 135
	064	40 550 147

Tabela 8: Wymiar 2 - Forma finansowania		
Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
I. Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce	01	278 217 130

Tabela 9: Wymiar 3 - Typ obszaru		
Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
I. Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce	01	99 980 508
	02	142 829 297
	03	35 407 325

Tabela 10: Wymiar 4 - Terytorialne mechanizmy wdrażania		
Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
I. Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce	07	278 217 130

PODSUMOWANIE PLANOWANEGO WYKORZYSTANIA POMOCY TECHNICZNEJ, Z UWZGLĘDNIENIEM, W RAZIE POTRZEBY, DZIAŁAŃ WZMACNIAJĄCYCH POTENCJAŁ ADMINISTRACYJNY INSTYTUCJI ZAANGAŻOWANYCH W ZARZĄDZANIE PROGRAMAMI I ICH KONTROLĘ ORAZ BENEFICJENTÓW
[SEKCJA 2.A.10]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (vii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Oś priorytetowa</i>	I. Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce
W zakresie wdrażania konieczne będzie wykorzystanie pomocy technicznej na rzecz zwiększenia potencjału administracyjnego i kompetencji pracowników instytucji zaangażowanych w zarządzanie	

osią pierwszą oraz kompetencji ekspertów oceniających wnioski w odniesieniu do zarządzania cyklem rozwoju innowacji, w tym metodologii klasyfikowania i oceny gotowości technologii oraz oceny ryzyka związanego z realizacją projektów innowacyjnych.

Ponadto w ramach PT realizowane będą zadania związane z zapewnieniem monitoringu, ewaluacji i aktualizacji regionalnej strategii inteligentnych specjalizacji, obejmujące proces przedsiębiorczego odkrywania.

2.2 OŚ PRIORYTETOWA II - Wzrost e-potencjału Mazowsza

[SEKCJA 2]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) i c) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

OPIS OSI PRIORYTETOWYCH INNYCH NIŻ POMOC TECHNICZNA

[SEKCJA 2.A]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

OŚ PRIORYTETOWA

[SEKCJA 2.A.1]

Numer identyfikacyjny osi priorytetowej	II
Nazwa osi priorytetowej	Wzrost e-potencjału Mazowsza

Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych	NIE
Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych utworzonych na poziomie Unii	NIE
Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana przy zastosowaniu formuły rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	NIE
W odniesieniu do EFS: całość osi priorytetowej jest poświęcona innowacjom społecznym, współpracy transnarodowej lub obydwu tym obszarom	NIE

FUNDUSZ, KATEGORIA REGIONU I PODSTAWA DLA KALKULACJI WSPARCIA UNIJNEGO

[SEKCJA 2.A.3]

Fundusz	EFRR
Kategoria regionu	Region lepiej rozwinięty
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	Wydatki kwalifikowalne ogółem
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	Nie dotyczy

PRIORYTET INWESTYCYJNY

[SEKCJA 2.A.4]

Priorytet inwestycyjny	2c Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia
------------------------	--

CELE SZCZEGÓLWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

[SEKCJA 2.A.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (i) oraz (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Numer identyfikacyjny	II2
Cel szczegółowy	Zwiększone wykorzystanie e-usług publicznych
Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii	
Pierwszym i zarazem najbardziej priorytetowym, zidentyfikowanym problemem będzie dostosowanie	

służby zdrowia do zapisów znowelizowanych aktów prawnych, narzucających wprowadzenie we wszystkich podmiotach leczniczych wyłącznie elektronicznego systemu dokumentacji medycznej. Dzięki tym działaniom zagwarantowany zostanie błyskawiczny dostęp do informacji o stanie zdrowia pacjenta w podmiotach leczniczych. Jednocześnie sami pacjenci będą mieli możliwość monitorowania swojego statusu na liście osób oczekujących w kolejce do lekarza lub na badanie, co przełoży się w konsekwencji na dużą oszczędność czasu i kosztów kopiowania dokumentacji.

Kolejnym zidentyfikowanym problemem jest wzmocnienie wykorzystania przez administrację publiczną potencjału rozwiązań informatycznych w obszarze e-usług. W perspektywie finansowania 2007-2013 w 90% urzędach szczebla gminnego i 86% powiatowego wdrożone zostały systemy w zakresie elektronicznej administracji. W związku z tym, kolejnym, naturalnym krokiem wykorzystania tego potencjału informatycznego jest wsparcie podmiotów publicznych w tworzeniu i rozwoju nowoczesnych usług świadczonych drogą elektroniczną, ze szczególnym uwzględnieniem usług o wysokim czwartym poziomie e-dojrzałości. Z perspektywy odbiorców usług publicznych, informatyzacja procesów wewnętrznych administracji przyspieszy obieg dokumentów związany z załatwianiem spraw urzędowych, a także ułatwi dostęp klientów (w tym na odległość) do potrzebnej informacji na każdym etapie postępowania administracyjnego.

Jednocześnie skuteczne i oparte na racjonalnych przesłankach procesy decyzyjne i inwestycyjne wymagają dostępu do zintegrowanych i zharmonizowanych zbiorów danych tworzących regionalną infrastrukturę informacji przestrzennej. Rezultatem kontynuacji cyfryzacji zasobów informacyjnych w regionie zapoczątkowanej w poprzednich okresach programowania oraz TIK do udostępniania tych zasobów, będzie usprawnienie zarządzania regionem we wszystkich jednostkach organizacyjnych w województwie oraz usprawnienie prowadzenia działalności inwestycyjnej w regionie, skierowanej do przedsiębiorców.

Zwiększenie wykorzystania TIK dla świadczenia e-usług nastąpi również w obszarze usług publicznych dotyczących edukacji wyższej. Analizy wykazują, że uczelnie wyższe nie wykorzystują w zadowalającym stopniu korzyści, jakie dają TIK w kontekście elektronicznej usługi. W związku z tym, podejmowane będą działania celem wzmocnienia świadczenia e-usług przez ww. podmioty, podnosząc tym samym jakość i efektywność ich działania w sferze skierowanej do społeczeństwa (front-office).

Mazowsze, mimo że oferuje bardzo szeroko zakres oferty kulturalnej, to jednakże instytucje kultury świadczą e-usługi w ograniczonym stopniu, a większość z nich (z wyłączeniem bibliotek) nie posiada nawet własnej strony internetowej. Jednocześnie przeprowadzone analizy wskazują na brak centralnego portalu, ukazującego wydarzenia kulturalne w jednym miejscu. Wykorzystanie nowoczesnych rozwiązań informacyjno - komunikacyjnych pozwoli zwiększyć obywatelom dostęp do dóbr kultury w interaktywnej formie on-line.

Tak zaprogramowana interwencja realizuje zadania Strategii Europa 2020 w ramach priorytetu: *Inteligentny rozwój - gospodarka oparta na wiedzy i innowacji*, gdzie poprzez wykorzystanie nowoczesnych TIK nastąpi rozwój e-usług o jak najwyższym stopniu dojrzałości, z których korzystać będą zarówno obywatele, jak i przedsiębiorcy.

Tabela 3 - SPECYFICZNE DLA PROGRAMU WSKAŹNIKI REZULTATU W PODZIALE NA POSZCZEGÓLNE CELE (w odniesieniu do EFRR i Funduszu Spójności)

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
	Odsetek obywateli korzystających z e-administracji (EAC)	%	Region lepiej rozwinięty	brak	2014	brak	GUS	rocznie

PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO
[SEKCJA 2.A.6]

OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW

[SEKCJA 2.A.6.1]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	2c Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia.
<p>W ramach celu szczegółowego <i>Zwiększone wykorzystanie e-usług publicznych</i> planowany będzie do realizacji, w szczególności, następujący typ projektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>e-usługi publiczne.</i> <p>W dobie powszechnego dostępu do Internetu bardzo ważną kwestią jest zwiększanie liczby oraz jakości usług, udostępnianych w formie elektronicznej. Efektem realizowanych projektów będą e-usługi (front office), których wdrożenie będzie mogło być poparte przygotowaniem zaplecza informatycznego w danej instytucji (back-office). Działania w zakresie informatyzacji będą miały jedynie charakter pomocniczy, gdzie nadrzędnym celem projektu będzie świadczenie e-usług.</p> <p>Biorąc pod uwagę potrzeby oraz skalę koniecznych do podjęcia działań na Mazowszu w obszarze e-usług, najważniejszą priorytetową e-usługą jest e-zdrowie, aby dostosować podmioty lecznicze do wymogów regulacji prawnych. Następnie e-administracja (w tym geoinformacja) - kontynuowanie działań podjętych w latach 2007-2013, ze szczególnym naciskiem na tworzenie i rozwój e-usług publicznych skierowanych do obywateli i przedsiębiorców. Na trzecim miejscu jest e-kultura, jako promowanie Mazowsza, zwiększenie oferty kulturalnej napędzającej gospodarkę i popyt w tym obszarze.</p> <p>W latach 2014-2020 środki unijne zostaną skierowane na zwiększenie dostępności do e-usług publicznych, szczególnie na najwyższym, czwartym stopniu dojrzałości (transakcja).</p> <p>W ramach zaprogramowanej interwencji wspierane będą następujące typy interwencji, uszeregowane od obszarów najbardziej priorytetowych dla Mazowsza:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ działania w zakresie informatyzacji służby zdrowia, ze szczególnym naciskiem na wdrożenie elektronicznej dokumentacji medycznej, dostosowując działalność podmiotów leczniczych do znowelizowanych przepisów prawa. Jednocześnie istnieje konieczność informatyzacji podmiotów leczniczych w zakresie świadczenia usług on-line, jak np. rejestracja wizyt, elektroniczne skierowanie, elektroniczna recepta czy elektroniczny dostęp do dokumentacji 	

medycznej. Informatyzacja podmiotów leczniczych dotyczy wszystkich podmiotów świadczących usługi, zarówno publicznych, jak i prywatnych.

- priorytetowymi zadaniami w zakresie elektronicznej administracji będą: zapewnienie interoperacyjności publicznych systemów teleinformatycznych, z informatyzowanie dostępu do informacji publicznej oraz udostępnienie jak najszerszego zakresu usług publicznych świadczonych elektronicznie, umożliwiającą pełną interakcję z urzędem, czyli możliwość całkowitego załatwienia danej sprawy na odległość. Dodatkowo realizowane będą projekty w obszarze geoinformacji, mające na celu rozbudowywanie funkcjonalności już istniejących systemów. Istotne znaczenie będą miały działania niewprowadzające wprost nowych usług, ale tworzące dla nich warunki w celu poprawy ich jakości. Jednocześnie premiowany będzie dodatkowy efekt w postaci profesjonalnego przygotowania danych z rejestrów do ponownego ich wykorzystania przez obywateli i przedsiębiorców.
- projekty o charakterze zintegrowanym i zasięgu regionalnym, aby w sposób jak najbardziej kompleksowy przedstawiać społeczeństwu w formie interaktywnej wydarzenia kulturalne Mazowsza. W województwie należy stworzyć zintegrowany system informacji w postaci regionalnej platformy informacyjnej. Projekty w zakresie e-kultury będą możliwe do realizacji w ramach PI 6c. jedynie jako element projektu. Dodatkowo w ramach poprawy dostępu do zasobów kultury, planowane jest wsparcie informatyzacji bibliotek celem świadczenia e-usług dla obywateli.
- wykorzystanie TIK do obsługi procesów związanych z edukacją na uczelniach wyższych, celem świadczenia usług drogą elektroniczną, aby podnieść dostępność, jakość i efektywność kształcenia w regionie, jak np. rekrutacja przez Internet, czy e-learning.

W najbliższej przyszłości technologie, stanowiące podstawową infrastrukturę społeczeństwa cyfrowego, będą coraz bardziej powszechne. Oferowane usługi konsumenckie będą dostępne „zawsze” i „wszędzie”, także poprzez urządzenia mobilne, umożliwiając przy tym swobodne wykorzystywanie treści dostępnych i oferowanie własnych. W związku z tym, rozwiązania TIK w obszarze usług publicznych powinny w jak najszerszym stopniu zapewnić kompatybilność z urządzeniami mobilnymi (m.in. tablety, telefony, laptopy), wykorzystywanymi przez obywateli oraz przedsiębiorców.

Ponadto *Europejska Agenda Cyfrowa* jednoznacznie wskazuje, że w nowym okresie programowania szczególnie wspierane będą innowacyjne usługi eGovernment o wymiarze transgranicznym. Transgraniczne rozwiązania eGovernment mają być jednym z kluczowych elementów Elektronicznego Wspólnego Rynku, który stanowi jeden z filarów Strategii Europa 2020. Rezultatem będzie zmniejszanie się roli infrastruktury na rzecz outsourcingu mocy obliczeniowych, czyli tzw. chmury obliczeniowej. Dzięki temu, e-usługi oparte na ww. modelu będą bardziej elastyczne i dostosowane do potrzeb obywateli i przedsiębiorstw, zaś dla samej administracji zapewnią niższe koszty, większą wydajność, wzrost bezpieczeństwa oraz interoperacyjności i przenoszenia danych.

W związku z powyższym, informatyzacja oraz świadczenie e-usług publicznych powinny być ściśle skorelowane z wykorzystaniem modelu „chmury obliczeniowej” oraz powinny zapewniać kompatybilność z urządzeniami mobilnymi.

Działania związane z budową infrastruktury szerokopasmowej realizowane będą z poziomu krajowego, co wpłynie na skuteczność i efektywność interwencji związanej z budową sieci szerokopasmowego Internetu. Na poziomie krajowym realizowane będą także kompleksowe projekty dotyczące e-integracji i rozwoju e- kompetencji.

Interwencje na rzecz e-usług publicznych, cyfryzacji urzędów oraz profesjonalnych mechanizmów cyfrowego udostępniania informacji sektora publicznego realizowane są zarówno na poziomie krajowym, jak i regionalnym. W przypadku inwestycji dotyczących cyfryzacji e-usług publicznych przedsięwzięcia realizowane na poziomie krajowym stanowią rodzaj standardu (w oparciu m.in. o akty prawne regulujące kwestie interoperacyjności - dostępność dla osób niepełnosprawnych

i zgodność z WCAG 2.0.), umożliwiającego zachowanie zasady kompatybilności technologicznej i projektowej dla przedsięwzięć realizowanych na poziomie regionalnym.

Projekty polegające na dostosowaniu systemów informatycznych świadczonych do wymiany z Systemem Informacji Medycznej będą weryfikowane pod kątem komplementarności oraz nie dublowania funkcjonalności przewidzianych w krajowych platformach (P1 i P2).

Jednocześnie podczas realizacji projektów z zakresu e-usług, szczególna uwaga zostanie zwrócona na zapewnienie interoperacyjności pomiędzy istniejącymi i planowanymi e-usługami oraz pomiędzy różnymi procesami administracji elektronicznej. Dodatkowo projekty w zakresie e-usług powinny mieć charakter zintegrowany i obejmować jak największą liczbę podmiotów.

Interwencja zaplanowana w PI 2c. realizuje cel główny Programu - *Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy*, w ramach pierwszego celu strategicznego - *Rozwój konkurencyjnej gospodarki regionu opartej na innowacyjności, przedsiębiorczości, chłonnym rynku pracy i zrównoważonych zasobach*.

PI 2c. realizuje cel szczegółowy Umowy Partnerstwa: *Zwiększenie zastosowanie TIK w gospodarce i społeczeństwie*.

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- administracja rządowa;
- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego posiadające osobowość prawną;
- podmioty lecznicze działające w publicznym systemie ochrony zdrowia - posiadające kontrakt z NFZ;
- spółki, w których większość udziałów lub akcji posiada samorząd terytorialny;
- uczelnie wyższe;
- instytucje kultury;
- organizacje pozarządowe;
- kościoły i związki wyznaniowe.

Zestawienie głównych grup docelowych:

- osoby i instytucje z województwa mazowieckiego;
- przedsiębiorstwa.

KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

[SEKCJA 2.A.6.2]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	2c Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia.
<p>Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria, przyjęte przez Komitet Monitorujący, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.</p> <p>W przypadku PI 2c., przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. zwiększonego wykorzystania e-usług publicznych przez obywateli oraz przedsiębiorców, jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu. Jednocześnie, zgodnie z Umową Partnerstwa, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.</p> <p>Kryteria wyboru projektów stosowane w obszarze e-usług zapewniają wyeliminowanie przedsięwzięć powodujących nakładanie się podobnych inwestycji, bądź powstawanie infrastruktury nadmiernej w stosunku do potrzeb poprzez koordynację działań na poziomie regionalnym i krajowym, co przyczyni się do wzrostu efektywności e-usług na Mazowszu. Przyjęte kryteria zapewniają również weryfikację</p>	

planowanych inwestycji pod względem zapewnienia lepszego wykorzystania obecnych zasobów, w tym uwzględnienia infrastruktury posiadanej przez podmioty świadczące e-usługi.

Kryteria wyboru projektów przedkładać Komitetowi Monitorującemu będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez Komitet Monitorujący, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.

Kryteria wyboru projektów zatwierdzane przez Komitet Monitorujący zostaną oparte w miarę możliwości o rekomendacje Zespołu ds. koordynacji, powołanego przez Ministra administracji i cyfryzacji w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020.

Kierunkowe kryteria:

- współdziałanie z już istniejącymi/planowanymi projektami e-administracji na poziomie krajowym i regionalnym;
- kompatybilność z projektami planowanymi w ramach POPC oraz POWER;
- dodatni, ilościowy wpływ w zakresie dodatkowych świadczeń lub oszczędności dla przedsiębiorstw i uproszczeń administracyjnych;
- właściwy stosunek ceny do jakości;
- dostosowanie do obowiązujących norm krajowych.

Kryteria zapewnią wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatnie do obszaru merytorycznego osi.

Preferowane będą:

- projekty zapewniające kompleksowe/zintegrowane podejście;
- projekty o dużej skali i sile oddziaływania;
- projekty w zakresie świadczenia e-usług, kompatybilne z urządzeniami mobilnymi;
- projekty wykorzystujące model „chmury obliczeniowej”;
- projekty realizowane w partnerstwie.

Planowane jest stosowanie następujących trybów wyboru projektów:

- konkursowy, jako tryb podstawowy;
- pozakonkursowy.

W ramach **trybu konkursowego** przewiduje się ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi.

W trybie pozakonkursowym będą realizowane projekty wprost wynikające ze Strategii ZIT WOF, dotyczące m.in.: wykorzystania TIK przy korzystaniu przez społeczeństwo z usług publicznych, digitalizacji zasobów i dostępu do informacji publicznej, usług opiekuńczych opartych o narzędziach TIK, usług publicznych związanych z obsługą kształcenia jednostek podległych samorządowi lokalnemu, jak również pozostałe inwestycje ogólnowojewódzkie, wymagające ujednolicenia mechanizmów interaktywnych w jak najszerzej skali. Zakłada się realizację zintegrowanych projektów o szerokim zasięgu wykorzystujących dotychczasowe inwestycje w zakresie rozwoju e-usług. Zakres kompetencyjny jednostek samorządowych sprawia, że inne podmioty nie mogą realizować inwestycji w planowanym zakresie.

PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

[SEKCJA 2.A.6.3]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	2c Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia.
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych	Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.
Przewiduje się, że pomoc będzie miała charakter bezzwrotny.	

PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

[SEKCJA 2.A.6.4]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	2c Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia.
Na obecnym etapie programowania nie zostały zidentyfikowane duże projekty w rozumieniu Art. 100 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013.	

WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONU

[SEKCJA 2.A.6.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iv) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 5 - Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	O		
	Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 3 - dwustronna interakcja	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	200	SL 2014	rocznie
	Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 4 - transakcja	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	100	SL 2014	rocznie
	Liczba podmiotów, które udostępniły on-line informacje sektora publicznego	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	25	SL 2014	rocznie

INNOWACJE SPOŁECZNE, WSPÓŁPRACA PONADNARODOWA I WKŁAD EFS W REALIZACJĘ CELÓW TEMATYCZNYCH 1-7

[SEKCJA 2.A.7]

Oś Priorytetowa	II. Wzrost e-potencjału Mazowsza
Nie dotyczy.	

RAMY WYKONANIA

[SEKCJA 2.A.8]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (v) oraz załącznik II do rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 6 – Ramy wykonania dla osi priorytetowej (w podziale na fundusz oraz, dla EFRR i EFS, kategorię regionu)

Oś Priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (Kluczowy etap wdrażania, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu lub, w stosownych przypadkach, wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik lub kluczowy etap wdrażania	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
II. Wzrost e-potencjału Mazowsza	Wskaźnik produktu		Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 3 - dwustronna interakcja	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	24	200	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 69,9% operacji w ramach Osi
	Wskaźnik postępu finansowego	1F	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	EFRR	Region lepiej rozwinięty	24 692 839	191 999 804	SL 2014	

Dodatkowe informacje jakościowe na temat ustanowienia ram wykonania

--

KATEGORIE INTERWENCJI

[SEKCJA 2.A.9]

(podstawa: art. 96 ust. 2 lit. b) ppkt (vi) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 7: Wymiar 1 - Zakres interwencji		
Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
II. Wzrost e-potencjału Mazowsza	078	46 079 953
	079	23 039 976
	080	15 359 985
	081	69 119 929

Tabela 8: Wymiar 2 - Forma finansowania		
Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
II. Wzrost e-potencjału Mazowska	01	153 599 843

Tabela 9: Wymiar 3 - Typ obszaru		
Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
II. Wzrost e-potencjału Mazowska	01	61 417 986
	02	87 739 979
	03	4 441 878

Tabela 10: Wymiar 4 - Terytorialne mechanizmy wdrażania		
Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
II. Wzrost e-potencjału Mazowska	01	27 891 474
	07	125 708 369

PODSUMOWANIE PLANOWANEGO WYKORZYSTANIA POMOCY TECHNICZNEJ, Z UWZGLĘDNIENIEM, W RAZIE POTRZEBY, DZIAŁAŃ WZMACNIAJĄCYCH POTENCJAŁ ADMINISTRACYJNY INSTYTUCJI ZAANGAŻOWANYCH W ZARZĄDZANIE PROGRAMAMI I ICH KONTROLĘ ORAZ BENEFICJENTÓW [SEKCJA 2.A.10]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (vii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Oś priorytetowa</i>	II. Wzrost e-potencjału Mazowska
<p>Nie przewiduje się odrębnego angażowania środków pomocy technicznej na rzecz zapewnienia warunków i rozwiązań dla sprawnego wdrażania Osi Priorytetowej II, gdyż planowane wykorzystanie pomocy technicznej określone jest w ramach Osi Priorytetowej XI Pomoc Techniczna i przewiduje ono realizację zadań służących zapewnieniu skutecznego wdrożenia wszystkich Osi Priorytetowych I - X RPO WM 2014 - 2020.</p>	

2.3 OŚ PRIORYTETOWA III - Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości [SEKCJA 2]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) i c) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

OPIS OSI PRIORYTETOWYCH INNYCH NIŻ POMOC TECHNICZNA [SEKCJA 2.A]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

OŚ PRIORYTETOWA [SEKCJA 2.A.1]

Numer identyfikacyjny osi priorytetowej	III
Nazwa osi priorytetowej	Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości

Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych	NIE
Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych utworzonych na poziomie Unii	NIE
Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana przy zastosowaniu formuły rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	NIE
W odniesieniu do EFS: całość osi priorytetowej jest poświęcona innowacjom społecznym, współpracy transnarodowej lub obydwu tym obszarom	NIE

FUNDUSZ, KATEGORIA REGIONU I PODSTAWA DLA KALKULACJI WSPARCIA UNIJNEGO [SEKCJA 2.A.3]

Fundusz	EFRR
Kategoria regionu	Region lepiej rozwinięty
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	Wydatki kwalifikowalne ogółem
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	Nie dotyczy

PRIORYTET INWESTYCYJNY [SEKCJA 2.A.4]

Priorytet inwestycyjny	3a Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości.
------------------------	--

CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY [SEKCJA 2.A.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (i) oraz (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Numer identyfikacyjny	III1
Cel szczegółowy	Ulepszone warunki do rozwoju MŚP
Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii	
<p>Sektor MŚP pełni kluczową rolę w rozwoju przedsiębiorczości zarówno w kraju, jak i na Mazowszu. Jednocześnie w dobie postępującej globalizacji, wzrasta rola rozwoju innowacyjnych pomysłów, które mogą stać się źródłem przewagi konkurencyjnej. W tym aspekcie problemem Mazowsza jest niewystarczające dostosowanie usług oraz brak kompleksowego wsparcia ze strony IOB, w tym w szczególności ze strony inkubatorów przedsiębiorczości, do potrzeb rozwojowych przedsiębiorstw. Dodatkowo istotnym problemem, podkreślanym w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r. Innowacyjne Mazowsze (SRWM) w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej oraz współpracy między firmami jest rozwijanie fizycznej przestrzeni dla ich działalności. Wskazuje to na potrzebę powiększenia istniejących już stref lub utworzenie nowych terenów inwestycyjnych.</p> <p>W związku z powyższym, wsparcie w ramach PI 3a ukierunkowane będzie na stworzenie odpowiednich warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, przede wszystkim w początkowym okresie funkcjonowania MŚP, poprzez poprawienie dostępności i jakości usług umożliwiających inkubację przedsiębiorstw. W wyniku interwencji przewidywany jest zarówno wzrost liczby nowopowstałych podmiotów gospodarczych oraz zmniejszenie liczby upadających przedsiębiorstw w I fazie rozwoju, w szczególności innowacyjnych. Uzyskane w ten sposób efekty przełożą się na zwiększenie stopy inwestycji w sektorze prywatnym, dzięki ułatwianiu podejmowania działalności gospodarczej o charakterze innowacyjnym. Natomiast nowoczesne inkubatory przedsiębiorczości, jako atrakcyjne miejsca prowadzenia działalności, będą doskonałym stymulatorem rozwoju przedsiębiorczości w województwie.</p> <p>Dodatkowo nastąpi poprawa dostępności dobrze skomunikowanych i uzbrojonych terenów inwestycyjnych, dając możliwość lokowania inwestycji w obszarach o największym potencjale rozwoju tj. przede wszystkim zgodnych z regionalną strategią innowacji, co spowoduje przyciągnięcie inwestorów zewnętrznych i przełoży się na powstawanie miejsc pracy oraz podniesienie innowacyjności województwa. Uzbrajane tereny powinny służyć rozwojowi MŚP. Tak zaprogramowana interwencja w ramach PI 3a realizuje zadania Strategii Europa 2020 w ramach priorytetu: <i>Inteligentny rozwój - gospodarka oparta na wiedzy i innowacji</i> oraz realizuje projekt przewodni UE: <i>Unia innowacji</i>, gdzie innowacyjne pomysły przeradzać się będą w nowe produkty i usługi, które z kolei przyczynią się do wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy. Tym samym realizowany będzie, wskazany w Strategii Europa 2020, wskaźnik zatrudnienia dotyczący osób w wieku 20-64 lat, który do 2020 r. powinien być na poziomie 75%.</p>	

Tabela 3 - SPECYFICZNE DLA PROGRAMU WSKAŹNIKI REZULTATU W PODZIALE NA POSZCZEGÓLNE CELE (w odniesieniu do EFRR i Funduszu Spójności)

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
	Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach	mld zł	Region lepiej rozwinięty	16,2	2012	29,8	GUS	rocznie
	Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w stosunku do PKB	%	Region lepiej rozwinięty	8,7	2011	10	GUS	rocznie

PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO [SEKCJA 2.A.6]

OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW

[SEKCJA 2.A.6.1]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<p><i>Priorytet Inwestycyjny</i></p>	<p>3a Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości.</p>
<p>W ramach celu szczegółowego <i>Ulepszone warunki do rozwoju MŚP</i> planowane będą do realizacji, w szczególności, następujące typy projektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>wsparcie początkowej fazy rozwoju przedsiębiorstwa,</i> ▪ <i>wsparcie prowadzenia i rozwoju działalności przedsiębiorstw,</i> ▪ <i>uporządkowanie i przygotowanie terenów inwestycyjnych w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych;</i> ▪ <i>integrowanie usług istniejących IOB w celu tworzenia kompleksowej oferty – obejmującej rozwój produktu; dostęp do kapitału; specjalistyczne doradztwo dla MŚP (np. brokerzy innowacji; platformy współpracy).</i> <p>Interwencja w ramach PI 3a mająca na celu podniesienie konkurencyjności i innowacyjności MŚP, skoncentrowana będzie w pierwszej kolejności na poprawie dostępu sektora MŚP do dobrej jakości usług doradczych, w tym usług wysokospecjalistycznych.</p> <p>Wsparciem objęte będą przedsiębiorstwa na różnych etapach rozwoju. Pozwoli to na wspomaganie MŚP w osiąganiu kolejnych etapów dojrzałości gospodarczej.</p> <p>W szczególności zakłada się wsparcie podmiotów gospodarczych znajdujących się we wczesnej fazie rozwoju, przede wszystkim za pośrednictwem inkubatorów przedsiębiorczości. Nacisk zostanie położony na stworzenie kompleksowej oferty wsparcia początkowej fazy rozwoju przedsiębiorstw (pomysł, preinkubacja oraz inkubacja), kiedy to istnieje najwyższe ryzyko upadku firm.</p> <p>IOB będą wspomagały rozwój MŚP m.in. poprzez skuteczne doradztwo w zakresie zakładania działalności gospodarczej, opracowania strategii, monitorowania biznesu, transferu technologii i prognozowania.</p> <p>Dla zapewnienia zgodności ofert IOB z potrzebami przedsiębiorstw w PI 3a wykorzystane będą instrumenty wiążące realizację projektu z identyfikowanym popytem np. w formie voucherów. Przewiduje się, że w związku z potrzebą przejścia IOB do prowadzenia działalności na zasadach rynkowych, większość wsparcia dla IOB udzielona zostanie przez mechanizmy popytowe.</p> <p>Biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia kompleksowej i spójnej oferty IOB, dostosowanej do potrzeb przedsiębiorstw, podjęte zostaną także działania o charakterze systemowym mające na celu integrowanie usług istniejących IOB, obejmujących m.in. rozwój produktu, dostęp do kapitału, specjalistyczne doradztwo dla MSP. Rolą Samorządu Województwa Mazowieckiego będzie animowanie współpracy, wypracowanie oraz zainicjowanie wraz z IOB i przedsiębiorcami rozwiązań dla osiągnięcia tego celu (takich jak brokerzy innowacji, platformy współpracy, monitorowanie popytu na specjalistyczne usługi). Ze względu na animacyjną rolę Samorządu Województwa i efektywność</p>	

wsparcia okres finansowania danego rozwiązania nie będzie przekraczać 3 lat, a wypracowane struktury będą dążyć do samodzielności finansowej.

W tym celu istnieje możliwość wsparcia profesjonalizacji usług IOB przy spełnieniu następujących warunków:

- ✓ IOB monitoruje świadczenie różnych usług i przeprowadza badania satysfakcji klientów w celu oceny swoich wyników oraz przygotowania lepszych opartych o dane statystyczne prognoz ich skuteczności;
- ✓ IOB wykaże, że będzie stosować istniejące standardy w zakresie dostarczania usług opracowane na poziomie krajowym / europejskim / międzynarodowym;
- ✓ IOB posiada roczny plan działalności zawierający: indykatywną listę projektów / usług, które planuje udzielić/dostarczyć, dostępne zasoby, niezbędne szkolenia, wymagany budżet oraz źródła finansowania; projekty planowane do wsparcia z EFRR, powinny być wyraźnie przedstawione w planie prac;
- ✓ IOB posiada strategię biznesową, która wyraźnie wskazuje różne źródła jej przychodów i potwierdza jej zdolność do działania w warunkach rynkowych i samodzielność finansową w zakresie prowadzenia działalności (lub zdolność do stopniowego uzyskania owej samodzielności do końca okresu kwalifikowalności).

Szczególny nacisk położony zostanie również na rozwijanie zaawansowanych, wyspecjalizowanych i udoskonalonych usług doradczych IOB, dostosowanych do potrzeb MŚP. Wsparcie nie będzie dotyczyło bieżącej działalności IOB. Wsparcie profesjonalizacji usług IOB przełoży się na wymierne osiągnięcia w postaci wspartych przedsiębiorstw.

Działaniem uzupełniającym będzie wsparcie proinnowacyjnych instytucji otoczenia biznesu, oferujących pomoc w zakresie transferu technologii, prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej i akceleracji projektów B+R, w tym projektów dla PI 1b. Zakłada się wsparcie ograniczonej liczby instytucji otoczenia biznesu zlokalizowanych w ośrodkach o największym potencjale innowacyjnym w regionie (Warszawa, Radom, Płock) w zakresie realizacji usług proinnowacyjnych i technologicznych zgodnych z potrzebami przedsiębiorstw.

W incydentalnych i uzasadnionych przypadkach, gdy w wyniku realizacji regionalnej strategii inteligentnych specjalizacji nastąpi silna koncentracja przedsiębiorstw z kluczowej branży/branż, o konkretnym zapotrzebowaniu na wsparcie czynności związanych z organizacją działalności gospodarczej, obsługi księgowej, logistycznej, telekomunikacyjnej, dopuszcza się wsparcie infrastrukturalne IOB na warunkach wskazanych w UP:

- przedsięwzięcia w zakresie wsparcia IOB są ukierunkowane na świadczenie specjalistycznych usług IOB
- przedsięwzięcia w zakresie infrastruktury IOB wspierane będą w bardzo ograniczonym zakresie i przy spełnieniu następujących warunków:
 - ✓ działalność IOB wpisuje się w krajową lub regionalną strategię inteligentnej specjalizacji;
 - ✓ IOB dysponuje strategią/planem wykorzystania infrastruktury planowanej do sfinansowania w ramach przedsięwzięcia;
 - ✓ przedsięwzięcie jest współfinansowane ze źródeł prywatnych;
 - ✓ przedsięwzięcie nie powiela dostępnej infrastruktury IOB o podobnym profilu zlokalizowanej w danym lub sąsiadującym regionie, chyba, że limit dostępnej oferty został wyczerpany;
- w realizacji przez IOB specjalistycznych usług zapotrzebowanych przez konkretnych przedsiębiorców wykorzystują dostępne standardy świadczenia usług wypracowanych na poziomie krajowym (w tym zasad odnoszących się do poziomu współfinansowania usług IOB przez przedsiębiorców);

- IOB dążyć będą do prowadzenia działalności na zasadach rynkowych, w oparciu o otwartą konkurencję.

Dofinansowanie będą mogły uzyskać przede wszystkim projekty zgodne z inteligentną specjalizacją regionu. Preferowane będzie zwiększanie zdolności do wdrażania, upowszechnienia i wprowadzania na rynek nowych rozwiązań w kluczowych obszarach tematycznych zidentyfikowanych w ramach inteligentnej specjalizacji, stanowiących innowacje co najmniej w skali regionu. Powyższe działanie pozwoli skoncentrować środki na przedsięwzięciach o największym potencjale rozwojowym.

Działaniem stwarzającym warunki stymulujące rozwój gospodarczy poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz wspieranie tworzenia nowych firm będzie uporządkowanie i przygotowanie terenów inwestycyjnych w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych (w tym na obszarach powojkowych, przemysłowych, pokolejowych i popegeerowskich). Wspieraniem objęte zostaną zadania dotyczące uporządkowania i przygotowania terenów inwestycyjnych, w szczególności prace studyjno-koncepcyjne, badania geotechniczne, kompleksowe wyposażenie w media oraz modernizacja wewnętrznej infrastruktury komunikacyjnej w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych.

W ramach inwestycji w zakresie terenów inwestycyjnych wydatki na wewnętrzną infrastrukturę komunikacyjną, jako uzupełniający element projektu dotyczącego kompleksowego przygotowania terenu inwestycyjnego, mogą stanowić jedynie mniejszą część budżetu projektu.

Rezultatem bezpośrednim projektów dotyczących wsparcia terenów inwestycyjnych będzie liczba małych i średnich przedsiębiorstw zlokalizowanych we wspartej infrastrukturze oraz liczba miejsc pracy utworzonych w tych MŚP. Dla zapewnienia maksymalnej efektywności tego typu wsparcia, wskaźnik rezultatu związany z pełnym wykorzystaniem wspartych terenów inwestycyjnych znajdzie się w umowie o dofinansowanie projektu, a nieosiągnięcie pełnego poziomu obłożenia terenów inwestycyjnych w określonym terminie nieprzekraczającym końcowego okresu trwałości projektu będzie skutkowało zgodnie z zasadą proporcjonalności odpowiednim zwrotem środków pomocowych. IZ będzie monitorować poziom wykorzystania terenów inwestycyjnych oraz sprawozdawać na temat osiągnięcia wyników tej interwencji w rocznych i końcowym sprawozdaniach z wdrażania Programu.

Należy pokreślić, iż przekazanie pomocy uzależnione będzie od wypełnienia/zasiedlenia niewykorzystanych terenów inwestycyjnych wspieranych w latach 2007-2013.

W przypadku inwestycji polegających na tworzeniu nowej infrastruktury służącej rozwojowi przedsiębiorstw (terenów inwestycyjnych, stref aktywności, parków biznesu) wykorzystanie infrastruktury przez dużego przedsiębiorcę będzie skutkowało zgodnie z zasadą proporcjonalności odpowiednim zwrotem środków na koniec okresu trwałości projektu.

W systemie zarządzania Programem zostaną uwzględnione mechanizmy pozwalające na uniknięcie podwójnego finansowania tych samych usług świadczonych na rzecz przedsiębiorców w ramach CT 3 i CT 8. W szczególności, interwencja EFS w CT 8 zostanie skoncentrowana na finansowaniu tworzenia i zakładania nowych przedsiębiorstw przez osoby fizyczne. Z kolei wsparcie finansowe udzielane w ramach CT 3 zostanie ukierunkowane bezpośrednio na rozwój potencjału i innowacyjności funkcjonujących przedsiębiorstw. Inwestycje w rozwój kapitału ludzkiego na rzecz wzrostu adaptacyjności przedsiębiorstw (tj. działania szkoleniowe i doradcze) będą realizowane w ramach CT 8.

Interwencja zaplanowana w PI 3a realizuje cel główny Programu - *Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy*, w ramach pierwszego celu strategicznego - *Rozwój konkurencyjnej gospodarki regionu opartej na innowacyjności, przedsiębiorczości, chłonnym rynku pracy i zrównoważonych zasobach*.

PI 3a realizuje cel szczegółowy UP: *Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw*.

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- MŚP;
- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia;
- NGO;

- powiązania kooperacyjne;
- porozumienia/konsorcja ww. beneficjentów;
- Samorząd Województwa Mazowieckiego;
- proinnowacyjne instytucje otoczenia biznesu - ośrodki innowacyjności.

Zestawienie głównych grup docelowych:

- MŚP.

KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

[SEKCJA 2.A.6.2]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny

3a Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości.

Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria, przyjęte przez KM, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.

W przypadku PI 3a, przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. *ulepszone warunki do rozwoju MŚP*, jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu. Jednocześnie, zgodnie z UP, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.

Kryteria wyboru projektów przedkładane KM będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.

Kierunkowe kryteria:

- projekty realizowane przez proinnowacyjne instytucje otoczenia biznesu, które muszą być ukierunkowane na wsparcie obszarów inteligentnej specjalizacji;
- projekty mające na celu przygotowanie terenów inwestycyjnych realizowanych na nieużytkach, terenach zlokalizowanych w pobliżu inwestycji transportowych (autostrady, drogi szybkiego ruchu, linie kolejowe), terenach zdegradowanych, wymagających rewitalizacji, w związku ze zintensyfikowanym i udokumentowanym zapotrzebowaniem firm poszukujących lokalizacji dla prowadzenia działalności;
- projekty mające na celu przygotowanie terenów inwestycyjnych, stref aktywności gospodarczej są realizowane pod warunkiem nie powielania dostępnej infrastruktury, chyba, że limit dostępnej powierzchni został wyczerpany.

Kryteria zapewnią wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatnie do obszaru merytorycznego osi.

Preferowane będą:

- projekty zgodne z celami RIS i przyczyniające się do skutecznego wdrażania koncepcji inteligentnej specjalizacji;
- projekty wprowadzające na rynek innowacyjne wyroby lub usługi i/lub nowe rozwiązania, w tym wykorzystujące technologie cyfrowe;
- projekty przyczyniające się do powstawania miejsc pracy;
- projekty angażujące kapitał prywatny.

Planowane jest stosowanie następującego trybu wyboru projektów:

- konkursowy jako tryb podstawowy;

- pozakonkursowy.

W ramach trybu konkursowego przewiduje się również ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór projektów wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi oraz ze Strategii ZIT WOF.

W trybie pozakonkursowym planowana jest realizacja typu projektu: integrowanie usług istniejących IOB w celu tworzenia kompleksowej oferty – obejmującej rozwój produktu; dostęp do kapitału; specjalistyczne doradztwo dla MŚP (np. brokerzy innowacji; platformy współpracy).

Projekt wynika wprost z RIS i dotyczy zadania przypisanego ustawowo Samorządowi Województwa - wspieranie rozwoju nauki i współpracy między sferą nauki i gospodarki, popieranie postępu technologicznego oraz innowacji (art. 11 ust 2 pkt 6 ustawy o samorządzie województwa) Samorząd Województwa Mazowieckiego w ramach projektu działać będzie jako operator projektu parasolowego i będzie pełnił funkcję koordynatora mającego na celu zapewnienie kompleksowej i spójnej oferty usług IOB oraz zwiększenie ich efektywności. IOB biorące udział w projekcie zostaną wybrane w procedurze konkurencyjnej.

PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

[SEKCJA 2.A.6.3]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	3a Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości.
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych	Nie przewiduje się wykorzystanie instrumentów finansowych.
Przewiduje się, że pomoc będzie miała charakter bezzwrotny.	

PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

[SEKCJA 2.A.6.4]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	3a Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości.
Na obecnym etapie programowania nie zostały zidentyfikowane duże projekty w rozumieniu Art. 100 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013.	

WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONU

[SEKCJA 2.A.6.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iv) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 5 - Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	O		
CO	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	przedsiębiorstwa	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	2 270	SL 2014	rocznie
CO	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe	przedsiębiorstwa	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	2 270	SL 2014	rocznie
	Liczba zaawansowanych usług (nowych lub ulepszonych) świadczonych przez IOB	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	92	SL 2014	rocznie
	Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych	ha	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	1000	SL 2014	rocznie
	Liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	90	SL 2014	rocznie
CO	Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach	EPC	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	500	SL 2014	rocznie

PRIORYTET INWESTYCYJNY**[SEKCJA 2.A.4]**

<i>Priorytet inwestycyjny</i>	3b Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia.
-------------------------------	---

[CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY**[SEKCJA 2.A.5]**

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (i) oraz (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Numer identyfikacyjny</i>	III2
<i>Cel szczegółowy</i>	Zwiększony poziom handlu zagranicznego sektora MŚP

Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii

Istotnym problemem województwa mazowieckiego jest utrzymująca się stała, ponad dwukrotna przewaga importu nad eksportem. Zgodnie ze SRWM umiędzynarodowienie gospodarcze jest jednym z najważniejszych kierunków działań w celu podniesienia konkurencyjności przemysłu w regionie oraz zwiększenia potencjału eksportowego Mazowsza.

W związku z powyższym, wsparcie w ramach PI 3b ukierunkowane będzie na wzrost internacjonalizacji przedsiębiorstw oraz promocję gospodarczą regionu.

Umiędzynarodowienie firm, gospodarki i zachodzące procesy innowacyjne są ze sobą silnie powiązane. Współpraca międzynarodowa i realizowanie kontraktów zagranicznych działa stymulująco na poziom innowacyjności przedsiębiorstw, a relacje nawiązywane z podmiotami pochodzącymi z innych krajów sprzyjają rozwijaniu kultury organizacyjnej i technologicznej, stanowiąc odpowiednie środowisko do powstawania i wdrażania innowacji. Jednocześnie umiędzynarodowienie firm pozostaje w bezpośrednim związku z ich konkurencyjnością, stwarzając możliwości lepszego dostępu do klientów, dostawców lub nowoczesnych technologii. Najczęściej wyznacza to również ścieżkę do osiągnięcia lepszych wyników, długoterminowego zrównoważonego rozwoju oraz wyższej konkurencyjności.

W konsekwencji podjętych działań wsparcie przyczyni się do zmiany niekorzystnego bilansu wymiany zagranicznej w województwie. Dodatkowo, w celu zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej województwa, jak i poszczególnych jego obszarów wsparcie przyczyni się do wzmocnienia i utrwalenia pozytywnego wizerunku Mazowsza oraz Warszawy i ich potencjału w zakresie korzystnych warunków dla lokalizowania i prowadzenia działalności gospodarczej.

Tak zaprogramowana interwencja realizuje zadania Strategii Europa 2020 w ramach priorytetu: *Rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej* oraz realizuje projekt przewodni UE: *Polityka przemysłowa w erze globalizacji* poprzez działania na rzecz umiędzynarodowienia przedsiębiorców oraz gospodarki Mazowsza.

Tabela 3 - SPECYFICZNE DLA PROGRAMU WSKAŹNIKI REZULTATU W PODZIALE NA POSZCZEGÓLNE CELE (w odniesieniu do EFRR i Funduszu Spójności)

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
-----	----------	-------------------	-------------------	----------------	------------	-------------------------	---------------	-----------------------

Zmiana eksportu przemysłu w województwie mazowieckim 2011=100	%	Region lepiej rozwinięty	111	2012	140	GUS	rocznie
Eksport	mln zł	Region lepiej rozwinięty	82 898	2011	136 831	Izba Celna	rocznie

**PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO
[SEKCJA 2.A.6]**

OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW

[SEKCJA 2.A.6.1]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	3b Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia.
<p>W ramach celu szczegółowego: <i>Zwiększony poziom handlu zagranicznego sektora MŚP</i> planowane będą do realizacji, w szczególności, następujące typy projektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>internacjonalizacja przedsiębiorstw poprzez wzrost eksportu towarów i usług;</i> ▪ <i>promocja gospodarcza regionu w wymiarze krajowym i międzynarodowym.</i> <p>W ramach PI 3b wsparcie skierowane zostanie przede wszystkim do przedsiębiorców w zakresie wzrostu ich internacjonalizacji, poprzez udział m.in. w misjach gospodarczych, krajowych i międzynarodowych imprezach targowo-wystawienniczych, czy też w ramach wizyt studyjnych.</p> <p>Odbywać się to będzie w wyniku wdrożenia nowych modeli biznesowych przedsiębiorstw poprzez wsparcie na poszczególnych etapach internacjonalizacji - od etapu koncepcyjnego, przez implementację pomysłu na internacjonalizację działalności i podjęcia międzynarodowej współpracy gospodarczej, po rozszerzanie i udoskonalanie tej działalności.</p> <p>Podstawą udziału w imprezach wystawienniczo – targowych, misjach gospodarczych, wizytach studyjnych jest posiadanie przez przedsiębiorstwo strategii rozwoju eksportu, która w szczególności przeanalizuje i wskaże nowe rynki docelowe działalności eksportowej firmy. Interwencja w zakresie internacjonalizacji przedsiębiorstw będzie mogła być uzupełniona i wspierana o rozwiązania TIK w obszarze handlu elektronicznego.</p> <p>Wspierane będą działania nie tylko pojedynczych przedsiębiorstw ale również i ich grup, takich jak powiązania kooperacyjne, zmierzających do rozszerzania działalności gospodarczej na nowe, zagraniczne rynki i poszukiwania partnerów biznesowych w innych krajach.</p> <p>Drugi typ wsparcia dotyczyć będzie działań wzmacniających pozycję / rangę regionalnej gospodarki, przede wszystkim poprzez promocję gospodarczą regionu w wymiarze krajowym i międzynarodowym.</p> <p>W ramach przedmiotowej interwencji realizowany będzie projekt dotyczący promocji gospodarczej służącej budowie rangi i wspólnej marki Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego (WOF). Obrany kierunek działań zakładać będzie realizację przedsięwzięć, zmierzających do wzmocnienia powiązań zagranicznych gospodarki WOF – w wymiarze proeksportowym oraz proinwestycyjnym. Służyć temu będą działania na rzecz wykreowania i upowszechnienia wspólnego przekazu promocyjnego (np. kampanie promocyjne, wydawnictwa branżowe, portale internetowe), dostosowanego do poszczególnych rynków zagranicznych i środowisk biznesowych, a także działania bezpośrednio wpływające na kształtowanie powiązań gospodarczych, m.in. takie jak misje gospodarcze, udział</p>	

w targach branżowych i inwestycyjnych, show roomy. W ramach tych działań nie przewiduje się wsparcia infrastrukturalnego.

Dodatkowo, aby spotęgować efekt ww. działań niezbędne będzie przygotowanie kompleksowej i spójnej polityki inwestycyjnej regionu, obejmującej wsparcie przedsiębiorstw nastawionych na wzrost eksportu i zdobywanie nowych rynków zbytu, w tym nawiązywanie kontaktów z partnerami zagranicznymi oraz uzyskiwanie informacji na temat rynków zagranicznych.

Dofinansowanie będą mogły uzyskać przede wszystkim projekty zgodne z inteligentną specjalizacją regionu. Preferowane będzie zwiększanie zdolności do wdrażania, upowszechnienia i wprowadzania na rynek nowych rozwiązań w kluczowych obszarach tematycznych, zidentyfikowanych w ramach inteligentnej specjalizacji, stanowiących innowacje co najmniej w skali regionu. Powyższe działanie pozwoli skoncentrować środki na przedsięwzięciach o największym potencjale rozwojowym.

Interwencja zaplanowana w PI 3b realizuje cel główny Programu - *Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy*, w ramach pierwszego celu strategicznego - *Rozwój konkurencyjnej gospodarki regionu opartej na innowacyjności, przedsiębiorczości, chłonnym rynku pracy i zrównoważonych zasobach*.

PI 3b realizuje cel szczegółowy UP: *Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw*.

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- MŚP;
- jednostki naukowe;
- spółki celowe;
- powiązania kooperacyjne;
- JST, ich związki i stowarzyszenia;
- organizacje pozarządowe;
- samorząd gospodarczy.

Zestawienie głównych grup docelowych:

- MŚP.

KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

[SEKCJA 2.A.6.2]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	3b Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia.
------------------------	---

Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria, przyjęte przez KM, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.

W przypadku PI 3b, przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. zwiększony poziom handlu zagranicznego sektora MŚP, jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu. Jednocześnie, zgodnie z Umową Partnerstwa, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.

Kryteria wyboru projektów przedkładane KM będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.

Kierunkowe kryteria:

- projekty oparte na strategii biznesowej, identyfikującej działania mające na celu skuteczną internacjonalizację przedsiębiorstw;

- projekty wykazujące znaczącą poprawę w zakresie zwiększenia wysokości eksportu;
- projekty dostosowujące formy wsparcia do indywidualnych potrzeb przedsiębiorstwa.

Kryteria zapewnią wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatnie do obszaru merytorycznego osi.

Preferowane będą:

- projekty ukierunkowane na wspieranie obszarów gospodarczych o największym potencjale rozwoju, zgodne z inteligentną specjalizacją regionu;
- projekty realizowane w partnerstwie, oparte na współpracy przedsiębiorstw oraz jednostek sfery B+R i/lub wzmacniające współpracę sieciową;
- projekty przyczyniające się do powstawania miejsc pracy;
- projekty angażujące kapitał prywatny.

Planowane jest stosowanie następujących trybów wyboru projektów:

- konkursowy jako tryb podstawowy;
- pozakonkursowy.

W trybie pozakonkursowym planowana jest realizacja typu projektu: *promocja gospodarcza regionu w wymiarze krajowym i międzynarodowym*. Projekt wynika wprost ze Strategii ZIT WOF.

Celem projektu jest promocja gospodarcza służąca budowie rangi i wspólnej marki Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego (WOF). Gminy wchodzące w skład WOF tworzą jedno środowisko gospodarcze i pełnią komplementarne wobec siebie funkcje. Obrany kierunek działań zakłada realizację przedsięwzięć, zmierzających do wzmocnienia powiązań zagranicznych gospodarki WOF – w wymiarze proeksportowym oraz proinwestycyjnym. Służyć temu będą działania na rzecz wykreowania i upowszechnienia wspólnego przekazu promocyjnego, dostosowanego do poszczególnych rynków zagranicznych i środowisk biznesowych, a także działania bezpośrednio wpływające na kształtowanie powiązań gospodarczych. Realizacja tego projektu w zakładanym trybie umożliwi uzyskanie wartości dodanej jaką jest rozwój powiązań między uczestnikami.

PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

[SEKCJA 2.A.6.3]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	3b Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia.
<i>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</i>	Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.
Przewiduje się, że pomoc będzie miała charakter bezzwrotny.	

PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

[SEKCJA 2.A.6.4]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	3b Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia.
Na obecnym etapie programowania nie zostały zidentyfikowane duże projekty w rozumieniu Art. 100 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013.	

WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONU

[SEKCJA 2.A.6.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iv) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 5 - Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	O		
	Liczba przedsiębiorstw, które wprowadziły zmiany organizacyjno-procesowe	przedsiębiorstwa	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	350	SL 2014	rocznie
CO	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	przedsiębiorstwa	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	350	SL 2014	rocznie
CO	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje	przedsiębiorstwa	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	350	SL 2014	rocznie
CO	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)	EUR	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	22 500 000	SL 2014	rocznie
	Liczba kontraktów handlowych zagranicznych podpisanych przez przedsiębiorstwa wsparte w zakresie internacjonalizacji	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	350	SL 2014	rocznie

	Liczba wspartych przedsięwzięć informacyjno-promocyjnych o charakterze międzynarodowym	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	5	SL 2014	rocznie
--	--	------	------	--------------------------	---	---	---	---------	---------

PRIORYTET INWESTYCYJNY
[SEKCJA 2.A.4]

<i>Priorytet inwestycyjny</i>	3c Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług
-------------------------------	---

CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY
[SEKCJA 2.A.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (i) oraz (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Numer identyfikacyjny</i>	III3
<i>Cel szczegółowy</i>	Zwiększone zastosowanie innowacji w przedsiębiorstwach sektora MŚP
<i>Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii</i>	
<p>Budowanie przewagi konkurencyjnej gospodarki nie jest możliwe bez rozwoju przedsiębiorstw, a przede wszystkim wzrostu ich innowacyjności. Dodatkowo centralne położenie na mapie Polski oraz szczególny status Warszawy powodują, że w województwie mazowieckim dochodzi do znacznej koncentracji działalności gospodarczej w ramach niemal wszystkich sektorów.</p> <p>Jednocześnie postępująca globalizacja oraz coraz silniejsza konkurencja rynkowa, determinują mocniejsze wsparcie przedsiębiorstw w zakresie rozszerzenia skali działalności, w tym zwiększania zatrudnienia, poziomu technologicznego i/lub organizacyjnego oraz rozwoju współpracy zarówno w sferze gospodarczej, jak i naukowej. Zdiagnozowane problemy wskazują na konieczność wsparcia przedsiębiorstw we wdrażaniu przede wszystkim rozwiązań innowacyjnych, w tym wykorzystania nowoczesnych technologii informacyjno - komunikacyjnych (TIK).</p> <p>W związku z powyższym, wsparcie w ramach PI 3c skierowane będzie na wzmocnienie potencjału sektora MŚP na Mazowszu, przede wszystkim w zakresie wprowadzania na rynek nowych produktów lub usług oraz pozyskiwania i wdrażania innowacji. Inwestycje w rozwój przedsiębiorstw, zwiększające skalę ich działalności, spowodują zwiększenie zasięgu oferty firm w ramach nowych rynków zbytu. Dodatkowo wykorzystanie TIK przełoży się na rozwój i poprawę efektywności działalności przedsiębiorstw, m.in. poprzez wsparcie rozwoju współpracy między przedsiębiorstwami w oparciu o nowoczesne rozwiązania teleinformatyczne (B2B), co wzmocni więzi pomiędzy współpracującymi przedsiębiorstwami oraz podniesie konkurencyjność poprzez stosowanie nowoczesnych kanałów współpracy, automatyzację procesów biznesowych i wymiany danych. Jednocześnie wykorzystanie TIK przyczyni się do rozwoju e-handlu, zwiększając możliwość konkurowania mazowieckich przedsiębiorców na rynkach międzynarodowych oraz wzmocniając rolę handlu elektronicznego w działalności gospodarczej. Taka zaprogramowana interwencja, skierowana na wsparcie sektora MŚP, stanowi katalizator wzrostu gospodarczego oddziałującego na cały region Mazowsza.</p> <p>PI 3c realizuje zadania Strategii Europa 2020 w ramach priorytetu: <i>Inteligentny rozwój - gospodarka oparta na wiedzy i innowacji</i> oraz realizuje projekt przewodni UE: <i>Unia innowacji</i>, gdzie innowacyjne pomysły przeradzać się będą w nowe produkty i usługi, które z kolei przyczynią się do wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy. Tym samym realizowany będzie, wskazany w Strategii Europa 2020, wskaźnik zatrudnienia dotyczący osób w wieku 20-64 lat, który do 2020 r. powinien być na poziomie 75%.</p>	

Tabela 3 - SPECYFICZNE DLA PROGRAMU WSKAŹNIKI REZULTATU W PODZIALE NA POSZCZEGÓLNE CELE (w odniesieniu do EFRR i Funduszu Spójności)

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
	Średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych - w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych i z sektora usług	%	Region lepiej rozwinięty	16,1	2012	20,9	GUS	rocznie

PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO
[SEKCJA 2.A.6]

OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW
[SEKCJA 2.A.6.1]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	3c Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług
<p>W ramach celu szczegółowego <i>Zwiększone zastosowanie innowacji w przedsiębiorstwach sektora MŚP</i> planowane będą do realizacji, w szczególności, następujące typy projektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>wprowadzanie na rynek nowych lub ulepszonych produktów lub usług;</i> ▪ <i>rozwój produktów i usług opartych na handlu elektronicznym oraz zaawansowanych rozwiązaniach TIK.</i> <p>Interwencja w ramach PI 3c ukierunkowana będzie na wsparcie aktywności inwestycyjnej istniejących mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, poprzez wdrażanie innowacji produktowych, procesowych, organizacyjnych i marketingowych, co przełoży się na zwiększone zatrudnienie i trwały rozwój firm. Będą to działania związane z rozbudową przedsiębiorstwa, w szczególności związaną z wprowadzaniem na rynek nowych produktów i usług w skali regionu. W ramach typu operacji, wsparcie będzie kierowane również na zasadniczą zmianę procesu produkcyjnego lub zmianę w sposobie świadczenia usług. Interwencja ukierunkowana będzie na wsparcie inwestycyjne istniejących mikro, małych i średnich przedsiębiorstw.</p> <p>Wsparcie uzyskają działania dotyczące nowoczesnych rozwiązań umożliwiających redukcję kosztów działalności rynkowej w przedsiębiorstwach, wynikającą m.in. z mniejszego zużycia energii lub bardziej efektywnego wykorzystania surowców, co w konsekwencji zapewni uzyskanie trwałych efektów gospodarczych i środowiskowych.</p> <p>Interwencja obejmować będzie także rozwój produktów i usług opartych na technologiach informacyjno-komunikacyjnych, w tym sprzedaż produktów i usług w internecie, tworzenie i udostępnianie usług elektronicznych, optymalizację procesów ułatwiających zarządzanie przedsiębiorstwem oraz współpracę pomiędzy przedsiębiorcami poprzez rozwiązania informatyczne.</p> <p>Jednocześnie nastąpi wzmocnienie rozwoju rynku usług elektronicznych w sektorze przedsiębiorstw, dzięki którym wytworzone zostaną produkty i usługi świadczone w formie e-usług o zasięgu globalnym. Efektem działania będzie zwiększenie roli handlu elektronicznego w działalności gospodarczej, poprzez stworzenie nowych kanałów sprzedaży i dystrybucji.</p> <p>Priorytetowo traktowane będą przedsiębiorstwa wpisujące się w obszary inteligentnej specjalizacji.</p>	

Preferowane będzie zwiększanie zdolności do wdrażania, upowszechnienia i wprowadzania na rynek nowych rozwiązań w kluczowych obszarach tematycznych zidentyfikowanych w ramach inteligentnej specjalizacji, stanowiących innowacje co najmniej w skali regionu. Powyższe działanie pozwoli skoncentrować środki na przedsięwzięciach o największym potencjale rozwojowym.

Dodatkowo środki w ramach PI 3c inwestowane będą w biznesowe wykorzystanie dostępnych na rynku pomysłów, zwłaszcza na wdrażanie projektów B+R wypracowanych w PI 1b. W przypadku projektów dla których ryzyko na etapie wdrożenia jest duże większe znaczenie będą odgrywały instrumenty bezzwrotne. Instrumenty finansowe znajdą zastosowanie w tych obszarach, w których na podstawie badania zostaną zidentyfikowane nieprawidłowości rynku lub nieoptymalny poziom inwestycji. Poprzez możliwość wielokrotnego wykorzystania tych samych środków zapewniony będzie ciągły dostęp do kapitału na inwestycje rozwojowe, nieograniczony ramami czasowymi okresu kwalifikowalności danej perspektywy finansowej UE. W systemie zarządzania programami operacyjnymi zostaną uwzględnione mechanizmy pozwalające na uniknięcie podwójnego finansowania tych samych usług świadczonych na rzecz przedsiębiorców w ramach CT 3 i CT 8. W szczególności, interwencja EFS w CT 8 zostanie skoncentrowana na finansowaniu tworzenia i zakładania nowych przedsiębiorstw przez osoby fizyczne. Z kolei wsparcie finansowe udzielane w ramach CT 3 zostanie ukierunkowane bezpośrednio na rozwój potencjału i innowacyjności funkcjonujących przedsiębiorstw. Inwestycje w rozwój kapitału ludzkiego na rzecz wzrostu adaptacyjności przedsiębiorstw (tj. działania szkoleniowe i doradcze) będą realizowane w ramach CT 8.

Interwencja zaplanowana w PI 3c realizuje cel główny Programu - *Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy*, w ramach pierwszego celu strategicznego - *Rozwój konkurencyjnej gospodarki regionu opartej na innowacyjności, przedsiębiorczości, chłonnym rynku pracy i zrównoważonych zasobach*.

PI 3c realizuje również cel szczegółowy UP: *Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw*.

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- MŚP;
- porozumienia/konsorcja ww. beneficjentów;
- powiązania kooperacyjne;
- podmiot, który wdraża instrumenty finansowe.

Zestawienie głównych grup docelowych:

- MŚP.

KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

[SEKCJA 2.A.6.2]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	3c Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług
Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria, przyjęte przez KM, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.	
W przypadku PI 3c, przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. zwiększone zastosowanie innowacji w przedsiębiorstwach sektora MŚP, jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu. Jednocześnie, zgodnie z UP, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.	
Kryteria wyboru projektów przedkładane KM będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM,	

natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.

Kierunkowe kryteria:

- realizacja celów osi priorytetowej, wykazując jak najwyższe do osiągnięcia efekty oraz inne planowane do osiągnięcia rezultaty w stosunku do planowanych nakładów finansowych;

Kryteria zapewnią wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatnie do obszaru merytorycznego osi.

Preferowane będą:

- projekty zgodne z celami RIS i przyczyniające się do skutecznego wdrażania koncepcji inteligentnej specjalizacji;
- projekty realizowane w partnerstwie, oparte na współpracy przedsiębiorstw oraz jednostek sfery B+R i/lub wzmacniające współpracę sieciową;
- projekty przyczyniające się do powstawania miejsc pracy;
- projekty zakładające wdrożenie prac B+R realizowanych w ramach PI 1b;
- projekty, w których zakupiony sprzęt/maszyny zostaną wykorzystane do szkoleń praktycznych młodzieży i osób dorosłych objętych wsparciem w ramach PI 10iv;
- projekty promujące niskoemisyjność, oszczędność energii i efektywne wykorzystanie zasobów naturalnych.

Planowane jest stosowanie następującego trybu wyboru projektów:

- konkursowy.

Instrumenty Finansowe

Operacje będące instrumentami finansowymi będą wybierane przez IZ na podstawie oceny ex-ante. IZ wybierze podmiot (beneficjenta), który wdraża instrument finansowy dopiero po decyzji o wkładzie w formie instrumentu finansowego.

PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

[SEKCJA 2.A.6.3]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	3c Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług
<i>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</i>	Przewiduje się wykorzystanie instrumentów finansowych.
Na podstawie wstępnej analizy ustalono, że w priorytecie inwestycyjnym planowane jest wykorzystanie instrumentów finansowych. Zakres i wielkość instrumentów finansowych zostanie określona na podstawie oceny ex-ante przeprowadzonej na podstawie art. 37 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013.	

PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

[SEKCJA 2.A.6.4]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	3c Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług
Na obecnym etapie programowania nie zostały zidentyfikowane duże projekty w rozumieniu Art. 100 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013.	

WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONU

[SEKCJA 2.A.6.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iv) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 5 - Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	O		
CO	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	przedsiębiorstwa	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	1550	SL 2014	rocznie
CO	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje	przedsiębiorstwa	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	50	SL 2014	rocznie
CO	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje	przedsiębiorstwa	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	1500	SL 2014	rocznie
CO	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)	EUR	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	36 000 000	SL 2014	rocznie
CO	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (inne niż dotacje)	EUR	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	52 000 000	SL 2014	rocznie

CO	Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla rynku	przedsiębiorstwa	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	50	SL 2014	rocznie
CO	Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy	przedsiębiorstwa	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	1550	SL 2014	rocznie
	Liczba przedsiębiorstw wspartych w ramach sektora strategii inteligentnej specjalizacji	przedsiębiorstwa	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	50	SL 2014	rocznie
CO	Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach O/K/M	EPC	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	150	SL 2014	rocznie

**INNOWACJE SPOŁECZNE, WSPÓŁPRACA PONADNARODOWA I WKŁAD EFS W REALIZACJĘ CELÓW TEMATYCZNYCH 1-7
[SEKCJA 2.A.7]**

<i>Oś Priorytetowa</i>	III. Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości
Działania w zakresie wspierania badań naukowych oraz podnoszenia konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, będą mogły być uzupełniane komponentami szkoleniowymi realizowanymi w ramach PI 8i.	

RAMY WYKONANIA

[SEKCJA 2.A.8]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (v) oraz załącznik II do rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 6 – Ramy wykonania dla osi priorytetowej (w podziale na fundusz oraz, dla EFRR i EFS, kategorię regionu)

Oś Priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (Kluczowy etap wdrażania, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu lub, w stosownych przypadkach, wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik lub kluczowy etap wdrażania	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
III. Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości	Wskaźnik produktu		Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	przedsiębiorstwa	EFRR	Region lepiej rozwinięty	505	3 820	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 68,3% operacji w ramach Osi
	Wskaźnik postępu finansowego	1F	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	EFRR	Region lepiej rozwinięty	52 015 256	266 712 233	SL 2014	

Dodatkowe informacje jakościowe na temat ustanowienia ram wykonania

Założenia i szacowane wartości dotyczące wkładu instrumentów finansowych w realizację celu pośredniego i końcowego dla wskaźnika produktu są szacunkowe. Po otrzymaniu ostatecznych wyników oceny ex-ante może zaistnieć konieczność ich korekty.

KATEGORIE INTERWENCJI

[SEKCJA 2.A.9]

(podstawa: art. 96 ust. 2 lit. b) ppkt (vi) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 7: Wymiar 1 - Zakres interwencji

Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
III. Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości	066	7 826 101
	067	129 339 903
	069	21 625 179
	072	32 953 424
	082	21 625 179

Tabela 8: Wymiar 2 - Forma finansowania		
Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
III. Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości	01	149 358 851
	04	64 010 935

Tabela 9: Wymiar 3 - Typ obszaru		
Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
III. Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości	01	78 384 945
	02	111 978 493
	03	23 006 348

Tabela 10: Wymiar 4 - Terytorialne mechanizmy wdrażania		
Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
III. Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości	01	17 259 954
	07	196 109 832

PODSUMOWANIE PLANOWANEGO WYKORZYSTANIA POMOCY TECHNICZNEJ, Z UWZGLĘDNIENIEM, W RAZIE POTRZEBY, DZIAŁAŃ WZMACNIAJĄCYCH POTENCJAŁ ADMINISTRACYJNY INSTYTUCJI ZAANGAŻOWANYCH W ZARZĄDZANIE PROGRAMAMI I ICH KONTROLĘ ORAZ BENEFICJENTÓW [SEKCJA 2.A.10]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (vii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Oś priorytetowa	III. Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości
-----------------	---

Nie przewiduje się odrębnego angażowania środków pomocy technicznej na rzecz zapewnienia warunków i rozwiązań dla sprawnego wdrażania OP III, gdyż planowane wykorzystanie pomocy technicznej określone jest w ramach OP XI Pomoc Techniczna i przewiduje ono realizację zadań służących zapewnieniu skutecznego wdrożenia wszystkich OP I – X RPO WM 2014 – 2020.

2.4 OŚ PRIORYTETOWA IV - Przejście na gospodarkę niskoemisyjną

[SEKCJA 2]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) i c) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

OPIS OSI PRIORYTETOWYCH INNYCH NIŻ POMOC TECHNICZNA

[SEKCJA 2.A]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

OŚ PRIORYTETOWA

[SEKCJA 2.A.1]

Numer identyfikacyjny osi priorytetowej	IV
Nazwa osi priorytetowej	Przejście na gospodarkę niskoemisyjną

Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych	NIE
Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych utworzonych na poziomie Unii	NIE
Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana przy zastosowaniu formuły rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	NIE
W odniesieniu do EFS: całość osi priorytetowej jest poświęcona innowacjom społecznym, współpracy transnarodowej lub obydwu tym obszarom	NIE

FUNDUSZ, KATEGORIA REGIONU I PODSTAWA DLA KALKULACJI WSPARCIA UNIJNEGO

[SEKCJA 2.A.3]

Fundusz	EFRR
Kategoria regionu	Region lepiej rozwinięty
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	Wydatki kwalifikowalne ogółem
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	Nie dotyczy

PRIORYTET INWESTYCYJNY
[SEKCJA 2.A.4]

Priorytet inwestycyjny	4a Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych
------------------------	--

CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY
[SEKCJA 2.A.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (i) oraz (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Numer identyfikacyjny	IV1
Cel szczegółowy	Zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w ogólnej produkcji energii

Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii

Mimo, że obecna produkcja energii elektrycznej brutto wobec jej zużycia jest zrównoważona, to łączna moc elektryczna z istniejących źródeł jest niewystarczająca. Prognozowany wzrost zużycia energii finalnej do 2030 r. dla całego kraju wyniesie ok. 29%¹. Tendencję zwyżkową należy uwzględnić także w odniesieniu do regionu² i podjąć działania związane z dywersyfikacją źródeł. W tym celu niezwykle istotnym jest wykorzystanie występującego na terenie województwa potencjału odnawialnych źródeł energii i zwiększenie ich udziału w produkcji energii elektrycznej i ciepłej.

Na koniec 2011 r. całkowita moc zainstalowana odnawialnych źródeł energii (OZE) na Mazowszu wyniosła 150 MW³, co uplasowało region na piątej pozycji w skali województw, wskazując jednocześnie na dalszą potrzebę rozwoju energii odnawialnej. Wzrost wykorzystania OZE jest upatrywany w szczególności w odniesieniu do rozwoju małej energetyki wiatrowej i energetyki słonecznej, która stanowi praktycznie nieograniczony potencjał wykorzystania wolnych zasobów (99,9%). Znaczące są także występujące zasoby biomasy (potencjał ekonomiczny został oszacowany na poziomie ok 10,6% w skali regionu), która może być używana do bezpośredniego spalania oraz produkcji biopaliw a także biogazu, którego potencjał rynkowy szacowany jest na poziomie 103 MWe⁴. Szersze wykorzystanie OZE wpłynie nie tylko na poprawę lokalnego zaopatrzenia w energię (poprzez jej produkcję bliżej odbiorcy końcowego) ale również na zmniejszenie strat energii związanych z przesyłem.

Największa ilość strat sieciowych (10%), generowana jest w sieciach dystrybucyjnych o napięciach SN i nN – od 220 V do 110 kV. W sieciach wysokich napięć (WN – 110 kV) straty te wynoszą jedynie 3,20%. Modernizacja i rozwój sieci średnich i niskich napięć pozwoli na zwiększenie udziału wykorzystania energii z OZE.

Dywersyfikacja źródeł energii w kierunku energii odnawialnej pozwoli nie tylko ograniczyć emisję szkodliwych substancji do atmosfery, lecz także zapobiegać zjawiskom lokalnego niedoboru energii występującym na terenie regionu, zwiększając tym samym bezpieczeństwo energetyczne województwa. Dalszy rozwój OZE stanowić będzie znaczący potencjał wykorzystania nowoczesnych technologii oraz przyczyni się do tworzenia nowych „zielonych” miejsc pracy.

Wskazany w diagnozie nieduży udział energii pochodzącej z odnawialnych źródeł na Mazowszu (7,7%) predestynuje ukierunkowanie interwencji na rzecz jego zwiększenia. Przedmiotowe dążenie jest ściśle skorelowane z określonym w Strategii Europa 2020 celem stanowiącym o 15% zwiększonym udziale OZE w bilansie energetycznym do roku 2020.

¹ Prognoza zapotrzebowania na paliwa i energię do 2030 roku, raport MG z 2009 r., s. 11.

² Ibidem, s. 12.

³ Raport IEO „Określenie potencjału energetycznego regionów Polski w zakresie odnawialnych źródeł energii” – wnioski dla Regionalnych Programów Operacyjnych na okres programowania 2014-2020, s. 98

⁴ Raport IEO „Określenie potencjału energetycznego regionów Polski w zakresie odnawialnych źródeł energii” – wnioski dla Regionalnych Programów Operacyjnych na okres programowania 2014-2020, s. 72

Tabela 3 - SPECYFICZNE DLA PROGRAMU WSKAŹNIKI REZULTATU W PODZIALE NA POSZCZEGÓLNE CELE (w odniesieniu do EFRR i Funduszu Spójności)

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
	Udział produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem	%	Region lepiej rozwinięty	7,79	2013	15,0	GUS	rocznie

PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO
[SEKCJA 2.A.6]

OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW

[SEKCJA 2.A.6.1]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	4a Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych.
<p>W ramach celu szczegółowego <i>Zwiększony udział odnawialnych źródeł energii w ogólnej produkcji energii</i> planowane są do realizacji, w szczególności następujące typy projektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>budowa i przebudowa infrastruktury służącej do produkcji i dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych.</i> <p>W ramach priorytetu wspierane będą przedsięwzięcia z zakresu budowy lub modernizacji jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej ze źródeł odnawialnych. Zgodnie z przedstawionym w diagnozie potencjałem regionu, objęta wsparciem zostanie w szczególności energetyka słoneczna, mała energetyka wiatrowa oraz biogaz. Priorytetyzacja przedmiotowych źródeł energii nie oznacza ograniczenia wsparcia dla pozostałych odnawialnych zasobów. Zasada dywersyfikacji źródeł oraz potrzeba generowania energii w systemie rozproszonym uzasadnia rozwój wszelkich zielonych zasobów mocy włącznie z budową instalacji do produkcji biokomponentów i biopaliw II i III generacji. Należy jednak zaznaczyć, że w przypadku pozyskiwania energii z biomasy, wspierane będą w szczególności instalacje o najwyższej wydajności spalania z uwzględnieniem systemów umożliwiających kontrolę emisji. Przedmiotowe inwestycje powinny wpisywać się w plany jakości powietrza i uwzględniać wymogi dyrektywy 2008/50 / WE w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy. Ponadto inwestycje w zakresie energetyki wodnej dotyczyć będą wyłącznie modernizacji istniejących obiektów. W przypadku wsparcia projektów dotyczących jednostek OZE wykorzystujących energię wody zastosowanie mają warunki dotyczące projektów mogących mieć wpływ na stan wód, które szczegółowo zostały opisane w PI5b.</p> <p>Interwencje w zakresie wytwarzania energii z odnawialnych źródeł energii planuje się skierować również do jednostek o mniejszej mocy wytwarzania. Realizacja założeń będzie opierała się na generowaniu energii w systemie rozproszonym, w oparciu o budowę lokalnych, małych źródeł energii elektrycznej i ciepłej na potrzeby lokalne, które nie będą wymagały przesyłania jej na duże odległości. Produkcja energii w małych zdecentralizowanych wytwórniach będzie jednocześnie</p>	

dodatковым źródłem dochodów lokalnych społeczności. Przy takich założeniach produkcja energii odnawialnej będzie przyczyniać się dodatkowo do wzrostu potencjału ekonomicznego słabych strukturalnie subregionów oraz obszarów wiejskich.

Jednocześnie oczekiwany wzrost produkcji „czystej” energii zostanie zintensyfikowany wraz z powiązaniem wsparcia na rzecz inwestycji w przyłączenia źródeł odnawialnych do sieci. Brak tego rodzaju działań może blokować dalszy rozwój OZE. Ponadto, w celu uzyskania efektu synergii przewiduje się budowę oraz modernizację sieci dystrybucyjnych (do 110 kV) umożliwiających przyłączanie jednostek wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych do Krajowego Systemu Elektroenergetycznego.

Kompleksowe działania przyczynią się do osiągnięcia realnego wzrostu wykorzystania OZE w produkcji energii na Mazowszu. Realizacja przedmiotowych inwestycji będzie możliwa w przypadku dostarczania energii do sieci, jak i wytwarzania jej na własne potrzeby.

Interwencja zaplanowana w PI 4a realizuje cel główny Programu - *Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną* przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy, w ramach trzeciego celu strategicznego - *Wsparcie działań wzmacniających zrównoważony rozwój środowiska na Mazowszu*.

PI 4a realizować będzie cel szczegółowy UP: *Zmniejszenie emisyjności gospodarki*.

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- JST, ich związki i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną;
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną;
- administracja rządowa;
- przedsiębiorstwa;
- szkoły wyższe;
- zakłady opieki zdrowotnej (ZOZ);
- spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, TBS-y (Towarzystwo Budownictwa Społecznego);
- NGO;
- Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe (PGL Lasy Państwowe) i jego jednostki organizacyjne;
- podmiot, który wdraża instrumenty finansowe.

Zestawienie głównych grup docelowych:

- osoby i instytucje z województwa mazowieckiego;
- przedsiębiorstwa.

KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

[SEKCJA 2.A.6.2]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	4a Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych.
-------------------------------	---

Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria, przyjęte przez KM, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.

W przypadku PI 4a przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. zwiększonego udziału odnawialnych źródeł energii w ogólnej produkcji energii jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu. Jednocześnie, zgodnie z UP, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację

wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.

Kryteria wyboru projektów przedkładane KM będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.

Wsparcie może zostać udzielone projektom spełniającym poniższe kryteria:

Kierunkowe kryteria:

- realizacja projektów uwzględniających lokalizację inwestycji w planowaniu przestrzennym, w szczególności względem obszarów Natura 2000 (w szczególności obszarów specjalnej ochrony ptaków) oraz szlaków migracyjnych zwierząt;
- realizacja celów OP, wykazując jak najwyższe do osiągnięcia efekty oraz inne planowane do osiągnięcia rezultaty w stosunku do planowanych nakładów finansowych np. wielkość redukcji CO₂.
- realizacja projektów uwzględniających najwyższą efektywności kosztową - najlepszy stosunek wielkości środków unijnych przeznaczonych na uzyskanie 1 MWh energii lub 1 MW mocy zainstalowanej wynikającej z budowy danej instalacji.
- projekty przyczyniające się do upowszechniania edukacji ekologicznej, komplementarne do podejmowanych w tym kierunku działań na poziomie krajowym.

Kryteria zapewnią wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatnie do obszaru merytorycznego osi.

Preferowane będą:

- projekty ukierunkowane na wspieranie obszarów gospodarczych o największym potencjale rozwoju/inteligentnych specjalizacji regionu;
- projekty tworzące „zielone” miejsca pracy;
- projekty przyczyniające się do upowszechniania edukacji ekologicznej (w szczególności, zwiększające świadomość społeczną w zakresie OZE oraz energetyki prosumenckiej);
- projekty realizowane w partnerstwie będące efektem trwałej współpracy oraz akceptacji społecznej za pośrednictwem NGO, Lokalnej Grupy Działania (LGD).

Planowane jest stosowanie następujących trybów wyboru projektów:

- konkursowy.

W ramach trybu konkursowego przewiduje się również ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi.

Instrumenty Finansowe

Operacje będące instrumentami finansowymi będą wybierane przez IZ na podstawie oceny ex ante. IZ wybierze podmiot, który wdraża instrument finansowy (beneficjenta) dopiero po decyzji o wkładzie w formie instrumentu finansowego.

PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

[SEKCJA 2.A.6.3]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	4a Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych.
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych	Przewiduje się wykorzystanie instrumentów finansowych.
Na podstawie wstępnej analizy ustalono, że w priorytecie inwestycyjnym planowane jest	

wykorzystanie instrumentów finansowych. Zakres i wielkość instrumentów finansowych zostanie określona na podstawie oceny ex-ante przeprowadzonej na podstawie art. 37 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013.

PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

[SEKCJA 2.A.6.4]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	4a Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych
Na obecnym etapie programowania nie zostały zidentyfikowane duże projekty w rozumieniu Art. 100 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013.	

WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONU

[SEKCJA 2.A.6.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iv) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 5 - Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	O		
CO	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej	MW	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	40	SL 2014	rocznie
CO	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych	tony równoważnik a CO ₂	EFRR	Region lepiej rozwinięty			50 000	SL 2014	rocznie

PRIORYTET INWESTYCYJNY

[SEKCJA 2.A.4]

Priorytet inwestycyjny	4c Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym
------------------------	---

CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

[SEKCJA 2.A.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (i) oraz (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Numer identyfikacyjny	IV2
Cel szczegółowy	Zwiększona efektywność energetyczna w sektorze publicznym i mieszkaniowym
<i>Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii</i>	
<p>Z przeprowadzonych analiz wynika, że w latach 1996-2009 wskaźnik efektywności energetycznej (ODEX) dla gospodarki Polski obniżył się o 42% (tj. 3,8%/rok). Dotychczasowe podjęte działania pozwoliły na zwiększenie efektywności energetycznej, jednak w dalszym ciągu obszar ten wykazuje duże zapotrzebowanie. Znaczący potencjał możliwości poprawy efektywności energii upatrywany jest w przypadku oświetlenia ulicznego i placów i szacowany jest na 1,3 TWh/rok. Jednakże najwyższe możliwości oszczędności energii zidentyfikowano w sektorze budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej oraz lokalnych jednostkach produkcji ciepła (142,5 TWh/rok).</p> <p>Na terenie województwa mazowieckiego średnia ważona wartość wskaźnika energii pierwotnej dla budynków mieszkalnych wielorodzinnych została oszacowana na poziomie 106 kWh/m²rok a dla budynków niemieszkalnych 165 kWh/m²rok, wskazując tym samym na ich priorytetyzację. W kontekście zapotrzebowania na energię pierwotną Mazowsze zajmuje środkową pozycję na tle innych województw. Wynika to m.in. z faktu iż na terenie regionu występuje najmniejszy odsetek budynków oddanych do użytkowania przed 1945 r. - 12,4%. oraz najwyższy odsetek budynków najnowszych, tj. wybudowanych po 2002 r. - 13,7%, gdzie obowiązywały już przepisy dot. racjonalizacji użytkowania energii i ochrony cieplnej.</p> <p>W przypadku produkcji energii cieplnej w dalszym ciągu kluczowe znaczenie ma węgiel. Sprzyja to występowaniu tzw. niskiej emisji, przekroczeniu standardów jakości powietrza i względnie dużej emisji dwutlenku węgla do powietrza co szczegółowo przedstawiono w diagnozie. W oparciu o rosnące zapotrzebowanie na ciepło użytkowe potencjalne korzyści związane z oszczędzaniem energii pierwotnej przyniosą inwestycje z zakresu wysokosprawnej skojarzonej gospodarki ciepło-elektrycznej. Mazowsze dzięki rozbudowanemu systemowi scentralizowanych systemów ciepłowniczych jest w szczególności sposobu predysponowane do rozwoju kogeneracji.</p> <p>Wzrost udziału kogeneracji w produkcji ciepła i energii przyniesie znaczne oszczędności ekonomiczne ze względu na zmniejszenie zużycia paliwa w instalacjach z zastosowaniem kogeneracji a odrębnym wytwarzaniem ciepła i energii elektrycznej. Wyższy poziom produkcji skojarzonej przyczyni się także do redukcji gazów cieplarnianych.</p> <p>Zmniejszenie udziału emisji zanieczyszczeń powietrza przyniosą również działania na rzecz zwiększania efektywności energetycznej poprzez termomodernizację budynków, stanowiącą zarazem jedną z najbardziej ekonomicznych dróg zmniejszenia zużycia energii.</p> <p>Oszczędność zużycia energii oraz rozproszenie jej źródeł przyczyni się również do ograniczenia ryzyka awarii zasilania. Interwencje z zakresu poprawy efektywności energetycznej przyniosą stosunkowo szybkie i widoczne efekty co jest szczególnie istotne w obliczu prognozowanych zagrożeń związanych z niedoborem mocy. Wzrost efektywności energetycznej zmniejszy potrzeby modernizacyjne w przyszłości oraz koszty związane z wytwarzaniem i przesyłem energii.</p> <p>Realizowane w ramach priorytetu, inwestycje prowadzące do uzyskania oszczędności zużycia energii, (zwłaszcza wobec przewidywanego wzrostu zapotrzebowania na energię) przyczynią się do ograniczenia kosztów energii, co przełoży się na utrzymanie na akceptowalnym poziomie obciążeń finansowych jej użytkowników, prowadząc do zmniejszenia zjawiska ubóstwa energetycznego. Obszar interwencji stanowi wkład w realizację celu Strategii Europa 2020, który zakłada 20% wzrost efektywności energetycznej do roku 2020.</p>	

Tabela 3 - SPECYFICZNE DLA PROGRAMU WSKAŹNIKI REZULTATU W PODZIALE NA POSZCZEGÓLNE CELE (w odniesieniu do EFRR i Funduszu Spójności)

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
	Sprzedaż energii ciepłej na cele komunalno-bytowe	GJ	Region lepiej rozwinięty	40 339 302	2013	38 571 319	GUS	rocznie

PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO
[SEKCJA 2.A.6]

OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW

[SEKCJA 2.A.6.1]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	4c Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym
<p>W ramach celu szczegółowego <i>Zwiększona efektywność energetyczna w sektorze publicznym i mieszkaniowym</i> planowane są do realizacji, w szczególności, następujące typy projektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>wsparcie termomodernizacji budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych;</i> ▪ <i>budowa lub przebudowa jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w kogeneracji.</i> <p>W ramach priorytetu wsparcie będzie skierowane do podmiotów sektora mieszkaniowego (wielorodzinnych budynków mieszkalnych) i budynków użyteczności publicznej jako sektorów, w których łącznie zanotowano największe zużycie energii.</p> <p>Przeprowadzone analizy⁵ jako priorytetową wskazują potrzebę modernizacji energetycznej wraz z wymianą wyposażenia obiektów na energooszczędne. Wspierane będą zatem w szczególności działania przynoszące jak najwyższą efektywność energetyczną w ramach jednej inwestycji lub w inwestycji podzielonej na etapy, w rezultacie prowadzącej do głębokiej termomodernizacji obejmującej swoim zakresem m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ocieplenie obiektu, ▪ wymianę okien, drzwi zewnętrznych oraz oświetlenie na energooszczędne, ▪ przebudowę systemów grzewczych (wraz z wymianą i podłączeniem do źródła ciepła), ▪ przebudowę systemów wentylacji i klimatyzacji, ▪ instalację OZE w modernizowanych energetycznie budynkach, ▪ instalację systemów chłodzących, w tym również z OZE. <p>Identyfikacja optymalnego zestawu działań zwiększających efektywność energetyczną w danym budynku dokonywana będzie na podstawie audytu energetycznego, stanowiącego niezbędny element projektu. Projekty realizowane w ramach PI 4c powinny zawierać kryteria dotyczące efektywności energetycznej ujęte w Dyrektywie 2006/32/WE w sprawie efektywności końcowego wykorzystania energii i usług energetycznych. Mając na uwadze powyższe, podczas realizacji zadań</p>	

⁵EFEKTYWNE FUNDUSZE – EFEKTYWNA ENERGIA – opracowanie KAPE, lipiec 2012, s. 13.

inwestycyjnych w szczególności należy mieć na uwadze konieczność instalowania indywidualnych liczników grzewczych w budynkach wielorodzinnych/wielomieszkaniowych podłączonych do sieci ciepłowniczej, a także przeprowadzenia prac renowacyjnych wraz z zamontowaniem zaworów termostatycznych w tych budynkach (w przypadku braku wcześniejszych działań w tym zakresie).

Wsparcie w ramach priorytetu inwestycyjnego skierowane zostanie również na działania wspierające rozwój wysokosprawnego wytwarzania energii w skojarzeniu w tym również w skali mikro. Przewiduje się realizację inwestycji z zakresu budowy lub rozbudowy jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła oraz chłodu w kogeneracji w tym również z OZE. Możliwa jest również przebudowa jednostek wytwarzania ciepła, w wyniku której jednostki te zostaną zastąpione jednostkami wytwarzania energii w kogeneracji. W celu zapewnienia kompleksowości wsparcia planowana jest budowa przyłączy do sieci ciepłowniczej i elektroenergetycznej dla jednostek wytwarzających energię elektryczną i ciepła w skojarzeniu.

Działania z zakresu rozwoju wysokosprawnej kogeneracji prowadzone są w ramach strategii niskoemisyjnych (plany gospodarki niskoemisyjnej). Wsparcie otrzyma budowa, uzasadnionych pod względem ekonomicznym, nowych instalacji wysokosprawnej kogeneracji o jak najmniejszej z możliwych emisji CO₂ oraz innych zanieczyszczeń powietrza. W przypadku nowych instalacji powinno zostać osiągnięte co najmniej 10% uzysku efektywności energetycznej w porównaniu do rozdzielonej produkcji energii cieplnej i elektrycznej przy zastosowaniu najlepszych dostępnych technologii. Ponadto wszelka przebudowa istniejących instalacji na wysokosprawną kogenerację musi skutkować redukcją CO₂ o co najmniej 30% w porównaniu do istniejących instalacji. Dopuszczona jest pomoc inwestycyjna dla wysokosprawnych instalacji spalających paliwa kopalne pod warunkiem, że te instalacje nie zastępują urządzeń o niskiej emisji, a inne alternatywne rozwiązania byłyby mniej efektywne i bardziej emisyjne. Inwestycje kogeneracyjne będą mogły występować w koordynacji z modernizacją energetyczną budynków prowadząc łącznie do zmniejszenia zapotrzebowania na ciepło i energię elektryczną oraz chłód.

Interwencja zaplanowana w PI 4c realizuje cel główny Programu - *Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy, w ramach trzeciego celu strategicznego - Wsparcie działań wzmacniających zrównoważony rozwój środowiska na Mazowszu.*

Zmniejszenie zużycia energii końcowej w wyniku realizacji projektów [GJ/rok] i ilość zaoszczędzonej energii cieplnej/elektrycznej będą monitorowane na poziomie projektów oraz w sprawozdaniu rocznym dla Komisji Europejskiej.

PI 4c realizować będzie cel szczegółowy UP: *Zmniejszenie emisyjności gospodarki.*

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- JST, ich związki i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną;
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną;
- przedsiębiorstwa;
- ZOZ;
- instytucje kultury;
- szkoły wyższe;
- spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, TBS-y;
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych;
- NGO;
- PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne;
- podmiot, który wdraża instrumenty finansowe.

Zestawienie głównych grup docelowych:

- osoby i instytucje z województwa mazowieckiego;

- przedsiębiorstwa.

KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

[SEKCJA 2.A.6.2]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny

4c Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym.

Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria, przyjęte przez KM, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.

W przypadku PI 4c, przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. zwiększonej efektywności energetycznej oraz zmniejszonych strat zużycia energii jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu. Jednocześnie, zgodnie z UP, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.

Kryteria wyboru projektów przedkładane KM będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.

Wsparcie może zostać udzielone projektom spełniającym poniższe kryteria:

Kierunkowo kryteria:

- realizacja projektów zwiększających efektywność energetyczną i ograniczających zapotrzebowanie na energię w budynkach, realizowanych w oparciu o zidentyfikowany na podstawie audytu energetycznego optymalny zestaw działań dla danej inwestycji;
- realizacja projektów z zakresu efektywności dystrybucji i produkcji ciepła oraz chłodu, prowadzonych w ramach strategii niskoemisyjnych (plany gospodarki niskoemisyjnej);
- realizacja projektów wykorzystujących odnawialne źródła energii, traktowana będzie priorytetowo;
- realizacja projektów uzasadnionych ekonomicznie oraz w stosownych przypadkach, mających na celu przeciwdziałanie ubóstwu energetycznemu;
- realizacja projektów o najwyższej efektywności kosztowej – stosunek osiągniętych efektów (np. zmniejszenie energochłonności, redukcji emisji gazów cieplarnianych) do planowanych nakładów finansowych;
- realizacja projektów zapewniających jak najniższy poziom emisji CO₂ oraz innych zanieczyszczeń powietrza, a w szczególności PM 10;
- realizacja projektów zwiększających efektywność energetyczną powyżej 60%. Projekty z zakresu głębokiej, kompleksowej modernizacji energetycznej zwiększające efektywność energetyczną poniżej 25% nie będą kwalifikowały się do dofinansowania;
- realizacja projektów z zakresu termomodernizacji szpitali będzie możliwa w przypadku zgodności z dokumentem „Mapa potrzeb zdrowotnych” opracowanym przez Ministerstwo Zdrowia;
- realizacja projektów uwarunkowanych wykonaniem inwestycji zwiększających efektywność energetyczną i ograniczających zapotrzebowanie na energię w budynkach, do których doprowadzona jest energia ze wspieranych instalacji zapewniając, że inwestycje są oparte na zapotrzebowaniu na ciepło użytkowe;

- realizacja projektów zgodnych z unijnymi standardami i przepisami w zakresie ochrony środowiska.

Kryteria zapewnią wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatnie do obszaru merytorycznego osi.

Preferowane będą:

- projekty promujące niskoemisyjność, oszczędność energii i efektywne wykorzystanie zasobów naturalnych;
- projekty uwzględniające wykorzystanie OZE;
- projekty wynikające ze Strategii OMW;
- wsparcie udzielane poprzez przedsiębiorstwa usług energetycznych (ESCO) oraz instrumenty finansowe.

Planowane jest stosowanie następujących trybów wyboru projektów:

- konkursowy.

W ramach trybu konkursowego przewiduje się również ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi.

Instrumenty Finansowe

Operacje będące instrumentami finansowymi będą wybierane przez IZ na podstawie oceny ex ante. IZ wybierze podmiot, który wdraża instrument finansowy (beneficjenta) dopiero po decyzji o wkładzie w formie instrumentu finansowego.

PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

[SEKCJA 2.A.6.3]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	4c Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym.
<i>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</i>	Przewiduje się wykorzystanie instrumentów finansowych.
Na podstawie wstępnej analizy ustalono, że w priorytecie inwestycyjnym planowane jest wykorzystanie instrumentów finansowych. Zakres i wielkość instrumentów finansowych zostanie określona na podstawie oceny ex-ante przeprowadzonej na podstawie art. 37 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013.	

PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

[SEKCJA 2.A.6.4]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	4c Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym.
Na obecnym etapie programowania nie zostały zidentyfikowane duże projekty w rozumieniu Art. 100 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013.	

WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONU
[SEKCJA 2.A.6.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iv) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 5 - Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	O		
	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	400	SL 2014	rocznie
CO	Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych	kwh/rok	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	109 000 000	SL 2014	rocznie
CO	Liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii	gospodarstwa domowe	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	7 300	SL 2014	rocznie
	Moc zainstalowana energii elektrycznej i ciepłej	MW	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	13	SL 2014	rocznie
CO	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych	tony równoważnika CO ₂	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	78 500	SL 2014	rocznie

PRIORYTET INWESTYCYJNY

[SEKCJA 2.A.4]

<i>Priorytet inwestycyjny</i>	4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu
-------------------------------	--

CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

[SEKCJA 2.A.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (i) oraz (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Numer identyfikacyjny	IV3
Cel szczegółowy	Lepsza jakość powietrza
Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii	
<p>Województwo mazowieckie zajmuje trzecie miejsce w kraju pod względem emisji zanieczyszczeń gazowych (za województwem śląskim i łódzkim) i pyłowych (za województwem śląskim i wielkopolskim). Podstawowym źródłem zanieczyszczenia powietrza na Mazowszu jest emisja antropogeniczna ze źródeł powierzchniowych i liniowych spowodowana przez zwiększony ruch drogowy. Konieczne jest zatem podjęcie działań naprawczych i zapobiegawczych dalszemu pogarszaniu się stanu powietrza.</p> <p>Główną przyczynę niedotrzymania standardów jakości powietrza stanowi emisja powierzchniowa (tzw. niska emisja). W 2011 r. zdecydowanie największy udział w całkowitej emisji gazów cieplarnianych miały emisje pochodzące z indywidualnych palenisk domowych i lokalnych kotłowni. Świadczy to o niewystarczającej dystrybucji ciepła sieciowego do odbiorców, konieczności poprawy sprawności wytwarzania ciepła indywidualnych czynników grzewczych a także ograniczenia strat ciepła związanych z przesyłem (potrzeba modernizacji).</p> <p>Z programów ochrony powietrza wynika, że powierzchnia dla całego województwa która powinna podlegać zmianie sposobu ogrzewania (w tym podłączenia do miejskiej sieci ciepłej) wynosi 1 918 400 m². Zmiana sposobu ogrzewania na bardziej ekologiczne w odniesieniu do 1 m² powierzchni grzewczej spowoduje zmniejszenie ilości pyłu o około 0,7 kg. Takie działania pozwolą na osiągnięcie poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM₁₀ w powietrzu na obszarach największych przekroczeń.</p> <p>Realizacja przedmiotowych inwestycji przyczyni się zarówno do poprawy jakości powietrza jak również do zwiększenia efektywności energetycznej, co z kolei wpłynie na wzrost bezpieczeństwa dostaw ciepła oraz zmniejszenia zużycia energii pierwotnej.</p> <p>Realizacji celu głównego interwencji jakim jest poprawa jakości powietrza posłużą również inwestycje z zakresu przesunięcia międzygałęziowego ruchu odbywanego za pomocą motoryzacji indywidualnej na rzecz ruchu niemotoryzowanego i komunikacji zbiorowej. Dodatkowo działania te stanowią będą wkład w tworzenie komunikacyjnych węzłów aglomeracyjnych, wspierając tym samym rozwój ośrodków subregionalnych w konsekwencji przyczyniając się do kreowania efektywnych połączeń komunikacyjnych celem zwiększenia mobilności mieszkańców. Rozwinięty system transportowy sprzyjać będzie podniesieniu stopnia zintegrowania i dostępności komunikacyjnej poszczególnych dzielnic i obszarów miast oraz ich obszarów funkcjonalnych. Realizacja powyższego pozytywnie wpłynie na jakość życia mieszkańców w tym ochronę zdrowia a także na przestrzeń publiczną, w szczególności w miastach i ich obszarach funkcjonalnych zapewniając tym samym spójność komunikacji w regionie. Podjęte działania będą sprzyjać zwiększeniu udziału bardziej przyjaznych dla człowieka i środowiska form transportu, w szczególności publicznych środków komunikacji. W ramach przedmiotowej interwencji kluczowe znaczenie będzie miało zmniejszenie emisji CO₂ oraz innych szkodliwych pyłów, gazów i metali ciężkich poprzez działania na rzecz zwiększenia udziału ekologicznych środków transportu.</p> <p>Obszar interwencji stanowi istotny wkład w realizację celu Strategii Europa 2020, który zakłada 20% redukcję gazów cieplarnianych w stosunku do poziomu z 1990 r.</p>	

Tabela 3 - SPECYFICZNE DLA PROGRAMU WSKAŹNIKI REZULTATU W PODZIALE NA POSZCZEGÓLNE CELE (w odniesieniu do EFRR i Funduszu Spójności)

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
	Roczne stężenie pyłu PM10	µg/m ³	Region lepiej rozwinięty	52	2013	40	WIOS	roczne
	Przewozy pasażerów środkami komunikacji miejskiej	mln osób	Region lepiej rozwinięty	1021,2	2012	1213,096	GUS	rocznie

PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO [SEKCJA 2.A.6]

OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW [SEKCJA 2.A.6.1]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<p><i>Priorytet Inwestycyjny</i></p>	<p>4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu</p>
<p>W ramach celu szczegółowego <i>Lepsza jakość powietrza</i>, planowany są do realizacji, w szczególności następujący typ projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ograniczenie niskiej emisji poprzez poprawę efektywności wytwarzania i dystrybucji ciepła, ▪ rozwój zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej w regionie. <p>Nadrzędnym celem interwencji jest poprawa stanu jakości powietrza w skali lokalnej dzięki ograniczeniu emisji zanieczyszczeń szczególnie szkodliwych dla jakości życia ludzi tj. CO₂, SO₂ czy PM₁₀. Zmniejszeniu emisji szkodliwych substancji służyć będzie wymiana czynnika grzewczego o wyższej niż dotychczas sprawności wytwarzania ciepła, a także bardziej przyjaznego środowisku np. kotły spalające biomasę lub ewentualnie paliwa gazowe. Wsparcie uzyskają jedynie inwestycje w najlepiej działające indywidualne urządzenia do ogrzewania (indywidualne źródła ciepła), zgodnie z kryteriami określonymi we właściwych przepisach unijnych. Jednakże zastrzega się, iż wprowadzanie pieców węglowych nie będzie współfinansowane w ramach RPO WM 2014-2020. Wspierane będą działania mające na celu zmianę sposobu ogrzewania powierzchni poprzez modernizację lokalnych źródeł ciepła tj. indywidualnych kotłowni lub palenisk, kotłowni zasilających kilka budynków oraz kotłowni osiedlowych a także podłączenie obiektów do miejskiej sieci ciepłowniczej.</p> <p>Wsparcie może zostać udzielone na inwestycje w kotły spalające biomasę lub ewentualnie paliwa gazowe, ale jedynie w szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy osiągnięte zostanie znaczne zwiększenie efektywności energetycznej oraz gdy istnieją ku temu szczególnie pilne potrzeby. Inwestycje te muszą przyczyniać się do zmniejszenia emisji CO₂ i innych zanieczyszczeń powietrza oraz do znacznego zwiększenia oszczędności energii. Wspomniane inwestycje mogą zostać wsparte jedynie w przypadku, gdy podłączenie do sieci ciepłowniczej na danym obszarze nie jest uzasadnione ekonomicznie. W przypadku powyższych inwestycji preferowane powinny być instrumenty finansowe. Możliwość użycia instrumentów finansowych na tego typu projekty będzie przedmiotem oceny ex-ante zgodnie z wymaganiami artykułu 37 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013. Projekty powinny również przeciwdziałać ubóstwu energetycznemu. W ramach priorytetu przewiduje się</p>	

również wsparcie projektów związanych z budową, rozbudową lub modernizacją sieci ciepłowniczej. Działania te mogą być prowadzone w koordynacji z realizacją projektów z zakresu modernizacji energetycznej budynków prowadzących do zmniejszenia zapotrzebowania na ciepło i chłód. Jednakże inwestycje w rozbudowę i/lub modernizację sieci ciepłowniczych otrzymają dofinansowanie w ramach RPO WM pod warunkiem dopuszczenia takiego wsparcia poprzez stosowne zapisy w Umowie Partnerstwa.

Wsparcie będzie skierowane na teren miasta lub miasta i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie. Przedmiotowe inwestycje powinny być realizowane w szczególności na obszarach o przekroczonych dopuszczalnych i docelowych poziomach zanieczyszczeń powietrza oraz w oparciu o przygotowane plany gospodarki niskoemisyjnej.

Działania mające na celu poprawę jakości powietrza są również ściśle związane z inwestycjami w zakresie transportu. Ze względu na zwiększającą się liczbę pojazdów niezbędne jest podjęcie interwencji mających na celu ograniczenie i uspokojenie ruchu samochodowego w aglomeracjach miejskich i ich obszarach funkcjonalnych oraz zmniejszenie jego uciążliwości. Interwencja została ukierunkowana na *rozwój multimodalnej mobilności miejskiej* uważanej za najwłaściwszą formę transportu zrównoważonego. Powiązanie różnych środków transportu w sprawny łańcuch pozwala zarówno na uzyskanie efektywności ekonomicznej jak również ograniczenie negatywnego wpływu transportu na środowisko. Wsparciem zatem objęte zostaną inwestycje poprawiające warunki ruchu dla transportu publicznego i niezmotoryzowanego. Promowane będą rozwiązania prowadzące do zrównoważonej mobilności miejskiej, zapewniające sprawnie funkcjonujący i atrakcyjny dla pasażera transport zbiorowy m.in. poprzez inwestycje w infrastrukturę i niskoemisyjny tabor. Możliwy jest zakup niskoemisyjnych formy transportu miejskiego spełniających normę EURO VI, z preferencją dla taboru zasilanego paliwem alternatywnym w stosunku do silników spalinowych (elektrycznych, hybrydowych, biopaliwa, napędzanych wodorem, itp.). Zakupowi niskoemisyjnego taboru powinny towarzyszyć inwestycje w niezbędną dla właściwego funkcjonowania zrównoważonej mobilności infrastrukturę.

Modernizacja czy rozbudowa systemu transportu publicznego nie jest jednak celem samym w sobie, ale musi być widziana w kontekście zmian w mobilności miejskiej prowadzących do zmniejszenia emisji CO₂ i innych zanieczyszczeń uciążliwych dla środowiska i mieszkańców aglomeracji. Dlatego, też inwestycjom w infrastrukturę czy tabor transportu publicznego musi towarzyszyć szeroki wachlarz działań inwestycyjnych i „miękkich” tj. polityka parkingowa, udogodnienia dla podróży multimodalnych (centra przesiadkowe i parkingi „parkuj i jedź”). Wsparciem objęte będą również kompleksowe inwestycje służące ruchowi pieszemu i rowerowemu np.: ścieżki rowerowe. Należy jednak podkreślić iż drogi rowerowe nie będą miały charakteru turystycznego a ich rozbudowa przyczynić się będzie do obniżenia poziomu emisji CO₂. Muszą one prowadzić do substytucji ruchu samochodowego, czyli posiadać funkcję komunikacyjną. Realizowane będą także działania pozwalające na optymalne wykorzystanie istniejącej infrastruktury i zarządzanie potokami ruchu, wspomagające redukcje emisji CO₂ tj. wdrażanie inteligentnych systemów transportowych (ITS). W celu zapewnienia dostępności transportowej możliwe będą inwestycje w drogi lokalne (gminne i powiatowe). Jednakże realizacja przedmiotowych przedsięwzięć będzie możliwa tylko w przypadku, gdy będą one związane ze zrównoważoną mobilnością miejską i będą wpisywać się w plany niskoemisyjne. Inwestycje w drogi lokalne lub regionalne będą finansowane jedynie, jako niezbędny i uzupełniający element projektu dotyczącego systemu zrównoważonej mobilności miejskiej. Samodzielne projekty dotyczące wyłącznie infrastruktury drogowej nie będą akceptowane w ramach działania. Przedmiotowe inwestycje realizowane będą w oparciu o zapisy UP w zakresie wielkości kosztów przedsięwzięcia.

Dodatkowo możliwe będzie wsparcie inwestycji związanych z modernizacją oświetlenia zewnętrznego (ulic, placów i dróg) na energooszczędne. Przedmiotowe inwestycje będą możliwe do realizacji zarówno jako odrębne działanie jak i element towarzyszący projektu, przyczyniając się do optymalizacji kosztów zużycia energii oraz do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń powietrza.

Wszystkie projekty związane z rozwojem zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej muszą prowadzić do skoordynowania polityki transportowej z polityką przestrzenną tak, aby uzyskać zmniejszenie transportochłonności przyczyniając się do osiągnięcia niskoemisyjności. Muszą one wynikać z przygotowanych przez samorządy planów, zawierających odniesienia do kwestii przechodzenia na bardziej ekologiczne i zrównoważone systemy transportowe w miastach. Funkcję takich dokumentów mogą pełnić plany dotyczące gospodarki niskoemisyjnej lub Strategie ZIT lub plany mobilności miejskiej. Dokumenty te powinny określać lokalne uwarunkowania oraz kierunki planowanych interwencji na danym obszarze i w zależności od zidentyfikowanych potrzeb zawierać odniesienia lub wskazywać adekwatne obowiązujące dokumenty zawierające odniesienia do takich kwestii jak np: zbiorowy transport pasażerski, transport niezmotoryzowany, wykorzystanie inteligentnych systemów transportowych (ITS), logistyka miejska, bezpieczeństwo ruchu drogowego w miastach, czy wdrażanie nowych wzorców użytkowania.

Najlepsze efekty przyniosą działania kompleksowe, służące z jednej strony rezygnacji z odbywania podróży samochodem a z drugiej promowaniu wykorzystywania innych środków transportu np. dzięki poprawieniu oferty transportu zbiorowego, ruchu rowerowego i pieszego. Dlatego też, przedmiotowe inwestycje będą komplementarne z inwestycjami realizowanymi w ramach właściwych krajowych programów operacyjnych. W przypadku miast wojewódzkich i powiązanych z nimi funkcjonalnie obszarów instrumentem koordynacji jest Strategia ZIT.

Interwencja zaplanowana w PI 4e realizuje cel główny Programu - *Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną* przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy w ramach trzeciego celu strategicznego - *Wsparcie działań wzmacniających zrównoważony rozwój środowiska na Mazowszu*.

PI 4e realizować będzie cel szczegółowy UP: *Zmniejszenie emisyjności gospodarki*.

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- JST, ich związki i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną;
- przedsiębiorstwa;
- podmiot, który wdraża instrumenty finansowe.

Zestawienie głównych grup docelowych:

- osoby i instytucje z województwa mazowieckiego

KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

[SEKCJA 2.A.6.2]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu.
-------------------------------	---

Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria, przyjęte przez KM, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.

W przypadku PI 4e, przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. lepszej jakości powietrza jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu. Jednocześnie, zgodnie z UP, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.

Kryteria wyboru projektów przedkładane KM będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu. [Wsparcie może zostać udzielone projektom spełniającym poniższe kryteria:](#)

Kierunkowe kryteria:

- realizacja projektów z zakresu efektywności dystrybucji i produkcji ciepła oraz chłodu, prowadzonych w ramach strategii niskoemisyjnych (plany gospodarki niskoemisyjnej);
- inwestycje w indywidualne źródła ciepła muszą przyczyniać się do zmniejszenia emisji CO₂ i innych zanieczyszczeń powietrza oraz do znacznego zwiększenia oszczędności energii. Wsparte projekty muszą skutkować znaczną redukcją CO₂ w odniesieniu do istniejących instalacji (o co najmniej 30% w przypadku zamiany spalnego paliwa);
- realizacja projektów w zakresie w indywidualnych źródeł ciepła ma charakter długotrwały i dlatego powinny być one zgodne z właściwymi przepisami unijnymi. Wspierane urządzenia do ogrzewania powinny od początku okresu programowania charakteryzować się obowiązującym do końca 2020r. minimalnym poziomem efektywności energetycznej i normami emisji zanieczyszczeń, które zostały określone w środkach wykonawczych do dyrektywy 2009/125/WE z dnia 21 października 2009 r. ustanawiającej ogólne zasady ustalania wymogów dotyczących ekoprojektu dla produktów związanych z energią;
- realizacja projektów uwzględniających wykonanie inwestycji zwiększających efektywność energetyczną i ograniczających zapotrzebowanie na energię w budynkach, w których wykorzystywana jest energia ze wspieranych urządzeń;
- realizacja projektów charakteryzujących się największą efektywnością kosztową w stosunku do osiągniętych wartości społeczno-gospodarczych;
- projekty powinny być uzasadnione ekonomicznie i społecznie oraz przeciwdziałać ubóstwu energetycznemu;
- realizacja projektów uwarunkowanych wykonaniem inwestycji zwiększających efektywność energetyczną i ograniczających zapotrzebowanie na energię w budynkach, do których doprowadzona jest energia ze wspieranych instalacji zapewniając, że inwestycje są oparte na zapotrzebowaniu na ciepło użytkowe;
- realizacja projektów wykorzystujących odnawialne źródła energii, traktowana będzie priorytetowo;
- realizacja projektu z zakresu zrównoważonej mobilności miejskiej, uwzględniającego szersze podejście, wpisującego się w odnoszące się do zagadnień niskoemisyjności strategii miejskie lub, dla obszarów aglomeracyjnych, kompleksowe plany gospodarki niskoemisyjnej;
- realizacja projektu wykazującego efektywności w rozładowaniu zatorów, skuteczność w poprawie dostępności i mobilności, a także przyczyniającego się do zwiększenia liczby osób korzystających z transportu publicznego;
- realizacja projektu zgodnego z unijnymi standardami i przepisami w zakresie ochrony środowiska.

Kryteria zapewnią wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatnie do obszaru merytorycznego osi.

Preferowane będą:

- projekty o dużej skali i sile oddziaływania;

- projekty zapewniające kompleksowe/zintegrowane podejście;
- projekty przyczyniające się do powstawania miejsc pracy;
- projekty realizowane na obszarach o przekroczonych dopuszczalnych i docelowych poziomach zanieczyszczeń powietrza;
- projekty promujące niskoemisyjność, oszczędność i efektywne wykorzystanie zasobów naturalnych;
- wsparcie udzielane poprzez przedsiębiorstwa usług energetycznych (ESCO) oraz instrumenty finansowe

Planowane jest stosowanie następujących trybów wyboru projektów:

- konkursowy.

W ramach trybu konkursowego przewiduje się również ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi oraz ze Strategii ZIT WOF.

Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej będzie monitorowane na poziomie projektów oraz w sprawozdaniu rocznym dla Komisji Europejskiej.

Instrumenty Finansowe

Operacje będące instrumentami finansowymi będą wybierane przez IZ na podstawie oceny ex-ante. IZ wybierze podmiot, który wdraża instrument finansowy (beneficjenta) dopiero po decyzji o wkładzie w formie instrumentu finansowego.

PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

[SEKCJA 2.A.6.3]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	4e. Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu
<i>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</i>	Przewiduje się wykorzystanie instrumentów finansowych.
Na podstawie wstępnej analizy ustalono, że w priorytecie inwestycyjnym planowane jest wykorzystanie instrumentów finansowych. Zakres i wielkość instrumentów finansowych zostanie określona na podstawie oceny ex-ante przeprowadzonej na podstawie art. 37 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013.	

PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

[SEKCJA 2.A.6.4]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	4e. Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu
Na obecnym etapie programowania nie zostały zidentyfikowane duże projekty w rozumieniu Art. 100 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013.	

WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONU [SEKCJA 2.A.6.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iv) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 5 - Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	O		
	Liczba zakupionych lub zmodernizowanych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	10	SL 2014	rocznie
	Długość wybudowanych lub przebudowanych dróg dla rowerów	km	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	150	SL 2014	rocznie
	Liczba wybudowanych lub przebudowanych obiektów "parkuj i jedź"	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	18	SL 2014	rocznie
	Liczba miejsc postojowych w wybudowanych obiektach „parkuj i jedź”	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	1 900	SL 2014	rocznie
	Długość sieci ciepłowniczej	km	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	19	SL 2014	rocznie
	Powierzchnia podlegająca zmianie sposobu ogrzewania	m2	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	350 000	SL 2014	rocznie

INNOWACJE SPOŁECZNE, WSPÓŁPRACA PONADNARODOWA I WKŁAD EFS W REALIZACJĘ CELÓW TEMATYCZNYCH 1-7

[SEKCJA 2.A.7]

<i>Oś Priorytetowa</i>	IV Przejście na gospodarkę niskoemisyjną
Interwencje realizowane w ramach PI 8i i PI 9v będą wspierać działanie związane ze zwiększeniem odnawialnych źródeł energii poprzez tworzenie miejsc pracy i samo zatrudnienie w tzw. zielonych miejscach pracy.	

RAMY WYKONANIA

[SEKCJA 2.A.8]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (v) oraz załącznik II do rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 6 – Ramy wykonania dla osi priorytetowej (w podziale na fundusz oraz, dla EFRR i EFS, kategorię regionu)

Oś Priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (kluczowy etap wdrażania, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu lub, w stosownych przypadkach, wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik lub kluczowy etap wdrażania	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
IV. Przejście na gospodarkę niskoemisyjną	Wskaźnik produktu		Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	44	400	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 21,5% operacji w ramach Osi
	Wskaźnik produktu		Długość wybudowanych lub przebudowanych dróg dla rowerów	km	EFRR	Region lepiej rozwinięty	19	150	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 20,8% operacji w ramach Osi
	Wskaźnik produktu		Liczba wybudowanych lub przebudowanych obiektów "parkuj i jedź"	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	2	18	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 14,5% operacji w ramach Osi
	Wskaźnik postępu finansowego	1F	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	EFRR	Region lepiej rozwinięty	115 846 872	405 448 942	SL 2014	

Dodatkowe informacje jakościowe na temat ustanowienia ram wykonania

Założenia i szacowane wartości dotyczące wkładu instrumentów finansowych w realizację celu pośredniego i końcowego dla wskaźnika produktu są szacunkowe. Po otrzymaniu ostatecznych wyników oceny ex-ante może zaistnieć konieczność ich korekty.

KATEGORIE INTERWENCJI**[SEKCJA 2.A.9]***(podstawa: art. 96 ust. 2 lit. b) ppkt (vi) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)**(podstawa: art. 96 ust. 2 lit. b) ppkt (vi) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)*

Tabela 7: Wymiar 1 - Zakres interwencji		
Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
IV. Przejście na gospodarkę niskoemisyjną	009	10 180 960
	010	26 847 570
	012	678 730
	013	48 731 628
	014	20 847 340
	016	39 042 553
	043	110 381 361
	090	67 649 011

Tabela 8: Wymiar 2 - Forma finansowania		
Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
IV. Przejście na gospodarkę niskoemisyjną	01	294 897 604
	04	29 461 549

Tabela 9: Wymiar 3 - Typ obszaru		
Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
IV. Przejście na gospodarkę niskoemisyjną	01	124 467 746
	02	177 811 064
	03	22 080 343

Tabela 10: Wymiar 4 - Terytorialne mechanizmy wdrażania		
Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
IV. Przejście na gospodarkę niskoemisyjną	01	96 905 583
	07	227 453 570

PODSUMOWANIE PLANOWANEGO WYKORZYSTANIA POMOCY TECHNICZNEJ, Z UWZGLĘDNIENIEM, W RAZIE POTRZEBY, DZIAŁAŃ WZMACNIAJĄCYCH POTENCJAŁ ADMINISTRACYJNY INSTYTUCJI ZAANGAŻOWANYCH W ZARZĄDZANIE PROGRAMAMI I ICH KONTROLĘ ORAZ BENEFICJENTÓW [SEKCJA 2.A.10]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (vii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Oś priorytetowa</i>	IV. Przejście na gospodarkę niskoemisyjną
Nie przewiduje się odrębnego angażowania środków pomocy technicznej na rzecz zapewnienia warunków i rozwiązań dla sprawnego wdrażania OP IV, gdyż planowane wykorzystanie pomocy technicznej określone jest w ramach OP XI Pomoc Techniczna i przewiduje ono realizację zadań służących zapewnieniu skutecznego wdrożenia wszystkich OP I – X RPO WM 2014 – 2020.	

2.5 OŚ PRIORYTETOWA V - Gospodarka przyjazna środowisku

[SEKCJA 2]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) i c) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

OPIS OSI PRIORYTETOWYCH INNYCH NIŻ POMOC TECHNICZNA

[SEKCJA 2.A]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

OŚ PRIORYTETOWA

[SEKCJA 2.A.1]

Numer identyfikacyjny osi priorytetowej	V
Nazwa osi priorytetowej	Gospodarka przyjazna środowisku

Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych	NIE
Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych utworzonych na poziomie Unii	NIE
Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana przy zastosowaniu formuły rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	NIE
W odniesieniu do EFS: całość osi priorytetowej jest poświęcona innowacjom społecznym, współpracy transnarodowej lub obydwu tym obszarom	NIE

UZASADNIENIE UTWORZENIA OSI PRIORYTETOWEJ OBEJMUJĄCEJ WIĘCEJ NIŻ JEDNĄ KATEGORIĘ REGIONU, WIĘCEJ NIŻ JEDEN CEL TEMATYCZNY LUB WIĘCEJ NIŻ JEDEN FUNDUSZ

[SEKCJA 2.A.2]

(podstawa: art. 96 ust. 1 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

W ramach OP V interwencja EFRR obejmuje CT 5 *Promowanie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem*, CT 6 *Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami*. Połączenie powyższych celów tematycznych wynika z logicznego powiązania ze sobą interwencji oraz komplementarności przewidzianych w nich działań. Powiązanie ze sobą działań z zakresu gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, kultury i ochrony przyrody przyczyni się do rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia mieszkańców, będzie sprzyjać wzmocnieniu efektywności podejmowanych interwencji i tym samym osiągnięciu większego efektu środowiskowego.

Zakres czynników zidentyfikowanych w ramach przeprowadzonej diagnozy wskazuje na konieczność podejmowania synergicznych działań dotyczących wskazanych obszarów. Działania rozproszone, ograniczające się tylko do jednej z dziedzin, nie będą przynosiły zamierzonych efektów oraz nie będą miały charakteru trwałego.

FUNDUSZ, KATEGORIA REGIONU I PODSTAWA DLA KALKULACJI WSPARCIA UNIJNEGO**[SEKCJA 2.A.3]**

<i>Fundusz</i>	EFRR
<i>Kategoria regionu</i>	Region lepiej rozwinięty
<i>Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)</i>	Wydatki kwalifikowalne ogółem
<i>Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)</i>	Nie dotyczy

PRIORYTET INWESTYCYJNY**[SEKCJA 2.A.4]**

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	5b Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń, przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami
-------------------------------	---

CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY**[SEKCJA 2.A.5]**

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (i) oraz (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Numer identyfikacyjny</i>	V1
<i>Cel szczegółowy</i>	<i>Efektowniejsze zapobieganie katastrofom naturalnym, w tym powodziom i minimalizowanie ich skutków.</i>

Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii

Zarówno w Polsce jak i w województwie mazowieckim zauważa się gwałtowne zmiany atmosferyczne, które wynikają ze zmian klimatu. Konsekwencją tych zmian jest bardzo wysokie zagrożenie wystąpienia deficytu wody dostępnej dla gospodarki w okresach niedoboru opadów, występowania powodzi, susz oraz pożarów lasów. Niniejsze zjawiska mają szczególnie negatywny wpływ na środowisko naturalne, gospodarkę (plony) oraz poziom bezpieczeństwa mieszkańców województwa mazowieckiego, szczególnie zamieszkujących tereny narażone na występowanie zjawisk katastrofalnych. Ponadto, zbyt niska pojemność naturalnych zbiorników retencyjnych oraz zły stan infrastruktury przeciwpowodziowej zmusza władze województwa do szukania jak najlepszych rozwiązań w zakresie zarządzania ryzykiem powodziowym np. poprzez rozpowszechnianie wiedzy w zakresie postępowania w przypadku wystąpienia powodzi.

W związku z tym, podjęte zostaną wszelkie działania związane z poprawą systemu zarządzania ryzykiem powodziowym na terenie województwa mazowieckiego zgodnie z założeniami *Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030*. Interwencja RPO WM 2014-2020 w zakresie przedmiotowego obszaru wpłynie przede wszystkim na wzrost poziomu bezpieczeństwa powodziowego zamieszkałej w dolinach rzek ludności, a także przyczyni się do wzrostu możliwości retencjonowania wody w dobie niekorzystnych zmian klimatu.

W związku z wysokim ryzykiem występowania pożarów lasów oraz innych negatywnych zjawisk atmosferycznych w województwie mazowieckim zauważa się konieczność wyposażenia Ochotniczych Straży Pożarnych (OSP), które stanowią istotny element systemu reagowania i ratownictwa w przypadku wystąpienia zagrożeń dla ludzi i mienia. Przystarzałe pojazdy oraz sprzęt specjalistyczny znacznie ograniczają możliwości reagowania niniejszych służb ratowniczych. Przedmiotowe pojazdy, które stanowią podstawę do przeprowadzenia akcji ratowniczych, to w zdecydowanej większości ponad 30 letnie wozy ratowniczo – gaśnicze. Zagrożenia wystąpienia pożarów i powodzi na terenie

województwa mazowieckiego powodują, iż należy doposażyć ww. jednostki, zlokalizowane w większości miejscowości, w tym wiejskich, które niejednokrotnie stanowią pierwszą możliwą pomoc dla poszkodowanych. W związku z tym interwencja przyczyni się do zminimalizowania skutków występowania negatywnych zjawisk katastrofalnych (w szczególności pożarów lasów oraz występowania powodzi).

Kierunki interwencji podejmowane w ramach PI 5b wpisują się w priorytet Strategii Europa 2020 związany ze zrównoważonym rozwojem, tj. wspieraniem gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej.

Tabela 3 - SPECYFICZNE DLA PROGRAMU WSKAŹNIKI REZULTATU W PODZIALE NA POSZCZEGÓLNE CELE (w odniesieniu do EFRR i Funduszu Spójności)

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
	Pojemność obiektów małej retencji	dam ³	Region lepiej rozwinięty	39 266	2013	55 430	GUS	rocznie

PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO
[SEKCJA 2.A.6]

OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW

[SEKCJA 2.A.6.1]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	5b Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń, przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami
<p>W ramach celu szczegółowego <i>Efektywniejsze zapobieganie katastrofom naturalnym, w tym powodziom i minimalizowanie ich skutków</i> planowane będą do realizacji, w szczególności, następujące typy projektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>rozwój kompleksowych systemów małej retencji zgodnie z Programem Małej Retencji dla Województwa Mazowieckiego oraz zabezpieczenie spływu wód wezbraniowych;</i> • <i>systemy wczesnego ostrzegania przed zjawiskami katastrofalnymi;</i> • <i>wzmocnienie potencjału Ochotniczych Straży Pożarnych.</i> <p>W związku z dużym zagrożeniem wystąpienia zjawisk powodzi i suszy, niezbędnym jest przeprowadzenie szeregu inwestycji związanych z rozwojem form małej retencji⁶, które pozwolą</p>	

⁶ Pod pojęciem małej retencji rozumie się wszelkie działania techniczne i nietechniczne zmierzające do poprawy struktury bilansu wodnego zlewni poprzez zwiększenie ich zdolności retencyjnych. Realizowane będą działania wykorzystujące kompleksowe zabiegi łączące przyjazne środowisku metody przyrodnicze i techniczne oraz inne najlepsze praktyki przedstawione w Wytycznych do realizacji obiektów małej retencji w Nadleśnictwach oraz Wytycznych do realizacji małej retencji w górach.

zwiększyć możliwość kontroli powyższych zjawisk oraz przyczynią się do zwiększenia poziomu racjonalnego wykorzystania zasobów wodnych na terenie województwa mazowieckiego. W tym celu realizowane będą projekty polegające np.: na budowie i/lub tworzeniu budowli piętrzących na kanałach i małych ciekach w granicach ekosystemów od wód zależnych (głównie progi lub stopnie), renaturyzacji cieków oraz obszarów podmokłych (przywracanie naturalnego kształtu cieku, przywracanie ciągłości biologicznej cieku, przywracanie funkcji obszarom mokradłowym, budowie mikroziorników (oczek wodnych, stawów). Wszelkie działania związane z poprawą małej retencji na terenie województwa mazowieckiego w ramach RPO WM 2014-2020 będą zgodne z założeniami Dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. *ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej* (Dz.U.UE L z dnia 22 grudnia 2000 r.), tzw. Ramowa Dyrektywa Wodna (RDW) oraz Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U.UE L z dnia 22 lipca 1992 r.).

W ramach interwencji przewidziano również wsparcie inwestycji mających na celu ochronę obszarów szczególnego zagrożenia powodzią (zgodnie z mapami ryzyka powodziowego), które będą polegać np. na wykonaniu zabezpieczeń obiektów już istniejących (kompleksowe remonty, dostosowanie do obowiązujących standardów, rozbiórki obiektów, których technologiczna żywotność dobiegła końca bądź zagrażają bezpieczeństwu ekologicznemu i społecznemu). Warunkiem realizacji powyższych inwestycji będzie zapewnienie ich pełnej zgodności z RDW oraz Dyrektywą 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (Dz.U.UE L 288/27 z dnia 6 listopada 2007 r.).

Współfinansowane będą tylko projekty niemające negatywnego wpływu na stan lub potencjał jednolitych części wód, które znajdują się na listach nr 1 będących załącznikami do Masterplanów dla dorzeczy Odry i Wisły. Współfinansowanie projektów, które mają znaczący wpływ na stan lub potencjał jednolitych części wód i które mogą być zrealizowane tylko po spełnieniu warunków określonych w artykule 4.7 RDW, znajdujących się na listach nr 2 będących załącznikami do Masterplanów dla dorzeczy Odry i Wisły, nie będzie dozwolone do czasu przedstawienia wystarczających dowodów na spełnienie warunków określonych w art. 4.7 RDW w drugim cyklu Planów Gospodarowania Wodami na Obszarach Dorzeczy (PGWD). Wypełnienie warunku będzie uzależnione od potwierdzenia zgodności z RDW drugiego cyklu PGWD przez KE.

Działania związane z rozwojem systemu zarządzania ryzykiem w ramach Programu na terenie województwa mazowieckiego będą również polegać na tworzeniu systemów wczesnego ostrzegania przed zjawiskami katastrofalnymi wraz z prowadzonymi szkoleniami dla osób zamieszkujących tereny zalewowe w celu minimalizowania skutków katastrof. Wsparciem zostanie objęta budowa systemu złożonego z zestawu syren alarmowych wraz z wyposażeniem.

Ponadto, dopełnieniem wsparcia w niniejszym obszarze będzie podnoszenie jakości wyposażenia jednostek OSP⁷. Pomimo interwencji RPO WM 2007-2013 w niniejszym obszarze, wciąż istnieje konieczność dofinansowania jednostek OSP. Jak wynika z analiz Oddziału Wojewódzkiego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej Województwa Mazowieckiego najważniejsze potrzeby dotyczą zakupu średnich i ciężkich wozów ratowniczo-gaśniczych w liczbie 300 szt. na kwotę ok. 49 mln euro. Wsparcie polegać będzie na zaspakajaniu najważniejszych potrzeb tych służb w zakresie zakupu pojazdów ratowniczo-gaśniczych lub innych pojazdów specjalistycznych. Istotnym elementem wyposażenia ww. jednostek będzie również możliwość pozyskania sprzętu stanowiącego wyposażenie specjalistycznych grup ratownictwa wysokościowego, wodnego, chemiczno-ekologicznego, grup poszukiwawczo - ratowniczych. Ponadto, w ramach Programu możliwe będzie doposażenie w sprzęt jednostek OSP realizujących zadania w zakresie ochrony przeciwpowodziowej.

Interwencja zaplanowana w PI 5b realizuje cel główny Programu - *Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku*

⁷ Na wsparcie OSP planowane jest przeznaczenie 10% wartości alokacji przyznanej na PI 5b.

pracy, w ramach trzeciego celu strategicznego - *Wsparcie działań wzmacniających zrównoważony rozwój środowiska na Mazowszu.*

PI 5b realizować będzie cel szczegółowy UP: *Poprawa zdolności adaptacji do zmian klimatu oraz rozwój systemów zarządzania zagrożeniami.*

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- JST, ich związki i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną;
- podmioty wykonujące usługi publiczne na zlecenie jednostek samorządu terytorialnego, w których większość udziałów lub akcji posiada samorząd;
- podmioty wybrane w drodze ustawy z dnia 29 stycznia 2004r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2013r., poz. 907 z późn. zm.);
- spółki wodne i ich związki;
- PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne;
- OSP i ich związki.

Zestawienie głównych grup docelowych:

- osoby i instytucje z województwa mazowieckiego;
- przedsiębiorstwa.

KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

[SEKCJA 2.A.6.2]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	5b Wsparcie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń, przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami
-------------------------------	---

Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria, przyjęte przez KM, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.

W przypadku PI 5b, przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. poprawa zdolności adaptacji do zmian klimatu oraz rozwój systemów zarządzania zagrożeniami jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu. Jednocześnie, zgodnie z Umową Partnerstwa, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.

Kryteria wyboru projektów przedkładane KM będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.

Kierunkowe kryteria:

- zgodność z wymogami tzw. Dyrektywy powodziowej;
- zgodność z wymogami RDW;
- wsparcie projektów przeciwpowodziowych stanowiących część zintegrowanych planów zarządzania powodziowego;
- zgodność z wymogami tzw. Dyrektywy siedliskowej;
- zgodność interwencji w obszarze dotyczącym adaptacji do zmian klimatu ze Strategicznym planem adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z

perspektywą do roku 2030;

- zgodność projektu ze Strategią Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko;
- zgodność z dobrymi praktykami opracowanymi w ramach Programu Infrastruktura i Środowisko (POIŚ) 2007-2013 (wytyczne do realizacji obiektów małej retencji w Nadleśnictwach, Lasy Państwowe).

Kryteria zapewnią wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatnie do obszaru merytorycznego osi.

Preferowane będą:

- projekty realizowane na terenach wiejskich;
- projekty zawierające elementy związane z podnoszeniem świadomości postępowania ludności w przypadku występowania zjawisk katastrofalnych.

Planowane jest stosowanie następujących trybów wyboru projektów:

- konkursowy.

Tryb konkursowy stosowany jest w obszarach, gdzie rozwiązanie danego problemu nastąpi poprzez realizację różnych projektów przynoszących porównywalne rezultaty, tzn., że ten sam cel może zostać osiągnięty w wyniku realizacji różnych interwencji.

PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

[SEKCJA 2.A.6.3]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	5b Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń, przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych	Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.
Przewiduje się, że pomoc będzie miała charakter bezzwrotny.	

PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

[SEKCJA 2.A.6.4]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	5b Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń, przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami
Na obecnym etapie programowania nie zostały zidentyfikowane duże projekty w rozumieniu Art. 100 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013.	

WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONU [SEKCJA 2.A.6.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iv) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 5 - Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	O		
	Liczba wprowadzonych do użycia elementów zintegrowanego systemu wczesnego ostrzegania	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	1000	SL 2014	rocznie
	Pojemność obiektów małej retencji	m ³	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	300 000	SL 2014	rocznie
CO 20	Liczba ludności odnoszącej korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziennej	osoby	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	24 000	SL 2014	rocznie
	Liczba zakupionego sprzętu specjalistycznego ratowniczo-gaśniczego	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	16	SL 2014	rocznie
CO 21	Liczba ludności odnoszącej korzyści ze środków ochrony przed pożarami lasu	osoby	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	30 000	SL 2014	rocznie

PRIORYTET INWESTYCYJNY [SEKCJA 2.A.4]

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	6a Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te
-------------------------------	---

	zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie
--	--

CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

[SEKCJA 2.A.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (i) oraz (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Numer identyfikacyjny	V2
Cel szczegółowy	Zwiększony udział odpadów zebranych selektywnie w ogólnej masie odpadów na Mazowszu.
<i>Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii</i>	
<p>Pierwszy rok funkcjonowania nowego systemu gospodarki odpadami komunalnymi na Mazowszu uwidocznił problemy związane z wdrażaniem działań w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów i ich ponownemu użyciu oraz niedostatecznie rozwiniętym systemem selektywnego zbierania odpadów. W ostatnich latach wzrasta ilość odpadów komunalnych zebranych selektywnie, jednak wciąż jest ona na bardzo niskim poziomie⁸. Należy podkreślić, że poziom selektywnego zbierania odpadów jest wciąż niezadowalający, w stosunku do ogółu odebranych odpadów komunalnych (2010 r. – niespełna 9%, 2011 r. – 11%, 2012 – 12,2%). Interwencja w tym zakresie ma na celu poprawę efektywności systemu selektywnego zbierania odpadów komunalnych na terenie województwa mazowieckiego, m.in. w zakresie dostępności niezbędnej infrastruktury dla mieszkańców regionu oraz przyspieszy realizację celów tzw. ramowej dyrektywy o odpadach (Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy, Dz.U.UE L 312 z dnia 22 listopada 2008 r.), która wyznacza do roku 2020 poziomy przygotowania do ponownego użycia i recykling odpadów, przynajmniej takich frakcji jak: papier, metal, tworzywa sztuczne i szkło z gospodarstw domowych wagowo na poziomie minimum 50%.</p> <p>Ponadto, stwierdzono niewystarczające zaawansowanie techniczne i technologiczne regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych, których moce przerobowe nie wystarczą do właściwego zagospodarowania całego strumienia odpadów komunalnych. Na przykład z 58 funkcjonujących instalacji przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz odpadów zielonych selektywnie zebranych, tylko 15 spełnia kryteria Regionalnych Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych (RIPOK). Pozostałe z nich muszą się rozbudować lub zostać zmodernizowane by spełnić kryteria RIPOK (Uchwała Nr 212/12 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 22 października 2012 r.). W związku z tym w ramach Programu zwiększą się moce przerobowe regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych, co pozwoli na zwiększenie poziomu odzysku surowcowego i wpłynie na jakość surowców wtórnych dostarczanych do instalacji zajmujących się procesem recyklingu.</p> <p>Kolejnym wyzwaniem RPO WM 2014-2020, w ramach systemu przetwarzania odpadów komunalnych, będzie interwencja ukierunkowana na osiągnięcie celów związanych z poziomami ograniczenia ilości odpadów ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska zgodnie z tzw. Dyrektywą składowiskową (Dyrektywa Rady 1999/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999 r. w sprawie składowania odpadów) nakłada na Polskę obowiązek redukcji masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania, do poziomu maksymalnie 35% w roku 2020 w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.) (DZ. U.WE. L 182 z 16 lipca 1999).</p> <p>Tylko zintegrowany i harmonijny rozwój systemu selektywnego zbierania odpadów, połączony z technologiczną modernizacją zakładów regionalnych pozwoli Polsce oraz województwu mazowieckiemu osiągnąć właściwe poziomy wskaźników zagospodarowania i przetwarzania odpadów komunalnych w sposób zapewniający realizację celów ustawowych oraz wynikających z członkostwa</p>	

⁸ Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku..., op. cit., str. 25

w UE.

Interwencja w obszarze PI 6a wpisuje się w projekt przewodni UE „Europa efektywnie korzystająca z zasobów” (Europa 2020).

Tabela 3 - SPECYFICZNE DLA PROGRAMU WSKAŹNIKI REZULTATU W PODZIALE NA POSZCZEGÓLNE CELE (w odniesieniu do EFRR i Funduszu Spójności)

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
	Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w ciągu roku	%	Region lepiej rozwinięty	12,2	2012	22,5	GUS	rocznie

PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO
[SEKCJA 2.A.6]

OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW
[SEKCJA 2.A.6.1]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	6a Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie
W ramach celu szczegółowego <i>Zwiększony udział odpadów zebranych selektywnie w ogólnej masie odpadów na Mazowszu</i> , planowane będą do realizacji, w szczególności, następujące typy projektów:	
<ul style="list-style-type: none">▪ <i>rozbudowa i modernizacja regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK) oraz instalacji zastępczych w celu spełnienia przez nie standardów RIPOK;</i>▪ <i>rozwój infrastruktury selektywnego systemu zbierania odpadów komunalnych, ze szczególnym uwzględnieniem budowy i modernizacji Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK).</i>	
Realizowane projekty będą obejmować infrastrukturę niezbędną do zapewnienia kompleksowej gospodarki odpadami w regionie, zaplanowanej zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami.	
W celu wypełnienia wymogów UE w ramach RPO WM 2014-2020 interwencja będzie polegać m.in. na poprawie funkcjonowania niewystarczająco rozwiniętego systemu selektywnego zbierania odpadów komunalnych. Dotyczy to przede wszystkim budowy PSZOK, które mają być jednym z kluczowych elementów systemu oraz mają poprawić efektywność jego funkcjonowania, a także zwiększyć zasięg oddziaływania. Obowiązek budowy i zapewnienia funkcjonowania PSZOK przez samorządy gminne	

wynika bezpośrednio ze znowelizowanej ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. PSZOK mają stanowić uzupełnienie selektywnego zbierania odpadów „u źródła” poprzez praktycznie rozszerzoną ofertę rodzajów odpadów, które będą mogli tam dostarczać mieszkańcy, a także z dostępnością 5/6 dniowym tygodniem funkcjonowania. Zasadność wsparcia tego typu zadań potwierdzają analizy gminnych sprawozdań z zagospodarowania odpadów komunalnych przesyłanych do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego za 2012 r. Jednoznacznie wskazują one, że tylko ok. 10% gmin miało na swoim terenie takie obiekty. Konieczność interwencji w tym obszarze potwierdzają informacje docierające przede wszystkim z niewielkich gmin (zwłaszcza gminy wiejskie i wiejsko-miejskie), które nie posiadają wystarczających środków finansowych na samodzielna realizację tego typu przedsięwzięć.

W celu zwiększenia mocy przerobowych w zakresie przetwarzania odpadów przewidziano w Programie budowę, modernizację, przebudowę lub rozbudowę zastępczych instalacji oraz RIPOK. Zgodnie z WPGO w województwie mazowieckim szczególnymi obszarami, w których występują znaczne braki w mocach przerobowych to: region płocki, warszawski, ostrołęcko - siedlecki oraz radomski.

Realizacja projektów polegać będzie, w szczególności na budowie, rozbudowie lub modernizacji gminnych PSZOK, budowie, rozbudowie lub modernizacji zakładów mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych oraz rozbudowie i modernizacji kompostowni odpadów zielonych selektywnie zebranych. Wspierane będą kompleksowe inwestycje w zakresie rozwoju systemu gospodarki odpadami komunalnymi realizowane w regionach gospodarki odpadami, w których nie uwzględniono komponentu dotyczącego termicznego przekształcania odpadów wraz z odzyskiem energii⁹. Warunkiem wsparcia inwestycji będzie ich uwzględnienie w planach inwestycyjnych w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi zatwierdzonych przez Ministra Środowiska. Projekty będą zaplanowane w oparciu o selektywna zbiórkę odpadów u źródła.

W celu wypełnienia warunkowości ex ante Polska zobowiązała się do zaktualizowania Krajowego oraz wojewódzkich planów gospodarowania odpadami, których załącznikami będą plany inwestycyjne zatwierdzone przez Ministra Środowiska. Aktualizacja zakończy się do końca 2016 roku.

Interwencja zaplanowana w PI 6.a realizuje cel główny Programu - *Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy*, w ramach trzeciego celu strategicznego - *Wsparcie działań wzmacniających zrównoważony rozwój środowiska na Mazowszu*.

PI 6a realizować będzie cel szczegółowy UP: *Zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych oraz ich zachowanie*.

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- JST, ich związki i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną;
- podmioty wykonujące usługi publiczne na zlecenie jednostek samorządu terytorialnego, w których większość udziałów lub akcji posiada samorząd;
- podmioty wybrane w drodze ustawy z dnia 29 stycznia 2004r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2013 r. Nr 0, poz. 907 z późn. zm.);
- podmiot, który wdraża instrumenty finansowe
- podmioty gospodarcze wykonujące usługi w zakresie przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz odpadów komunalnych selektywnie zebranych.

⁹ Linia demarkacyjna pomiędzy POiŚ a RPO zostanie zweryfikowana po zakończeniu aktualizacji Krajowego Planu Gospodarki Odpadami do końca 2015, w ramach wypełnienia warunkowości ex ante.

Zestawienie głównych grup docelowych:

- osoby i instytucje z województwa mazowieckiego;
- przedsiębiorstwa.

KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI**[SEKCJA 2.A.6.2]**

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny

6a Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie

Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria, przyjęte przez Komitet Monitorujący, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.

W przypadku PI 6a, przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. zmniejszenie presji na środowisko naturalne poprzez rozwój gospodarki odpadami jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu. Jednocześnie, zgodnie z Umową Partnerstwa, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.

Kryteria wyboru projektów przedkładane KM będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.

Kryteria kierunkowe:

- zgodność z wymogami tzw. ramowej dyrektywy o odpadach;
- podstawą dla realizacji projektów w zakresie PI będą Plany Inwestycyjne dotyczące gospodarki odpadami komunalnymi, tworzone przez zarządy województw i zatwierdzane przez Ministra Środowiska;
- zgodność projektu ze Strategią Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko.

Kryteria zapewnią wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatnie do obszaru merytorycznego osi.

Preferowane będą:

- projekty zapewniające kompleksowe/zintegrowane podejście realizowane przez gminy na jak największym obszarze geograficznym;
- projekty tworzące „zielone miejsca pracy”;
- projekty przyczyniające się do upowszechnienia edukacji ekologicznej;
- projekty realizowane na obszarach z ograniczonym dostępem do infrastruktury podstawowej i usług publicznych;
- projekty zgodne z celami RIS i przyczyniające się do skutecznego wdrażania koncepcji inteligentnej specjalizacji;
- projekty realizowane poprzez zintegrowane podejście zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami wynikających z zobowiązań akcesyjnych tj. ramowej dyrektywy odpadowej oraz dyrektywy składowiskowej.

Planowane jest stosowanie następujących trybów wyboru projektów:

- konkursowy.

Tryb konkursowy stosowany jest w obszarach, gdzie rozwiązanie danego problemu nastąpi poprzez realizację różnych projektów przynoszących porównywalne rezultaty, tzn., że ten sam cel może zostać

osiągnięty w wyniku realizacji różnych interwencji.

Instrumenty Finansowe

Operacje będące instrumentami finansowymi będą wybierane przez IZ na podstawie oceny ex-ante. IZ wybierze podmiot, który wdraża instrument finansowy (beneficjenta) dopiero po decyzji o wkładzie w formie instrumentu finansowego.

PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

[SEKCJA 2.A.6.3]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	6a Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie
<i>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</i>	Przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.
Na podstawie wstępnej analizy ustalono, że w priorytecie inwestycyjnym planowane jest wykorzystanie instrumentów finansowych. Zakres i wielkość instrumentów finansowych zostanie określona na podstawie oceny ex-ante przeprowadzonej na podstawie art. 37 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013.	

PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

[SEKCJA 2.A.6.4]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	6a Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie
Na obecnym etapie programowania nie zostały zidentyfikowane duże projekty w rozumieniu Art. 100 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013.	

WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONU

[SEKCJA 2.A.6.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iv) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 5 - Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	O		
	Moc przerobowa zakładu zagospodarowania odpadów	Mg/rok	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	216 000	SL 2014	rocznie
CO	Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów	Mg/rok	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	11 000	SL 2014	rocznie
	Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	109	SL 2014	rocznie
	Liczba osób objętych selektywnym zbieraniem odpadów	osoby	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	1 600 000	SL 2014	rocznie

PRIORYTET INWESTYCYJNY [SEKCJA 2.A.4]

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego.
-------------------------------	--

CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY [SEKCJA 2.A.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (i) oraz (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Numer identyfikacyjny	V3
Cel szczegółowy	Zwiększona dostępność oraz rozwój zasobów kulturowych regionu.
Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii	
<p>Bogate zasoby dziedzictwa kulturalnego stanowią ogromny potencjał rozwojowy Mazowsza¹⁰. Możliwość odwiedzenia tego typu atrakcji, turyści uznają za jeden z najważniejszych atrybutów podróży¹¹. Jednakże stan techniczny zabytków na Mazowszu jest określany jako zły. Od 2005 r. z rejestru zabytków nieruchomych wykreślono ponad 70 obiektów, a prognozy wskazują, że z uwagi na ich dalszą degradację w niedługim czasie liczba ta może ulec zwiększeniu. Niezbędne jest zatem podjęcie działań w zakresie zachowania ich unikalnych wartości.</p> <p>Planowane w ramach interwencji prace modernizacyjne i renowacyjne, przyczynią się do zahamowania procesu degradacji obiektów zabytkowych oraz utrwalenia ich historycznych</p>	

¹⁰ „Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku”, str. 31

¹¹ „Badanie satysfakcji turystów krajowych i zagranicznych 2013”. Raport z badania PBS Sp. z o.o. na zlecenie Polskiej Organizacji Turystycznej, Sopot-Warszawa 2013, s. 20

i artystycznych walorów, pozwalając na zachowanie dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń. Inwestycje w zakresie ochrony zabytków połączone z pracami adaptacyjnymi służącymi nadaniu im nowych funkcji, efektywnym zarządzaniem obiektami oraz porządkowaniem przestrzeni publicznej wokół zabytku i jej dostosowaniem do przyjmowania turystów, przyczynią do wzrostu atrakcyjności regionu oraz zwiększenie ruchu turystycznego, co przełoży się na pobudzenie wzrostu gospodarczego Mazowsza.

Z uwagi na najliczniejszą populację mieszkańców województwa, wskazana w diagnozie imponująca liczba placówek kulturalnych na Mazowszu okazuje się pozorna w kontekście ich dostępności na mieszkańca. Mazowsze zajmuje: 3 miejsce w dostępności do galerii i salonów sztuki, 5 w dostępności do muzeów, 12 w dostępności do kin, 14 w dostępności do bibliotek i ostatnie w dostępności do domów kultury¹². Aby umożliwić pełniejsze korzystanie z zasobów kultury konieczny jest dalszy *rozwój i efektywne wykorzystanie* instytucji oraz ośrodków kulturalnych.

Realizowane w tym zakresie projekty przyczynią się do zmiany jakościowej w odbiorze kultury, poprawy dostępu do zasobów kultury, wzmocnienia funkcji edukacyjnych i zwiększenia poziomu uczestnictwa mieszkańców w życiu kulturalnym. Nowoczesne i wielofunkcyjne obiekty pozwolą na kreowanie atrakcyjnej oferty dostosowanej do potrzeb i stylu życia współczesnych odbiorców, pozwalając na innowacyjne i interaktywne wykorzystanie zasobów dziedzictwa. Działania te będą również sprzyjać podnoszeniu regionalnego potencjału turystycznego, co przyczyni się do rozwoju społeczno-gospodarczego regionu. Zwiększenie dostępności komunikacyjnej miejsc i atrakcji turystycznych województwa mazowieckiego będzie skutkowało rozwojem turystyki, która jest jedną z najszybciej rozwijających się gałęzi gospodarki. Konsekwencją wsparcia i dalszego rozwoju sektora kultury, będzie również powstawanie nowych miejsc pracy, co wiąże się ze zwiększaniem możliwości inwestycyjnych dla sektora usług i przemysłu.

Interwencja w obszarze PI 6c wpisuje się w projekt przewodni UE „Europa efektywnie korzystająca z zasobów (Europa 2020).

Tabela 3 - SPECYFICZNE DLA PROGRAMU WSKAŹNIKI REZULTATU W PODZIALE NA POSZCZEGÓLNE CELE (w odniesieniu do EFRR i Funduszu Spójności)

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
	Liczba widzów i słuchaczy teatrów i instytucji kultury oraz zwiedzających muzea na 1000 mieszkańców	osoby	Region lepiej rozwinięty	2513	2012	2739	GUS	rocznie

PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO [SEKCJA 2.A.6]

OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH,

¹² Ibidem.

WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW

[SEKCJA 2.A.6.1]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego
<p>W ramach celu szczegółowego <i>Zwiększona dostępność oraz rozwój zasobów kulturowych regionu</i> planowane będą do realizacji, w szczególności, następujące typy projektów:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ <i>wzrost regionalnego potencjału turystycznego poprzez ochronę obiektów zabytkowych;</i>▪ <i>poprawa dostępności do zasobów kultury poprzez ich rozwój i efektywne wykorzystanie.</i> <p>Prowadzone w ramach priorytetu działania będą skoncentrowane na realizacji projektów z zakresu ochrony obiektów zabytkowych ważnych z punktu widzenia rozwoju regionu, a także na rozwoju zasobów kultury.</p> <p>Wspierane będą zadania związane z adaptacją i modernizacją obiektów, która oznacza kompromis pomiędzy dziedzictwem a innowacyjnym pomysłem na jego wykorzystanie. Interwencją objęte zostaną przedsięwzięcia mające na celu ratowanie, przywracanie wartości i ochronę charakterystycznych zabytków lub ich zespołów wraz z otaczającym je kontekstem krajobrazowym. Wspierane będą prace renowacyjne i modernizacyjne umożliwiające zachowanie dotychczasowych funkcji obiektów zabytkowych, a także służące nadaniu im nowych funkcji użytkowych (z przeznaczeniem w szczególności na cele kulturalne i edukacyjne), w tym również w połączeniu z działalnością komercyjną. Priorytetowo traktowane będą działania stanowiące element szerszej oferty turystycznej w regionie, ukierunkowanej na rozwój przestrzeni kreatywnych działań i różnorodnych aktywności społecznych.</p> <p>Projekty mające na celu rozwój zasobów związane będą z poprawą funkcjonowania i efektywnego wykorzystania potencjału instytucji kultury. Wspieraniem zostaną objęte inwestycje dotyczące infrastruktury służącej działalności kulturalnej, zachowaniu dziedzictwa i zwiększeniu dostępności do jego zasobów. W ramach interwencji możliwe będą prace modernizacyjne i renowacyjne zachowania instytucji kultury w przypadku gdy prace te stanowią część dostosowania budynku do nowych funkcji kulturowych. Wspierane będą także przedsięwzięcia prowadzące do efektywniejszego wykonywania zadań statutowych, polegające na zapewnieniu wysokiej jakości trwałego wyposażenia oraz odpowiedniego zabezpieczenia zbiorów będących w posiadaniu instytucji, w tym również ich digitalizację. Należy jednak zaznaczyć, że działania z zakresu e-kultury będą realizowane w przypadku gdy stanowią element szerszego projektu.</p> <p>W ramach działania nie będą finansowane projekty dotyczące organizacji imprez o charakterze kulturalnym, tj. wystaw czy festiwali, które nie przynoszą efektów w dłuższej perspektywie czasowej. Wsparcie nie będzie także kierowane na budowę od podstaw nowej infrastruktury kulturalnej. Możliwe będą inwestycje infrastrukturalne mające na celu niezbędne dostosowanie istniejącego obiektu do nowych funkcji kulturalnych, w tym edukacyjnych.</p> <p>Inwestycje realizowane w ramach priorytetu powinny stanowić wkład w rozwój potencjału endogenicznego poprzez inwestycje trwałe w wyposażenie i małą infrastrukturę kulturalną oraz na rzecz zrównoważonej turystyki. Maksymalna wartość pojedynczego projektu powinna wynosić 5 mln EUR kosztów całkowitych .</p> <p>Interwencja zaplanowana w PI 6c realizuje cel główny Programu - <i>Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy</i>, w ramach drugiego celu strategicznego - <i>Przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzące do zwiększenia chłonności regionalnego rynku pracy poprzez wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację.</i></p>	

PI 6c realizować będzie cel szczegółowy UP: *Zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych oraz ich zachowanie.*

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- JST, ich związki i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną;
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną;
- instytucje kultury;
- NGO;
- kościoły i związki wyznaniowe;
- parki narodowe i krajobrazowe;
- podmioty działające w oparciu o przepisy ustawy o partnerstwie publiczno – prywatnym.

Zestawienie głównych grup docelowych:

- osoby i instytucje z województwa mazowieckiego

KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

[SEKCJA 2.A.6.2]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego
<p>Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria, przyjęte przez KM, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.</p> <p>W przypadku PI 6c przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. wzrostu efektywności wykorzystania potencjałów dziedzictwa kulturowego, jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu. Jednocześnie, zgodnie z Umową Partnerstwa, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.</p> <p>Kryteria wyboru projektów przedkładane KM będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.</p> <p>Kierunkowe kryteria:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ realizacja projektu wykazującego trwałość finansowania w okresie eksploatacyjnym, z uwzględnieniem prognoz dotyczących popytu oraz przychodów generowanych przez bezpośrednich użytkowników, a także z uwzględnieniem środków własnych beneficjenta, oraz subwencji ze strony właściwych podmiotów (analiza ekonomiczna, analiza finansowa czy analiza ryzyka).▪ realizacja projektu wykazującego zapotrzebowanie na daną inwestycję, w tym szacowaną liczbę odwiedzających (analiza popytu);▪ realizacja projektu przyczyniającego się do osiągania wymiernych i trwałych korzyści społeczno-gospodarczych, w tym poprzez zwiększenie potencjału turystycznego, rozwój e-kultury oraz przemysłów kreatywnych i przemysłów kultury.▪ realizacja projektu z rozwoju zasobów:<ul style="list-style-type: none">✓ przyczyniającego się do poprawy dostępności do kultury - tj. udostępnienie nowych powierzchni do prowadzenia działalności kulturalnej, przełamywanie przestrzennych barier w dostępie do kultury poprzez wykorzystanie nowoczesnych technologii (e-kultura), budowanie świadomości poprzez edukację kulturalną społeczeństwa;✓ przyczyniającego się do zachowania dziedzictwa kulturowego (materialnego i	

- niematerialnego) dla przyszłych pokoleń;
- ✓ wspierającego nowe formy uczestnictwa w kulturze - tworzą warunki do rozwoju oferty kulturalnej odpowiadającej na nowe potrzeby wynikające z rozwoju technicznego oraz przemian społecznych we współczesnej gospodarce;
- ✓ przyczyniającego się do podniesienia atrakcyjności turystycznej kraju lub regionu
- realizacja projektu wykazującego zapewnienie trwałości efektów, w tym generowanie efektów mnożnikowe - promowane będą rozwiązania wpływające na poprawę efektywności funkcjonowania obiektów/instytucji w długim okresie, w tym rozwiązania pozwalające na:
 - ✓ obniżenie kosztów utrzymania na rzecz wydatków inwestycyjnych oraz na działalność kulturalną;
 - ✓ zastosowanie innowacyjnych rozwiązań energooszczędnych - zmniejszenie zapotrzebowania i zużycia energii, a przez to zmniejszenie ogólnych kosztów eksploatacji budynków;
 - ✓ dywersyfikację źródeł finansowania działalności - pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania;
 - ✓ dodatnie efekty ekonomiczne - oddziaływanie na bezpośrednie otoczenie inwestycji;
 - ✓ tworzenie nowych miejsc pracy.
- realizacja projektu wykazującego wpisujących się w strategię rozwoju, pozostających w korelacji z innymi czynnikami rozwoju, przyczyniając się tym samym do wzrostu gospodarczego regionu.

Kryteria wynikające z wdrażania założeń poszczególnych polityk horyzontalnych adekwatnie do obszaru merytorycznego osi. Kryteria związane z polityką zrównoważonego rozwoju (w tym odpowiadające *Zielonej Inicjatywie na Rzecz Zatrudnienia*) będą charakterystyczne dla osi współfinansowanych z EFRR.

Preferowane będą:

- projekty przyczyniające się do powstawania miejsc pracy;
- projekty przyczyniające się do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości;
- projekty przyczyniające się do zwiększenia ruchu turystycznego;
- projekty przynoszące efekty w dłuższej perspektywie czasowej;
- projekty przyczyniające się do poprawy jakości edukacji kulturalnej;
- projekty realizowane w partnerstwie będące efektem trwałej współpracy oraz akceptacji społecznej za pośrednictwem NGO, LGD;
- projekty wynikające ze Strategii OMW.

Poszczególne preferencje, wybrane spośród powyżej wymienionych, mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.

Planowane jest stosowanie następujących trybów wyboru projektów:

- konkursowy.

Tryb konkursowy stosowany jest w obszarach, gdzie rozwiązanie danego problemu nastąpi poprzez realizację różnych projektów przynoszących porównywalne rezultaty, tzn., że ten sam cel może zostać osiągnięty w wyniku realizacji różnych interwencji.

PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

[SEKCJA 2.A.6.3]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych	Nie przewiduje się wykorzystanie instrumentów finansowych.
Przewiduje się, że pomoc będzie miała charakter bezzwrotny.	

PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

[SEKCJA 2.A.6.4]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego
Na obecnym etapie programowania nie zostały zidentyfikowane duże projekty w rozumieniu Art. 100 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013.	

WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONU

[SEKCJA 2.A.6.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iv) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 5 - Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	O		
	Liczba obiektów zabytkowych objętych wsparciem	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	30	SL 2014	rocznie
	Liczba instytucji kultury objętych wsparciem	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	15	SL 2014	rocznie
	Liczba kulturowych obszarów / miejsc / instytucji kulturalnych udostępnianych dla niepełnosprawnych	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	15	SL 2014	rocznie
CO	Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem obiektach dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne	odwiedziny /rok	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	30 000	SL 2014	rocznie

PRIORYTET INWESTYCYJNY

[SEKCJA 2.A.4]

Priorytet inwestycyjny	6d Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000” i zieloną infrastrukturę
------------------------	---

CELE SZCZEGÓLWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

[SEKCJA 2.A.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. B) ppkt (i) oraz (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Numer identyfikacyjny	V4
Cel szczegółowy	Wzmocniona ochrona bioróżnorodności w regionie
<i>Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii</i>	
<p>Problem ochrony przyrody został zidentyfikowany w SRWM, ale również w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020 (KSRR), gdzie zwrócono szczególną uwagę na potrzebę zachowania obszarów najbardziej wartościowych pod względem przyrodniczym. KE w swych rekomendacjach również zwraca uwagę na potrzebę kontynuowania interwencji w tym obszarze. Ochrona krajobrazu, a także korytarzy ekologicznych w krajowym systemie ochrony przyrody jest realizowana głównie w ramach obszarów chronionego krajobrazu i parków krajobrazowych. Obie te wielkoobszarowe formy są ustanawiane przez sejmiki województw. Interwencja RPO WM 2014-2020 zostanie skierowana przede wszystkim na obszar parków krajobrazowych.</p> <p>Zasadniczym zadaniem do realizacji w ramach obszaru PI 6d jest wzmocnienie ochrony różnorodności biologicznej, tak by w przyszłości możliwe było zahamowanie spadku bioróżnorodności regionu. Przeszkodą w realizacji powyższego zadania w regionie jest zwiększająca się presja człowieka na środowisko naturalne powodująca zmniejszanie się jego bioróżnorodności oraz brak pełnej wiedzy o występowaniu cennych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym obszarów województwa. Konieczna jest również weryfikacja granic obszarów chronionych, weryfikacja wskazań dla czynnej ochrony ekosystemów, ustalenie zakazów ochronnych na terenach chronionych (obszarach chronionego krajobrazu), oznakowanie terenów chronionych oraz przeprowadzenie działań z zakresu czynnej ochrony różnorodności biologicznej. Problemem w realizacji ww. zadania jest brak realizacji dużych, wieloletnich programów ochrony czynnej gatunków i ich siedlisk w parkach krajobrazowych. Dotychczas z reguły realizowano tylko małe projekty ograniczone do niewielkiego obszaru, o ograniczonym efekcie dla całej populacji lub siedlisk.</p> <p>Powyższe wsparcie w ramach RPO WM 2014-2020 z zakresu czynnej ochrony siedlisk oraz gatunków roślin i zwierząt, opracowanie dokumentacji planistycznej oraz poprawy funkcjonowania ośrodków realizujących działania w obszarze ochrony przyrody, w tym także edukacyjne, przyczyni się do wzmocnienia ochrony różnorodności biologicznej. Zaniechanie działań ochronnych na większą skalę spowoduje ubożenie bioróżnorodności województwa mazowieckiego.</p> <p>Interwencja w obszarze PI 6d wpisuje się w projekt przewodni UE „Europa efektywnie korzystająca z zasobów (Europa 2020).</p>	

Tabela 3 – SPECYFICZNE DLA PROGRAMU WSKAŹNIKI REZULTATU W PODZIALE NA POSZCZEGÓLNE CELE (w odniesieniu do EFRR i Funduszu Spójności)

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. B) ppkt (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
-----	----------	-------------------	-------------------	----------------	------------	-------------------------	---------------	-----------------------

	Parki krajobrazowe objęte planami ochrony	%	Region lepiej rozwinięty	40	2014	100	Mazowiecki Zespół Parków Krajobrazowych	rocznie
--	---	---	--------------------------	----	------	-----	---	---------

PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO [SEKCJA 2.A.6]

OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW [SEKCJA 2.A.6.1]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	6d Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000” i zieloną infrastrukturę
<p>W ramach celu szczegółowego <i>Wzmocniona ochrona bioróżnorodności w regionie</i> planowane będą do realizacji, w szczególności, następujące typy projektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>ochrona in-situ i ex-situ zagrożonych gatunków i siedlisk przyrodniczych;</i> ▪ <i>budowa i modernizacja niezbędnej infrastruktury związanej z ochroną, przywróceniem właściwego stanu siedlisk przyrodniczych i gatunków;</i> ▪ <i>opracowanie planów ochrony dla obszarów cennych przyrodniczo;</i> ▪ <i>projekty ograniczające negatywne oddziaływanie ruchu turystycznego i promujące lokalne zasoby przyrodnicze.</i> <p>W ramach RPO WM 2014-2020 podejmowane będą działania w zakresie ochrony czynnej zagrożonych gatunków i ich siedlisk poprzez budowę i modernizację niezbędnej infrastruktury. Planuje się m.in. budowę i rozbudowę infrastruktury np.: pracownie badawcze, wylęgarnie jaj i ikry, azyle dla zwierząt, pogłębianie i oczyszczanie naturalnych zbiorników wodnych, budowę zastawek i innych urządzeń wodnych w celu poprawy siedlisk bytowania chronionych gatunków, wykaszanie i odkrzaczanie, wysiew nasion, uprawy zachowawcze oraz urządzenia do inwentaryzacji i monitoringu gatunków. Dopiero wykonanie dużych, wieloletnich projektów, w szczególności w parkach krajobrazowych województwa mazowieckiego pozwoli uzyskać trwały efekt w postaci zahamowania spadku różnorodności biologicznej.</p> <p>Opracowanie planów wpłynie na poprawę możliwości ochrony parków poprzez m.in.: inwentaryzację zasobów, wskazanie działań ochronnych, wytycznych do planów zagospodarowania przestrzennego gmin i planów urządzania lasów. W ramach RPO WM 2014-2020 realizowane będą również projekty dotyczące czynnej ochrony zagrożonych gatunków i siedlisk wykorzystujące lokalne zasoby przyrodnicze, np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wprowadzanie do niewielkich lokalnych oczek wodnych, stawów, zbiorników potorfowych, cieków bezodpływowych młodych raków szlachetnych i błotnych oraz ryby różanki, zwiększając w ten sposób ich różnorodność biologiczną; 	

- zabiegi ochrony czynnej (wykaszenie, odkrzaczanie, wprowadzanie nowych roślin, wysiew nasion) dotyczące chronionych gatunków i siedlisk wykorzystują lokalne istniejące stanowiska roślin i ich siedliska zwiększając jednocześnie stabilność ich populacji i poprawiając stan siedlisk;
- projekty dotyczące infrastruktury mającej na celu ograniczenie negatywnego oddziaływania turystyki na obszary cenne przyrodniczo oraz rozwoju edukacji i promowania form ochrony przyrody: ścieżki przyrodnicze, turystyka kajakowa, urządzenia turystyczne (wieże i pomosty widokowe, wiaty i inne).

Ponadto, interwencja w obszarze ochrony różnorodności biologicznej będzie uzupełniana poprzez wsparcie przedsięwzięć z zakresu edukacji ekologicznej np.: budowa ścieżek przyrodniczo-edukacyjnych, opracowanie wydawnictw (przewodniki, mapy, publikacje), organizację konkursów i kampanii edukacyjno-informacyjnych. Istotnym elementem ochrony przyrody jest też konieczność opracowania planów ochrony dla obszarów cennych przyrodniczo.

Wsparcie parków krajobrazowych wiązało się będzie ze wsparciem obszarów Natura 2000, które znajdują się na terenie Mazowieckiego Zespołu Parków Krajobrazowych. Realizacja projektów w niniejszym obszarze będzie zgodna z opracowanymi przez Polskę Priorytetowymi Ramami Działań dla sieci Natura 2000 na Wieloletni Program Finansowania UE w latach 2014-2020¹³, zgodnie z art. 8 tzw. Dyrektywy siedliskowej. Jednocześnie wsparcie dotyczące elementów infrastruktury turystycznej, jeżeli będzie występowało w ramach działań mających na celu ochronę różnorodności biologicznej, będzie absorbowało mniejszą część alokacji przedmiotowego Priorytetu Inwestycyjnego.

Interwencja zaplanowana w PI 6d realizuje cel główny Programu - *Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną* przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy, w ramach trzeciego celu strategicznego - *Wsparcie działań wzmacniających zrównoważony rozwój środowiska na Mazowszu*.

PI 6d realizować będzie cel szczegółowy UP: *Zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych oraz ich zachowanie*.

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- JST, ich związki i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną;
- podmioty wykonujące usługi publiczne na zlecenie JST, w których większość udziałów lub akcji posiada samorząd;
- podmioty wybrane w drodze ustawy z dnia 29 stycznia 2004r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2013r. Nr 0, poz. 907 z późn. zm.);
- PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne.

Zestawienie głównych grup docelowych:

- osoby i instytucje z województwa mazowieckiego.

KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

[SEKCJA 2.A.6.2]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	6d Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000” i zieloną infrastrukturę
Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria, przyjęte przez	

¹³ http://www.mos.gov.pl/arttykul/5343_natura_2000/21048_natura_2000.html 2.09.2014

KM, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.]

W przypadku PI 6d, przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. zmniejszenie presji na środowisko naturalne poprzez poprawę ochrony różnorodności biologicznej, jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu. Jednocześnie, zgodnie z UP, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.

Kryteria wyboru projektów przedkładane KM będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.

Kierunkowe kryteria:

- zgodność z założeniami Priorytetowych Ram Działań dla sieci Natura 2000 na Wieloletni Program Finansowania UE w latach 2014-2020;
- zgodność z Dyrektywą Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory.

Kryteria zapewnią wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatnie do obszaru merytorycznego osi.

Preferowane będą:

- projekty przyczyniające się do upowszechnienia edukacji ekologicznej;
- projekty dotyczące działalności wykorzystującej lokalne zasoby przyrodnicze;
- projekty dotyczące ochrony czynnej zagrożonych gatunków (in-situ i ex-situ) i ich siedlisk przyrodniczych.

Poszczególne preferencje, wybrane spośród powyżej wymienionych, mogą być zastosować w zależności od specyfiki konkursu.

Planowane jest stosowanie następujących trybów wyboru projektów:

- konkursowy.

Tryb konkursowy stosowany jest w obszarach, gdzie rozwiązanie danego problemu nastąpi poprzez realizację różnych projektów przynoszących porównywalne rezultaty, tzn., że ten sam cel może zostać osiągnięty w wyniku realizacji różnych interwencji.

PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

[SEKCJA 2.A.6.3]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	6d Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000” i zieloną infrastrukturę
<i>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</i>	Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.
Przewiduje się, że pomoc będzie miała charakter bezzwrotny.	

PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

[SEKCJA 2.A.6.4]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	6d Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000” i zieloną infrastrukturę
Na obecnym etapie programowania nie zostały zidentyfikowane duże projekty w rozumieniu Art. 100 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013.	

WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONU
[SEKCJA 2.A.6.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iv) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 5 - Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	O		
CO	Powierzchnia siedlisk wspieranych w celu uzyskania lepszego statusu ochrony	ha	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	20	SL 2014	rocznie
	Liczba wprowadzonych ponownie do środowiska (reintrodukowanych) młodych osobników chronionych gatunków fauny	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	9 000	SL 2014	rocznie

INNOWACJE SPOŁECZNE, WSPÓŁPRACA PONADNARODOWA I WKŁAD EFS W REALIZACJĘ CELÓW TEMATYCZNYCH 1-7
[SEKCJA 2.A.7]

Oś Priorytetowa	V. Gospodarka przyjazna środowisku
Wkład CT 8 w CT 1-7:	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ przygotowanie kadr dla utworzonych miejsc pracy w zakresie działań gospodarki zielonej PI 6a; ▪ wspieranie tworzenia przedsiębiorstw MŚP stanowiących potencjalne podmioty działające w obszarze gospodarki zielonej PI 6a. 	

RAMY WYKONANIA
[SEKCJA 2.A.8]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (v) oraz załącznik II do rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 6 – Ramy wykonania dla osi priorytetowej (w podziale na fundusz oraz, dla EFRR i EFS, kategorię regionu)

Oś Priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (kluczowy etap wdrażania, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu lub, w stosownych przypadkach, wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik lub kluczowy etap wdrażania	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
V. Oś Gospodarka przyjazna środowisku	Wskaźnik produktu		Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	12	109	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 11,8% operacji w ramach Osi
	Wskaźnik produktu		Liczba obiektów zabytkowych objętych wsparciem	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	4	30	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 25,8% operacji w ramach Osi
	Wskaźnik produktu		Liczba instytucji kultury objętych wsparciem	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	3	15	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 13,3% operacji w ramach Osi
	Wskaźnik postępu finansowego	1F	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	EFRR	Region lepiej rozwinięty	28 303 643	114 303 208	SL 2014	

Dodatkowe informacje jakościowe na temat ustanowienia ram wykonania

Założenia i szacowane wartości dotyczące wkładu instrumentów finansowych w realizację celu pośredniego i końcowego dla wskaźnika produktu są szacunkowe. Po otrzymaniu ostatecznych wyników oceny ex-ante może zaistnieć konieczność ich korekty.

KATEGORIE INTERWENCJI

[SEKCJA 2.A.9]

(podstawa: art. 96 ust. 2 lit. b) ppkt (vi) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 7: Wymiar 1 - Zakres interwencji

Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
V. Gospodarka przyjazna środowisku	017	10 882 323
	018	13 512 164
	085	1 839 256
	087	21 541 435
	088	7 949 048
	094	35 718 340

Tabela 8: Wymiar 2 - Forma finansowania

Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
V. Gospodarka przyjazna środowisku	01	87 842 566
	04	3 600 000

Tabela 9: Wymiar 3 - Typ obszaru		
Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
V. Gospodarka przyjazna środowisku	01	28 519 947
	02	40 742 780
	03	22 179 839

Tabela 10: Wymiar 4 - Terytorialne mechanizmy wdrażania		
Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
V. Gospodarka przyjazna środowisku	07	91 442 566

PODSUMOWANIE PLANOWANEGO WYKORZYSTANIA POMOCY TECHNICZNEJ, Z UWZGLĘDNIENIEM, W RAZIE POTRZEBY, DZIAŁAŃ WZMACNIAJĄCYCH POTENCJAŁ ADMINISTRACYJNY INSTYTUCJI ZAANGAŻOWANYCH W ZARZĄDZANIE PROGRAMAMI I ICH KONTROLĘ ORAZ BENEFICJENTÓW [SEKCJA 2.A.10]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (vii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Oś priorytetowa</i>	V. Gospodarka przyjazna środowisku
<p>Nie przewiduje się odrębnego angażowania środków pomocy technicznej na rzecz zapewnienia warunków i rozwiązań dla sprawnego wdrażania OP V, gdyż planowane wykorzystanie pomocy technicznej określone jest w ramach OP XI Pomoc Techniczna i przewiduje ono realizację zadań służących zapewnieniu skutecznego wdrożenia wszystkich OP I – X RPO WM 2014 – 2020.</p>	

2.6 OŚ PRIORYTETOWA VI – Jakość życia

OPIS OSI PRIORYTETOWYCH INNYCH NIŻ POMOC TECHNICZNA

[SEKCJA 2.A]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

OŚ PRIORYTETOWA

[SEKCJA 2.A.1]

Numer identyfikacyjny osi priorytetowej	VI
Nazwa osi priorytetowej	Jakość życia

Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych	NIE
Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych utworzonych na poziomie Unii	NIE
Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana przy zastosowaniu formuły rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	NIE
W odniesieniu do EFS: całość osi priorytetowej jest poświęcona innowacjom społecznym, współpracy transnarodowej lub obydwu tym obszarom	NIE

FUNDUSZ, KATEGORIA REGIONU I PODSTAWA DLA KALKULACJI WSPARCIA UNIJNEGO

[SEKCJA 2.A.3]

Fundusz	EFRR
Kategoria regionu	Region lepiej rozwinięty
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	Wydatki kwalifikowalne ogółem
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	Nie dotyczy

PRIORYTET INWESTYCYJNY

[SEKCJA 2.A.4]

Priorytet inwestycyjny	9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych
------------------------	--

CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

[SEKCJA 2.A.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (i) oraz (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Numer identyfikacyjny	VI1
Cel szczegółowy	Zwiększona jakość efektywnie świadczonych usług zdrowotnych o wysokim standardzie w priorytetowych obszarach
<i>Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii</i>	
<p>Dokumentem stanowiącym krajowe ramy strategiczne dla wszystkich przedsięwzięć realizowanych w obszarze zdrowia w perspektywie 2014-2020 jest: <i>Policy Paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020 (Policy Paper)</i>.</p> <p>Schorzenia wskazane w <i>Policy Paper</i> dla Polski tj. choroby: psychiatryczne, układu kostno stawowo mięśniowego, a także układu krążenia, oddechowego oraz choroby nowotworowe należą do głównych przyczyn niezdolności do pracy i umieralności na Mazowszu.</p> <p>Podobnie jak w skali całej Polski liczba osób w wieku produkcyjnym jak i przedprodukcyjnym będzie się zmniejszać w najbliższych latach, przy jednoczesnym systematycznym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym.</p> <p>Analiza podmiotów świadczących usługi zdrowotne na Mazowszu wskazuje na duże potrzeby w zakresie modernizacji infrastruktury, dostosowania do wymogów prawa i wymogów płatnika publicznego, jak również w zakresie dostępności do nowoczesnego sprzętu i aparatury medycznej, w tym służącej do diagnostyki.</p> <p>Szczególnie poważny problem w regionie stanowią zaburzenia psychiczne. W porównaniu z danymi dla kraju, wyższa jest zachorowalność na te schorzenia, a także częstość leczenia. Jednocześnie niezadowolająca jest jakość infrastruktury w tym zakresie.</p> <p>Interwencja zostanie skoncentrowana w szczególności na infrastrukturze związanej z psychiatrią, ze względu na rosnącą zachorowalność na Mazowszu, oraz znaczne potrzeby w tym zakresie, ponadto kompleksowo na subregionie radomskim. Jest to obszar o stosunkowo dużym w skali całego województwa ryzyku wykluczenia, w tym z przyczyn zdrowotnych.</p> <p>W rezultacie planowanej interwencji zwiększy się jakość usług opieki zdrowotnej, w szczególności w zakresie leczenia zaburzeń psychicznych. W wymiarze terytorialnym, poprawi się jakość usług opieki zdrowotnej w zakresie schorzeń zgodnych z <i>Policy Paper</i>, w szczególności w subregionie radomskim.</p> <p>Ponadto, w miarę dostępności środków, w rezultacie planowanej interwencji ulegnie poprawie jakość usług w zakresie pozostałych schorzeń wskazanych w <i>Policy Paper</i>, jak również trendów demograficznych.</p> <p>System koordynacji, którego narzędziem jest Komitet Sterujący ds. Zdrowia przyczyni się do poprawy efektywności funkcjonowania sektora zdrowia, w tym zapewnienia optymalnego wykorzystania usług w ramach opieki przedszpitalnej - Podstawowej Opieki Zdrowotnej (POZ) i Ambulatoryjnej Opieki Specjalistycznej (AOS) i racjonalizacji wykorzystania opieki szpitalnej, zgodnie z założeniami oraz rozwiązaniami przyjętymi w <i>Policy Paper</i>, oraz z krajowymi reformami w tym zakresie.</p> <p>Zgodnie z <i>Policy Paper</i>, poprawie jakości będzie towarzyszył wzrost efektywności podmiotów świadczących usługi zdrowotne. Efektywności w skali całego systemu ochrony zdrowia będzie sprzyjała komplementarność z działaniami prowadzonymi z poziomu krajowego, dzięki systemowi koordynacji określone w UP oraz w <i>Policy Paper</i>.</p> <p>Inwestycje w obszarze zdrowia przyczynią się do osiągnięcia celów założonych w Strategii Europa 2020 dotyczących zatrudnienia i redukcji ubóstwa. Utrata zdrowia stanowi jeden z czynników przerywania aktywności zawodowej i zagrożenia ubóstwem, działania ukierunkowane na poprawę jakości usług zdrowotnych, jak również poprawę efektywności sektora zdrowia, będą sprzyjały włączeniu społecznemu.</p>	

Tabela 3 – SPECYFICZNE DLA PROGRAMU WSKAŹNIKI REZULTATU W PODZIALE NA POSZCZEGÓLNE CELE (w odniesieniu do EFRR i Funduszu Spójności)

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. B) ppkt (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
	Średnia długość pobytu w szpitalu psychiatrycznym	dni	Region lepiej rozwinięty	31,8	2012	29,8	Mazowiecki Urząd Wojewódzki	rocznie
	Liczba porad udzielonych w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej na 1 mieszkańca	szt.	Region lepiej rozwinięty	7,2	2012	8,0	GUS	rocznie

PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO
[SEKCJA 2.A.6]

OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW

[SEKCJA 2.A.6.1]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	<p>9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych</p>
<p>W ramach celu szczegółowego: <i>Zwiększona jakość efektywnie świadczonych usług zdrowotnych o wysokim standardzie w priorytetowych obszarach</i> planowany jest do realizacji, w szczególności, następujący typ projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia wynikające ze zdiagnozowanych potrzeb na poziomie kraju jak i regionu,</i> <p>W ramach RPO WM 2014-2020 planowane są działania polegające na inwestowaniu w infrastrukturę ochrony zdrowia, wynikające ze zdiagnozowanych potrzeb. Zgodnie z przedstawioną diagnozą oraz planowanymi rezultatami interwencji, będą to przede wszystkim inwestycje służące podwyższeniu jakości usług udzielanych przez podmioty świadczące usługi w zakresie opieki psychiatrycznej.</p> <p>W leczeniu zaburzeń psychicznych nie występuje problem nadmiernej liczby łóżek szpitalnych. W wyniku realizacji inwestycji nie wzrośnie liczba łóżek, zostanie natomiast podniesiona jakość świadczonych usług.</p> <p>W wymiarze terytorialnym, planowane są inwestycje w podmiotach świadczących usługi zdrowotne, w tym w placówkach mono i wielospecjalistycznych, w szczególności w subregionie radomskim.</p> <p>Koncentracja na ww. obszarach nie wyklucza wsparcia infrastruktury zdrowotnej istotnej z punktu widzenia pozostałych grup chorobowych, w szczególności wskazanych w <i>Policy Paper</i> (choroby</p>	

układu kostno – stawowo – mięśniowego, układu krążenia, układu oddechowego, nowotworowe oraz specyficznych dla regionu), jak również potrzeb związanych z trendami demograficznymi.

W ww. podmiotach przewiduje się inwestycje w zakresie unowocześnienia infrastruktury ochrony zdrowia, w tym m.in.: zakup nowoczesnej aparatury medycznej, związane z nią remonty, modernizację, przebudowę i adaptację pomieszczeń, wyposażenie w sprzęt, urządzenia medyczne, w tym aparaturę wysokospecjalistyczną, tworzenie pracowni diagnostycznych.

Budowa nowej infrastruktury będzie możliwa, co do zasady, pod warunkiem poprawy efektywności działania. Preferowane będą projekty uwzględniające współpracę placówek, partnerstwo, tworzenie sieci kooperacji, maksymalne wykorzystanie dobrych praktyk i dzielenie się doświadczeniem.

Podejmowane będą wyłącznie inwestycje zweryfikowane zidentyfikowanymi deficytami i potrzebami uwzględniającymi sytuację demograficzną i epidemiologiczną (odpowiednio identyfikowaną na poziomie województwa – w zależności od specyfiki podmiotu leczniczego i oferowanych przez niego usług) oraz faktycznym zapotrzebowaniem i dostępnością infrastruktury ochrony zdrowia na danym obszarze z wykorzystaniem map zdrowotnych w opracowaniu przez Ministerstwo Zdrowia (MZ) z zastrzeżeniem zasad opisanych w Kierunkowych zasadach wyboru projektów. Inwestycje dotyczące opieki długoterminowej o charakterze opiekuńczo-pobytowym nie są kwalifikowalne.

Na zasadach i w zakresie zgodnym z *Policy Paper* wspierane będą między innymi projekty polegające na przeprowadzeniu niezbędnych, z punktu widzenia udzielania świadczeń zdrowotnych, prac remontowo-budowlanych, w tym w zakresie dostosowania infrastruktury do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych, a także wyposażeniu w sprzęt medyczny oraz – jako element projektu – rozwiązaniach w zakresie IT (oprogramowanie, sprzęt). Z uwagi na charakter świadczeń realizowanych w POZ, inwestycje prowadzone w ramach tego typu projektu mogą być ukierunkowane na wszystkie problemy zdrowotne dorosłych i dzieci rozwiązywane w ramach świadczeń gwarantowanych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, przy czym powinny one przyczyniać się do rozwoju opieki koordynowanej, z uwzględnieniem środowiskowych form opieki (community based care). Komplementarnie w PO WER realizowane będą działania związane z doskonaleniem kompetencji lekarzy, w tym POZ. Zakres interwencji powinien wynikać z diagnozy lub danych ujętych w dostępnych rejestrach, wskazujących na potrzeby. Rozwój usług zdrowotnych na rzecz osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, wspierany ze środków EFRR, jest zgodny z założeniami europejskich zasad przejścia z opieki instytucjonalnej do opieki środowiskowej oraz z kierunkami wskazanymi w KPPU.

Głównym narzędziem koordynacji interwencji podejmowanych w sektorze zdrowia ze środków UE jest **Komitet Sterujący ds. koordynacji interwencji EFSI w sektorze zdrowia** działający pod przewodnictwem ministra właściwego ds. zdrowia. W celu zapewnienia właściwego mechanizmu koordynacji, Komitet na bieżąco analizuje kwestie związane z ochroną zdrowia, w szczególności pod kątem zapewnienia skuteczności i efektywności podejmowanych interwencji ze środków UE, osiągnięcia oczekiwanych rezultatów oraz wpływu realizacji Planu działań na cele *Policy Paper* w zakresie ochrony zdrowia oraz cele UP i Programów Operacyjnych.

Warunkiem koniecznym dla podejmowania interwencji w sektorze zdrowia ze środków EFSI jest ich zgodność z uzgodnionym przez Komitet Sterujący **Planem działań w sektorze zdrowia**.

Plan działań – bezpośrednio powiązany z UP oraz uwzględniający inwestycje podejmowane ze środków krajowych (w tym w ramach konkursów na zadania finansowane ze środków publicznych oraz kontraktów na świadczone usługi) - zawiera m.in. listę potencjalnych projektów realizowanych na poziomie krajowym i regionalnym utworzoną po analizie pod kątem komplementarności i efektywności kosztowej propozycji przedstawionych przez IZ, zasady dotyczące trybów i kryteriów wyboru projektów w ramach naborów ogłaszanych dla programów centralnych i regionalnych. Inwestycje będą realizowane wyłącznie przez podmioty wykonujące działalność leczniczą (publiczne i prywatne) udzielające świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. W przypadku poszerzenia działalności podmiotu wykonującego działalność leczniczą,

wymagane będzie zobowiązanie do posiadania umowy na udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych najpóźniej w kolejnym okresie kontraktowania świadczeń po zakończeniu realizacji projektu.

Interwencja zaplanowana w PI 9a realizuje cel główny Programu - *Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną* przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy, w ramach trzeciego celu strategicznego - *Przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzące do zwiększenie chłonności regionalnego rynku pracy poprzez wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację.*

PI 9a realizować będzie cel szczegółowy UP: *Ograniczenie ryzyka wykluczenia społecznego spowodowanego dysproporcjami w dostępie do usług publicznych.*

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- podmioty lecznicze działające w publicznym systemie ochrony zdrowia,
- JST oraz podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają JST, ich związki i stowarzyszenia.

W szczególności beneficjentami projektów inwestycyjnych w ramach RPO WM 2014-2020 będą podmioty lecznicze udzielające świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych: samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej, przedsiębiorcy, jednostki budżetowe oraz lekarze i pielęgniarki, którzy wykonują swój zawód w ramach działalności leczniczej i udzielają świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (z wyłączeniem podmiotów, które będą kwalifikowały się do otrzymania wsparcia w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko - wyłączenie to nie dotyczy szpitali ponadregionalnych posiadających w swoich strukturach oddziały geriatryczne)

Zestawienie głównych grup docelowych:

- mieszkańcy województwa wymagający opieki zdrowotnej;
- podmioty lecznicze.

KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

[SEKCJA 2.A.6.2]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny

9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych

Proces oceny i wyboru projektów przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ, w oparciu kryteria przyjęte przez KM, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.

W przypadku PI 9a, przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do podwyższenia jakości usług opieki zdrowotnej jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu. Jednocześnie, zgodnie z UP, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.

Zgodnie z mechanizmem koordynacji w obszarze zdrowia określonym w UP i w *Policy Paper*, rekomendacje dla KM w zakresie trybów i kryteriów wyboru projektów określone są w Planie działań zatwierdzanym przez Komitet Sterujący ds. zdrowia. Plan działań zawiera również listę potencjalnych projektów utworzoną po analizie pod kątem komplementarności i efektywności kosztowej propozycji

przedstawionych przez IZ. Projekty wybierane w trybie pozakonkursowym również podlegają ww. mechanizmowi koordynacji.

Kryteria wyboru projektów przedkładane KM będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.

Kierunkowe zasady wyboru:

- a. Projekty są kwalifikowalne jeśli są zgodne z Planem działań w sektorze zdrowia, uzgodnionym przez Komitet Sterujący, i jeśli zasadność ich realizacji wynika z map potrzeb. Projekty będą wybierane zgodnie z kryteriami wyboru opartymi na rekomendacjach określonych w Planie Działania.
- b. Wydatki ponoszone w ramach projektów dotyczących infrastruktury w zakresie opieki szpitalnej mogą być certyfikowane po wprowadzeniu map potrzeb w dziedzinie medycyny zbieżnej tematycznie z zakresem danego projektu.
- c. W drodze wyjątku od warunku określonego w punkcie b, inwestycje dotyczące infrastruktury w kontekście opieki koordynowanej mające na celu wzmocnienie podstawowej opieki zdrowotnej, ambulatoryjnej opieki specjalistycznej oraz środowiskowych form opieki (deinstytucjonalizacja, tworzenia środowiskowych form opieki) mogą być współfinansowane od razu po przyjęciu przez Komitet Sterujący Planu działań, pod warunkiem, że diagnoza lub dane w dostępnych rejestrach umożliwiają weryfikację zasadności ich realizacji.
- d. Inwestycje polegające na dostosowaniu istniejącej infrastruktury do obowiązujących przepisów są niekwalifikowane, chyba że ich realizacja jest uzasadniona z punktu widzenia poprawy efektywności (w tym kosztowej) i dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej.

Preferowane będą:

- projekty wspierające przeniesienie akcentów z usług wymagających hospitalizacji na rzecz POZ i AOS, jak również wspierające rozwój opieki koordynowanej z uwzględnieniem środowiskowych form opieki.
- projekty efektywne kosztowo i realizowane przez podmioty, które wykazują największą efektywność finansową,
- projekty przewidujące działania konsolidacyjne i inne formy współpracy podmiotów leczniczych,
- projekty przewidujące działania w zakresie reorganizacji i restrukturyzacji wewnątrz podmiotów leczniczych, w celu maksymalizacji wykorzystania infrastruktury, w tym sąsiadującej, oraz stopnia jej dostosowania do istniejących deficytów.

Planowane jest stosowanie następujących trybów wyboru projektów:

- konkursowy jako podstawowy,
- pozakonkursowy.

W ramach trybu konkursowego przewiduje się również ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi, na których będą realizowane regionalne inwestycje terytorialne.

W trybie pozakonkursowym planowana jest realizacja typu projektu: *inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia wynikające ze zdiagnozowanych potrzeb na poziomie kraju jak i regionu*. Projekt wynika wprost z Kontraktu Terytorialnego. Zgodnie z systemem koordynacji dla obszaru zdrowia określonym w UP i PP, projekt wymaga akceptacji przez Komitet Sterujący ds. Zdrowia a warunkiem jego dofinansowania jest obecność w mapach potrzeb zdrowotnych.

PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH**[SEKCJA 2.A.6.3]***(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)*

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych
<i>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</i>	Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.
Przewiduje się, że pomoc będzie miała charakter bezzwrotny.	

PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW**[SEKCJA 2.A.6.4]***(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)*

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych
Na obecnym etapie programowania nie zostały zidentyfikowane duże projekty w rozumieniu Art. 100 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013.	

WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONU**[SEKCJA 2.A.6.5]***(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iv) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)***Tabela 5 - Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu**

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	O		

	Liczba wspartych podmiotów leczniczych	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	12	SL 2014	rocznie
CI3 6	Ludność objęta ulepszonymi usługami zdrowotnymi	osoby	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	185 000	SL 2014	rocznie
	Liczba urządzeń aparatury medycznej/sprzętu medycznego zakupionych w programie	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	1400	SL 2014	rocznie

PRIORYTET INWESTYCYJNY
[SEKCJA 2.A.4]

<i>Priorytet inwestycyjny</i>	9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich
-------------------------------	--

CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY
[SEKCJA 2.A.5]

CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY
[SEKCJA 2.A.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (i) oraz (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Numer identyfikacyjny	VI2
Cel szczegółowy	<i>Ożywienie obszarów zmarginalizowanych poprzez przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji społeczno-gospodarczych</i>
Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii	
<p>Wskazana w diagnozie potrzeba rewitalizacji i oczekiwane w związku z tym rezultaty, wynikają z przedstawionych negatywnych zmian na Mazowszu, w tym depopulacją miast, degradacją przestrzeni oraz suburbanizacją. Wraz z rozlewaniem się zabudowy, degradacji przestrzennej i ekonomicznej ulegają obszary w centrach miast. Na obszarach wiejskich obszarami zdegradowanymi są głównie dawne tereny produkcyjne, kolejowe, wojskowe oraz obszary Państwowych Gospodarstw Rolnych, na których nastąpiło skumulowanie negatywnych zjawisk hamujących ich rozwój. Są to obszary zmarginalizowane społecznie i gospodarczo, które utraciły swoją pierwotną funkcję i na których nastąpił spadek jakości życia mieszkańców. Charakteryzują się one wysokim poziomem bezrobocia i bierności zawodowej oraz niskim poziomem przedsiębiorczości wśród mieszkańców. Prowadzi to do wysokiego stopnia wykluczenia społecznego i biedy. Zjawisko bierności zawodowej związane jest także z nieprzygotowaniem wskazanej grupy osób do dostosowywania się do zmieniającej się sytuacji na rynku pracy. Wiąże się z tym degradacja przestrzeni objawiająca się w zaniedbaniu technicznym substancji mieszkaniowej i przestrzeni publicznych oraz wyłączeniu znacznych terenów z użytkowania.</p> <p>Rewitalizacja zdegradowanych i zmarginalizowanych obszarów wskazanych jako problemowe, ma na celu pobudzenie aktywności środowisk lokalnych i stymulowanie współpracy na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego oraz przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego w zagrożonych</p>	

patologiami społecznymi obszarach. Działania naprawcze prowadzić będą do polepszenia jakości życia mieszkańców, w tym zwiększenia ich szans na zatrudnienie. Ponadto pozwolą one na trwałą odnowę obszaru, poprawę ładu przestrzennego, stanu środowiska i zabudowy poprzez zastosowanie wysokiej jakości rozwiązań architektonicznych i urbanistycznych. Przyczynią się również do ograniczania zjawiska eksurbanizacji poprzez podnoszenie atrakcyjności stref rozwojowych w miastach i pozwolą na odnowienie lub wzmocnienie atutów rozwojowych obszarów wiejskich. Rezultatem prowadzonych działań będzie także zmiana wizerunku obszaru poddanego rewitalizacji, a co się z tym wiąże zwiększone zainteresowanie inwestorów tym obszarem.

Inwestycje w infrastrukturę podejmowane w ramach tego priorytetu będą przede wszystkim narzędziem do zmian społeczno-gospodarczych na obszarach rewitalizowanych, a nie ich głównym celem. Warunkiem osiągnięcia trwałych rezultatów rewitalizacji będzie koordynacja działania i współpraca różnych instytucji oraz partycypacja społeczna.

Realizowane w ramach PI 9b inwestycje wpłyną pozytywnie na osiągnięcie celu 5 *Wspieranie włączenia społecznego* założonego w *Strategii Europa 2020*. Poprzez realizację wskazanego celu dąży się do ograniczenia ubóstwa.

PI 9b realizować będzie także cel szczegółowy UP: *Wzrost szans na zatrudnienie dla osób dotkniętych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym*.

Interwencja zaplanowana w PI 9b realizuje cel główny Programu - *Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy*, w ramach drugiego celu strategicznego - *Przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzące do zwiększenia chłonności regionalnego rynku pracy poprzez wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację*.

W wyniku interwencji osiągnięty zostanie niższy wskaźnik. Osiągnięty rezultat będzie silnie korelował z projektami współfinansowanymi z EFS.

Tabela 3 - SPECYFICZNE DLA PROGRAMU WSKAŹNIKI REZULTATU W PODZIALE NA POSZCZEGÓLNE CELE (w odniesieniu do EFRR i Funduszu Spójności)

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. ludności	osoby	Region lepiej rozwinięty	412	2012	371	GUS	rocznie

PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO [SEKCJA 2.A.6]

OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW [SEKCJA 2.A.6.1]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich
-------------------------------	--

W ramach celu szczegółowego *Ożywienie obszarów zmarginalizowanych poprzez przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji społeczno-gospodarczych* planowane będą do realizacji, w szczególności, następujący typ projektów:

- *rozwój infrastruktury technicznej na obszarach rewitalizowanych w celu ich aktywizacji społecznej i gospodarczej.*
- *odnowa tkanki mieszkaniowej, w zakresie części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych, jako element szerszego działania rewitalizacyjnego.*

Działania rewitalizacyjne podejmowane w ramach tego typu projektów będą zaplanowanymi i skoordynowanymi procesami ukierunkowanymi na odwrócenie negatywnych trendów zachodzących w obszarach kryzysowych.

Realizowane przedsięwzięcia będą prowadzone w oparciu o Lokalne Programy Rewitalizacji (LPR), będące elementem polityki strategicznej miast i obszarów wiejskich oraz stanowiące część systemu Narodowego Planu Rewitalizacji. Ponadto będą one wykazywać pozytywny wpływ na sytuację na wyznaczonym obszarze kryzysowym.

Zintegrowane inwestycje infrastrukturalne nakierowane na grupy defaworyzowane, szczególnie poprzez rozwiązywanie problemów społecznych, powinny przyczynić się do ograniczenia koncentracji ubóstwa oraz wykluczenia społecznego, a także do zwiększenia szans zatrudnienia mieszkańców. Ponadto działania w przedmiotowym zakresie będą skupiać się na odbudowywaniu oraz wzmacnianiu więzi społecznych, np. sąsiedzkich, osiedlowych oraz w skali miejscowości wiejskich.

Interwencje w ramach PI 9b EFRR oraz odpowiednich PI EFS (w tym w szczególności PI 9i, PI 9iv uzupełniają działania realizowane w ramach innych CT (PI 3a, PI 4c, 6c). Komplementarna interwencja w ramach różnych PI pozwala na kompleksowe rozwiązywanie problemów społecznych na rewitalizowanym obszarze.

Rewitalizacja gospodarcza ukierunkowana zostanie na działania w obszarze wsparcia przedsiębiorczości i samozatrudnienia, a także wspierania gospodarki społecznej. Ponadto w ramach PI 3a *Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości* wsparcie uzyskują projekty mające na celu przygotowanie terenów inwestycyjnych realizowanych na obszarach wymagających rewitalizacji.

Wieloletnie zaniedbania – zwłaszcza dotyczące substancji mieszkaniowej i infrastrukturalnej – powodują, że bez uruchomienia środków finansowych na te cele, zadania rewitalizacji nie zostaną osiągnięte. W związku z powyższym w ramach RPO WM 2014-2020 wsparciem zostanie objęta tkanka mieszkaniowa w zakresie części wspólnych budynków wielorodzinnych¹⁴.

Działania związane z termomodernizacją budynków, realizowane będą w ramach PI 4c *Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym*. W PI 9b preferowane będą projekty zintegrowane, systemowe i komplementarne, w zakresie których jednym z elementów jest poprawa efektywności energetycznej, w tym termomodernizacja. W działaniach rewitalizacyjnych obejmujących termomodernizację, jest możliwe wyjście poza części wspólne budynków mieszkalnych, jeśli audyt energetyczny to uzasadnia.

Inwestycje w zakresie kultury w 9b, będą mogły być realizowane w ramach LPR, a ich celem powinna być poprawa spójności społecznej dzięki umożliwieniu lepszego dostępu do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych. Preferowane będą projekty realizowane przez organizacje pozarządowe. Wysokość wsparcia projektów w zakresie kultury w ramach działań rewitalizacyjnych nie będzie przekraczać 2 mln euro kosztów kwalifikowalnych projektu.

¹⁴ co do zasady brak zgody na budowę nowych obiektów

W PI 9b istnieje możliwość realizacji inwestycji w drogi lokalne (gminne i powiatowe) w przypadku gdy przyczynią się one do fizycznej, gospodarczej i społecznej rewitalizacji i regeneracji obszarów miejskich lub miejskich obszarów funkcjonalnych, stanowią mniejszą część projektu i są elementem LPR.

Rewitalizacja na terenach wiejskich będzie skoncentrowana na zdegradowanych terenach przemysłowych, kolejowych, wojskowych oraz popegeerowskich, wyznaczonych na podstawie wskaźników obrazujących ich wymagającą interwencji sytuację społeczno-gospodarczą.

W ramach priorytetu będą premiowane partnerstwa kilku podmiotów zawiązywane w celu realizacji wspólnego celu. Na obszarach wiejskich preferowane będą projekty realizowane przede wszystkim za pośrednictwem LGD.

Przykładowe działania/typy przedsięwzięć:

- zintegrowane przedsięwzięcia polegające na renowacji, rewaloryzacji, modernizacji, adaptacji i wyposażeniu istniejącej zabudowy na cele gospodarcze, społeczne, edukacyjne, kulturowe, rekreacyjne oraz mieszkalne (ze szczególnym naciskiem na poprawę efektywności energetycznej).
- zmiana sposobu użytkowania wspólnych przestrzeni miejskich i wiejskich (rynków, placów, skwerów, także z terenami zielonymi), wokół których można koncentrować działalność gospodarczą szczególnie o charakterze usługowo-handlowym, sprzedaży produktów regionalnych w tradycyjny sposób bezpośrednio od producentów, pozwalających na poprawę warunków pracy i utworzenie nowych miejsc pracy, w tym dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych, oraz miejsc dla przedsiębiorstw społecznych.
- wzmocnienie spójności społecznej i włączenia społecznego, oraz prowadzenie działań prewencyjnych szczególnie w stosunku do dzieci i młodzieży poprzez stworzenie im miejsc spotkań, rekreacji, kultury, w tym miejsc w otwartej przestrzeni z dostępem do Internetu (tzw. hot- spoty) place zabaw, zielone ekologiczne skwery itp. Zapewnienie warunków do aktywizacji społeczności lokalnej, zdiagnozowanych grup defaworyzowanych, w tym osób niepełnosprawnych i ubogich zamieszkujących wokół terenów wspólnych.

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- JST, ich związki i stowarzyszenia, np. LGD;
- jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną;
- NGO, jednostki organizacyjne pomocy i integracji społecznej (jopis);
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych;
- przedsiębiorstwa, w tym przedsiębiorstwa społeczne;
- instytucje kultury;
- spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe;
- instytucje edukacyjne;
- instytucje rynku pracy;
- podmiot, który wdraża instrumenty finansowe.

Zestawienie głównych grup docelowych:

- mieszkańcy województwa mazowieckiego, w tym głównie z obszarów wskazanych do rewitalizacji.

KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

[SEKCJA 2.A.6.2]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich
Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami	

zawierzanymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria, przyjęte przez KM, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.

W przypadku PI 9b przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. *Ożywienia obszarów zmarginalizowanych poprzez przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji społeczno-gospodarczych* jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu, tj. *Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. ludności*. Jednocześnie, zgodnie z UP, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.

Zgodnie z mechanizmem koordynacji w obszarze rewitalizacji określonym w UP, rekomendacje dla KM w zakresie trybów i kryteriów wyboru projektów w ramach ogłaszanych naborów określone są w *Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych* oraz w *Narodowym Planie Rewitalizacji 2020*. Projekty realizowane z EFRR muszą być komplementarne i bezpośrednio powiązane z interwencją wspierającą cele EFS, szczególnie w zakresie włączenia społecznego i walki z ubóstwem. W związku z powyższym, przewiduje się że część projektów będzie realizowana w postaci wiązek projektów obejmujących interwencje z EFS. Wszystkie wspierane przedsięwzięcia obejmą dostosowanie infrastruktury i wyposażenia do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Kryteria wyboru projektów stosowane w rewitalizacji pozwolą na wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych nie tylko w sensie technicznym, ale także pod względem środowiska przyrodniczego, krajobrazu i społeczności zamieszkujących dany obszar. Tym samym nastąpi przełożenie rezultatów rewitalizacji na wzrost jakości życia.

Kryteria wyboru projektów przedkładane KM będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.

Kierunkowe kryteria:

- projekty realizowane na obszarach zdegradowanych, zidentyfikowanych na podstawie wybranego wskaźników odnoszących się do danej jednostki terytorialnej (gminy/powiatu) uwzględniających wskaźniki dotyczące ubóstwa, wykluczenia społecznego, stanu zdrowia i poziomu edukacji np. lokalny wskaźnik rozwoju społecznego;
- projekty przyczyniające się do powstawania miejsc pracy oraz zwiększające szanse na zatrudnienie (a tym samym zmniejszenie ryzyka ubóstwa);
- projekty wpływające na poprawę efektywności energetycznej, w tym termomodernizacja;
- działania mające na celu poprawę dostępności do usług społecznych będą zgodne z założeniami europejskich zasad odejścia od form opieki instytucjonalnej na rzecz opieki środowiskowej (nie wykluczając stacjonarnych form opieki).

Kryteria zapewnią wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatnie do obszaru merytorycznego osi.

Preferowane będą:

- projekty zapewniające kompleksowe/zintegrowane podejście, szczególnie realizowane w postaci wiązek projektów obejmujących EFS;
- projekty realizowane w partnerstwie, w szczególności będące efektem trwałej współpracy oraz akceptacji społecznej, w tym za pośrednictwem LGD;
- projekty wynikające ze Strategii OMW;
- projekty celu publicznego wyłaniane w drodze konkursu architektonicznego, architektoniczno-urbanistycznego lub urbanistycznego, w których wartość robót budowlanych jest mniejsza niż 10 mln zł lub dotyczy budynków modernizowanych;
- projekty celu publicznego o wartości przekraczającej 10 mln zł, których realizacja objęta jest zakresem projektu ubiegającego się o współfinansowanie w ramach RPO WM 2014-2020,

obligatoryjnie wyłaniane w drodze konkursu architektonicznego, architektoniczno-urbanistycznego lub urbanistycznego.

Planowane jest stosowanie następującego trybu wyboru projektów:

- konkursowy.

Tryb konkursowy stosowany jest w obszarach, gdzie rozwiązanie danego problemu nastąpi poprzez realizację różnych projektów przynoszących porównywalne rezultaty, tzn. że ten sam cel może zostać osiągnięty w wyniku realizacji różnych interwencji. Konkursy dedykowane są dla projektów wynikających z lokalnych programów rewitalizacji.

W ramach trybu konkursowego przewiduje się również ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi.

Instrumenty Finansowe

Operacje będące instrumentami finansowymi będą wybierane przez IZ na podstawie oceny ex-ante. IZ wybierze podmiot, który wdraża instrument finansowy (beneficjenta) dopiero po decyzji o wkładzie w formie instrumentu finansowego.

PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

[SEKCJA 2.A.6.3]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich
<i>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</i>	Przewiduje się wykorzystanie instrumentów finansowych.

Na podstawie wstępnej analizy ustalono, że w priorytecie inwestycyjnym planowane jest wykorzystanie instrumentów finansowych. Zakres i wielkość instrumentów finansowych zostanie określona na podstawie oceny ex-ante przeprowadzonej na podstawie art. 37 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013.

PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

[SEKCJA 2.A.6.4]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich
-------------------------------	--

Na obecnym etapie programowania nie zostały zidentyfikowane duże projekty w rozumieniu Art. 100 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013.

WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONU

[SEKCJA 2.A.6.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iv) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 5 - Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	O		
	Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	35	SL 2014	rocznie
	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	20	SL 2014	rocznie
CO	Budynki publiczne lub komercyjne wybudowane lub wyremontowane na obszarach miejskich	metry kwadratowe	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	38 000	SL 2014	rocznie

**INNOWACJE SPOŁECZNE, WSPÓŁPRACA PONADNARODOWA I WKŁAD EFS W REALIZACJĘ CELÓW TEMATYCZNYCH 1-7
[SEKCJA 2.A.7]**

Oś Priorytetowa	VI. Jakość życia
<p>Działania realizowane w OP VIII w ramach PI 8i będą wspierać realizację PI 9a w zakresie wsparcia przygotowania kadr dla usług w zakresie ochrony zdrowia, oraz PI 9b w ramach przygotowanie kadr dla utworzonych miejsc pracy w zakresie działań rewitalizacyjnych.</p> <p>Działania realizowane w IX OP w ramach PI 9iv będą wspierać realizację PI 9b w ramach wsparcia rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich. Szczególne znaczenie w tym aspekcie będą miały następujące typy interwencji:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ integracja osób i rodzin wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym ukierunkowana na aktywizację społeczno-zawodową; ▪ wsparcie rodzin wielodzietnych, ubogich rodzin z dziećmi, rodzin z osobami starszymi, rodzin z osobami niepełnosprawnymi oraz rodzin z innymi osobami zależnymi i rodziców samotnie wychowujących dzieci; ▪ rozwój dziennych form wsparcia, usług środowiskowych, usług społecznych dla osób zależnych; ▪ pomoc dla dzieci i rodzin zagrożonych dysfunkcją, obejmujące wsparcie systemu pieczy zastępczej. 	

RAMY WYKONANIA

[SEKCJA 2.A.8]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (v) oraz załącznik II do rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 6 – Ramy wykonania dla osi priorytetowej (w podziale na fundusz oraz, dla EFRR i EFS, kategorię regionu)

Oś Priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (Kluczowy etap wdrażania, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu lub, w stosownych przypadkach, wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik lub kluczowy etap wdrażania	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
VI. Jakość życia	Wskaźnik produktu		Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	4	35	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 52,2% operacji w ramach Osi
	Wskaźnik postępu finansowego	1F	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	EFRR	Region lepiej rozwinięty	16 524 296	145 514 934	SL 2014	

Dodatkowe informacje jakościowe na temat ustanowienia ram wykonania

Założenia i szacowane wartości dotyczące wkładu instrumentów finansowych w realizację celu pośredniego i końcowego dla wskaźnika produktu są szacunkowe. Po otrzymaniu ostatecznych wyników oceny ex-ante może zaistnieć konieczność ich korekty.

KATEGORIE INTERWENCJI

[SEKCJA 2.A.9]

(podstawa: art. 96 ust. 2 lit. b) ppkt (vi) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 7: Wymiar 1 - Zakres interwencji

Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
VI. Jakość życia	053	55684051
	054	18 218 369
	055	42 509 527

Tabela 8: Wymiar 2 - Forma finansowania		
Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
VI. Jakość życia	01	108 263 111
	04	8 148 836

Tabela 9: Wymiar 3 - Typ obszaru		
Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
VI. Jakość życia	01	46 725 520
	02	66 750 744
	03	2 935 683

Tabela 10: Wymiar 4 - Terytorialne mechanizmy wdrażania		
Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
VI. Jakość życia	07	116 411 947

PODSUMOWANIE PLANOWANEGO WYKORZYSTANIA POMOCY TECHNICZNEJ, Z UWZGLĘDNIENIEM, W RAZIE POTRZEBY, DZIAŁAŃ WZMACNIAJĄCYCH POTENCJAŁ ADMINISTRACYJNY INSTYTUCJI ZAANGAŻOWANYCH W ZARZĄDZANIE PROGRAMAMI I ICH KONTROLĘ ORAZ BENEFICJENTÓW [SEKCJA 2.A.10]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (vii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Oś priorytetowa	VI. Jakość życia
Nie przewiduje się odrębnego angażowania środków pomocy technicznej na rzecz zapewnienia warunków i rozwiązań dla sprawnego wdrażania OP VI, gdyż planowane wykorzystanie pomocy technicznej określone jest w ramach OP XI Pomoc Techniczna i przewiduje ono realizację zadań służących zapewnieniu skutecznego wdrożenia wszystkich OP I – X RPO WM 2014 – 2020.	

2.7 OŚ PRIORYTETOWA VII - Rozwój regionalnego systemu transportowego

[SEKCJA 2]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) i c) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

OPIS OSI PRIORYTETOWYCH INNYCH NIŻ POMOC TECHNICZNA

[SEKCJA 2.A]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

OŚ PRIORYTETOWA

[SEKCJA 2.A.1]

Numer identyfikacyjny osi priorytetowej	VII
Nazwa osi priorytetowej	Rozwój regionalnego systemu transportowego

Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych	NIE
Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych utworzonych na poziomie Unii	NIE
Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana przy zastosowaniu formuły rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	NIE
W odniesieniu do EFS: całość osi priorytetowej jest poświęcona innowacjom społecznym, współpracy ponadnarodowej lub obydwu tym obszarom	NIE

FUNDUSZ, KATEGORIA REGIONU I PODSTAWA DLA KALKULACJI WSPARCIA UNIJNEGO

[SEKCJA 2.A.3]

Fundusz	EFRR
Kategoria regionu	Region lepiej rozwinięty
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	Wydatki kwalifikowalne ogółem
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	Nie dotyczy

PRIORYTET INWESTYCYJNY

[SEKCJA 2.A.4]

Priorytet inwestycyjny	7b Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi
------------------------	--

CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

[SEKCJA 2.A.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (i) oraz (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Numer identyfikacyjny	VIII1
Cel szczegółowy	Poprawa spójności regionalnej sieci drogowej z siecią TEN-T oraz zwiększenie dostępności wewnętrznej i zewnętrznej
<i>Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii</i>	
<p>Pomimo faktu, iż województwo mazowieckie zostało zaliczone do grupy najlepiej rozwiniętych regionów UE, poza Warszawą odznacza się ono przeciętnym lub niskim poziomem rozwoju i mierzy się z podobnymi problemami jak pozostałe regiony Polski. Są to przede wszystkim problemy związane z drogową infrastrukturą komunikacyjną. Obecny stan infrastruktury drogowej na Mazowszu oraz brak spójności z układem dróg krajowych, w tym z Transeuropejską Siecią Transportową (TEN-T) stanowi istotną barierę w rozwoju województwa, a w szczególności dla obszarów pozametropolitalnych. Ogranicza to dostępność do głównych rynków pracy zarówno w Warszawie jak i pozostałych miastach regionalnych i subregionalnych. Ma też negatywny wpływ na mobilność mieszkańców województwa, co w połączeniu z ograniczoną dostępnością przekłada się na poziom bezrobocia. Istotny problem stanowi również coraz większa liczba pojazdów i zwiększające się w związku z tym natężenie ruchu, co ma negatywny wpływ na środowisko oraz bezpieczeństwo użytkowników, w szczególności w miastach i na ich obszarach funkcjonalnych.</p> <p>Realizacja inwestycji w ramach priorytetu inwestycyjnego wpłynie na poprawę jakości infrastruktury i spójności sieci drogowej z układem dróg krajowych, w szczególności z siecią TEN-T. Projekty z zakresu infrastruktury drogowej realizowane w ramach programu przyczynią się do polepszenia parametrów technicznych dróg, zwiększając m. in. ich nośność i przepustowość. Przedsięwzięcia te będą projektowane w sposób kompleksowy, uwzględniając elementy infrastruktury towarzyszącej, przede wszystkim w zakresie ochrony środowiska oraz bezpieczeństwa uczestników ruchu, również niezmotoryzowanych.</p> <p>Projekty drogowe polegające na budowie obwodnic miast przyczynią się do wyprowadzenia z nich ruchu tranzytowego, co w konsekwencji doprowadzi do poprawy bezpieczeństwa mieszkańców miast oraz stanu środowiska naturalnego.</p> <p>Realizacja projektów na odcinkach leżących w ciągach komunikacyjnych stanowiących połączenie z siecią TEN-T oraz najważniejszych odcinkach dróg w poszczególnych subregionach województwa spowoduje poprawę dostępności zewnętrznej i wewnętrznej regionu, co w efekcie przełoży się na zwiększenie mobilności mieszkańców oraz rozwój społeczny i gospodarczy województwa, a także wzrost jego konkurencyjności zarówno w układzie krajowym jak i międzynarodowym.</p> <p>Interwencja w zakresie regionalnego systemu transportowego wpisuje się w realizację priorytetu <i>Strategii Europa 2020</i>, jakim jest <i>Zrównoważony rozwój – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej</i>. Realizowane inwestycje przyczynią się przede wszystkim do zwiększenia spójności terytorialnej, jak również gospodarczej i społecznej oraz wpłyną na realizację celu związanego ze wzrostem zatrudnienia.</p>	

Tabela 3 - SPECYFICZNE DLA PROGRAMU WSKAŹNIKI REZULTATU W PODZIALE NA POSZCZEGÓLNE CELE (w odniesieniu do EFRR i Funduszu Spójności)

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
	Wskaźnik Drogowej Dostępności Transportowej WDDT II (syntetyczny)	nd.	Region lepiej rozwinięty	52,66	2013	67,46	MIR	co 2-3 lata

PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO [SEKCJA 2.A.6]

OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW

[SEKCJA 2.A.6.1]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	7b Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi
<p>W ramach celu szczegółowego <i>Poprawa spójności regionalnej sieci drogowej z siecią TEN-T oraz zwiększenie dostępności wewnętrznej i zewnętrznej</i>, planowane są do realizacji, w szczególności, następujące typy projektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>budowa i przebudowa dróg wojewódzkich, na odcinkach leżących w ciągach komunikacyjnych stanowiących połączenie z systemem dróg krajowych lub siecią TEN-T, w tym inwestycje na rzecz poprawy bezpieczeństwa i przepustowości ruchu na tych drogach;</i> ▪ <i>pozostałe drogi zgodnie z Kontraktem Terytorialnym;</i> ▪ <i>budowa i przebudowa dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych w ramach planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi, spełniających warunki zapisane w UP.</i> <p>Z uwagi na trwające oraz planowane inwestycje na głównych korytarzach transportowych, w tym sieci TEN-T na terenie Mazowsza interwencja zostanie skoncentrowana głównie na inwestycjach z zakresu dróg regionalnych realizowanych przez Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich włączających regionalną sieć transportową do sieci TEN-T. Wsparcie w tym zakresie na poziomie regionalnym będzie stanowiło uzupełnienie działań realizowanych z poziomu krajowego, obejmujących w szczególności inwestycje w główne korytarze transportowe, w tym sieci TEN-T i niektóre inwestycje włączające tzw. węzły drugo- i trzeciorzędne do sieci TEN-T. Wspierane inwestycje będą komplementarne do Dokumentu Implementacyjnego do Strategii Rozwoju Transportu do roku 2020. Interwencja w tym obszarze wpłynie na poprawę spójności regionalnej sieci drogowej z siecią dróg krajowych, w tym leżących w TEN-T.</p> <p>W ograniczonym zakresie wspierane też będą pozostałe drogi zgodnie z Kontraktem Terytorialnym</p>	

oraz drogi lokalne spełniające warunki zapisane w UP tzn. zapewniające konieczne bezpośrednie połączenia z siecią TEN-T, przejściami granicznymi, portami lotniczymi, morskimi, terminalami towarowymi, centrami lub platformami logistycznymi. Wartość alokacji dla dróg lokalnych nie przekroczy 15% alokacji dla transportu drogowego w ramach 7 CT. Wsparcie to przewidziane jest tylko dla projektów wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi. Ich realizacja wpłynie przede wszystkim na poprawę spójności oraz dostępności wewnętrznej województwa.

Wsparcie zarówno dróg regionalnych jak i lokalnych będzie miało bezpośredni wpływ na zwiększenie mobilności mieszkańców oraz ułatwienie dostępu do regionalnych rynków pracy.

Interwencja zaplanowana w PI 7b realizuje cel główny Programu - *Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy*, w ramach drugiego celu strategicznego - *Przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzące do zwiększenia chłonności regionalnego rynku pracy poprzez wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację*.

PI 7b realizować będzie cel szczegółowy UP: *Poprawa jakości i funkcjonowania oferty systemu transportowego oraz zwiększenie transportowej dostępności kraju w układzie europejskim*.

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- JST, ich związki i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną.

Zestawienie głównych grup docelowych:

- osoby, instytucje, przedsiębiorstwa;
- użytkownicy infrastruktury drogowej.

KIERUNKOWE ZASADY WYBORU PROJEKTÓW

[SEKCJA 2.A.6.2]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	7b Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi
-------------------------------	--

Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria, przyjęte przez KM, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.

W przypadku PI 7b, przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. poprawy spójności regionalnej sieci drogowej z siecią TEN-T oraz zwiększenia dostępności wewnętrznej i zewnętrznej, jak również do realizacji przyjętego wskaźnika rezultatu, tj. *Wskaźnika międzygałęziowej dostępności transportowej – transport drogowy*. Jednocześnie, zgodnie z Umową Partnerstwa, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.

Kryteria wyboru projektów przedkładane KM będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.

Kierunkowe kryteria:

- projekty przyczyniające się bezpośrednio do wtórnego połączenia z siecią TEN-T,
- projekty przyczyniające się do poprawy środowiska, wydajności i bezpieczeństwa sieci drogowej,
- projekty przyczyniające się do zmniejszenia natężenia ruchu i likwidacji wąskich gardeł w sieci oraz promowania integracji systemu transportowego,

- projekty o stosunkowo najwyższej wartości społeczno ekonomicznej.

Kryteria zapewnią wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatnie do obszaru merytorycznego osi.

Preferowane będą:

- projekty o dużej skali i sile oddziaływania;

Planowane jest stosowanie następujących trybów wyboru projektów:

- pozakonkursowy
- konkursowy

W trybie pozakonkursowym będą wybierane zgodnie z UP projekty o kluczowym znaczeniu dla realizacji Programu, wynikające w szczególności z monopolu kompetencyjnego. Projekty wybierane w trybie pozakonkursowym, tak jak projekty konkursowe, w celu otrzymania wsparcia będą musiały otrzymać pozytywną ocenę zgodnie z kryteriami przyjętymi przez KM. Przesłanki do nadania inwestycji statusu projektu strategicznego są w szczególności następujące:

- projekt wynika wprost z dokumentów o charakterze strategicznym, dokumentu implementacyjnego do strategii, bądź z planu inwestycyjnego dla danego sektora, w szczególności: z KT, SRWM, Planu wykonawczego do SRWM. Dokumenty te poddawane są wszystkim wynikającym z prawa obowiązkom zapewniającym w szczególności transparentność wyboru projektów;

Ww. projekty w szczególności dotyczyć będą budowy i przebudowy dróg wojewódzkich, na odcinkach leżących w ciągach komunikacyjnych stanowiących połączenie z systemem dróg krajowych lub siecią TEN-T.

W ramach trybu konkursowego przewiduje się ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi.

PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

[SEKCJA 2.A.6.3]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	7b Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych	Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.
Przewiduje się, że pomoc będzie miała charakter bezzwrotny.	

PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

[SEKCJA 2.A.6.4]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	7b Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym węzłami multimodalnymi
Na obecnym etapie programowania nie zostały zidentyfikowane duże projekty w rozumieniu Art. 100 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013.	

WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONU

[SEKCJA 2.A.6.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iv) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 5 - Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	O		
CO	Całkowita długość nowych dróg	km	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	66	SL 2014	rocznie
CO	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg	km	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	23	SL 2014	rocznie

PRIORYTET INWESTYCYJNY

[SEKCJA 2.A.4]

<i>Priorytet inwestycyjny</i>	7d Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszaniu hałasu
-------------------------------	--

CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

[SEKCJA 2.A.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (i) oraz (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Numer identyfikacyjny</i>	VIII2
<i>Cel szczegółowy</i>	Zwiększenie udziału transportu szynowego w przewozie osób oraz poprawa jakości świadczonych usług w regionalnym transporcie kolejowym
<i>Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii</i>	
<p>Realizacja projektów w zakresie modernizacji i rehabilitacji infrastruktury regionalnych linii kolejowych przyczyni się do poprawy ich stanu technicznego oraz parametrów użytkowych, co spowoduje ich lepsze wykorzystanie poprzez możliwość uruchamiania nowych połączeń zarówno przez przewoźników osobowych jak i towarowych oraz zwiększy przepustowość dla ruchu regionalnego. Poprzez budowę nowych połączeń kolejowych przede wszystkim zapewnione zostanie połączenie kolejowe do obszarów istotnych z punktu widzenia rozwoju województwa, które obecnie nie posiadają bezpośredniego połączenia z siecią kolejową, a także zwiększenie dostępności w ruchu towarowym do stref przemysłowych i ekonomicznych na terenie Mazowsza. Dzięki inwestycjom uzupełniającym braki w zakresie nowoczesnego taboru kolejowego możliwe będzie pełne wykorzystanie infrastruktury modernizowanych linii kolejowych oraz świadczenie usług na wysokim poziomie oczekiwanym przez mieszkańców regionu. Ważnym aspektem mającym bezpośredni wpływ na jakość świadczonych usług przewozowych w zakresie regionalnego transportu kolejowego, jest również zapewnienie ciągłości w realizacji tych usług, poprzez wsparcie inwestycji w zakresie budowy zapleczy utrzymaniowo-naprawczych do bieżącej obsługi technicznej pojazdów szynowych. Realizacja tego typu inwestycji przyczyni się do zwiększenia jakości i efektywności oferowanych usług, umożliwi zapewnienie płynności w realizacji przewozów oraz będzie miała pozytywny wpływ na poprawę stanu środowiska naturalnego.</p>	

Interwencja w zakresie regionalnego systemu transportowego wpisuje się w realizację priorytetu *Strategii Europa 2020*, jakim jest *Zrównoważony rozwój – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej*. Realizowane inwestycje przyczynią się przede wszystkim do zwiększenia spójności terytorialnej, jak również gospodarczej i społecznej oraz wpłyną na realizację celu związanego ze wzrostem zatrudnienia.

Tabela 3 - SPECYFICZNE DLA PROGRAMU WSKAŹNIKI REZULTATU W PODZIALE NA POSZCZEGÓLNE CELE (w odniesieniu do EFRR i Funduszu Spójności)

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
	Liczba pasażerów regionalnego, szynowego transportu publicznego	mln osób	Region lepiej rozwinięty	62,5	2013	74,6	Koleje Mazowieckie	rocznie
	Wskaźnik Kolejowej Dostępności Transportowej WKDT II (syntetyczny)	nd.	Region lepiej rozwinięty	51,78	2013	71,92	MIR	co 2-3 lata

PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO [SEKCJA 2.A.6]

OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW [SEKCJA 2.A.6.1]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	7d Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszaniu hałasu
<p>W ramach celu szczegółowego <i>Zwiększenie udziału transportu szynowego w przewozie osób oraz poprawa jakości świadczonych usług w regionalnym transporcie kolejowym</i>, planowane są do realizacji, w szczególności, następujące typy projektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>budowa, modernizacja, rehabilitacja i rewitalizacja* linii kolejowych o znaczeniu regionalnym,</i> ▪ <i>inwestycje w zakresie zakupu i modernizacji taboru kolejowego wraz z budową i modernizacją zapleczy technicznych do obsługi i serwisowania pojazdów szynowych.</i> <p>W związku z dotychczas prowadzonymi na obszarze województwa modernizacjami linii głównych, w tym sieci TEN-T, konieczna staje się przede wszystkim poprawa jakości linii o znaczeniu regionalnym, a także budowa nowych odcinków linii kolejowych na obszarach o ograniczonej dostępności i niskiej gęstości istniejącej sieci (np. terenów północno-zachodniego Mazowsza). Zapewnienie spójności sieci jest niezbędne z punktu widzenia dostępności wewnątrzregionalnej i</p>	

zwiększenia konkurencyjności regionu.

Wsparcie zostanie skierowane na poprawę jakości infrastruktury regionalnych linii kolejowych oraz budowę brakujących odcinków sieci kolejowej, istotnych dla zapewnienia brakujących połączeń dla obszarów istotnych z punktu widzenia rozwoju województwa zidentyfikowanych w SRWM.

Wobec rosnącej liczby osób korzystających z regionalnego transportu kolejowego oraz realizacji przez PKP PLK wielu projektów poprawiających parametry techniczne linii kolejowych, Koleje Mazowieckie nie dysponują wystarczającą ilością nowoczesnego taboru w stosunku do potrzeb przewozowych. Pomimo przeprowadzenia we wcześniejszych latach wielu modernizacji elektrycznych zespołów trakcyjnych (EZT), które stanowią znaczną część taboru Kolei Mazowieckich oraz zakupów nowego taboru, potrzeby w tym zakresie nadal są bardzo duże. W związku z powyższym, pomimo realizowanych dotychczas inwestycji i znaczącej poprawie jakości usług, przewoźnik nie jest w stanie zaspokoić oczekiwań podróżnych m. in. z uwagi na zbyt długi czas przejazdu, częstotliwość kursowania, a także nie w pełni satysfakcjonujący poziom komfortu i bezpieczeństwa. Aby osiągnąć zakładane cele i utrzymać pozytywną tendencję zwiększającej się z roku na rok liczby użytkowników regionalnego transportu kolejowego konieczne są inwestycje poprawiające stan ilościowy i jakościowy parku taborowego.

Wsparcie zostanie skierowane na poprawę stanu taboru kolejowego przewoźnika świadczącego usługi w zakresie regionalnego transportu kolejowego oraz zapewnienie zapleczy utrzymaniowo-naprawczych do bieżącej obsługi technicznej pojazdów szynowych. Zgodnie z zapisami UP, w ramach programu nie będą finansowane żadne koszty bieżącego utrzymania infrastruktury, w tym taboru. Jednocześnie, przy modernizacji taboru kolejowego będzie brana pod uwagę, jako jeden z elementów, efektywność finansowa w stosunku do zakupu nowego taboru.

Interwencja zaplanowana w PI 7d realizuje cel główny Programu - *Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy*, w ramach drugiego celu strategicznego - *Przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzące do zwiększenia chłonności regionalnego rynku pracy poprzez wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację*.

PI 7d realizować będzie cel szczegółowy UP: *Poprawa jakości i funkcjonowania oferty systemu transportowego oraz zwiększenie transportowej dostępności kraju w układzie europejskim*.

Planowana kwota alokacji na sektor kolejowy wynosi ok. 135mln EUR.

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- JST, ich związki i stowarzyszenia;
- podmioty wykonujące usługi publiczne na zlecenie JST, w których większość udziałów lub akcji posiada samorząd.
- PKP PLK

Zestawienie głównych grup docelowych:

- osoby, instytucje, przedsiębiorstwa;
- użytkownicy infrastruktury kolejowej.

*Definicje (modernizacja, rehabilitacja oraz rewitalizacja) są zgodne z UP

KIERUNKOWE ZASADY WYBORU PROJEKTÓW

[SEKCJA 2.A.6.2]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	7d Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu
<p>Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria, przyjęte przez KM, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.</p> <p>W przypadku PI 7d, przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. zwiększenia udziału transportu szynowego w przewozie osób oraz poprawa jakości świadczonych usług w regionalnym transporcie kolejowym, jak również do realizacji przyjętego wskaźnika rezultatu, tj. <i>Liczba pasażerów regionalnego, szynowego transportu publicznego</i>. Jednocześnie, zgodnie z UP, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.</p> <p>Kryteria wyboru projektów przedkładane KM będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.</p> <p>Kierunkowe kryteria:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ projekty przyczyniające się do poprawy środowiska,▪ projekty o stosunkowo najwyższej wartości społeczno ekonomicznej. <p>Kryteria zapewnią wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatnie do obszaru merytorycznego osi.</p> <p><u>Preferowane będą:</u></p> <ul style="list-style-type: none">▪ projekty o dużej skali i sile oddziaływania; <p>Planowane jest stosowanie następujących trybów wyboru projektów:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ pozakonkursowy. <p>W trybie pozakonkursowym będą wybierane zgodnie z UP projekty o kluczowym znaczeniu dla realizacji Programu, wynikające w szczególności z monopolu kompetencyjnego. Projekty wybierane w trybie pozakonkursowym, tak jak projekty konkursowe, w celu otrzymania wsparcia będą musiały otrzymać pozytywną ocenę zgodnie z kryteriami przyjętymi przez KM. Przesłanki do nadania inwestycji statusu projektu strategicznego są w szczególności następujące:</p> <ul style="list-style-type: none">– projekt wynika wprost z dokumentów o charakterze strategicznym, dokumentu implementacyjnego do strategii, bądź z planu inwestycyjnego dla danego sektora, w szczególności: z KT, SRWM, Planu wykonawczego do SRWM. Dokumenty te poddawane są wszystkim wynikającym z prawa obowiązkom zapewniającym w szczególności transparentność wyboru projektów; <p>Ww. projekty w szczególności dotyczyć będą zakupu taboru kolejowego wraz z budową i modernizacją zapleczy technicznych do obsługi i serwisowania pojazdów szynowych oraz budowy, modernizacji i rehabilitacji linii kolejowych o znaczeniu regionalnym.</p>	

PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH**[SEKCJA 2.A.6.3]***(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)*

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	7d Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszaniu hałasu
<i>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</i>	Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.
Przewiduje się, że pomoc będzie miała charakter bezzwrotny.	

PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW**[SEKCJA 2.A.6.4]***(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)*

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	7d Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszaniu hałasu
Na obecnym etapie programowania nie zostały zidentyfikowane duże projekty w rozumieniu Art. 100 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013.	

WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONU**[SEKCJA 2.A.6.5]***(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iv) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)***Tabela 5 - Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu**

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	O		
	Liczba zakupionych pojazdów kolejowych	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	36	SL 2014	rocznie
	Pojemność zakupionych wagonów osobowych	osoby	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	4000	SL 2014	rocznie
CO	Całkowita długość nowych linii kolejowych	km	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	5	SL 2014	rocznie
CO	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych	km	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	65	SL 2014	rocznie

INNOWACJE SPOŁECZNE, WSPÓŁPRACA PONADNARODOWA I WKŁAD EFS W REALIZACJĘ CELÓW TEMATYCZNYCH 1-7

[SEKCJA 2.A.7]

<i>Oś Priorytetowa</i>	VII. Rozwój regionalnego systemu transportowego
Nie dotyczy.	

RAMY WYKONANIA

[SEKCJA 2.A.8]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (v) oraz załącznik II do rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 6 – Ramy wykonania dla osi priorytetowej (w podziale na fundusz oraz, dla EFRR i EFS, kategorię regionu)

Oś Priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (Kluczowy etap wdrażania, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu lub, w stosownych przypadkach, wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik lub kluczowy etap wdrażania	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
VII. Rozwój regionalnego systemu transportowego	Wskaźnik produktu	CO	Całkowita długość nowych dróg	km	EFRR	Region lepiej rozwinięty	7,5	66	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 54,6% operacji w ramach Osi
	Wskaźnik postępu finansowego	1F	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	EFRR	Region lepiej rozwinięty	62 888 014	459 107 365	SL 2014	

Dodatkowe informacje jakościowe na temat ustanowienia ram wykonania

--

KATEGORIE INTERWENCJI

[SEKCJA 2.A.9]

(podstawa: art. 96 ust. 2 lit. b) ppkt (vi) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 7: Wymiar 1 - Zakres interwencji

Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
VII. Rozwój regionalnego systemu transportowego	026	78 020 000
	027	56 980 000
VII. Rozwój regionalnego systemu transportowego	030	200 098 508
	034	32 187 384

Tabela 8: Wymiar 2 - Forma finansowania

Fundusz:	EFRR
----------	------

Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
VII. Rozwój regionalnego systemu transportowego	01	367 285 892

Tabela 9: Wymiar 3 - Typ obszaru		
Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
VII. Rozwój regionalnego systemu transportowego	01	128 486 327
	02	183 551 895
	03	55 247 670

Tabela 10: Wymiar 4 - Terytorialne mechanizmy wdrażania		
Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
VII. Rozwój regionalnego systemu transportowego	07	367 285 892

PODSUMOWANIE PLANOWANEGO WYKORZYSTANIA POMOCY TECHNICZNEJ, Z UWZGLĘDNIENIEM, W RAZIE POTRZEBY, DZIAŁAŃ WZMACNIAJĄCYCH POTENCJAŁ ADMINISTRACYJNY INSTYTUCJI ZAANGAŻOWANYCH W ZARZĄDZANIE PROGRAMAMI I ICH KONTROLĘ ORAZ BENEFICJENTÓW [SEKCJA 2.A.10]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (vii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Oś priorytetowa</i>	VII. Rozwój regionalnego systemu transportowego
<p>Nie przewiduje się odrębnego angażowania środków pomocy technicznej na rzecz zapewnienia warunków i rozwiązań dla sprawnego wdrażania OP VII, gdyż planowane wykorzystanie pomocy technicznej określone jest w ramach OP XI Pomoc Techniczna i przewiduje ono realizację zadań służących zapewnieniu skutecznego wdrożenia wszystkich OP I – X RPO WM 2014 – 2020.</p>	

2.8 OŚ PRIORYTETOWA VIII – Rozwój rynku pracy

[SEKCJA 2]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) i c) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

OPIS OSI PRIORYTETOWYCH INNYCH NIŻ POMOC TECHNICZNA

[SEKCJA 2.A]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

OŚ PRIORYTETOWA

[SEKCJA 2.A.1]

Numer identyfikacyjny osi priorytetowej	VIII
Nazwa osi priorytetowej	Rozwój rynku pracy
Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych	NIE
Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych utworzonych na poziomie Unii	NIE
Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana przy zastosowaniu formuły rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	NIE
W odniesieniu do EFS: całość osi priorytetowej jest poświęcona innowacjom społecznym, współpracy transnarodowej lub obydwu tym obszarom	NIE

FUNDUSZ, KATEGORIA REGIONU I PODSTAWA DLA KALKULACJI WSPARCIA UNIJNEGO

[SEKCJA 2.A.3]

Fundusz	EFS
Kategoria regionu	Region lepiej rozwinięty
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	Wydatki kwalifikowalne ogółem
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	Nie dotyczy

PRIORYTET INWESTYCYJNY

[SEKCJA 2.A.4]

Priorytet inwestycyjny	8i Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników
------------------------	---

CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

[SEKCJA 2.A.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (i) oraz (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Numer identyfikacyjny	VIII1
Cel szczegółowy	Wzrost zatrudnienia osób, które zostały zidentyfikowane jako zagrożone na rynku pracy
<i>Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii</i>	
<p>Województwo mazowieckie, pomimo odnotowanej w ciągu ostatnich lat stopy bezrobocia plasującej je wśród regionów o najlepszej sytuacji na rynku pracy, boryka się z wieloma problemami w niniejszym obszarze. Do najpoważniejszych z nich należą: największa w Polsce liczba osób bezrobotnych, znaczący udział w strukturze bezrobotnych osób będących w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, duże zróżnicowanie poziomu bezrobocia w regionie, wysoki udział osób bezrobotnych wśród mieszkańców terenów wiejskich, mobilność przestrzenna ludności głównie w kierunku Warszawy i miast subregionalnych.</p> <p>Interwencja w PI 8i ukierunkowana jest na wspieranie przejścia od bezrobocia do zatrudnienia z uwzględnieniem, opisanej powyżej, specyfiki wewnątrzregionalnej. Jej celem jest zwiększenie efektywnego wykorzystania zasobów na rynku pracy, a mianowicie osób bezrobotnych i poszukujących pracy będących w najtrudniejszej sytuacji na rynku. Zaplanowane przedsięwzięcia dotyczące aktywizacji zawodowej, zgodnie z zapisami UP, będą obowiązkowo uwzględniały wskaźnik efektywności zatrudnieniowej. Minimalne wartości tego wskaźnika będą określane cyklicznie i uwzględnią specyfikę grupy docelowej oraz zróżnicowanie terytorialne w poziomie bezrobocia, a także dotychczasowe doświadczenia zaangażowanych instytucji, wynikające m.in. z realizacji projektów w ramach PO KL.</p> <p>Zaplanowane działania wpisują się w realizację priorytetu <i>Strategii Europa 2020</i>, jakim jest <i>rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną</i>. Wpływają także na wskaźnik zatrudnienia, który został ustanowiony jako strategiczny i dla Polski wynosi 71%. UP wskazuje, że w województwie mazowieckim wskaźnik zatrudnienia na poziomie określonym jako cel krajowy – został przekroczony i w 2012 r. osiągnął poziom 71,1%. Zakłada się, że interwencja w obszarze rynku pracy stanowi bezpośredni wkład we wzrost/utrzymanie wskaźnika wojewódzkiego. Niniejszy wkład realizowany będzie poprzez monitorowanie udziału osób, które uzyskały zatrudnienie, w tym samozatrudnienie w wyniku wsparcia w ogólnej liczbie osób objętych interwencją w sprawozdawczości końcowej na poziomie każdego projektu oraz w sprawozdaniach okresowych. Osiągnięcie zakładanych rezultatów zależeć będzie jednak w dużej mierze od procesów zachodzących w gospodarce kraju i Europy.</p>	

Tabela 4 - Wspólne wskaźniki rezultatu, dla których ustalono wartość docelową, oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu (w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionu) (w odniesieniu do EFS)

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celu	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
CRO 4	Liczba osób pracujących po	Region lepiej	osoby	Liczba osób biernych	31%	%	2013	31%	SL 201	1 raz / rok

	opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	rozwinęty		zawodowo objętych wsparciem w programie					4	
				Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie	66%	%	2013	66%	SL 2014	1 raz / rok
				Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie	66%	%	2013	66%	SL 2014	1 raz / rok
				Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	55%	%	2013	55%	SL 2014	1 raz / rok
CRO 6	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	Region lepiej rozwinięty	osoby	Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie	6%	%	2013	6%	SL 2014	1 raz / rok
				Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie	12%	%	2013	12%	SL 2014	1 raz / rok
				Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie	12%	%	2013	12%	SL 2014	1 raz / rok
				Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	10%	%	2013	10%	SL 2014	1 raz / rok
	Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej	Region lepiej rozwinięty	sztuk	n/d	22 383	sztuk	2013	9 109	SL2014	1 raz / rok

	Liczba osób pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	Region lepiej rozwinięty	osoby	Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie	21%	%	2013	21%	Ewaluacja	1 raz / 4 lata
				Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie	45%	%	2013	45%	Ewaluacja	1 raz / 4 lata
				Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie	45%	%	2013	45%	Ewaluacja	1 raz / 4 lata
				Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	38%	%	2013	38%	Ewaluacja	1 raz / 4 lata
	Liczba utworzonych mikroprzedsiębiorstw działających 30 miesięcy po uzyskaniu wsparcia finansowego	Region lepiej rozwinięty	sztuk	n/d	60%	%	2013	62%	Ewaluacja	1 raz / 4 lata

PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO [SEKCJA 2.A.6]

OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW

[SEKCJA 2.A.6.1]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	8i Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników
------------------------	---

W ramach celu szczegółowego *Wzrost zatrudnienia osób, które zostały zidentyfikowane jako zagrożone na rynku pracy* planowane są do realizacji następujące typy przedsięwzięć:

- Pakiet narzędzi na rzecz zwiększenia stopnia wykorzystania rezerw regionalnego rynku pracy, (Pakiet), składający się z typów operacji wymienionych w Ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 o *promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* r. ze zmianami, w tym:
 - ✓ diagnozowanie indywidualnej sytuacji uczestników projektów i pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy;
 - ✓ podnoszenie lub zmiana kwalifikacji zawodowych oraz ich lepsze dopasowanie do potrzeb rynku pracy;
 - ✓ pomoc w zdobyciu doświadczenia zawodowego;
 - ✓ wspieranie samozatrudnienia i powstawania nowych miejsc pracy;
 - ✓ wspieranie mobilności, w tym na poziomie międzynarodowym w ramach sieci EURES poprzez realizację ukierunkowanych schematów mobilności transnarodowej.

Działania realizowane w pakiecie będą prowadzone na podstawie przepisów zawartych ww. ustawie i będą ukierunkowane na zwiększenie dostępności do zatrudnienia, w tym samozatrudnienia osób bezrobotnych oraz poszukujących pracy biernych zawodowo, przyczyniając się do zwiększenia stopnia wykorzystania rezerw regionalnego rynku pracy. Wsparciem zostaną objęte osoby będące w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy zwane dalej grupami defaworyzowanymi. Do ww. grupy zaliczono osoby, które zostały wskazane w UP jako wymagające interwencji EFS: osoby powyżej 50 roku życia, osoby z niepełnosprawnościami, osoby długotrwale bezrobotne, osoby o niskich kwalifikacjach zawodowych, kobiety. Przynależność do poszczególnych grup defaworyzowanych definiowana będzie na podstawie ww. *Ustawy*. Nie uwzględniono osób pomiędzy 18 a 29 rokiem życia, ponieważ wsparcie dla nich prowadzone będzie na poziomie krajowym.

Poniżej określono podstawowe przesłanki defaworyzacji dla poszczególnych grup w odniesieniu do całej populacji bezrobotnych w związku z brakiem szczegółowych danych statystycznych i badań tylko dla grupy osób powyżej 29 roku życia.

- Osoby długotrwale bezrobotne.
Wśród osób długotrwale bezrobotnych kobiety stanowiły 48,9% (76 815 osób). Prawo do zasiłku posiadało 559 osób (tylko 0,4% ogółu długotrwale bezrobotnych). Pośród tej kategorii bezrobotnych dominowały osoby z wykształceniem poniżej średniego – 89 333 osoby (56,9% ogółu długotrwale bezrobotnych). Jak wynika z badania¹⁵ głównym problemem utrudniającym znalezienie pracy, zdaniem ww. grupy bezrobotnych są ich ograniczenia kompetencyjne – niedostateczny poziom wykształcenia, brak certyfikatów i uprawnień oraz doświadczenia zawodowego¹⁶.
- Osoby powyżej 50 roku życia.
Zgodnie z wynikami badań realizowanych w ramach projektu „Osoby w wieku 50+ na mazowieckim rynku pracy”¹⁷, osoby w wieku 50+ znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy. W 2010 r. co trzecia badana firma dostrzegła bariery w zatrudnianiu osób w wieku 50+ (w 2009 – co czwarta). Wśród nich pojawiał się argument, że specyfika branży lub pracy w danej firmie wyklucza zatrudnianie osób starszych. Część przedsiębiorców żywiła przekonanie, że osoby starsze są gorzej przygotowane do wykonywania pracy niż młodszy pracownicy, są mniej wydajne oraz mają mniejszą zdolność do adaptacji do zmian.

¹⁵ Ruch Społeczno-Samorządowy „Nasza Metropolia” *Analiza potrzeb osób długotrwale bezrobotnych*, Warszawa 2011, s.13.

¹⁶ Młodość czy doświadczenie? Kapitał ludzki w Polsce Raport podsumowujący III edycję badań BKL z 2012 r. pod redakcją Jarosława Górniaka, Warszawa 2013 r.

¹⁷ PBS DGA Sp. z o.o. i Human Capital Business Sp. z o.o., *Osoby w wieku 50+ na mazowieckim rynku pracy, Sopot 2010, str. 1-91*

- Osoby o niskich kwalifikacjach w szczególności bez kwalifikacji.
Na koniec grudnia 2013 r. w województwie mazowieckim w urzędach pracy zarejestrowanych było 94 093 bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych (33,2% ogółu bezrobotnych)¹⁸, wśród których kobiety stanowiły 46,6% (43 855 osób). Najwięcej było osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy – 40 637 osób (43,2% ogółu bezrobotnych bez kwalifikacji). Brak kwalifikacji zawodowych jest kluczowy dla reaktywacji zawodowej wskazanych osób.
- Kobiety na mazowieckim rynku pracy.
Trudniejszą sytuację kobiet na mazowieckim rynku pracy odzwierciedla współczynnik aktywności zawodowej i wskaźnik zatrudnienia. Do istotnych przesłanek bezrobocia kobiet zgodnie z raportem zalicza się rezygnację z pracy, z powodów sprawowania opieki nad dziećmi własnymi i wnukami.¹⁹
- Osoby z niepełnosprawnościami.
Trudności osób niepełnosprawnych ze znalezieniem pracy to – poza deficytami w sferze edukacyjno-społecznej – również niechęć do wchodzenia na rynek ze względu na ryzyko utraty lub zmniejszenie świadczeń socjalnych. Ponad 2/3 osób niepełnosprawnych w Polsce utrzymuje się głównie ze świadczeń społecznych (zasiłków, rent).

Dla zwiększenia trafności zaplanowanej interwencji zastosowano podejście, różnicujące wsparcie w CT 8 i CT 9 na podstawie stopnia oddalenia od rynku pracy. Na poziomie regionalnym w PI 8i, pomocą zostaną objęte osoby bezrobotne i poszukujące pracy, spełniające warunki defaworyzacji, powyżej 29 roku życia należące jednocześnie do I i II kategorii oddalenia od rynku pracy. Określenie stopnia oddalenia od rynku pracy prowadzone będzie na podstawie zapisów ww. *Ustawy*

Kluczowym elementem zaproponowanego pakietu będzie diagnozowanie sytuacji osób bezrobotnych oraz pośrednictwo pracy. Obejmowało ono będzie przeprowadzenie analizy sytuacji zawodowej uczestnika projektu oraz zaplanowanie jego ścieżki kariery w formie Indywidualnego Planu Działań (IPD). W IPD zostanie określony rodzaj i zakres narzędzi niezbędnych do reaktywacji zawodowej osób objętych wsparciem. Planowane jest zastosowanie badań psychologicznych w szczególności w przypadkach zaplanowania kariery zawodowej w obszarze usług opiekuńczych. Efektem ww. wsparcia będzie skierowanie uczestnika projektu do zatrudnienia lub zdefiniowanie kolejnych kroków, prowadzących do jego podjęcia. Niniejszym typem operacji będą objęci wszyscy uczestnicy interwencji.

Kolejnymi elementami pakietu będzie:

- podnoszenie lub zmiana kwalifikacji zawodowych oraz ich lepsze dopasowanie do potrzeb rynku pracy, które są odpowiedzią na niski poziom kwalifikacji zawodowych u osób bezrobotnych. Będą one polegały na przeszkoleniu osób pozostających bez zatrudnienia i przyznaniu im nowych kwalifikacji zapewniających zwiększenie szans na reaktywację zawodową. Działania będą kierowane do osób defaworyzowanych z II kategorii oddalenia, a w uzasadnionych przypadkach również z kategorii I (w sytuacji kiedy dla efektywnej reaktywacji wystarczające będzie np. jedynie odnowienie posiadanych uprawnień) i osobom bez kwalifikacji zawodowych.
- pomoc w zdobyciu doświadczenia zawodowego, które będą polegały na organizowaniu płatnych staży zawodowych u pracodawców na konkretnych stanowiskach pracy, według programu zgodnego z wymaganymi kwalifikacjami oraz potrzebami pracodawców. Przewiduje się zaangażowanie pracodawców w sporządzanie programów staży. Przedmiotowe wsparcie kierowane w szczególności do osób długotrwale bezrobotnych, powyżej 50 roku życia, osób bez kwalifikacji oraz należących do II kategorii oddalenia od rynku pracy.
- wspieranie samozatrudnienia i powstawania nowych miejsc pracy. W ramach niniejszego typu operacji planuje się pomoc w postaci dotacji bezzwrotnych na założenie działalności gospodarczej połączonej z modułem doradztwa i szkoleń przygotowujących do jej uruchomienia oraz utrzymania.

¹⁸ Bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy województwa mazowieckiego w IV kwartale 2012 r., WUP w Warszawie, 2013 r.

¹⁹ Analiza potencjału i przeszkód aktywizacji zawodowej osób w wieku 50+ w województwie mazowieckim” raport PBS DGA , s. 26.

Pomoc ta skierowana zostanie do osób ze wszystkich grup defaworyzowanych dla których IPD wskazało ją jako najskuteczniejsze narzędzie.

W PI 8i przewidziano także dotacje na wyposażenie stanowisk pracy utworzonych wyłącznie dla osób bezrobotnych z grup defaworyzowanych oraz organizowanie dla nich prac interwencyjnych. Priorytetowymi branżami dla tego typu działań będzie gospodarka biała i zielona w szczególności recyclingowa. Wsparcie zakłada możliwość sfinansowanie zakupu środków trwałych o ile będą one stanowiły niezbędne wyposażenie uruchamianego stanowiska pracy lub warunkowały samozatrudnienie.

Dzięki zaplanowanemu wsparciu zwiększy się wykorzystanie potencjału w dziedzinie przedsiębiorczości. Osłabiony zostanie także stereotyp funkcjonujący na regionalnym rynku pracy o niskiej przydatności osób bezrobotnych w procesie pracy.

-realizacja ukierunkowanych schematów mobilności transnarodowej (USMT) EURES zdiagnozowanych na podstawie analiz – społeczno - gospodarczych regionu. Realizacja tego typu operacji ma charakter warunkowy, uzależniony od zdiagnozowania branż, zawodów lub kompetencji, w których sytuacja na rynku pracy wymaga realizacji USMT.

Wsparcie przeciwdziała horyzontalnemu problemowi - dużej stopie bezrobocia na terenach o małej koncentracji miejsc pracy.

Wykazany w diagnozie problem terytorialnego zróżnicowania bezrobocia będzie rozwiązywany poprzez dostosowanie alokacji w zależności od sytuacji w poszczególnych powiatach przede wszystkim w zakresie poziomu aktywności gospodarczej, i stopy bezrobocia.

Typy przedsięwzięć przewidziane do realizacji w PI 8i przyczyniają się do *Wzrostu zatrudnienia osób, które zostały zidentyfikowane jako zagrożone na rynku pracy* następujący sposób:

- ułatwiają reaktywację zawodową ;
- umożliwiają osobom pozostającym w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy podejmowanie samozatrudnienia;
- wpływają na rozwój przedsiębiorczości w szczególności na obszarach wiejskich;
- zwiększają szanse utrzymania powstałych miejsc pracy dzięki ukierunkowaniu na potencjalne obszary wzrostu;
- zmniejszają niedostosowanie kwalifikacji zawodowych osób objętych wsparciem do wymogów regionalnego rynku pracy;
- ułatwiają nabycie praktycznego doświadczenia na stanowisku pracy;
- obniżają koszty związane z zatrudnianiem osób należących do grup defaworyzowanych ponoszone przez pracodawców w okresie próbnym
- ułatwiają osobom z grup defaworyzowanych przechodzenie do legalnego zatrudnienia.

Wsparcie realizuje także zalecenie *Nr 2 CSR* w zakresie zwiększenia uczestnictwa osób z grup będących w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy w uczeniu się przez całe życie w celu dostosowania podaży umiejętności do popytu na nie oraz zaleceniu *Nr 3 CSR* w zakresie kontynuowania starań w celu podniesienia współczynnika aktywności zawodowej kobiet, pracowników starszych i osób niepełnosprawnych poprzez ustanowienie ich grupami defaworyzowanymi na mazowieckim rynku pracy.

PI 8i realizuje cel szczegółowy UP: *Bardziej efektywne wykorzystanie zasobów na rynku.*

PI 8i wpisuje się w realizację celu głównego Programu - *Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy*, w ramach drugiego celu strategicznego - *Przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzące do zwiększenia chłonności regionalnego rynku pracy poprzez wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację.*

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność

gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych), i dużych przedsiębiorstw.

Zestawienie głównych grup docelowych:

- osoby bezrobotne i poszukujące pracy biernie zawodowo z grup defaworyzowanych.

KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

[SEKCJA 2.A.6.2]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny

8i Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników

Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria, przyjęte przez Komitet Monitorujący, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.

W przypadku PI 8i przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. zwiększenia efektywnego wykorzystania zasobów na rynku pracy, a mianowicie osób bezrobotnych i poszukujących pracy będących w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy. Jednocześnie, zgodnie z UP, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków.

Kryteria wyboru projektów przedkładać Komitetowi Monitorującemu będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.

Kryteria kierunkowe:

- uzyskanie efektu synergii i spójności interwencji przy uwzględnieniu specyfiki regionalnej, z zachowaniem odniesienia do zasad ustalonych w ramach polityk krajowych, długofalowych uwarunkowań, w tym demograficznych i ekonomicznych;
- wdrożenie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych tj. polityki równych szans; niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatnie do obszaru merytorycznego osi;
- osiągnięcie wskaźnika efektywności zatrudnieniowej;
- minimalizacja kosztu ponownego zatrudnienia;
- stopień komplementarności struktury poszczególnych grup defaworyzowanych w projekcie do wskaźników produktu założonych w Programie.

Preferowane będą:

- projekty realizujące wskaźnik efektywności zatrudnieniowej na poziomie wyższym niż minimalny w odniesieniu do kosztu ponownego zatrudnienia;
- projekty tworzące „zielone i białe miejsca pracy”;
- projekty przyczyniające się do powstawania trwałych miejsc pracy;
- projekty realizowane na obszarach wiejskich;
- projekty realizowane w partnerstwie za pośrednictwem m.in. NGO, LGD, będące efektem trwałej współpracy oraz akceptacji społecznej.

Tryb wyboru projektów:

Planowane jest stosowanie następujących trybów wyboru projektów:

- konkursowy;
- pozakonkursowy.

Tryb konkursowy jest podstawowym trybem wyboru projektów, zaś tryb pozakonkursowy ma zastosowanie wyłącznie w uzasadnionych przypadkach. Tryb konkursowy stosowany jest w obszarach,

gdzie rozwiązanie danego problemu nastąpi poprzez realizację różnych projektów przynoszących porównywalne rezultaty, tzn., że ten sam cel może zostać osiągnięty w wyniku realizacji różnych interwencji. Przewidziany jest przy wdrażaniu działania *Pakiet na rzecz zwiększenia stopnia wykorzystania rezerw regionalnego rynku pracy* dla do osób pracy biernych zawodowo niezarejestrowanych w urzędach pracy, a spełniających przesłanki przynależności do grupy defaworyzowanej.

W ramach trybu konkursowego przewiduje się również ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi. Dla projektów wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi w procesie oceny przewidziane są dodatkowe punkty preferencyjne.

Zakłada się **tryb pozakonkursowy** dla projektów o charakterze wdrożeniowym, zgodnie z UP z uwagi na prawny obowiązek realizacji zadań przez PSZ na podstawie Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2013 r. Nr 0, poz. 674 z późn. zm.). Niniejszy tryb przewidziany jest dla części alokacji ukierunkowanej na osoby zarejestrowane jako bezrobotne. Jest to zgodne z założeniami polityki rynku pracy, która prowadzona jest przez PSZ w formule zadań rządowych zleconych i zadań własnych samorządu terytorialnego. Wdrażanie niniejszej interwencji w ramach projektu pozakonkursowego zagwarantuje najwyższy stopień realizacji przedmiotowej polityki w sposób komplementarny z działaniami Rządu, co znajduje umocowanie w ustawie jak wyżej. Jednocześnie zapewnia uzyskanie możliwie wysokiej komplementarności oferowanego wsparcia. Za zastosowaniem trybu pozakonkursowego przemawia także uzyskiwana za jego pośrednictwem efektywność. Tryb pozakonkursowy przewidziany jest w działaniu *Pakiet na rzecz zwiększenia stopnia wykorzystania rezerw regionalnego rynku pracy* w stosunku do osób bezrobotnych. Wartość dodana osiągnięta w wyniku zastosowania trybu pozakonkursowego to uzyskanie lepszych wskaźników efektywności ekonomicznej oraz wykorzystanie wypracowanych narzędzi w perspektywie 2007-2013. Średnia efektywność zatrudnieniowa na podstawie raportu CRSG „Ocena wsparcia w ramach projektów PO KL, realizowanych w trybie konkursowym i systemowym” w projektach konkursowych wyniosła 44%, w projektach pozakonkursowych 48%, *średnia* efektywność kosztów obsługi wyniosła odpowiednio 33% i 55%. Oznacza to, że poniesione w projektach koszty obsługi zrealizowały odpowiednio 33% i 55% osiągniętego rezultatu.

PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

[SEKCJA 2.A.6.3]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	8i Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych	Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.
Przewiduje się, że pomoc będzie miała charakter bezzwrotny, w tym dotacje bezzwrotne na uruchomienie działalności gospodarczej. Ten rodzaj wsparcia przewidywany jest tylko i wyłącznie w odniesieniu do osób należących do grup defaworyzowanych na mazowieckim rynku pracy.	

PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

[SEKCJA 2.A.6.4]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	8i Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także
------------------------	---

	poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników
Na obecnym etapie programowania nie jest planowana realizacja dużych projektów.	

WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONU

[SEKCJA 2.A.6.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iv) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 5 - Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	Ogółem		
	Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	881	814	1 695	SL 2014	1 raz/rok
	Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	10 135	9 355	19 490	SL 2014	1 raz/rok
CO02	Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w ramach programu	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	5 347	4 935	10 282	SL 2014	1 raz/rok
CO16	Uczestnicy z niepełnosprawnościami	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	447	413	860	SL 2014	1 raz/rok
	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w ramach programu	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	1 494	1 379	2 873	SL 2014	1 raz/rok
	Liczba osób o niskich kwalifikacjach, które otrzymały wsparcie w ramach programu	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	6 993	6 455	13 448	SL 2014	1 raz/rok

Liczba osób, które otrzymały bezzwrotne środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	4 690	4 329	9 019	SL 2014	1 raz/rok
---	-------	-----	--------------------------	-------	-------	-------	---------	-----------

PRIORYTET INWESTYCYJNY

[SEKCJA 2.A.4]

<i>Priorytet inwestycyjny</i>	8iv Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę
-------------------------------	---

CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

[SEKCJA 2.A.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (i) oraz (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Numer identyfikacyjny</i>	VIII2
<i>Cel szczegółowy</i>	Powrót do aktywności zawodowej osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3
<i>Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii</i>	
<p>W województwie mazowieckim istotnym problemem powodującym dezaktywację zawodową jest mała dostępność do miejsc opieki nad dziećmi do lat 3. Obowiązki opiekuńcze sprawowane nad małymi dziećmi wyłączają z rynku pracy na okres urlopu wychowawczego jednego z opiekunów prawnych. Najczęściej są to kobiety. Wyłączenie z rynku pracy może również dot. innych osób, głównie babć i innych członków rodziny. Niepokojącym jest również fakt, że osoby posiadające status bezrobotnego godzą się na świadczenie pracy w charakterze opiekunki, najczęściej bez umowy o pracę i bez umowy zlecenia.</p> <p>Celem niniejszej interwencji jest umożliwienie powrotu do zatrudnienia osobom sprawującym opiekę nad dziećmi do lat 3 i ograniczenie tym samym zjawiska wychodzenia z rynku pracy zarówno opiekunów prawnych jak i innych osób przejmujących nieformalnie obowiązki opiekuna.</p> <p>Interwencja w zakresie wspierania opieki nad dziećmi do lat 3 wpisuje się w realizację priorytetu <i>Strategii Europa 2020</i>, jakim jest <i>rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną</i>. Realizowane inwestycje przyczynią się przede wszystkim do realizacji celu związanego ze wzrostem zatrudnienia.</p>	

Tabela 4 - Wspólne wskaźniki rezultatu, dla których ustalono wartość docelową, oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu (w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionu) (w odniesieniu do EFS)

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celu	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
	Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/ wychowaniem dziecka, po opuszczeniu programu	Region lepiej rozwinięty	osoby	n/d	80%	%	2014	80%	SL2014	1 raz/1 rok
	Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu	Region lepiej rozwinięty	osoby	n/d	51%	%	2014	51%	SL2014	1 raz/1 rok
	Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS	Region lepiej rozwinięty	sztuk	n/d	74%	%	2014	74%	Ewaluacja	1 raz/4 lata

**PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO
[SEKCJA 2.A.6]**

OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW

[SEKCJA 2.A.6.1]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	8iv Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę
<p>W ramach celu szczegółowego <i>Powrót do aktywności zawodowej osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3</i>, planowane są do realizacji następujące typy przedsięwzięć:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ tworzenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 w formie: <ul style="list-style-type: none"> ▪ żłobków ▪ klubów dziecięcych ▪ zatrudnienie dziennego opiekuna ▪ zatrudnienie niani. <p>Zaproponowana w PI 8iv interwencja została zaprojektowana w sposób zapewniający szerokie spektrum pomocy zarówno w organizowaniu, funkcjonowaniu jak i finansowaniu miejsc opieki nad</p>	

dziećmi. Zakłada się wykorzystanie całego wachlarza typów operacji przewidzianych w ustawie z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi do lat 3. Wsparcie realizowane będzie na zasadach określonych w niniejszej Ustawie.

W PI 8iv przewiduje się realizację zinstytucjonalizowanych form opieki w postaci żłobków i klubów dziecięcych adresowanych głównie do samorządów, ale również pracodawców zamierzających uruchomić przyzakładowy żłobek lub klub.

Grupa docelowa to opiekunowie prawni dzieci w wieku do 3 lat (w szczególności kobiety) przebywający na urloпах w związku z niemożnością zapewnienia dziecku opieki. Dzięki uczestnictwu w programie będą mogli powrócić na rynek pracy. Wsparciem objęte będą także kobiety, które w związku z urodzeniem dziecka nie podjęły zatrudnienia. W PI 8iv przewiduje się finansowanie zarówno utworzenia miejsc pracy jak również finansowanie pobytu dziecka w żłobku lub klubie dziecięcym przez okres wynikający z ww. Ustawy. Zakłada się, że wsparcie obejmować będzie również koszt wyposażenia niezbędnego dla realizacji funkcji opiekuńczej, wychowawczej oraz edukacyjnej.

Zaprojektowane działania obejmują także powstawanie niezinstytucjonalizowanych form opieki nad dziećmi, a mianowicie opieki świadczonej przez opiekuna dziennego lub nianię. Pomoc w organizacji miejsc pracy w formie opiekuna dziennego przewiduje zarówno wyposażenie niezbędne dla realizacji ww. funkcji, a także wynagrodzenie dziennego opiekuna na zasadach określonych w ww. Ustawie. Planuje się również pokrycie kosztów obowiązkowych szkoleń dla dziennych opiekunów. Podobnie jak w przypadku żłobków i klubów dziecięcych, grupą docelową są opiekunowie prawni dzieci w wieku do 3 lat (w szczególności kobiety) przebywający na urloпах w związku z niemożnością zapewnienia podopiecznym opieki. Wsparcie opieki nad dziećmi do lat 3 za pośrednictwem niani skierowane będzie bezpośrednio do osób, które przebywają na urloпах lub nie podjęły zatrudnienia w związku ze sprawowaniem funkcji opiekuńczej i będzie ono obejmowało refundację części kosztów związanych z zatrudnieniem niani.

W niniejszym typie operacji będzie możliwość finansowania zakupu środków trwałych o ile będą one stanowiły niezbędne wyposażenie uruchamianego stanowiska samozatrudnienia. Zgodnie z postanowieniem art. 13, pkt 4 rozp. (UE) nr 1304/2013, zakup infrastruktury, gruntów i nieruchomości, nie kwalifikuje się do wsparcia z EFS.

Wsparcie w PI 8iv udzielane będzie tylko w przypadku uzasadnienia deficytu miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 w obszarze objętym interwencją w projekcie oraz zapewnienia trwałości projektu dla żłobków i klubów dziecięcych.

Zaprojektowana interwencja :

- przeciwdziała wypadaniu z rynku pracy w związku z niemożnością zapewnienia opieki nad dziećmi do lat 3 ;
- przeciwdziała ubożeniu rodzin w związku z utratą jednego źródła dochodu, spowodowaną wykonywaniem funkcji opiekuńczych ;
- umożliwi powrót do szybkiego zatrudnienia osobom samotnie wychowującym dzieci do lat 3, co jest podstawowym czynnikiem eliminującym zagrożenie wykluczeniem społecznym;
- przyczynia się do przechodzenia do legalnego zatrudnienia osób zatrudnianych nielegalnie w charakterze opiekunów, wpłynie na liczbę nowych miejsc pracy powstających w regionie.

Interwencja zaplanowana w PI 8iv w pełni koresponduje z wizją zawartą w Strategii Europa 2020, zgodnie, z którą nowy model gospodarczy powinien być oparty nie tyle na transferach pomiędzy różnymi grupami społecznymi, ale na wzroście dostępności do zatrudnienia, w tym przypadku samozatrudnienia.

Realizuje cel szczegółowy UP: *Bardziej efektywne wykorzystanie zasobów na rynku.*

Interwencja zaplanowana w PI 8iv realizuje cel główny Programu - Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku

pracy, w ramach drugiego celu szczegółowego - Przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzące do zwiększenia chłonności regionalnego rynku pracy poprzez wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację.

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- gminy, osoby fizyczne, osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej.

Zestawienie głównych grup docelowych:

- osoby fizyczne powracające na rynek pracy po urlopach macierzyńskich, rodzicielskich, wychowawczych sprawujące opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3;
- osoby pozostające bez zatrudnienia i sprawujące opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3.

KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

[SEKCJA 2.A.6.2]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny

8iv Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę

Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria, przyjęte przez Komitet Monitorujący, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.

W przypadku PI 8iv przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. zwiększenia roli MŚP jako kreatora miejsc pracy na rynku pracy. Jednocześnie, zgodnie z UP, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków

Kryteria wyboru projektów przedkładane Komitetowi Monitorującemu będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.

Kryteria kierunkowe:

- uzyskanie efektu synergii i spójności interwencji przy uwzględnieniu specyfiki regionalnej, z zachowaniem odniesienia do zasad ustalonych w ramach polityk krajowych, długofalowych uwarunkowań, w tym demograficznych i ekonomicznych;
- wdrożenie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatnie do obszaru merytorycznego osi;
- zapewnienie udziału środków własnych beneficjenta.

Preferowane będą:

- projekty realizowane na obszarach wykazujących najwyższe potrzeby;
- projekty realizowane w partnerstwie za pośrednictwem m.in. NGO, LGD, będące efektem trwałej współpracy oraz akceptacji społecznej;
- projekty deklarujące jak najwyższą liczbę miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 funkcjonujących powyżej 24 miesięcy.

Tryb wyboru projektów:

Planowane jest stosowanie następującego trybu wyboru projektów:

- konkursowy.

W ramach trybu konkursowego przewiduje się również ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór

inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi oraz ze Strategii ZIT WOF.

Dla projektów wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi w procesie oceny przewidziane są dodatkowe punkty preferencyjne.

PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

[SEKCJA 2.A.6.3]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	8iv Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych	Przewiduje się wykorzystanie instrumentów finansowych.
Przewiduje się, że pomoc będzie miała charakter bezzwrotny.	

PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

[SEKCJA 2.A.6.4]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	8iv Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę
Na obecnym etapie programowania nie jest planowana realizacja dużych projektów.	

WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONU

[SEKCJA 2.A.6.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iv) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 5 - Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
	Liczba osób opiekujących się dziećmi w wieku do lat 3 objętych wsparciem w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	731	SL 2014	1 raz/rok
	Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3	sztuk	EFS	Region lepiej rozwinięty	9 163	SL 2014	1 raz/rok

INNOWACJE SPOŁECZNE, WSPÓŁPRACA PONADNARODOWA I WKŁAD EFS W REALIZACJĘ CELÓW TEMATYCZNYCH 1-7
[SEKCJA 2.A.7]

<i>Oś Priorytetowa</i>	VIII. Rozwój rynku pracy
<p>Wkład CT 8 w CT 1-7:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przygotowanie kadr dla utworzonych miejsc pracy w zakresie działań rewitalizacyjnych PI 9b, gospodarki białej PI 9a i 9iv, gospodarki zielonej PI 6a; ▪ przygotowanie kadr dla utworzonych miejsc pracy w związku z wdrażaniem nowych technologii PI 3c i 3a; ▪ wspieranie tworzenia przedsiębiorstw MŚP stanowiących potencjalnych odbiorców nowych technologii PI 3c i 3a; ▪ wspieranie tworzenia przedsiębiorstw MŚP stanowiących potencjalne podmioty działające w obszarze gospodarki zielonej PI 6a, gospodarki białej PI 9a i 9iv. 	

RAMY WYKONANIA

[SEKCJA 2.A.8]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (v) oraz załącznik II do rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 6 – Ramy wykonania dla osi priorytetowej (w podziale na fundusz oraz, dla EFRR i EFS, kategorię regionu)

Oś Priorytetowa	(kluczowy etap wdrażania, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu lub, w stosownych przypadkach,	Lp.	Wskaźnik lub kluczowy etap wdrażania	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
VIII Rozwój rynku pracy	Wskaźnik produktu	1	Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	7 309	19 490	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 36% alokacji w ramach Osi
	Wskaźnik produktu	2	Liczba osób, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	3 382	9 019	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 41% alokacji w ramach Osi
	Wskaźnik finansowy	1F	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	EFRR	Region lepiej rozwinięty	35 694 542	172 356 319	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 100% alokacji w ramach Osi

Dodatkowe informacje jakościowe na temat ustanowienia ram wykonania

--

KATEGORIE INTERWENCJI**[SEKCJA 2.A.9]***(podstawa: art. 96 ust. 2 lit. b) ppkt (vi) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)***Tabela 7: Wymiar 1 - Zakres interwencji**

Fundusz:	EFS	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
VIII Rozwój rynku pracy	102	110 661 836
	105	27 223 219

Tabela 8: Wymiar 2 - Forma finansowania

Fundusz:	EFS	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
VIII Rozwój rynku pracy	01	137 885 055

Tabela 9: Wymiar 3 - Typ obszaru

Fundusz:	EFS	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
VIII Rozwój rynku pracy	01	48 464 623
	02	69 235 175
	03	20 185 257

Tabela 10: Wymiar 4 - Terytorialne mechanizmy wdrażania

Fundusz:	EFS	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
VIII Rozwój rynku pracy	01	12 776 522
	07	125 108 533

Tabela 11: Wymiar 6 - Temat uzupełniający EFS (wyłącznie EFS)

Fundusz:	EFS	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
VIII Rozwój rynku pracy	01	33 198 551
	06	137 885 055
	07	137 885 055

PODSUMOWANIE PLANOWANEGO WYKORZYSTANIA POMOCY TECHNICZNEJ, Z UWZGLĘDNIENIEM, W RAZIE POTRZEBY, DZIAŁAŃ WZMACNIAJĄCYCH POTENCJAŁ ADMINISTRACYJNY INSTYTUCJI ZAANGAŻOWANYCH W ZARZĄDZANIE PROGRAMAMI I ICH KONTROLĘ ORAZ BENEFICJENTÓW
[SEKCJA 2.A.10]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (vii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Oś priorytetowa	VIII. Rozwój rynku pracy
Nie przewiduje się odrębnego angażowania środków pomocy technicznej na rzecz zapewnienia warunków i rozwiązań dla sprawnego wdrażania OP VIII, gdyż planowane wykorzystanie pomocy technicznej określone jest w ramach OP XI Pomoc Techniczna i przewiduje ono realizację zadań służących zapewnieniu skutecznego wdrożenia wszystkich OP I – X RPO WM 2014 – 2020.	

2.9 OŚ PRIORYTETOWA IX – Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem
[SEKCJA 2]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) i c) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

OPIS OSI PRIORYTETOWYCH INNYCH NIŻ POMOC TECHNICZNA
[SEKCJA 2.A]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

OŚ PRIORYTETOWA
[SEKCJA 2.A.1]

<i>Numer identyfikacyjny osi priorytetowej</i>	IX
<i>Nazwa osi priorytetowej</i>	Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem

<i>Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych</i>	NIE
<i>Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych utworzonych na poziomie Unii</i>	NIE
<i>Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana przy zastosowaniu formuły rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność</i>	NIE
<i>W odniesieniu do EFS: całość osi priorytetowej jest poświęcona innowacjom społecznym, współpracy transnarodowej lub obydwu tym obszarom</i>	NIE

[SEKCJA 2.A.3]

FUNDUSZ, KATEGORIA REGIONU I PODSTAWA DLA KALKULACJI WSPARCIA UNIJNEGO

<i>Fundusz</i>	EFS
<i>Kategoria regionu</i>	Region lepiej rozwinięty
<i>Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)</i>	Wydatki kwalifikowalne ogółem
<i>Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)</i>	Nie dotyczy

PRIORYTET INWESTYCYJNY**[SEKCJA 2.A.4]**

<i>Priorytet inwestycyjny</i>	9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie
-------------------------------	--

CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY**[SEKCJA 2.A.5]**

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (i) oraz (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Numer identyfikacyjny</i>	IX1
<i>Cel szczegółowy</i>	Zwiększenie szans na zatrudnienie osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego i ubóstwa
<i>Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii</i>	
<p>Diagnoza problemów związanych z wykluczeniem społecznym, wskazująca na utrzymywanie się dużej liczby osób korzystających z pomocy społecznej, zwraca tym samym uwagę na konieczność podjęcia skuteczniejszych działań w zakresie aktywizacji zawodowej. Działania umożliwiające uzyskanie zatrudnienia są najskuteczniejszą formą walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Rezultatem planowanej interwencji będzie wzrost samodzielności, zwiększenie zdolności do zatrudnienia osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz wzrost zatrudnienia. Rezultatem wsparcia będzie także zwiększenie potencjału podmiotów ekonomii społecznej (PES) o charakterze integracyjnym, co umożliwi uzyskiwanie efektów także po okresie realizacji Programu.</p> <p>Istotne dla osiągnięcia rezultatu PI 9i i OP IX jest ograniczenie możliwości znalezienia się w zasięgu zjawiska ubóstwa nowych osób. Dlatego zaplanowana została interwencja zapobiegająca ubóstwu, ukierunkowana na pomoc rodzinom.</p> <p>Ideą działań w ramach PI 9i jest łączenie efektywności ekonomicznej z równowagą społeczną. Na potrzebę prowadzenia polityki społecznej łączącej koszty z korzyściami zwracały uwagę zapisy Europejskiej Agendy Społecznej, których idea jest nadal aktualna. W PI 9i będzie położony nacisk na aktywną integrację społeczną, a przede wszystkim na aktywizację zawodową jako skuteczny sposób walki z ubóstwem i na zapobieganie ubóstwu.</p> <p>Nowy instrument aktywizacji zawodowej – Program Aktywizacja i Integracja (PAI) jest szansą na zwiększenie skuteczności działań i osiągnięcie zakładanych wskaźników rezultatu, jednakże wymaga wypracowania zasad jego realizacji. Czas potrzebny na wdrożenie nowego instrumentu może wpłynąć na efektywność działań w pierwszym okresie. Podjęcie współpracy w ramach PAI jest działaniem fakultatywnym, co połączone z trudną sytuacją finansową części gmin może osłabić rezultaty wdrażania narzędzia.</p> <p>Działania w PI 9i na rzecz zwiększenia zatrudnienia osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym realizują cel Strategii Europa 2020 w zakresie zwalczania ubóstwa.</p>	

Tabela 4 – WSPÓLNE WSKAŹNIKI REZULTATU, DLA KTÓRYCH USTALONO WARTOŚĆ DOCELOWĄ ORAZ SPECYFICZNE DLA PROGRAMU WSKAŹNIKI REZULTATU ODPOWIADAJĄCE CELOWI SZCZEGÓŁOWEMU

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celu	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	Region lepiej rozwinięty	osoby	n/d	20%	%	2014	22%	SL 2014	1 raz/rok
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu	Region lepiej rozwinięty	osoby	n/d	56%	%	2014	56%	SL 2014	1 raz/rok
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	Region lepiej rozwinięty	osoby	n/d	26%	%	2014	30%	SL 2014	1 raz/rok
CO	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	Region lepiej rozwinięty	osoby	n/d	20%	%	2014	21%	Ewaluacja	1 raz/4 lata

PRZEDSIĘWZIĘCIA, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO [SEKCJA 2.A.6]

OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW

[SEKCJA 2.A.6.1]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<p>Priorytet Inwestycyjny</p>	<p>9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie</p>
<p>W ramach celu szczegółowego <i>Zwiększenie szans na zatrudnienie osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego i ubóstwa</i> planowana jest realizacja następujących typów przedsięwzięć:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. integracja osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym ukierunkowana na aktywizację społeczno-zawodową, w tym: <ul style="list-style-type: none"> ✓ integracja społeczna i aktywizacja zawodowa osób oddalonych od rynku pracy w ramach współpracy międzysektorowej, ✓ aktywna integracja dla włączenia społecznego realizowana przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej (PCPR, OPS), ✓ integracja społeczna i aktywizacja zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ze szczególnym uwzględnieniem osób z niepełnosprawnościami. 2. wsparcie rodzin wielodzietnych, ubogich rodzin z dziećmi, rodzin z osobami starszymi, rodzin z osobami z niepełnosprawnościami oraz rodzin z innymi osobami zależnymi i rodziców samotnie wychowujących dzieci. <p>Cel szczegółowy realizowany jest przede wszystkim przez działania w pierwszym typie przedsięwzięć <i>integracja osób i rodzin wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym ukierunkowana na aktywizację społeczno-zawodową.</i></p> <p>Wobec niewystarczającej skuteczności dotychczasowych działań, osoby wykluczone i zagrożone wykluczeniem społecznym powinny korzystać z bardziej kompleksowego wsparcia. Po zdiagnozowaniu indywidualnych potrzeb uczestników projektów, elementem kompleksowego wsparcia w procesie reintegracji społeczno-zawodowej będą mogły być usługi towarzyszące, np. usługi opiekuńcze, usługi edukacyjne, poradnictwo prawne i obywatelskie, poradnictwo rodzinne, psychologiczne, usługi interwencji kryzysowej.</p> <p>W celu zwiększenia skuteczności wsparcia realizowane będą przedsięwzięcia w zakresie <i>integracji społecznej i aktywizacji zawodowej osób oddalonych od rynku pracy w ramach współpracy międzysektorowej.</i> Będzie to współpraca jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej (jopis), instytucji rynku pracy, urzędów administracji publicznej, NGO, podmiotów ekonomii społecznej (PES), przedsiębiorstw i innych podmiotów. Partnerska współpraca będzie także formą budowania trwałych relacji społecznych, pozwalających na kontynuację działań poza projektami finansowanymi z EFS.</p> <p>Ważne dla zwiększenia skuteczności działań w zakresie aktywizacji zawodowej jest integrowanie usług instytucji rynku pracy i jopis, na które zwraca uwagę UP, podkreślając potrzebę efektywnej, kompleksowej i dostosowanej do potrzeb poszczególnych grup docelowych interwencji.</p>	

W ramach PI 9i stosowane będą mechanizmy współpracy wynikające z doświadczeń POKL, polegające na wprowadzeniu do ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy profilowania osób bezrobotnych pod kątem stopnia oddalenia od rynku pracy oraz gotowości do podjęcia zatrudnienia, umożliwiające dobór odpowiednich dla danej grupy instrumentów aktywizacyjnych opierających się na indywidualnej diagnozie potrzeb.

W celu zapewnienia demarkacji między wsparciem w ramach CT 8 i CT 9, w CT 9 będzie realizowane wsparcie w postaci PAI dla osób oddalonych od rynku pracy, tj. osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, wymagających w pierwszej kolejności wsparcia w zakresie integracji społecznej.

W Programie będą kontynuowane przedsięwzięcia realizowane w ramach PO KL w zakresie **aktywnej integracji dla włączenia społecznego realizowane przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej (PCPR, OPS)**.

Działania Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie (PCPR) i Ośrodków Pomocy Społecznej (OPS) polegać będą na kompleksowym, zindywidualizowanym wsparciu osób zagrożonych i wykluczonych społecznie, obejmującym zintegrowane usługi społeczne, edukacyjne i zawodowe, w tym kontrakty socjalne, mające na celu aktywizację społeczno-zawodową. Działania obejmować będą również partnerską współpracę, działania międzysektorowe, w tym współpracę jopis z instytucjami rynku pracy, uwzględniające NGO, podmioty reintegracji społeczno-zawodowej i PES.

Wsparciem mającym na celu przygotowanie do zatrudnienia na otwartym rynku pracy i w PES jest **integracja społeczna i aktywizacja zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ze szczególnym uwzględnieniem osób z niepełnosprawnościami**, opierająca się przede wszystkim na usługach reintegracji i rehabilitacji społeczno – zawodowej świadczonych przez Centra Integracji Społecznej (CIS), Kluby Integracji Społecznej (KIS), Zakłady Aktywności Zawodowej (ZAZ), Warsztaty Terapii Zajęciowej (WTZ), także we współpracy z JST i NGO, a także na innych działaniach międzysektorowych. Są one spójne z działaniami na rzecz zapewnienia dostępu do usług społecznych w PI 9iv oraz tworzonymi miejscami pracy w PES w PI 9v. Przewiduje się projekty na rzecz grup defaworyzowanych na obszarach objętych działaniami rewitalizacyjnymi w ramach przedsięwzięć zintegrowanych i komplementarnych z EFRR.

Wymienione działania skierowane są do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

W oparciu o diagnozę niezbędnego do realizacji projektu/operacji wyposażenia, w ramach udzielanego wsparcia, mogą być ponoszone wydatki na zakup wyposażenia PES prowadzących działalność o charakterze integracyjnym. Ponadto, uzupełnieniem wsparcia realizowanego z EFS mogą być nakłady inwestycyjne w ramach cross financing'u - w zakresie infrastruktury CIS, KIS, ZAZ, WTZ niezbędnej do realizacji danego wsparcia w projekcie/operacji.

Działania na rzecz zwiększenia szans na zatrudnienie przebiegać będą dwutorowo. Poza projektami, których celem będzie aktywizacja społeczna i zawodowa, realizowane będą działania zapobiegające wykluczeniu społecznemu i ubóstwu. Są one przewidziane w typie przedsięwzięć - **wsparcie rodzin wielodzietnych, ubogich rodzin z dziećmi, rodzin z osobami starszymi, rodzin z osobami z niepełnosprawnościami oraz rodzin z innymi osobami zależnymi**.

W ramach tego typu przedsięwzięć będą realizowane projekty obejmujące zindywidualizowane i kompleksowe wsparcie na rzecz rodzin wielodzietnych, z dziećmi z niepełnosprawnościami, z innymi osobami zależnymi, dla rodziców samotnie wychowujących dzieci, które będą wzmacniać opiekuńczo - wychowawcze funkcje rodziny (np. akademie rodziny). Realizowane będzie wsparcie w zakresie świadomego rodzicielstwa, działania doradcze, edukacyjne, wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie profilaktyki wykluczenia społecznego. Tworzona będzie zintegrowana sieć wsparcia oparta na kooperacji instytucji publicznych z NGO. Wsparcie będzie miało na celu zapobieganie utracie samodzielności rodziny, przeciwdziałanie powstawaniu dysfunkcji. Interwencja będzie miała również na celu zapobieganie powstawaniu zadłużenia osób/rodzin, przekazywanie wiedzy o dostępnych usługach.

Równolegle realizowane będą projekty na rzecz rodzin w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej dorosłych członków rodzin, mające na celu przeciwdziałanie zjawisku dziedziczenia biedy oraz utracie samodzielności rodziny, współpraca z Powiatowymi Urzędami Pracy (PUP) w zakresie wsparcia zatrudnienia. Aktywizacja rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym realizowana będzie przy udziale lokalnego potencjału społeczności, NGO, współpracy międzysektorowej, w szczególności na terenach defaworyzowanych i objętych rewitalizacją społeczną.

Działania mają służyć zmianie relacji między działaniami profilaktycznymi na rzecz rodzin, a działaniami interwencyjnymi. Wzrost działań aktywizujących i profilaktycznych, zapobiegających dziedziczeniu biedy jest inwestycją społeczną ograniczającą kosztowniejsze i mniej efektywne działania interwencyjne.

Wsparcie przedstawionych typów projektów w celu *Zwiększenie szans na zatrudnienie osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego i ubóstwa* służyć będzie osiągnięciu wskaźników rezultatu: liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu, liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu, liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek), liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek).

Działania planowane do realizacji w ramach PI 9i w zakresie przeciwdziałania ubóstwu, aktywizacji społecznej i zawodowej osób i rodzin będą komplementarne z działaniami planowanymi do realizacji w ramach PI 9iv w zakresie usług środowiskowych i procesu deinstytucjonalizacji.

Linia demarkacyjna w zakresie wsparcia rodzin w PI 9i i w PI 9iv (*pomoc dla dzieci i rodzin zagrożonych dysfunkcją, obejmujące wsparcie systemu pieczy zastępczej*) to: działania profilaktyczne na rzecz rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym w PI 9i, natomiast w PI 9iv działania interwencyjne.

Przedsięwzięcia finansowane ze środków EFS, w ramach PI 9i i w pozostałych PI Osi będą realizowane po uprzednim dokonaniu analizy trendów demograficznych na danym obszarze.

IZ zastosuje mechanizmy gwarantujące trwałość realizowanych z EFS przedsięwzięć dotyczących zwiększenia szans na zatrudnienie osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zapobiegających wykluczeniu, poprzez odpowiednie kryteria wyboru projektów oraz – w razie potrzeby – wymagany wkład własny beneficjentów.

W projektach realizowanych w ramach wymienionych typów operacji w PI 9i stosowane będą klauzule społeczne. Zakres i tryb stosowania klauzul społecznych dla zamówień dokonywanych w ramach EFS będzie zgodny z właściwymi wytycznymi horyzontalnymi MIR.

W ramach Programu nie będą finansowane kampanie promocyjne, a działania upowszechniające będą realizowane wyłącznie jako uzupełnienie działań wdrożeniowych w obszarach wspieranych z EFS.

Interwencja zaplanowana w PI 9i jest zgodna z celami Strategii Europa 2020, promującej nowy model gospodarczy, oparty nie tylko na innowacyjności oraz zrównoważonym rozwoju, ale również na wzroście gospodarczym sprzyjającym włączeniu społecznemu. Włączenie społeczne powinno polegać nie tylko na transferach pomiędzy różnymi grupami społecznymi (świadczenia społeczne), ale przede wszystkim na wzroście dostępności do zatrudnienia.

PI 9i realizować będzie cel szczegółowy UP: Wzrost szans na zatrudnienie dla osób dotkniętych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz cel główny Programu - Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy, w ramach drugiego celu strategicznego - Przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzącym do zwiększenia chłonności regionalnego rynku pracy poprzez

wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację.

Interwencja zaplanowana w PI 9i:

- umożliwi zmniejszenie wskaźnika zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym;
- zwiększy szansę na zatrudnienie osób wykluczonych społecznie, zwiększy wskaźnik zatrudnialności tych osób;
- zwiększy potencjał PES o charakterze integracyjnym;
- będzie wspierała włączenie społeczne osób/rodzin;
- wpłynie na poprawę skuteczności polityki społecznej przez stosowanie bardziej zindywidualizowanych i kompleksowych działań, zastosowanie nowych instrumentów aktywizacyjnych np. PAI.

Wsparcie realizowane w PI 9i w ramach RPO WM 2014-2020 będzie komplementarne do działań realizowanych w ramach PO WER. Na poziomie kraju realizowane będą działania na rzecz poprawy funkcjonowania polityki w obszarze objętym priorytetem inwestycyjnym, obejmujące np. wypracowanie rozwiązań systemowych i przygotowanie zmian systemowych w obszarze pomocy i integracji społecznej, służących aktywizacji społeczno-zawodowej osób i rodzin wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz społeczności marginalizowanych, podnoszenie kwalifikacji pracowników pomocy i integracji społecznej w zakresie aktywnej integracji i ekonomii społecznej. Natomiast interwencja na poziomie regionu obejmować będzie działania wdrożeniowe, zapewniające usługi indywidualnym osobom, mające na celu ich aktywizację zawodową.

Działania w ramach RPO WM 2014-2020 są komplementarne z działaniami KPPU, w którym realizowane będą usługi dla aktywności i profilaktyki, aktywizacji osób i rodzin. PI 9i realizuje: 1. Cel operacyjny KPPU przez działania w zakresie zapobiegania ubóstwu dzieci i młodzieży (wspieranie rodziny), a przede wszystkim 3. Cel operacyjny przez realizowanie działań na rzecz aktywnej integracji.

W ramach Programu, w celu poprawy skuteczności działań na rzecz walki z ubóstwem, IZ zapewni zastosowanie mechanizmów zapewniających komplementarność wsparcia EFS i Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa (PO PŻ). W szczególności zapewni możliwość korzystania przez grupy docelowe PO PŻ z usług aktywnej integracji (w zależności od indywidualnych potrzeb i potencjału poszczególnych osób), a także współpracę beneficjentów EFS, w tym OPS z organizacjami partnerskimi i ich regionalnymi i lokalnymi jednostkami zajmującymi się dystrybucją żywności.

W celu koordynacji działań realizowanych na poziomie kraju i regionu, w KM PO uczestniczyć będą przedstawiciele regionu/instytucji krajowej. Koordynacja opierać się będzie na analizach społeczno – ekonomicznych, raportach i rekomendacjach. Linia demarkacyjna między OP IX a wymienionymi Programami będzie uwzględniona w SZOOP.

Interwencja w ramach PI 9i będzie komplementarna ze wsparciem w PI finansowanych z EFRR, m.in. w 3a (miejsca pracy), 9a (infrastruktura opieki zdrowotnej) i 9b (rewitalizacja).

W CT 9 zapewniona będzie koordynacja przez realizowanie w IX OP i w VI OP Jakość życia (EFRR) wiązki projektów, łączących wsparcie w ramach PI 9b (Cel: Ożywienie obszarów zmarginalizowanych poprzez przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji społeczno-gospodarczych) z projektami w PI 9i (Cel: Zwiększenie szans na zatrudnienie osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego i ubóstwa) - przede wszystkim wsparcie infrastruktury PES o charakterze integracyjnym. Koordynacja zapewniona będzie w SZOOP, w kryteriach wyboru projektów.

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

W PI 9i beneficjentami będą mogły być wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych), w tym:

- JST, ich jednostki organizacyjne, związki i stowarzyszenia, podmioty, którym zlecono realizację

zadań publicznych;

- podmioty, w których większość udziałów/akcji mają JST/ich związki i stowarzyszenia;
- urzędy administracji publicznej, jednostki budżetowe;
- instytucje rynku pracy, jednostki zatrudnienia socjalnego;
- jednostki organizacyjne pomocy i integracji społecznej (jopis);
- PES, organizacje pozarządowe oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- partnerstwa wymienionych podmiotów, partnerstwa lokalne, LGD.

Zestawienie grup docelowych:

- osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym (klienci pomocy społecznej zgodnie z art. 7 ustawy o pomocy społecznej), w tym osoby bezrobotne, które należą do grupy oddalonych od rynku pracy, otoczenie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w zakresie niezbędnym do wsparcia osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, uczestnicy projektów PO PŻ;
- osoby z niepełnosprawnościami;
- rodziny zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym: rodziny wielodzietne, rodziny z osobami z niepełnosprawnościami i z innymi osobami zależnymi, rodzice samotnie wychowujący dzieci;
- dzieci z rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, dzieci z niepełnosprawnościami, najbardziej narażone na ryzyko choroby i tylko wtedy, gdy są one z rodzin zagrożonych wykluczeniem.

Definicja osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym zostanie określona w horyzontalnych, krajowych wytycznych ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego, dotyczących realizacji CT 9 (horyzontalne wytyczne dotyczące CT 9).

Wsparcie dla społeczności marginalizowanych (Romowie, więźniowie) jest przewidziane jedynie na poziomie krajowym. IZ zapewni mechanizmy zapobiegające dublowaniu wsparcia z EFS i EFRROW.

KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

[SEKCJA 2.A.6.2]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie
Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz na podstawie transparentnych i niedyskryminujących kryteriów przyjętych przez KM, powiązanych z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.	
W przypadku PI 9i, przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. zwiększenia szans na zatrudnienie osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego i ubóstwa, jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu, tj. liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu, liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu, liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek), liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek). Jednocześnie, zgodnie z UP, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.	
Projekty w PI 9i będą realizowane na podstawie kryteriów minimalnej efektywności społeczno –	

zatrudnieniowej, łączącej w sobie efekty aktywizacji społecznej, względem osób o najwyższym stopniu wykluczenia oraz efekty zatrudnieniowe względem osób o relatywnie większym stopniu zbliżenia do rynku pracy. Zapisy dotyczące efektywności społeczno – zatrudnieniowej będą opierać się na horyzontalnych wytycznych dotyczących CT 9.

Kryteria wyboru projektów przedkładane KM będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.

Kierunkowe kryteria:

- kluczowe w ramach oceny projektów będzie kryterium efektywności kosztowej w powiązaniu z osiąganymi efektami dotyczącymi zatrudnienia i działań związanych z zatrudnieniem;
- projekty, w których wykazana jest najwyższa efektywność zatrudnieniowa;
- powiązanie planowanych działań z krajowymi programami, z uwzględnieniem potrzeb regionu, w celu osiągnięcia spójności interwencji i wynikającej z niej synergii;
- wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych, tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatne do obszaru merytorycznego osi.

Preferowane będą:

- projekty realizowane w partnerstwie, będące efektem trwałej współpracy oraz akceptacji społecznej;
- projekty realizowane przez PES;
- projekty zgodne z celami RIS;
- projekty realizowane na obszarach (w gminach) o najwyższym wskaźniku zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym;
- projekty zapewniające kompleksowe, zintegrowane podejście, realizowane we współpracy jednostek z różnych sektorów.

Planowane jest stosowanie następujących trybów wyboru projektów:

- konkursowy
- pozakonkursowy.

Tryb konkursowy stosowany jest w obszarach, gdzie rozwiązanie danego problemu nastąpi poprzez realizację różnych projektów przynoszących porównywalne rezultaty, tzn., że ten sam cel może zostać osiągnięty w wyniku realizacji różnych interwencji.

W ramach trybu konkursowego przewiduje się również ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi. Dla projektów wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi w procesie oceny przewidziane są dodatkowe punkty preferencyjne.

W trybie pozakonkursowym wybierane będą projekty w ramach *aktywnej integracji dla włączenia społecznego realizowane przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej, tj. projekty realizowane przez OPS, PCPR*. Realizacja tych zadań przez OPS i PCPR wynika z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 r., poz. 182 j.t. z późn. zm). Tryb pozakonkursowy będzie mógł być zastosowany w przypadku objęcia wszystkich jednostek pomocy społecznej danego typu – PCPR i OPS. W przypadku braku takiej możliwości, stosowany będzie tryb konkursowy. Zakres projektów pozakonkursowych i sposób ich realizacji będzie zgodny z właściwymi wytycznymi horyzontalnymi.

PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH**[SEKCJA 2.A.6.3]***(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)*

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie
<i>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</i>	Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.
Przewiduje się, że pomoc będzie miała charakter bezzwrotny.	

PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW**[SEKCJA 2.A.6.4]***(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)*

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie
Na obecnym etapie programowania nie jest planowana realizacja dużych projektów.	

WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONU**[SEKCJA 2.A.6.5]***(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iv) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)***Tabela 5 - Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu**

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	31 338	SL 2014	1 raz/rok
CO 16	Uczestnicy z niepełnosprawnościami	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	3 447	SL 2014	1 raz/rok

PRIORYTET INWESTYCYJNY

[SEKCJA 2.A.4]

<i>Priorytet inwestycyjny</i>	9iv Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym
-------------------------------	--

CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY**[SEKCJA 2.A.5]**

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (i) oraz (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Numer identyfikacyjny</i>	IX2
<i>Cel szczegółowy</i>	Zwiększenie dostępu do usług społecznych dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w szczególności usług środowiskowych oraz usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej
<i>Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii</i>	
<p>Dane przedstawione w diagnozie wskazują na niewystarczający zakres usług społecznych, w tym na ich nierównomierną podaż. W ramach UP wykluczenie społeczne rozumiane jest nie tylko jako wykluczenie z życia społeczno-gospodarczego spowodowanego ubóstwem, ale także jako wykluczenie z dostępu do usług publicznych warunkujących możliwości rozwojowe. W związku z taką definicją wykluczenia społecznego działania na rzecz włączenia społecznego obejmują działania na rzecz ułatwienie dostępu do usług społecznych.</p> <p>Rezultatem realizacji działań w PI 9iv będzie zwiększenie zakresu i jakości usług środowiskowych, sprzyjające deinstytucjonalizacji. Zgodnie z UP, niezbędne jest wspieranie tworzenia i rozwoju środowiskowych form pomocy dzieciom i młodzieży, osobom z niepełnosprawnościami i osobom starszym.</p> <p>Rezultatem rozwoju usług środowiskowych jest także zwiększenie zatrudnienia - przez umożliwienie osobom opiekującym się osobami zależnymi aktywnego poszukiwania pracy i tworzenie miejsc pracy w usługach społecznych.</p> <p>Możliwość zwiększenia zatrudnienia może przynieść pośrednie lecz istotne rezultaty – przez motywowanie samorządów do zabezpieczenie środków budżetowych na realizację projektów współfinansowanych ze środków UE (tworzenie miejsc pracy, zabezpieczenie miejsc świadczenia usług, realizacja zadań ustawowych samorządów w zakresie zapewnienia dostępu do usług), a także motywowanie do wspierania przedsiębiorczości.</p> <p>Tworzenie miejsc pracy w PI 9iv łączy działania związane z aktywizacją zawodową i społeczną osób objętych wsparciem w ramach PI 9i. Rozwój i deinstytucjonalizacja usług wiąże się także z rozwojem PES. Wsparcie usług środowiskowych umożliwi realizację projektów zintegrowanych na rzecz grup defaworyzowanych na obszarach objętych działaniami rewitalizacyjnymi w ramach przedsięwzięć zintegrowanych i komplementarnych z EFRR (PI 9b).</p> <p>Istotnym efektem realizacji celu, związanym ze wspieraniem rodzin dysfunkcyjnych, systemu wspierania rodziny oraz organizowania systemu pieczy zastępczej będzie zmniejszanie skali oraz zapobieganie wykluczeniu społecznemu i ubóstwu.</p> <p>Realizacja działań w PI 9iv na rzecz zwiększenia dostępu do usług społecznych, przyczynia się także do zwiększenia zatrudnienia, realizując tym samym cel, którym jest zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.</p> <p>Rozwój usług społecznych ze środków EFS, wspierany niezbędnymi nakładami inwestycyjnymi w</p>	

ramach cross financing'u, jest zgodny z zapisami „Ogólnoeuropejskich wytycznych dotyczących przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności”.

Tabela 4 – WSPÓLNE WSKAŹNIKI REZULTATU, DLA KTÓRYCH USTALONO WARTOŚĆ DOCELOWĄ ORAZ SPECYFICZNE DLA PROGRAMU WSKAŹNIKI REZULTATU ODPOWIADAJĄCE CELOWI SZCZEGÓŁOWEMU

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celu	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu	Region lepiej rozwinięty	szt.	n/d	0	%	2012	80%	SL 2014	1 raz/rok

CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY
[SEKCJA 2.A.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (i) oraz (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Numer identyfikacyjny	IX3
Cel szczegółowy	Zwiększenie dostępności usług opieki zdrowotnej
<i>Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii</i>	
<p>W celu ograniczenia ryzyka wykluczenia społecznego konieczne jest ułatwienie dostępu do usług zdrowotnych.</p> <p>Rezultatem działań realizowanych w ramach PI 9iv będzie poprawa jakości i dostępności do programów zdrowotnych, jak również do usług w zakresie opieki nad osobami zależnymi. Właściwe ukierunkowanie interwencji zapewni system koordynacji określony w UP oraz w <i>Policy paper</i>.</p> <p>Realizacja wskazanych w <i>Policy Paper</i>, programów wczesnego wykrywania wad rozwojowych i programów rehabilitacji dzieci z niepełnosprawnościami, pozwoli wyrównać szanse na osiągnięcie sprawności i uczestniczenie w społeczeństwie. Działania wspierające dzieci z niepełnosprawnościami umożliwią zwiększenie aktywności zawodowej rodziców. Wczesne wykrycie wad słuchu i mowy, pozwoli blisko czterokrotnie obniżyć koszty leczenia w porównaniu z kosztami opóźnionej terapii. Wczesne wykrycie cukrzycy zapobiegnie powstaniu jej groźnych powikłań.</p> <p>Działania ukierunkowane na wczesne wykrycie wad rozwojowych oraz rehabilitację dzieci i młodzieży zapobiegą ich wykluczeniu, jak również wykluczeniu opiekunów. Temu celowi będą służyły również programy dla pacjentów z autyzmem oraz dla młodzieży z zaburzeniami psychicznymi, w tym z zaburzeniami nerwicowymi oraz programy wczesnego wykrywania cukrzycy.</p> <p>Rezultatem działań realizowanych w ramach, określonego w <i>Policy Paper</i>, wsparcia deinstytucjonalizacji opieki nad osobami zależnymi, będzie wzrost jakości i dostępności do świadczeń pielęgnacyjnych i opiekuńczych.</p> <p>Zwiększeniu efektywności interwencji w obszarze wczesnego wykrywania wad rozwojowych i</p>	

rehabilitacji dzieci zagrożonych niepełnosprawnością i niepełnosprawnych będzie sprzyjała komplementarność z działaniami prowadzonymi z poziomu krajowego dzięki systemowi koordynacji określone w UP oraz w *Policy Paper*.

Interwencje zaplanowane w PI 9iv wpływają pośrednio na realizację zalecenia CSR nr 1 – w części dotyczącej wydajności sektora opieki zdrowotnej.

Rozwój usług zdrowotnych jest zgodny z założeniami europejskich zasad przejścia z opieki instytucjonalnej do opieki środowiskowej.

Tabela 4 – WSPÓLNE WSKAŹNIKI REZULTATU, DLA KTÓRYCH USTALONO WARTOŚĆ DOCELOWĄ ORAZ SPECYFICZNE DLA PROGRAMU WSKAŹNIKI REZULTATU ODPOWIADAJĄCE CELOWI SZCZEGÓŁOWEMU

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celu	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródła danych	Częstotliwość pomiaru
	Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług zdrowotnych istniejących po zakończeniu projektu	Region lepiej rozwinięty	szt.	n/d	0	szt.	2014	30	SL 2014	1 raz/rok

PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO [SEKCJA 2.A.6]

OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW [SEKCJA 2.A.6.1]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	9iv Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym
<p>W PI 9iv realizowane będą dwa cele szczegółowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> Zwiększenie dostępu do usług społecznych dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w szczególności usług środowiskowych oraz usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej; Zwiększenie dostępności usług opieki zdrowotnej. <p>W ramach Zwiększenia dostępu do usług społecznych dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w szczególności usług środowiskowych oraz usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, planowana jest realizacja następujących typów przedsięwzięć:</p> <ol style="list-style-type: none"> rozwój dziennych form wsparcia, usług środowiskowych, usług społecznych dla osób zależnych, w 	

tym;

- ✓ rozwój środowiskowych usług społecznych na rzecz aktywnej integracji, szczególnie na rzecz osób zależnych,
- ✓ programy deinstytucjonalizacji usług społecznych świadczonych przez instytucje pomocy i aktywnej integracji,

4. *pomoc dla dzieci i rodzin zagrożonych dysfunkcją, obejmująca wsparcie systemu pieczy zastępczej, w tym;*

- ✓ rozwój usług społecznych w celu integracji dzieci i młodzieży z grup szczególnie narażonych na wykluczenie społeczne,
- ✓ programy deinstytucjonalizacji usług na rzecz dzieci i młodzieży.

Wsparcie usług społecznych dotyczyć będzie przede wszystkim form zdeinstytucjonalizowanych. Wsparcie usług instytucjonalnych może być oferowane wyłącznie w sytuacji, gdy objęcie danych osób nie jest możliwe w innej formie ze względu na stan zdrowia lub inne istotne przesłanki. Możliwe jest wsparcie form instytucjonalnych w celu przekształcenia ich w formy zdeinstytucjonalizowane. Wsparcie będzie wynikać z potrzeb zidentyfikowanych w ramach projektu *Formalne i nieformalne instytucje opieki w Polsce* i koncentrować się na wspieraniu systemu pieczy zastępczej i opieki nad osobami zależnymi – rozpoczętemu w PO KL, kontynuowanemu w PO WER. Wsparcie zwiększy dostęp do usług, poprawi ich jakość i skuteczność.

W pierwszym typie przedsięwzięć będą realizowane działania na rzecz **rozwoju środowiskowych usług społecznych na rzecz aktywnej integracji szczególnie na rzecz osób zależnych**, służące włączeniu społecznemu i aktywizacji zawodowej, uwzględniające odpowiedzialność za jakość usług. Wsparcie dziennych form pomocy i usług środowiskowych odbywać się będzie na podstawie zdiagnozowanych potrzeb. Działania służą zwiększaniu dostępu do usług, szczególnie na obszarach defaworyzowanych i uwzględniają lokalny potencjał oraz włączenie adresatów wsparcia do współdecydowania o formach pomocy. Działania będą kierowane do osób zależnych (starszych, dzieci i osób z niepełnosprawnościami, długotrwale i ciężko chorych, chorujących psychicznie, innych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, wymagającym usług społecznych).

Działania wspierają rozwój usług społecznych, m.in.:

- usług w dziennych domach pomocy, mieszkaniach wspomaganych i treningowych, klubach samopomocy,
- samopomocy i samoorganizacji społeczności lokalnej,
- usług wykorzystujących nowoczesne technologie,
- zwiększanie liczby asystentów, w tym dla osób z niepełnosprawnościami.

Działania mają kompleksowy, aktywizujący charakter, uwzględniający współpracę z PES. Zapewniony będzie dostęp do usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych, z uwzględnieniem transportu dla osób oddalonych od miejsca świadczenia usług (transport socjalny).

W ramach **programów deinstytucjonalizacji usług społecznych świadczonych przez instytucje pomocy i aktywnej integracji** będą realizowane działania lokalne i regionalne. Programy ukierunkowane na poprawę jakości i dostępności usług będą obejmować zmianę form i zakresu usług społecznych świadczonych przez instytucje pomocy i aktywnej integracji i uwzględniać współpracę z NGO i PES. Grupami docelowymi są osoby zależne, w tym dorośli i dzieci z niepełnosprawnościami, osoby chorujące psychicznie, osoby starsze, inne osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Usługi środowiskowe będą uwzględniać miejsca całodobowego okresowego pobytu dla osób zależnych i inne dzienne formy wsparcia. Działania we wspólnotach, uwzględniające lokalne zasoby (np. sąsiedzi, lokalne przedsiębiorstwa), będą wspomagały włączenie społeczne osób objętych pomocą społeczną. Projekty będą realizowane przede wszystkim przez JST, NGO, we współpracy z PES.

Zgodnie z UP, działania na rzecz rozwoju usług uwzględniają trendy demograficzne i potrzeby w zakresie poszczególnych usług i grup docelowych, również w ujęciu terytorialnym. Ze względu na

powiązanie ubóstwa i wykluczenia społecznego z degradacją społeczno-gospodarczą obszarów miejskich, zurbanizowanych obszarów przemysłowych oraz wsi, równoległe z działaniami na rzecz włączenia społecznego, w tym na rzecz deinstytucjonalizacji usług społecznych, będą podejmowane działania w zakresie rewitalizacji. Jej efekty w postaci dostosowania lokali do potrzeb w zakresie świadczenia usług są konieczne do realizacji procesu deinstytucjonalizacji. Rozwój środowiskowych form wsparcia jest działaniem na rzecz aktywizacji zawodowej osób zajmujących się osobami zależnymi, a także kreowaniem miejsc pracy na lokalnych rynkach pracy. Przewiduje się w tym zakresie współpracę z NGO i PES.

Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług to także poprawa jakości pomocy dla rodzin z dysfunkcjami i zagrożonych dysfunkcją, realizowana w typie przedsięwzięć ***pomoc dla dzieci i rodzin zagrożonych dysfunkcją, obejmująca wsparcie systemu pieczy zastępczej*** - w działaniach na rzecz ***rozwoju usług społecznych w celu integracji dzieci i młodzieży z grup szczególnie narażonych na wykluczenie społeczne***. Wsparcie będzie służyć wzmocnieniu działań interwencyjnych na rzecz dzieci i młodzieży w celu zapobiegania pogłębianiu dysfunkcji i marginalizacji. Obejmować będzie m.in. tworzenie i rozwój placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, w tym świetlic środowiskowych, klubów, ognisk wychowawczych i placówek specjalistycznych.

W ramach realizowanego wsparcia mogą być ponoszone wydatki na wyposażenie w sprzęt niezbędny do realizowania dziennych form wsparcia i usług środowiskowych dla osób zależnych (1. i 2. typ projektów) i placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży (3.), zgodnie ze zdiagnozowanymi potrzebami w ramach projektów/operacji. Uzupelnieniem wsparcia realizowanego z EFS mogą być ponoszone nakłady inwestycyjne w ramach cross finansingu - w zakresie infrastruktury dziennych form wsparcia i pomocy środowiskowej dla osób dorosłych i dla dzieci (1, 2 i 3 typ projektów) niezbędne do realizacji projektów/operacji.

W ramach ***programów deinstytucjonalizacji usług na rzecz dzieci i młodzieży*** wspierany będzie proces deinstytucjonalizacji, zapobieganie pogłębianiu się niesamodzielności rodzin, rozwój usług w systemie pieczy zastępczej, tworzenie rodzinnych form wsparcia, wspieranie rodziny, podnoszenie jakości opieki nad dziećmi. Zakres działań dotyczących rodzin będzie koncentrować się na usługach zastępczej opieki w formach środowiskowych, ukierunkowanych na reintegrację rodziny, dzienną opiekę nad dziećmi z rodzin, których członkowie będą uczestniczyć w procesie aktywnej integracji. W realizowaniu działań przewiduje się udział PES.

Wsparcie osób i rodzin będzie kompleksowe i skoncentrowane na integracji społecznej, ale także na aktywnym włączeniu. Zakres działań dotyczących wsparcia rodzin będzie doprecyzowany zgodnie z horyzontalnymi wytycznymi dotyczącymi CT 9.

Szkolenia w zakresie pieczy zastępczej są przewidziane na poziomie krajowym i będą zgodne z krajowym przepisami.

Usługi interwencji kryzysowej mogą stanowić pierwszy krok w działaniach, ukierunkowanych na aktywną integrację w PI 9i. Samodzielne usługi interwencji kryzysowej nie należą do zakresu wsparcia w PI9iv. Wspierane będą działania partnerskie, w tym współpraca z PES oraz NGO.

Wsparcie w ramach typów przedsięwzięć w celu dotyczącym usług społecznych służyć będzie osiągnięciu wskaźnika rezultatu *liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu*.

Wsparcie dla usług społecznych ogólnego interesu będzie zgodne z horyzontalnymi wytycznymi dotyczącymi CT 9 oraz Komunikatem Komisji Europejskiej *Usługi świadczone w interesie ogólnym, w tym usługi socjalne świadczone w interesie ogólnym: nowe zobowiązanie europejskie KOM(2007)725*. Wsparcie dla usług mieszkalnictwa wspomaganego będzie odbywało się zgodnie z założeniami „Ogólnoeuropejskich wytycznych dotyczących przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności” oraz zgodnie z horyzontalnymi wytycznymi dotyczącymi CT 9. Z EFS będzie można wspierać tylko usługi w mieszkaniach treningowych i wspomaganym, prowadzące do aktywnej integracji, na podstawie diagnozy potrzeb. Wytyczne będą

definiowały formy zdeinstytucjonalizowane, uwzględniając ich rozmiar i podstawowe zasady funkcjonowania oraz będą podkreślały znaczenie usług świadczonych przez PES.

W ramach celu szczegółowego **Zwiększenie dostępności usług opieki zdrowotnej**, planowana jest realizacja następujących typów przedsięwzięć:

- *wdrażanie programów wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci zagrożonych niepełnosprawnością i niepełnosprawnych;*
- *wdrażanie programów wczesnego wykrywania i profilaktyki cukrzycy;*
- *wsparcie deinstytucjonalizacji opieki nad osobami zależnymi poprzez rozwój alternatywnych form opieki nad osobami niesamodzielnymi, w tym osobami starszymi;*

W ramach typu przedsięwzięć **wdrażanie programów wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci zagrożonych niepełnosprawnością i niepełnosprawnych**, planowana jest w szczególności realizacja programów służących wykrywaniu zaburzeń słuchu, wzroku i mowy u dzieci, programów rehabilitacji leczniczej dla dzieci z niepełnosprawnościami, programy rehabilitacji dzieci i młodzieży z porażeniem mózgowym.

Z uwagi na koncentrację wsparcia na Mazowszu na zapobieganiu i leczeniu schorzeń psychiatrycznych, przewidziano programy dla pacjentów z autyzmem oraz dla młodzieży z zaburzeniami psychicznymi, w tym zaburzeniami nerwicowymi. Metody badań będą zgodne z polskim prawem i nie będą naruszały praw pacjentów. Programy profilaktyczne w zakresie wczesnego wykrywania wad rozwojowych będą komplementarne z działaniami lokalnymi i regionalnymi finansowanymi ze środków krajowych. IZ zapewni trwałość wydatków na sprzęt do badań profilaktycznych, m.in. przez wybór podmiotu/ów, który/e będzie/będą kontynuowały badania po zakończeniu Programu.

W związku ze wskazaniem w *Policy Paper* w kierunkach interwencji do roku 2020 oraz diagnozie potrzeby przeciwdziałania występowaniu otyłości i cukrzycy, jak również z uwagi na wysokie koszty leczenia powikłań cukrzycy, w tym chorób układu krążenia, planowane jest **wdrażanie programów wczesnego wykrywania i profilaktyki cukrzycy**.

Zgodnie z Narzędziem 18 *Policy Paper* realizowane będą projekty służące **wsparciu deinstytucjonalizacji opieki nad osobami zależnymi poprzez rozwój alternatywnych form opieki nad osobami niesamodzielnymi, w tym osobami starszymi**.

Wymienione typy przedsięwzięć realizowane będą zgodnie z mechanizmem koordynacji określonym w *Policy Paper* stanowiącej krajowe ramy strategiczne dla przedsięwzięć w obszarze zdrowia w okresie 2014-2020.

Wsparcie typów przedsięwzięć w celu dotyczącym usług opieki zdrowotnej służyć będzie osiągnięciu wskaźnika rezultatu - liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług zdrowotnych istniejących po zakończeniu projektu.

Głównym narzędziem koordynacji interwencji w sektorze zdrowia jest **Komitet Sterujący ds. koordynacji interwencji EFSI w sektorze zdrowia**, pod przewodnictwem ministra właściwego ds. zdrowia. Komitet na bieżąco analizuje kwestie związane z ochroną zdrowia, w szczególności pod kątem skuteczności i efektywności interwencji ze środków UE, osiągnięcia rezultatów oraz wpływu realizacji Planu działań na cele *Policy Paper* oraz cele UP i PO. Warunkiem koniecznym do podejmowania interwencji w sektorze zdrowia ze środków EFSI jest ich zgodność z uzgodnionym przez Komitet Sterujący **Planem działań w sektorze zdrowia**.

Podczas realizacji interwencji w typach przedsięwzięć PI 9iv dotyczących usług zdrowotnych mogą być ponoszone wydatki na wyposażenie w sprzęt związany ze wsparciem procesu deinstytucjonalizacji oraz sprzęt do realizacji programów z zakresu opieki zdrowotnej niezbędny do realizacji projektów/operacji. Uzupełnieniem wsparcia realizowanego z EFSI mogą być nakłady inwestycyjne ponoszone w ramach cross financing'u w zakresie infrastruktury usług opieki

zdrowotnej niezbędne do realizacji projektów/operacji.

IZ zastosuje mechanizmy gwarantujące trwałość przedsięwzięć z EFS przez odpowiednie kryteria wyboru projektów oraz (w razie potrzeby) wymagany wkład własny beneficjentów.

W projektach w PI 9iv stosowane będą klauzule społeczne. Zakres i tryb stosowania klauzul społecznych dla zamówień dokonywanych w ramach EFS będzie zgodny z właściwymi wytycznymi horyzontalnymi.

Interwencja w PI 9iv jest zgodna z celami Strategii Europa 2020, promującej nowy model gospodarczy, oparty nie tylko na innowacyjności oraz zrównoważonym rozwoju, ale również na wzroście gospodarczym sprzyjającym włączeniu społecznemu. PI 9iv realizuje cel szczegółowy UP: Ograniczenie ryzyka wykluczenia społecznego spowodowanego dysproporcjami w dostępie do usług publicznych oraz cel główny Programu - Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy, w ramach drugiego celu strategicznego - Przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzące do zwiększenia chłonności regionalnego rynku pracy poprzez wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację.

Interwencja zaplanowana w PI 9iv:

- będzie przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu z powodu braku dostępu do usług społecznych i zdrowotnych, zwiększy efektywność wydatków na ochronę zdrowia;
- umożliwi deinstytucjonalizację usług społecznych i usług zdrowotnych, a tym samym podwyższy ich efektywność;
- zwiększy zatrudnienie osób zajmujących się osobami zależnymi oraz przyczyni się do tworzenia miejsc pracy w usługach społecznych;
- zmniejszy skalę wykluczenia społecznego przez wsparcie rodzin i wsparcie systemu pieczy zastępczej.

Wsparcie realizowane w PI 9iv jest komplementarne ze wsparciem w PO WER, w którym zaplanowano działania, obejmujące np. wypracowanie rozwiązań systemowych, których celem jest zwiększenie jakości usług społecznych. Interwencja w regionie obejmować będzie działania wdrożeniowe, skierowane do indywidualnych osób lub podmiotów/jednostek mające na celu zwiększenie dostępności i jakości usług.

Działania w PO WM 2014-2020 są komplementarne z działaniami KPPU, w którym realizowane będą usługi dla rodzin z dziećmi, działania zapobiegające niepewności mieszkaniowej, działania zapewniające opiekę osobom zależnym. PI 9iv realizuje częściowo 1. Cel Operacyjny KPPU przez działania na rzecz zapewnienia dostępu do usług społecznych, a także częściowo 5 Cel przez zapewnienie usług opiekuńczych osobom zależnym.

W celu poprawy skuteczności działań na rzecz walki z ubóstwem, IZ zapewni mechanizmy zapewniające komplementarność wsparcia EFS i Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym w ramach PO PŻ, w szczególności możliwość korzystania przez grupy docelowe PO PŻ z usług społecznych, a także współpracę beneficjentów EFS, w tym OPS z organizacjami partnerskimi i ich regionalnymi i lokalnymi jednostkami zajmującymi się dystrybucją żywności.

W celu koordynacji działań na poziomie kraju i regionu, w KM PO uczestniczyć będą przedstawiciele regionu/kraju. Koordynacja opierać się będzie na analizach społeczno – ekonomicznych, raportach i rekomendacjach.

Interwencja w ramach PI 9iv będzie komplementarna ze wsparciem w PI EFRR, np. w CT 7 (transport), 9a (infrastruktura zdrowia) i 9b (rewitalizacja). W CT 9 zapewniona będzie koordynacja przez realizowanie w IX Osi i w VI Osi Jakość życia (EFRR) wiązki projektów, łączących wsparcie PI 9b ze wsparciem w PI 9iv w zakresie wsparcia infrastruktury usług pomocy środowiskowej. Koordynacja zapewniona będzie w SZOOP, w kryteriach wyboru projektów.

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

W PI 9iv beneficjentami będą mogły być wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych):

- JST, ich jednostki organizacyjne, związki i stowarzyszenia, podmioty, którym zlecono realizację zadań publicznych;
- podmioty, w których większość udziałów/akcji mają JST/ich związki i stowarzyszenia;
- urzędy administracji publicznej, jednostki budżetowe;
- instytucje rynku pracy, jednostki zatrudnienia socjalnego;
- jopis, podmioty aktywnie zaangażowane w integrację społeczną, wsparcie rodziny;
- środowiskowe domy samopomocy;
- PES, organizacje pozarządowe oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- partnerstwa wymienionych podmiotów, partnerstwa lokalne, LGD;
- podmioty świadczące usługi w zakresie ochrony zdrowia.

Zestawienie grup docelowych:

- osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w tym osoby zależne (osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami, rodziny osób zależnych);
- rodziny objęte systemem wspierania rodziny i pieczy zastępczej;
- rodziny, osoby sprawujące pieczę zastępczą, kandydaci na rodziny wspierające, pomocowe, zastępcze;
- dzieci i młodzież, w szczególności zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym;
- osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w ramach grup docelowych określonych w poszczególnych programach z zakresu opieki zdrowotnej.

KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI**[SEKCJA 2.A.6.2]**

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	9iv Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym
<p>Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz na podstawie transparentnych i niedyskryminujących kryteriów przyjętych przez KM, powiązanych z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.</p> <p>W przypadku PI 9iv, przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. zwiększenia dostępności usług społecznych, oraz usług opieki zdrowotnej, jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu, tj. liczby wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych, istniejących po zakończeniu projektu i liczby wspartych w programie miejsc świadczenia usług zdrowotnych istniejących po zakończeniu projektu. Jednocześnie, zgodnie z UP, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.</p> <p>Interwencja w sektorze ochrony zdrowia jest wdrażana zgodnie z UP oraz <i>Policy Paper</i> opracowaną przez ministra właściwego ds. zdrowia. Warunkiem niezbędnym podjęcia interwencji finansowanych z funduszy UE w obszarze zdrowia jest ich zgodność z Planem działań zaakceptowanym przez Komitet Sterujący ds. koordynacji EFSI w sektorze zdrowia.</p> <p>Zgodnie z mechanizmem koordynacji w obszarze zdrowia określonym w UP i w <i>Policy Paper</i>, rekomendacje dla KM w zakresie trybów i kryteriów wyboru projektów w ramach ogłaszanych</p>	

naborów określone są w Planie działań uzgadnianym i zatwierdzanym przez Komitet Sterujący ds. zdrowia.

Kryteria wyboru projektów przedkładane KM będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.

Kierunkowe kryteria w zakresie usług społecznych:

- kluczowe w ramach oceny projektów będzie kryterium efektywności kosztowej w powiązaniu z osiąganymi efektami dotyczącymi dostępności usług społecznych, tj. liczby podmiotów świadczących usługi społeczne, które funkcjonują 1 rok po otrzymaniu wsparcia w programie do planowanych nakładów finansowych;
- powiązanie planowanych działań z krajowymi programami, z uwzględnieniem potrzeb regionu - w celu osiągnięcia spójności interwencji i wynikającej z niej synergii;
- wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych, tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatne do obszaru merytorycznego osi.

Kierunkowe kryteria w zakresie usług zdrowotnych:

- zgodność z Planem działań dotyczącym ochrony zdrowia uzgodnionym przez Komitet Sterujący ds. koordynacji interwencji EFSI w sektorze zdrowia;
- zgodność z rekomendacjami określonymi w Planie Działań, zapewniającymi skuteczne, dostosowane do zdefiniowanych potrzeb w skali kraju i regionu;
- efektywność (w szczególności kosztowa) wykorzystania funduszy strukturalnych;
- spójność z kierunkami wprowadzonych i planowanych do wprowadzenia reform krajowych.

Preferowane będą:

- projekty realizowane w partnerstwie, będące efektem trwałej współpracy oraz akceptacji społecznej;
- projekty realizowane przez PES;
- projekty zgodne z celami RIS;
- projekty realizowane na obszarach (w gminach) o najwyższym wskaźniku zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym;
- projekty realizowane na obszarach z ograniczonym dostępem do infrastruktury podstawowej i usług publicznych;
- projekty zapewniające kompleksowe, zintegrowane podejście, realizowane we współpracy jednostek z różnych sektorów;
- projekty stosujące innowacyjne metody diagnostyki, leczenia i rehabilitacji.

Planowane jest stosowanie następujących trybów wyboru projektów:

- konkursowy

Tryb konkursowy stosowany jest w obszarach, gdzie rozwiązanie danego problemu nastąpi poprzez realizację różnych projektów przynoszących porównywalne rezultaty, tzn., że ten sam cel może zostać osiągnięty w wyniku realizacji różnych interwencji.

W ramach trybu konkursowego przewiduje się również ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi. Dla projektów wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi w procesie oceny przewidziane są dodatkowe punkty preferencyjne.

PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

[SEKCJA 2.A.6.3]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	9iv Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym
<i>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</i>	Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.
Przewiduje się, że pomoc będzie miała charakter bezzwrotny.	

PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

[SEKCJA 2.A.6.4]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	9iv Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym
Na obecnym etapie programowania nie jest planowana realizacja dużych projektów.	

WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONU

[SEKCJA 2.A.6.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iv) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 5 - Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	2914	SL 2014	1 raz/rok

2.	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami zdrowotnymi w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	76 885	SL 2014	1 raz/rok
----	--	-------	-----	--------------------------	--------	---------	-----------

PRIORYTET INWESTYCYJNY

[SEKCJA 2.A.4]

<i>Priorytet inwestycyjny</i>	9v Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia
-------------------------------	---

CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

[SEKCJA 2.A.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (i) oraz (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Numer identyfikacyjny</i>	IX4
<i>Cel szczegółowy</i>	Zwiększenie zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej i zakresu realizowanych przez nie działań
<i>Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii</i>	
<p>Zgodnie z diagnozą, PES odgrywają dotychczas niewielką rolę w realizowaniu zadań z zakresu pomocy i integracji społecznej i w gospodarce Mazowsza.</p> <p>Rezultatem planowanej interwencji będzie zwiększenie liczby PES i rozwój istniejących podmiotów, a tym samym zwiększenie zatrudnienia osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym i zwiększenie zakresu zadań realizowanych przez PES. W zakresie zatrudniania tych osób PES osiągają dobre wyniki, co jest to istotne z punktu widzenia celu Osi.</p> <p>Wsparcie świadczone przez PES może być istotnym uzupełnieniem oferty instytucji publicznych, w tym instytucji działających w obszarze pomocy i integracji społecznej i instytucji wsparcia rodziny. Jednostki publiczne nie zawsze są w stanie zaspokoić potrzeby grup docelowych, co wynika z istniejących ograniczeń prawnych oraz braku doświadczenia oraz zasobów umożliwiających pracę z klientem o specyficznych, wysokich wymaganiach.</p> <p>Celem wspierania sektora ekonomii społecznej jest także budowanie więzi na rzecz rozwiązywania lokalnych problemów społecznych. Sprawą istotną dla efektywności działań w zakresie rozwoju ekonomii społecznej jest współpraca z lokalnymi władzami, tworzenie partnerstw do realizacji określonych przedsięwzięć, dla rozwoju lokalnego oraz tworzenie PES z udziałem instytucji publicznych.</p> <p>Wsparcie gospodarki społecznej może przyczynić się do tworzenia nowych usług i miejsc pracy na szczeblu lokalnym, co w dłuższej perspektywie może wpłynąć na zwiększenie ich roli w rozwoju społeczno-gospodarczego regionu.</p> <p>Działania w PI 9v na rzecz zwiększenia zatrudnienia i szans na zwiększenie zatrudnienia osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym na Mazowszu realizują cel w zakresie zmniejszeniu liczby osób zagrożonych ubóstwem.</p>	

Interwencja w PI 9v, mimo stosunkowo niewielkiej alokacji jest istotna dla osiągnięcia rezultatów IX Osi, ze względu na jej komplementarny charakter w stosunku do pozostałych PI, a także komplementarność do działań w PO WER i w Krajowym Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej (KPRES). Realizacja działań w ramach PI 9v wpływać będzie także na poziom wskaźnika zatrudnienia osób w wieku 20-64.

Tabela 4 – WSPÓLNE WSKAŹNIKI REZULTATU, DLA KTÓRYCH USTALONO WARTOŚĆ DOCELOWĄ ORAZ SPECYFICZNE DLA PROGRAMU WSKAŹNIKI REZULTATU ODPOWIADAJĄCE CELOWI SZCZEGÓŁOWEMU

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celu	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	Region lepiej rozwinięty	szt.	n/d	38%	%	-	38%	SL 2014	1 raz/rok
	Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	Region lepiej rozwinięty	szt.	n/d	440	szt.	-	687	SL 2014	1 raz/rok
	Liczba miejsc pracy istniejących co najmniej 30 miesięcy, utworzonych w podmiotach ekonomii społecznej	Region lepiej rozwinięty	szt.	n/d	40	%	2014	40%	Ewaluacja	1 raz/4 lata

PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO [SEKCJA 2.A.6]

OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW [SEKCJA 2.A.6.1]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<p>Priorytet Inwestycyjny</p>	<p>9v Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia</p>
<p>W ramach celu szczegółowego Zwiększenie zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej i zakresu realizowanych przez nie działań planowane będą do realizacji następujące typy przedsięwzięć:</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. <i>tworzenie miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym;</i> 6. <i>świadczenie usług wspierających rozwój ekonomii społecznej;</i> 7. <i>koordynowanie rozwoju sektora ekonomii społecznej.</i> <p>W obszarze włączenia społecznego i walki z ubóstwem większą niż dotychczas rolę mogą pełnić PES, realizując m.in. zadania związane z zapewnieniem dostępu do podstawowych usług społecznych, przeciwdziałaniem ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, tworzeniem nowych miejsc pracy (w tym przede wszystkim dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym), rozwijaniem gospodarki lokalnej i rozwojem społeczeństwa obywatelskiego. Celem PI jest zwiększenie zatrudnienia w sektorze, a tym samym zakresu realizowanych działań. Wsparciem objęte będą przedsiębiorstwa społeczne, podmioty działające w sferze pożytku publicznego, podmioty sfery gospodarczej - zgodnie z definicjami w KPRES. Do PES należą także podmioty o charakterze reintegracyjnym, które ze względu na zakres realizowanych działań, będą wspierane w PI 9i</p> <p>Ze względu na znaczny potencjał i doświadczenie PES w tworzeniu miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych oraz innych osób wykluczonych społecznie, realizowane będą przedsięwzięcia przede wszystkim na rzecz zwiększeniu zatrudnienia w tym sektorze, w typie przedsięwzięć - tworzenie miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p> <p>Jest to zgodne z UP i z KPRES. Działania te będą służyć tworzeniu trwałych i wysokiej jakości miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej.</p> <p>Zgodnie z UP, w latach 2014-2020 ze środków EFS prowadzone będą aktywne działania mające pobudzić na poziomie lokalnym kooperację i aktywność w celu tworzenia nowych podmiotów ekonomii społecznej, a także zapewnić im dostęp do niezbędnego wsparcia finansowego.</p> <p>W ramach RPO priorytetem jest tworzenie miejsc pracy w nowo tworzonych PES zatrudniających osoby wykluczone. Wsparcie polegać będzie na świadczeniu usług animacyjnych, inkubacyjnych i biznesowych na rzecz rozwoju ekonomii społecznej, zgodnie z KPRES. W ramach procesów animacyjnych, inkubacyjnych i biznesowych realizowane będą działania na rzecz podnoszenia kwalifikacji i doświadczenia zawodowego pracowników PES. Tworzenie nowych miejsc pracy w PES, ma na celu działania aktywizujące zawodowo osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Funkcjonujące na rynku PES uzyskują w wyniku wsparcia potencjał zwiększający ich trwałość oraz możliwości odpłatnego świadczenia usług lub prowadzenia działalności gospodarczej, poza zleceniami ze strony instytucji publicznych. Zgodnie z KPRES preferowane będzie tworzenie miejsc pracy dla młodzieży, w zielonej gospodarce i usługach społecznych użyteczności publicznej oraz w działaniach związanych z restrukturyzacją, zwłaszcza prowadzących do tworzenia miejsca pracy dla osób starszych.</p> <p>Pierwszy typ przedsięwzięć obejmować będzie działania w zakresie przygotowania stanowiska pracy, w tym zatrudnienia, przygotowanie do zatrudnienia i do pełnienia określonej funkcji w podmiocie, a także działania wspierające utrzymanie zatrudnienia.</p> <p>W ramach realizowanego wsparcia będą mogły być ponoszone wydatki na wyposażenie nowo powstających PES zgodnie ze zdiagnozowanymi potrzebami w projekcie/operacji. Uzupelnieniem wsparcia realizowanego z EFS mogą być niezbędne w projekcie/operacji nakłady inwestycyjne w</p>	

ramach cross financing'u - w zakresie dostosowania lokali do potrzeb działalności usługowej/produkcyjnej PES zgodnie ze zdiagnozowanymi potrzebami.

Priorytet w uzyskiwaniu środków na realizację zadań będą miały regionalne i lokalne partnerstwa, przyczyniające się do zwiększenia aktywności obywateli w zakresie rozwiązywania lokalnych i regionalnych problemów związanych z zatrudnieniem i reintegracją społeczną, np. LGD, mające wśród swoich celów aktywizację zawodową, lecz pod warunkiem wdrażania projektów komplementarnych w stosunku do Lokalnych Strategii Rozwoju wspieranych przez PROW i PO Ryby.

Tworzenie miejsc pracy w nowo powstających PES finansowane będzie w formie dotacji ze środków RPO WM 2014-2020.

W celu zapewnienia stabilnego funkcjonowania istniejących PES i rozwoju przedsiębiorczości społecznej na Mazowszu (w tym zatrudnienia), wspierane będą działania służące poprawie dostępności do specjalistycznych usług biznesowych, animacyjnych i inkubacyjnych na rzecz tych podmiotów, a także działania umożliwiające poprawę jakości tych usług realizowane w ramach typu przedsięwzięć **świadczanie usług wspierających rozwój ekonomii społecznej**.

W ramach tych usług, realizowane będzie podnoszenie kwalifikacji i doświadczenia zawodowego pracowników PES. Wspieranie usług realizowane będzie przede wszystkim przez wybór (spośród istniejących) podmiotów gwarantujących wysoką jakość usług i ich finansowanie (m.in. doradczych, animacyjnych, szkoleniowych) dla PES i dla osób/institucji, które planują tworzyć PES, tzn. przez podmioty, które pozytywnie przeszły procedurę akredytacji usług - Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES). Działania te muszą służyć osiągnięciu konkretnych celów (wzrost zatrudnienia w PES, zwiększenie zakresu działań PES).

Decyzje o wyborze do realizacji operacji w powyższym zakresie będą podejmowane na podstawie kryteriów wyboru projektów wskazujących na wymagane ilościowe efekty działalności OWES w odniesieniu do wybranych kryteriów akredytacji OWES (wdrożonych w ramach PO KL 2007 – 2013) dla poszczególnych typów świadczonych usług (animacyjnych, inkubacyjnych, biznesowych). IZ RPO zapewni również monitorowanie efektywności działalności usługowej OWES w powyższym zakresie.

IZ zapewni trwałość OWES po zakończeniu okresu programowania 2014-2020.

Istniejące PES będą miały zapewniony dostęp do kapitału zwrotnego, w ramach wsparcia realizowanego na poziomie krajowym - w PO WER. Działania polegające na świadczeniu usług biznesowych mają służyć także umiejętności korzystania przez istniejące PES z instrumentów finansowych.

Koordinowanie rozwoju sektora ekonomii społecznej jest konieczne do zapewnienia skuteczności podejmowanych działań, wynikających z KPRES, Planu Rozwoju Ekonomii Społecznej na Mazowszu na lata 2013-2020 i z RPO WM 2014-2020. Trwałość istniejących PES, wcześniej wspieranych z EFS powinna być zapewniona przez władze regionalne.

Zakres działań koordynacyjnych dotyczących ekonomii społecznej będzie zgodny z horyzontalnymi wytycznymi dotyczącymi CT 9.

IZ RPO zapewni wdrożenie mechanizmów zabezpieczających przed nakładaniem się działań i podwójnym finansowaniem nakładów na działania koordynacyjne prowadzone przez samorząd województwa z tymi, które będą prowadziły OWES.

Realizacja zadań w zakresie koordynacji pozwoli na realizację priorytetowych kierunków rozwoju sektora ekonomii społecznej w zakresie reintegracji zawodowej, integracji społecznej oraz usług społecznych, zgodnie z diagnozowanymi w województwie potrzebami.

Koordinacja polityki w zakresie ekonomii społecznej na poziomie regionalnym zgodna jest z zapisami KPRES Priorytetem IV. – *Włączenie ekonomii społecznej do głównego nurtu polityk publicznych na poziomie krajowym i regionalnym*.

Wsparcie przedstawionych typów przedsięwzięć w celu **Zwiększenie zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej i zakresu realizowanych przez nie działań** służyć będzie osiągnięciu wskaźników rezultatu: liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek), liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych oraz liczba miejsc pracy istniejących, co najmniej 30 miesięcy, utworzonych w podmiotach ekonomii społecznej.

W celu wsparcia rozwoju ekonomii społecznej na Mazowszu, w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego w Osi 9 stosowane będą klauzule społeczne.

Stosowanie klauzul społecznych będzie uwzględnione w wytycznych dla beneficjentów. Część alokacji w ramach PI powinna być przeznaczona na usługi świadczone przez PES i przedsiębiorstwa, spełniające wymagania społeczne określone przez MIR. Beneficjenci powinni przestrzegać wytycznych dotyczących klauzul społecznych i powinni zlecać realizację części zadań w ramach projektu na podwykonawców, spełniających określone zasady (przedsiębiorstwa społeczne realizujące cele społeczne, których nadwyżki są inwestowane przede wszystkim w cele społeczne, a nie są nastawione na maksymalizację zysku lub przedsiębiorstwa społeczne utworzone w celu zatrudniania osób z niepełnosprawnością lub znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy z innych powodów).

IZ zastosuje mechanizmy gwarantujące trwałość realizowanych z EFS przedsięwzięć dotyczących rozwoju sektora ekonomii społecznej, poprzez zastosowanie odpowiednich kryteriów wyboru projektów oraz – w razie potrzeby – wymagany wkład własny beneficjentów.

Interwencja zaplanowana w PI 9v jest zgodna z celami Strategii Europa 2020, promującej nowy model gospodarczy powinien oparty nie tylko na innowacyjności oraz zrównoważonym rozwoju, ale również na wzroście gospodarczym sprzyjającym włączeniu społecznemu.

PI 9v realizować będzie cel szczegółowy UP: *Wzrost szans na zatrudnienie dla osób dotkniętych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.*

Interwencja zaplanowana w PI 9v realizuje cel główny Programu - Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy, w ramach drugiego celu strategicznego - *Przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzące do zwiększenia chłonności regionalnego rynku pracy poprzez wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację.*

Interwencja zaplanowana w PI 9v.

- umożliwi zwiększenie liczby miejsc pracy w PES i liczbę PES
- umożliwi zwiększenie zakresu zadań realizowanych przez PES
- umożliwi wsparcie biznesowe dla PES, a tym samym stabilizację i rozwój funkcjonowania PES
- zwiększy znaczenie PES w rozwiązywaniu problemów lokalnych i regionalnych przez nawiązanie współpracy z JST, tworzenie partnerstw.
- zwiększy skuteczność polityki w zakresie rozwoju es.

Wsparcie realizowane w PI 9v w ramach RPO WM 2014-2020 będzie komplementarne do działań realizowanych w ramach PO WER. Na poziomie kraju realizowane będzie wsparcie poprawy ram funkcjonowania polityki w obszarze objętym priorytetem inwestycyjnym, obejmujące np. wypracowanie rozwiązań systemowych w zakresie ekonomii społecznej mających na celu stworzenie przyjaznego środowiska do rozwoju ekonomii społecznej, koordynację działań podejmowanych przez regiony na rzecz ekonomii społecznej, monitorowanie rozwoju sektora ekonomii społecznej. Działania na poziomie regionu obejmować będą działania wdrożeniowe, zapewnienie usług indywidualnym osobom i PES. Działania w ramach PI9v będą także komplementarne z KPRES (we wszystkich aspektach objętych wsparciem w RPO WM 2014-2020).

Interwencja w ramach PI 9v będzie komplementarna ze wsparciem w PI finansowanych z EFRR,

przede wszystkim w PI 3a (miejsca pracy na otwartym rynku, współpraca przedsiębiorstw z PES) i 9b (rewitalizacja). W CT 9 zapewniona będzie koordynacja przez realizowanie w IX Osi i w VI Osi Jakość życia (EFRR) wiązki projektów, łączących wsparcie w ramach PI 9b z projektami w PI 9v – w zakresie wsparcia infrastruktury PES. Koordynacja zapewniona będzie w SZOOP, w kryteriach wyboru projektów.

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

W PI 9.v beneficjentami będą mogły być wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych):

- JST, ich jednostki organizacyjne, związki i stowarzyszenia;
- urzędy administracji publicznej, jednostki budżetowe;
- akredytowane podmioty świadczące usługi na rzecz PES (OWES);
- PES, organizacje pozarządowe oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- partnerstwa wymienionych podmiotów, partnerstwa lokalne, LGD.

Zestawienie grup docelowych:

- osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym (jak w PI 9i);
- PES i ich pracownicy;
- osoby prawne zakładające PES;
- podmioty, które przekształcają się w PES i ich pracownicy.

Definicja osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym zostanie określona w horyzontalnych wytycznych dotyczących CT 9.

Interwencja zaplanowana w PI 9v realizuje cel główny Programu - *Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy*, w ramach drugiego celu strategicznego - *Przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzące do zwiększenia chłonności regionalnego rynku pracy poprzez wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację*.

PI 9v realizować będzie cel szczegółowy UP: *Wzrost szans na zatrudnienie dla osób dotkniętych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym*.

KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

[SEKCJA 2.A.6.2]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<p><i>Priorytet Inwestycyjny</i></p>	<p>9v Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia</p>
<p>Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz na podstawie transparentnych i niedyskryminujących kryteriów przyjętych przez KM, powiązanych z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.</p> <p>W przypadku PI 9v, przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. zwiększenia zakresu zadań realizowanych przez PES, jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu, tj. liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek), liczby miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych oraz liczby miejsc pracy istniejących co najmniej 30 miesięcy, utworzonych w podmiotach ekonomii społecznej. Jednocześnie, zgodnie z UP,</p>	

przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.

Projekty w PI 9v będą realizowane na podstawie kryteriów minimalnej efektywności społeczno – zatrudnieniowej, łączącej w sobie efekty aktywizacji społecznej, względem osób o najwyższym stopniu wykluczenia oraz efekty zatrudnieniowe względem osób o relatywnie większym stopniu zbliżenia do rynku pracy. Zapisy dotyczące efektywności społeczno – zatrudnieniowej będą opierać się na horyzontalnych wytycznych dotyczących CT 9.

Kryteria wyboru projektów przedkładane KM będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.

Kierunkowe kryteria:

- kluczowe w ramach oceny projektów będzie kryterium efektywności kosztowej w powiązaniu z osiąganymi efektami dotyczącymi zwiększenia zatrudnienia i zakresu zadań realizowanych przez PES, tj. liczby miejsc pracy utworzonych w podmiotach ekonomii społecznej oraz liczby miejsc pracy istniejących co najmniej 30 miesięcy, utworzonych w podmiotach ekonomii społecznej w stosunku do planowanych nakładów finansowych;
- projekty, w których wykazana jest najwyższa efektywność zatrudnieniowa;
- powiązanie planowanych działań z KPRES oraz z Planem Rozwoju Ekonomii Społecznej na Mazowszu na lata 2013-2020;
- wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych, tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatne do obszaru merytorycznego osi.

Preferowane będą:

- projekty realizowane w partnerstwie, będące efektem trwałej współpracy oraz akceptacji społecznej;
- projekty zgodne z celami RIS;
- projekty realizowane na obszarach (w gminach) o najwyższym wskaźniku zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym;
- projekty realizowane na obszarach, gdzie w najmniejszym stopniu rozwinięty jest sektor ekonomii społecznej.

Poszczególne preferencje, wybrane spośród wyżej wymienionych, mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.

Planowane jest stosowanie następujących trybów wyboru projektów:

- konkursowy,
- pozakonkursowy.

Tryb konkursowy stosowany jest w obszarach, gdzie rozwiązanie danego problemu nastąpi poprzez realizację różnych projektów przynoszących porównywalne rezultaty, tzn., że ten sam cel może zostać osiągnięty w wyniku realizacji różnych interwencji.

W ramach trybu konkursowego przewiduje się również ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi. Dla projektów wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi w procesie oceny przewidziane są dodatkowe punkty preferencyjne.

W trybie pozakonkursowym realizowany będzie projekt związany z typem operacji *koordynowanie rozwoju sektora ekonomii społecznej*. Zadanie to - na mocy ustawy z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2013 r., poz. 182 j.t. z późn. zm.) – należy do samorządu województwa. Samorząd Województwa Mazowieckiego przekazał to zadanie do realizacji MCPS, które jest jednostką organizacyjną Samorządu Województwa.

PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH**[SEKCJA 2.A.6.3]***(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)*

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	9v Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia
<i>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</i>	Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.
Przewiduje się, że pomoc będzie miała charakter bezzwrotny.	

PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW**[SEKCJA 2.A.6.4]***(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)*

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	9v Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia
Na obecnym etapie programowania nie jest planowana realizacja dużych projektów.	

WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONU**[SEKCJA 2.A.6.5]***(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iv) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)***Tabela 5 - Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu**

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	1807	SL 2014	1 raz/rok
	Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem	szt.	EFS	Region lepiej rozwinięty	720	SL 2014	1 raz/rok

INNOWACJE SPOŁECZNE, WSPÓŁPRACA PONADNARODOWA I WKŁAD EFS W REALIZACJĘ CELÓW TEMATYCZNYCH 1-7

[SEKCJA 2.A.7]

<i>Oś Priorytetowa</i>	IX Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem
Wkład CT 9 w CT 1-7: <ul style="list-style-type: none"> ▪ wspieranie działaniami w zakresie włączenia społecznego z EFS działań w zakresie rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich; ▪ wspieranie tworzenia przedsiębiorstw w CT 3 przez wsparcie dla tworzenia przedsiębiorstw społecznych (9v). 	

RAMY WYKONANIA

[SEKCJA 2.A.8]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (v) oraz załącznik II do rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 6 – Ramy wykonania dla osi priorytetowej (w podziale na fundusz oraz, dla EFRR i EFS, kategorię regionu)

Oś Priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (Kluczowy etap wdrażania, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu lub, w stosownych przypadkach, wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik lub kluczowy etap wdrażania	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
IX Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	Wskaźnik produktu	1	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	12 429	33 145	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 52% alokacji w ramach OP
	Wskaźnik finansowy	1F	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	EFRR	Region lepiej rozwinięty	26 181 822	215 468 827	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 100% alokacji w ramach OP

Dodatkowe informacje jakościowe na temat ustanowienia ram wykonania

--

KATEGORIE INTERWENCJI**[SEKCJA 2.A.9]***(podstawa: art. 96 ust. 2 lit. b) ppkt (vi) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)*

Tabela 7: Wymiar 1 - Zakres interwencji		
Fundusz:	EFS	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
IX. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	109	84 233 041
	112	79 577 765
	113	8 564 255

Tabela 8: Wymiar 2 - Forma finansowania		
Fundusz:	EFS	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
IX. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	01	172 375 061

Tabela 9: Wymiar 3 - Typ obszaru		
Fundusz:	EFS	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
IX. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	01	61 357 522
	02	87 653 603
	03	23 363 936

Tabela 10: Wymiar 4 - Terytorialne mechanizmy wdrażania		
Fundusz:	EFS	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
IX. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	01	-
	07	172 375 061

Tabela 11: Wymiar 6 - Temat uzupełniający EFS (wyłącznie EFS)		
Fundusz:	EFS	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
IX. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	06	172 375 061
	07	172 375 061

PODSUMOWANIE PLANOWANEGO WYKORZYSTANIA POMOCY TECHNICZNEJ, Z UWZGLĘDNIENIEM, W RAZIE POTRZEBY, DZIAŁAŃ WZMACNIAJĄCYCH POTENCJAŁ ADMINISTRACYJNY INSTYTUCJI ZAANGAŻOWANYCH W ZARZĄDZANIE PROGRAMAMI I ICH KONTROLĘ ORAZ BENEFICJENTÓW

[SEKCJA 2.A.10]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (vii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Oś priorytetowa</i>	IX. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem
Nie przewiduje się odrębnego angażowania środków pomocy technicznej na rzecz zapewnienia warunków i rozwiązań dla sprawnego wdrażania IX OP, gdyż planowane wykorzystanie pomocy technicznej określone jest w ramach XI OP Pomoc Techniczna i przewiduje ono realizację zadań służących zapewnieniu skutecznego wdrożenia wszystkich I – X OP RPO WM 2014 – 2020.	

2.10 OŚ PRIORYTETOWA X - Edukacja dla rozwoju regionu

[SEKCJA 2]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) i c) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

OPIS OSI PRIORYTETOWYCH INNYCH NIŻ POMOC TECHNICZNA

[SEKCJA 2.A]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

OŚ PRIORYTETOWA

[SEKCJA 2.A.1]

Numer identyfikacyjny osi priorytetowej	X
Nazwa osi priorytetowej	Edukacja dla rozwoju regionu

Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych	NIE
Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych utworzonych na poziomie Unii	NIE
Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana przy zastosowaniu formuły rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	NIE
W odniesieniu do EFS: całość osi priorytetowej jest poświęcona innowacjom społecznym, współpracy transnarodowej lub obydwu tym obszarom	NIE

UZASADNIENIE UTWORZENIA OSI PRIORYTETOWEJ OBEJMUJĄCEJ WIĘCEJ NIŻ JEDNĄ KATEGORIĘ REGIONU, WIĘCEJ NIŻ JEDEN CEL TEMATYCZNY LUB WIĘCEJ NIŻ JEDEN FUNDUSZ

[SEKCJA 2.A.2]

(podstawa: art. 96 ust. 1 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

FUNDUSZ, KATEGORIA REGIONU I PODSTAWA DLA KALKULACJI WSPARCIA UNIJNEGO

[SEKCJA 2.A.3]

Fundusz	EFS
Kategoria regionu	Region lepiej rozwinięty
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	Wydatki kwalifikowalne ogółem
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	Nie dotyczy

PRIORYTET INWESTYCYJNY

[SEKCJA 2.A.4]

Priorytet inwestycyjny	10i Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne
------------------------	--

CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

[SEKCJA 2.A.5] (podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (i) oraz (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Numer identyfikacyjny	X1
Cel szczegółowy	Podniesienie u uczniów kompetencji kluczowych, właściwych postaw i umiejętności niezbędnych na rynku pracy oraz rozwój indywidualnego podejścia do ucznia, szczególnie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi
<i>Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii</i>	
<p>Przedmiotowy cel szczegółowy służy przygotowaniu uczniów do przyszłego zatrudnienia oraz funkcjonowania w społeczeństwie przez nabycie i rozwój kompetencji i postaw potrzebnych na rynku pracy. Równie istotne zarówno dla indywidualnego rozwoju jak i budowania umiejętności współpracy w grupie są indywidualne podejście do pracy z uczniem i nauczanie eksperymentalne. Realizacja celu we wskazanym zakresie doprowadzi do pozyskania przez uczniów umiejętności/kompetencji (na wszystkich etapach edukacji - podstawowej, gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej) przydatnych w życiu zawodowym.</p> <p>Planowane interwencje służą wspieraniu przedsięwzięć/działań rozwijających kompetencje kluczowe na rynku pracy (ICT, matematyczno-przyrodnicze, językowe) a także kształtowaniu właściwych postaw (kreatywności, innowacyjności, pracy zespołowej, przedsiębiorczości) począwszy od edukacji na poziomie podstawowym i gimnazjalnym, po edukację ponadgimnazjalną (ogólną i zawodową). Przewidywane do realizacji działania służyć będą m.in. kształtowaniu już w młodym wieku umiejętności i postaw przydatnych i ułatwiających funkcjonowanie na rynku pracy, a także stanowiących podstawę i kształtujących nawyk uczenia się przez całe życie. Ww. ukierunkowanie wsparcia, na kompetencje i postawy potrzebne na rynku pracy wynika z oczekiwań pracodawców i zmian cywilizacyjnych.</p> <p>Pośrednio działania planowane do realizacji w przedmiotowym celu szczegółowym (w zakresie kształcenia ogólnego) wpłyną również na wyrównywanie szans uczniów z różnych środowisk (tj. ze zróżnicowanym kapitałem środowiskowym), zarówno przez np. indywidualne podejście do pracy z uczniem, nauczanie eksperymentalne, jak również rozwój kompetencji (np. cyfrowych, językowych).</p> <p>Wsparcie i rozwój edukacji wysokiej jakości, to oprócz przedsięwzięć wiodących, skierowanych do uczniów, również działania „uzupełniające”, adresowane do nauczycieli, realizowane tak, aby tworzyć spójny nowoczesny system edukacji.</p> <p>Kierunki interwencji podejmowane w ramach PI 10i wpisują się w następujące priorytety Strategii Europa 2020 - rozwój inteligentny: rozwój gospodarki oparty na wiedzy i innowacji oraz priorytet: rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.</p> <p>Strategia Europa 2020 przewiduje realizację wymaganych wskaźników dotyczących edukacji i kształcenia na poziomie krajowym.</p>	

Tabela 4 - WSPÓLNE WSKAŹNIKI REZULTATU, DLA KTÓRYCH USTALONO WARTOŚĆ DOCELOWĄ, ORAZ SPECYFICZNE DLA PROGRAMU WSKAŹNIKI REZULTATU ODPOWIADAJĄCE CELOWI SZCZEGÓŁOWEMU (W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE I KATEGORIE REGIONU) (w odniesieniu do EFS) (podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celu	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
	Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych	Region lepiej rozwinięty	szt.	n/d	16%	%	2014	32%	SL2014	1 raz/1 rok
	Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe wykorzystują wyposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych	Region lepiej rozwinięty	szt.	n/d	16%	%	2014	32%	SL2014	1 raz/1 rok
	Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu programu	Region lepiej rozwinięty	osoba	n/d	94%	%	2014	97%	SL2014	1 raz/1 rok
	Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu	Region lepiej rozwinięty	osoba	n/d	91%	%	2014	91%	SL2014	1 raz/1 rok
	Liczba nauczycieli prowadzących zajęcia z wykorzystaniem TIK dzięki EFS	Region lepiej rozwinięty	osoba	n/d	95%	%	2014	95%	Ewaluacja	1 raz/4 lata

CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

[SEKCJA 2.A.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (i) oraz (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Numer identyfikacyjny	X2
Cel szczegółowy	Wzrost dostępności do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej
<i>Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii</i>	
Przedmiotowy cel szczegółowy służy zwiększeniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej i wzrostowi	

jej jakości. Realizacja celu zwiększy szanse/możliwości kobiet na rynku pracy, a równolegle wpłynie na rozwój prospołecznych postaw u dzieci w wieku przedszkolnym.

Na zasadność wsparcia edukacji przedszkolnej wskazują dane obrazujące sytuację w tym obszarze. W województwie mazowieckim widoczne jest bardzo duże zróżnicowanie w dostępie do edukacji przedszkolnej oraz niewystarczające jej upowszechnienie – w edukacji przedszkolnej uczestniczy 79,6% dzieci w wieku 3-5 lat, w tym w miastach – 93,1%, na wsi – 55,2%²⁰. Natomiast poziom upowszechnienia edukacji przedszkolnej u dzieci w wieku 3-4 lat w woj. mazowieckim w roku szkolnym 2012/2013 wynosił 66,3%²¹. Dzieci z więcej niż jedną niepełnosprawnością posiadające orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego stanowią 0,24% wszystkich uczestniczących w edukacji przedszkolnej, a o orzeczonej jednej niepełnosprawności - 1,39%. Objęcie edukacją przedszkolną dzieci niepełnosprawnych przede wszystkim zwiększa ich szanse prorozwojowe poprawiając rokowania na zdolność do niezależności w przyszłości, przeciwdziałając wykluczeniu. Podniesienie wartości wskaźnika, dotyczącego upowszechnienia wychowania przedszkolnego, jest nadal jednym z najważniejszych wyzwań dla polityki oświatowej w skali krajowej, w tym regionalnej.

Ponadto, planowane interwencje służą zminimalizowaniu negatywnych zjawisk i dysproporcji wynikających m.in. z dostępności i jakości edukacji przedszkolnej.

Pośrednio wsparcie kierowane do dzieci z terenów o niskim wskaźniku upowszechnienia edukacji przedszkolnej, przyczyni się do wyrównywania szans dzieci z różnych obszarów tj. ze zróżnicowanym kapitałem środowiskowym.

Wsparcie i rozwój edukacji wysokiej jakości, to oprócz przedsięwzięć wiodących, skierowanych do dzieci w wieku przedszkolnym, również działania „uzupełniające”, adresowane do nauczycieli, realizowane tak, aby tworzyć spójny nowoczesny system edukacji.

Kierunki interwencji podejmowane w ramach PI 10i wpisują się w następujące priorytety Strategii Europa 2020 - rozwój inteligentny: rozwój gospodarki oparty na wiedzy i innowacji oraz priorytet: rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Strategia Europa 2020 przewiduje realizację wymaganych wskaźników dotyczących edukacji i kształcenia na poziomie krajowym.

Tabela 4 - WSPÓLNE WSKAŹNIKI REZULTATU, DLA KTÓRYCH USTALONO WARTOŚĆ DOCELOWĄ, ORAZ SPECYFICZNE DLA PROGRAMU WSKAŹNIKI REZULTATU ODPOWIADAJĄCE CELOWI SZCZEGÓŁOWEMU (W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE I KATEGORIE REGIONU) (w odniesieniu do EFS)
(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celu	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
-----	----------	-------------------	-----------------------------	---	----------------	--	------------	-------------------------	---------------	-----------------------

²⁰ Europejska współpraca w zakresie edukacji i szkoleń wyznacza jako cel objęcie edukacją przedszkolną 95% dzieci 4-letnich i starszych, które nie osiągnęły jeszcze wieku szkolnego, Raport o stanie edukacji 2010. Społeczeństwo w drodze do wiedzy. Praca zbiorowa pod redakcją M. Siergiejuk i N. Skipietrow, Warszawa 2011 r., s. 8.

²¹ GUS, Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2012/2013, Warszawa 2013.

	Liczba miejsc wychowania przedszkolnego, które funkcjonują 2 lata po uzyskania dofinansowania ze środków EFS	Region lepiej rozwinięty	szt.	n/d	74%	%	2014	75%	Ewaluacja	1 raz/4 lata
	Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu	Region lepiej rozwinięty	osoba	n/d	86%	%	2014	86%	SL2014	1 raz/1 rok

PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO [SEKCJA 2.A.6]

OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW [SEKCJA 2.A.6.1]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	10i Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia
<p>W ramach PI 10i realizowane będą dwa cele szczegółowe, jeden dotyczący kształcenia ogólnego - <i>Podniesienie u uczniów kompetencji kluczowych, właściwych postaw i umiejętności niezbędnych na rynku pracy oraz rozwój indywidualnego podejścia do ucznia, szczególnie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi</i>, zaś drugi dotyczy wsparcia w obszarze edukacji przedszkolnej - <i>Wzrost dostępności do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej</i>.</p> <p>W zakresie celu szczegółowego <i>Podniesienie u uczniów kompetencji kluczowych, właściwych postaw i umiejętności niezbędnych na rynku pracy, oraz rozwój indywidualnego podejścia do ucznia, szczególnie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi</i> planowane będą do realizacji następujące typy przedsięwzięć:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>wsparcie kształcenia ogólnego zwłaszcza przez:</i> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>dostosowanie do przyszłego zatrudnienia przez budowanie i rozwój kompetencji kluczowych tj. matematyczno-przyrodniczych, języków obcych, kompetencji ICT;</i> ✓ <i>rozwój kompetencji uczniów w zakresie kreatywności, innowacyjności, pracy zespołowej i postaw przedsiębiorczych;</i> ✓ <i>kontynuację działań realizowanych w ramach rządowego programu „Cyfrowa szkoła” i rozwijania kompetencji w zakresie stosowania TIK (w modułach e-szkoła i e-nauczyciel)</i> ✓ <i>nauczanie eksperymentalne;</i> ✓ <i>indywidualne podejście do pracy z uczniem;</i> ▪ <i>realizacja programów stypendialnych (projekt pozakonkursowy);</i> 	

- *wsparcie rozwoju zawodowego nauczycieli, w tym w szczególności przez rozwijanie umiejętności korzystania z nowych technologii i nowoczesnych pomocy dydaktycznych.*

Dostęp do edukacji odpowiadającej na potrzeby rynku pracy i przyszłej zatrudnialności oznacza kształtowanie i rozwój kompetencji, a także postaw i umiejętności poszukiwanych na rynku pracy. W ramach ww. celu szczegółowego zostaną podjęte działania na rzecz budowania kompetencji (i rozwoju zainteresowań) uczniów w zakresie nauk matematycznych, przyrodniczych i technicznych, w tym doposażenie laboratoriów szkolnych. W warunkach budowania gospodarki opartej na wiedzy szczególnie istotne jest rozwijanie u uczniów (począwszy od szkoły podstawowej) zainteresowania ww. dyscyplinami²². Realizacja projektów ukierunkowanych na „otwarcie” uczniów na postrzeganie nauki, tj. w szczególności nauk matematycznych przyrodniczych i technicznych (ICT), oraz języków obcych jako dziedzin interesujących i rozbudzających ciekawość, kształtujących dalsze zainteresowania i pomagających zrozumieć zjawiska/procesy/zmiany²³ będzie odpowiadać na potrzeby rynku pracy, a także mieć wpływ na dalsze wybory edukacyjne młodych ludzi. Wsparcie w ww. zakresie będzie adresowane do uczniów szkół ogólnokształcących i zawodowych. Jako element projektu zakłada się również możliwość doposażenia pracowni, przede wszystkim w interwencjach dotyczących kształtowania kompetencji, zainteresowań i predyspozycji uczniów w zakresie nauk matematycznych, przyrodniczych i technicznych (ICT) oraz języków obcych. Działania w zakresie wyposażenia/doposażenia szkół w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne będą uzależnione od diagnozy zapotrzebowania odbiorców. Wsparcie w tym zakresie będzie zgodne ze standardem wyposażenia określonym w Wytocznych w zakresie zasad realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego na lata 2014-2020 w obszarze edukacji.

Równie istotne na rynku pracy są kompetencje w zakresie kreatywności, innowacyjności, pracy zespołowej i postaw przedsiębiorczych. Na potrzebę ich rozwoju wskazują przedsiębiorcy, a także zostały one wymienione w UP. Wsparcie w zakresie kompetencji i postaw adresowane będzie do uczniów szkół prowadzących kształcenie ogólne i zawodowe. Działania w zakresie postaw przedsiębiorczych będą miały na celu zainteresowanie uczniów przedsięwzięciami ekonomicznymi, zachęcenie do samodzielności, gotowości do podejmowania decyzji oraz akceptacji ryzyka. Natomiast umiejętności w zakresie pracy zespołowej oraz kreatywnego myślenia pozwolą na kształtowanie nowych kompetencji i postaw proaktywnych, poprzez zdobycie doświadczenia we wspólnym wypracowaniu i stosowaniu nowych rozwiązań. Przygotuje to uczniów do aktywnego funkcjonowania we współczesnej gospodarce.

Zakłada się również możliwość włączenia do współpracy w ramach projektów uczelni wyższych i jednostek naukowych, co stworzy dodatkowe szanse np. w zakresie kontynuacji współpracy między ww. instytucjami i szkołami.

Wpływ na dostosowanie uczniów do wymagań cywilizacji i gospodarki ma również dostęp do nowoczesnych technologii i pomocy dydaktycznych, tak aby podnieść jakość działań edukacyjnych i kompleksowo wspierać rozwój uczniów. W związku z powyższym, PI 10i realizuje również przedsięwzięcie będące kontynuacją działań realizowanych w ramach rządowego programu rozwijania kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych Cyfrowa szkoła, w zakresie komponentów: e-szkoła (doposażenie szkół w nowoczesne pomoce dydaktyczne) oraz e-nauczyciel (budowanie kompetencji nauczycieli).

W celu wdrożenia ww. programu niezbędne jest wyposażenie szkół w nowoczesne pracownie przedmiotowe i sprzęt TIK, jednak środki na ten cel będą ograniczone. Projekty związane z wyposażeniem pracowni TIK („Cyfrowa szkoła”) oraz pracowni przedmiotowych będą komplementarne z zajęciami dodatkowymi dla uczniów oraz doskonaleniem nauczycieli

²² Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego (projekt wersja z marca 2013 r.), s. 3 We współczesnym świecie, w obliczu coraz silniejszej globalnej konkurencji, kapitał ludzki o odpowiednio wysokich kompetencjach i kwalifikacjach dostosowanych do wyzwań zmieniającej się rzeczywistości stanowi jeden z nieodzownych warunków szybkiego rozwoju gospodarczego i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego oraz, co za tym idzie, poprawy jakości życia obywateli.

²³ W badaniach PISA ponad 60% polskich uczniów deklaruowało, że nie wykonywało na lekcjach doświadczeń w laboratoriach, a 52% stwierdziło, że nie wymagano od nich zaplanowania w jaki sposób dane zagadnienie można zbadać w laboratorium.

finansowanymi ze środków publicznych (w tym EFS), a łączny limit wydatków związanych z zakupem sprzętu nie przekroczy 30% alokacji na cały PI 10i (włączając cross-financing).

Wzmocnienie edukacji cyfrowej wiąże się również z koniecznością wspierania i rozwijania kompetencji cyfrowych uczniów i uzupełniająco (z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb i umiejętności) nauczycieli. W związku z powyższym, komplementarnie do zapewnienia bazy technologicznej dla szkół realizowane będą zadania obejmujące przygotowanie nauczycieli do wykorzystywania nowoczesnych metod i środków nauczania oraz posługiwania się zakupionym wyposażeniem w pracy dydaktycznej. Jednocześnie możliwość sfinansowania tego typu działań uzależniona będzie od zapotrzebowania zgłaszanego przez szkoły na podstawie diagnozy, każdorazowo weryfikowanego na etapie oceny projektów.

Wsparcie w zakresie nauczania eksperymentalnego i indywidualnej pracy z uczniem będzie budować potencjał intelektualny województwa, a także przeciwdziałać nierównościom w edukacji, m.in. przez tworzenie warunków/możliwości nauczania przez eksperyment oraz podejście indywidualne do pracy z uczniem czyli uwzględnienia potrzeb i możliwości uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, tj. zarówno uczniów z deficytami jak również uzdolnionych.

Identyfikowaną potrzebą jest również wspieranie nauczycieli przedmiotów ogólnych w szkołach kształcenia ogólnego i zawodowego, co w rezultacie przyczyni się do wdrożenia zmian w zakresie pracy szkół. Doksztalcanie i doskonalenie należy skoncentrować wokół umiejętności korzystania z najnowszych narzędzi wspierających edukację oraz budowania i rozwijania kompetencji kluczowych i właściwych postaw²⁴. Kształtowanie kompetencji i rozwijanie zainteresowań, pobudzanie kreatywności, wymaga dodatkowego przygotowania, w tym umiejętności wykorzystania nowoczesnych narzędzi np. pomoce w formie elektronicznej. Dodatkowo wsparcie będzie również ukierunkowane na doskonalenie nauczycieli w zakresie zindywidualizowanego podejścia do ucznia, korzystania z narzędzi diagnostyki psychologiczno-pedagogicznej, czy realizacji doradztwa edukacyjno-zawodowego. Kontynuacja wsparcia nauczycieli powinna być w szczególności prowadzona poprzez realizację szkoleń i studiów podyplomowych.

Wkład w budowanie kapitału ludzkiego regionu będzie realizowany także poprzez wsparcie stypendialne uczniów zdolnych. Działania w tym zakresie wpłyną na wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów (ze szkół woj. mazowieckiego) i pozwolą na rozwijanie zdolności, zmotywują do dalszej nauki i rozwoju. Wsparcie stypendialne realizowane będzie w trybie pozakonkursowym przez Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego.

W ramach ww. celu szczegółowego realizowane będą następujące wskaźniki rezultatu:

Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych;

Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują doposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych;

Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu programu;

²⁴ Podnoszenie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się po rynku pracy (ICT, matematyczno-przyrodniczych, języki obce) oraz właściwych postaw (kreatywności, innowacyjności, pracy zespołowej). Jako kompetencje kluczowe oraz postawy/ umiejętności niezbędne na rynku pracy należy rozumieć następujące kompetencje spośród katalogu określonego Zaleceniach Parlamentu Europejskiego i Rady (2006/962/WE z dnia 18 grudnia 2006 r.) w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie:

- porozumiewanie się w językach obcych,
- kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo – techniczne,
- kompetencje informatyczne,
- umiejętność uczenia się,
- kompetencje społeczne,
- inicjatywność i przedsiębiorczość.
- Tworzenie w szkołach warunków do nauczania eksperymentalnego,
- Indywidualizacja pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu;

Liczba nauczycieli prowadzących zajęcia z wykorzystaniem TIK dzięki EFS (wskaźnik rezultatu długoterminowego).

W ramach celu szczegółowego *Wzrost dostępności do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej (15 436 813 EUR)* planowane będą do realizacji następujące typy przedsięwzięć:

- *zwiększenie dostępności do edukacji przedszkolnej poprzez:*
 - ✓ *tworzenie miejsc edukacji przedszkolnej;*
 - ✓ *prowadzenie zajęć dodatkowych;*
 - ✓ *wsparcie nauczycieli edukacji przedszkolnej (jako element projektu).*

Zwiększenie wskaźnika uprzedzskolnienia w regionie jest jednym z najważniejszych wyzwań społecznych, związanym z rozwojem kapitału ludzkiego regionu w długiej perspektywie. Wsparcie będzie zatem kierowane w szczególności na tworzenie miejsc przedszkolnych, zwłaszcza na obszarach o słabym dostępie do tego typu usług, ale także do miejsc, gdzie jest on niewystarczający wobec potrzeb.

W obecnych warunkach (niż demograficzny) najlepszym rozwiązaniem przy tworzeniu przedszkoli oraz innych form wychowania przedszkolnego jest wykorzystanie już istniejącej infrastruktury, dotychczas nie w pełni wykorzystanej (np. wolnych pomieszczeń w szkołach podstawowych). Równoległe konieczne są działania podnoszące jakość edukacji przedszkolnej, w tym inwestycje w środki trwałe w przedszkolach, a także zajęcia dodatkowe i wspierające, organizowane w placówkach wychowania przedszkolnego, w szczególności służące wyrównywaniu szans edukacyjnych dzieci, w tym dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych (np. niepełnosprawnych).

Po zakończeniu finansowania projektu beneficjenci będą zobowiązani do zachowania trwałości utworzonych w ramach RPO miejsc edukacji przedszkolnej. (Kryteria wyboru projektów będą służyć zapewnieniu trwałości projektów). Wkład funduszy strukturalnych w realizację działań ukierunkowanych na upowszechnienie edukacji przedszkolnej w regionie nie będzie zastępować publicznych lub równoważnych wydatków przeznaczonych na ten cel.

W ramach interwencji *zwiększenie dostępności do edukacji przedszkolnej* wsparcie będzie kierowane w szczególności do dzieci w wieku przedszkolnym, a pośrednio w zależności od potrzeb także do nauczycieli nauczania przedszkolnego. (Realizowane będą np. przedsięwzięcia doskonalące nauczycieli w zakresie pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym, rozpoznawania zaburzeń ogólnorozwojowych).

W ramach ww. celu szczegółowego realizowane będą następujące wskaźniki rezultatu:

Liczba miejsc wychowania przedszkolnego, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS;

Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu.

Interwencja w zakresie edukacji przedszkolnej jest zgodna z Umową Partnerstwa.

Interwencje zaplanowane w PI10i:

- pomogą budować umiejętności/kompetencje uczniów oczekiwane przez pracodawców;
- będą stanowić wsparcie procesu edukacji w zakresie indywidualnego podejścia do ucznia;
- wzmocnią umiejętności nauczycieli w zakresie kompetencji kluczowych (wskazanych w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (2006/962/WE z dnia 18 grudnia 2006 r.) w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie;
- stanowią wsparcie w zakresie nauczania eksperymentalnego;
- ułatwią kobietom powrót do aktywności zawodowej dzięki realizacji wsparcia w zakresie edukacji przedszkolnej;
- wspierają budowanie u dzieci od wczesnych etapów życia postaw prospołecznych i ograniczą nierówny start na etapie rozpoczynania edukacji (zwłaszcza dzieciom z terenów/środowisk

defaworyzowanych, o niskim wskaźniku upowszechnienia edukacji przedszkolnej).

Interwencja zaplanowana w PI 10i realizuje cel główny Programu - *Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy*, w ramach drugiego celu strategicznego - *Przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzące do zwiększenia chłonności regionalnego rynku pracy poprzez wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację*.

PI 10i realizować będzie cel szczegółowy Umowy Partnerstwa: *Lepsze kompetencje kadr gospodarki*, Interwencje zaplanowane w przedmiotowym celu szczegółowym odpowiadają na zalecenia CSR nr 2 i 3 dla Polski.

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Zestawienie grup docelowych:

- uczniowie i wychowankowie szkół i placówek prowadzących kształcenie ogólne i zawodowe (w tym ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi);
- nauczyciele i pracownicy pedagogiczni przedszkoli, szkół i placówek oświatowych.
- dzieci w wieku przedszkolnym, określonym w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.);
- istniejące przedszkola;
- funkcjonujące inne formy wychowania przedszkolnego²⁵;
- oddziały przedszkolne w publicznych i niepublicznych szkołach podstawowych prowadzonych przez osoby prawne i fizyczne.

KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

[SEKCJA 2.A.6.2]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny

10i Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia

Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 będzie przebiegał zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria, przyjęte przez Komitet Monitorujący, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.

W przypadku PI 10i, przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonych celów, tj. Podniesienie u uczniów kompetencji kluczowych, właściwych postaw i umiejętności niezbędnych na rynku pracy, oraz rozwój indywidualnego podejścia do ucznia, szczególnie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu, tj. *(Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych; Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu programu; Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują wyposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych; Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu; Liczba nauczycieli prowadzących zajęcia z wykorzystaniem TIK dzięki EFS (wskaźnik rezultatu długoterminowego) oraz celu pn. Wzrost dostępności do wysokiej jakości edukacji*

²⁵W rozumieniu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 sierpnia 2010 r. w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania (Dz. U. Nr 161, poz. 1080 z późn. zm.)

przedszkolnej jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu, tj. (Liczba miejsc przedszkolnych, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS, Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu). Jednocześnie, zgodnie z Umową Partnerstwa, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.

Kryteria wyboru projektów przedkładane Komitetowi Monitorującemu będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.

Projekty związane z zakupem sprzętu lub infrastruktury (w ramach cross-financingu) w szkołach i placówkach edukacyjnych będą finansowane wyłącznie, jeżeli zostanie zagwarantowana trwałość inwestycji z EFS. Kryteria będą uwzględniać wyniki edukacyjne szkół i premiować szkoły położone na terenach wiejskich.

Kierunkowe kryteria:

- adekwatność wybranych działań do potrzeb wskazanych w diagnozie;
- wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatnie do obszaru merytorycznego osi;
- ze względu na zróżnicowanie potrzeb poszczególnych grup docelowych, dla zapewnienia efektywności wsparcia, podejmowane interwencje muszą mieć charakter zindywidualizowany, kompleksowy i długofalowy;
- analiza i uwzględnienie sytuacji demograficznej.

Preferowane będą:

- projekty zgodne z celami RIS;
- projekty realizowane na obszarach wiejskich (silniejsza koncentracja środków na szkołach i placówkach na obszarach cechujących się największymi potrzebami w zakresie edukacji jest niezbędna w kontekście zróżnicowań wewnątrz regionalnych i potrzeby osiągnięcia większej spójności społeczno-gospodarczej);
- projekty realizowane na obszarach z ograniczonym dostępem do infrastruktury podstawowej i usług publicznych;
- projekty ukierunkowane na szkoły podstawowe z najniższym udziałem uczniów dodatkowo uczących się języka obcego;
- objęcie wsparciem dzieci dotychczas nieuczestniczących w edukacji przedszkolnej wyłącznie z obszarów wiejskich.

Planowane jest stosowanie następujących trybów wyboru projektów:

- konkursowy,
- pozakonkursowy.

Tryb konkursowy jest trybem podstawowym i stosowany jest w obszarach, gdzie rozwiązanie danego problemu nastąpi poprzez realizację różnych projektów przynoszących porównywalne rezultaty, tzn., że ten sam cel może zostać osiągnięty w wyniku realizacji różnych interwencji.

W ramach trybu konkursowego przewiduje się również ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi oraz ze Strategii ZIT WOF.

Dla projektów wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi w procesie oceny przewidziane są dodatkowe punkty preferencyjne.

W trybie pozakonkursowym będą wybierane projekty wdrożeniowe zgodnie z UP, o kluczowym

znaczeniu dla realizacji Programu, polegające na świadczeniu usług edukacji na rzecz ostatecznych odbiorców wsparcia. Projekty wybierane w trybie pozakonkursowym, tak jak projekty konkursowe, w celu otrzymania wsparcia będą musiały otrzymać pozytywną ocenę zgodnie z kryteriami przyjętymi przez Komitet Monitorujący. W trybie pozakonkursowym realizowane będą projekty stypendialne, adresowane do uczniów z wysokimi wynikami/osiągnięciami edukacyjnymi w zakresie przedmiotów ogólnych. Projekt w trybie pozakonkursowym realizowany będzie przez Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego.

PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

[SEKCJA 2.A.6.3]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	10i Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych	Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.
Przewiduje się, że pomoc będzie miała charakter bezzwrotny.	

PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

[SEKCJA 2.A.6.4]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	10i Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia
Na obecnym etapie programowania nie jest planowana realizacja dużych projektów.	

WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONU

[SEKCJA 2.A.6.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iv) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 5 - Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
	Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych	szt.	EFS	Region lepiej rozwinięty	313	SL 2014	1 raz/rok
	Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały wyposażone w programie	szt.	EFS	Region lepiej rozwinięty	292	SL 2014	1 raz/rok
	Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	40 546	SL 2014	1 raz/rok
	Liczba uczniów, którzy otrzymali stypendium za ponadprzeciętne wyniki w nauce przedmiotów ogólnych	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	2 563	SL 2014	1 raz/rok
	Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	2 164	SL 2014	1 raz/rok
	Liczba nauczycieli objętych wsparciem z zakresu TIK w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	327	SL 2014	1 raz/rok
	Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie	szt.	EFS	Region lepiej rozwinięty	3 709	SL 2014	1 raz/rok
	Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	23 532	SL 2014	1 raz/rok

PRIORYTET INWESTYCYJNY**[SEKCJA 2.A.4]**

<i>Priorytet inwestycyjny</i>	10iii Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji
-------------------------------	--

CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY**[SEKCJA 2.A.5]**

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (i) oraz (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Numer identyfikacyjny	X3
Cel szczegółowy	Wsparcie osób dorosłych w uczeniu się przez całe życie przez nabywanie i/lub podwyższanie kompetencji
<i>Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii</i>	
<p>W Polsce, a także w województwie mazowieckim występuje niski udział osób dorosłych w kształceniu ustawicznym. (W krajach UE wśród osób 25-64 l. dokończyło się 8,9%, natomiast w Danii – 32%, Szwecji – 25%, Finlandii – ok. 24%). Zainteresowanie i udział w podnoszeniu kwalifikacji są powiązane m.in. z poziomem wykształcenia, sytuacją materialną, miejscem zamieszkania. Zauważa się, że zainteresowanie podnoszeniem kwalifikacji wyróżnia osoby z wyższym wykształceniem, czy mieszkańców dużych miast. Należy również wskazać, że udział w kształceniu ustawicznym maleje wraz z wiekiem. Taka sytuacja ma negatywny wpływ na aktywność zawodową, czy sytuację społeczną.</p> <p>Planuje się, że dzięki interwencji wzrośnie liczba osób dorosłych, które poprzez uczestnictwo w szkoleniach podniosą swoje kwalifikacje/kompetencje w obszarze ICT i języków obcych. Należy przy tym zauważyć, że kompetencje te zaliczane są do ośmiu kompetencji kluczowych stanowiących podstawę do budowy i rozwoju koncepcji społeczeństwa i gospodarki opartych na wiedzy.</p> <p>W rezultacie zmiany/podwyższenia/nabycia ww. kwalifikacji i/lub umiejętności/kompetencji wzrosną także szanse uczestników kursów/szkoleń na rynku pracy. Wsparcie osób dorosłych w nabywaniu wskazanych kompetencji kształtować będzie również nawyk uczestnictwa w uczeniu się przez całe życie²⁶.</p> <p>Istotny wpływ na kształcenie osób dorosłych będą miały zmiany demograficzne (starzenie się społeczeństwa). Szacuje się, że do 2020 r. najliczniejszą grupę uczących się stanowiąc będą osoby w przedziale wiekowym 30-45/50 lat (a mniej będzie osób w wieku 20/24 -30 lat)²⁷. W analizie sytuacji w obszarze kształcenia i szkolenia osób dorosłych uwagę zwraca sytuacja osób w wieku 50+. W 2010 r. co trzecia badana firma dostrzegła bariery w zatrudnianiu osób w wieku 50+ (wskazywano m.in. na mniejszą zdolność adaptacji do zmian). Podaje się, że na zwiększanie atrakcyjności osób starszych, jako pracowników, ma wpływ wsparcie w zakresie podnoszenia kwalifikacji poprzez odpowiednie dopasowanie oferty szkoleniowej.</p> <p>Kierunki interwencji podejmowane w ramach PI 10iii wpisują się w następujące priorytety Strategii Europa 2020 rozwój inteligentny: rozwój gospodarki oparty na wiedzy i innowacji oraz priorytet: rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.</p>	

²⁶ Definicja stosowana przez KE wskazuje, że jest to nauka, rozwój indywidualny i społeczny oraz podnoszenie kwalifikacji, kompetencji i wiedzy ogólnej w okresie całego życia.

²⁷ Dane z seminarium bolońskiego, Uniwersytet Jagielloński, 25.03.2013 r. (Ewa Chmielecka – ekspertka bolońska), www.ekspercibolonscy.org.pl

Tabela 4 - WSPÓLNE WSKAŹNIKI REZULTATU, DLA KTÓRYCH USTALONO WARTOŚĆ DOCELOWĄ, ORAZ SPECYFICZNE DLA PROGRAMU WSKAŹNIKI REZULTATU ODPOWIADAJĄCE CELOWI SZCZEGÓŁOWEMU (W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE I KATEGORIE REGIONU) (w odniesieniu do EFS) (podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celu	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
	Liczba osób o niskich kwalifikacjach, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	Region lepiej rozwinięty	osoby	n/d	56%	%	2014	59%	SL 2014	1 raz/rok
	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	Region lepiej rozwinięty	osoby	n/d	40%	%	2014	45%	SL 2014	1 raz/rok
	Liczba osób w wieku 25 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	Region lepiej rozwinięty	osoby	n/d	66%	%	2014	68%	SL 2014	1 raz/rok

PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO [SEKCJA 2.A.6]

OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW [SEKCJA 2.A.6.1]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	10iii Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych
------------------------	--

W ramach celu szczegółowego *Wsparcie osób dorosłych w uczeniu się przez całe życie przez nabywanie i/lub podwyższanie kompetencji* planowany będzie do realizacji następujący typ przedsięwzięć:

- *podnoszenie kompetencji kluczowych osób dorosłych*

Interwencje planowane do realizacji w niniejszym obszarze służą zwiększeniu uczestnictwa osób dorosłych w kształceniu ustawicznym poprzez podnoszenie kompetencji kluczowych w obszarze ICT i języków obcych, a tym samym wpływają na zwiększenie szans tych osób na rynku pracy. Aktualizacja, nabywanie kompetencji, służy wzmocnieniu pozycji na rynku pracy i budowaniu nawyku uczenia się przez całe życie. Przewiduje się, że interwencja EFS w RPO WM 2014-2020 w ww.zakresie może być wspierana przy wykorzystaniu mechanizmu popytowego, kosztów jednostkowych i innych rozwiązań. Powyższe wynika, ze zróżnicowania grup docelowych, trudnych do aktywizacji, przez co konieczne jest zastosowanie zróżnicowanych instrumentów. Środki EFS zostaną przeznaczone na wsparcie osób z grup defaworyzowanych, czyli wykazujących największą lukę kompetencyjną i posiadających największe potrzeby w dostępie do edukacji, w tym m. in. osób o niskich kwalifikacjach i osób powyżej 50 roku życia.

W celu zmaksymalizowania (do poziomu 90%) środków przeznaczonych na wsparcie ww. grup defaworyzowanych planuje się wprowadzenie na etapie wdrażania odpowiednich mechanizmów, np. przewiduje się wyodrębnienie alokacji oraz schematów konkursów dedykowanych wskazanym grupom beneficjentów oraz promowanie wyższego udziału osób z grup defaworyzowanych w ramach naborów ogólnodostępnych.

Zatem, zgodnie z UP wsparcie będzie sprofilowane na nabywanie i rozwój kompetencji najbardziej deficytowych w tej grupie, czyli kompetencji o charakterze podstawowym i przekrojowym. Oznacza, to że wsparcie będzie ukierunkowane na nabywanie i podwyższanie kompetencji w zakresie języków obcych i ICT. Jednocześnie, po wdrożeniu Krajowych Ram Kwalifikacji na rzecz uczenia się przez całe życie planuje się możliwość poszerzenia katalogu interwencji/przedsięwzięć możliwych do realizacji w PI 10iii o kwalifikacje zarejestrowane w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji.

Przedmiotowe kompetencje są najczęściej wymieniane, jako oczekiwane, w ofertach pracy. Jednocześnie wsparcie udzielane w ramach PI 10iii w RPO obejmuje działania ukierunkowane na przeprowadzenie formalnej oceny i certyfikacji umiejętności i kompetencji osiągniętych przez uczestników wsparcia.

Ponadto, interwencje w zakresie nabywania/podnoszenia umiejętności korzystania z ICT(TIK), mają na celu wzmocnienie nie tylko aktywności zawodowej, ale też i społecznej oraz ułatwienie dostępu do informacji i wiedzy. Wspieranie nabywania umiejętności cyfrowych, w szczególności adresowane do osób zagrożonych wykluczeniem cyfrowym, będzie realizować aspekt wzmocnienia i tworzenia konkurencyjnej, opartej na wiedzy gospodarki.

Wsparcie w zakresie nabywania kompetencji językowych, chociaż bezpośrednio odpowiada na wymagania krajowego rynku pracy, to należy zauważyć, że jest również powiązane z mobilnością (często wynikającą z poszukiwania pracy za granicą). Potrzeba wsparcia w tym zakresie jest stale aktualna dlatego planuje się jej kontynuację.

Zgodnie z Umową partnerstwa tak ukierunkowane wsparcie zwiększa możliwości utrzymania i wydłużenia aktywności zawodowej i społecznej osób dorosłych.

Cross-financing może występować w PI 10iii, z uwzględnieniem zasady, że nakłady/wydatki te są ponoszone zgodnie z wytycznymi dotyczącymi kwalifikowalności i są niezbędne dla realizacji przedsięwzięcia. Poziom cross-financing'u nie może przekroczyć 10% alokacji na PI 10iii.

Z uwagi na zobowiązanie władz polskich w zakresie wypełnienia warunkowości ex-ante nr 10.3, zawarte w PO WER, prowadzenie działań w ramach PI 10iii nadzorowanych przez IZ RPO

województwa mazowieckiego jest uzależnione od wypełnienia tych zobowiązań na szczeblu ogólnokrajowym przez IZ PO WER.

W ramach ww. celu szczegółowego realizowane będą następujące wskaźniki rezultatu:

Liczba osób w wieku 25 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu;

Liczba osób o niskich kwalifikacjach, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu;

Liczba osób w wieku 50 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu.

Strategia Europa 2020, dążąc do rozwoju gospodarki opartej na wiedzy i innowacji, kluczową rolę w osiąganiu celów rozwoju przypisuje edukacji i szkoleniom. Znaczącym wyzwaniem w perspektywie 2014-2020 będzie zwiększenie uczestnictwa osób dorosłych w kształceniu i szkoleniu (life long learning - LLL).

Interwencje zaplanowane w PI10iii

- ułatwią uczestnikom projektów utrzymanie aktywności zawodowej i społecznej;
- wspierają budowanie społeczeństwa opartego na wiedzy;
- kształtują nawyk uczenia się przez całe życie;
- pomogą budować umiejętności/kompetencje poszukiwane na rynku pracy.

Interwencja zaplanowana w PI 10iii realizuje cel główny Programu - *Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy*, w ramach drugiego celu strategicznego - *Przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzące do zwiększenia chłonności regionalnego rynku pracy poprzez wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację*.

PI 10iii realizować będzie cel szczegółowy Umowy Partnerstwa: *Lepsze kompetencje kadr gospodarki*. Interwencje zaplanowane w przedmiotowym celu szczegółowym odpowiadają na zalecenie CSR nr 2.

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Zestawienie grup docelowych:

- osoby w wieku od 25 r.ż, uczestniczące z własnej inicjatywy w szkoleniach i kursach, w szczególności osoby z grup najbardziej potrzebujących, np. o niskich kwalifikacjach, osoby starsze (powyżej 50 r.ż) zainteresowane kształceniem pozaformalnym.

KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

[SEKCJA 2.A.6.2]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	10iii Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji
Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 będzie przebiegał zgodnie z	

procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria przyjęte przez Komitet Monitorujący, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.

W przypadku PI 10iii, przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. *Wsparcia osób dorosłych w uczeniu się przez całe życie przez nabywanie i/lub podwyższanie kompetencji*, a dzięki temu wzrostu ich umiejętności oraz szans na rynku pracy, jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu (tj. *Liczba osób w wieku 25 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu, Liczba osób o niskich kwalifikacjach, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu; Liczba osób w wieku 50 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu*). Jednocześnie, zgodnie z Umową Partnerstwa, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.

Kryteria wyboru projektów przedkładane Komitetowi Monitorującemu będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.

Kierunkowe kryteria:

- kluczowe w ramach oceny projektów będzie kryterium efektywności kosztowej w powiązaniu z osiąganymi efektami (planowane nakłady finansowe a efekty);
- jednym z czynników branych pod uwagę przy wyborze projektu będzie adekwatność wybranych działań do potrzeb wykazanych w diagnozie;
- projekt powinien wykazywać skuteczność w poprawie dostępności do kształcenia przez całe życie (kryteria podejścia do uczenia się dorosłych, w których odchodzi się od traktowania dorosłych jak uczniów w tradycyjnych szkołach, m.in. odpowiadanie na udowodnione potrzeby dorosłych w zakresie podnoszenia ich kompetencji, w tym sposoby identyfikowania osób z niskimi kompetencjami kluczowymi, stosowanie różnorodnych, w tym aktywnych form rekrutacji uczestników, kompleksowe, zintegrowane podejście do usług na rzecz osób potrzebujących wsparcia);
- wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatnie do obszaru merytorycznego osi.

Preferowane będą:

- projekty angażujące kapitał prywatny;
- projekty realizowane na obszarach z ograniczonym dostępem do infrastruktury podstawowej i usług publicznych;
- projekty realizowane w partnerstwie.

Planowane jest stosowanie następujących trybów wyboru projektów:

- konkursowy

Tryb konkursowy stosowany jest w obszarach, gdzie rozwiązanie danego problemu nastąpi poprzez realizację różnych projektów przynoszących porównywalne rezultaty, tzn., że ten sam cel może zostać osiągnięty w wyniku realizacji różnych interwencji.

W ramach trybu konkursowego przewiduje się również ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi oraz ze Strategii ZIT WOF.

Dla projektów wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi w procesie oceny przewidziane są dodatkowe punkty preferencyjne.

PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH**[SEKCJA 2.A.6.3]***(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)*

Priorytet Inwestycyjny	10iii Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych	Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.
Przewiduje się, że pomoc będzie miała charakter bezzwrotny.	

PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW**[SEKCJA 2.A.6.4]***(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)*

Priorytet Inwestycyjny	10iii Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji
Na obecnym etapie programowania nie jest planowana realizacja dużych projektów.	

WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONU**[SEKCJA 2.A.6.5]***(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iv) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)***Tabela 5 - Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu**

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
	Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	11 819	SL 2014	1 raz/rok

	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	3 119	SL 2014	1 raz/rok
	Liczba osób w wieku 25 lat i więcej objętych wsparciem w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	16 416	SL 2014	1 raz/rok

PRIORYTET INWESTYCYJNY
[SEKCJA 2.A.4]

<i>Priorytet inwestycyjny</i>	10iv Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwienie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.
-------------------------------	---

CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY
[SEKCJA 2.A.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (i) oraz (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Numer identyfikacyjny</i>	X4
<i>Cel szczegółowy</i>	Zwiększenie zdolności do zatrudnienia uczniów szkół i placówek oświatowych kształcenia zawodowego
<i>Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii</i>	
<p>Głównym celem działań w zakresie kształcenia zawodowego jest wzrost jego efektywności i skuteczności, tak aby odpowiadało na potrzeby przeobrażającego się rynku pracy i wyzwania gospodarki opartej na wiedzy. Oczekuje się, że dzięki realizowanym interwencjom na rynek pracy wejdą absolwenci szkół zawodowych z kompetencjami dostosowanymi do potrzeb rynku pracy, z doświadczeniem zdobytym dzięki stażom/praktykom przeprowadzonym u pracodawców.</p> <p>Równoległe ze wsparciem uczniów prowadzone będzie wsparcie nauczycieli kształcenia zawodowego i instruktorów praktycznej nauki zawodu, w szczególności ukierunkowane na aktualizowanie i nabywanie wiedzy i umiejętności potrzebnych w pracy z uczniami.</p> <p>Znaczącym elementem w dostosowaniu kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy jest również doposażenie szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe w nowoczesny sprzęt (urządzenia/maszyny) i materiały dydaktyczne odpowiadające środowisku pracy u przedsiębiorców/pracodawców.</p> <p>Na Mazowszu widoczne jest niedostosowanie oferty kształcenia zawodowego do potrzeb regionalnego rynku pracy. Sytuacja ta skutkuje utrudnieniem startu i funkcjonowaniem na rynku pracy młodzieży, przygotowującej się do przejścia ze świata edukacji do pracy. Jednocześnie dopasowanie</p>	

oferty szkół i placówek kształcenia zawodowego do popytu na regionalnym rynku pracy jest silnie powiązane z kosztami wyposażenia pracowni oraz warsztatów szkolnych. Stałą potrzebą pracodawców są dobrze przygotowani do pracy, wykwalifikowani pracownicy, otwarci na kształcenie przez całe życie, a także na wyzwania jakie stawia nowoczesna gospodarka oparta na wiedzy. Znajomość potrzeb rynku pracy i umiejętność odpowiadania na te potrzeby to wyzwanie jakiego sprostać mają interwencje realizowane we współpracy z instytucjami z otoczenia społeczno-gospodarczego szkoły, w tym pracodawcami/przedsiębiorcami.

Kierunki interwencji podejmowane w ramach PI 10iv wpisują się w następujące priorytety Strategii Europa 2020 rozwój inteligentny: rozwój gospodarki oparty na wiedzy i innowacji oraz priorytet: rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Strategia Europa 2020 przewiduje realizację wymaganych wskaźników na poziomie krajowym.

Tabela 4 - WSPÓLNE WSKAŹNIKI REZULTATU, DLA KTÓRYCH USTALONO WARTOŚĆ DOCELOWĄ, ORAZ SPECYFICZNE DLA PROGRAMU WSKAŹNIKI REZULTATU ODPOWIADAJĄCE CELOWI SZCZEGÓŁOWEMU (W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE I KATEGORIE REGIONU) (w odniesieniu do EFS) (podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celu	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
	Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu	Region lepiej rozwinięty	osoby	n/d	60%	%	2014	70%	SL2014	1 raz/rok
	Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wykorzystujących doposażenie zakupione dzięki EFS	Region lepiej rozwinięty	sztuki	n/d	80%	%	2014	82%	SL2014	1 raz/rok
	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem w programie uczestniczących w kształceniu lub pracujących po 6 miesiącach po ukończeniu nauki	Region lepiej rozwinięty	osoby	n/d	48%	%	2013	55%	Ewaluacja	1 raz/4 lata

CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

[SEKCJA 2.A.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (i) oraz (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Numer identyfikacyjny	X5
Cel szczegółowy	Zwiększenie szans osób dorosłych na rynku pracy przez uczestnictwo w kształceniu i szkoleniu zawodowym
Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii	
<p>Głównym celem działań w zakresie kształcenia i szkolenia zawodowego osób dorosłych jest wzmocnienie pozycji zawodowej tych osób. Dzięki uczestnictwu w kształceniu/szkoleniu w formach szkolnych i pozaszkolnych zdobędą/podwyższą swoje wykształcenie/kompetencje/kwalifikacje. Ponadto, oczekuje się, że zróżnicowana oferta edukacyjna adresowana do osób dorosłych będzie lepiej dopasowana do oczekiwań pracodawców i rynku pracy.</p> <p>Kwalifikacje i umiejętności nieadekwatne do potrzeb rynku pracy skutkują trudnościami z zatrudnieniem, jego utrzymaniem lub zmianą. Natomiast dzięki realizacji wsparcia osób dorosłych przez podnoszenie/zmianę kwalifikacji spodziewane są m.in. zmiana postaw wobec uczenia się dorosłych, kształtowanie i wzmacnianie modelu uczenia się przez całe życie (zwłaszcza w okresie aktywności zawodowej) oraz zwiększenie zainteresowania przekwalifikowaniem.</p> <p>Realizacja celu szczegółowego stanowi odpowiedź m.in. na stałą potrzebę pracodawców poszukujących dobrze przygotowanych do pracy, wykwalifikowanych pracowników, otwartych na kształcenie przez całe życie, a także na wyzwania jakie stawia nowoczesna gospodarka oparta na wiedzy.</p> <p>Kierunki interwencji podejmowane w ramach PI 10iv wpisują się w następujące priorytety Strategii Europa 2020 rozwój inteligentny: rozwój gospodarki oparty na wiedzy i innowacji oraz priorytet: rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.</p> <p>Strategia Europa 2020 przewiduje realizację wymaganych wskaźników na poziomie krajowym.</p>	

Tabela 4 - WSPÓLNE WSKAŹNIKI REZULTATU, DLA KTÓRYCH USTALONO WARTOŚĆ DOCELOWĄ, ORAZ SPECYFICZNE DLA PROGRAMU WSKAŹNIKI REZULTATU ODPOWIADAJĄCE CELOWI SZCZEGÓŁOWEMU (W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE I KATEGORIE REGIONU) (w odniesieniu do EFS)

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celu	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
-----	----------	-------------------	-----------------------------	---	----------------	--	------------	-------------------------	---------------	-----------------------

	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia	Region lepiej rozwinięty	osoby	n/d	79%	%	2014	85%	SL2014	1 raz/rok
--	--	--------------------------	-------	-----	-----	---	------	-----	--------	-----------

PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO [SEKCJA 2.A.6]

OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW [SEKCJA 2.A.6.1]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	10iv Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwienie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmocnienie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.
<p>W ramach PI 10iv realizowane będą dwa cele szczegółowe, jeden dotyczący kształcenia zawodowego młodzieży - <i>Zwiększenie zdolności do zatrudnienia uczniów szkół i placówek oświatowych kształcenia zawodowego</i>, zaś drugi jest adresowany do osób dorosłych – <i>Zwiększenie szans osób dorosłych na rynku pracy przez uczestnictwo w kształceniu i szkoleniu zawodowym</i>.</p> <p>W ramach celu szczegółowego <i>Zwiększenie zdolności do zatrudnienia uczniów szkół i placówek oświatowych kształcenia zawodowego</i> planowane będą do realizacji następujące typy przedsięwzięć:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>modernizacja oferty kształcenia zawodowego, w szczególności przez:</i> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>rozwój współpracy szkół zawodowych z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym realizacja staży i praktyk;</i> ✓ <i>doposażenie szkół i placówek kształcenia zawodowego* (tj. centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego i/lub jednostek systemu oświaty realizujących zadania** ckziu) w sprzęt i materiały dydaktyczne do realizacji kształcenia zawodowego;</i> ✓ <i>prowadzenie doradztwa zawodowego (w szkołach gimnazjalnych i zawodowych) i rozwój współpracy z rynkiem pracy;</i> ✓ <i>realizacja programów stypendialnych (projekt pozakonkursowy);</i> ✓ <i>wsparcie rozwoju nauczycieli zawodu i instruktorów praktycznej nauki zawodu.</i> <p>Interwencja pn. <i>modernizacja oferty kształcenia zawodowego w szczególności przez (...)</i> zawiera szeroki zakres możliwych do realizacji działań, uwzględniających deficyty i potrzeby kształcenia zawodowego i zapisy Umowy partnerstwa.</p> <p>Wzrost efektywności i skuteczności kształcenia zawodowego odpowiadający potrzebom przeobrażającego się rynku pracy i gospodarki opartej na wiedzy stanowi wyzwanie dla</p>	

nowej perspektywy. Interwencje będą realizowane w szczególności poprzez wsparcie szkół i placówek kształcenia zawodowego oraz ich uczniów/słuchaczy (we wdrażaniu rozwiązań wynikających z: nowej klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego²⁸, podstawy programowej kształcenia ogólnego dla zasadniczych szkół zawodowych²⁹ oraz nowej podstawy programowej kształcenia w zawodach³⁰). Kolejne działania/aktywności w obszarze kształcenia zawodowego młodzieży, w tym typie operacji związane są z jego dostosowaniem do potrzeb rynku pracy, w szczególności w odniesieniu do praktycznej nauki zawodu³¹(*rozwój współpracy szkół zawodowych z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym realizacja staży i praktyk*). Będą obejmowały one w szczególności włączanie pracodawców w proces kształcenia zawodowego. Takie rozwiązanie zwiększa trafność procesu kształcenia oraz stwarza pracodawcom możliwość oddziaływania na rodzaj nabywanych przez młodzież kwalifikacji, tym samym podnosi jakość nauczania zawodu. Tą modelową formą realizacji niniejszego celu będą zajęcia praktyczne (staże i praktyki zawodowe) u pracodawców³². Uzupełnieniem tych działań będą przedsięwzięcia wpływające na zintensyfikowanie współpracy szkół i placówek kształcenia zawodowego z pracodawcami.

Istotną rolę w zaplanowanej interwencji będą miały również działania związane z doradztwem edukacyjno – zawodowym (*prowadzenie doradztwa zawodowego w szkołach gimnazjalnych i zawodowych i rozwój współpracy z rynkiem pracy*). Będą one dotyczyły głównie podniesienia zdolności systemu doradztwa edukacyjno - zawodowego na Mazowszu do wypełnienia przypisanych mu funkcji (zatem w niniejszej operacji wsparciem zostaną objęci uczniowie szkół gimnazjalnych, a kontynuacja wsparcia będzie prowadzona w szkołach zawodowych).

Jedną z przyczyn utrudniających młodym ludziom rozpoczęcie aktywności zawodowej jest przypadkowy, często uwarunkowany decyzjami otoczenia, wybór szkoły i kierunku kształcenia. Zjawisko to określa się, jako *problem młodych z identyfikacją zawodową*. Jako jedną z jego przyczyn wskazuje się nieadekwatną do potrzeb i niewystarczającą rolę szkół i placówek w procesie wspierania ucznia (w tym niepełnosprawnego oraz zdolnego) w odkrywaniu zainteresowań, doskonaleniu osobistego potencjału, projektowaniu drogi edukacyjnej i zawodowej, czego konsekwencją są nietrafne decyzje zawodowe i edukacyjne, a w efekcie bierność zawodowa. Zależności te stanowią podstawę do projektowania rozwiązań, których celem jest jak najlepsze dopasowanie popytu na pracę do podaży pracy, zminimalizowanie dysproporcji między osobistym potencjałem jednostki, a możliwymi wyborami w ramach wachlarza dostępnych opcji na rynku pracy.

W RPO WM 2014-2020 w obszarze kształcenia zawodowego zostaną podjęte (podobnie jak w odniesieniu do kształcenia ogólnego) działania na rzecz budowania kompetencji, postaw i rozwoju zainteresowań uczniów w zakresie nauk matematycznych, przyrodniczych i technicznych/ICT (w tym doposażenie), czyli kompetencji kluczowych, poszukiwanych na rynku pracy. Zgodnie z UP wsparcie w zakresie kompetencji i przedmiotów ogólnokształcących zostało przewidziane do realizacji w PI 10i (także dla uczniów szkół zawodowych).

Przedsięwzięcia zaprogramowane w PI 10iv będą realizowane na podstawie oceny potrzeb

²⁸ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2011 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz. U z 2012r. Nr 0, poz. 7); Załącznik do rozporządzenia MEN z dnia 23.12.2011 r. - KLASYFIKACJA ZAWODÓW SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO

²⁹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. Nr 0, poz. 977)

³⁰ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz.U Nr 0, poz. 184).

* Zgodnie z art. 2 pkt 3a i art. 62a *ustawy o systemie oświaty* placówki te to: placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego ośrodki dokształcania i doskonalenia zawodowego oraz centra kształcenia zawodowego i ustawicznego. W PI 10iv możliwe jest wspieranie *szkół i placówek kształcenia zawodowego oraz podmiotów realizujących zadania centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego*. Zatem ww. interwencja wpływa na realizację wskaźnika pn. "Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wyposażonych w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego" (wskaźnik zawiera szkoły i placówki kształcenia zawodowego, a także podmioty realizujące zadania centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego). Ujęcie we wskaźniku pn. *Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wyposażonych w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego* zarówno szkół/placówek jak również podmiotów realizujących zadania ckdzi (czyli placówek kształcenia ustawicznego, praktycznego, zawodowego oraz ośrodków dokształcania i doskonalenia zawodowego) jest możliwe.

**Zatem (oprócz CKZiU) podmiotami mogącymi realizować zadania CKZiU mogą być jednostki oświatowe prowadzące kształcenie zawodowe: Centra Kształcenia Zawodowego (CKZ);Centra Kształcenia Praktycznego (CKP);Centra Kształcenia Ustawicznego (CKU); Ośrodki Dokształcania i Doskonalenia Zawodowego oraz technika, szkoły zawodowe, szkoły policealne.

³¹ Staże i praktyki realizowane w ramach RPO charakteryzują się wysoką jakością potwierdzoną zgodnością z Wytycznymi w zakresie zasad realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego na lata 2014-2020 w obszarze edukacji.

³²Staże i praktyki realizowane w ramach RPO charakteryzują się wysoką jakością potwierdzoną zgodnością z Wytycznymi w zakresie zasad realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego na lata 2014-2020 w obszarze edukacji.

regionalnego rynku pracy, w szczególności z uwzględnieniem inteligentnych specjalizacji regionu. Ponadto stosowane będą preferencje dla projektów zapewniających sieciowanie szkół, np. w zakresie korzystania ze sprzętu do nauki zawodu.

Podniesieniu jakości kształcenia zawodowego, modernizacji jego oferty będą odpowiadały także działania w zakresie wspierania tworzenia w szkołach i placówkach kształcenia zawodowego warunków możliwie najbardziej zbliżonych do rzeczywistego środowiska pracy. Będą one polegały głównie na dostosowaniu warunków realizacji kształcenia w zawodach i wyposażaniu szkół i placówek w pomoce dydaktyczne i sprzęt (urządzenia/maszyny) umożliwiające kształcenie na najwyższym poziomie. Przy czym wsparcie w zakresie doposażenia nie może być realizowane jako samodzielne działanie, ale jedynie w powiązaniu z innymi przedsięwzięciami możliwymi do realizacji w PI 10iv.

W ramach ww. celu przewiduje się także możliwość wsparcia centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego i/lub jednostek systemu oświaty realizujących zadania centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego** (centra kształcenia zawodowego i ustawicznego³³, prowadzą kwalifikacyjne kursy zawodowe, podejmują działania w zakresie poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej, współpracują z pracodawcami i organizacjami pracodawców). Jednostki te powinny zostać wyposażone/doposażone w sprzęt, urządzenia i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji procesu kształcenia i egzaminowania.

Wsparcie w zakresie doposażenia/wyposażenia szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe stanowi element projektu i wynika ze zdiagnozowanych potrzeb. Działania w zakresie wyposażenia/doposażenia szkół w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne będą uzależnione od diagnozy zapotrzebowania odbiorców wsparcia na tego typu działania oraz będą zgodne ze standardem wyposażenia określonym w Wytycznych w zakresie zasad realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego na lata 2014-2020 w obszarze edukacji. Instytucja Zarządzająca planując wsparcie w PI 10iv dokonuje analizy potrzeb szkół zawodowych pod kątem wyzwań regionalnego rynku pracy. Wsparcie w zakresie zakupu wyposażenia w 10iv realizowane jest w oparciu o powyższą analizę.

Limit wydatków związanych z doposażeniem szkół i placówek kształcenia zawodowego w sprzęt niezbędny do realizacji kształcenia zawodowego nie przekroczy 20% całkowitej alokacji PI 10iv (włączając *cross-financing*). Wysokość limitu zostanie zweryfikowana w trakcie przeglądu śródkresowego programu.

Interwencja pn. *wsparcie rozwoju nauczycieli zawodu i instruktorów praktycznej nauki zawodu*

Kompetencje i kwalifikacje nauczycieli (nauczycieli kształcenia zawodowego i instruktorów praktycznej nauki zawodu) są niezbędne dla realizacji kształcenia adekwatnego do potrzeb gospodarki i rynku pracy. W tym celu planuje się realizację m.in. studiów podyplomowych, szkoleń, praktyk, a także staży w przedsiębiorstwach. Praktyki i staże stanowią pożądaną formułę rozwoju zawodowego (podniesienia kwalifikacji zawodowych oraz aktualizacji wiedzy praktycznej) nauczycieli przedmiotów zawodowych i instruktorów praktycznej nauki zawodu po to, aby jak najlepiej przygotowywali uczniów do pracy w wyuczonym zawodzie. Zakres tematyczny praktyk i staży powinien obejmować zagadnienia związane z nowoczesnymi technologiami, oprogramowaniem i oprzyrządowaniem technicznym. Powinien również dotyczyć rozwiązań organizacyjnych w danej dziedzinie zawodowej. Aby treści nauczania były zindywidualizowane, ze względu na profil szkoły oraz regionalny rynek pracy, planuje się również działania zapewniające pracodawcom partycypację w wyznaczaniu tendencji i kierunków zmian w kształceniu zawodowym. W ten typ działań przewiduje

³³ Zgodnie z Art 62a. Ustawy z dn. 7 września 1991 r. o systemie oświaty organ prowadzący szkoły dla dorosłych, szkoły prowadzące kształcenie zawodowe lub placówki, o których mowa w art. 2 pkt 3a ustawy, może je połączyć w zespół, zwany „centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego”. W skład centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego powinna wchodzić co najmniej jedna szkoła prowadząca kształcenie zawodowe. Centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego prowadzi kwalifikacyjne kursy zawodowe, a także podejmuje działania w zakresie poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej. Centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego współpracuje z pracodawcami i organizacjami pracodawców.”

się włączenie, oprócz pracodawców, również technicznych uczelni wyższych funkcjonujących w regionie.

W ramach ww. celu szczegółowego realizowane będą następujące wskaźniki rezultatu:

Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wykorzystujących doposażenie zakupione dzięki EFS;

Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu;

Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem w programie, uczestniczących w kształceniu lub pracujących po 6 miesiącach po ukończeniu nauki (wskaźnik rezultatu długoterminowego).

W ramach celu szczegółowego *Zwiększenie szans osób dorosłych na rynku pracy przez uczestnictwo w kształceniu i szkoleniu zawodowym* będą realizowane następujące typy przedsięwzięć :

- *wsparcie kształcenia i szkolenia zawodowego osób dorosłych*

Ww. typ operacji jest kolejnym z elementów kształcenia priorytetowo traktowanym w UP, a także w RPO WM. Wsparcie może być realizowane w trybie pozaformalnym (w formach pozaszkolnych, np. przez realizację kwalifikacyjnych kursów zawodowych, i kursów umiejętności zawodowych) umożliwiającym podniesienie kwalifikacji, umiejętności zawodowych oraz w trybie formalnym (szkolnym), tj. przez zdobywanie/uzupełnianie przez osoby dorosłe wykształcenia w szkołach dla dorosłych na szczeblu podstawowym, gimnazjalnym, ponadgimnazjalnym oraz w szkołach policealnych.

W ramach ww. celu szczegółowego realizowane będą następujące wskaźniki rezultatu:

Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia.

Interwencje zaplanowane w PI10iv m.in.:

- ułatwią uczestnikom projektów rozpoczęcie/utrzymanie aktywności zawodowej;
- wspierają budowanie społeczeństwa opartego na wiedzy;
- kształtują nawyk uczenia się przez całe życie;
- budują umiejętności poszukiwane na rynku pracy.

Interwencja zaplanowana w PI 10iv realizuje cel główny Programu - *Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy*, w ramach drugiego celu strategicznego - *Przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzące do zwiększenie chłonności regionalnego rynku pracy poprzez wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację.*

PI 10iv realizować będzie cel szczegółowy Umowy Partnerstwa: *Lepsze kompetencje kadr gospodarki.* Interwencje zaplanowane w przedmiotowym celu szczegółowym odpowiadają na zalecenie CSR nr 2 dla Polski.

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Zestawienie grup docelowych:

- uczniowie i słuchacze szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe;
- osoby w wieku dorosłe, od 18 r.ż., zgłaszające z własnej inicjatywy chęć kształcenia formalnego, podnoszenia, uzupełniania kwalifikacji lub ich formalnego potwierdzenia;
- placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego, ośrodki dokształcania
- i doskonalenia zawodowego, centra kształcenia zawodowego i ustawicznego;
- gimnazjaliści (w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego);
- młodoletni pracownicy;

- szkoły i placówki oświatowe oraz ich organy prowadzące realizujące kształcenie zawodowe oraz szkoły artystyczne kształcące w zawodach artystycznych;
- nauczyciele kształcenia zawodowego szkół i placówek oświatowych;
- instruktorzy praktycznej nauki zawodu.

KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

[SEKCJA 2.A.6.2]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny

10iv Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwienie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.

Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 będzie przebiegał zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria przyjęte przez Komitet Monitorujący, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.

W przypadku PI 10iv, przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonych celów, tj. *Zwiększenie zdolności do zatrudnienia uczniów szkół i placówek oświatowych kształcenia zawodowego*, jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu, tj. liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu; liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wykorzystujących wyposażenie zakupione dzięki EFS; liczby uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem w programie, uczestniczących w kształceniu lub pracujących po 6 miesiącach po ukończeniu nauki, oraz celu *Zwiększenie szans osób dorosłych na rynku pracy przez uczestnictwo w kształceniu i szkoleniu zawodowym*, jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu liczba osób, które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia. Jednocześnie, zgodnie z Umową Partnerstwa, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.

Kryteria wyboru projektów przedkładać Komitetowi Monitorującemu będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.

Projekty związane z zakupem sprzętu lub infrastruktury (w ramach cross-financingu) w szkołach i placówkach edukacyjnych będą finansowane wyłącznie, jeżeli zostanie zagwarantowana trwałość inwestycji z EFS. Kryteria będą uwzględniać wyniki edukacyjne szkół i premiować szkoły położone na terenach wiejskich.

Kierunkowe kryteria:

- kluczowe w ramach oceny projektów będzie kryterium efektywności kosztowej w powiązaniu z osiąganymi efektami (planowane nakłady finansowe a efekty) i potrzebami rynku pracy;
- jednym z czynników branych pod uwagę przy wyborze projektu będzie koncepcja adekwatności wybranych działań do potrzeb wykazanych w diagnozie
- wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych tj. polityki równych szans,

niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatnie do obszaru merytorycznego osi.

Preferowane będą:

- projekty zgodne z celami RIS;
- projekty angażujące kapitał prywatny;
- projekty zapewniające sieciowanie szkół;
- projekty realizowane na obszarach z ograniczonym dostępem do infrastruktury podstawowej i usług publicznych;
- projekty realizowane w partnerstwie w szczególności szkół placówek z pracodawcami/przedsiębiorcami (w skład którego wchodzi co najmniej jedna szkoła i jeden przedsiębiorca).

Planowane jest stosowanie następujących trybów wyboru projektów:

- konkursowy,
- pozakonkursowy.

Tryb konkursowy jest trybem podstawowym i stosowany jest w obszarach, gdzie rozwiązanie danego problemu nastąpi poprzez realizację różnych projektów przynoszących porównywalne rezultaty, tzn., że ten sam cel może zostać osiągnięty w wyniku realizacji różnych interwencji.

W ramach trybu konkursowego przewiduje się również ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi oraz ze Strategii ZIT WOF.

Dla projektów wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi w procesie oceny przewidziane są dodatkowe punkty preferencyjne.

W trybie pozakonkursowym będą wybierane projekty wdrożeniowe zgodnie z UP, o kluczowym znaczeniu dla realizacji Programu, polegające na świadczeniu usług edukacji na rzecz ostatecznych odbiorców wsparcia. Projekty wybierane w trybie pozakonkursowym, tak jak projekty konkursowe, w celu otrzymania wsparcia będą musiały otrzymać pozytywną ocenę zgodnie z kryteriami przyjętymi przez Komitet Monitorujący. W trybie pozakonkursowym realizowane będą projekty stypendialne, adresowane do uczniów z wysokimi wynikami/osiągnięciami w zakresie przedmiotów i umiejętności zawodowych. Projekt w trybie pozakonkursowym realizowany będzie przez Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego.

PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

[SEKCJA 2.A.6.3]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Priorytet Inwestycyjny	10iv Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwienie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmocnienie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych	Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.
Przewiduje się, że pomoc będzie miała charakter bezzwrotny.	

PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

[SEKCJA 2.A.6.4]*(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)*

Priorytet Inwestycyjny	10iv Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwienie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.
Na obecnym etapie programowania nie jest planowana realizacja dużych projektów.	

WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONU**[SEKCJA 2.A.6.5]***(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (iv) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)***Tabela 5 - Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu**

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
	Liczba szkół i placówek objętych wsparciem w zakresie realizacji zadań w obszarze doradztwa edukacyjno – zawodowego	szt.	EFS	Region lepiej rozwinięty	816	SL 2014	1 raz/rok
	Liczba szkół i placówek*** kształcenia zawodowego wyposażonych w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego	szt.	EFS	Region lepiej rozwinięty	232	SL 2014	1 raz/rok
	Liczba podmiotów realizujących zadania centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego objętych wsparciem w Programie	szt.	EFS	Region lepiej rozwinięty	7	SL 2014	1 raz/rok
	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	13 232	SL 2014	1 raz/rok

	Liczba uczniów, którzy otrzymali stypendium za ponadprzeciętne wyniki w nauce przedmiotów zawodowych	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	1 922	SL 2014	1 raz/rok
	Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu objętych wsparciem w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	1 948	SL 2014	1 raz/rok
	Liczba osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	4 837	SL 2014	1 raz/rok

*** Zgodnie z art. 2 pkt 3a i art. 62a ustawy o systemie oświaty placówki te to: placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego ośrodki dokształcania i doskonalenia zawodowego oraz centra kształcenia zawodowego i ustawicznego. W PI 10iv możliwe jest wspieranie szkół i placówek kształcenia zawodowego oraz podmiotów realizujących zadania centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego. Zatem ww. interwencja wpływa na realizację wskaźnika pn. "Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wyposażonych w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego" (wskaźnik zawiera szkoły i placówki kształcenia zawodowego, a także podmioty realizujące zadania centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego). Ujęcie we wskaźniku pn. Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wyposażonych w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego zarówno szkół/placówek jak również podmiotów realizujących zadania zkczi (czyli placówek kształcenia ustawicznego, praktycznego, zawodowego oraz ośrodków dokształcania i doskonalenia zawodowego) jest możliwe. Zatem (oprócz CKZIU) podmiotami mogącymi realizować zadania CKZIU mogą być jednostki oświatowe prowadzące kształcenie zawodowe: Centra Kształcenia Zawodowego (CKZ); Centra Kształcenia Praktycznego (CKP); Centra Kształcenia Ustawicznego (CKU); Ośrodki Dokształcania i Doskonalenia Zawodowego oraz technika, szkoły zawodowe, szkoły policealne.

INNOWACJE SPOŁECZNE, WSPÓŁPRACA PONADNARODOWA I WKŁAD EFS W REALIZACJĘ CELÓW TEMATYCZNYCH 1-7

[SEKCJA 2.A.7]

Oś Priorytetowa	X. Edukacja dla rozwoju regionu
<p>Wkład CT 10 w CT 1-7:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ dostosowanie kompetencji kadr do potrzeb rynku pracy w wyniku interwencji w ramach działań przewidzianych w CT 10 (PI 10i, 10iii, 10iv) będzie komplementarne z PI 3c. ▪ wspieranie powrotu do zatrudnienia kobiet dzięki tworzeniu miejsc edukacji przedszkolnej, w wyniku interwencji w PI 10i będzie komplementarne z PI 3c. 	

RAMY WYKONANIA

[SEKCJA 2.A.8]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (v) oraz załącznik II do rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 6 – Ramy wykonania dla osi priorytetowej (w podziale na fundusz oraz, dla EFRR i EFS, kategorię regionu)

Oś Priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (Kluczowy etap wdrażania, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu lub, w stosownych przypadkach, wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik lub kluczowy etap wdrażania	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
X. Edukacja dla rozwoju regionu	Wskaźnik produktu	1	Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	15 205	40 546	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 26% alokacji w ramach Osi
	Wskaźnik produktu	2	Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	4 432	11 819	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 9% alokacji w ramach Osi
	Wskaźnik produktu	3	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	4 962	13 232	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 16% alokacji w ramach Osi -
	Wskaźnik finansowy	1F	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	EFS	Region lepiej rozwinięty	49 145 800	202 377 483	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 100% alokacji w ramach Osi

Dodatkowe informacje jakościowe na temat ustanowienia ram wykonania

--

KATEGORIE INTERWENCJI

[SEKCJA 2.A.9]

(podstawa: art. 96 ust. 2 lit. b) ppkt (vi) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 7: Wymiar 1 - Zakres interwencji

Fundusz:	EFS	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
X Edukacja dla rozwoju regionu	115	78 706 309
	117	19 538 189
	118	63 657 488

Tabela 8: Wymiar 2 - Forma finansowania

Fundusz:	EFS	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)

X Edukacja dla rozwoju regionu	01	161 901 986
--------------------------------	----	-------------

Tabela 9: Wymiar 3 - Typ obszaru

Fundusz:	EFS	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
X Edukacja dla rozwoju regionu	01	57 564 663
	02	82 235 233
	03	22 102 090

Tabela 10: Wymiar 4 - Terytorialne mechanizmy wdrażania

Fundusz:	EFS	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
X Edukacja dla rozwoju regionu	01	10 923 086
	07	150 978 900

Tabela 11: Wymiar 6 – Temat uzupełniający EFS (wyłącznie EFS)

Fundusz	EFS	
Kategoria regionu	Region lepiej rozwinięty	
Oś priorytetowa	Kod	Kwota (w EUR)
X. Edukacja dla rozwoju regionu	05	12 337 552
	06	161 901 986
	07	161 901 986

PODSUMOWANIE PLANOWANEGO WYKORZYSTANIA POMOCY TECHNICZNEJ, Z UWZGLĘDNIENIEM, W RAZIE POTRZEBY, DZIAŁAŃ WZMACNIAJĄCYCH POTENCJAŁ ADMINISTRACYJNY INSTYTUCJI ZAANGAŻOWANYCH W ZARZĄDZANIE PROGRAMAMI I ICH KONTROLĘ ORAZ BENEFICJENTÓW [SEKCJA 2.A.10]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (vii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Oś priorytetowa</i>	X. Edukacja dla rozwoju regionu
Nie przewiduje się odrębnego angażowania środków pomocy technicznej na rzecz zapewnienia warunków i rozwiązań dla sprawnego wdrażania OP X, gdyż planowane wykorzystanie pomocy technicznej określone jest w ramach OP XI Pomoc Techniczna i przewiduje ono realizację zadań służących zapewnieniu skutecznego wdrożenia wszystkich OP I – X RPO WM 2014 – 2020.	

2.11 OŚ PRIORYTETOWA XI – Pomoc Techniczna

OPIS OSI PRIORYTETOWYCH DOTYCZĄCYCH POMOCY TECHNICZNEJ

[SEKCJA 2.B]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. c) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

OŚ PRIORYTETOWA

[SEKCJA 2.B.1]

Nr identyfikacyjny osi priorytetowej	XI
Nazwa osi priorytetowej	Pomoc Techniczna

PRZYCZYNY UTWORZENIA OSI PRIORYTETOWEJ OBEJMUJĄCEJ WIĘCEJ NIŻ JEDNĄ KATEGORIĘ REGIONU

[SEKCJA 2.B.2]

(podstawa: art. 96 ust. 1 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Sekcja nie dotyczy, gdyż oś obejmuje jedną kategorię regionów.

FUNDUSZ ORAZ KATEGORIA REGIONU (NALEŻY POWTÓRZYĆ DLA KAŻDEJ KOMBINACJI W RAMACH OSI PRIORYTETOWEJ)

[SEKCJA 2.B.3]

Fundusz	EFS
Kategoria regionu	Region lepiej rozwinięty
Podstawa obliczenia	Wydatki kwalifikowalne ogółem

CELE SZCZEGÓŁOWE ORAZ OCZEKIWANE REZULTATY

[SEKCJA 2.B.4]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. c) ppkt (i) oraz (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Nr identyfikacyjny	XI1
Cel szczegółowy	Utrzymanie optymalnego poziomu zatrudnienia, wysoko wykwalifikowanej kadry, niezbędnych warunków pracy gwarantujących skuteczne wykonywanie obowiązków związanych z realizacją RPO WM
Oczekiwany rezultat: – dostępność niezbędnych i kompetentnych zasobów kadrowych i innych gwarantujących sprawne wdrażanie RPO WM 2014-2020 Wsparcie ze środków pomocy technicznej zapewni utrzymanie optymalnego poziomu zatrudnienia w instytucjach zaangażowanych, wysoką jakość kadr oraz stałe podnoszenie kompetencji osób dokonujących oceny i kontroli projektów, a także elastyczne dostosowywanie zasobów pracowników do aktualnych potrzeb wdrożeniowych. Pozwoli również na wyeliminowanie luk administracyjnych w procesie realizacji RPO WM 2014-2020 oraz skuteczne i efektywne działanie administracji zaangażowanych instytucji. Nieodłącznym składnikiem zapewniającym sprawne funkcjonowanie instytucji jest również utrzymanie kosztów organizacyjnych i administracyjnych, na optymalnym	

poziomie zapewniającym adekwatne warunki pracy. Dla zapewnienia podniesienia poziomu oraz aktualizacji dotychczasowej wiedzy merytorycznej pracowników wydziałów wdrażających organizowane będą adekwatne do potrzeb szkolenia merytoryczne i posiłkowanie się ekspertami zewnętrznymi w trudniejszych przypadkach. System zatrudnienia oraz zapewnienia właściwego poziomu wyszkolenia kadr został opracowany na podstawie *Planu działań na rzecz potencjału administracyjnego RPO WM 20104-2020*. Potrzeby kadrowe mające miejsce w IZ RPO WM 2014-2020, z uwagi na konieczność łączenia prac nad wdrażaniem RPO na lata 2007-2013 i prowadzenia jednocześnie intensywnych przygotowań do wdrażania kolejnej perspektywy finansowej oraz przejścia nowych zadań związanych z rolą Instytucji Certyfikującej (IC), wdrażaniem RIS, konsolidacji działań promocyjnych, a także konsolidacji nowych zadań związanych z zarządzaniem mechanizmami RIT zostaną zoptymalizowane etatowo.

Uwzględniony będzie udział niezbędnych kosztów bazowych, nieodzownych dla realizacji Programu, jednakże z uwagi na nowy charakter koniecznych interwencji zostaną dokonane korekty priorytetyzacji poszczególnych przedsięwzięć w kierunku zwiększenia wsparcia potencjału beneficjentów i włączenia partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz zapewnienia m.in. komplementarności instytucjonalnej i wdrożeniowej planowanego wsparcia.

Doświadczenia poprzednich perspektyw finansowych oraz wyniki badań ewaluacyjnych potwierdzają, iż wypracowany w latach 2007-2013 system zarządzania i wdrażania RPO WM i PO KL należy ocenić pozytywnie, zaś potencjał administracyjny zaangażowanych instytucji, istniejące zasoby ludzkie są wystarczające do realizacji założeń i celów dwufunduszowego RPO WM 2014-2020 oraz charakteryzują się wysokim poziomem zaawansowania.

Największy udział w strukturze wydatków na potrzeby realizacji programów 2007-2013 miały wydatki związane bezpośrednio z zapewnieniem i utrzymaniem niezbędnego poziomu zatrudnienia kadr na adekwatnym poziomie (ok. 62%) oraz wyposażeniem stanowisk pracy, kosztami administracyjnymi i szkoleniami pracowników (ok. 13%). Mocną stroną systemu zarządzania RPO na lata 2007-2013 oraz komponentu regionalnego PO KL była niska fluktuacja pracowników. Porównując dane dotyczące odpływu pracowników regionalnych programach operacyjnych można zauważyć, że poziom odpływu pracowników w RPO województwa mazowieckiego jest najniższy na tle innych RPO (około 1%, podczas gdy np. w zachodniopomorskim było to 8%). Deklarowany średni staż pracy pracowników instytucji systemu RPO WM wynosi 8 lat. Duża ich część pracowała przed podjęciem zatrudnienia przy obsłudze środków europejskich i posiada ponad dwuletni staż pracy w instytucjach RPO WM.

Korelacja wskaźników produktu z oczekiwanym rezultatem dla celu 1:

Nr identyfikacyjny	X12
--------------------	-----

Cel szczegółowy	Skutecznie działający i użyteczny system informatyczny na potrzeby monitorowania postępów we wdrażaniu i efektywna wymiana doświadczeń, przepływ informacji pomiędzy uczestnikami systemu realizacji RPO WM, ze szczególnym uwzględnieniem partnerów
<p>Oczekiwane rezultaty:</p> <p>– sprawna realizacja kluczowych procesów wdrażania RPO WM 2014-2020</p> <p>Środki pomocy technicznej w perspektywie 2014-2020 zapewnią wydajny system wdrażania, wysoką jakość realizacji kluczowych procesów i zastosowanie adekwatnych narzędzi, do których należy przede wszystkim sprawnie działające i użyteczne systemy informatyczne wykorzystywane w procesie realizacji RPO WM 2014-2020 oraz skuteczny system wymiany doświadczeń i przepływu informacji pomiędzy uczestnikami systemu realizacji Programu, ze szczególnym uwzględnieniem udziału partnerów. W obecnej perspektywie oczekuje się udoskonalenia systemu wyboru i oceny projektów oraz zapewnienie podnoszenia kwalifikacji ekspertów. Przyczyni się to do zagwarantowania wystarczającej selektywności i promowania najbardziej odpowiednich i innowacyjnych rozwiązań, a przede wszystkim do skrócenia procesu oceny wniosków o dofinansowanie. W znacznej mierze wzrośnie znaczenie sprawnego systemu monitorowania i kontroli prawidłowości realizacji projektów w ramach RPO WM 2014-2020 oraz zapewnienie pełnej zgodności z politykami UE, stworzenia adekwatnego systemu kryteriów wyboru projektów na poziomie wspierania prac członków KM. Odpowiednio skoordynowany plan ewaluacji pozwoli na elastyczne wdrażanie rekomendacji, co zapewni sprawną identyfikację problemów i pozwoli na szybkie podjęcie środków zaradczych. Zapewnienie udziału właściwych partnerów, np. organizacji ds. środowiska, ds. innowacyjności, ds. równości i społeczeństwa obywatelskiego, specjalizujących się w niedyskryminacji, na etapie programowania oraz w trakcie realizacji RPO WM 2014-2020, wpłynie na poprawę jego jakości. Silny akcent zostanie położony na umożliwienie kontaktów i sprawnego systemu wymiany doświadczeń oraz przepływu informacji pomiędzy instytucjami innych programów regionalnych i krajowych. Optymalne wykorzystanie funduszy zostanie zapewnione dzięki kordynacji działań w ramach celu 2 polegających na ukierunkowaniu wzajemnych działań edukacyjnych, wprowadzaniu procedur wymiany dobrych praktyk i transferu know-how, określanie wspólnych innowacyjnych rozwiązań dla nowych wyzwań oraz kreślonych w zaleceniach Rady w sprawie krajowego programu reform Polski na kolejne lata.</p> <p>W latach 2007-2013 koszty organizacji procesu wdrożenia programów, czyli organizacji procesów wyboru i oceny projektów, doradztwa stanowiły ok. 8%, zaś ok. 1% wynosiło zapotrzebowanie na działania służb kontroli i koszty badań ewaluacyjnych. Działania te obejmowały głównie finansowanie systemów informatycznych, generatora wniosków, sporządzanie specjalistycznych ekspertyz na potrzeby oceny projektów, działania kontrolne.</p>	

Korelacja wskaźników produktu z oczekiwanym rezultatem dla celu 2:

<i>Nr identyfikacyjny</i>	XI3
<i>Cel szczegółowy</i>	<i>Wzmocnienie kompetencji beneficjentów i potencjalnych beneficjentów programu, ze szczególnym uwzględnieniem JST, innych beneficjentów pełniących kluczową rolę w systemie RPO WM</i>
<p><i>Oczekiwane rezultaty:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – skuteczność beneficjentów w aplikowaniu i realizacji projektów <p>Impulsem dla powodzenia we wdrożeniu RPO WM 2014-2020 i osiągnięcie zakładanego wzrostu rozwoju społeczno-gospodarczego regionu Mazowsza jest wzmocnienie kompetencji beneficjentów i potencjalnych beneficjentów Programu, ze szczególnym uwzględnieniem JST oraz innych beneficjentów pełniących kluczową rolę w systemie. Narzędziem dla osiągnięcia powyższego rezultatu jest dopasowanie specjalistycznych szkoleń do określonych na poziomie projektów wyzwań i potrzeb beneficjentów. Ponadto udzielanie wsparcia w procesie przygotowania projektów realizowanych przez RIT przyczyni się do zwiększenia wewnętrznego potencjału popytowego, szczególnie słabszych JST. Wzmocnienie efektywności środków RPO WM 2014-2020 osiągnięte zostanie dzięki podniesieniu skuteczności i dynamiki absorpcji w przypadku projektów kluczowych i innowacyjnych oraz bardziej wymagających, przy pomocy wsparcia doradczego w formie Project pipeline. Instrument ten będzie skierowany przede wszystkim do beneficjentów realizujących kluczowe projekty z punktu widzenia rozwoju województwa mazowieckiego i realizacji RPO WM 2014-2020. Równoległe ze wsparciem doradczym będzie realizowane wspomaganie szkoleniowe w wyspecjalizowanych zakresach powiązanych ściśle z przygotowywanymi projektami. Planowane jest szczególne wsparcie ze środków PT w zakresie zwiększenia potencjału administracyjnego i kompetencji pracowników instytucji zaangażowanych w zarządzanie osią pierwszą w odniesieniu do zarządzania cyklem rozwoju innowacji, w tym metodologii klasyfikowania i oceny gotowości technologii oraz oceną ryzyka związanego z realizacją projektów innowacyjnych.</p>	

Korelacja wskaźników produktu z oczekiwanym rezultatem dla celu 3:

<i>Nr identyfikacyjny</i>	XI4
<i>Cel szczegółowy</i>	<i>Zapewnienie dopasowanego do potrzeb odbiorców przekazu w zakresie celów i korzyści z wdrażania RPO WM</i>
<p><i>Oczekiwane rezultaty:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – skuteczna i efektywna informacja i promocja RPO WM 2014-2020 <p>Monitorowanie oczekiwanych rezultatów dla celu 4 odbywa się wyłącznie na poziomie krajowym, w ramach PO PT 2014-2020.</p> <p>W latach 2007-2013 blisko 16% alokacji EFRR i EFS zostało przeznaczone na działania komunikacyjne i szkolenia dla beneficjentów. Z uwagi na bardzo trudne oszacowanie efektywności wielu działań oraz wykazanie wartości dodanej wysokość środków na działania informacyjnych i promocyjnych RPO WM</p>	

2014-2020, w stosunku do perspektywy 07-13, została bardzo znacznie obniżona oraz dokonano koncentracji środków na kampanie informacyjne związane ściśle z planowanymi konkursami, tj. podnoszeniem świadomości na temat potencjalnego finansowania działań związanych z klimatem lub odnawialnych źródeł energii w zakresie efektywności energetycznej, itp. Ogólne kampanie horyzontalne podnoszące świadomość społeczeństwa prowadzone będą wyłącznie na poziomie krajowym, zaś na poziomie regionalnym będą zorientowane na kampanie obowiązkowe o szerokim zasięgu, związane ściśle z RPO WM 2014-2020.

Realizacja przyjętej *Strategii komunikacji RPO WM* zapewni spójny przekaz i lepsze wykorzystanie narzędzi służących prawidłowej informacji podnoszącej wiedzę nt. możliwości, skuteczności i efektywności wykorzystywania funduszy unijnych oraz promowania dobrych praktyk i wysokich standardów przy realizacji przedsięwzięć. Ponadto jednolity przekaz dotrze do społeczności lokalnych z informacją nt. osobistych korzyści w wymiarze środków, jakie pozyskuje sama jako beneficjent, środków które wykorzystują przedsiębiorcy – pracodawcy oraz środków przyczyniających się do poprawy jakości życia w miejscu zamieszkania.

Korelacja wskaźników produktu z oczekiwanym rezultatem dla celu 4:

WSKAŹNIKI REZULTATU

[SEKCJA 2.B.5]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. c) ppkt (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 12: Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa			Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
			M	K	O		M	K	O		
Cel szczegółowy: Utrzymanie optymalnego poziomu zatrudnienia, wysoko wykwalifikowanej kadry, niezbędnych warunków pracy gwarantujących skuteczne wykonywanie obowiązków związanych z realizacją RPO WM											
XI11	Poziom fluktuacji pracowników w instytucjach zaangażowanych w RPO WM	%	-	-	5,32	2013	-	-	5	statystyki własne	1raz/rok
XI12	Średnioroczna liczba form szkoleniowych na jednego pracownika instytucji systemu wdrażania RPO WM	Szt.	-	-	2	2013	-	-	3	SL2014	1raz/rok
Cel szczegółowy: Skutecznie działający i użyteczny system informatyczny na potrzeby monitorowania postępów we wdrażaniu i efektywna wymiana doświadczeń, przepływ informacji pomiędzy uczestnikami systemu realizacji RPO WM, ze szczególnym uwzględnieniem partnerów											
XI21	Odsetek wdrożonych rekomendacji operacyjnych	%	-	-	77	2013	-	-	50	KJE	1raz/rok
XI22	Średni czas zatwierdzenia projektu (od złożenia wniosku o	liczba dni	-	-	335	2013	-	-	285	SL2014	1raz/rok

	dofinansowanie do podpisania umowy)										
XI23	Średnia ocena użyteczności systemu informatycznego	skala 1-5	-	-	2,04	2013	-	-	4	ankieta	1raz/rok
Cel szczegółowy: Wzmocnienie kompetencji beneficjentów i potencjalnych beneficjentów programu, ze szczególnym uwzględnieniem JST, innych beneficjentów pełniących kluczową rolę w systemie RPO WM											
X34	Ocena przydatności form szkoleniowych dla beneficjentów	skala 1-5	-	-	4,59	2013	-	-	4,6	ankieta	1raz/rok

Tabela zależności celów szczegółowych i wskaźników rezultatu:

Cel XI1:
Utrzymanie optymalnego poziomu zatrudnienia, wysoko wykwalifikowanej kadry oraz niezbędnych warunków pracy gwarantujących skuteczne wykonywanie obowiązków związanych z realizacją RPO WM

- Poziom fluktuacji pracowników w instytucjach zaangażowanych w RPO WM
- Średnioroczna liczba form szkoleniowych na jednego pracownika instytucji systemu wdrażania RPO WM

Cel XI2:
Skutecznie działający i użyteczny system informatyczny na potrzeby monitorowania postępów we wdrażaniu i efektywna wymiana doświadczeń oraz przepływ informacji pomiędzy uczestnikami systemu realizacji RPO WM, ze szczególnym uwzględnieniem partnerów

- Odsetek wdrożonych rekomendacji operacyjnych
- Średni czas zatwierdzenia projektu (od złożenia wniosku o dofinansowanie do podpisania umowy)
- Średnia ocena użyteczności systemu informatycznego

Cel XI3:
Wzmocnienie kompetencji beneficjentów i potencjalnych beneficjentów programu, ze szczególnym uwzględnieniem jst oraz innych beneficjentów pełniących kluczową rolę w systemie RPO WM

- Ocena przydatności form szkoleniowych dla beneficjentów

Cel XI4:
Zapewnienie dopasowanego do potrzeb odbiorców przekazu w zakresie celów i korzyści z wdrażania RPO WM

- Monitoring na poziomie POPT

PRZEDSIĘWZIĘCIA, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM ORAZ ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH

[SEKCJA 2.B.6]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. c) ppkt (i) i (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM ORAZ ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH

[SEKCJA 2.B.6.1]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. c) ppkt (i) i (iii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

<i>Osć priorytetowa</i>	<i>XI Pomoc Techniczna</i>
<p>Wsparcie w ramach OP XI Pomoc Techniczna będzie miało komplementarny charakter wobec krajowego PO PT 2014-2020, jednakże ograniczony do interwencji regionalnej, projektów realizowanych na terenie i na rzecz województwa mazowieckiego.</p> <p>W celu utrzymania wysoko wykwalifikowanych kadr oraz zapewnienia niezbędnych warunków pracy – w ramach celu szczegółowego XI1 - planuje się:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Finansowanie wynagrodzeń pracowników instytucji zaangażowanych we wdrażanie RPO WM 2014-2020;▪ Finansowanie kosztów organizacyjnych, technicznych i administracyjnych;▪ Szkolenia specjalistyczne odpowiadające na potrzeby identyfikowane na poziomie RPO WM 2014-2020 (np. rozliczanie projektów, zarządzanie projektami);▪ Szkolenia indywidualne na podstawie planów szkoleń instytucji. <p>W działaniach szkoleniowych położony zostanie nacisk na podniesienie kompetencji pracowników zaangażowanych w ocenę, monitorowanie oraz kontrolę projektów zgodnie z planem rozwoju HR. Szkolenia horyzontalne organizowane są wyłącznie w ramach PO PT 2014-2020.</p> <p>Działania na rzecz realizacji celu szczegółowego XI2 – zapewnia się, że wszystkie urządzenia zakupione ze środków PT (EFRR i EFS) w latach 2007-2013, stanowiące zarówno wyposażenie stanowisk pracy osób zaangażowanych w realizację funduszy UE (takie, jak meble; sprzęt komputerowy; oprogramowanie; licencje itp.) jak i wydatki poniesione na remonty i adaptacje pomieszczeń, zostaną wykorzystane z zachowaniem zasady trwałości projektu w pracach na rzecz implementacji RPO WM 2014-2020.</p> <p>W obecnym okresie 2014-2020 zapewniona zostanie zasada aktywnego włączenia partnerów społeczno-gospodarczych gwarantujących sprawniejsze i efektywniejsze programowanie oraz system oceny i wyboru projektów, a także będą kontynuowane procesy usprawniające system wdrażania operacji w ramach RPO WM 2014-2020 poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Finansowanie ewaluacji specyficznych dla RPO WM 2014-2020;▪ Wsparcie procesów realizacji RPO WM 2014-2020 (np. wybór projektów);▪ Finansowanie narzędzi informatycznych na potrzeby instytucji wdrażania RPO WM 2014-2020;▪ Finansowanie lokalnego systemu informatycznego służącego wdrażaniu RPO WM 2014-2020;▪ Wsparcie funkcjonowania komitetów, grup roboczych oraz innych ciał dialogu społecznego funkcjonujących na poziomie RPO WM 2014-2020;	

- Wsparcie eksperckie i prawne na potrzeby wdrażania RPO WM 2014-2020:
- Zapewnienie monitoringu, ewaluacji i aktualizacji regionalnej strategii inteligentnych specjalizacji³⁴, obejmujące:
 - proces przedsiębiorczego odkrywania, angażujący regionalne instytucje zarządzającą i pośredniczące, oraz zainteresowane podmioty takie, jak uniwersytety, inne instytucje szkolnictwa wyższego, przedsiębiorców, oraz partnerów społecznych; oraz
 - stopę zwrotu na inwestycji w zakresie strategii inteligentnych specjalizacji, obliczaną dla EFRR i EFS³⁵.

Środki pomocy technicznej nie będą wykorzystywane do budowy ani remontów budynków administracji publicznej.

Osiągnięcie celu 3 będzie polegało na stałym podnoszeniu kompetencji absorpcyjnych beneficjentów oraz wspieraniu projektów trudnych i kluczowych dla rozwoju województwa mazowieckiego. Oś PT przewiduje środki skierowane na działania obejmujące wspieranie beneficjentów w procesie przygotowania dokumentacji, weryfikacji przygotowanej dokumentacji oraz doradztwo przy poprawie zweryfikowanej dokumentacji itd., np. przy pomocy instrumentu Project pipeline. Ponadto przewiduje się w OP I dodatkowe wykorzystanie wsparcia ze środków PT w zakresie zwiększenia potencjału administracyjnego i kompetencji pracowników instytucji zaangażowanych w zarządzanie osią pierwszą w odniesieniu do zarządzania cyklem rozwoju innowacji, w tym metodologii klasyfikowania i oceny gotowości technologii oraz oceną ryzyka związanego z realizacją projektów innowacyjnych. Wspieranie rozwoju potencjału beneficjentów będzie realizowane poprzez:

- Szkolenia specjalistyczne odpowiadające potrzebom beneficjentów i potencjalnych beneficjentów identyfikowanym na poziomie wdrażania poszczególnych projektów (np. rozliczanie projektów, zarządzanie projektami);
- Project pipeline.

Koszty operacyjne związane z koordynacją, zarządzaniem i wdrażaniem ZIT miasta st. Warszawy, zgodnie UP, będą współfinansowane ze środków Funduszu Spójności w ramach OP 2: Potencjał beneficjentów funduszy europejskich PO PT 2014-2020.

Zapewnienie informacji o możliwościach wsparcia z FE oraz ugruntowanie wiedzy na ich temat i wpływie na rozwój woj. mazowieckiego zapewnią działania zgodne ze Strategią Komunikacji RPO WM:

- Portale internetowe poświęcone wdrażaniu projektów w RPO WM 2014-2020;
- Działania informacyjne, promujące możliwości finansowania i realizowane strategie oraz przedstawiające osiągnięcia RPO WM 2014-2020, w tym promujące uruchomienie Programu;
- Działania informacyjne podejmowane na podstawie strategii komunikacji RPO WM, zgodnie z art. 116 Rozporządzenia PE i Rady nr 1303/2013 (np. informowanie o naborach, wybranych obszarach wsparcia właściwych dla RPO WM 2014-2020).

Alokacja wkładu UE dla OP XI zapewni osiągnięcie wymienionych powyżej rezultatów przypisanych do tej osi, co bezpośrednio przełoży się na wykonanie celów i rezultatów prognozowanych dla realizacji RPO WM 2014-2020, zaś działania te będą realizowane w zgodności z politykami horyzontalnymi UE, w szczególności z zasadą promowania równych szans, zapobiegania dyskryminacji oraz zasadą zrównoważonego rozwoju.

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- Instytucja Zarządzająca RPO WM 2014-2020 wraz z Instytucją Certyfikującą (IC);
- instytucje pośredniczące (IP);

³⁴ W zakresie wsparcia EFRR i EFS dla regionalnej strategii inteligentnych specjalizacji.

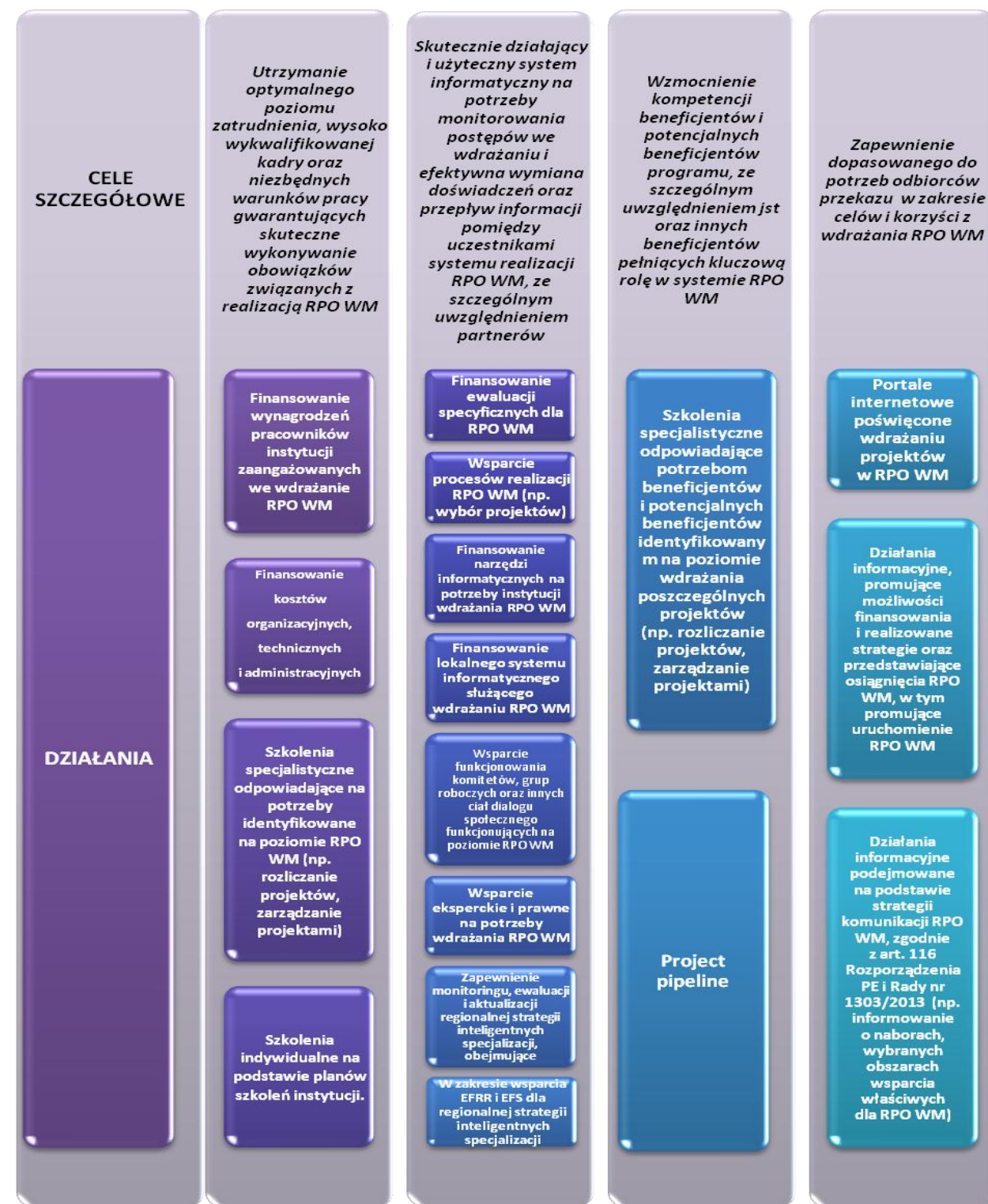
³⁵ Stopa zwrotu powinna być obliczana począwszy od 2016 r. z zastosowaniem jednolitej metodologii.

- inne podmioty, które zostaną delegowane do wykonywania czynności związanych z programowaniem i wdrażaniem RPO WM 2014-2020, w zakresie tych czynności (jeśli znajdzie zastosowanie).

Tryb naboru:

Z uwagi na specyfikę interwencji oraz beneficjentów określonych podmiotowo w programie, nabory na projekty w ramach osi będą odbywały się w trybie pozakonkurencyjnym, zgodnie z przyjętymi zasadami realizacji.

Relacja poszczególnych typów działań do celów szczegółowych osi IX Pomoc Techniczna:

WSKAŹNIKI PRODUKTU, KTÓRE MAJĄ SIĘ PRZYCZYNIĆ DO OSIĄGNIĘCIA REZULTATÓW [SEKCJA 2.B.6.2]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. c) ppkt (iv) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 13: Wskaźniki Produktu

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Wartość docelowa (2023) ³⁶			Źródło danych
			M	K	O	
PXI1	Liczba etatomiesięcy finansowanych ze środków pomocy technicznej	szt.	-	-	nd.	SL 2014
PXI2	Liczba zakupionych urządzeń oraz elementów wyposażenia stanowiska pracy	szt.	-	-	nd.	SL 2014
PXI3	Liczba uczestników form szkoleniowych dla instytucji	osoby	-	-	nd.	SL 2014
PXI4	Liczba przeprowadzonych ewaluacji	szt.	-	-	nd.	SL 2014
PXI5	Liczba utworzonych lub dostosowanych systemów informatycznych	szt.	-	-	nd.	SL 2014
PXI6	Liczba użytkowników systemów informatycznych	osoby	-	-	nd.	SL 2014
PXI7	Liczba zorganizowanych spotkań, konferencji, seminariów	szt.	-	-	nd.	SL 2014
PXI8	Liczba opracowanych ekspertyz	szt.	-	-	nd.	SL 2014
PXI9	Liczba uczestników form szkoleniowych dla beneficjentów	osoby	-	-	nd.	SL 2014
PXI10	Liczba projektów objętych wsparciem (Project pipeline)	szt.	-	-	nd.	Sprawozdawczość raz/rok
PXI11	Liczba odwiedzin portalu informacyjnego/serwisu internetowego	szt.	-	-	nd.	SL 2014
PXI12	Liczba działań informacyjno-promocyjnych o szerokim zasięgu	szt.	-	-	nd.	SL 2014

KATEGORIE INTERWENCJI

[SEKCJA 2.B.7]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. c) ppkt (v) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 14-16: Kategorie interwencji

Tabela 14: Wymiar I - Obszar interwencji		
Kategoria regionu: Region lepiej rozwinięty		
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (w EUR)
XI Pomoc techniczna	121	66 511 136
	122	799 915
	123	5 680 668

Tabela 15: Wymiar II - Forma finansowania		
Kategoria regionu: Region lepiej rozwinięty		
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (w EUR)
XI Pomoc techniczna	01	72 991 719

Tabela 16: Wymiar III - Typ obszaru realizacji		
Kategoria regionu: Region lepiej rozwinięty		
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (w EUR)
XI Pomoc techniczna	07	72 991 719

³⁶ Rozporządzenie ogólne nie nakłada obowiązku ustalania wartości docelowej dla wskaźników produktu w osiach pomocy technicznej.

ROZDZIAŁ 3 - PLAN FINANSOWY PROGRAMU

PLAN FINANSOWY

[SEKCJA 3]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. d) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014-2020 jest programem operacyjnym finansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). Obszarem realizacji programu jest obszar województwa mazowieckiego. Województwo jest zaliczone do regionów lepiej rozwiniętych o specjalnym statusie wynikającym z rozporządzenia 1303/2013 jako były region słabo rozwinięty.

Zgodnie z UP alokacja środków unijnych na Program wynosi 1 544 686 317 EUR EFRR i 545 153 821 EUR EFS. Minimalne zaangażowanie środków krajowych - szacowane na podstawie art. 10 rozporządzenia 1303/2013 zakładającego maksymalny poziom dofinansowania każdej osi priorytetowej EFRR i EFS będzie wynosić 522 460 035 EUR³⁷. W realizację Programu zaangażowane będą środki krajowe publiczne i prywatne. Zakłada się, że ostateczne zaangażowanie środków krajowych, głównie prywatnych w momencie zamknięcia Programu będzie mogło być wyższe w zależności od zakresu i stopnia udzielania pomocy publicznej w ramach Programu.

Podstawa certyfikacji

Podstawę obliczania wkładu UE w ramach Programu stanowią całkowite wydatki kwalifikowalne.

Kategorie regionów

Program jest realizowany na obszarze jednego województwa zaliczanego do kategorii regionów lepiej rozwiniętych o specjalnym statusie wynikającym z rozporządzenia 1303/2013 jako były region słabo rozwinięty.

Rezerwa wykonania

W Programie wyodrębniona została rezerwa wykonania w wysokości 6% jego całkowitej alokacji EFRR oraz 6% jego całkowitej alokacji EFS. Udział rezerwy wykonania w podziale na lata dla każdego roku wynosi 6% EFRR i 6% EFS (*tabela 17 wg Template KE*). Rezerwa wykonania ustanawiana jest w każdej osi priorytetowej Programu w jednakowej proporcji do jej wartości, z wyjątkiem Osi Priorytetowej IX Pomoc Techniczna (finansowanej wyłącznie z EFS). Z uwagi na konieczność zachowania 6% poziomu rezerwy dla każdego funduszu na poziomie Programu, w pozostałych osiach finansowanych z EFS wymagane jest dokonanie odpowiedniego zwiększenia udziału rezerwy w danej osi (*tabela 18a wg Template KE*).

Koncentracja tematyczna

Założone w Programie poziomy koncentracji wynikają z UP i pozwalają zachować wymagane na poziomie UP przez rozporządzenia unijne poziomy koncentracji.

Cross-financing

W ramach projektów RPO WM 2014-2020 przewiduje się zastosowanie finansowania krzyżowego na poziomie określonym w opisach poszczególnych osi priorytetowych jako mechanizmu zapewniającego integrację wsparcia. Oznacza to możliwość finansowania, w sposób komplementarny działań objętych zakresem pomocy z innego funduszu (EFRR lub EFS), pod warunkiem że są one konieczne do odpowiedniej realizacji operacji i są bezpośrednio z nią powiązane, z zastrzeżeniem pułapu 10% finansowania wspólnotowego każdej osi priorytetowej programu operacyjnego. Zasadniczo zatem powinny być to wydatki związane z zakresem merytorycznym projektu.

³⁷ Przepisy rozporządzenia ramowego, w szczególności art. 129 gwarantuje, że niezależnie od poziomu stopy dofinansowania przyjętej dla osi priorytetowej w tabeli 18a, wartość środków ostatecznie wypłaconych przez Komisję Europejską na moment zamknięcia programu nigdy nie będzie wyższa niż wkład publiczny przekazany beneficjentom. Art. 131.2 dodatkowo zapewnia, że w ramach płatności pośrednich KE zawsze będzie wypłacać kwotę niższą z dwóch kwot: kwoty wynikającej z przemnożenia podstawy certyfikacji z wniosku o płatność przez stopę dofinansowania na osi priorytetowej z tabeli 18a lub kwoty wykazanych we wniosku wydatków publicznych. Wielkość płatności pośrednich będzie uwzględniała także zasady związane z systemem rocznego badania i akceptacji kont, polegającym m.in. na udzielaniu zaliczek rocznych, wypłacaniu w trakcie roku jedynie 90% należnych płatności i rocznym rozliczaniu kont poprzez bilansowanie zaliczki rocznej wypłaconych środków i 10% zatrzymanych płatności pośrednich. Realne współfinansowanie krajowe na poziomie projektów jest uzależnione od przepisów o pomocy publicznej i stosowania przychodów ryczałtowo (także w przypadku takich sektorów jak TIK, B+R, efektywność energetyczna).

**ŚRODKI FINANSOWE Z POSZCZEGÓLNYCH FUNDUSZY ORAZ KWOTY NA REZERWĘ WYKONANIA
[SEKCJA 3.1]**

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. d) ppkt (i) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 17: Tabela przedstawiająca całkowitą kwotę środków finansowych przewidzianych jako wkład każdego z funduszy do programu, w podziale na lata i kategorie regionów ze wskazaniem wysokości rezerwy wykonania (EUR)

	Fundusz	Kategoria regionu	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		łącznie	
			Podstawowa alokacja ³⁸	Rezerwa wykonania	Podstawowa alokacja	Rezerwa wykonania	Podstawowa alokacja	Rezerwa wykonania	Podstawowa alokacja	Rezerwa wykonania	Podstawowa alokacja	Rezerwa wykonania	Podstawowa alokacja	Rezerwa wykonania	Podstawowa alokacja	Rezerwa wykonania	Podstawowa alokacja	Rezerwa wykonania
3	EFRR	regiony lepiej rozwinięte	195 136 066	12 455 492	199 109 871	12 709 140	203 160 314	12 967 679	207 277 081	13 230 452	211 472 025	13 498 215	215 746 831	13 771 074	220 102 952	14 049 125	1 452 005 140	92 681 177
4		łącznie	195 136 066	12 455 492	199 109 871	12 709 140	203 160 314	12 967 679	207 277 081	13 230 452	211 472 025	13 498 215	215 746 831	13 771 074	220 102 952	14 049 125	1 452 005 140	92 681 177
7	EFS	regiony lepiej rozwinięte	68 867 814	4 395 819	70 270 258	4 485 336	71 699 749	4 576 580	73 152 647	4 669 318	74 633 135	4 763 817	76 141 808	4 860 115	77 679 179	4 958 246	512 444 590	32 709 231
8		łącznie	68 867 814	4 395 819	70 270 258	4 485 336	71 699 749	4 576 580	73 152 647	4 669 318	74 633 135	4 763 817	76 141 808	4 860 115	77 679 179	4 958 246	512 444 590	32 709 231
12	łącznie		264 003 880	16 851 311	269 380 129	17 194 476	274 860 063	17 544 259	280 429 728	17 899 770	286 105 160	18 262 032	291 888 639	18 631 189	297 782 131	19 007 371	1 964 449 730	125 390 408

³⁸ Łączna alokacja (wsparcie UE) po odjęciu rezerwy wykonania

ŁĄCZNE ŚRODKI FINANSOWE W PODZIALE NA FUNDUSZ ORAZ WSPÓLFINANSOWANIE KRAJOWE (EUR)
[SEKCJA 3.2]

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 18a: Plan finansowy programu (EUR)

Oś priorytetowa	Fundusz	Kategoria regionu	Podstawa kalkulacji wsparcia Unii (całkowite koszty kwalifikowalne lub publiczne koszty kwalifikowane) ³⁹	Wsparcie Unii	Wkład krajowy	Szacunkowy podział wkładu krajowego		Finansowanie ogółem	Stopa dofinansowania	Dla celów informacyjnych Wkład EBI	Główna alokacja (całkowite finansowanie pomniejszone o rezerwę wykonania)		Rezerwa wykonania		Kwota rezerwy wykonania w stosunku do całkowitej kwoty wsparcia Unii (l)=(j)/(a)*100
						Publiczne finansowanie krajowe	Prywatne finansowanie krajowe				Wsparcie Unii	Wkład krajowy	Wsparcie Unii	Wkład krajowy ⁴⁰	
				(a)	(b)=(c)+(d)	(c)	(d)	(e)= (a)+(b)	(f)=(a)/(e)	(g)	(h)=(a)-(i)	(i)=(b)-(k)	(j)	(k)=(b)*(l)/(a)	(l)=(j)/(a)*100
I	EFRR	Region lepiej rozwinięty	całkowite koszty kwalifikowalne	278 217 130	69 554 283	31 299 427	38 254 856	347 771 413	0,80	0	261 524 103	65 381 026	16 693 027	4 173 257	6,00
II	EFRR	Region lepiej rozwinięty	całkowite koszty kwalifikowalne	153 599 843	38 399 961	36 479 963	1 919 998	191 999 804	0,80	0	144 383 853	36 095 963	9 215 990	2 303 998	6,00
III	EFRR	Region lepiej rozwinięty	całkowite koszty kwalifikowalne	213 369 786	53 342 447	13 804 276	39 538 171	266 712 233	0,80	0	200 567 599	50 141 900	12 802 187	3 200 547	6,00
IV	EFRR	Region lepiej rozwinięty	całkowite koszty kwalifikowalne	324 359 153	81 089 789	75 581 189	5 508 600	405 448 942	0,80	0	304 897 604	76 224 402	19 461 549	4 865 387	6,00
V	EFRR	Region lepiej rozwinięty	całkowite koszty kwalifikowalne	91 442 566	22 860 642	21 945 848	914 794	114 303 208	0,80	0	85 956 012	21 489 003	5 486 554	1 371 639	6,00
VI	EFRR	Region lepiej rozwinięty	całkowite koszty kwalifikowalne	116 411 947	29 102 987	28 951 167	151 820	145 514 934	0,80	0	109 427 230	27 356 808	6 984 717	1 746 179	6,00

³⁹ IZ w deklaracji wydatków certyfikuje do KE wydatki w wysokości 100 (publiczne i prywatne). KE obliczając wartość należnej płatności pośredniej zastosuje do tej kwoty stopę dofinansowania z osi priorytetowej, tj. 80%. Teoretycznie płatność pośrednia powinna więc wynieść 80. Jednakże przed dokonaniem płatności KE porówna, czy obliczona w ten sposób kwota nie jest większa niż wykazane w deklaracji wydatki publiczne. Zgodnie z zasadą tzw. cappingu wkład unijny nie może bowiem przekroczyć zadeklarowanych wydatków publicznych. Przyjęcie wydatków całkowitych jako podstawy certyfikacji będzie również korzystne w kontekście planowanego zwiększania zastosowania systemu PPP przy realizacji projektów, w ramach którego znaczna część wkładu finansowego w projekt pochodzi ze środków prywatnych. Przyjęcie jako podstawy certyfikacji wyłącznie wkładu publicznego mogłoby utrudnić finansowanie tego typu projektów.

VII	EFRR	Region lepiej rozwinięty	całkowite koszty kwalifikowalne	367 285 892	91 821 473	58 228 973	33 592 500	459 107 365	0,80	0	345 248 739	86 312 185	22 037 153	5 509 288	6,00
VIII	EFS	Region lepiej rozwinięty	całkowite koszty kwalifikowalne	137 885 055	34 471 264	23 308 713	11 162 551	172 356 319	0,80	0	128 333 009	32 083 252	9 552 046	2 388 012	6,93
IX	EFS	Region lepiej rozwinięty	całkowite koszty kwalifikowalne	172 375 061	43 093 766	42 231 890	861 876	215 468 827	0,80	0	160 433 705	40 108 427	11 941 356	2 985 339	6,93
X	EFS	Region lepiej rozwinięty	całkowite koszty kwalifikowalne	161 901 986	40 475 497	39 665 987	809 510	202 377 483	0,80	0	150 686 157	37 671 540	11 215 829	2 803 957	6,93
XI	EFS	Region lepiej rozwinięty	całkowite koszty kwalifikowalne	72 991 719	18 247 930	18 247 930	0	91 239 649	0,80	0	72 991 719	18 247 930	0	0	0,00
Razem	EFRR	Region lepiej rozwinięty	całkowite koszty kwalifikowalne	1 544 686 317	386 171 582	266 290 843	119 880 739	1 930 857 899	0,80	0	1 452 005 140	363 001 287	92 681 177	23 170 295	6,00
Razem	EFS	Region lepiej rozwinięty	całkowite koszty kwalifikowalne	545 153 821	136 288 457	123 454 520	12 833 936	681 442 278	0,80	0	512 444 590	128 111 149	32 709 231	8 177 308	6,00
Razem	YEI	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	0,00
Razem	FS	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	0,00
ŁĄCZNIE				2 089 840 138	522 460 039	389 745 363	132 714 671	2 612 300 177	0,80	0	1 964 449 730	491 112 436	125 390 408	31 347 602	6,00

Tabela 18c: Plan finansowy w podziale na osie priorytetowe, fundusze, kategorie regionu i cele tematyczne

(podstawa: art. 96 ust. 2 akapit pierwszy lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Oś priorytetowa	Fundusz	Kategoria regionu	Cel tematyczny	Wsparcie Unii	Wkład krajowy	Finansowanie ogółem
1	2	3	4	5	6	(7)=(5)+(6)
V	EFRR	Region lepiej rozwinięty	CT 5	29 490 483	7 372 621	36 863 104
			CT 6	61 952 083	15 488 021	77 440 104
SUMA				91 442 566	22 860 642	114 303 208

Tabela 19: Szacunkowa kwota wsparcia, która ma być wykorzystana na cele związane ze zmianami klimatu

(podstawa: art. 27 ust. 6 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Oś priorytetowa	Szacunkowa kwota wsparcia, która ma być wykorzystana na cele związane ze zmianami klimatu (w EUR)	Udział w całkowitej alokacji na program operacyjny (%)
III	8 650 072	0,41%
IV	217 540 930	10,41%
V	22 277 137	1,07%
VII	54 000 000	2,58%
VIII	33 198 551	1,59%
Razem	335 666 690	16,06%

ROZDZIAŁ 4 - ZINTEGROWANE PODEJŚCIE DO ROZWOJU TERYTORIALNEGO

[SEKCJA 4]

(podstawa: art. 96 ust. 3 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Mazowsze posiada duże dysproporcje przestrzenne w rozwoju społeczno-gospodarczym (PKB do średniej krajowej dla: Warszawy 301%, subregionu ostrołęcko-siedleckiego 76,1%). Warszawa jest centrum polityczno-gospodarczym kraju, a także węzłem komunikacyjnym o znaczeniu europejskim, w którym nawarstwiają się konflikty przestrzenne. Problemem regionu jest także słaba dostępność transportowa obszarów poza obszarem funkcjonalnym Warszawy oraz występujący na nich utrudniony dostęp do usług lub ich niska jakość.

Politykę terytorialną oparto na realizacji:

- Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) dla m.st. Warszawy i jej obszaru funkcjonalnego.

Zaproponowane w ZIT wsparcie pozwoli na wzmocnienie potencjałów rozwojowych i wzrost konkurencyjności obszaru, na którym będą one realizowane. Ponadto wpisują się one w założenia polityki regionalnej dla Obszaru Strategicznej Interwencji (OSI) bieguna wzrostu, przedstawionej w SRWM do 2030.

Uzupełnieniem podejścia terytorialnego będą:

- Wsparcie regionalnych OSI problemowych⁴¹ poprzez regionalne inwestycje terytorialne (RIT) dla 5 subregionów (NTS 3): ciechanowskiego, płockiego, ostrołęckiego, siedleckiego i radomskiego poprzez preferencje lub konkursy dedykowane.
- Preferencje dla projektów partnerskich bez ograniczenia terytorialnego i tematycznego.
- Preferencje dla obszarów wiejskich, na które łącznie przeznaczone zostanie min. 11% alokacji Programu.

Zastosowanie wymienionych rozwiązań pozwoli na skoordynowanie działań, osiągnięcie celów i wskaźników przyjętych dla poszczególnych osi, a także na uzyskanie efektów synergii, co w rezultacie przełoży się na lepsze efekty podejmowanych działań, a tym samym poprawę spójności terytorialnej⁴².

Wszystkie podejmowane interwencje w ramach wyżej wskazanych mechanizmów będą wynikać z dokumentów strategicznych.

Wydatki na obszary wiejskie będą monitorowane i sprawozdawane w raportach rocznych z uwzględnieniem - zgodnie z zakresem i logiką interwencji programu - takich obszarów jak: 1) rozwój przedsiębiorczości i lepsze wykorzystanie kapitału ludzkiego, w tym reorientacji zawodowej rolników 2) rewitalizacja społeczna i infrastrukturalna 3) infrastruktura wodno-kanalizacyjna i przeciwpowodziowa.

Wsparcie OSI problemowych poprzez RIT pozwoli na zwiększenie szans rozwojowych tych obszarów, m.in. poprzez zwiększenie ich dostępności komunikacyjnej lub dostępu na nich do usług. Zastosowany mechanizm umożliwi także przejście od rozproszonych do bardziej selektywnych inwestycji skoordynowanych w ramach środków Programu. Podstawą realizacji działań będą plany inwestycyjne dla subregionów objętych OSI problemowymi zawierające listy przedsięwzięć. Jako liderzy OSI zostaną wskazane miasta regionalne i subregionalne.

Projekty partnerskie włączą lokalne społeczności, w tym LGD w inicjatywy stymulujące rozwój społeczno-gospodarczy, w sposób komplementarny z zapisami lokalnych dokumentów strategicznych oraz wzmocnią rolę i współodpowiedzialność za procesy rozwojowe obywateli reprezentowanych przez środowisko organizacji społecznych.

Szczegółowo wsparcie terytorialne opisano w załącznikach 2 i 3.

⁴¹ OSI problemowe wyznaczone w SRWM: ostrołęcko-siedlecki, płocko-ciechanowski, radomski

⁴² Spójność terytorialna - „ogólny cel (w makroskali) poszczególnych polityk, zachęcający je do wspierania zintegrowanego rozwoju przestrzennego regionu” ESPON (2013), Territorial Monitoring for the Baltic Sea Region. Draft Final Report | Version 30/06/2013. Part B. Scientific Platform and Tools Project 2013/3/9.

4.1.ROZWÓJ LOKALNY KIEROWANY PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ

[SEKCJA 4.1]

(podstawa: art. 96 ust. 3 lit. a) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

W ramach RPO WM 2014-2020 nie będzie zastosowany instrument RLKS w formule bezpośredniej. W ramach programu planuje się wsparcie Lokalnych Grup Działania (LGD) jako potencjalnych beneficjentów. Interwencja RPO WM 2014-2020 będzie stanowiła uzupełnienie wsparcia EFRROW i EFMR na terytorium danej LGD i będzie realizowana w oparciu o Lokalną Strategię Rozwoju. Koszty przygotowawcze, bieżące oraz koszty animacji LGD nie będą wspierane środkami EFS w ramach RPO WM 2014-2020.

4.2.ZINTEGROWANE DZIAŁANIA NA RZECZ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU OBSZARÓW MIEJSKICH

[Sekcja 4.2]

(podstawa: art. 96 ust. 3 lit. b) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013; art. 7 ust. 2 i 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1301/2013)

Funkcjonowanie ZIT WOF na Mazowszu opiera się na zinstytucjonalizowanej partnerskiej współpracy gmin, położonych w WOF wyznaczonym zgodnie z metodologią MIR poszerzonym o dodatkowe wskaźniki jakościowe. Obszar ten zawiera się w zidentyfikowanym w SRWM OSI będącym biegunem wzrostu.

W skład WOF wchodzi 40 JST, które podpisały porozumienie o współpracy w zakresie realizacji ZIT: Miasto stołeczne Warszawa, a także gminy: Błonie, Brwinów, Czosnów, Góra Kalwaria, Grodzisk Mazowiecki, Halinów, Izabelin, Jabłonna, Jaktorów, Józefów, Karczew, Kobyłka, Konstancin-Jeziorna, Legionowo, Leszno, Lesznowola, Łomianki, Marki, Michałowice, Milanówek, Nadarzyn, Nieporęt, Nowy Dwór Mazowiecki, Otwock, Ożarów Mazowiecki, Piaseczno, Piastów, Podkowa Leśna, Pruszków, Radzymin, Raszyn, Stare Babice, Sulejówek, Wiązowna, Wieliszew, Wołomin, Ząbki, Zielonka, Żyrardów.

Dokumentem warunkującym uczestnictwo Partnerstwa ZIT w procesie zarządzania i realizacji Programem, jest Strategia ZIT WOF. Dokument ten zawiera m.in. spójny zestaw powiązanych ze sobą działań, a także zasady wyboru projektów dla ZIT, stanowiące podstawę do opracowania szczegółowych kryteriów wyboru projektów ustanawianych przez KM RPO WM.

Celem głównym Strategii ZIT WOF jest: *Rozwój i wykorzystanie potencjałów WOF ZIT poprzez integrację obszaru i budowanie jego przewag konkurencyjnych.*

Celami strategicznymi są:

- *Wzmocnienie tożsamości metropolitalnej mieszkańców WOF ZIT;*
- *Rozwój i wykorzystanie potencjału gospodarczego WOF ZIT w konkurencji globalnej;*
- *Zintegrowanie i wzrost jakości przestrzeni WOF ZIT.*

Wdrożenia przedsięwzięć zintegrowanych pozwoli na zwiększenie skuteczności prowadzonej polityki rozwoju, w tym podniesienie konkurencyjności województwa oraz poprawę jakości życia jego mieszkańców.

Na finansowanie ZIT zostanie wydzielona kwota w wysokości min. 165,8 mln euro (7,94% środków RPO WM 2014-2020).

Projekty w ramach ZIT mogą być realizowane w formule konkursowej i pozakonkursowej.

Projekty umocowane w Strategii ZIT WOF zostaną skoncentrowane w ramach PI: 2c, 3a, 3b, 4e, 8iv, 10i, 10iv. Dopuszcza się ewentualne zmiany w przypadku modyfikacji Strategii WOF ZIT.

Ponadto projekty komplementarne wynikające ze Strategii WOF ZIT uzyskują preferencje podczas starania się o środki z PO IS 2014-2020.

Zakres powierzenia władzom miejskim zadań związanych z realizacją programu w ramach ZIT określa pisemne porozumienie pomiędzy władzami miejskimi i IZ RPO. Zgodnie z art. 123 ust. 6 rozporządzenia 1303/2013 władze miejskie realizują zadania związane przynajmniej z wyborem projektów do dofinansowania. Minimalny zakres powierzenia zadań oznacza, że władze miejskie przedkładają IZ RPO listy projektów wyłonionych w konkursie bądź – w przypadku trybu pozakonkursowego – zidentyfikowanych w ramach Strategii ZIT, spriorytetyzowanych w oparciu o kryteria zatwierdzone przez KM dotyczące stopnia zgodności z celami strategii ZIT. IZ RPO dokonuje ostatecznego sprawdzenia kwalifikowalności projektów do dofinansowania, zgodnie z art. 7 ust. 5 rozporządzenia 1301/2013, chyba że porozumienie przewiduje inaczej. Techniczna organizacja naboru i pełna ocena projektów pod względem formalnym i merytorycznym może być dokonywana przez władze miejskie lub IZ RPO, z udziałem w stosownych przypadkach ekspertów zewnętrznych, zgodnie z postanowieniami porozumienia.

Tabela 20 - Zintegrowane działania na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich – szacunkowa alokacja wsparcia z EFRR i szacunkowa alokacja EFS

Fundusz	Wsparcie z EFRR i EFS (wartości szacunkowe) EUR	Udział całkowitej alokacji z funduszu w programie
EFRR ogółem	142 057 011	9,20%
EFS ogółem	23 699 608	4,36%
EFRR + EFS	165 756 619	7,94%

W poniższej tabeli przedstawiono podział środków na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich – szacunkowa alokacja wsparcia z EFRR i szacunkowa alokacja EFS według PI.

Tabela 20a - Tabelaryczny opis realizacji ZIT wojewódzkiego w Programie

Fundusz	Oś Priorytetowa	Cel Tematyczny	Priorytet Inwestycyjny	Szacunkowa Alokacja (EUR)
EFRR	II	02	2c	27 891 474
EFRR	III	03	3a	11 579 348
EFRR	III	03	3b	5 680 606
EFRR	IV	04	4e	96 905 583
EFS	VIII	08	8iv	12 776 522
EFS	X	10	10i	8 423 086
EFS	X	10	10iv	2 500 000

4.3. ZINTEGROWANE INWESTYCJE TERYTORIALNE (ZIT)

[Sekcja 4.3]

(podstawa: art. 96 ust. 3 lit. c) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

W RPO WM 2014-2020 nie przewidziano realizacji ZIT dla obszarów innych niż zintegrowane przedsięwzięcia z zakresu zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich w rozumieniu art. 7 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1301/2013.

Tabela 21 - Szacunkowa alokacja finansowa na ZIT inne niż wymienione w pkt 4.2

Oś priorytetowa	Fundusz	Szacunkowa alokacja finansowa (wsparcie Unii) (w EUR)
Nie dotyczy		

4.4. ROZWIĄZANA DOTYCZĄCE PRZEDSIĘWZIĘĆ MIĘDZYREGIONALNYCH I TRANSNARODOWYCH W RAMACH DANEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO, Z UDZIAŁEM

BENEFICJENTÓW ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W CO NAJMNIEJ JEDNYM INNYM PAŃSTWIE CZŁONKOWSKIM

[Sekcja 4.4]

(podstawa: art. 96 ust. 3 lit. d) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

W RPO WM 2014-2020 istnieje możliwość realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych z udziałem partnerów z innych państw członkowskich.

4.5. WKŁAD PLANOWANYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ W RAMACH PROGRAMU W ODNIESIENIU DO STRATEGII MAKROREGIONALNYCH I STRATEGII MORSKICH, Z ZASTRZEŻENIEM POTRZEB OBSZARU OBJĘTEGO PROGRAMEM ZIDENTYFIKOWANYCH PRZEZ PAŃSTWO CZŁONKOWSKIE

[Sekcja 4.5]

(podstawa: art. 96 ust. 3 lit e) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Województwo mazowieckie aktywnie uczestniczy w procesie wdrażania Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB). Pomiędzy SUE RMB a RPO WM 2014-2020 występuje komplementarność tzn. poszczególne osie priorytetowe Programu są zgodne z celami ogólnymi SUE RMB, tj.: ocalenie morza, rozwój połączeń w regionie i zwiększenie dobrobytu.

Jednak wkład RPO WM 2014-2020 w realizację celów SUE RMB jest różny i zależy od danej Osi priorytetowej. Nie wszystkie interwencje programu wpisują się ogólnie w realizację SUE RMB.

Tabela (załącznik nr 1) prezentuje potencjał RPO WM 2014-2020 w zakresie realizacji SUE RMB. Zaznaczono w niej obszary, w których jest ogólna zgodność kierunków interwencji z obszarami priorytetowymi Strategii, co oznacza pośredni wpływ Programu na jej realizację w tych obszarach.

Szczególne zbieżność z interwencjami RPO WM 2014-2020 występuje w ramach celu SUE RMB „Wzrost dobrobytu”. Istnieje powiązanie wielu obszarów priorytetowych tego celu (w największym stopniu obszarów: innowacje, zdrowie, turystyka, edukacja) z ośmioma OP RPO WM 2014-2020.

Istotna z punktu widzenia SUE RMB będzie interwencja w ramach V OP *Gospodarka przyjazna środowisku*, obejmująca m.in. PI 6a (Cel - Ochrona morza, obszar priorytetowy Nutri) czy PI 6c (Cel Wzrost dobrobytu, obszar priorytetowy Kultura). W tych obszarach Polska pełni funkcję współkoordynatora obszaru priorytetowego.

Program zapewni też komplementarność z SUE RMB wskazaną w obszarze priorytetowym Innowacje, poprzez realizację np. PI 3b, a także m.in. PI 1a czy PI 1b.

Wkład RPO WM 2014-2020 dotyczący współpracy z partnerami zagranicznymi (w tym z regionu Morza Bałtyckiego w obszarach objętych Strategią) może mieć miejsce podczas realizacji m.in. PI 3a lub PI 3b. Interwencje te są tematycznie i logicznie związane z celami Strategii.

Koncentracja interwencji w OP IV *Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach* istotnie przyczyni się do realizacji PI 4c (Cel - Poprawa połączeń w regionie, obszar priorytetowy Energia).

Bezpośredni wpływ na realizację SUE RMB będą miały interwencje zarówno wpisujące się w zakres działań w ramach poszczególnych obszarów priorytetowych (np. inicjatywy o statusie projektów flagowych), jak również projekty mające zakres oddziaływania obejmujący inne państwa z basenu Morza Bałtyckiego, czy projekty o charakterze międzynarodowym, uwzględniające partnerów zagranicznych.

Analiza wpływu Programu na realizację celów SUE RMB będzie przedmiotem badania ewaluacyjnego wykonanego w trakcie okresu programowania, co pozwoli ocenić, na ile interwencje funduszy europejskich są adekwatnym instrumentem wdrażania założeń SUE RMB oraz osiągnięcia przyjętych dla niej wskaźników. Interwencja w ramach RPO WM 2014-2020 będzie stanowiła niezaprzeczalny wkład w osiągnięcie globalnych celów SUE RMB. Wkład Programu w realizację SUE RMB zostanie uwzględniony poprzez działania dotyczące większości wspieranych z UE dziedzin, tj. m.in.: badań

i rozwoju, transferu technologii i innowacji, zmian klimatycznych i ochrony środowiska naturalnego, kultury, transportu, budowania kapitału ludzkiego i społecznego oraz rynku pracy.

ROZDZIAŁ 5 – SZCZEGÓLNE POTRZEBY OBSZARÓW GEOGRAFICZNYCH NAJBARDZIEJ DOTKNIĘTYCH UBÓSTWEM LUB GRUP DOCELOWYCH NAJBARDZIEJ ZAGROŻONYCH DYSKRYMINACJĄ LUB WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM

[SEKCJA 5]

(podstawa: art. 96 ust. 4 lit. a) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

5.1 OBSZARY GEOGRAFICZNE NAJBARDZIEJ DOTKNIĘTE UBÓSTWEM/ GRUPY DOCELOWE NAJBARDZIEJ ZAGROŻONE DYSKRYMINACJĄ LUB WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM

[SEKCJA 5.1]

Na zjawisko ubóstwa składa się wielu czynników, wśród których dominuje czynnik społeczno-ekonomiczny, powiązany z dochodami. Ubóstwo w różnym stopniu dotyka poszczególnych grup społecznych. Społeczna mapa zagrożenia ubóstwem nie zmienia się w ostatnich latach w istotny sposób, co potwierdzają także dane za 2013 r.⁴³

Ubóstwo skrajne w Polsce (poniżej poziomu minimum egzystencji) dotyczy 7,4% (na Mazowszu 5,7%). Najczęściej są nimi zagrożone gosp. domowe z osobami bezrobotnymi (z 1 osobą stopa ubóstwa wyniosła 14%; z dwoma – 33%). Poziom ubóstwa zależy od źródła dochodów. W najtrudniejszej sytuacji są osoby utrzymujące się z tzw. innych niezarobkowych źródeł dochodów (ok. 22%). Wyższa niż przeciętna stopa ubóstwa dotyczy rolników i osób utrzymujących się głównie z rent (13%) oraz osób pracujących na stanowiskach robotniczych (10%). Duży wpływ na poziom ubóstwa ma wykształcenie (17%, kiedy głowa rodziny ma najwyższe gimnazjalne wykształcenie). Grupę najbardziej zagrożoną ubóstwem stanowią rodziny wielodzietne (10% w małżeństwach z 3 oraz 23% z 4 i większą liczbą dzieci). Częściej ubóstwem zagrożone są dzieci i młodzież (10%), osoby w gospodarstwach domowych z co najmniej 1 osobą niepełnosprawną (11%), mieszkańcy wsi (11,6%). Potrzeby określonych grup docelowych zagrożonych ubóstwem będą ukierunkowywały wsparcie w RPO WM 2014-2020.

Problem ubóstwa ma także wymiar terytorialny. GUS i Bank Światowy przeprowadziły analizę zróżnicowania ubóstwa dla 66 podregionów Polski⁴⁴. Najwyższy odsetek ubogich (min. 29%)⁴⁵ jest w 3 podregionach województwa lubelskiego i 1 świętokrzyskiego. Województwo mazowieckie należy do 4 o najniższym poziomie ubóstwa (14%), a Warszawa (6,2%) jest jednym z 5 podregionów o najniższym poziomie ubóstwa (poniżej 9%). Średnia dla 66 podregionów to 18,4 %. Dane dotyczące podregionów Mazowsza (warszawski zachodni /10,8%/ , warszawski wschodni /12,8%/ , ciechanowsko-płocki /18,2%/ , ostrołęcko-siedlecki /21,1%/ , radomski /23,5%/) wskazują na znaczące zróżnicowanie ubóstwa w regionie.

Liczba osób z niepełnosprawnościami będzie miała znaczący wpływ na zakres interwencji na rzecz walki z ubóstwem. W 2011 r. osoby niepełnosprawne stanowiły 9,8% ludności województwa (11,3% w 2002 r.), tj. 515,7 tys. osób. Inne istotne zjawisko wpływające na interwencję w zakresie rynku pracy, rozwoju usług opiekuńczych i placówek dziennego pobytu, usług opieki zdrowotnej, to odnotowane i prognozowane zjawisko wzrostu udziału w populacji Mazowsza osób starszych (65+). W latach 2010, 2015, 2020, 2025, 2030 i 2035 będą one stanowiły odpowiednio 13,9%, 14,6%, 16,6%, 19,1%, 20,9%, 22,5% populacji⁴⁶. Wyznaczanie obszarów najbardziej dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, tzw. obszarów deficytowych, a tym samym wymagających intensywniejszego wsparcia finansowego i organizacyjnego w ramach Programu, w osiach dotyczących rynku pracy, włączenia społecznego i edukacji, opierać się będzie na wskaźnikach społeczno – gospodarczych. Ich dobór wynika ze struktury instytucjonalnej wymienionych dziedzin

⁴³ Ubóstwo ekonomiczne w Polsce w 2013 r. (na podstawie badań budżetów gospodarstw domowych), GUS, 30 maja 2014 r., s. 3-8

⁴⁴ Mapy ubóstwa na poziomie podregionów w Polsce z wykorzystaniem estymacji pośredniej, GUS, Warszawa, lipiec 2014 r.

⁴⁵ Jeden z podwskaźników, które są uwzględnione w Strategii Europa 2020.

⁴⁶ Na podstawie Prognoza ludności na lata 2008-2035, GUS 2009, s. 229

polityki społeczno-gospodarczej, z potrzeby dostosowania niektórych mierników do wskaźników krajowych, czy unijnych. Wskaźniki do określania obszarów deficytowych pochodzić będą ze statystyki publicznej i resortowej. Poza tym będą opracowywane na podstawie danych instytucji Samorządu Województwa Mazowieckiego (WUP, MCPS), Instytucji Wdrażających (IW) Programu, czy jednostek organizacyjnych UMWM.

Rozwój rynku pracy (CT 8)

Ze względu na kompetencje JST w zakresie przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy, obszary deficytowe w CT 8 to powiaty. Punktem odniesienia dla koncentracji terytorialnej będą poniższe wskaźniki:

- stopa bezrobocia rejestrowanego;
- efektywność zatrudnieniowa;
- jednostki nowo zarejestrowane wg REGON na 10 tys. ludności;
- obciążenie demograficzne (osoby w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym);
- udział kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych;
- udział osób w wieku powyżej 30 lat w ogólnej liczbie bezrobotnych.

Wyznaczanie obszarów deficytowych w CT 8 będzie zadaniem powierzonym WUP.

Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem (CT 9)

Ze względu na kompetencje JST w zakresie włączenia społecznego i walki z ubóstwem, obszary deficytowe w CT 9 to gminy. Punktem odniesienia dla koncentracji terytorialnej będzie zbiorczy wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, składający się z trzech podwskaźników:

- zagrożenia ubóstwem;
- pogłębionej deprivacji materialnej;
- niskiej intensywności pracy.

Wymienione wskaźniki są zgodne ze wskaźnikami Strategii Europa 2020 oraz KPPU 2020, co zapewni precyzyjne określenie realizacji celu w postaci obniżenia wskaźnika zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Wyznaczanie obszarów deficytowych w CT 9 będzie realizowane przez MCPS.

Edukacja dla rozwoju regionu (CT 10)

W CT 10 obszary deficytowe, o niewystarczającym poziomie udziału dzieci w edukacji przedszkolnej, będą wyznaczone dla typu operacji *upowszechnianie i wsparcie edukacji przedszkolnej* (PI 10i), na podstawie wskaźnika mierzonego na poziomie gminy:

- odsetek dzieci w wieku 3-4 lat objętych edukacją przedszkolną.

Pozostałe działania w PI 10i, działania w PI 10iii i w PI 10iv będą miały charakter uniwersalny, bez ukierunkowywania na określone obszary. Ze względu na wymagania rynku pracy i potrzebę horyzontalnego prowadzenia działań, wsparcie będzie kierowane na wskazane zagadnienia.

Wyznaczanie obszarów deficytowych w zakresie edukacji przedszkolnej będzie powierzone departamentowi UM WM właściwemu w zakresie edukacji lub IW dla CT 10 w RPO WM.

Poza wymienionymi dla każdego CT wskaźnikami, do określania obszarów deficytowych będą mogły być wykorzystane dodatkowe informacje i wskaźniki ze statystyki publicznej, resortowej i/lub dane opracowywane przez wymienione przy CT 8, 9 i 10 jednostki, którym będzie powierzone zadanie opracowania koncepcji wyznaczania obszarów deficytowych oraz przedstawianie propozycji alokacji

środków finansowych dla tych obszarów. Propozycje te, będą przedkładane do akceptacji Zarządowi Województwa Mazowieckiego i KM.

IZ zakłada, że mechanizmem przeciwdziałającym negatywnym trendom rozwojowym na obszarach deficytowych będzie zwiększona alokacja. Szczegółowy opis tego mechanizmu będzie opisany w SZOOP.

5.2 STRATEGIA SŁUŻĄCA ZASPOKOJENIU SZCZEGÓLNYCH POTRZEB OBSZARÓW GEOGRAFICZNYCH/ GRUP DOCELOWYCH NAJBARDZIEJ DOTKNIĘTYCH UBÓSTWEM ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WKŁAD ZINTEGROWANEGO PODEJŚCIA [SEKCJA 5.2]

Ze względu na złożoność zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego, szansą uzyskania efektów w zakresie działań na rzecz zmniejszenia tego problemu są prowadzone równoległe, komplementarne działania:

- kompleksowe, zindywidualizowane wsparcie osób ubogich, wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym ukierunkowane na aktywizację zawodową;
- działania o charakterze profilaktycznym, zapobiegające powstawaniu ubóstwu (profilaktyka zdrowotna, wspieranie rodzin, edukacja, kształcenie dorosłych);
- tworzenie miejsc pracy dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- stosowanie klauzul społecznych w ramach odpowiednich priorytetów inwestycyjnych.

Wielopłaszczyznowość problemu walki z wykluczeniem społecznym i ubóstwem podkreśla *Strategia Europa 2020* oraz UP.

Działania związane ze wsparciem osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym będą realizowane w RPO WM 2014-2020 w następujących osiach priorytetowych:

- VI OP *Jakość życia* (działania powiązane z działaniami w IX Osi)
- VIII OP *Rozwój rynku pracy*
- IX OP *Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem*
- X OP *Edukacja dla rozwoju regionu*.

Tabela 22 - Przedsięwzięcia mające na celu zaspokojenie szczególnych potrzeb obszarów geograficznych/grup docelowych najbardziej dotkniętych ubóstwem

Grupa docelowa/ Obszar geograficzny	Główne typy planowanych przedsięwzięć stanowiących część zintegrowanego podejścia	Oś priorytetowa	Fundusz	Kategoria regionu	Priorytet Inwestycyjny
Obszary deficytowe w zakresie dostępu do usług opieki zdrowotnej	Inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia wynikające ze zdiagnozowanych potrzeb regionu oraz ze zidentyfikowanych obszarów deficytów na poziomie krajowym.	VI	EFRR	Region lepiej rozwinięty	9a
Obszary zdegradowane	Rozwój infrastruktury technicznej na obszarach rewitalizowanych w celu ich aktywizacji społecznej i gospodarczej. Odnowa tkanki mieszkaniowej, w zakresie części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych, jako element szerszego działania rewitalizacyjnego.	VI	EFRR	Region lepiej rozwinięty	9b
Obszary o wysokiej stopie bezrobocia	Pakiet narzędzi na rzecz zwiększenia stopnia wykorzystania rezerw regionalnego rynku pracy, obejmujący: diagnozowanie indywidualnej sytuacji uczestników projektów i pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy,	VIII	EFS	Region lepiej rozwinięty	8i

	podnoszenie lub zmiana kwalifikacji zawodowych oraz ich lepsze dopasowanie do potrzeb rynku pracy, pomoc w zdobyciu doświadczenia zawodowego, wspieranie samozatrudnienia i powstawania nowych miejsc pracy, wspieranie mobilności, w tym na poziomie międzynarodowym w ramach sieci EURES.				
Obszary o wysokiej stopie bezrobocia	Zwiększenie dostępności do opieki nad dziećmi do lat 3 oraz wspieranie powstawania nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3.	VIII	EFS	Region lepiej rozwinięty	8iv
Obszary o wysokim wskaźniku zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	Integracja osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym ukierunkowana na aktywizację społeczno-zawodową. Wsparcie rodzin wielodzietnych, ubogich rodzin z dziećmi, rodzin z osobami starszymi, rodzin z osobami z niepełnosprawnościami oraz rodzin z innymi osobami zależnymi i rodziców samotnie wychowujących dzieci.	IX	EFS	Region lepiej rozwinięty	9i
Obszary o wysokim wskaźniku zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	Rozwój dziennych form wsparcia, usług środowiskowych, usług społecznych dla osób zależnych. Pomoc dla dzieci i rodzin zagrożonych dysfunkcją, obejmujące wsparcie systemu pieczy zastępczej. Wdrażanie programów wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci zagrożonych niepełnosprawnością i niepełnosprawnych. Wdrażanie programów wczesnego wykrywania i profilaktyki cukrzycy.	IX	EFS	Region lepiej rozwinięty	9iv
Obszary o wysokim wskaźniku zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	Tworzenie miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Świadczenie usług wspierających rozwój ekonomii społecznej.	IX	EFS	Region lepiej rozwinięty	9v
Obszary o niskim odsetku dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym	Upowszechnianie i wsparcie edukacji przedszkolnej;	X	EFS	Region lepiej rozwinięty	10i

W Programie będą podejmowane działania na rzecz poprawy sytuacji społecznej i gospodarczej na obszarach szczególnie dotkniętych wykluczeniem społecznym i ubóstwem w ramach EFS, wspierane działaniami realizowanymi z EFRR. Obszary te będą traktowane priorytetowo w zakresie wsparcia finansowego i organizacyjnego, co powinno przynieść efekt w postaci obniżenia na Mazowszu wskaźnika zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

W VIII OP realizowane będą kompleksowe przedsięwzięcia na rzecz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych, a także działania skierowane do osób zainteresowanych założeniem własnej działalności gospodarczej. Istotne będzie także wsparcie działań umożliwiających powrót lub wejścia na rynek pracy osobom, które ze względu na pełnienie funkcji opiekuńczych, znajdują się poza rynkiem pracy. Rezultatem wymienionych działań będzie zwiększenie zatrudnienia. Ten sam rezultat będzie uzyskany przez realizowanie działań w zakresie zwiększenia liczby i miejsc pracy w sektorze MŚP poprzez pomoc ukierunkowana na podejmowanie własnej działalności gospodarczej.

Istnieje bezpośredni związek między działaniami na rzecz zwiększenia dostępności do zatrudnienia i zwiększenia wskaźnika zatrudnienia, a ograniczeniem skali ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym, dlatego działania dotyczące wyrównania deficytów w tym zakresie są szczególnie istotne.

Także interwencja w IX OP ukierunkowana będzie w dużym stopniu na aktywizację zawodową i społeczną osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym w PI 9i i PI 9v. Będzie jednak skierowana do osób bardziej oddalonych od rynku pracy. Oznacza to niższe niż w OP VIII rezultaty mierzone wskaźnikiem zatrudnialności. W IX Osi przewidziano także działania profilaktyczne, przeciwdziałające ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, co także przekłada się na rezultat OP. Dodatkowo realizowane będą działania na rzecz zwiększenia dostępności i jakości usług społecznych i zdrowotnych. Mają one także charakter prozatrudnieniowy – tworzą miejsca pracy w usługach społecznych, a także umożliwiają podjęcie pracy osobom dotychczas opiekującym się osobami zależnymi.

Działania w OP X wspierają interwencje w zakresie rynku pracy i włączenia społecznego. Ukierunkowanie edukacji na dostosowanie do potrzeb rynku pracy oraz zwiększenie dostępności do edukacji przedszkolnej stanowi podstawę do aktywności zawodowej.

Zakłada się, że przeciwdziałanie problemom na obszarach deficytowych i podjęcie odpowiednich działań zwiększy spójność regionu i umożliwi także w ten sposób dalszy jego rozwój.

**ROZDZIAŁ 6 - SZCZEGÓLNE POTRZEBY OBSZARÓW DOTKNIĘTYCH POWAŻNYMI I TRWALE
NIEKORZYSTNYMI WARUNKAMI NATURALNYMI LUB DEMOGRAFICZNYMI**

[SEKCJA 6]

(podstawa: art. 96 ust. 4 lit. b) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013).

Nie dotyczy – Województwo Mazowieckie nie należy do regionów, o których mowa w art. 174 TEFU.

ROZDZIAŁ 7 - INSTYTUCJE I PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE ZA ZARZĄDZANIE, KONTROLĘ I AUDYT ORAZ ROLA POSZCZEGÓLNYCH PARTNERÓW
[SEKCJA 7]

(podstawa: art. 96 ust. 5 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

7.1. ODPOWIEDNIE INSTYTUCJE I PODMIOTY

[SEKCJA 7.1]

(podstawa: art. 96 ust. 5 lit. a) i b) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 23 - Odpowiednie instytucje i podmioty

Instytucja	Nazwa instytucji	Kierownik instytucji
Instytucja Zarządzająca	Zarząd Województwa Mazowieckiego	Marszałek Województwa
Instytucja Certyfikująca	Zarząd Województwa Mazowieckiego	Marszałek Województwa
Instytucja Audytowa	Ministerstwo Finansów Departament Ochrony Interesów Finansowych Unii Europejskiej	Minister właściwy ds. finansów publicznych
Instytucja Płatnicza	Ministerstwo Finansów Departament Instytucji Płatniczej	Minister właściwy ds. finansów publicznych

7.2. ZAANGAŻOWANIE WŁAŚCIWYCH PARTNERÓW

[SEKCJA 7.2]

(podstawa: art. 96 ust. 5 lit. c) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

7.2.1. PRZEDSIĘWZIĘCIA PODJĘTE W CELU ZAANGAŻOWANIA WŁAŚCIWYCH PARTNERÓW W PRZYGOTOWANIE PROGRAMU OPERACYJNEGO ORAZ ROLA TYCH PARTNERÓW WE WDRAŻANIU, MONITOROWANIU I EWALUACJI PROGRAMU OPERACYJNEGO

[SEKCJA 7.2.1]

Z przepisami ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712, z późn. zm.), ZWM pełni rolę IZ, na którą sędowano opracowanie RPO WM 2014-2020. Zgodnie z przyjętym modelem programowania dla nowej perspektywy finansowej UE w województwie mazowieckim, zostały powołane trzy Zespoły zadaniowe (redakcyjno-programowy⁴⁷, ds. Aktualizacji Strategii⁴⁸ (...), ds. rekomendacji⁴⁹), których zadaniem jest zaangażowanie/włączenie podmiotów społeczno-gospodarczych w działania na rzecz rozwoju regionu i powiązanie programu z dokumentami strategicznymi (m.in. z SRWM) oraz wykorzystanie doświadczeń z realizacji projektów w perspektywie finansowej 2007-2013.

Z uwagi na fakt, iż zasada partnerstwa stanowi jedną z fundamentalnych zasad programowania 2014-2020, Samorząd Województwa Mazowieckiego dokłada wszelkich starań, aby aktywne uczestnictwo partnerów społeczno-gospodarczych w przedmiotowym procesie było rzeczywiste na wszystkich etapach prac nad RPO WM 2014-2020. Zasada partnerstwa podczas programowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji Programu będzie realizowana w oparciu o art. 5 rozporządzenia nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r., zapisy UP, Europejski kodeks postępowania w zakresie partnerstwa w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych oraz o wytyczne horyzontalne ministra właściwego ds. infrastruktury i rozwoju przygotowane we współpracy z partnerami. Instytucją koordynującą prace nad przygotowaniem Programu jest Departament Rozwoju Regionalnego i Funduszy Europejskich, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie (UMWM).

W związku z powyższym przyjęto trzyetapowe podejście do prac nad RPO WM 2014-2020:

- I etap - konsultacje społeczne Założeń RPO WM 2014-2020;
- II etap – partycypacja społeczno-gospodarcza przy współtworzeniu projektu RPO WM 2014-2020;
- III etap - konsultacje społeczne projektu RPO WM 2014-2020.

I Etap prac - Założenia do RPO WM na lata 2014-2020 – konsultacje społeczne

Przygotowanie projektu RPO WM 2014-2020 poprzedziło opracowanie Założeń do RPO WM 2014-2020, które zostały sporządzone w celu wyznaczenia obszarów wsparcia dla dwufundusowego Programu. Prace nad przedmiotowym dokumentem toczyły się od **września 2012 r.** w ramach licznych spotkań ww. Zespołów zadaniowych i ostatecznie zostały przyjęte przez ZWM Uchwałą nr 2447/212/12 w dniu **27 listopada 2012 r.**, a następnie poddane zostały procesowi konsultacji społecznych, które odbyły się w terminie: **3-21 grudnia 2012 r.**

Komunikaty o konsultacjach oraz informacje o dokumencie dystrybuowano z wykorzystaniem stron internetowych Urzędu, w tym strony BIP oraz funkcjonujących na terenie województwa mazowieckiego Regionalnych Ośrodków Europejskiego Funduszu Społecznego. Ponadto, wykorzystano także tradycyjną drogę korespondencyjną oraz zorganizowano spotkania informacyjne,

⁴⁷Zespół redakcyjno-programowy Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego dla perspektywy finansowej 2014-2020.

⁴⁸Zespół do spraw Aktualizacji i Monitorowania Realizacji Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego i Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego oraz koordynacji prac nad przygotowaniem oraz wdrożeniem dokumentów programowych Województwa Mazowieckiego dla perspektywy finansowej 2014-2020.

⁴⁹Zespół do spraw opracowania rekomendacji do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego dla perspektywy finansowej 2014-2020.

które miały na celu przedstawienie założeń oraz wymianę uwag dot. przedmiotowego dokumentu. Uruchomiono również aplikację umożliwiającą zgłoszenie propozycji projektów strategicznych do realizacji w ramach RPO WM 2014-2020 – Mazowiecki Bank Projektów.

Wszystkie przyjęte uwagi i komentarze stanowiły bardzo cenne zaplecze analityczne. Zgłoszone uwagi nie zostały wprowadzone do Założeń RPO WM 2014-2020, lecz w przypadku uzasadnienia merytorycznego zostały one uwzględnione we Wstępnym Projekcie RPO WM 2014-2020. Wnioski ze współpracy oraz jej szczegółowy przebieg, zostały przedstawione w formie Raportu z konsultacji społecznych.

II Etap - Wstępny Projekt RPO WM na lata 2014-2020 (WP RPO WM 2014-2020)- partycypacja społeczno-gospodarcza

Ww. dokument został opracowany pod koniec **grudnia 2012 r.** i stanowił pierwszą wersję projektu RPO WM 2014-2020. Powstał przy udziale Zespołów zadaniowych, w oparciu o Założenia do RPO WM na lata 2014-2020 oraz uwagi zgłoszone w procesie konsultacji społecznych, a także w bezpośredniej współpracy z partnerami społeczno-gospodarczymi. Sprecyzowano wstępne obszary wsparcia w ramach celów tematycznych, zweryfikowano zgodność przedstawionych w dokumencie zapisów z dokumentami strategicznymi, opracowano zarys diagnozy społeczno-gospodarczej oraz analizę SWOT. Wszystkie przyjęte uwagi i komentarze stanowiły bardzo cenne zaplecze analityczne. WP RPO WM 2014-2020 został przyjęty przez ZWM w dniu **8 stycznia 2013 r.**, a następnie przekazany do zaopiniowania MIR.

Następnie w oparciu o zasadę partnerstwa ZWM w dniu **26 lutego 2013 r.**, przyjął *Metodykę włączania partnerów społeczno-gospodarczych w prace nad RPO WM 2014-2020*, która stanowi podstawę współpracy z podmiotami zewnętrznymi w całym okresie programowania (wypracowany system organizacyjny został szczegółowo przedstawiony poniżej). W oparciu o przedmiotowy dokument, w dniu **28 marca 2013 r.** odbyło się spotkanie inicjujące cykl prac podzespołów tematycznych ds. współtworzenia projektu RPO WM 2014-2020.

Przedmiotowa współpraca odbywała się zgodnie z przyjętym harmonogramem prac. Efektem współpracy z partnerami społeczno-gospodarczymi było przeprowadzenie analizy zapisów Programu, w odniesieniu do diagnozy społeczno-gospodarczej, celów szczegółowych, określenie ram zaproponowanego wsparcia w kontekście uwarunkowań wskazanych w dokumentach programowych UE oraz krajowych, w celu jak najefektywniejszego, odpowiadającego potrzebom społeczno-gospodarczym ukierunkowania RPO WM 2014-2020. Główny nacisk w zakresie przedmiotowej współpracy położono na analizę obszarów interwencji, systemu wskaźników, priorytetyzację działań w ramach poszczególnych osi oraz wymiar terytorialny. Poruszone zostały również kwestie pomocy publicznej, instrumentów finansowych oraz polityk horyzontalnych. Szerokie zainteresowanie partnerów wzbudzały kwestie z zakresu rozszerzenia podejścia terytorialnego o ideę projektów partnerskich. Przedmiotowe uzgodnienia dokonywały się w formie bezpośrednich spotkań lub drogą mailową. W celu jak najszerzej komunikacji z partnerami na stronie internetowej www.rpo.mazovia.pl utworzono podstronę poświęconą nowej perspektywie finansowej, na której znajdują się informacje dotyczące przygotowań Programu oraz ogólne informacje na temat nowej perspektywy finansowej UE.

W ww. współpracy opracowano projekt RPO WM 2014-2020 (wersja 1.1). Dokument został zaprezentowany w **czerwcu 2013 r.**, w ramach zorganizowanego cyklu spotkań konsultacyjnych, w największych miastach subregionów (Ciechanów, Ostrołęka, Płock, Radom, Siedlce, Warszawa). Podczas spotkań omawiano obszary interwencji oraz przedstawiono ścieżkę prac nad RPO WM 2014-2020. W warsztatach udział wzięli przedstawiciele JST, NGO, podmiotów społeczno-gospodarczych oraz mieszkańcy subregionu. Przedmiotowe spotkania posłużyły zaktywizowaniu szerokiego grona słuchaczy do współpracy na rzecz Programu.

W październiku 2013 r. we wszystkich ośrodkach subregionalnych województwa zorganizowano spotkania z przedstawicielami władz, organów i instytucji oraz środowisk lokalnych na temat przyszłych priorytetów rozwoju Mazowsza. Jednym z głównych tematów rozmów były instrumenty wymiaru terytorialnego – ZIT i mechanizm RIT. Podczas konferencji została omówiona m.in.: koncepcja i mechanizm działania, rola partnerstwa oraz miast liderów, finansowanie oraz przykładowe interwencje realizowane w ramach RIT.

W listopadzie 2013 r. rozpoczęły się konsultacje społeczne, w sprawie Prognozy oddziaływania na środowisko. W ramach konsultacji społecznych zostały zorganizowane spotkania ze środowiskami i instytucjami społecznymi oraz ekologicznymi. Przedmiotowe konsultacje miały znaczny wpływ na konstrukcję Programu, w szczególności w ramach OP III, IV i V.

W grudniu 2013 r. zorganizowana została druga tura spotkań w ramach czterech podzespołów tematycznych Zespołu redakcyjno-programowego. Temat rozmów stanowiła koncentracja tematyczna oraz finansowa projektu RPO WM 2014-2020. Dokonane zmiany pozwoliły na ukierunkowanie znacznej wysokości środków na obszary szczególnie problemowe, bądź istotne dla dalszego rozwoju Mazowsza.

W lutym/marcu 2014 r. we wszystkich ośrodkach subregionalnych województwa oraz w Warszawie, zorganizowano kolejny cykl konferencji z członkami i przedstawicielami ZIT oraz RIT. Podczas konferencji został omówiony m.in.: postęp prac związany z wyborem inwestycji realizowanych w ramach ZIT i RIT.

III Etap – projekt RPO WM 2014-2020 (wersja 1.2) – konsultacje społeczne

W dniu 28 stycznia 2014 r., ZWM podjął uchwałę o przyjęciu projektu Programu (wersja 1.2) i przeprowadzeniu konsultacji społecznych, które odbyły się w dniach **29 stycznia – 5 marca br.** Komunikaty o konsultacjach oraz informacje o dokumencie dystrybuowano z wykorzystaniem stron internetowych Urzędu, w tym strony BIP oraz dziennika informacyjnego o zasięgu krajowym. Ponadto zorganizowano konferencje uzgadniające, które miały na celu przedstawienie założeń oraz wymianę uwag do Programu. Propozycje zmian przedłożone w formularzach dotyczyły przede wszystkim inwestycji w wymiarze terytorialnym, rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, korekt zapisów części diagnostycznej, obszaru interwencji w poszczególnych priorytetach inwestycyjnych, czy rozszerzenia listy potencjalnych beneficjentów. Wnioski ze współpracy oraz jej szczegółowy przebieg, zostały przedstawione w formie Raportu z konsultacji społecznych, dostępnego na stronie internetowej.

Zaangażowanie partnerów społeczno-gospodarczych w proces wdrażania, monitorowania i ewaluacji RPO WM 2014-2020

Realizację zasady partnerstwa na etapie wdrażania zapewni KM, w składzie którego uwzględniona będzie m.in. szeroka reprezentacja partnerów społeczno-gospodarczych odpowiadających specyfice Programu i poszczególnym sektorom gospodarki.

Poprzez aktywne uczestnictwo w KM, partnerzy będą mieć możliwość zarządzania Programem m.in. poprzez zatwierdzanie kryteriów wyboru projektów. Szczegółowy opis zaangażowania podmiotów społeczno-gospodarczych w prace KM oraz ich zadania zostaną przedstawione w regulaminie prac Komitetu.

Na etapie monitorowania i ewaluacji zasada partnerstwa będzie realizowana poprzez przekazywanie partnerom informacji o postępie realizacji Programu w systemie sprawozdawczości. Przedmiotowe działania będą mogły być wspierane m.in. w ramach środków z PT.

Metodyka zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych

Zaangażowanie partnerów społeczno-gospodarczych do współpracy, mającej na celu współtworzenie zapisów do RPO WM 2014-2020, odbywało się w ramach uporządkowanego systemu prac w oparciu o już funkcjonujące zespoły zadaniowe z uwzględnieniem jedynie koniecznych modyfikacji.

Przedmiotowe prace umocowano Zarządzeniem Marszałka Województwa Mazowieckiego Nr 381/13 z dnia 3 kwietnia 2013 r. Na potrzeby wdrożenia zasady partnerstwa, dokonano modyfikacji Zespołu redakcyjno-programowego poprzez wprowadzenie wewnętrznego podziału na podzespoły tematyczne oraz rozszerzenia składu osobowego uwzględniającego szerokie grono interesariuszy.

Wypracowany w podzespołach kształt Programu każdorazowo przekazywany był do uzgodnienia na ogólnym posiedzeniu Zespołu redakcyjno-programowego. Następnie ostateczne stanowisko przekazywano pod obrady Zespołu ds. Aktualizacji Strategii. Po uzyskaniu pozytywnego stanowiska, dokument był przekazywany na posiedzenie ZWM.

Dobór partnerów

Metodyka wyboru została oparta o zasadę reprezentatywności/przedstawicielstwa oraz powszechności, a także przejrzystości i bezstronności. Podjęto starania, aby w partnerstwie uczestniczyły uznane organizacje partnerów społecznych, w szczególności ogólne organizacje międzybranżowe i sektorowe oraz środowiska opiniotwórcze. Zgodnie z wytycznymi KE, wybór partnerów obejmował najbardziej reprezentatywne organizacje, które działają w obszarach objętych wsparciem w ramach nowej perspektywy finansowej UE. Dlatego też, zwrócono się do instytucji przedstawicielskich (przedsiębiorców i pracodawców, instytucji naukowych, organizacji pozarządowych i środowiskowych, jednostek samorządu terytorialnego, instytucji rządowych) z prośbą o wyznaczenie dwóch przedstawicieli, którzy będą brali udział w pracach ww. podzespołów tematycznych. Ponadto w związku z zamieszczeniem na stronie internetowej informacji o prowadzonych pracach do udziału zostały również zaangażowane wszystkie inne zainteresowane podmioty, które wyraziły chęć uczestnictwa w pracach na rzecz perspektywy finansowej UE 2014-2020.

7.2.2. GRANTY GLOBALNE

[SEKCJA 7.2.2]

(podstawa: art. 6 ust. 1 rozporządzenia (UE) nr 1304/2013)

Na obecnym etapie programowania nie przewiduje się stosowania grantów globalnych.

7.2.3. ALOKOWANIE ZASOBÓW PRZEZNACZONYCH NA BUDOWANIE POTENCJAŁU

[SEKCJA 7.2.3]

(podstawa: art. 6 ust. 2 i 3 rozporządzenia (UE) nr 1304/2013)

Program kładzie nacisk na aktywne włączenie w jego implementację partnerów społecznych na każdym poziomie:

- na etapie programowania:
 - ✓ partycypacja i konsultacje społeczne;
- na etapie wdrażania:
 - ✓ udział w pracach Komitetu Monitorującego;
 - ✓ wsparcie doradcze dla beneficjentów;
 - ✓ działania informacyjno – promocyjne;
- na etapie ewaluacji:
 - ✓ monitoring.

Należy podkreślić, że wiele z planowanych do realizacji w ramach RPO WM 2014-2020 działań przewiduje partnerskie podejście, w szczególności Projekty Partnerskie. Oznacza to, że we wdrażanie projektów w ramach określonych priorytetów inwestycyjnych będą zaangażowani partnerzy społeczni oraz organizacje pozarządowe. Podejmowane działania przyczynią się również do zwiększania potencjału tych podmiotów i pełniejszej realizacji zasady partnerstwa. Dotyczy to

w szczególności następujących priorytetów inwestycyjnych: 3a (EFRR), 4a (EFRR), 8i (EFS), 9b (EFRR), 9i (EFS), 9iv (EFS), 9v (EFS), 10iii (EFS), 10iv (EFS).

Mazowsze, jako region lepiej rozwinięty, nie przewiduje w Programie wydzielenia odrębnej alokacji w poszczególnych OP na wzmacnianie potencjału NGO. PP są mechanizmem pozwalającym na jak największe wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych przy jednoczesnym zapewnieniu elastycznego podejścia do wzmacniania potencjału organizacji pozarządowych, zgodnie z zapotrzebowaniem i rozwijanie go w sposób realizujący jednocześnie główne cele i wskaźniki Programu.

Należy również podkreślić, że partnerzy społeczni i organizacje pozarządowe będą mieli możliwość występowania w podwójnej roli – jako beneficjenci oraz partnerzy wsparcia udzielanego w ramach RPO WM 2014-2020, a także jako członkowie KM.

ROZDZIAŁ 8 - KOORDYNACJA MIĘDZY FUNDUSZAMI POLITYKI SPÓJNOŚCI, EFRROW, EFMR ORAZ INNYMI UNIJNYMI I KRAJOWYMI INSTRUMENTAMI FINANSOWANIA ORAZ EBI [SEKCJA 8]

(podstawa: art. 96 ust. 6 lit. a) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Skuteczność wsparcia udzielanego w ramach RPO WM 2014-2020 oraz osiągnięcie określonych w nim celów zależy w ogromnej mierze od zapewnienia komplementarności, czyli jednej z głównych zasad gwarantujących zabezpieczenie zachowania spójności pomiędzy wsparciem funduszy Programu a działaniami, politykami i priorytetami Wspólnoty oraz jej instrumentami finansowymi. Zasada ta polega na zapewnieniu mechanizmów pozwalających na jej wdrożenie w sposób jak najbardziej efektywny. Sprawnie funkcjonujący system koordynacji wszystkich obszarów komplementarnych realizowany będzie w ramach RPO WM 2014-2020 na dwóch poziomach, tj. programowania oraz zarządzania i wdrażania. Na obydwu płaszczyznach przyjęte zostały mechanizmy koordynacji zdefiniowane w wymiarze krajowym tj. na płaszczyźnie UP, poszczególnych CT, funduszy EFSI i programów operacyjnych oraz w wymiarze regionalnym. Rozwiązania służące koordynacji zostały określone w zakresie obszarów interwencji, kategorii beneficjentów, grup docelowych, identyfikacji komplementarnych osi, podziału zakresów interwencji oraz wykorzystania podejścia terytorialnego w realizacji projektów.

Określone przez IZ RPO WM 2014-2020 mechanizmy komplementarności zostaną uwzględnione w odpowiednich procedurach zarządzania programem oraz w dokumentach wdrożeniowych. Funkcje związane z koordynacją na poziomie programu operacyjnego realizowane są oprócz IZ przez KM, który, zgodnie z przepisami rozporządzenia 1303/2013, powoływany jest w celu przeglądu wdrażania Programu i postępów w osiąganiu jego celów i wyników.

W ramach systemu koordynacji IZ RPO WM 2014-2020 deklaruje, że:

- na etapie wdrażania stosowane będą przepisy UE w zakresie warunków dopuszczalności pomocy państwa;
- na etapie wdrażania stosowane będą krajowe wytyczne horyzontalne dla perspektywy finansowej 2014-2020;
- na etapie wdrażania stosowane będą odpowiednio przepisy krajowe w zakresie Prawo zamówień publicznych lub odpowiednich przepisów Unii Europejskiej;
- na etapie wdrażania stosowane będą procedury antykorupcyjne obowiązujące w IZ i w instytucjach wdrażających;
- na etapie wdrażania stosowane będą klauzule społeczne adekwatnie do realizowanych działań;
- udzielona (ewentualnie) pomoc dużym przedsiębiorstwom i przedsiębiorcom nie spowoduje znacznej utraty miejsc pracy w istniejących lokalizacjach tego przedsiębiorcy na terytorium Unii Europejskiej w związku z realizacją dofinansowywanego projektu;
- zobowiązania dotyczące koncentracji tematycznej i demarkacji wynikające z UP będą przestrzegane.

Dla etapu zarządzania i wdrażania wstępnie zdefiniowane zostały następujące narzędzia koordynacji:

- architektura Programu sprzyjająca realizacji projektów komplementarnych i zintegrowanych. RPO WM 2014-2020 jest Programem dwufunduszowym obejmującym EFRR i EFS, osie priorytetowe obejmują powiązane ze sobą PI, co skutkuje m.in. skupieniem w jednej osi inwestycji, które w wyniku wzajemnego powiązania przynoszą znacznie większe oddziaływanie;

- KM, który zgodnie z przepisami rozporządzenia 1303/2013 powoływany jest w celu przeglądu wdrażania Programu. KM z horyzontalnego punktu widzenia będzie ukierunkowywał interwencję przy aktywnym udziale partnerów społeczno-gospodarczych;
- podział interwencji pomiędzy kraj/region oraz linia demarkacyjna jako narzędzie organizujące i wskazujące na podział zadań w odniesieniu do prowadzonej w ramach Programu interwencji;
- kategorie interwencji i WLWK wykorzystywane na etapie ogłaszania konkursów w sposób gwarantujący komplementarność i uzupełnianie się interwencji;
- możliwość podjęcia wspólnych działań instytucjonalnych, m.in. poprzez zaangażowanie podmiotów odpowiedzialnych za wdrażanie polityk branżowych województwa mazowieckiego;
- KT, w ramach którego realizowana będzie koordynacja interwencji finansowanych ze środków RPO WM 2014-2020 oraz pozostałych krajowych środków publicznych;
- ZIT/RIT dające możliwości wsparcia dla realizacji operacji/działań w ujęciu terytorialnym;
- preferencje - na poziomie poszczególnych PI przyjęte zostały preferencje których zastosowanie wzmacnia efekt dodany interwencji, np. inwestycje środowiskowe, tworzące miejsca pracy;
- system oceny i wyboru projektów - kryteria promujące projekty, które dzięki wzajemnemu powiązaniu przyniosą większe efekty oraz których efektem będzie zatrudnienie osób z grup defaworyzowanych na rynku pracy;
- promowanie projektów powiązanych z projektami realizowanymi w ramach innych programów operacyjnych. Przykładowe mechanizmy weryfikujące wzajemne powiązania pomiędzy projektami realizowanymi w ramach innych programów operacyjnych :
 - a) Inwestycja w ramach RPO WM 2014-2020: Rozbudowa systemu informacji przestrzennej na poziomie regionalnym;

Inwestycja w ramach innego PO: Budowa krajowego systemu informacji przestrzennej (PO PC);

Powiązanie: System budowany na poziomie krajowym będzie pozyskiwał dane z poziomu regionalnego w ramach systemu już stworzonego i nadal rozwijanego w latach 2014-2020.
 - b) Inwestycja w ramach RPO WM 2014-2020: Podnoszenie jakości kształcenia poprzez realizację projektów wykorzystujących narzędzia TIK wypracowanych na poziomie krajowym.

Inwestycja w ramach innego PO : Opracowanie materiałów metodycznych i dydaktycznych z wykorzystaniem TIK (POWER);

Powiązanie: Na poziomie regionalnym będą wykorzystywane efekty projektów realizowanych na poziomie centralnym.

Mechanizmy weryfikujące wzajemne powiązania: Kryteria promujące projekty wpisujące się/uzupełniające inwestycje krajowe; współpraca z IZ innych programów w celu weryfikacji powiązania inwestycji oraz przygotowanie i ocena powiązanych projektów;
- promowanie projektów oddziałujących na realizację przynajmniej dwóch celów tematycznych. Zidentyfikowane mechanizmy preferujące projekty o oddziaływaniu na przynajmniej dwa CT :

Typ projektu: Rozwój przedsiębiorstwa poprzez zakup maszyn i urządzeń wykorzystywanych w ramach kształcenia zawodowego;

CT na który oddziałuje projekt: 3 i 10;

Przykładowe mechanizmy preferujące projekty o oddziaływaniu na przynajmniej dwa CT: Kryteria promujące projekty, których efekty bezpośrednio oddziałują na przynajmniej dwa CT. Preferencyjne instrumenty wsparcia, np. dotacja.

- wiązki projektów – wprowadzenie mechanizmów umożliwiających realizację projektów zintegrowanych, tj. finansowanych równoległe z różnych PI. Przykłady wiązek projektów oraz mechanizmów stymulujących realizację inwestycji powiązanych poniżej:
 - a) Typ projektu: Inwestycje wiodące wynikające z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi / Strategii ZIT WOF;
Powiązany typ projektu: inwestycje towarzyszące wynikające z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi / Strategii ZIT WOF;
 - b) Typ projektu: Rewitalizacja;
Powiązany typ projektu: wsparcie dziedzictwa kulturowego i naturalnego; projekty z zakresu włączenia społecznego; projekty z zakresu samozatrudnienia; inne usługi publiczne (np. ochrona zdrowia);
 - c) Typ projektu: Szkolnictwo zawodowe;
Powiązany typ projektu: promowanie przedsiębiorczości.

Przykładowe mechanizmy stymulujące realizację inwestycji powiązanych Architektura programu skupiająca w jednej osi inwestycje, które w wyniku wzajemnego powiązania przynoszą znacznie większe oddziaływanie; harmonogramy konkursów pozwalające na równoległe przygotowanie i ocenę powiązanych projektów; kryteria promujące projekty, które dzięki wzajemnemu powiązaniu przyniosą większe efekty; zapisy umowy o dofinansowanie niwelujące ryzyko realizacji jedynie części inwestycji tj. wiązki projektów;

Wprowadzenie instrumentów ZIT i mechanizmu RIT które pozwalają na jednoczesną ocenę projektów zintegrowanych tj. z różnych PI – procedura pozakonkursowa.

Zakres wsparcia realizowanego w ramach RPO WM 2014-2020 jest komplementarny ze wsparciem z EFRR przewidzianym w Programie Operacyjnym Innowacyjny Rozwój (PO IR), PO PC, POIŚ, Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW), oraz ze wsparciem z EFS w PO WER.

Komplementarność działań RPO WM 2014-2020 i PO IR odnosi się do zwiększania innowacyjności przedsiębiorstw i tworzenia trwałych lepszych miejsc pracy. W ramach PO IR wspierane będą badania i rozwój nowoczesnych technologii i inwestycje w B+R w przedsiębiorstwach. W ramach RPO WM 2014-2020 będą finansowane projekty ukierunkowane m.in. na wsparcie infrastruktury B+R w jednostkach naukowych, rozwój działalności B+R przedsiębiorstw wraz ze stworzeniem lub rozwojem istniejącego zaplecza B+R. Ww. inwestycje muszą wspierać regionalne specjalizacje.

Wsparcie przewidziane do realizacji w RPO WM 2014-2020 jest komplementarne z działaniami w PO PC, które dotyczą popularyzacji korzystania z technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz rozwoju e-administracji. W ramach RPO WM 2014-2020 będą wspierane przede wszystkim projekty dotyczące: e-administracji, geoinformacji, e-zdrowia, e-kultury oraz e-usług w uczelniach wyższych.

Działania podejmowane w RPO WM 2014-2020 będą komplementarne z działaniami podejmowanymi w ramach PO IŚ, w szczególności ukierunkowanymi na rzecz ochrony środowiska, wspierania gospodarki niskoemisyjnej, na zapobieganie i minimalizację skutków wystąpienia ryzyk, rozwoju małej retencji oraz rozwoju systemu ratownictwa a także wsparcie systemu gospodarki odpadami i inwestycje w infrastrukturę zdrowotną. W ramach działań RPO WM 2014-2020 finansowane będą m.in. następujące typy projektów: ograniczenie niskiej emisji oraz rozwój zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej, rozwój kompleksowych systemów małej retencji, systemy wczesnego ostrzegania przed zjawiskami katastrofalnymi oraz inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia.

Działania RPO WM 2014-2020 będą komplementarne z działaniami realizowanymi w PO WER, który będzie się koncentrować na przygotowaniu i wsparciu reform w obszarze zatrudnienia, integracji społecznej, edukacji, ochrony zdrowia. Na poziomie regionalnym działania będą ukierunkowane na bezpośrednie wsparcie indywidualnych odbiorców. W ramach RPO WM 2014-2020 wspierane m.in. następujące typy projektów: podnoszenie lub zmiana kwalifikacji zawodowych oraz ich lepsze dopasowanie do potrzeb rynku pracy; wspieranie procesów uruchamiania i rozwijania własnej działalności gospodarczej wraz ze wsparciem szkoleniowo-doradczym, integracja osób i rodzin wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym ukierunkowana na aktywizację społeczno-zawodową; wsparcie rodzin wielodzietnych, ubogich rodzin z dziećmi, rodzin z osobami starszymi, rodzin z osobami niepełnosprawnymi oraz rodzin z innymi osobami zależnymi; upowszechnianie i wsparcie edukacji przedszkolnej; wsparcie kształcenia ogólnego, dostosowanie oferty kształcenia i szkolenia osób dorosłych do potrzeb rynku pracy.

Głównym instrumentem koordynacji interwencji z funduszy UE w sektorze ochrony zdrowia jest Komitet Sterujący ds. koordynacji interwencji EFSI w sektorze zdrowia. Komitetowi przewodniczy minister właściwy ds. zdrowia. Komitet składa się w szczególności z reprezentantów ministerstw właściwych ds.: rozwoju, cyfryzacji, pracy i polityki społecznej, jak również z przedstawicieli regionów oraz innych partnerów kompetentnych w obszarze zdrowia. Warunkiem niezbędnym podjęcia interwencji w sektorze ochrony zdrowia finansowanych z funduszy UE jest zgodność z Planem działania, zaakceptowanym przez Komitet Sterujący.

Instrumenty finansowe mogą być wdrożone, by wesprzeć inwestycje, które uznaje się, jako finansowo wykonalne i nie otrzymujące wystarczającego finansowania ze źródeł rynkowych. Wsparcie dla instrumentów finansowych jest oparte na ocenie ex-ante zgodnie z art. 37 Rozporządzenia (UE) 1303/2013.

W celu wzmocnienia koordynacji wdrażania instrumentów finansowych, w tym elastycznego angażowania środków, IZ nie przewiduje delegowania zadań związanych z zarządzaniem i wdrażaniem instrumentów finansowych do IW. Powyższe zapewni jednolite podejście i standaryzację warunków wdrażania instrumentów finansowych w całym Programie.

Tabela zawierająca zidentyfikowane obszary komplementarności oraz rozwiązania na rzecz koordynacji stanowi załącznik nr 5.

ROZDZIAŁ 9 - WARUNKOWOŚĆ EX ANTE

[SEKCJA 9]

(podstawa: art. 96 ust. 6 lit. b) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

9.1 WARUNKI WSTĘPNE

[SEKCJA 9.1]

Zapisy art. 19 pkt 2 Rozporządzenia ogólnego dla funduszy objętych Wspólnymi Ramami Strategicznymi 2014-2020, wskazują, że uruchomienie środków finansowych w perspektywie 2014-2020 uzależnione jest od spełnienia wymogów warunków wstępnych, czyli zapewnienia określonych warunków wyjściowych umożliwiających efektywną realizację programów współfinansowanych ze środków europejskich.

Warunki wstępne podzielono na:

- ogólne, odnoszące się do całokształtu interwencji w Programie (dotyczące kwestii horyzontalnych: zapobieganie dyskryminacji, równouprawnienie płci, niepełnosprawność, zamówienia publiczne, pomoc państwa, prawodawstwo w dziedzinie ochrony środowiska w zakresie ocen oddziaływania na środowisko –EIA oraz strategicznych ocen oddziaływania na środowisko – SEA, systemy statystyczne i wskaźniki rezultatu);
- tematyczne (przypisane do poszczególnych celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych);
- specyficzne dla Europejskiego Funduszu Rolnego Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego (EFMR).

Warunki ogólne (poza warunkiem ogólnym 7) oraz warunki tematyczne (poza warunkami: 1.1 dotyczącym inteligentnych specjalizacji; 6.2 dotyczącym gospodarki odpadami oraz 7.1 Transport – w zakresie secondary connectivity i 7.2. Kolej) są spełniane na poziomie krajowym. Samoocena dotycząca warunków spełnianych na poziomie krajowym mających zastosowanie dla programu jest jednakowa dla wszystkich programów operacyjnych. Zmiany w statusie poszczególnych warunków na poziomie krajowym są automatycznie obowiązujące dla wszystkich programów, których dotyczą.

Na poziomie województwa mazowieckiego do spełnienia są:

- W ramach celu tematycznego 1. Warunek 1.1. Badania naukowe i innowacje: Istnienie krajowych lub regionalnych strategicznych ram polityki w dziedzinie badań i innowacji na rzecz inteligentnej specjalizacji, w odpowiednich przypadkach, zgodnie z krajowym programem reform, w celu zwiększenia wydatków na badania i innowacje ze środków prywatnych (OP I). W celu spełnienia warunku wstępnego przygotowano *Plan działań dla wypełnienia warunku wstępnego dla pierwszego celu tematycznego EFSI w województwie mazowieckim*.
- W ramach celu tematycznego 6. Warunek 6.2. Gospodarka odpadami: Promowanie zrównoważonych gospodarczo i środowiskowo inwestycji w sektorze gospodarki odpadami, w szczególności przez opracowanie planów gospodarki odpadami zgodnych z dyrektywą 2008/98/WE oraz z hierarchią odpadów. W tym przypadku plan działań także dla regionu został ujęty w *Planie działań Rzeczypospolitej Polskiej w celu wypełnienia kryteriów 2 i 4 dla warunku wstępnego 6.2 (Gospodarka Odpadami)*.
- W ramach celu tematycznego 7. Warunek 7.1.Transport: Istnienie kompleksowego planu/planów lub kompleksowych ram w zakresie inwestycji transportowych zgodnie z instytucyjną strukturą państw członkowskich (z uwzględnieniem transportu publicznego na szczeblu regionalnym i lokalnym), które wspierają rozwój infrastruktury i poprawiają łączność z kompleksową i bazową siecią TEN-T .

- W ramach celu tematycznego 7. Warunek 7.2. Kolej: Istnienie w kompleksowym planie/kompleksowych planach lub ramach dotyczących transportu wyraźnej części dotyczącej rozwoju kolei zgodnie z instytucyjną strukturą państw członkowskich (z uwzględnieniem transportu publicznego na szczeblu regionalnym i lokalnym), który wspiera rozwój infrastruktury i poprawia łączność z kompleksową i bazową siecią TEN-T. Inwestycje obejmują tabor, interoperacyjność oraz rozwijanie potencjału.

W celu wypełnienia warunku 7.1 i 7.2 opracowano plan działań pn.: *Plan Wykonawczy do Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r. w obszarze „Przestrzeń i transport”, spełniającego wymogi Regionalnego planu transportowego województwa mazowieckiego (PW).*

Ponadto, na poziomie regionalnym konieczne jest spełnienie warunku ogólnego: 7. Systemy statystyczne i wskaźnika rezultatu. Istnienie systemu wskaźników rezultatu niezbędnych przy wyborze działań, które w najefektywniejszy sposób przyczyniają się do osiągnięcia pożądanych rezultatów, do monitorowania postępów w osiąganiu rezultatów oraz do podejmowania ewaluacji oddziaływania. Również i w tym przypadku sporządzono „*Plan działań dla wypełnienia warunku 7 ex-ante dla 2. osi priorytetowej Wzrost e-potencjału Mazowsza w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Mazowieckiego 2014-2020*”.

W przypadku warunków spełnianych na poziomie regionalnym, ich niespełnienie rodzi konsekwencje, wskazane w art. 19 rozporządzenia ramowego, wyłącznie dla regionu.

Do programu została załączona szczegółowa samoocena spełnienia warunkowości ex-ante. Przedmiotowe zestawienie zawiera informacje o zidentyfikowanych warunkach, które mają odniesienie do RPO WM 2014-2020, za których spełnienie odpowiedzialny jest poziom centralny, jak również Samorząd Województwa Mazowieckiego.

Tabela 24. Stan spełnienia warunkowości ex-ante

Warunek ex ante obowiązujący program	Oś priorytetowa (lub osie priorytetowe) do której warunek ma zastosowanie	Spełnienie warunku ex-ante: Tak/Nie/Częściowo	Kryteria	Spełnienie kryteriów: Tak/Nie	Odniesienie do dokumentów (strategie, inne odpowiednie dokumenty, z podaniem odpowiednich rozdziałów , artykułów, sekcji, wraz linkami do pełnej wersji dokumentu)	Dodatkowe informacje/ wyjaśnienia
WARUNKI OGÓLNE						
<p>1.Zapobieganie dyskryminacji.</p> <p>Istnienie zdolności administracyjnych które zapewnią wdrożenie i stosowanie prawa i polityki UE w dziedzinie zapobiegania dyskryminacji w zakresie funduszy strukturalnych i inwestycyjnych.</p>	<p>I OP</p> <p>II OP</p> <p>III OP</p> <p>IV OP</p> <p>V OP</p> <p>VI OP</p> <p>VII OP</p> <p>VIII OP</p> <p>IX OP</p> <p>X OP</p> <p>XI OP</p>	<p>Częściowo</p>	<p>Rozwiązania zgodne z ramami instytucjonalnymi i prawnymi państw członkowskich w zakresie zaangażowania odpowiedzialnych podmiotów w promowanie równego traktowania wszystkich osób w procesie przygotowania i realizacji programów, w tym doradztwo w zakresie równego traktowania w działaniach związanych z funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi</p> <p>rozwiązania w zakresie szkoleń pracowników organów zaangażowanych w zarządzanie funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi w zakresie prawa i polityki UE w dziedzinie zapobiegania dyskryminacji i w kontrolowanie tych funduszy</p>	<p>Tak</p>	<p><i>Ustawa z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania</i></p> <p>http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20102541700</p> <p><i>Agenda działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji w ramach funduszy unijnych 2014-2020.</i></p>	<p>Agenda została przesłana do KE przez MIR w dn. 12.08.2014 r.</p>

				Nie		
2. Równouprawnienie płci Istnienie zdolności administracyjnych, które zapewnią wdrożenie i stosowanie prawa i polityki UE w dziedzinie równouprawnienia płci w zakresie funduszy strukturalnych i inwestycyjnych.	I OP II OP III OP IV OP V OP VI OP VII OP VIII OP IX OP X OP XI OP	Częściowo	rozwiązania zgodne z ramami instytucjonalnymi i prawnymi państw członkowskich w zakresie równouprawnienia płci poprzez zaangażowania podmiotów odpowiedzialnych za przygotowanie i realizację programów, w tym doradztwo w zakresie równouprawnienia płci w działaniach związanych z funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi rozwiązania w zakresie szkoleń pracowników organów zaangażowanych w zarządzanie funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi w zakresie prawa i polityki UE w dziedzinie równouprawnienia płci, i w kontrolowanie tych funduszy	Tak	<i>Ustawa z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania</i> http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20102541700	Agenda została przesłana do KE przez MIR w dn. 12.08.2014 r.
3. Niepełnosprawność Istnienie zdolności administracyjnych,	I OP II OP III OP	Częściowo	rozwiązania zgodne z ramami instytucjonalnymi i prawnymi państw członkowskich w celu konsultacji i zaangażowania podmiotów odpowiedzialnych ochronę praw osób	Tak	<i>Ustawa z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania</i> http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20102541700	

<p>które zapewnią wdrożenie i stosowanie konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych (UNCRPD) w zakresie funduszy strukturalnych i inwestycyjnych zgodnie z decyzją Rady 2010/48/WE</p>	<p>IV OP V OP VI OP VII OP VIII OP IX OP X OP XI OP</p>		<p>niepełnosprawnych lub organizacji reprezentujących osoby niepełnosprawne i inne zainteresowane strony w procesie przygotowania i realizacji programów</p> <p>rozwiązania w zakresie szkoleń pracowników organów zaangażowanych w zarządzanie funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi w zakresie prawa i polityki na szczeblu UE i na szczeblu krajowym w dziedzinie niepełnosprawności, w tym, w odpowiednich przypadkach, dostępności i praktycznego stosowania UNCRPD odzwierciedlonej w prawie UE i prawie krajowym, i w kontrolowanie tych funduszy</p> <p>rozwiązania mające na celu zapewnienie monitorowania wdrażania art. 9 UNCRPD w odniesieniu do funduszy strukturalnych i inwestycyjnych w procesie przygotowania i realizacji programów</p>	<p>Nie</p>	<p>102541700</p> <p><i>Agenda działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji w ramach funduszy unijnych 2014-2020.</i></p> <p><i>Ustawa z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania</i></p> <p>http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20102541700</p>	<p>Agenda została przesłana do KE przez MIR w dn. 12.08.2014 r.</p>
--	---	--	---	------------	---	---

skutecznego stosowania unijnych przepisów w zakresie pomocy państwa w obszarze europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych.	III OP IV OP V OP VI OP VII OP VIII OP IX OP X OP XI OP		rozwiązania dotyczące szkoleń i rozpowszechniania informacji wśród pracowników zaangażowanych we wdrażanie funduszy rozwiązania gwarantujące potencjał administracyjny w celu wdrożenia i stosowania unijnych przepisów w zakresie pomocy państwa	Tak Tak	http://www.uokik.gov.pl/kompetencje_prezesa_uokik_w_zakresie_pomocy_publicznej.php Ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (t. j. Dz. U. z 2007 r. Nr 59, poz. 404, z późn. zm.) http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20070590404	zawarta w Samoocenie spełnienia warunkowości ex-ante
6. Prawodawstwo w dziedzinie ochrony środowiska w zakresie ocen oddziaływania na środowisko (EIA) oraz strategicznych ocen oddziaływania na środowisko (SEA). Istnienie uregulowań dotyczących efektywnego stosowania unijnych przepisów w	I OP II OP III OP IV OP V OP VI OP VII OP VIII OP IX OP	Tak	uregulowania dotyczące skutecznego stosowania dyrektyw w zakresie ocen oddziaływania na środowisko (EIA) oraz strategicznych ocen oddziaływania na środowisko (SEA) uregulowania w zakresie szkoleń i rozpowszechniania informacji wśród pracowników zaangażowanych we wdrażanie dyrektyw EIA i SEA uregulowania mające na celu zapewnienie odpowiedniego potencjału administracyjnego	Tak Tak	1. Ustawa o zmianie ustawy Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw 2. Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko 3. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko	1. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20140000850 2. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20081991227 3. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20130000817 4. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20130000817

dziedzinie ochrony środowiska w zakresie ocen oddziaływania na środowisko (EIA) oraz strategicznych ocen oddziaływania na środowisko (SEA)	X OP XI OP			Tak	4. Ustawa Prawo geologiczne i górnicze oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1238).	m.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20130001238
7. Systemy statystyczne i wskaźniki rezultatu. Istnienie podstawy statystycznej niezbędnej do przeprowadzenia ocen skuteczności i ocen skutków programów. Istnienie systemu wskaźników rezultatu niezbędnych przy wyborze działań, które w najefektywniejszy sposób przyczyniają się do osiągnięcia pożądanych rezultatów, do	I OP II OP III OP IV OP V OP VI OP VII OP VIII OP IX OP X OP XI OP	Częściowo	a) gotowe są rozwiązania w zakresie: terminowego gromadzenia i agregowania danych statystycznych, uwzględniające następujące elementy: ➤ identyfikację źródeł i mechanizmów mających na celu zagwarantowanie walidacji statystycznej, ➤ uregulowania dotyczące publikacji i dostępności publicznej zagregowanych danych	Tak Tak Tak	W przypadku wskaźników, których źródłem jest statystyka publiczna - Ustawa o statystyce publicznej z dn. 29 czerwca 1995 r. (z późn. zm. - http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19950880439). W przypadku wskaźników pochodzących spoza statystyki publicznej (np. z badań ewaluacyjnych) właściwa instytucja zapewnia mechanizmy właściwej kontroli jakości danych i walidacji statystycznej.	Instytucje odpowiedzialne za spełnienie kryterium: Główny Urząd Statystyczny, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Mazowieckiego 2014-2020. Dane dla monitorowania i ewaluacji oceniające stan, skuteczność oraz wpływ wdrażania programu pochodzą z

<p>monitorowania postępów w osiągnięciu rezultatów oraz do podejmowania oceny skutków</p>						<p>czterech głównych źródeł:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. statystyki publicznej – w większości na poziomie monitorowania celów strategicznych; 2. danych zapewnianych przez administrację publiczną i instytucje międzynarodowe ; 3. systemu SL 2014 – w stosownych przypadkach na poziomie monitorowania celów programowych; 4. badań własnych, tam gdzie istnieją deficyty informacyjne.
---	--	--	--	--	--	---

			<p>b) skuteczny system wskaźników rezultatu, obejmujący:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wybór wskaźników rezultatu dla każdego programu, dostarczających informacji na temat przyczyn uzasadniających wybór działań z zakresu polityki finansowanych przez dany program, ➤ ustanowienie wartości docelowych dla tych wskaźników, ➤ spójność każdego wskaźnika z następującymi wymogami: odporność oraz walidacja statystyczna, jasność interpretacji normatywnej, reagowanie na politykę, terminowe gromadzenie danych. 	<p>Tak</p> <p>Nie</p> <p>Tak</p>		<p>Instytucje odpowiedzialne za spełnienie kryterium Główny Urząd Statystyczny, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Mazowieckiego 2014-2020.</p> <p>W Programie przedstawiono wskaźniki rezultatu, które w przypadku EFRR obrazują pożądaną zmianę sytuacji społeczno-gospodarczej, a w przypadku EFS – pozwalają uchwycić zmianę sytuacji wspieranych podmiotów lub</p>

						uczestników, posiadają określoną wartość bazową i docelową, posiadają źródło danych oraz informacje o częstotliwości pozyskiwania danych i spełniają kryteria poprawności metodologicznej. Dla wskaźnik rezultatu z PI 2c zidentyfikowano braki informacyjne.
			c) gotowe są procedury zapewniające, że wszystkie operacje finansowane z programu stosują skuteczny system wskaźników.	Tak	Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20140001146)	Instytucje odpowiedzialne za spełnienie kryterium Główny Urząd Statystyczny, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa

						<p>Mazowieckiego 2014-2020.</p> <p>Wprowadzono procedury zapewniające ze wszystkie operacje finansowe stosują skuteczny system wskaźników.</p>
--	--	--	--	--	--	--

Warunek ex ante obowiązujący program	Oś priorytetowa (lub osie priorytetowe) do której warunek ma zastosowanie	Spełnienie warunku ex-ante: Tak/Nie/ Częściowo	Kryteria	Spełnienie kryteriów: Tak/Nie	Odniesienie do dokumentów (strategie, inne odpowiednie dokumenty, z podaniem odpowiednich rozdziałów, artykułów, sekcji, wraz linkami do pełnej wersji dokumentu)	Dodatkowe informacje/ wyjaśnienia
WARUNKI TEMATYCZNE						
1.1. Badania naukowe i innowacje: Istnienie krajowych lub regionalnych strategii na rzecz inteligentnej	I OP	Częściowo	<p>Gotowa jest krajowa lub regionalna strategia na rzecz inteligentnej specjalizacji, która:</p> <p>– opiera się na analizie SWOT lub podobnej analizie, aby skoncentrować zasoby na ograniczonym zestawie</p>	Nie	<p>Opracowywana jest <i>Regionalna Strategia Innowacji dla Mazowsza 2014 – 2020 (RIS Mazovia, w chwili obecnej projekt)</i>. Został sporządzony <i>Plan działań dla wypełnienia warunku wstępnego dla pierwszego celu tematycznego EFSI</i></p>	<p>Projekt RIS Mazovia został przesłany KE</p> <p>W okresie 27.02-03.04.2014 r. odbyły się konsultacje społeczne RIS Mazovia wraz z inteligentnymi specjalizacjami</p>

specjalizacji, zgodnie z krajowym programem reform, w celu zwiększenia wydatków na badania i innowacje ze środków prywatnych, co jest cechą dobrze funkcjonujących krajowych lub regionalnych systemów badań i innowacji.			<p>priorytetów badań i innowacji,</p> <p>– przedstawia działania na rzecz pobudzenia prywatnych inwestycji w badania i rozwój,</p> <p>– obejmuje mechanizm monitorowania.</p> <p>Przyjęto ramy określające dostępne środki budżetowe na badania i innowacje.</p>	Tak	<p>w województwie mazowieckim</p> <p>http://www.mazovia.pl/samorzad/zarząd/uchwały-zarządu/uchwała,30811,72314.html</p>	<p>regionu. Opracowano projekt dokumentu, ustanawiającego podstawy systemowe i instytucjonalne dla procesu przedsiębiorczego odkrywania, identyfikacji i monitorowania inteligentnych specjalizacji, którego przyjęcie planowane jest na I kw. 2015 r. Osiągnięcie stanu funkcjonowania elementów niezbędnych dla spełnienia warunku ex ante planowane jest na IV kwartał 2015 r.</p>
				Tak		
				Nie		
				Nie		<p>Zarząd Województwa Mazowieckiego w dniu 07.10.2014 r. przyjął Plan działań dla wypełnienia warunku wstępnego dla pierwszego celu tematycznego EFSI w województwie mazowieckim, uwzględniający działania na rzecz spełnienia kryteriów w zakresie m.in. uzupełnienia analizy SWOT obszarów specjalizacji, wyboru ograniczonej liczby</p>

						priorytetów badań i innowacji, mechanizmów monitorowania oraz określenia ram finansowych w ramach prac grup roboczych ds. inteligentnych specjalizacji.
1.2 Istnienie wieloletniego planu dotyczącego budżetu i priorytetów inwestycji.	I OP	Tak	Przyjęto orientacyjny wieloletni plan dotyczący budżetu i priorytetów inwestycji związanych z priorytetami UE oraz – w odpowiednich przypadkach – z Europejskim Forum Strategii ds. Infrastruktur Badawczych (ESFRI).	Tak	Warunek jest spełniony przez dokument Polska Mapa Drogowa Infrastruktury Badawczej, który został przyjęty w 2011 r. Realizuje on rekomendacje Europejskiego Forum Strategicznego Infrastruktur Badawczych (ESFRI) w tym zakresie. W 2012 r. opracowany został system finansowania projektów dużej infrastruktury badawczej objętych Mapą, który zakłada 10-letni (2013-2023) horyzont czasowy. Mapa została zaktualizowana w sierpniu 2014 r.	http://www.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2014_08/caf36c2da9fef183c32ce8772ec5b426.pdf). Opracowany i kierunkowo zaakceptowany przez KE został także szacunkowy plan finansowania infrastruktury B+R, obejmujący źródła krajowe, fundusze strukturalne oraz programy międzynarodowe. Podstawą prawną do ustalenia wydatków pochodzących ze środków europejskich (wraz z wymaganym wkładem krajowym) są programy operacyjne przyjmowane uchwałą Rady Ministrów

						(zgodnie z art. 14j ustawy z 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, Dz. U. 2006 nr 227 poz. 1658 z późn. zmianami). Natomiast dla wydatków pochodzących z budżetu państwa podstawą prawną są Wieloletnie Plany Finansowe Państwa, sporządzane na podstawie art. 103-108 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. 2009 nr 157 poz. 1240 z późn. zmianami) i uchwalane przez Radę Ministrów.
2.1. Strategiczne ramy polityki w dziedzinie rozwoju cyfrowego w celu pobudzenia popytu na przystępne, dobrej jakości i interoperacyjne usługi, prywatne i publiczne, wykorzystujące technologie informacyjno komunikacyjne, a	II OP	Tak	<p>Strategiczne ramy polityki rozwoju cyfrowego, na przykład w ramach krajowej lub regionalnej strategii na rzecz inteligentnej specjalizacji zawierają:</p> <ul style="list-style-type: none"> – budżet i priorytety działań określone na podstawie analizy SWOT lub podobnej analizy spójnej z tabelą wyników europejskiej agendy cyfrowej; – została przeprowadzona analiza równoważenia wsparcia dla popytu i podaży TIK; – wskaźniki miary postępów interwencji w 	<p>Tak</p> <p>Tak</p>	<p>Strategia Sprawne Państwo (SSP)</p> <p>https://mac.gov.pl/files/wp-content/uploads/2011/12/SSP-20-12-2012.pdf</p> <p>Program Zintegrowanej Informatyzacji Państwa</p> <p>https://mac.gov.pl/files/pzip_ostateczny.pdf</p>	Ocena spełnienia poszczególnych kryteriów została zawarta w Samoocenie spełnienia warunkowości ex-ante

<p>także aby przyspieszyć ich asymilację przez obywateli, grupy w trudnej sytuacji, przedsiębiorstwa i administrację publiczną, w tym inicjatywy transgraniczne.</p>			<p>takich dziedzinach jak umiejętności cyfrowe, e-integracja, e-dostępność, oraz postęp w zakresie e-zdrowia w granicach określonych w art.168 TFUE, spójne w stosownych przypadkach z istniejącymi odpowiednimi unijnymi, krajowymi lub regionalnymi strategiami sektorowymi;</p> <p>– ocenę potrzeb w zakresie budowania większego potencjału TIK.</p>	<p>Tak</p> <p>Tak</p>		
<p>2.2. Infrastruktura sieci nowej generacji :</p> <p>Istnienie krajowych lub regionalnych planów sieci nowej generacji uwzględniających działania regionalne na rzecz osiągnięcia celów Unii dotyczących dostępu do szybkiego internetu, koncentrujących się</p>	<p>II OP</p>	<p>Tak</p>	<p>Gotowy jest krajowy lub regionalny plan sieci nowej generacji, który zawiera:</p> <p>– plan inwestycji w infrastrukturę oparty na analizie ekonomicznej uwzględniającej istniejącą infrastrukturę i plany inwestycyjne sektora prywatnego i publicznego;</p> <p>– modele zrównoważonych inwestycji, które zwiększają konkurencyjność i zapewniają dostęp do otwartej, przystępnej cenowo i dobrej jakości infrastruktury i usług, uwzględniających przyszłe potrzeby;</p>	<p>Tak</p> <p>Tak</p>	<p>Narodowy Plan Szerokopasmowy</p> <p>https://mac.gov.pl/files/narodowy_plan_szerokopasmowy_-_08.01.2014_przyjety_przez_rm.pdf</p>	<p>Ocena spełnienia poszczególnych kryteriów została zawarta w Samoocenie spełnienia warunkowości ex-ante</p>

<p>na obszarach, na których rynek nie zapewnia otwartej infrastruktury po przystępnych kosztach i jakości, zgodnych z przepisami unijnymi w zakresie konkurencyjności i pomocy państwa, a także świadczących usługi dostępne dla grup w trudnej sytuacji.</p>			<p>– środki na stymulowanie inwestycji prywatnych.</p>	<p>Tak</p>		
<p>3.1.Przeprowadzono konkretne działania wspierające promowanie przedsiębiorczości z uwzględnieniem programu „Small Business Act”</p>	<p>III OP</p>	<p>Nie</p>	<p>– wprowadzono działania mające na celu skrócenie czasu potrzebnego na rozpoczęcie działalności gospodarczej i zmniejszenie kosztów zakładania przedsiębiorstw, z uwzględnieniem celów programu „Small Business Act”;</p> <p>– wprowadzono środki mające na celu skrócenie czasu potrzebnego na uzyskanie licencji i pozwoleń na podjęcie i prowadzenie szczególnego rodzaju działalności w ramach przedsiębiorstwa, z uwzględnieniem celów programu „Small Business Act”;</p> <p>– wprowadzono mechanizm</p>	<p>Nie</p> <p>Nie</p>	<p>1. System S24 na portalu</p> <p>2. Ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym isap.sejm.gov.pl</p> <p>3. Art. 29, art.25 pkt. 3, art. 14 pkt. 1 Ustawy o swobodzie działalności gospodarczej isap.sejm.gov.pl</p> <p>4. Ustawa o zmianie ustaw regulujących wykonywanie niektórych zawodów isap.sejm.gov.pl</p> <p>5. Ustawa o ułatwieniu dostępu do</p>	<p>1. https://ems.ms.gov.pl/</p> <p>2. http://orka.sejm.gov.pl/proc7.nsf/ustawy/2094_u.htm</p> <p>3. http://isap.sejm.gov.pl/DetaiServlet?id=WDU20041731807</p> <p>4. http://isap.sejm.gov.pl/DetaiServlet?id=WDU20130000829</p> <p>5. http://isap.sejm.gov.pl/DetaiServlet?id=WDU20140000768</p>

			monitorowania procesu wdrażania programu „Small Business Act” i oceny wpływu prawodawstwa na MŚP.	Nie	wykonywania niektórych zawodów regulowanych isap.sejm.gov.pl	
4.1. Przeprowadzono działania promujące racjonalne kosztowo ulepszenie efektywnego końcowego wykorzystania energii oraz racjonalne kosztowo inwestycje w efektywność energetyczną przy budowaniu lub renowacji budynków.	IV OP	Częściowo	<p>Działania służące zapewnieniu wdrożenia minimalnych wymagań dotyczących charakterystyki energetycznej budynków, zgodnie z art. 3, 4 i 5 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/31/UE1;</p> <p>Działania konieczne do utworzenia systemu certyfikacji w odniesieniu do charakterystyki energetycznej budynków spójnego z art. 11 dyrektywy 2010/31/UE;</p> <p>Działania służące zapewnieniu planowania strategicznego w dziedzinie efektywności energetycznej, spójne z art. 3 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/27/UE2;</p> <p>Działania spójne z art. 13 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady</p>	<p>Tak</p> <p>Nie</p> <p>Tak</p>	<p>1. Rozp. MIIR z 3.06.2014 r. w spr. metodologii obliczania charakterystyki energetycznej budynku</p> <p>2. Rozp. Ministra Infrastruktury z 12.04.2002 r. w spr. warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie</p> <p>3. Art. 5 ust. 2a ustawy z 7.07.1994 r. – Prawo budowlane</p> <p>4. Art. 10. ust. 1 i 2 ustawy z 15.04.2011 r. o efektywności energetycznej</p> <p>5. Ustawa z 21.11.2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów</p>	<p>1. http://g.ekspert.infor.pl/p/dane/akty_pdf/DZU/2014/122/888.pdf#zoom=90</p> <p>2. http://isap.sejm.gov.pl/DetaiServlet?id=WDU20020750690</p> <p>3. http://isap.sejm.gov.pl/DetaiServlet?id=WDU20130001409</p> <p>4. http://isap.sejm.gov.pl/DetaiServlet?id=WDU20110940551</p> <p>5. http://isap.sejm.gov.pl/DetaiServlet?id=WDU20082231459</p> <p>6. Rozp. MG z 15.01.2007 r. w sprawie szczegółowych warunków funkcjonowania systemów ciepłowniczych</p>

			2006/32/WE1 w sprawie końcowego wykorzystania energii i usług energetycznych, aby zapewnić dostarczenie klientom końcowym indywidualnych liczników w zakresie, w jakim jest to możliwe technicznie, racjonalne finansowo i proporcjonalne w odniesieniu do potencjalnych oszczędności energii.	Tak		http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20070160092 7. Ustawa Prawo energetyczne z 10.04. 1997 r. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19970540348 8. Rozp. MG z 17.09.2010 r. w spr. szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń z tytułu zaopatrzenia w ciepło http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20101941291
4.2. Przeprowadzono działania promujące wysoko wydajną kogenerację energii cieplnej i elektrycznej.	IV OP	Tak	Wsparcie dla kogeneracji opiera się na popycie na użytkową energię ciepłą i oszczędności energii pierwotnej zgodnie z art. 7 ust. 1 i art. 9 ust. 1 lit. a) i b) dyrektywy 2004/8/WE; państwa członkowskie lub ich właściwe organy oceniły istniejące prawodawstwo i ramy regulacyjne pod kątem procedur udzielania zezwoleń lub innych procedur, aby: <ul style="list-style-type: none"> • zachęcać do projektowania jednostek kogeneracji dla pokrycia ekonomicznie uzasadnionego zapotrzebowania na ciepło użytkowe i 	Tak	1. Ustawa o zmianie ustawy – prawo energetyczne z dnia 14 marca 2014 r. 2. Ustawa z dnia 21 marca 2014 r. o zmianie ustawy o biokomponentach i biopaliwach ciekłych (...) 3. Polityka Energetyczna Polski do 2030 roku 4. Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o biokomponentach i biopaliwach ciekłych	1. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU2 2. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20140004570140000490 3. http://www.mg.gov.pl/files/upload/8134/Polityka%20energetyczna%20ost.pdf 4. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20061691199 5. http://legislacja.rcl.gov.pl/docs/2/19349/228300/dokument118770.pdf 6. http://www.mg.gov.pl/files

			<p>unikania produkcji ciepła w ilościach przekraczających zapotrzebowanie na ciepło użytkowe oraz</p> <ul style="list-style-type: none"> • ograniczyć regulacyjne i pozaregulacyjne bariery utrudniające rozwój kogeneracji. 		<p>5. Ustawa dotycząca odnawialnych źródeł energii</p> <p>6. Krajowy Plan Działań w zakresie energii ze źródeł odnawialnych</p>	<p>/upload/12326/KPD_RM.pdf</p>
4.3. Przeprowadzono działania promujące wytwarzanie i dystrybucję odnawialnych źródeł energii.	IV OP	Tak	<p>Gotowe są przejrzyste systemy wsparcia, priorytetowy lub gwarantowany dostęp do sieci oraz pierwszeństwo w dystrybucji, jak również standardowe zasady odnoszące się do ponoszenia i podziału kosztów dostosowań technicznych, które to zasady zostały podane do publicznej wiadomości, zgodnie z art. 14 ust. 1, art. 16 ust. 2 oraz art. 16 ust. 3 dyrektywy 2009/28/WE.</p> <p>Państwo członkowskie przyjęło krajowy plan działania w zakresie energii ze źródeł odnawialnych zgodnie z art. 4 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE.</p>	Tak	<p>1. Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne wraz z aktami wykonawczymi</p> <p>2. Ustawa z dnia 21 marca 2014 r. o zmianie ustawy o biokomponentach i biopaliwach ciekłych oraz niektórych innych ustaw</p> <p>3. Krajowy Plan Działań w zakresie energii ze źródeł odnawialnych, przyjęty uchwałą Rady Ministrów z dnia 7 grudnia 2010 r.</p> <p>4. Polityka Energetyczna do 2030 roku</p>	<p>1. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20140000490</p> <p>2. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20061691199</p> <p>3. http://www.mg.gov.pl/files/upload/12326/KPD_RM.pdf</p> <p>4. http://www.mg.gov.pl/files/upload/8134/Polityka%20energetyczna%20ost.pdf</p>

				Tak		
5.1. Zapobieganie ryzyku i zarządzanie ryzykiem: Istnienie krajowych lub regionalnych ocen ryzyka na potrzeby zarządzania klęskami i katastrofami, uwzględniających dostosowanie do zmian klimatu.	V OP	Tak	<p>Gotowa jest krajowa lub regionalna ocena ryzyka zawierająca następujące elementy:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opis procesu, metodologii, metod i niewrażliwych danych wykorzystywanych w ocenach ryzyka, jak również opartych na ryzyku kryteriów określania inwestycji priorytetowych; – opis scenariuszy zakładających jeden rodzaj ryzyka i scenariuszy zakładających wiele rodzajów ryzyka; – uwzględnienie, w stosownych przypadkach, krajowych strategii dostosowania do zmiany klimatu. 	Tak	<p>„Ocena ryzyka na potrzeby zarządzania kryzysowego. Raport o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego” z: „Raport o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego” http://rcb.gov.pl/wp-content/uploads/ocenaryzyka.pdf</p> <p>Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020, z perspektywą do roku 2030 http://klimada.mos.gov.pl/dokument-spa-2020</p>	Ocena spełnienia poszczególnych kryteriów została zawarta w Samoocenie spełnienia warunkowości ex-ante
6.1. Gospodarka wodna: Istnienie – w odniesieniu do	V OP	Nie	– w sektorach wspieranych z EFRR i Funduszu Spójności państwo członkowskie zapewniło wkład różnych użytkowników	Nie	Nowelizacja ustawy prawo wodne http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20140000659	Ocena spełnienia poszczególnych kryteriów została zawarta w

<p>inwestycji wspieranych przez programy –</p> <p>a) polityki taryfowej w zakresie cen wody, przewidującej odpowiednie zachęty dla użytkowników, aby efektywnie korzystali z zasobów wodnych oraz</p> <p>b) odpowiedniego wkładu różnych użytkowników wody w zwrot kosztów za usługi wodne w stopniu określonym w zatwierdzonych planach gospodarowania wodami w dorzeczu.</p>			<p>wody w zwrot kosztów za usługi wodne w podziale na sektory, zgodnie z art. 9 ust. 1 tiret pierwsze dyrektywy 2000/60/WE, przy uwzględnieniu w stosownych przypadkach skutków społecznych, środowiskowych i gospodarczych zwrotu, jak również warunków geograficznych i klimatycznych dotkniętego regionu lub dotkniętych regionów;</p> <p>– przyjęcie planu gospodarowania wodami w dorzeczu dla obszaru dorzecza spójnego z art. 13 dyrektywy 2000/60/WE.</p>	Nie	<p>Masterplany dla dorzeczy Odry i Wisły</p> <p>http://www.mos.gov.pl/arttykul/7_archiwum/23261_rzad_przyjal_masterplany_dla_dorzeczy_wisly_i_odry.html</p> <p>Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2001 nr 62 poz. 627)</p> <p>http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20010620627</p>	<p>Samoocenie spełnienia warunkowości ex-ante</p>
<p>6.2. Gospodarka odpadami: Promowanie zrównoważonych gospodarczo i środowiskowo inwestycji w sektorze gospodarki</p>	V OP	Częściowo	<p>– zgodnie z wymogami art. 11 ust. 5 dyrektywy 2008/98/WE Komisji przekazano sprawozdanie z realizacji dotyczące postępów w osiąganiu celów określonych w art. 11 dyrektywy 2008/98/WE;</p> <p>– istnienie jednego lub kilku planów</p>	Tak	<p>Krajowy plan gospodarki odpadami 2014 (M. P. Nr 101, poz. 1183)</p> <p>http://dokumenty.rcl.gov.pl/M201010118301.pdf</p> <p>Wojewódzkie plany gospodarki</p>	<p>Ocena spełnienia poszczególnych kryteriów została zawarta w Samoocenie spełnienia warunkowości ex-ante</p>

<p>odpadami, w szczególności poprzez opracowanie planów gospodarki odpadami zgodnych z dyrektywą 2008/98/WE oraz z hierarchią odpadów</p>			<p>gospodarki odpadami zgodnie z wymogami art. 28 dyrektywy 2008/98/WE;</p> <p>– istnienie programów zapobiegania powstawaniu odpadów, zgodnie z wymogami art. 29 dyrektywy 2008/98/WE;</p> <p>– przyjęto środki niezbędne do osiągnięcia celów na 2020 r. dotyczących przygotowania do ponownego wykorzystania i recyklingu, zgodnie z art. 11 ust. 2 dyrektywy 2008/98/WE.</p>	<p>Nie</p> <p>Tak</p> <p>Nie</p>	<p>odpadami</p> <p>Regionalne plany inwestycyjne</p> <p>Krajowy program zapobiegania powstawaniu odpadów http://www.mos.gov.pl/g2/big/2014_02/9eb50a325ed3098179730907a88a53d5.pdf</p> <p>Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (Dz. U. poz. 888) http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20130000888</p>	
<p>7.1. Transport: Istnienie kompleksowego planu/ planów lub kompleksowych ram w zakresie inwestycji transportowych zgodnie z instytucyjną strukturą państw członkowskich (z uwzględnieniem transportu</p>	<p>VII OP</p>	<p>Nie</p>	<p>Istnienie kompleksowego planu/ planów transportu lub ram w zakresie inwestycji transportowych spełniających wymogi prawne dotyczące strategicznej oceny oddziaływania na środowisko</p> <p>Istnienie kompleksowego planu/ planów transportu lub ram w zakresie inwestycji transportowych określających wkład w jednolity europejski obszar transportu zgodnie z art. 10 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1315/2013, w tym priorytetów w zakresie</p>	<p>Nie</p>	<p>Warunek zostanie spełniony na poziomie regionalnym w momencie przyjęcia przez ZWM Planu Wykonawczego do Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r. w obszarze „Przestrzeń i transport”, spełniającego wymogi <i>Regionalnego planu transportowego województwa mazowieckiego (PW)</i>.</p> <p>W tym celu został opracowany i przyjęty przez ZWM Plan działań (<i>action plan</i>) na rzecz utworzenia</p>	<p>Ocena spełnienia poszczególnych kryteriów została zawarta w Samoocenie spełnienia warunkowości ex-ante</p>

<p>publicznego na szczeblu regionalnym i lokalnym), które wspierają rozwój infrastruktury i poprawiają łączność z kompleksową i bazową siecią TEN- T.</p>			<p>inwestycji w: bazową i kompleksową sieć TEN-T, w których przewiduje się inwestycje w ramach EFRR i Funduszu Spójności, oraz wtórną łączność.</p> <p>Istnienie kompleksowego planu/ planów transportu lub ram w zakresie inwestycji transportowych określających identyfikację odpowiedniej ilości realistycznych i zaawansowanych w przygotowaniu projektów, które mają być wspierane w ramach EFRR i Funduszu Spójności</p> <p>Istnienie kompleksowego planu/ planów transportu lub ram w zakresie inwestycji transportowych określających działania mające na celu zapewnienie zdolności instytucji pośredniczących i beneficjentów do realizacji projektów</p>	<p>Nie</p> <p>Nie</p> <p>Nie</p> <p>Nie</p>	<p>Planu Wykonawczego do Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r. w obszarze „Przestrzeń i transport”, spełniającego wymogi <i>Regionalnego planu transportowego</i> województwa mazowieckiego (PW).</p>	
---	--	--	--	---	--	--

			Służby zatrudnienia stworzyły formalne lub nieformalne rozwiązania dotyczące współpracy z odpowiednimi zainteresowanymi podmiotami.	Tak		
8.2. Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw: Istnienie strategicznych ram polityki na rzecz nowych przedsiębiorstw sprzyjających włączeniu społecznemu	VIII OP	Tak	<p>Gotowe są strategiczne ramy polityki na rzecz wspierania nowych przedsiębiorstw sprzyjających włączeniu społecznemu obejmujące następujące elementy:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wprowadzono działania mające na celu skrócenie czasu potrzebnego na rozpoczęcie działalności gospodarczej i zmniejszenie kosztów zakładania przedsiębiorstw, z uwzględnieniem celów programu Small Business Act; – wprowadzono działania mające na celu skrócenie czasu potrzebnego na uzyskanie licencji i pozwoleń na podjęcie i prowadzenie szczególnego rodzaju działalności w ramach przedsiębiorstwa, z uwzględnieniem celów programu Small Business Act; – działania łączące odpowiednie usługi rozwoju przedsiębiorstw i usługi finansowe (dostęp do kapitału), w tym – w razie konieczności – kontakty w celu zaangażowania grup lub obszarów w niekorzystnej sytuacji 	<p>Tak</p> <p>Tak</p> <p>Tak</p> <p>Tak</p>	<p>Program Rozwoju Przedsiębiorstw (http://www.mg.gov.pl/Wspieranie+przedsiębiorczosci/Polityki+przedsiębiorczosci+i+innowacyjnosci/Program+Rozwoju+Przedsiębiorstw)</p> <p>Program Lepsze regulacje 2015 (http://www.mg.gov.pl/Prawo+dla+przedsiębiorcy/Program+Lepsze+regulacje+2015)</p> <p>Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej http://dokumenty.rcl.gov.pl/MP/rok/2014/pozycja/81 1</p>	<p>Odniesienia do dokumentów c.d.:</p> <p>Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. 2004 Nr 173 poz. 1807) http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20041731807</p>

			strony otrzymają wsparcie przy składaniu wniosków dotyczących projektów oraz przy wdrażaniu wybranych projektów i zarządzaniu nimi.	Tak		
9.3. Zdrowie: Istnienie krajowych lub regionalnych strategicznych ram polityki zdrowotnej w zakresie określonym w art. 168 TFUE, zapewniających stabilność gospodarczą	VI OP IX OP	Nie	<p>Gotowe są krajowe lub regionalne strategiczne ramy polityki zdrowotnej, które zawierają:</p> <ul style="list-style-type: none"> - skoordynowane działania poprawiające dostęp do świadczeń zdrowotnych; - działania mające na celu stymulowanie efektywności w sektorze opieki zdrowotnej poprzez wprowadzanie modeli świadczenia usług i infrastruktury; - system monitorowania i przeglądu. <p>Państwo członkowskie lub region przyjęły ramy określające szacunkowo dostępne środki budżetowe na opiekę zdrowotną oraz efektywną pod względem kosztów koncentrację środków przeznaczonych na priorytetowe potrzeby opieki zdrowotnej.</p>	<p>Nie</p> <p>Nie</p> <p>Nie</p> <p>Nie</p> <p>Nie</p>	Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020 - Krajowe Ramy Strategiczne	Ocena spełnienia poszczególnych kryteriów została zawarta w Samoocenie spełnienia warunkowości ex-ante

<p>10.3. Uczenie się przez całe życie: Istnienie krajowych lub regionalnych strategicznych ram polityki w zakresie uczenia się przez całe życie, w zakresie określonym w art. 165 TFUE.</p>	<p>X OP</p>	<p>Tak</p>	<p>Gotowe są krajowe lub regionalne strategiczne ramy polityki w zakresie uczenia się przez całe życie, które obejmują działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> – mające na celu wspieranie rozwoju i łączenia usług na potrzeby programu uczenia się przez całe życie, w tym ich wdrażania, i podnoszenia kwalifikacji (tj. potwierdzanie kwalifikacji, doradztwo, kształcenie i szkolenie) oraz zapewnienie zaangażowania i partnerstwa właściwych zainteresowanych stron; – mające na celu świadczenie usług rozwoju umiejętności poszczególnych grup docelowych, w przypadku, gdy nadano im priorytetowy charakter w krajowych lub regionalnych strategicznych ramach polityki (na przykład dla młodych ludzi odbywających szkolenie zawodowe, dorosłych, rodziców powracających na rynek pracy, osób o niskich kwalifikacjach i osób starszych, migrantów, a także innych grup w niekorzystnej sytuacji, w szczególności osób z niepełnosprawnościami); – mające na celu zwiększenie dostępu do programu uczenia się przez całe życie, z uwzględnieniem starań na rzecz skutecznego wdrożenia narzędzi 	<p>Tak</p> <p>Tak</p>	<p>Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego http://isip.sejm.gov.pl/Download?id=WMP2013000640&type=2</p> <p>Dokument implementacyjny SRKL http://www.mpips.gov.pl/praca/strategie-i-dokumenty-programowe/strategia-rozwoju-kapitalu-ludzkiego-srkl---projekt-z-31072012-r/</p> <p>Perspektywa uczenia się przez całe życie http://www.men.gov.pl/index.php/uczenie-sie-przez-cale-zycie/770-perspektywa-uczenia-sie-przez-cale-zycie</p>	<p>Ocena spełnienia poszczególnych kryteriów została zawarta w Samoocenie spełnienia warunkowości ex-ante</p>
---	-------------	-------------------	---	-----------------------	--	---

			<p>przejrzystości (na przykład europejskich ram kwalifikacji, krajowych ram kwalifikacji, europejskiego systemu transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym, europejskich ram odniesienia na rzecz zapewnienia jakości w kształceniu i szkoleniu zawodowym);</p> <p>- mające na celu poprawę adekwatności kształcenia i szkolenia względem rynku pracy oraz dostosowanie ich do potrzeb określonych grup docelowych (na przykład młodych ludzi odbywających szkolenia zawodowe, dorosłych, rodziców powracających na rynek pracy, osób o niskich kwalifikacjach i osób starszych, migrantów, a także innych grup w niekorzystnej sytuacji, w szczególności osób z niepełnosprawnościami).</p>	Tak		
				Tak		
10.4 Istnienie krajowych lub regionalnych strategicznych ram polityki na rzecz zwiększenia jakości i efektywności	X OP	Tak	Gotowe są krajowe lub regionalne strategiczne ramy polityki zwiększenia jakości i efektywności systemów kształcenia i szkolenia zawodowego w zakresie określonym w art. 165 TFUE, które obejmują następujące środki:	Tak	Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego http://isip.sejm.gov.pl/Download?id=WMP20130000640&type=2 Perspektywa uczenia się przez całe życie http://www.men.gov.pl/index.php/u	Ocena spełnienia poszczególnych kryteriów została zawarta w Samoocenie spełnienia warunkowości ex-ante

systemów kształcenia i szkolenia zawodowego w zakresie określonym w art. 165 TFUE.		<p>– na rzecz lepszego dostosowania systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy w ścisłej współpracy z właściwymi zainteresowanymi stronami, w tym za pomocą mechanizmów prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz umocnienia rozwoju systemu nauczania poprzez pracę w różnych formach;</p> <p>- mające na celu zwiększenie jakości i atrakcyjności kształcenia i szkolenia zawodowego, w tym poprzez stworzenie krajowego podejścia do zapewnienia jakości kształcenia i szkolenia zawodowego (na przykład zgodnie z europejskimi ramami odniesienia na rzecz zapewnienia jakości w kształceniu i szkoleniu zawodowym) oraz wdrożenie narzędzi służących przejrzystości i uznawaniu, na przykład europejskiego systemu transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym (ECVET).</p>	Tak	<p>czenie-sie-przez-cale-zycie/770-perspektywa-uczenia-sie-przez-cale-zycie</p> <p>Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności</p> <p>http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WMP20130000121</p> <p>Strategia Rozwoju Kraju 2020</p> <p>http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WMP20120000882</p>	
--	--	---	-----	--	--

9.2. OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ SŁUŻĄCYCH SPEŁNIENIU WARUNKÓW WSTĘPNYCH, ODPOWIEDZIALNE PODMIOTY I HARMONOGRAM TAKICH PRZEDSIĘWZIĘĆ [SEKCJA 9.2]

Tabela 25: Przedsięwzięcia, jakie należy podjąć, aby spełnić mające zastosowanie ogólne warunki wstępne

Ogólny warunek ex-ante obowiązujący program, który jest całkowicie lub częściowo niespełniony	Niespełnione kryteria	Działania do podjęcia	Termin wykonania	Instytucje odpowiedzialne za spełnienie warunku
1. Zapobieganie dyskryminacji	Uregulowania w zakresie szkoleń pracowników organów zaangażowanych w zarządzanie funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi w zakresie prawa i polityki UE w dziedzinie zapobiegania dyskryminacji i w kontrolowanie tych funduszy	Przyjęcie <i>Agendy działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji w ramach funduszy unijnych 2014-2020</i> przez Komitet Koordynacyjny UP	I kwartał 2015	Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju
2. Równouprawnienie płci	Rozwiązania w zakresie szkoleń pracowników organów zaangażowanych w zarządzanie funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi w zakresie prawa i polityki UE w dziedzinie równouprawnienia płci, i w kontrolowanie tych funduszy			
3. Niepełnosprawność	Rozwiązania w zakresie szkoleń pracowników organów zaangażowanych w zarządzanie funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi w zakresie prawa i polityki na szczeblu UE i na szczeblu krajowym w dziedzinie niepełnosprawności, w tym, w odpowiednich przypadkach, dostępności i praktycznego stosowania UNCRPD odzwierciedlonej w prawie UE i prawie krajowym, i w kontrolowanie tych funduszy			

<p>7. Wskaźniki statystyczne i wskaźniki rezultatu</p>	<p>Skuteczny system wskaźników rezultatu, obejmujący:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ustanowienie wartości docelowych dla tych wskaźników. 	<p>W PI 2c wprowadzono wskaźnik rezultatu strategicznego: „Odsetek obywateli korzystających z e-administracji (EAC)” - wartość bazowa wskaźnika będzie dostępna w GUS z badania pn. „Rozszerzenie badania i pozyskanie danych na poziomie NTS 2 z zakresu wykorzystania ICT w gospodarstwach domowych”. Po uzyskaniu tych danych IZ RPO oszacuje wartość docelową wskaźnika. Po oszacowaniu wartości docelowej, IZ przedłoży wnioski o modyfikację Programu w celu wprowadzenia brakujących danych i ostatecznego wypełnienia warunku ex-ante 7.</p>	<p>Najpóźniej do końca 2015 r.</p>	<p>Główny Urząd Statystyczny, IZ RPO WM 2014-2020</p>
--	---	--	------------------------------------	---

Tabela 26: Przedsięwzięcia, jakie należy podjąć, aby spełnić mające zastosowanie tematyczne warunki wstępne

Tematyczny warunek ex-ante obowiązujący program, który jest całkowicie lub częściowo niespełniony	Niespełnione kryteria	Działania do podjęcia	Termin wykonania	Instytucje odpowiedzialne za spełnienie warunku
1.1. Badania naukowe i innowacje	Gotowa jest krajowa lub regionalna strategia na rzecz inteligentnej specjalizacji, która:	<p>Przyjęcie Regionalnej Strategii Innowacji dla Mazowsza 2014 – 2020, ustanawiającej podstawy systemowe i instytucjonalne dla procesu przedsiębiorczego odkrywania, identyfikacji i monitorowania inteligentnych specjalizacji. W oparciu o przyjęte podstawy kontynuowane będą działania dla spełnienia warunku ex ante.</p> <p>Szczegółowy opis spełniania kryterium wraz z planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w Samoocenie spełniania warunkowości ex ante i odzwierciedlają zapisy przyjętego przez ZWM Planu działań dla wypełnienia warunku wstępnego dla pierwszego celu tematycznego EFSI w województwie</p>	<p>I kw. 2015 r. - przyjęcie Regionalnej Strategii Innowacji, jako podstawy do dalszych działań</p> <p>IV kwartał 2015 r. - osiągnięcie stanu funkcjonowania wszystkich elementów niezbędnych dla spełnienia warunku ex ante</p>	Sejmik Województwa Mazowieckiego/ UMWM

		<p><i>mazowieckim.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> i. Podniesienie potencjału administracyjnego i. Proces przedsiębiorczego odkrywania: wypracowanie systemu współzarządzania z przedsiębiorcami ii. Proces przedsiębiorczego odkrywania: proces eksperymentowania - konkursy związane z wyłanianiem nowych specjalizacji 	<p>od II kw. 2015 r. proces ciągły</p> <p>II kw. 2015 r.</p> <p>od III kw. 2015 r.</p>	<p>UMWM/ IZ RIS</p> <p>UMWM</p> <p>UMWM/ IZ RPO</p>
	- obejmuje mechanizm monitorowania.	<p>Zgodnie z <i>Planem</i> przewidziano do realizacji następujące główne działania prowadzące do spełnienia kryterium:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Opracowanie i wdrożenie informacyjnego systemu monitorowania i ewaluacji RIS – Opracowanie programów wdrożeniowych dla RIS, w tym krótkookresowych celów, działań i instrumentów; określenie szczegółowych ram 	<p>II kw. 2015 r.</p> <p>od I kw. 2015 r. powtarzane cyklicznie</p>	<p>UMWM</p> <p>UMWM/ grupy robocze</p>

		<p>finansowych</p> <ul style="list-style-type: none"> – Opracowanie i wdrożenie mechanizmu weryfikacji, prognozowania i wartościowania identyfikowanych nisz rozwojowych w ramach specjalizacji – Badania/ ekspertyzy uzupełniające proces przedsiębiorczego odkrywania, w tym analiza wyników procesu eksperymentowania <p>Szczegółowy opis został zawarty w Samoocenie spełniania warunkowości ex ante</p>	<p>II kw. 2015 r.</p> <p>od III kw. 2015 r.</p>	<p>UMWM/ grupy robocze</p> <p>UMWM</p>
	<p>Przyjęto ramy określające dostępne środki budżetowe na badania i innowacje.</p>	<p>Zgodnie z <i>Planem</i> przewidziano do realizacji następujące główne działania prowadzące do spełnienia kryterium:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Proces przedsiębiorczego odkrywania: wypracowanie systemu współzarządzania ze środowiskiem przedsiębiorców – Uszczegółowienie obszarów specjalizacji, identyfikacja nisz 	<p>II kw. 2015 r.</p> <p>od I kw. 2015 r. proces ciągły</p>	<p>UMWM</p> <p>UMWM/ grupy robocze</p>

		<p>rozwijowych; uszczegółowienie zakresu wsparcia, w szczególności priorytetowych kierunków badawczych</p> <p>– Opracowanie programów wdrożeniowych dla RIS, w tym krótkookresowych celów, działań i instrumentów; określenie szczegółowych ram finansowych</p> <p>Szczegółowy opis został zawarty w Samoocenie spełniania warunkowości ex ante</p>	od I kw. 2015 r. powtarzane cyklicznie	UMWM/ grupy robocze
3.1.Przeprowadzono konkretne działania wspierające promowanie przedsiębiorczości z uwzględnieniem programu „Small Business Act”	Wprowadzono środki mające na celu skrócenie czasu potrzebnego na uzyskanie licencji i pozwoleń na podjęcie i prowadzenie szczególnego rodzaju działalności w ramach przedsiębiorstwa, z uwzględnieniem celów programu „Small Business Act”;	Wejście w życie ustawy o zmianie ustaw regulujących warunki dostępu do wykonywania niektórych zawodów - III transza deregulacji	01.05.2015 r.	Ministerstwo Sprawiedliwości
	Wprowadzono mechanizm monitorowania procesu wdrażania programu „Small Business Act” i oceny wpływu prawodawstwa na MŚP.	Wdrożenie elektronicznej platformy konsultacyjnej	1.07.2015	MG
	Wytyczne do przeprowadzania Oceny Wpływu	1.07.2015		
		Zakończenie pilotażu w zakresie testu		

		MŚP	31.12.2015	
4.1. Przeprowadzono działania promujące racjonalne kosztowo ulepszenie efektywnego końcowego wykorzystania energii oraz racjonalne kosztowo inwestycje w efektywność energetyczną przy budowaniu lub renowacji budynków.	Działania konieczne do utworzenia systemu certyfikacji w odniesieniu do charakterystyki energetycznej budynków spójnego z art. 11 dyrektywy 2010/31/UE	Wydanie rozporządzenia w sprawie metodologii wyznaczania charakterystyki energetycznej budynku lub części budynku, sposobu sporządzania oraz wzorów świadectw charakterystyki energetycznej (obecnie zakończono zbieranie uwag do projektu rozporządzenia w ramach konsultacji publicznych)	30.06.2015 r	MIR
6.1. Gospodarka wodna: Istnienie – w odniesieniu do inwestycji wspieranych przez programy – a) polityki taryfowej w zakresie cen wody, przewidującej odpowiednie zachęty dla użytkowników, aby efektywnie korzystali z zasobów wodnych oraz b) odpowiedniego wkładu różnych użytkowników wody w zwrot kosztów za	W sektorach wspieranych z EFRR i Funduszu Spójności państwo członkowskie zapewniło wkład różnych użytkowników wody w zwrot kosztów za usługi wodne w podziale na sektory, zgodnie z art. 9 ust. 1 tiret pierwsze dyrektywy 2000/60/WE, przy uwzględnieniu w stosownych przypadkach skutków społecznych, środowiskowych i gospodarczych zwrotu, jak również warunków geograficznych i klimatycznych dotkniętego regionu lub dotkniętych regionów; Przyjęcie planu gospodarowania wodami w dorzeczu dla obszaru dorzecza spójnego z art. 13	Główne działania: 1. Przyjęcie nowej ustawy – Prawo wodne, 2. Aktualizacja planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy w Polsce Opis spełniania kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w Samoocenie spełniania warunkowości ex ante.	31.03.2016 r. 31.12.2015 r.	Instytucja wiodąca: MŚ
		Główne działania:	31.12.2015 r.	

<p>usługi wodne w stopniu określonym w zatwierdzonych planach gospodarowania wodami w dorzeczu.</p>	<p>dyrektywy 2000/60/WE.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aktualizacja planów gospodarki wodami na obszarach dorzeczy w Polsce 2. Przekazanie do KE raportu wraz z kopiami aktualizacji PGW planowane jest w I kwartale 2016 r. <p>Opis spełniania kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w Samoocenie spełniania warunkowości ex ante.</p>		<p>Institucja wiodąca: KZGW</p> <p>Institucja współpracująca: MŚ</p>
<p>6.2. Gospodarka odpadami: Promowanie zrównoważonych gospodarczo i środowiskowo inwestycji w sektorze gospodarki odpadami, w szczególności poprzez opracowanie planów gospodarki odpadami zgodnych z dyrektywą 2008/98/WE oraz z hierarchią odpadów.</p>	<p>Kryterium 2</p> <p>istnienie jednego lub kilku planów gospodarki odpadami zgodnie z wymogami art. 28 dyrektywy 2008/98/WE;</p>	<p>Główne działania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wprowadzenie obowiązku sporządzania przez ZW planów inwest., 2. Wydanie rozp. określającego sposób i formę sporządzania WPGO 3. Aktualizacja KPGO 4. Aktualizacja WPGO wraz z opracowaniem planów inwestycyjnych <p>Opis spełniania kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w Samoocenie</p>	<p>31.12.2014 r.</p> <p>I kw. 2015 r.</p> <p>31.12.2015 r.</p> <p>31.12.2016 r.</p>	<p>Parlament</p> <p>MŚ</p> <p>MŚ/RM</p> <p>Marszałkowie Województw/ Sejmiki Województw</p>

		spełnienia warunkowości ex ante.		
	<p>Kryterium 4</p> <p>przyjęto środki niezbędne do osiągnięcia celów na 2020 r. dotyczących przygotowania do ponownego wykorzystania i recyklingu, zgodnie z art. 11 ust. 2 dyrektywy 2008/98/WE.</p>	<p>Główne działania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nowelizacja ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach 2. Rozp. ws. obowiązku selektywnego zbierania niektórych odpadów komunalnych oraz szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów 3. Wydanie rozp. RM ws. opłat za korzystanie ze środowiska(...) 4. Uchwalenie nowej ustawy o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym 5. Wydanie rozp. ws. wzorów sprawozdań o odebranych odpadach komunalnych [...] 6. Wydanie rozp. dotyczącego audytu na podst. art. 51 ustawy z dn. 13 czerwca 2013. o gospodarce opakowaniami [...] <p>Opis spełniania kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w Samoocenie</p>	<p>31.12.2014 r.</p> <p>II kw. 2015 r.</p> <p>31.12.2015 r.</p> <p>31.03.2015</p> <p>31.12.2015</p> <p>31.12.2015</p>	<p>Parlament RP</p> <p>Ministerstwo Środowiska</p> <p>Ministerstwo Środowiska</p> <p>Parlament RP</p> <p>Ministerstwo Środowiska</p> <p>Ministerstwo Środowiska</p>

		spełnienia warunkowości ex-ante.		
7.1 Transport: Istnienie kompleksowego planu/ planów lub kompleksowych ram w zakresie inwestycji transportowych zgodnie z instytucyjną strukturą państw członkowskich (z uwzględnieniem transportu publicznego na szczeblu regionalnym i lokalnym), które wspierają rozwój infrastruktury i poprawiają łączność z kompleksową i bazową siecią TEN- T.	<p>Kryterium 1</p> <p>Istnienie kompleksowego planu/ planów transportu lub ram w zakresie inwestycji transportowych spełniających wymogi prawne dotyczące strategicznej oceny oddziaływania na środowisko</p> <p>Kryterium 2</p> <p>Istnienie kompleksowego planu/ planów transportu lub ram w zakresie inwestycji transportowych określających wkład w jednolity europejski obszar transportu zgodnie z art. 10 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1315/2013, w tym priorytetów w zakresie inwestycji w:</p> <ul style="list-style-type: none"> – bazową i kompleksową sieć TEN-T, w których przewiduje się inwestycje w ramach EFRR i Funduszu Spójności, oraz wtórną łączność. <p>Kryterium3</p>	<p>Zebranie i analiza materiałów wejściowych oraz określenie zakresu niezbędnych do wykonania prac. Uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektu regionalnego planu transportowego.</p> <p>Opracowanie projektu PW.</p> <p>Przyjęcie projektu PW przez Zarząd Województwa</p> <p>Przeprowadzenie procedury SOOŚ</p> <p>Analiza wyników konsultacji społecznych i sporządzenie raportu</p> <p>Przyjęcie PW i podanie informacji do publicznej wiadomości</p>	<p>IV kwartał 2014 r. - I kwartał 2016 r</p> <p>I - III kwartał 2015 r. III kwartał 2015 r.</p> <p>IV kwartał 2015 – I kwartał 2016</p> <p>II - III kwartał 2016 r. III - IV kwartał 2016 r.</p>	<p>IZ RPO</p> <p>(Departament Nieruchomości UMWM, MBPR)</p>

	<p>Istnienie kompleksowego planu/ planów transportu lub ram w zakresie inwestycji transportowych określających identyfikację odpowiedniej ilość realistycznych i zaawansowanych w przygotowaniu projektów, które mają być wspierane w ramach EFRR i Funduszu Spójności</p> <p>Kryterium 4</p> <p>Istnienie kompleksowego planu/ planów transportu lub ram w zakresie inwestycji transportowych określających działania mające na celu zapewnienie zdolności instytucji pośredniczących i beneficjentów do realizacji projektów</p>	<p>Opis spełniania kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w Samoocenie spełniania warunkowości ex-ante.</p>		
<p>7.2. Kolej: Istnienie w kompleksowym planie/ kompleksowych planach lub ramach dotyczących transportu wyraźnej części dotyczącej rozwoju kolei zgodnie z instytucyjną strukturą państw członkowskich (z uwzględnieniem transportu publicznego na szczeblu regionalnym i lokalnym), która wspiera rozwój infrastruktury i poprawia łączność z kompleksową i</p>	<p>Kryterium 1</p> <p>Istnienie w kompleksowym planie/planach lub ramach dotyczących transportu części odnoszącej się do rozwoju kolei spełniającej wymogi prawne dotyczące strategicznej oceny oddziaływania na środowisko</p> <p>Kryterium 2</p> <p>Istnienie w kompleksowym planie/planach lub ramach dotyczących transportu części odnoszącej się do rozwoju kolei identyfikującej odpowiednia ilość realistycznych i zaawansowanych w przygotowaniu projektów (wraz z</p>	<p>Zebranie i analiza materiałów wejściowych oraz określenie zakresu niezbędnych do wykonania prac. Uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektu PW.</p> <p>Opracowanie projektu PW.</p> <p>Przyjęcie projektu PW przez Zarząd Województwa</p> <p>Przeprowadzenie procedury SOOŚ</p> <p>Analiza wyników konsultacji</p>	<p>IV kwartał 2014 r. - I kwartał 2016 r</p> <p>I - III kwartał 2015 r.</p> <p>III kwartał 2015 r.</p> <p>IV kwartał 2015 – I kwartał 2016</p>	<p>IZ RPO (Departament Nieruchomości UMWM, MBPR)</p>

<p>bazową siecią TEN-T. Inwestycje obejmują tabor, interoperacyjność oraz rozwijanie potencjału.</p>	<p>harmonogramem i budżetem)</p> <p>Kryterium 3</p> <p>Działania mające na celu zapewnienie zdolności instytucji pośredniczących i beneficjentów do realizacji projektów</p>	<p>społecznych</p> <p>Przyjęcie PW i podanie informacji do publicznej wiadomości</p> <p>Opis spełniania kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w Samoocenie spełniania warunkowości ex-ante.</p>	<p>II - III kwartał 2016 r.</p> <p>III - IV kwartał 2016 r</p>	
<p>9.3. Zdrowie: Istnienie krajowych lub regionalnych strategicznych ram polityki zdrowotnej w zakresie określonym w art. 168 TFUE, zapewniających stabilność gospodarczą</p>	<p>1) Gotowe są krajowe lub regionalne strategiczne ramy polityki zdrowotnej, które zawierają:</p> <p>2) skoordynowane działania poprawiające dostęp do świadczeń zdrowotnych;</p>	<p>Warunek zostanie uznany za wypełniony po spełnieniu poniższych kryteriów:</p> <p>Plan działań dotyczący przygotowania dokumentu: Policy Paper dla obszaru ochrony zdrowia w Polsce na lata 2014-2020. Krajowe Ramy Strategiczne.</p> <p>- Uzupełnienie Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020. Krajowe Ramy Strategiczne. Dokument zostanie zweryfikowany w kontekście uwag zgłoszonych przez KE na spotkaniu w dniu 16 października 2014 r., Termin: 31/01/2015 r.</p> <p>- Przyjęcie Policy paper przez właściwe władze na poziomie krajowym, Termin: 30/06/2015 r.</p>	<p>31.12.2016</p> <p>30.06.2015</p>	<p>Ministerstwo Zdrowia</p> <p>Ministerstwo Zdrowia</p>

		Opis spełnienia kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w Samoocenie spełniania warunkowości ex ante, stanowiącej załącznik do programu.		
	3) działania mające na celu stymulowanie efektywności w sektorze opieki zdrowotnej poprzez wprowadzanie modeli świadczenia usług i infrastruktury;	<p>Plan działań dotyczący map potrzeb zdrowotnych</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sporządzenie „map potrzeb” w zakresie onkologii i kardiologii opisujących elementy systemu na poziomie POZ, AOS, szpitali. Termin: 31/12/2015 - Stworzenie „map potrzeb” dla innych chorób na poziomie POZ, AOS, szpitali. Termin: 31/12/2016 <p>Opis spełnienia kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w Samoocenie spełniania warunkowości ex ante, stanowiącej załącznik do programu.</p>	31.12.2016	Ministerstwo Zdrowia
	4) system monitorowania i przeglądu.	Plan działań dotyczący przygotowania dokumentu: Policy Paper dla obszaru ochrony zdrowia w Polsce na lata 2014-	30.06.2015	Ministerstwo Zdrowia

		<p>2020. Krajowe Ramy Strategiczne.</p> <p>- Uzupełnienie Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020. Krajowe Ramy Strategiczne. Dokument zostanie zweryfikowany w kontekście uwag zgłoszonych przez KE na spotkaniu w dniu 16 października 2014 r., Termin: 31/01/2015 r.</p> <p>- Przyjęcie Policy paper przez właściwe władze na poziomie krajowym, Termin: 30/06/2015 r.</p> <p>Opis spełnienia kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w Samoocenie spełnienia warunkowości ex ante, stanowiącej załącznik do programu.</p>		
	<p>5) Państwo członkowskie lub region przyjęły ramy określające szacunkowo dostępne środki budżetowe na opiekę zdrowotną oraz efektywną pod względem kosztów koncentrację środków przeznaczonych na priorytetowe potrzeby opieki zdrowotnej.</p>	<p>Plan działań dotyczący przygotowania dokumentu: Policy Paper dla obszaru ochrony zdrowia w Polsce na lata 2014-2020. Krajowe Ramy Strategiczne.</p> <p>- Uzupełnienie Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020. Krajowe Ramy Strategiczne. Dokument zostanie zweryfikowany w kontekście uwag zgłoszonych przez KE na spotkaniu w</p>	<p>30.06.2015</p>	

		<p>dniu 16 października 2014 r., Termin: 31/01/2015 r.</p> <p>- Przyjęcie Policy paper przez właściwe władze na poziomie krajowym, Termin: 30/06/2015 r.</p> <p>Opis spełnienia kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w Samoocenie spełniania warunkowości ex ante, stanowiącej załącznik do programu.</p>		
--	--	---	--	--

ROZDZIAŁ 10 – ZMNIEJSZANIE OBCIĄŻEŃ ADMINISTRACYJNYCH DLA BENEFICJENTÓW

[SEKCJA 10]

(podstawa: art. 96 ust. 6 lit. c) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

W związku z obciążeniami administracyjnymi beneficjentów zidentyfikowanymi w okresie 2007 – 2013 w programach: PO KL i RPO WM w zakresie: niewystarczającego wsparcia informacyjnego, wysokiego stopnia skomplikowania przepisów, niewystarczających możliwości wykorzystania elektronicznych form komunikacji z beneficjentem oraz barier finansowych, Instytucje Zarządzające: RPO WM oraz PO KL podejmowały szereg działań zmierzających do ograniczenia obciążeń dla beneficjentów, związanych z przygotowaniem i wdrażaniem projektów finansowanych ze środków UE. Choć pole do redukcji obciążeń jest niewielkie, ze względu na obowiązujące przepisy prawa unijnego, system wdrażania RPO WM 2014-2020 został zaprojektowany tak, aby kontynuować działania ułatwiające aplikowanie o środki oraz rozliczanie projektów.

IZ RPO WM 2014-2020 będzie kontynuowała m.in. następujące działania zmierzające do dalszego usprawnienia relacji z beneficjentami oraz redukcji obciążeń administracyjnych, zgodnie z sekcją 2.6 UP:

- zapewnienie dostępu do informacji oraz wsparcia merytorycznego poprzez działalność punktów informacyjno-konsultacyjnych, organizację kampanii informacyjno-promocyjnych oraz funkcjonowanie infolinii;
- prowadzenie szkoleń dla potencjalnych beneficjentów dotyczących m.in. przygotowania projektów;
- funkcjonowanie portalu internetowego, na którym poza informacją o naborach wniosków, można będzie znaleźć najczęściej zadawane przez beneficjentów pytania oraz najczęściej popełniane błędy;
- stosowanie, w miarę możliwości, elastycznych form finansowania projektów, poprzez wypłacanie zaliczek;
- zapewnienie dostępu do wsparcia zwrotnego;
- możliwie szerokie stosowanie stawek ryczałtowych;

W perspektywie 2014-2020 IZ RPO WM 2014-2020 planuje ponadto:

- wdrożenie zmienionej strategii komunikacji opracowywanej na poziomie MIR, która wyznaczy nowe standardy działania punktów informacyjnych (tzw. PIFE), w tym zapewni spójny i jednorodny przekaz;
- stworzenie nowego generatora wniosków, upraszczającego formularz wniosku oraz minimalizującego możliwość popełniania błędów;
- zwiększenie wykorzystania narzędzi informatycznych w relacjach z beneficjentem, m.in.: umożliwienie w większym stopniu niż we wcześniejszych okresach programowania, przekazywania dokumentów w formie elektronicznej, a nie później niż do dnia 31 grudnia 2015 r., zapewnienie, aby każda wymiana informacji pomiędzy beneficjentami a instytucją zarządzającą, instytucją certyfikującą, instytucją audytową i instytucjami pośredniczącymi mogła być realizowana za pomocą systemów elektronicznej wymiany danych;
- dążenie do skrócenia czasu oczekiwania na decyzję dotyczącą oceny projektu i przyznania dofinansowania (od złożenia wniosku - do podpisania umowy);
- dążenie do krótszych terminów rozliczania wniosków o płatność, w szczególności wniosków o płatność końcową, uzależnionych od przeprowadzenia kontroli na zakończenie realizacji projektu;
- wprowadzenie do programów mechanizmów wsparcia zintegrowanego, których wdrażanie powierzone zostało ośrodkom miejskim (ZIT);
- zapewnienie szerszego tematycznie dostępu do wsparcia zwrotnego.

Na wszystkich etapach realizacji RPO WM 2014-2020 planowane jest opracowanie dokumentów skierowanych do beneficjentów z zastosowaniem zasad prostej polszczyzny.

Powyższe uproszczenia brane są pod uwagę już na etapie programowania wsparcia, natomiast w stosunku do wszelkich innych obszarów problemowych zidentyfikowanych w trakcie realizacji RPO WM 2014 – 2020 będą podejmowane bieżące działania eliminujące źródła problemów.

ROZDZIAŁ 11 – ZASADY HORYZONTALNE

[SEKCJA 11]

11.1. ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ

[SEKCJA 11.1]

Przez zrównoważony rozwój rozumie się możliwość zaspokojenia potrzeb rozwojowych obecnej generacji bez naruszania zdolności do zaspokajania potrzeb rozwojowych przyszłych pokoleń. Stosowanie zasady zrównoważonego rozwoju oznacza, że dążenie do rozwoju społeczno-gospodarczego nie odbywa się kosztem naruszenia równowagi w przyrodzie. Zgodnie z art. 8 rozporządzenia 1303/2013 cele EFSI są osiągane w sposób zgodny z zasadą zrównoważonego rozwoju oraz unijnym wspieraniem celu zachowania, ochrony i poprawy jakości środowiska naturalnego, zgodnie z art. 11 i art. 191 ust. 1 TFUE, z uwzględnieniem zasady „zanieczyszczający płaci”. IZ RPO WM 2014-2020 w poszanowaniu tych zasad podejmować będzie na każdym etapie trwania Programu działania, aby uniknąć skutków działań szkodliwych dla środowiska lub je zmniejszyć i zagwarantować wyniki w postaci korzyści netto dla społeczeństwa, środowiska i klimatu. Planowane do realizacji działania wpisane do RPO WM 2014-2020, zgodnie z powyższym, zostały zaprojektowane w sposób dążący do zapewnienia jak najwyższego zabezpieczenia:

- wymogów ochrony środowiska;
- efektywności wykorzystania zasobów;
- łagodzenia i adaptacji do zmian klimatu;
- odporności na klęski żywiołowe.

Ponadto, zgodnie z UP, realizacja w RPO WM 2014-2020 zasady zrównoważonego rozwoju sprowadzać się będzie przede wszystkim do:

- pogodzenia poprawy wyniku ekonomicznego z jednoczesnym ograniczeniem wykorzystania zasobów oraz zmniejszeniem negatywnych oddziaływań na środowisko;
- postrzegania odpadów jako źródła zasobów;
- dążenia do zamykania obiegów surowcowych, a w tym maksymalizacji oszczędności wody i energii;
- ograniczania zanieczyszczeń emitowanych do środowiska, w tym zwłaszcza powietrza oraz wody już na etapie projektowania rozwiązań technologicznych;
- wspierania zwiększenia efektywności energetycznej i pozyskiwania energii z odnawialnych źródeł przy wykorzystaniu lokalnego potencjału;
- niskoemisyjnego i zrównoważonego transportu, promowania transportu zbiorowego i publicznego;
- energooszczędnego budownictwa;
- inwestycji infrastrukturalnych z uwzględnieniem konieczności adaptacji do zmian klimatu;
- planowania przestrzennego według zasad:
 - ✓ powstrzymywania żywiołowego rozlewania się miast, zapobiegania rozpraszaniu zabudowy i pogłębianiu chaosu przestrzennego;
 - ✓ kształtowania w maksymalnym możliwym zakresie przestrzeni publicznych przyjaznych dla mieszkańców i sprzyjających zachowaniom niskoemisyjnym;
 - ✓ uwzględnienia w polityce przestrzennej kwestii adaptacji do zmian klimatu;
 - ✓ preferowania ponownego wykorzystania terenu i wypełniania zabudowy zamiast ekspansji na tereny niezabudowane (priorytet brown-field ponad green-field);
 - ✓ troski o estetykę poszczególnych przedsięwzięć i ich dopasowanie do otoczenia z poszanowaniem kontekstu przyrodniczego, kulturowego i społecznego;
 - ✓ zapewnienia szerokiej partycypacji społecznej w procesach planowania przestrzennego i przygotowania inwestycji.

IZ zapewni, że zasada zrównoważonego rozwoju będzie przestrzegana na każdym etapie realizacji Programu. Na etapie programowania uwzględnienie jej horyzontalnego charakteru następować w każdym celu szczegółowym. Na etapie wdrażania stosowane będą kryteria wyboru projektów, zapewniające jej przestrzeganie poprzez wprowadzenie ogólnej zasady zastosowania preferencji dla projektów realizujących założenia polityki zrównoważonego rozwoju. Przykładowymi, szczegółowymi kryteriami wyboru projektów są:

- racjonalne gospodarowanie zasobami;
- ograniczenie presji na środowisko;
- uwzględnianie efektów środowiskowych w zarządzaniu;
- podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa;
- uwzględnianie kosztów eksploatacji inwestycji (wybór wariantu inwestycji efektywnego energetycznie, minimalizującego koszty niezbędne do utrzymania powstałej infrastruktury).

Na etapie monitorowania i sprawozdawczości zapewnione zostanie monitorowanie zgodności działań podejmowanych w ramach Programu zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Na etapie ewaluacji badane będzie oddziaływanie Programu na realizację zasady zrównoważonego rozwoju oraz prowadzone będą badania ewaluacyjne pod kątem efektywności wsparcia zrównoważonego rozwoju gospodarczego, rozwoju społecznego oraz ochrony środowiska. Wśród sposobów wdrażania wyników monitorowania i ewaluacji będzie np. desygnowanie konkursów, których kryterium dostępu będzie ukierunkowane na realizację celów polityki zrównoważonego rozwoju. Uzupełnieniem realizacji zasady zrównoważonego rozwoju na etapie programowania będzie przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Wprowadzono również ogólną zasadę zastosowania preferencji dla projektów realizujących założenia polityki zrównoważonego rozwoju.

11.2. RÓWNOŚĆ SZANS I NIEDYSKRIMINACJA

[SEKCJA 11.2]

Jako cele na wszystkich etapach wdrażania funduszy strukturalnych UE wskazuje zniesienie nierówności oraz zwalczanie wszelkich przejawów dyskryminacji, w tym m.in. ze względu na wiek, płeć, rasę i niepełnosprawność. Równość szans jest w Programie pojmowana nie tylko jako równość szans mężczyzn i kobiet, ale również jako jednakowy dostęp wszystkich osób do edukacji, informacji i zatrudnienia.

IZ zapewni, że zasada równości szans będzie przestrzegana na każdym z etapów realizacji Programu. Jednym z priorytetowych kierunków interwencji EFS, odpowiadającym bezpośrednio na wyzwania wynikające z zasady równości szans jest wsparcie osób defaworyzowanych w dostępie do rynku pracy, w zwiększaniu stopnia ich przygotowania zawodowego oraz poprawy zdolności do uzyskania zatrudnienia. Na etapie programowania pod uwagę została wzięta sytuacja osób niepełnosprawnych w działaniach współfinansowanych z EFS i EFRR, w kontekście budowania otoczenia i tworzenia warunków do równoprawnego uczestnictwa tych osób w życiu społecznym i zawodowym. Cel ten będzie realizowany w szczególności poprzez:

- zwiększanie poziomu zatrudnienia osób niepełnosprawnych;
- ułatwianie osobom niepełnosprawnym dostępu do podnoszenia i zdobywania nowych kwalifikacji;
- rozwój usług wspierających włączenie do rynku pracy (np. transportowych, opiekuńczych);
- poszerzanie dostępu do doradztwa, poradnictwa zawodowego, informacji i konsultacji;
- tworzenie przyjaznego systemu wsparcia oraz rozwijanie instrumentów o charakterze aktywizacyjnym;
- dążenie do zapewnienia, że powstająca lub modernizowana infrastruktura w ramach projektów EFRR będzie co do zasady dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, tj. tworzona zgodnie z zasadą projektowania uniwersalnego;
- dążenie do zapewnienia, że powstające systemy zarządzania klęskami żywiołowymi oraz systemy ratownictwa wraz ze sposobami komunikacji i informowania będą projektowane i konstruowane z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami;

- dążenie do zapewnienia, że powstające systemy świadczonych usług oraz rozwijania e-usług będą uwzględniały dostosowanie do różnych rodzajów niepełnosprawności;
- zapewnienie, zgodności informacji publikowanych w formie elektronicznej (e-usług, stron internetowych) z wytycznymi Web Content Accessibility Guidelines 2.0 (WCAG 2.0);
- dążenie do zapewnienia, że podejmowane działania będą w sposób adekwatny zwiększały dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności;
- dążenie do zapewnienia, że podejmowane działania w jak największym stopniu będą wspierały dostęp do edukacji i kształcenie dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami.

IZ zapewni również na każdym etapie wdrażania wykonanie postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, m.in. poprzez zapewnienie:

- poszanowania odmienności i akceptację osób niepełnosprawnych, będących częścią ludzkiej różnorodności i całej ludzkości;
- równości szans;
- dostępności.

Na etapie programowania IZ zapewniła dostęp środowiskom działającym na rzecz równości do konsultacji społecznych i partycypacji.

Na etapie wdrażania zostaną określone kryteria wyboru projektów, uwzględniające potrzeby osób niepełnosprawnych. Beneficjenci zostaną zobowiązani do stosowania racjonalnych usprawnień w celu zapewnienia pełnej możliwości uczestniczenia osób z niepełnosprawnościami w projektach. IZ zagwarantuje, iż osoby niepełnosprawne objęte zostaną odpowiednimi instrumentami aktywizacyjnymi, oraz, że stworzone zostaną przyjazne warunki dla udziału tych osób we wszystkich kierowanych do nich projektach. Na etapie monitorowania i sprawozdawczości zapewniony zostanie stały monitoring oraz gromadzenie danych na temat realizowanych projektów ukierunkowanych na integrację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych.

Na poziomie SZOOP, przewiduje się badanie wskaźników udziału w projektach osób niepełnosprawnych i zagrożonych dyskryminacją z innego tytułu. Będą one monitorowane w sprawozdaniach końcowych z realizacji projektu oraz wykazywane w sprawozdaniach okresowych z realizacji Programu. Wyniki monitoringu będą wykorzystywane w modelowaniu wdrażania Programu.

Na etapie ewaluacji przewiduje się realizację badań pozwalających na ocenę efektywności pomocy udzielonej osobom o różnym stopniu i rodzaju niepełnosprawności oraz monitorowanie dalszych losów tych osób po zakończeniu udziału w projekcie.

Na etapie kontroli zostaną podjęte działania sprawdzające prawidłową realizację zapisów projektowych o implementacji w projekcie zasady równości.

Wśród sposobów wdrażania wyników monitorowania i ewaluacji będzie np. przeprowadzenie konkursów, których kryterium dostępu będzie ukierunkowane na realizację celów polityk horyzontalnych w przypadku niedostatecznego udziału projektów wpływających pozytywnie (nie tylko neutralnie) na realizację celów zasady.

W całym okresie wdrażania będą prowadzone działania informacyjno-promocyjne zmierzające do dalszego upowszechniania i implementacji zasady równości. Instytucja Zarządzająca zapewni także udział przedstawicieli środowisk działających na rzecz równości w gremiach i komitetach Programu. W całym okresie wdrażana będzie zasada zastosowania preferencji dla projektów realizujących założenia polityki równości szans uwzględniająca wnioski z monitoringu i ewaluacji.

11.3 RÓWNOUPRAWNIENIE PŁCI

[SEKCJA 11.3]

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn będzie wdrażana na każdym etapie realizacji RPO WM 2014-2020. Na etapie programowania pod uwagę wzięta została m.in. odmienna sytuacja kobiet i mężczyzn na rynku pracy. W związku z powyższym, kluczowego znaczenia dla interwencji EFS w kontekście równości szans kobiet i mężczyzn w ramach RPO WM 2014-2020 nabierają:

- konieczność zwiększania zatrudnienia kobiet i mężczyzn, w tym zwłaszcza kobiet, jako tej grupy, która jest defaworyzowana;
- podnoszenie kwalifikacji zawodowych kobiet powracających na rynek pracy, które nie wróciły do zatrudnienia po urodzeniu dziecka, w tym po urloпах macierzyńskich i wychowawczych;
- rozwijanie aktywności ekonomicznej kobiet i mężczyzn, jako odpowiedzi na wyzwania rynkowe, pobudzanie postaw przedsiębiorczych;
- godzenie życia zawodowego i prywatnego poprzez zwiększanie dostępu do usług opiekuńczych nad dziećmi i osobami zależnymi, co umożliwi pełne uczestnictwo w kształceniu i rynku pracy oraz promowanie nowych form organizacji pracy;
- zobowiązanie projektodawców do zapewnienia równego traktowania kobiet i mężczyzn w przedsięwzięciach współfinansowanych z EFRR w sposób adekwatny do zadania;
- zgodnie z zapisami UP w ramach projektów EFS obowiązkowo zastosowany zostanie standard minimum realizacji zasady równości szans płci.

Zgodnie z przyjętą strategią programowania zdecydowano się na traktowanie zasady równości szans kobiet i mężczyzn jako zasady horyzontalnej, przekrojowej dla wszystkich Osi Priorytetowych RPO WM 2014-2020. Oprócz podejścia przekrojowego, Program będzie promował także rozwiązania sprzyjające jej upowszechnieniu.

W ramach Osi Priorytetowej VIII przewidziano działania skierowane na tworzenie rozwiązań na rzecz równych szans, jak również promowanie równych szans kobiet i mężczyzn na rynku pracy i zwalczanie stereotypowego postrzegania ról kobiecych i męskich w życiu zawodowym i społecznym.

Na etapie programowania IZ zapewniła dostęp środowiskom działającym na rzecz równości, w tym równości szans kobiet i mężczyzn do konsultacji społecznych i partycypacji.

Na etapie wdrażania przyjęto zasadę, iż przygotowywane projekty będą oparte o diagnozę uwzględniającą sytuację kobiet i mężczyzn w danym obszarze i ocenę wpływu na sytuację płci. Każdy projekt realizowany w ramach RPO WM 2014-2020 zawierać będzie opis oceny wpływu na sytuację płci. Pozwoli to na sprawdzenie i ocenę jego zróżnicowanego wpływu na kobiety i mężczyzn, tak aby nie dopuścić do wystąpienia jakichkolwiek przejawów nierówności czy dyskryminacji. Analiza ta umożliwi także weryfikację czy projekt w rzeczywistości przyczynia się do uwzględniania potrzeb kobiet i mężczyzn poprzez np. oferowanie różnych, zindywidualizowanych form wsparcia odpowiadających na odmienne potrzeby uczestników/uczestniczek projektu. Ocena merytoryczna jakości projektu będzie przebiegać również w oparciu o przedstawioną analizę i będzie uwzględniała wpływ na sytuację kobiet i mężczyzn. Dodatkowo, na etapie wdrażania, kryteria wyboru projektów uwzględniać będą potrzeby różnych grup społecznych w danych obszarach, w tym preferowania grup defaworyzowanych. Dzięki takiemu podejściu możliwe będzie tworzenie projektów w ramach tzw. działań pozytywnych, które pozwolą na wyrównanie niekorzystnej sytuacji danej płci w konkretnym obszarze, a tym samym wyrównywanie jej szans społecznych i zawodowych. Klasyfikacja projektów będzie następująca:

- projekty pozytywne – specyficzne działania nakierowane na zwalczanie istniejących nierówności pomiędzy kobietami i mężczyznami;
- projekty równościowe – działania, które w sposób ogólny przyczyniają się do zapewnienia równości płci.

Na etapie monitorowania i sprawozdawczości system wskaźników zawartych w Programie umożliwić będzie gromadzenie i zbieranie danych statystycznych w podziale na płcie.

Sprawozdawczość będzie uwzględniała zidentyfikowaną wyżej klasyfikację projektów i ich potencjalny wpływ na równość szans kobiet i mężczyzn w ramach RPO WM 2014-2020.

Na etapie ewaluacji badane będzie oddziaływanie RPO WM 2014-2020 na realizację zasady równych szans kobiet i mężczyzn. Dodatkowo dane pochodzące z systemu informatycznego, gromadzącego dane o uczestnikach projektów, pozwolą na systematyczne i kompleksowe prowadzenie badań ewaluacyjnych pod kątem wsparcia udzielanego w podziale na płeć oraz monitorowanie dalszych losów uczestników i efektywności udzielonej pomocy.

Na etapie kontroli zostaną podjęte działania sprawdzające prawidłową realizację zapisów projektowych o implementacji w projekcie zasady równości szans kobiet i mężczyzn.

Wśród sposobów wdrażania wyników monitorowania i ewaluacji będzie np. proponowanie konkursów, których kryterium dostępu będzie ukierunkowanie na realizację celów polityk horyzontalnych w przypadku niedostatecznego udziału projektów wpływających pozytywnie (nie tylko neutralnie) na realizację celów zasady.

W całym okresie wdrażania będą prowadzone działania informacyjno-promocyjne zmierzające do dalszego upowszechniania i implementacji zasady równości szans kobiet i mężczyzn. IZ zapewni także udział przedstawicieli środowisk działających na rzecz równości, w tym również równości szans kobiet i mężczyzn w gremiach i komitetach Programu. Preferowane będą też projekty realizujące założenia polityki równości płci uwzględniające wnioski z monitoringu i ewaluacji.

ROZDZIAŁ 12 – ODRĘBNE ELEMENTY

[SEKCJA 12]

12.1 DUŻE PROJEKTY, KTÓRYCH REALIZACJĘ ZAPLANOWANO W OKRESIE PROGRAMOWANIA

[SEKCJA 12.1]

(podstawa: art. 96 ust. 2 lit. e) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Na obecnym etapie programowania nie zostały zidentyfikowane duże projekty w rozumieniu art. 100 rozporządzenia nr 1303/2013, tj. projekty, których całkowite koszty kwalifikowalne przekraczają kwotę 50 000 000 EUR, a w przypadku operacji przyczyniających się do osiągnięcia celu tematycznego na mocy art. 9 pkt 7 akapit 1, której całkowite koszty kwalifikowalne przekraczają kwotę 75 000 000 EUR.

12.2 RAMY WYKONANIA PROGRAMU OPERACYJNEGO

[SEKCJA 12.2]

Tabela 28 - Ramy wykonania w podziale na fundusze oraz kategorie regionu (tabela zbiorcza)

Oś priorytetowa	Fundusz	Kategoria regionu	Wskaźnik lub kluczowy etap wdrażania	Jednostka miary, w stosownych przypadkach	Cel pośredni na 2018 r.	Cel końcowy (2023) ^[1]		
						M	K	O
I. Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce	EFRR	Region lepiej rozwinięty	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)	EUR	13 897 000	-	-	125 200 000
			Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	88 173 633	-	-	347 771 413
II. Wzrost e-potencjału Mazowsza	EFRR	Region lepiej rozwinięty	Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 3 - dwustronna interakcja	szt.	24	-	-	200
			Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	24692836	-	-	191 999 804
III. Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości	EFRR	Region lepiej rozwinięty	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	przedsiębiorstwa	505	-	-	3 820
			Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	52015256	-	-	266 712 233
IV. Przejście na gospodarkę niskoemisyjną	EFRR	Region lepiej rozwinięty	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	szt.	44	-	-	400
			Długość wybudowanych lub przebudowanych dróg dla rowerów	km	19	-	-	150
			Liczba wybudowanych lub przebudowanych obiektów "parkuj i jedź"	szt.	2	-	-	18

^[1] Wartość docelową można przedstawić łącznie (mężczyźni + kobiety) albo w podziale na płeć.

			Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	115846872	-	-	405 448 942
V. Gospodarka przyjazna środowisku	EFRR	Region lepiej rozwinięty	Liczba wspartych Punktów Selektynego Zbierania Odpadów Komunalnych	szt.	12	-	-	109
			Liczba obiektów zabytkowych objętych wsparciem	szt.	4	-	-	30
			Liczba instytucji kultury objętych wsparciem	szt.	3	-	-	15
			Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	28303643	-	-	114 303 208
VI. Jakość życia	EFRR	Region lepiej rozwinięty	Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	4	-	-	35
			Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	16524296	-	-	145 514 934
VII. Rozwój regionalnego systemu transportowego	EFRR	Region lepiej rozwinięty	Całkowita długość nowych dróg	km	7,5	-	-	66
			Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	62 888 014	-	-	459 107 365
VIII Rozwój rynku pracy	EFS	Region lepiej rozwinięty	Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie	osoby	7 309	-	-	19 490
			Liczba osób, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	osoby	3 382	-	-	9 019
			Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	35 694 542	-	-	172 356 319
IX Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	EFS	Region lepiej rozwinięty	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	osoby	12 429	-	-	33 145
			Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	26 181 822	-	-	215 468 827
X. Edukacja dla rozwoju regionu	EFS	Region lepiej rozwinięty	Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie	osoby	15 205	-	-	40 546
			Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie	osoby	4 432	-	-	11 819

			Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy	osoby	4 962	-	-	13 232
			Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	49 145 800	-	-	202 377 483

12.3 WŁAŚCIWI PARTNERZY ZAANGAŻOWANI W PRZYGOTOWANIE PROGRAMU [SEKCJA 12.3]

Lista stanowi uzupełnienie opisu dot. zasady partnerstwa zawartego w sekcji 7.2.

Skład Zespołu do spraw Aktualizacji i Monitorowania Realizacji Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego i Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego oraz koordynacji prac nad przygotowaniem oraz wdrożeniem dokumentów programowych Województwa Mazowieckiego dla perspektywy finansowej 2014-2020:

- przedstawiciele Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie;
- przedstawiciel Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego w Warszawie;
- przedstawiciel Mazowieckiej Jednostki Wdrażania Programów Unijnych;
- przedstawiciel Mazowieckiego Centrum Polityki Społecznej;
- przedstawiciel Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich w Warszawie;
- przedstawiciel Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Warszawie;
- przedstawiciel Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Warszawie;
- przedstawiciel Mazowieckiego Samorządowego Centrum Doskonalenia Nauczycieli;
- przedstawiciel Mazowieckiego Biura Geodezji i Urządzeń Rolnych;
- przedstawiciel Agencji Rozwoju Mazowsza S.A.;
- przedstawiciel Mazowieckiej Agencji Energetycznej Sp. z o.o.;
- przedstawiciel Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie;
- przedstawiciel „Kolei Mazowieckich-KM” Sp. z o.o.;
- przedstawiciel Mazowieckiej Spółki Taborowej Sp. z o.o.;
- przedstawiciel Warszawskiej Kolei Dojazdowej Sp. z o.o.;
- przedstawiciel Mazowieckiego Portu Lotniczego Warszawa-Modlin Sp. z o.o.;
- przedstawiciel Mazowieckiego Regionalnego Funduszu Pożyczkowego Sp. z o.o.;
- przedstawiciel Mazowieckiego Funduszu Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.

Skład Zespołu do spraw opracowania rekomendacji do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego dla perspektywy finansowej 2014-2020:

- przedstawiciele Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie;
- przedstawiciel Mazowieckiej Jednostki Wdrażania Programów Unijnych;
- przedstawiciel Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Warszawie.

Skład Zespołu redakcyjno-programowego Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego dla perspektywy finansowej 2014-2020:

- przedstawiciele Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie;
- przedstawiciel Agencji Rozwoju Mazowsza S.A.;
- przedstawiciel Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Warszawie;
- przedstawiciel Mazowieckiego Centrum Polityki Społecznej;
- przedstawiciele Mazowieckiej Jednostki Wdrażania Programów Unijnych.

w tym członkowie podzespołów tematycznych ds. współtworzenia RPO WM 2014-2020:

Podzespół 1 – Osie Priorytetowe I-II (I- Innowacyjność i przedsiębiorczość, II- Wzrost e-potencjału Mazowsza, smart specialization):

- przedstawiciele administracji rządowej;
- przedstawiciele Sejmiku Województwa Mazowieckiego;
- przedstawiciele Konwentu Powiatów Województwa Mazowieckiego;
- przedstawiciele samorządów województwa Mazowieckiego;
- przedstawiciele PKPP Lewiatan;
- przedstawiciele Mazowieckiej Rady Działalności Pożytku Publicznego;

- przedstawiciele Krajowego Związku Młodzieży Wiejskiej;
- przedstawiciele Rady Główna Instytutów Badawczych;
- przedstawiciele Instytutu Automatyki i Pomiarów PIAP;
- przedstawiciele Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich;
- przedstawiciele Uniwersytetu Warszawskiego;
- przedstawiciele Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego;
- przedstawiciele Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego;
- przedstawiciele Szkoły Głównej Handlowej;
- przedstawiciele Politechniki Warszawskiej;
- przedstawiciele Narodowego Centrum Badań Jądrowych;
- przedstawiciele Mazowieckiej Rady Innowacyjności;
- przedstawiciele Komendy Stołecznej Policji;
- przedstawiciele Związku Gmin Wiejskich;
- przedstawiciele Komendy Wojewódzkiej Policji w Radomiu;
- przedstawiciele Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów;
- przedstawiciele Mazowieckiego Regionalnego Funduszu Pożyczkowego.

Podzespół 2 – Osie Priorytetowe III-V (III- Przejście na gospodarkę niskoemisyjną, IV- Gospodarka przyjazna środowisku i społeczeństwu, V- Rozwój regionalnego systemu transportowego):

- przedstawiciele administracji rządowej;
- przedstawiciele Sejmiku Województwa Mazowieckiego;
- przedstawiciele Wojewódzkiej Komisji Dialogu Społecznego;
- przedstawiciele samorządów województwa mazowieckiego;
- przedstawiciel Związku Rzemiosła Polskiego;
- przedstawiciel Mazowieckiej Rady Działalności Pożytku Publicznego;
- przedstawiciel Głównego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP;
- przedstawiciel Rady Głównej Instytutów Badawczych;
- przedstawiciel Instytutu Ochrony Środowiska;
- przedstawiciel Instytutu Badawczego Dróg i Mostów;
- przedstawiciel Uniwersytetu Warszawskiego;
- przedstawiciel Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego;
- przedstawiciel Szkoły Głównej Handlowej;
- przedstawiciel Politechniki Warszawskiej;
- przedstawiciel Konwentu Powiatów Województwa Mazowieckiego;
- przedstawiciel Polskiej Zielonej Sieci;
- przedstawiciel Fundacji WWF Polska w Warszawie;
- przedstawiciel Mazowieckiej Rady Innowacyjności;
- przedstawiciel Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego w Warszawie;
- przedstawiciel Izby Gospodarczej Ciepłownictwo Polskie;
- przedstawiciel Związku Gmin Wiejskich;
- przedstawiciel Komendy Wojewódzkiej Policji w Radomiu;
- przedstawiciel Polskiego Związku Funduszy Pożyczkowych.

Podzespół 3 – Priorytety VI-VIII (VI- Rozwój rynku pracy, VII- Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem, VIII- Edukacja dla rozwoju regionu):

- przedstawiciele administracji rządowej;
- przedstawiciele Sejmiku Województwa Mazowieckiego;
- przedstawiciele Wojewódzkiej Komisji Dialogu Społecznego;
- przedstawiciele samorządów województwa mazowieckiego;
- przedstawiciel Wojewódzkiej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych;
- przedstawiciel Mazowieckiego Samorządowego Centrum Doskonalenia Nauczycieli;
- przedstawiciel ZNP Zarządu Okręgu Mazowieckiego;

- przedstawiciel NSZZ Solidarność Regionu Mazowsze;
- przedstawiciel Oddziału Miejskiego ZNP Płock;
- przedstawiciel Mazowieckiego Centrum Polityki Społecznej;
- przedstawiciel Zienkowskiego Forum Samorządowego;
- przedstawiciel Mazowieckiej Rady Działalności Pożytku Publicznego;
- przedstawiciel Stowarzyszenia Europa i My;
- przedstawiciel Stowarzyszenia Ośrodka Kultury i Aktywności Lokalnej w Krzesku;
- przedstawiciele Rady Głównej Instytutów Badawczych;
- przedstawiciel Instytutu Badań Edukacyjnych;
- przedstawiciel Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Warszawie;
- przedstawiciel Uniwersytetu Warszawskiego;
- przedstawiciel Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego;
- przedstawiciel Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej;
- przedstawiciel Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego;
- przedstawiciele Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie;
- przedstawiciel Szkoły Głównej Handlowej;
- przedstawiciele Konwentu Powiatów Województwa Mazowieckiego;
- przedstawiciel Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w Warszawie;
- przedstawiciel Instytutu Spraw Publicznych;
- przedstawiciel Centrum Wolontariatu w Warszawie;
- przedstawiciel Fundacji Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych;
- przedstawiciel Mazowieckiej Wojewódzkiej Komendy Ochotniczych Hufców Pracy;
- przedstawiciel Komendy Stołecznej Policji;
- przedstawiciele Związku Gmin Wiejskich;
- przedstawiciel Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów;
- przedstawiciel Polskiego Związku Funduszy Pożyczkowych;
- przedstawiciel Żyrardowskiego Stowarzyszenia Wspierania Przedsiębiorczości.

Podzespół 4 – instrumenty inżynierii finansowej, zintegrowane podejście terytorialne, pomoc publiczna oraz polityki horyzontalne (zrównoważony rozwój, równość szans, zasada równości szans kobiet i mężczyzn):

- przedstawiciele administracji rządowej;
- przedstawiciele Sejmiku Województwa Mazowieckiego;
- przedstawiciele Wojewódzkiej Komisji Dialogu Społecznego;
- przedstawiciele samorządów województwa mazowieckiego;
- przedstawiciel PKPP „Lewiatan”;
- przedstawiciel LGD Równiny Wołomińskiej;
- przedstawiciel Mazowieckiej Rady Działalności Pożytku Publicznego;
- przedstawiciel Zienkowskiego Forum Samorządowe;
- przedstawiciele Rady Głównej Instytutów Badawczych;
- przedstawiciel Centralnego Instytutu Ochrony Pracy PIB;
- przedstawiciele Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich;
- przedstawiciel Szkoły Głównej Handlowej;
- przedstawiciel Uniwersytetu Warszawskiego;
- przedstawiciel Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego;
- przedstawiciel Szkoły Głównej Handlowej;
- przedstawiciel Politechniki Warszawskiej;
- przedstawiciele Konwentu Powiatów Województwa Mazowieckiego;
- przedstawiciel Mazowieckiej Rady Innowacyjności;
- przedstawiciel Związku Banków Polskich;
- przedstawiciel Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego w Warszawie;
- przedstawiciel Krajowej Rady Spółdzielczej;

- przedstawiciel Związku Gmin Wiejskich;
- przedstawiciel Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów;
- przedstawiciel Polskiego Związku Funduszy Pożyczkowych;
- przedstawiciel Fundacji na Rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa.

ZAŁĄCZNIKI

ZAŁĄCZNIK 1 – Powiązania RPO WM 2014-2020 z SUE RMB

OSIE PRIORYTETOWE RPO WM 2014 - 2020	CELE/ OBSZARY PRIORYTETOWE STRATEGII UNII EUROPEJSKIEJ DLA REGIONU MORZA BAŁTYCKIEGO (SUERMB)																
	OCHRONA MORZA							POPRAWA POŁĄCZEŃ W REGIONIE			WZROST DOBROBYTU						
	AGRI - Wzmocnienie rozwoju zrów. rolnictwa , leśnictwa i rybołówstwa	BIO -Zachowanie różnorodności biologicznej, w tym rybołówstwo	HAZARDS - Ograniczenie stosowania substancji niebezpiecznych	NUTRI - Redukcja ilości zrzutów ścieków do morza	SECURE - Ochrona przed katastrofami i wypadkami na lądzie	SHIP - Ekologiczna żegluga	SAFE - Bezpieczeństwo i ochrona na morzu	PRZESTĘPCZOŚĆ	ENERGIA	TRANSPORT	KULTURA	EDUKACJA	ZDROWIE	INNOWACJE	WEWNĘTRZNY RYNEK	MŚP	TURYSTYKA
I. Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce																	
II. Wzrost e-potencjału Mazowsza																	
III. Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości																	
IV. Przejście na gospodarkę niskoemisyjną																	
V. Gospodarka przyjazna środowisku																	
VI. Jakość życia																	
VII. Rozwój regionalnego systemu transportowego																	
VIII. Rozwój rynku pracy																	
IX. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem																	
X. Edukacja dla rozwoju regionu																	

ZAŁĄCZNIK 2 - Regionalne inwestycje terytorialne

Regionalne inwestycje terytorialne (RIT) to mechanizm stworzony przez Samorząd Województwa Mazowieckiego skierowany do 5 subregionów (NTS 3): ciechanowskiego, płockiego, ostrołęckiego, siedleckiego i radomskiego⁵⁰. W szczególnie uzasadnionych przypadkach ZWM zastrzega sobie prawo do rozszerzenia obszaru objętego RIT.

Mechanizm ten realizuje politykę rozwoju opisaną w SRWM do 2030 r., mającą na celu wsparcie OSI ostrołęcko-siedleckiego, płocko-ciechanowskiego oraz radomskiego, które zostały określone w SRWM jako problemowe.

Ponadto jego założenia są zgodne z zamieszczonym w SRWM kierunkiem działań „*Spójność wewnątrzregionalna – koncentracja na najbardziej zapóźnionych podregionach*” i pozwoli na realizację działania 14.1. *Poprawa dostępności komunikacyjnej zapóźnionych podregionów do ośrodków regionalnych i subregionalnych.*

Liderami prowadzonych prac są miasta regionalne (Płock i Radom) i subregionalne (Ciechanów, Ostrołęka i Siedlce), które koordynują przygotowanie *planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi*, na których będą realizowane regionalne inwestycje terytorialne. Podejście takie wpłynie na wzmocnienie relacji małych miast oraz obszarów wiejskich z miastami stanowiącymi regionalne i subregionalne centra rozwoju na OSI problemowych. Natomiast umowy na realizację projektów wynikających z *planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi* mogą być podpisywane przez partnerów RIT.

Podstawą realizacji RIT jest współpraca JST. Samorządy realizujące RIT są zobligowane do zawiązania dowolnej formy partnerstwa. Podstawą partnerstwa RIT ma być odpowiedź na wspólne wyzwania i cele rozwojowe, zidentyfikowane w subregionach oraz potrzebę wypracowania wspólnej wizji rozwoju. Współpraca partnerów w ramach RIT pozwoli na kompleksowe, spójne, bardziej skoordynowane i skoncentrowane działania prorozwojowe oraz rozwiązywanie problemów lub wykorzystanie potencjałów na obszarze danego subregionu, co przełoży się na poprawę spójności przestrzennej.

Zidentyfikowane projekty powinny mieć jak najszersze oddziaływanie terytorialne i poprawiać integrację przestrzenną np. poprzez wzmocnienie powiązań funkcjonalnych między miastami regionalnymi i subregionalnymi a pozostałymi terenami w danym subregionie, zwiększanie dostępności obszaru oraz zwiększenie dostępności do usług tworząc warunki do jego rozwoju społeczno-gospodarczego. Partnerstwo stworzone w celu realizacji RIT powinno obejmować jednostki samorządu terytorialnego bezpośrednio zaangażowane w realizację inwestycji lub takie, na które inwestycje oddziałują.

Wymaga się aby projekty zgłoszone w ramach RIT, miały zintegrowany charakter. Projekty zintegrowane należy rozumieć jako wiązki projektów, które będą realizowane w ramach różnych PI objętych Programem.

Dokumentem warunkującym realizację projektów w formule RIT są *plany inwestycyjne dla subregionów objętych OSI problemowymi*, zawierające:

- diagnozę obszaru, w tym identyfikację potencjałów i problemów rozwojowych;
- projekty wiodące (1-2);
- projekty towarzyszące (1-3), powiązane tematycznie z inwestycją wiodącą;
- plan finansowy i harmonogram czasowy.

Dla każdego z subregionów przewiduje się utworzenie jednego *planu inwestycyjnego dla subregionów objętych OSI problemowymi*.

⁵⁰ Zgodnie z podziałem określonym w Rozporządzeniu Komisji (UE) Nr 1319/2013 z dnia 9 grudnia 2013 r. zmieniającym załączniki do rozporządzenia (WE) nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ustalenia wspólnej klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS)

Nabór wniosków na projekty wskazane w *Planie inwestycyjnym dla subregionów objętych OSI problemowymi*, będzie odbywał się w trybie konkursowym. Przewiduje się ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór inwestycji wynikających z *Planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi*.

Projekty towarzyszące finansowane z EFS będą promowane przyznaniem dodatkowych punktów podczas oceny wniosków projektowych.

Projekty wybierane w konkursie ogłaszanym dla RIT, tak jak pozostałe projekty konkursowe, w celu otrzymania wsparcia będą musiały otrzymać pozytywną ocenę zgodnie z kryteriami przyjętymi przez KM.

Ostateczne kwoty przekazane na finansowanie projektów wiodących RIT będą zależeć od rodzaju i jakości zaproponowanych w *planach inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi* inwestycji, w tym przede wszystkim od ich zasięgu oddziaływania oraz od wpływu na wskaźniki realizacji celów Programu.

Weryfikacja *Planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi* pod względem formalnym zostanie przeprowadzona przez IZ. Projekty zaproponowane do realizacji muszą w całości wpisywać się w założenia RPO WM 2014-2020. Ocenę merytoryczną inwestycji przeprowadzą eksperci z Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego w Warszawie lub inni eksperci wskazani przez IZ RPO WM 2014-2020. Ostateczna decyzja o przyjęciu *Planu inwestycyjnego dla subregionów objętych OSI problemowymi* do realizacji należy do ZWM. Warunkiem uruchomienia mechanizmu nie jest przyjęcie do realizacji wszystkich *planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi*.

RIT stanowi jeden z mechanizmów podejścia terytorialnego oraz wsparcia projektów realizowanych w formule partnerstwa. Komplementarnym mechanizmem są projekty partnerskie premiuwane na etapie konkursów. Projekty partnerskie nie mają ograniczenia terytorialnego, tematycznego oraz ustalonego maksymalnego poziomu alokacji w Programie.

ZAŁĄCZNIK 3 – Projekty partnerskie

W ramach zintegrowanego podejścia do rozwoju terytorialnego realizowany będzie ponadto mechanizm - projekty partnerskie. Celem projektów partnerskich jest włączenie lokalnych społeczności skupionych m.in. wokół organizacji pozarządowych, jednostek samorządu terytorialnego - tym LGD (które mogą być jednym z ogniw uczestniczących w partnerstwie; lider lub partner) w proces podejmowania inicjatywy stymulującej rozwój społeczno-gospodarczy, poprzez zawiązywanie partnerstw na rzecz osiągnięcia zidentyfikowanych celów. Realizacja projektów w partnerstwie umożliwi partycypację społecznościom lokalnym w inicjowaniu i realizacji działań rozwojowych. Zapewnia także zaangażowanie ich potencjału w kreowanie mechanizmów rozwojowych w sposób komplementarny z przyjętymi kierunkami rozwoju w lokalnych dokumentach strategicznych i co ważniejsze wzmacnia rolę i współodpowiedzialność obywateli reprezentowanych przez szeroko rozumiane środowisko organizacji społecznych i pozarządowych za procesy rozwojowe.

Nie zakłada się formalnego wymogu udziału w partnerstwie jednostek sektora finansów publicznych. Jednak realizowane projekty w ramach niniejszego mechanizmu, muszą wpisywać się w strategiczne założenia rozwojowe lokalne lub regionalne. Muszą one być również komplementarne do celów *Strategii Europa 2020*, UP i zapisów Programu.

Zaproponowane rozwiązanie osadza w przestrzeni identyfikowane przez społeczność lokalną problemy, m.in. do lokalnych dokumentów strategicznych i zapewnia zgodność z kierunkami rozwoju inicjowanego przez władze lokalne. Ponadto pozwoli na wypracowanie ścieżki porozumienia wśród podmiotów funkcjonujących na danym obszarze.

Realizacja przedsięwzięć w formule partnerstwa adresowana jest zarówno do organizacji pozarządowych (społecznych), jak i samorządów lokalnych (z zastrzeżeniem, iż ich udział z formalnego punktu widzenia nie jest wymagany). Pozwala na kontynuowanie i rozwijanie dobrych praktyk wypracowanych w poprzednich latach oraz promuje współpracę ponadgminną. Mechanizm premiujący projekty partnerskie został przewidziany przede wszystkim w osiach współfinansowanych z EFS, ale także EFRR.

Doprecyzowanie zapisów dotyczących projektów partnerskich zostanie dokonane w SZOOP dla RPO WM 2014-2020. Do ich opracowania zostaną włączeni reprezentanci organizacji pozarządowych i LGD skupionych wokół Mazowieckiej Rady Działalności Pożytku Publicznego.

Mechanizm –projekty partnerskie stanowi jeden z elementów podejścia terytorialnego w regionie wprowadzonych do RPO WM 2014-2020. Będzie on realizowany poprzez premiowanie tego typu projektów dodatkowymi punktami na etapie konkursów, bez ograniczenia terytorialnego i tematycznego oraz bez ustalania maksymalnego poziomu alokacji w Programie na projekty partnerskie. Podstawą tego mechanizmu jest włączenie lokalnych społeczności w kreowanie rozwoju. W związku z zastosowaniem w Programie opisanej powyżej szerokiej formuły, nie zaplanowano w nim zastosowania mechanizmu RLKS.

ZAŁĄCZNIK 4 - Wskaźniki KPR, Strategii Europa 2020 a RPO WM 2014-2020

Wskaźnik	Stan wyjściowy Mazowsze	Stan wyjściowy Polska	Cele KPR 2020	Cele Strategii Europa 2020
Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB	1,35 % (2010)	0,74 % (2010)	1,7 %	3% PKB UE
Emisja gazów cieplarnianych z zakładów szczególnie uciążliwych	2 7841 946 t/r (2012)	216 513 740 t/r (2012)	Redukcja o 14 %	Redukcja o 20 %
Udział OZE w całkowitym zużyciu energii	7,7 % (2012)	10,4 % (2011)	15%	20 %
Zużycie energii pierwotnej	1,89 Mtoe (2010)	96,9 Mtoe (2010)	96 Mtoe	1 474 Mtoe Wzrost efektywności o 20%
Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat	71,1 % (2012)	64,7 % (2012)	Co najmniej 71%	Co najmniej 75%
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	21,1 % (2011)	27,2 % (2011)	20-23 % Zmniejszenie o 1,5 mln	Zmniejszenie o 20 mln
Ludność zagrożona ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	1 118 tys. osób (2011)	10 196 tys. osób (2011)		

ZAŁĄCZNIK 5 - System koordynacji w ramach RPO WM 2014-2020

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
I Oś Priorytetowa - Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce							
<p>Cel tematyczny 1/ PI 1a, 1b</p> <p>Priorytet 1a.</p> <p>Udoskonalanie infrastruktury B+I i zwiększanie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie B+I oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy</p>	PO IR	<p>Cel tematyczny 1.</p> <p>Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Innowacyjne rozwiązania oraz infrastruktura badań i wyposażenie (w szczególności o europejskim wymiarze), budowanie regionalnych partnerstw w zakresie badań, szukanie międzynarodowych partnerów, organizacja kampanii informacyjnych w firmach i centrach technologicznych. ▪ Projekty jednostek naukowych polegające na stworzeniu nowej lub rozwoju istniejącej 	<p>Wskazać można obszary interwencji, wokół których skupiają się działania poszczególnych programów oraz priorytety inwestycyjne RPO WM 2014-2020. Są to:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Działania wpisujące się w inteligentne specjalizacje, w tym koncentracja na priorytetowych obszarach gospodarki oraz potencjałach rozwoju regionów określonych w tych strategiach. ▪ Wspieranie przedsiębiorstw związanych z B+R (rozwój lub budowanie zaplecza B+R, projekty B+R r) oraz 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Identyfikacja wspólnych obszarów interwencji pomiędzy RPO WM 2014-2020 a programami – wybór strategiczny . ▪ Współpraca podczas przygotowania strategii inteligentnej specjalizacji – instytucje zarządzające na poziomie regionalnym oraz jednostki takie jak uczelnie, szkoły wyższe, partnerzy, instytucje programu Horyzont 2020, instytucje zaangażowane w programowanie PO IR. ▪ Komunikacja i współpraca między punktami kontaktowymi Horyzont 2020, COSME, PO IR i Instytucją 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Większe wykorzystanie wspólnych rozwiązań w zakresie e-rządzenia ukierunkowanych na wnioskodawców i beneficjentów oraz „punktów kompleksowej obsługi” przy udzielaniu porad dotyczących możliwości wsparcia ze wszystkich funduszy WRS. ▪ Utworzenie interaktywnej bazy danych o projektach realizowanych na terenie Mazowsza, które mogą uzyskać współfinansowanie z innych programów/ instrumentów, 	

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny RPO WM 2014-2020	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
Priorytet 1b Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w B+I, rozwijanie powiązań i synergii między przedsiębiorstwami, ośrodkami B+R i sektorem szkolnictwa wyższego (...), wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów i zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji w dziedzinie kluczowych technologii (...)			<p>infrastruktury badawczej, zgodnej ze strategią regionalnej inteligentnej specjalizacji.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Projekty obejmujące stworzenie nowego lub rozwój istniejącego zaplecza B+R w przedsiębiorstwach. ▪ Projekty badawczo-rozwojowe przedsiębiorstw, projekty przedsiębiorstw obejmujące wdrożenie własnych lub zakupionych wyników badań naukowych /technologii/ praw do własności intelektualnej etc. 	<p>wzmacnianie współpracy pomiędzy podmiotami B+R.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzmacnianie potencjału ośrodków o wysokim potencjale badawczym (KNOWy). ▪ Działania ukierunkowane na MŚP oraz finansowanie MŚP w fazie wzrostu i internacjonalizacji, działania ukierunkowane na rozwój klastrów. Przyczyni się to do wzmocnienia (synergii) i uzupełniania się (komplementarności) realizowanych działań oraz do realizacji celów szczegółowych UP: ▪ Poprawa jakości badań oraz wzmocnienie współpracy sektora nauki i 	Zarządzającą RPO WM 2014-2020, wspólne komitety, grupy robocze.	<p>komplementarnych do CT 1 i 3.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Elektroniczne fora wymiany informacji, służące wspieraniu zakładania i rozwojowi np. transnarodowych klastrów w obszarach kluczowych dziedzin. ▪ Skoordinowanie terminów konkursów i wyboru projektów w ramach powiązanych ze sobą działań w poszczególnych instrumentach. ▪ Korzystanie z map pomocy (umożliwiających ocenę projektów w kontekście bliskości geograficznej oraz wzajemnej funkcjonalności). 	

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny RPO WM 2014-2020	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ Projekty instytucji otoczenia biznesu ukierunkowane na rozwój usług innowacyjnych, zgodnych z regionalną strategią innowacyjności oraz (w ograniczonym zakresie) rozwój niezbędnej infrastruktury. ▪ Rozwój inkubatorów przedsiębiorczości oraz ośrodków wspierających przedsiębiorczość akademicką. ▪ Inwestycje przyczyniające się do rozwoju firm typu „start-up”. ▪ Stworzenie nowej lub rozwój istniejącej infrastruktury na 	<p>gospodarki.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tworzenie powiązań między organami władzy a instytucjami finansującymi dla stworzenia możliwości współfinansowania (programy finansowania, kapitał ryzyka itd.) dla celów innowacji w całym obszarze współpracy. ▪ Tworzenie i wspieranie instytucji odpowiedzialnych za transfer technologii ze szczególnym uwzględnieniem praktyk w zakresie transferu międzynarodowego i własności intelektualnej. ▪ Promowanie akcji informacyjnych na temat rozprzestrzeniania 	

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny RPO WM 2014-2020	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
			<p>rzecz rozwoju gospodarczego (w tym na obszarach powojkowych, przemysłowych, pokolejowych i popegeerowskich).</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozbudowa przedsiębiorstwa prowadząca do wprowadzenia na rynek nowych produktów/usług (w tym turystycznych). Działania mające na celu dokonywanie zasadniczych zmian procesu produkcyjnego lub zmianę w sposobie świadczenia usług, skutkujące wprowadzeniem na rynek nowych lub ulepszonych produktów lub usług przy jednoczesnym zwiększeniu 			technologii i rezultatów innowacji.	

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny RPO WM 2014-2020	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
			zatrudnienia. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Inwestycje w nowoczesne maszyny i sprzęt produkcyjny. ▪ Rozwój klastrów regionalnych i lokalnych. ▪ Dostęp do kapitału oferowanego przez fundusze pożyczkowe i poręczeniowe. 				
	Horyzont 2020		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zwiększenie aktywności innowacyjnej przedsiębiorstw oraz wysokiej klasy infrastruktury badawczej powiązanej z potrzebami rynku. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Koncentracja na obszarach wsparcia zgodnych z regionalną inteligentną specjalizacją. Zapewnienie niezbędnego zaplecza badawczo-rozwojowego dla komercyjnego wykorzystania nowych pomysłów. ▪ Rozwój sieci powiązań biznesu z nauką. 			

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny RPO WM 2014-2020	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
	PPP Inicjatywy w ramach ERA		<ul style="list-style-type: none"> Rozwój współpracy pomiędzy sferą biznesu i nauki. 	<ul style="list-style-type: none"> Preferencje dla projektów realizowanych w partnerstwie oraz łączących kapitał prywatny ze środkami publicznymi. 			
	Cofund M.C. Skłodowska		<ul style="list-style-type: none"> Rozwój działalności B+R, wymagający zasobów wiedzy i kompetencji w postaci wykwalifikowanego kapitału ludzkiego. 	<ul style="list-style-type: none"> Angażowanie pracowników naukowych w działalność B+R w regionie. 			
II Oś Priorytetowa - Wzrost e-potencjału Mazowsza							
Priorytet 2c Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia	PO PC	Cel tematyczny 2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości TIK	<ul style="list-style-type: none"> Podniesienie dostępności i jakości e-usług publicznych. Poprawa cyfrowej efektywności urzędów. Zwiększenie dostępności i informacji sektora publicznego. Pobudzanie 	<ul style="list-style-type: none"> W ramach RPO WM 2014-2020 wspierane będą e-usługi o zasięgu regionalnym, natomiast w ramach PO PC wspierane będą projekty szczebla centralnego. 	<ul style="list-style-type: none"> W ramach RPO WM 2014-2020 wspierane będą e-usługi oraz funkcjonalności o zasięgu regionalnym oraz takie, których zapewnienie leży w kompetencjach władz samorządów wojewódzkich, powiatowych i gminnych oraz digitalizacja zasobów specyficznych dla danego terytorium. W ramach POPC wspierane będą e-usługi 	<ul style="list-style-type: none"> Prowadzenie efektywnego dialogu między rządem a samorządami, w ramach istniejących forów wymiany informacji, wiedzy i doświadczeń na poziomie eksperckim, takich jak zainicjowana przez MAC Linia Współpracy rządu i samorządu terytorialnego i 	

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny RPO WM 2014-2020	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
			potencjału uzdolnionych programistów dla zwiększenia zastosowania rozwiązań cyfrowych w gospodarce i administracji.		oraz e-funkcjonalności, których wdrożenie wymaga projektów realizowanych ze szczebla centralnego oraz digitalizacja zasobów o znaczeniu ogólnokrajowym. W celu zapewnienia koordynacji ww. działań planuje się stworzenie wspólnych ram odniesienia dla procesów wyboru projektów w POPC oraz RPO WM 2014-2020, które obejmą w szczególności rekomendacje odnośnie stosowania kryteriów wyboru projektów uwzględniających m.in. konieczność zapewnienia zgodności realizowanych inwestycji z Krajowymi Ramami Interoperacyjności czy integracji z ePUAP, jak również uwzględnienia komplementarności z projektami	powołana w jej ramach podgrupa ds. elektronicznej administracji, czy też komitety monitorujące poszczególne PO. W krajowym systemie informatycznym zaimplementowane zostaną natomiast wspólne dla POPC oraz RPO WM 2014-2020 wskaźniki kluczowe, opatrzone ścisłymi definicjami.	

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
RPO WM 2014-2020					realizowanymi lub zrealizowanymi z poziomu krajowego. Rozwiązania w tym zakresie będą wypracowywane z MAC.	ramach powiązanych ze sobą działań w poszczególnych programach krajowych i regionalnych.	
III Oś Priorytetowa - Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości							
<p>Cel tematyczny 3 /Pl. 3a, 3b, 3c/</p> <p>Priorytet 3a</p> <p>Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwienie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory</p>	PO IR	<p>Cel tematyczny 3.</p> <p>Wzmacnianie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego (w odniesieniu do EFRROW)</p>	<p>inwestycje związane z rozwojem.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego projekty przedsiębiorstw nastawionych na wzrost eksportu i zdobywanie nowych rynków zbytu. ▪ Działania promocyjne, stymulujące internacjonalizację gospodarki regionu. 	<p>RPO:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ułatwienie dostępu do finansowania (instrumenty finansowe). ▪ Promocja regionu. <p>PO IR:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ułatwienie dostępu do finansowania ryzyka. ▪ Promocja kraju. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów. ▪ Kontrakt terytorialny. ▪ Komplementarność jako dodatkowe kryterium na etapie oceny tworzenia kryteriów oceny projektów. 	

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny RPO WM 2014-2020	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
				wsparcie dla projektów dotyczących tworzenia usług i aplikacji wykorzystujących informacje sektora publicznego			
	COSME		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Konkurencyjność MŚP. ▪ Wzmacnianie przedsiębiorczości. ▪ Poprawa dostępu do finansowania MŚP. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Konkurencyjność MŚP. ▪ Ułatwienia przedsiębiorstwom ekspansji. ▪ Promowanie przedsiębiorczości. ▪ Poprawa dostępu do finansowania za pośrednictwem instrumentów finansowych. 			
	PROW		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wsparcie dla przedsiębiorców. 	RPO: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wsparcie rozwoju pozarolniczej przedsiębiorczości na 			

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny RPO WM 2014-2020	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
				obszarach wiejskich. PROW: ▪ Wsparcie przedsiębiorców prowadzących przetwórstwo produktów rolnych ujętych w zał. I do Traktatu, jeżeli produktem finalnym jest również produkt ujęty w zał. I do Traktatu.			
IV Oś Priorytetowa - Przejście na gospodarkę niskoemisyjną							
Priorytet 4a. wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych	POIS	Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	▪ Zwiększenie wykorzystania OZE.	▪ Działania PO IS skupiać się będą z założenia na projektach dużych, będą więc komplementarne w stosunku do działań na poziomie regionalnym, skupiających się na wsparciu jednostek o mniejszej mocy wytwarzania wykorzystujących energię elektryczną z	▪ Kryteria strategiczne ukierunkowane na realizację celów określonych w regionalnych, krajowych lub unijnych dokumentach strategicznych. ▪ Działania w ramach IV Osi Priorytetowej powinny być	▪ Skoordinowanie terminów konkursów i wyboru projektów w ramach powiązanych ze sobą działań w poszczególnych instrumentach. ▪ Współpraca instytucji odpowiedzialnych za	Na obecnym etapie programowania nie przewiduje się działań powiązanych z PO EWT.

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny RPO WM 2014-2020	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
				biomasy, biogazu, energii wiatru i słońca oraz wody, a także ciepło przy wykorzystaniu energii geotermalnej lub słonecznej w oparciu o moc zainstalowaną elektrowni/jednostki.	zaplanowane w taki sposób, aby nie powielaty się z przedsięwzięciami w ramach wskazanych celów, a jednocześnie były ze sobą komplemetarne, uzupełniając się wzajemnie, dając tym samym spotęgowany efekt założonych do osiągnięcia rezultatów.	koordynację instrumentów.	
	PROW		<ul style="list-style-type: none"> Wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym. 	<ul style="list-style-type: none"> Cel ten wspierany będzie pośrednio dzięki realizacji wybranych mikroinstalacji OZE przyczyniających się do redukcji kosztów poprzez oszczędność energii w gospodarstwach rolnych lub rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich. 	<ul style="list-style-type: none"> Linia demarkacyjna. Instrumenty terytorialne. Identyfikacja wspólnych/ pokrywających się obszarów interwencji i kategorii interwencji. 	<ul style="list-style-type: none"> Powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji. Struktury koordynacji w IZ i KM. Powiązane operacje i projekty. Monitoring i ewaluacja. 	
	COSME		<ul style="list-style-type: none"> Wsparcie w zakresie promowania rozwoju wykorzystania energii odnawialnej i efektywności 	<ul style="list-style-type: none"> W ramach COSME przewiduje się promowanie wykorzystania energii odnawialnej i efektywności energetycznej (w 	<ul style="list-style-type: none"> Identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych 		

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny RPO WM 2014-2020	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
			energetycznej przez przedsiębiorców.	kontekście MŚP).	operacji w danym obszarze tematycznym, lub na danym terytorium – ZIT i RIT.		
	LIFE+		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii. ▪ Poprawa jakości powietrza. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ W ramach Instrumentu LIFE+ kluczowym zagadnieniem jest przejście w kierunku gospodarki zasobooszczędnej, niskoemisyjnej, odpornej na zmiany klimatu. Instrument tworzony na perspektywę 2014-2020 wspierać ma projekty zintegrowane, łączące finansowanie z różnych źródeł (EFRR, EFS, EFROW, FS). Założenia instrumentu LIFE+ mogą stanowić wskazówkę, w jaki sposób realizowane mogą być na poziomie regionalnym projekty zintegrowane w obszarze ochrony środowiska. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Identyfikacja komplementarnych osi priorytetowych w różnych programach. 		
Priorytet 4c.	POIŚ	Cel tematyczny 4.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zwiększenie efektywności 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wsparcie w ramach PO IŚ w kontekście 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kryteria strategiczne ukierunkowane na 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ skoordynowanie terminów konkursów 	Na obecnym etapie

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny RPO WM 2014-2020	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym		Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	energetycznej.	efektywności energetycznej. Podział będzie wynikał ze statusu/rodzaju beneficjentów. Ponadto wyłącznie na poziomie krajowym wspierane będą inwestycje w zakresie ogólnopolskiego systemu doradztwa w zakresie efektywności energetycznej.	realizację celów określonych w regionalnych, krajowych lub unijnych dokumentach strategicznych.	i wyboru projektów w ramach powiązanych ze sobą działań w poszczególnych instrumentach.	programowania nie przewiduje się działań powiązanych z PO EWT.
	PROW		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Cel ten wspierany będzie pośrednio dzięki realizacji wybranych mikroinstalacji OZE przyczyniających się do redukcji kosztów poprzez oszczędność energii w gospodarstwach rolnych lub rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Działania w ramach IV Osi Priorytetowej powinny być zaplanowane w taki sposób, aby nie powielaty się z przedsięwzięciami w ramach wskazanych celów, a jednoczenie były ze sobą komplemetarne, uzupełniając się wzajemnie, dając tym samym spotęgowany efekt założonych do osiągnięcia rezultatów. ▪ Linia demarkacyjna. ▪ Instrumenty 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów. ▪ Powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji. ▪ Struktury koordynacji w IZ i KM. ▪ Powiązane operacje i projekty. ▪ Monitoring i 	

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny RPO WM 2014-2020	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
	LIFE+		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wsparcia rozwoju gospodarki niskoemisyjnej i energooszczędnej. ▪ Zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii. ▪ Poprawa jakości powietrza. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ W ramach Instrumentu LIFE+ kluczowym zagadnieniem jest przejście w kierunku gospodarki zasobooszczędnej, niskoemisyjnej, odpornej na zmiany klimatu. Instrument tworzony na perspektywę 2014-2020 wspierać ma projekty zintegrowane, łączące finansowanie z różnych źródeł (EFRR, EFS, EFROW, FS). Założenia instrumentu LIFE+ mogą stanowić wskazówkę, w jaki sposób realizowane mogą być na poziomie regionalnym projekty zintegrowane w obszarze ochrony środowiska. 	<p>terytorialne.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Identyfikacja wspólnych/pokrywających się obszarów interwencji i kategorii interwencji. ▪ Identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w danym obszarze tematycznym, lub na danym terytorium – ZIT i RIT. ▪ Identyfikacja komplementarnych osi priorytetowych w różnych programach. 	<p>ewaluacja.</p>	

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny RPO WM 2014-2020	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
Priorytet 4e. Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu	POIŚ	Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	<ul style="list-style-type: none"> Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną, w tym: rozwój zrównoważonego transportu miejskiego i wymiana źródeł ciepła. 	<ul style="list-style-type: none"> W ramach PO IŚ wspierane będą rozwiązania systemowe, demonstracyjne i pilotażowe oraz interwencje o zasięgu ponadregionalnym, istotne z punktu widzenia kraju. Na poziomie krajowym szczególnie widoczny będzie wymiar miejski prowadzonej interwencji - wspierane będą inwestycje wpisujące się w strategię niskoemisyjne (plany gospodarki niskoemisyjnej) w miastach. Istotnym instrumentem koordynacji inwestycji w obszarach funkcjonalnych miast wojewódzkich są zintegrowane inwestycje terytorialne (ZIT). 	<ul style="list-style-type: none"> Kryteria strategiczne ukierunkowane na realizację celów określonych w regionalnych, krajowych lub unijnych dokumentach strategicznych. Działania w ramach IV Osi Priorytetowej powinny być zaplanowane w taki sposób, aby nie powielaly się z przedsięwzięciami w ramach wskazanych celów, a jednocześnie były ze sobą komplemetarne, uzupełniając się wzajemnie, dając tym samym spotęgowany efekt założonych do osiągnięcia rezultatów. 	<ul style="list-style-type: none"> Skoordynowanie terminów konkursów i wyboru projektów w ramach powiązanych ze sobą działań w poszczególnych instrumentach. Współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów. Powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji. Struktury koordynacji w IZ i KM. 	Na obecnym etapie programowania nie przewiduje się działań powiązanych z PO EWT.

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny RPO WM 2014-2020	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
	PROW		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Cel ten wspierany będzie pośrednio dzięki realizacji wybranych mikroinstalacji OZE przyczyniających się do redukcji kosztów poprzez oszczędność energii w gospodarstwach rolnych lub rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Linia demarkacyjna. ▪ Instrumenty terytorialne. ▪ Identyfikacja wspólnych/pokrywających się obszarów interwencji i kategorii interwencji. ▪ Identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w danym obszarze tematycznym, lub na danym terytorium- ZIT i RIT. ▪ Identyfikacja komplementarnych osi priorytetowych w różnych programach. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Powiązane operacje i projekty. ▪ Monitoring i ewaluacja. 	
	LIFE+		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wsparcie rozwoju gospodarki niskoemisyjnej i energooszczędnej ▪ Zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii. ▪ Poprawa jakości powietrza 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ W ramach Instrumentu LIFE+ kluczowym zagadnieniem jest przejście w kierunku gospodarki zasobooszczędnej, niskoemisyjnej, odpornej na zmiany klimatu. Instrument tworzony na perspektywę 2014-2020 wspierać ma projekty zintegrowane, łączące finansowanie z różnych źródeł (EFRR, EFS, EFRROW, FS). Założenia instrumentu LIFE+ mogą stanowić wskazówkę, w 			

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
RPO WM 2014-2020				jaki sposób realizowane mogą być na poziomie regionalnym projekty zintegrowane w obszarze ochrony środowiska.			
V Oś Priorytetowa - Gospodarka przyjazna środowisku							
Priorytet 5b. Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń, przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami	POIŚ	Cel tematyczny 5. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wsparcie działań nakierowanych na zapobieganie i minimalizację skutków wystąpienia ryzyk, w tym: <ul style="list-style-type: none"> - powodzi - suszy - ruchów masowych - rozwoju małej retencji. ▪ Wsparcie w zakresie rozwoju systemu ratownictwa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Przedsięwzięcia podejmowane w ramach RPO WM 2014-2020 w zakresie zapobiegania katastrofom naturalnym i minimalizowanie ich skutków na Mazowszu będą uzupełniały się z działaniami podejmowanymi w ramach PO IŚ na poziomie krajowym (np. wspieranie państwowych służb ratowniczych, prognozowanie i ostrzeganie o zagrożeniach o zasięgu ponadwojewódzkim. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Komplementarność przestrzenna/geograficzna - powiązanie projektu przestrzennie z innymi projektami, czyli kiedy wsparcie z różnych źródeł ukierunkowane jest na te same tereny lub do tych samych środowisk. ▪ Identyfikacja możliwości komplementarnych operacji w obszarze „środowiskowym”. ▪ Identyfikacja kategorii beneficjentów. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wdrażanie wspólnych działań mających na celu utrzymanie i zagospodarowanie obszarów naturalnych, chronionych krajobrazów (krajobrazów zagrożonych biodegradacją, zlewków rzecznych, lasów, krajobrazów kulturowych, obszarów przybrzeżnych itd.). ▪ Koordynowanie 	

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny RPO WM 2014-2020	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
	LIFE+		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Adaptacja do zmian klimatu, w tym wzmacnianie odporności na zagrożenia naturalne ▪ wspieranie lepszego zarządzania w zakresie środowiska i klimatu na wszystkich poziomach. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Finansowanie w ramach EFSI działań uzupełniających projekty zintegrowane LIFE +(granty, granty operacyjne dla NGO, wkład do innowacyjnych instrumentów finansowych) oraz promowanie wykorzystania rozwiązań, metod i podejść mających zastosowanie w LIFE+. 		<p>praktyk zintegrowanego zarządzania ryzykiem pomiędzy różnymi obszarami i sektorami (np. planowania przestrzennego, obrony cywilnej, przemysłu, infrastruktury, leśnictwa, zaopatrzenia w wodę, zarządzania ryzykiem powodziowym...).</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wdrażanie metod szacowania ryzyka związanego z jakością środowiska. ▪ Wypracowanie i stosowanie narzędzi i podejść łagodzenia i kontroli wpływu zmian klimatycznych i innych zagrożeń. 	

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny RPO WM 2014-2020	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
						<ul style="list-style-type: none"> ▪ Procedury równoległego uzgadniania i podpisywania umów o dofinansowanie komplementarnych projektów. ▪ Komplementarność jako dodatkowe kryterium wyboru projektów. 	
<p>Priorytet 6a.</p> <p>Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza</p>	<p>POIS</p> <hr/> <p>LIFE+</p>	<p>Cel tematyczny 6.</p> <p>Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dalszy rozwój systemu gospodarki odpadami. ▪ Rozwój efektywnego systemu gospodarki odpadami. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wsparcie systemu gospodarki odpadami, w tym rozwój selektywnego zbierania odpadów. ▪ Finansowanie w ramach EFSI działań uzupełniających projekty zintegrowane LIFE +(granty, granty 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Komplementarność przestrzenna/geograficzna - powiązanie projektu przestrzennie z innymi projektami, czyli kiedy wsparcie z różnych źródeł ukierunkowane jest na te same tereny lub do tych samych środowisk. ▪ Identyfikacja możliwości komplementarnych operacji w obszarze „środowiskowym”. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Organizacja konkursów na operacje. ▪ Procedury równoległego uzgadniania i podpisywania umów o dofinansowanie komplementarnych projektów. ▪ Komplementarność jako dodatkowe kryterium wyboru projektów. 	

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny RPO WM 2014-2020	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie				operacyjne dla NGO, wkład do innowacyjnych instrumentów finansowych) oraz promowanie wykorzystania rozwiązań, metod i podejść mających zastosowanie w LIFE+.	<ul style="list-style-type: none"> Identyfikacja kategorii beneficjentów 		
Priorytet 6c. Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego	POIS	Cel tematyczny 6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami.	<ul style="list-style-type: none"> Ochrona, zachowanie i zabezpieczenia obiektów dziedzictwa kulturowego i obiektów zabytkowych. 	<ul style="list-style-type: none"> Podział pomiędzy poziom krajowy i regionalny w zakresie i ochrony dziedzictwa kulturowego będzie zależny od skali, zasięgu i znaczenia projektów. Duże przedsięwzięcia o charakterze strategicznym będą realizowane w programie krajowym. W przypadku projektów z zakresu kultury inwestycje w ramach CT6 będą realizowane na poziomie krajowym i regionalnym. Na poziomie krajowym (POIS) wsparcie uzyskają inwestycje 	<ul style="list-style-type: none"> Kryteria strategiczne ukierunkowane na realizację celów określonych w regionalnych, krajowych lub unijnych dokumentach strategicznych. Działania powinny być zaplanowane w taki sposób, aby nie powieły się z przedsięwzięciami w ramach wskazanych celów, a jednocześnie były ze sobą komplemetarne, uzupełniając się wzajemnie, dając tym samym spotęgowany 	<ul style="list-style-type: none"> Skoordynowanie terminów konkursów i wyboru projektów w ramach powiązanych ze sobą działań w poszczególnych instrumentach. Współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów. Powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji . 	

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny RPO WM 2014-2020	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
				<p>infrastrukturalne, które są konieczne z powodu ich znaczenia dla właściwej ekspozycji dziedzictwa kulturowego Polski na arenie europejskiej (np. zabytki UNESCO) oraz inwestycje w instytucjach działających na rzecz kultury, o znaczeniu krajowym lub ponadregionalnym.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Na poziomie regionalnym (RPO) wsparcie uzyskują pozostałe inwestycje w obiekty zabytkowe, ważne z punktu widzenia rozwoju konkretnego regionu, wynikające ze strategii rozwoju województwa. 	<p>efekt założonych do osiągnięcia rezultatów.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Linia demarkacyjna. ▪ Instrumenty terytorialne. ▪ Identyfikacja komplementarnych osi priorytetowych w różnych programach. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Struktury koordynacji w IZ i KM. ▪ Powiązane operacje i projekty. ▪ Monitoring i ewaluacja. 	

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny RPO WM 2014-2020	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
<p>Priorytet 6d.</p> <p>Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program Natura 2000 i zieloną infrastrukturę</p>	POIŚ	<p>Cel tematyczny 6.</p> <p>Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ochrona in-situ i ex-situ zagrożonych gatunków i siedlisk przyrodniczych. ▪ Budowa i modernizacja niezbędnej infrastruktury związanej z ochroną, przywróceniem właściwego stanu siedlisk przyrodniczych i gatunków. ▪ Opracowanie planów ochrony dla obszarów cennych przyrodniczo. ▪ Projekty dotyczące działalności wykorzystującej lokalne zasoby przyrodnicze. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ochrona in-situ i ex-situ zagrożonych gatunków i siedlisk przyrodniczych; ▪ Budowa i modernizacja niezbędnej infrastruktury związanej z ochroną, przywróceniem właściwego stanu siedlisk przyrodniczych i gatunków. ▪ Edukacja ekologiczna. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Komplementarność przestrzenna/geograficzna - powiązanie projektu przestrzennie z innymi projektami, czyli kiedy wsparcie z różnych źródeł ukierunkowane jest na te same tereny lub do tych samych środowisk. ▪ Identyfikacja możliwości komplementarnych operacji w obszarze „środowiskowym”. ▪ Identyfikacja kategorii beneficjentów. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Większe wykorzystanie wspólnych rozwiązań w zakresie e-rządzenia ukierunkowanych na wnioskodawców i beneficjentów oraz „punktów kompleksowej obsługi” przy udzielaniu porad dotyczących możliwości wsparcia ze wszystkich funduszy WRS. ▪ Wdrażanie wspólnych działań mających na celu utrzymanie i zagospodarowanie obszarów naturalnych, chronionych i krajobrazów (krajobrazów zagrożonych biodegradacją, 	

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny RPO WM 2014-2020	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
	LIFE+		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ochrona i zrównoważone korzystanie z zasobów naturalnych, w tym gospodarki wodnej. ▪ Rozwój efektywnego systemu gospodarki odpadami. ▪ Adaptacja do zmian klimatu, w tym wzmacnianie odporności na zagrożenia naturalne. ▪ Wspieranie przejścia w kierunku gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów, niskoemisyjnej i odpornej na zmiany klimatu, ochrony i poprawy jakości 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Finansowanie w ramach EFSI działań uzupełniających projekty zintegrowane LIFE +(granty, granty operacyjne dla NGO, wkład do innowacyjnych instrumentów finansowych) oraz promowanie wykorzystania rozwiązań, metod i podejść mających zastosowanie w LIFE+. 		<p>zlewisł rzecznych, lasów, krajobrazów kulturowych, obszarów przybrzeżnych itd.).</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Koordynowanie praktyk zintegrowanego zarządzania ryzykiem pomiędzy różnymi obszarami i sektorami (np. planowania przestrzennego, obrony cywilnej, przemysłu, infrastruktury, leśnictwa, zaopatrzenia w wodę, zdrowia, zarządzania ryzykiem powodziowym...). ▪ Wdrażanie metod szacowania ryzyka związanego z jakością środowiska. ▪ Wypracowanie i 	

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny RPO WM 2014-2020	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
			<p>środowiska naturalnego oraz zatrzymywania i odwracania tendencji utraty bioróżnorodności.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Poprawa rozwoju, realizacji i egzekwowania unijnej polityki i przepisów prawnych dotyczących środowiska i klimatu, a także pełnienie roli katalizatora i promowanie integracji i włączania celów w zakresie środowiska i klimatu do głównego nurtu innych polityk unijnych, jak również praktyki sektorów publicznego i prywatnego, w tym poprzez zwiększanie ich potencjału. 			<p>stosowanie narzędzi i podejść łagodzenia i kontroli wpływu zmian klimatycznych i innych zagrożeń.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Organizacja konkursów na operacje (rozumiane jako wiązka projektów). ▪ Procedury równoległego uzgadniania i podpisywania umów o dofinansowanie komplementarnych projektów. ▪ Komplementarność jako dodatkowe kryterium wyboru projektów. 	

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
RPO WM 2014-2020			<ul style="list-style-type: none"> Wspieranie lepszego zarządzania w zakresie środowiska i klimatu na wszystkich poziomach. wykorzystanie rodzimych gatunków w infrastrukturze kraju i przestrzeni miejskiej. 				
VI Oś Priorytetowa - Jakość życia							
Priorytet 9a. Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania	POIŚ	Cel tematyczny 9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją	<ul style="list-style-type: none"> Wzmocnienie infrastruktury ochrony zdrowia w zakresie wskazanym w Policy Paper, tj. w szczególności w dziedzinach chorób układu krążenia, nowotworowych, układu kostno-stawowo-mięśniowego, układu oddechowego, 	<ul style="list-style-type: none"> Finansowanie z EFRR robót budowlanych, doposażenia w podmiotach działających w publicznym systemie ochrony zdrowia, posiadających kontrakt z NFZ, w szczególności w zakresie infrastruktury dedykowanej schorzeniom stanowiącym główne przyczyny niezdolności do pracy i umieralności 	<ul style="list-style-type: none"> Opracowany przez Ministerstwo Zdrowia dokument: Policy Paper dla ochrony zdrowia na lata 2014 – 2020 – Krajowe ramy strategiczne. 	<ul style="list-style-type: none"> Mechanizm koordynacji określony w Umowie Partnerstwa i Policy Paper, którego głównymi narzędziami są Komitet Sterujący ds. Zdrowia oraz uzgadniane z nim i zatwierdzane Plany Działań. 	

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny RPO WM 2014-2020	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych			psychicznych oraz związanej z trendami demograficznymi. Linia demarkacyjna oparta o organ założycielski.	wskazanym w Policy Paper oraz trendom demograficznym.			
Priorytet 9b. Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i	POIŚ	Cel tematyczny 9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Priorytet inwestycyjny 6.5 Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów przemys 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rekultywacja na cele środowiskowe obszarów zanieczyszczonych /zdegradowanych, co pozwoli na usunięcie zagrożenia dla zdrowia ludzi i środowiska. Działania związane z rozwojem terenów zielonych, przyczyniających się do promowania miejskich 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Identyfikacja demarkacji obszarów interwencji pomiędzy RPO WM 2014-2020 a PROW. ▪ Identyfikacja możliwości komplementarnych operacji społeczno-infrastrukturalnych w 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wdrażanie wspólnych działań mających na celu wyprowadzenie obszarów wskazanych w lokalnych programach rewitalizacji ze stanu kryzysowego. ▪ Organizacja 	

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
wiejskich			<p>łowych (w tym terenów powojaskowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza i propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Priorytet inwestycyjny 6.3 Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego. 	<p>systemów regeneracji i wymiany powietrza, działania te przyczynią się do powstrzymania fragmentacji przestrzeni miast i będą miały zdecydowanie pozytywne skutki dla poprawy jakości życia mieszkańców (pełnią istotne dla mieszkańców funkcje zdrowotne i rekreacyjne).</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zachowanie dziedzictwa kulturowego oraz rozwoju zasobów kultury dla obecnych i przyszłych pokoleń: rozwój zasobów kultury - realizowane będą działania dotyczące zwiększenia dostępu do zasobów kultury, poprawy jakości funkcjonowania instytucji kultury, w tym poprzez podnoszenie standardów infrastruktury oraz zakup trwałego wyposażenia do 	obszarach kryzysowych.	<p>konkursów na operacje.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Procedury równoległego uzgadniania i podpisywania umów o dofinansowanie komplementarnych projektów. ▪ Komplementarność jako kryterium wyboru projektów. 	

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny RPO WM 2014-2020	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
				<p>prowadzenia działalności kulturalnej i edukacyjnej.</p>			
	PROW		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Badania i inwestycje związane z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno-gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej. ▪ Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego. ▪ Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne oraz kształtowanie przestrzeni publicznej. 			

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny RPO WM 2014-2020	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT	
					poziom programowania	poziom wdrażania		
	PO WER		infrastruktury.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Przygotowanie kadr do świadczenia usług dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. ▪ Podnoszenie kwalifikacji kadr medycznych, jakości w ochronie zdrowia oraz działania testujące z zakresu profilaktyki. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Działania w ramach PO WER przyczynić się mogą do realizacji celów RPO WM 2014-2020 w zakresie inwestycji w infrastrukturę ekonomii społecznej. W ramach PO WER prowadzone będą działania mające na celu zapewnić jak najlepsze przygotowanie kadr do świadczenia usług na rzecz osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w tym m.in. modele kooperacji na poziomie lokalnym, które będą wdrażane na poziomie regionalnym. Podobną funkcję spełniać będą działania PR OW, skupiające się na zwiększaniu włączenia społecznego, ograniczania ubóstwa i promowania rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich, w 			

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
RPO WM 2014-2020				<p>tym zwłaszcza w zakresie małej przedsiębiorczości, wspierania lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich czy zwiększanie dostępności TIK na obszarach wiejskich.</p> <p>W obszarze ochrony zdrowia PO WER będzie wspierał podnoszenie kwalifikacji kadr medycznych, jakość w ochronie zdrowia oraz działania pilotażowe i testujące z zakresu profilaktyki. Z kolei interwencja podejmowana w ramach RPO WM 2014-2020 będzie umożliwiała realizację na szerszą skalę działań profilaktycznych dotyczących określonych jednostek chorobowych oraz działań prozdrowotnych, które</p>			

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny RPO WM 2014-2020	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
				będą służyły wydłużaniu aktywności zawodowej. Realizację celów RPO WM 2014-2020 w zakresie inwestycji w infrastrukturę zdrowotną i społeczną wspierać będą również działania na poziomie krajowym PO IS, w szczególności wspierające infrastrukturę ratownictwa medycznego.			
	POIR		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stworzenie nowej lub rozwój istniejącej infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego (w tym na obszarach powojaskowych, przemysłowych, kolejowych i pojezierzowych). 				

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny RPO WM 2014-2020	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
VII Oś Priorytetowa – Rozwój regionalnego systemu transportowego							
Priorytet 7b Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi	POIŚ	Cel tematyczny 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury	Infrastruktura transportowa	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uzupełnienie połączeń drugo- i trzeciorzędnych z siecią TEN-T. ▪ Zwiększenie dostępności do europejskiej sieci transportowej. ▪ Zwiększanie dostępności wewnętrznej i zewnętrznej regionu. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kryteria strategiczne ukierunkowane na realizację celów określonych w regionalnych, krajowych lub unijnych dokumentach strategicznych. ▪ Identyfikacja brakujących połączeń i wąskich gardeł, uwzględniająca rozwój połączeń międzyregionalnych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację poszczególnych instrumentów wsparcia. ▪ Zastosowanie instrumentów terytorialnych w formule ZIT/RIT. ▪ Kontrakt 	Na obecnym etapie programowania nie przewiduje się działań powiązanych z PO EWT.

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
Priorytet 7d Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszaniu hałasu	Connecting Europe Facility	sieciowej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Infrastruktura transportowa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uzupełnienie połączeń drugo- i trzeciorzędnych z siecią TEN-T,. ▪ Zwiększenie dostępności do europejskiej sieci transportowej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zapewnienie, że inwestycje transportowe z EFRR i FS, w szczególności w ramach korytarzy, są zgodne z wytycznymi dla sieci TEN-T. ▪ Identyfikacja wspólnych obszarów interwencji, potencjalnych beneficjentów oraz grup docelowych. 	terytorialny. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Komplementarność jako jedno z kryteriów oceny projektów. 	
	Dokument implementacyjny do Strategii rozwoju transportu do 2020 r.(z perspektywą do 2030 r.)		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Infrastruktura transportowa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Budowa spójnej sieci transportowej (inwestycje drogowe i kolejowe). ▪ Zwiększanie dostępności wewnętrznej i zewnętrznej regionu, ▪ Zwiększanie udziału transportu szynowego w przewozach osób. 			
	Narodowy program przebudowy dróg lokalnych		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Infrastruktura transportowa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Poprawa spójności regionalnej sieci drogowej. ▪ Zwiększanie dostępności wewnętrznej regionu. 			
VIII Oś Priorytetowa - Rozwój rynku pracy							

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny RPO WM 2014-2020	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
Priorytet 8i Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników;	PO WER	Cel tematyczny 8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników	<ul style="list-style-type: none"> ▪ PO WER, dzięki swojemu ukierunkowaniu m.in. na podnoszenie kwalifikacji kadr świadczących usługi dla osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na regionalnym rynku pracy, na zasadzie synergii, wzmocnić może cel RPO dot. zwiększania aktywności zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia, wsparcia procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych w regionie czy podnoszenia kwalifikacji pracowników. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zwiększanie aktywności zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia. ▪ Wzmacnianie umiejętności oraz szans na zatrudnienie. ▪ Modernizacja systemów szkolenia. ▪ Wspieranie przedsiębiorczości. ▪ Rozwój umiejętności i postaw sprzyjających przedsiębiorczości. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zachowanie demarkacji pomiędzy poziomem krajowym i regionalnym. ▪ Identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w celu zapewnienia synergii działań. ▪ Komplementarność - powiązanie projektu, także przestrzennie z innymi projektami (wsparcie z różnych źródeł ukierunkowane jest na te same tereny lub środowiska). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stosowanie systemu koordynacji na poziomie IZ RPO WM. ▪ Zaprojektowanie rozwiązań koordynacyjnych mających na celu zapewnienie jak największej komplementarności pomiędzy działaniami finansowanymi z różnych źródeł i programów. ▪ Udział przedstawicieli kraju/regionu w KM PO. 	Na obecnym etapie programowania nie przewiduje się działań powiązanych z PO EWT.

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
RPO WM 2014-2020	Program na rzecz przemian i innowacji społecznych 2014-2020 (PSCI)		<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSCI natomiast ma zapewnić krajom UE lepsze możliwości przeprowadzenia reform systemów opieki społecznej i systemów emerytalnych oraz rynków pracy, większą dostępność mikrokredytów – w celu zwiększenia samozatrudnienia i rozwoju biznesu, większą swobodę przemieszczania się po Europie w poszukiwaniu pracy i możliwość rekrutacji przez firmy pracowników z całej Europy. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozwój umiejętności i postaw sprzyjających przedsiębiorczości. ▪ Zwiększanie aktywności zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia. ▪ Wspieranie przedsiębiorczości. ▪ Promowanie mobilności przestrzennej (System EURES). 			
	Europejski Fundusz Dostosowań do Globalizacji		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Europejski Fundusz Dostosowań do Globalizacji udziela wsparcia dla pracowników zwalnianych w wyniku poważnych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zwiększanie aktywności zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia. 			

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny RPO WM 2014-2020	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
			zmian strukturalnych w kierunkach światowego handlu spowodowanych globalizacją, gdy zwolnienia te mają istotny niekorzystny wpływ na gospodarkę regionalną lub lokalną. Wkład finansowy z EFG może być przekazany na aktywne środki rynku pracy, które stanowią część skoordynowanego pakietu zindywidualizowanych usług mających na celu reintegrację zwolnionych pracowników z rynkiem pracy.				
	COSME		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzmacnianie postaw przedsiębiorczych w 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzmacnianie umiejętności oraz szans 			

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
RPO WM 2014-2020			ramach COSME będą oddziaływać pozytywnie na efekty działań przewidzianych w ramach RPO WM 2014-2020, w szczególności skupiających się na wsparciu procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych w regionie oraz skupiających się na podnoszeniu lub zmianie kwalifikacji pracowników bądź tworzenia własnej działalności gospodarczej.	na zatrudnianie; <ul style="list-style-type: none"> Modernizacja systemów szkolenia. 			
IX Oś Priorytetowa - Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem							
Priorytet 9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu	PO WER	Cel tematyczny 9. Promowanie włączenia	<ul style="list-style-type: none"> Poprawa skuteczności polityki na rzecz włączenia społecznego. Działania w 	<ul style="list-style-type: none"> Wsparcie aktywizacji i integracji osób wykluczonych społecznie przez wdrożenie nowych instrumentów aktywizacji, wypracowanych w ramach 	<ul style="list-style-type: none"> Zachowanie demarkacji pomiędzy poziomem krajowym i regionalnym. Identyfikacja 	<ul style="list-style-type: none"> Robocze kontakty przedstawicieli IZ i IW. Stosowanie rekomendacji wynikających z 	-

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny RPO WM 2014-2020	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększeniu szans na zatrudnienie		społecznego i walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją	zakresie podnoszenia kwalifikacji kadr pomocy i integracji społecznej. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wypracowanie i wdrożenie systemu współpracy publicznych służb zatrudnienia i instytucji pomocy i integracji społecznej. 	programów krajowych standardów <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wykorzystanie wypracowanych na szczeblu krajowym narzędzi monitorowania jakości polityki społecznej. ▪ Wdrażanie standardów współpracy publicznych służb zatrudnienia i jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej. 	możliwości realizacji komplementarnych operacji w celu zapewnienia synergii działań. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wdrażanie modeli organizacyjnych wypracowanych na szczeblu krajowym. ▪ Identyfikacja wspólnych/ pokrywających się obszarów interwencji, kategorii beneficjentów, grup docelowych. ▪ Realizacja projektów systemowych ukierunkowana na określone zagadnienia. ▪ Korelowanie wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem, 	ewaluacji PO WER. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Udział przedstawicieli kraju/regionu w KM PO. ▪ Wykorzystanie badań i analiz w zakresie ubóstwa i wykluczenia społecznego. ▪ Zastosowanie we wniosku o dofinansowanie projektu obowiązku opisu mechanizmów zapewniających komplementarność działań. ▪ Wykorzystywanie rekomendacji z badań ewaluacyjnych. 	
	Program na rzecz przemian i innowacji społecznych 2014-2020 (PSCI)						

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny RPO WM 2014-2020	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
	Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym		działających na rzecz włączenia społecznego, wymiana informacji, dialog w zakresie unijnej polityki zatrudnienia i polityki społecznej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wsparcie aktywizacji i integracji osób wykluczonych. ▪ Poprawa szans na włączenie społeczne osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej i zawodowej (np. bezdomnych, skrajnie ubogich). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Integracja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. ▪ Oograniczanie najbardziej szkodliwych społecznie form ubóstwa, niedoboru żywności, bezdomności, materialnej deprivacji dzieci. ▪ Wspieranie środków towarzyszących mających na celu ponowną integrację społeczną osób najbardziej potrzebujących (działania na rzecz integracji osób i rodzin wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem, rodzin ubogich). 	<p>zapewnienie w programach regionalnych udziału beneficjentów ostatecznych programów krajowych.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Współpraca między IZ i IW programów. ▪ Współpraca między IZ oraz instytucjami kierującymi Europejskim Funduszem Pomocy Najbardziej Potrzebującym oraz Funduszem Migracji i Azylu. ▪ Wykorzystywanie w programowaniu działań (PD, dokumentacja konkursowa) PD innych programów, rekomendacji z badan ewaluacyjnych. 	

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny RPO WM 2014-2020	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
	Europejski Fundusz Migracji i Azylu		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Skuteczna integracja obywateli państw trzecich. ▪ Wsparcie aktywizacji i integracji obywateli państw trzecich. ▪ Promowanie integracji obywateli państw trzecich na poziomie lokalnym i regionalnym. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. 			
Priorytet 9iv. Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych	PO WER	Cel tematyczny 9. Promowanie włączenia społecznego i walka z ubóstwem i wszelką	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozwój usług społecznych i zdrowotnych, w tym ich deinstytucjonalizacja ▪ działania na rzecz poprawy dostępu do wysokiej jakości usług publicznych; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Poprawa jakości i dostępności do niedrogich i trwałych usług zdrowotnych i społecznych przez wykorzystanie standardów usług na rzecz włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa wypracowane na szczeblu krajowym. 	Jak w 9i	Jak w 9i	-

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny RPO WM 2014-2020	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
świadczonych w interesie ogólnym		dysryminacją		<ul style="list-style-type: none"> Realizacja wsparcia w ramach wypracowanych modeli. 			
	Program na rzecz przemian i innowacji społecznych 2014-2020 (PSCI)		<ul style="list-style-type: none"> Zwiększenie dostępności wysokiej jakości usług społecznych, w tym przede wszystkim ich deinstytucjonalizacja. 	<ul style="list-style-type: none"> Wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie usług społecznych dla osób wykluczonych. 			
	Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym		<ul style="list-style-type: none"> Zwiększenie dostępności wysokiej jakości usług społecznych, w tym przede wszystkim ich deinstytucjonalizacja. 	<ul style="list-style-type: none"> wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie usług społecznych dla osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej i zawodowej. 			
	POIŚ		<ul style="list-style-type: none"> Wsparcie systemu ochrony zdrowia. 	<ul style="list-style-type: none"> Zwiększenie dostępu do usług zdrowotnych. 			

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny RPO WM 2014-2020	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
	Europejski Fundusz Migracji i Azylu		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zwiększenie dostępności wysokiej jakości usług społecznych, w tym przede wszystkim ich deinstytucjonalizacja. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wdrażanie rozwiązań w zakresie usług społecznych. 			
Priorytet 9v. Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia	PO WER	<p>Cel tematyczny 9.</p> <p>Promowanie włączenia społecznego i walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozwój gospodarki społecznej, zmniejszanie skali ubóstwa. ▪ Zwiększanie włączenia społecznego poprzez tworzenie warunków sprzyjających powstawaniu nowych podmiotów ekonomii społecznej. ▪ Tworzenie mechanizmów koordynacji działań w zakresie ekonomii społecznej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wykorzystanie standardów wypracowywanych na szczeblu krajowym do wzmacniania potencjału podmiotów ekonomii społecznej. 	Jak w 9i	Jak w 9i	

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny RPO WM 2014-2020	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ Krajowe sieci wsparcia ekonomii społecznej. ▪ Doskonalenie istniejących standardów usług na rzecz ekonomii społecznej. ▪ Zwiększenie kompetencji i wiedzy w zakresie ekonomii społecznej. 				
	Program na rzecz przemian i innowacji społecznych 2014-2020 (PSCI)		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wdrażanie innowacyjnych rozwiązań 			
	COSME		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzmocnienie włączenia społecznego poprzez tworzenie warunków sprzyjających powstawaniu nowych miejsc pracy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzmocnienie przedsiębiorczości społecznej ▪ 			

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
X Oś Priorytetowa - Edukacja dla rozwoju regionu							
<p>Priorytet 10i.</p> <p>Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej, oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia</p>	PO WER	<p>Cel tematyczny 10.</p> <p>Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Poprawa jakości kształcenia; ▪ Zwiększenie powiązania systemu edukacji i umiejętności osób z potrzebami rynku pracy; ▪ Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług edukacyjnych 	Realizacja PO WER wzmocni interwencje projektowane w RPO WM 2014-2020 w zakresie edukacji, szczególnie w zakresie zapewniania wysokiej jakości usług rozwojowych (edukacyjnych i szkoleniowych), większej efektywności polityki państwa na rzecz uczenia się przez całe życie, (na poziomie regionalnym będzie realizowana w ramach bezpośredniego wsparcia dla indywidualnych odbiorców), rozwoju nowoczesnych metod uczenia się, wspierania kształcenia dostosowanego do wyzwań gospodarki	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Realizacja projektów systemowych; ▪ Komplementarność - powiązanie projektu, także przestrzennie z innymi projektami (wsparcie z różnych źródeł ukierunkowane jest na te same tereny lub środowiska); ▪ Dostosowanie zakresów interwencji do Linii demarkacyjnej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stosowanie systemu koordynacji na poziomie IZ RPO WM; ▪ Powołanie Komitetu Monitorującego; ▪ Stosowanie mechanizmu finansowania krzyżowego (cross-financing); ▪ Zaprojektowanie rozwiązań koordynacyjnych mających na celu zapewnienie jak największej komplementarności pomiędzy działaniami finansowanymi z różnych źródeł i programów; ▪ Współpraca między Instytucjami zarządzającymi PO i agencjami krajowymi 	Na obecnym etapie programowania nie przewiduje się działań powiązanych z PO EWT.

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny RPO WM 2014-2020	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia				opartej na wiedzy.		dla Programu Erasmus dla wszystkich.	
	Erasmus		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wspieranie poprawy jakości i umiędzynarodowienia instytucji edukacyjnych; ▪ Możliwość uczenia się osób indywidualnych; ▪ Współpraca instytucjonalna między placówkami edukacyjnymi, a przedsiębiorstwami. 	<p>Działania w ramach Programu <i>Erasmus dla wszystkich</i> będą wzmacniać interwencje podejmowane w ramach RPO, skupiając się na modernizacji/dostosowaniu oferty edukacyjnej i szkoleniowej do potrzeb rynku pracy, rozwoju kompetencji (w tym społecznych), pobudzaniu przedsiębiorczości, innowacyjności.</p> <p>Znaczenie dla programu będzie mieć także wspieranie uczenia się przez całe życie, wspieranie modernizacji systemów kształcenia i szkolenia, w tym pozaformalnego.</p>			

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny RPO WM 2014-2020	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
Priorytet 10iii. Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych szciezek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji	PO WER	Cel tematyczny 10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Poprawa jakości kształcenia; ▪ Zwiększenie powiązania systemu edukacji i umiejętności osób z potrzebami rynku pracy; ▪ Lepszy dostęp do wysokiej jakości usług edukacyjnych 	Zapewnienie wysokiej jakości usług rozwojowych (edukacyjnych i szkoleniowych), a także większej efektywności polityki państwa na rzecz uczenia się przez całe życie, (która w RPO będzie realizowana w ramach bezpośredniego wsparcia dla indywidualnych odbiorców), wspierania kształcenia dostosowanego do wyzwań gospodarki opartej na wiedzy.	Jw.	Jw.	
	Erasmus		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wspieranie poprawy jakości i umiędzynarodowienia instytucji edukacyjnych; ▪ Możliwość uczenia się osób 	Działania w ramach Programu Erasmus dla wszystkich wzmocnić mogą, interwencje RPO skupiając się na dostosowaniu oferty edukacyjnej i			

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny RPO WM 2014-2020	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
			indywidualnych;	szkoleniowej do potrzeb rynku pracy. Istotny wpływ ww. Program może mieć również na wspieranie uczenia się przez całe życie, wspieranie modernizacji systemów kształcenia i szkolenia, w tym poza formalnego (istotnych dla RPO szczególnie w kontekście dostosowywania oferty kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy).			
Priorytet 10iv. Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwienie przechodzenia z	PO WER	Cel tematyczny 10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Poprawa jakości kształcenia; ▪ Zwiększenie powiązania systemu edukacji i umiejętności osób z potrzebami rynku pracy; ▪ Lepszy dostęp do wysokiej jakości usług edukacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Przewiduje się znaczący wkład PO WER we wzmacnianiu działań w ramach RPO WM 2014-2020, szczególnie w zakresie zapewniania wysokiej jakości usług rozwojowych (edukacyjnych i szkoleniowych), większej efektywności polityki państwa na rzecz uczenia 			

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny RPO WM 2014-2020	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami;		umiejętności i uczenia się przez całe życie		się przez całe życie, (na poziomie regionalnym będzie realizowana przez bezpośrednie wsparcie indywidualnych odbiorców), wspierania dostosowanego do wyzwań gospodarki opartej na wiedzy oraz współpracy przedsiębiorców ze szkołami i placówkami edukacyjnymi			
	Erasmus		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wspieranie poprawy jakości, doskonałości innowacyjnej i umiędzynarodowienia instytucji edukacyjnych, w tym w pracy z młodzieżą; ▪ Możliwość uczenia się osób indywidualnych; ▪ Współpraca instytucjonalna między placówkami edukacyjnymi a 	Działania w ramach Programu Erasmus dla wszystkich wesprą/wzmocnią efekty działań podejmowanych w ramach RPO skupiających się na dostosowaniu oferty edukacyjnej i szkoleniowej do potrzeb rynku pracy, rozwoju kompetencji, pobudzania kreatywności, innowacyjności,			

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny RPO WM 2014-2020	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne obszary komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
			przedsiębiorstwami	umiejętności pracy zespołowej. Istotny wpływ Program może mieć na wspieranie uczenia się przez całe życie, wspieranie modernizacji systemów kształcenia i szkolenia, w tym pozaformalnego (szczególnie w kontekście dostosowywania oferty kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy).			